VIOLARIUM GRÆCUM

PHILOLOGICUM-CRITICUM

EXCULTUM ET IN ORDINEM REDACTUM

A JOANNE PETRETTINIO CORCYRENSE

PHILOLOGIÆ GR. ET LAT. PROFESSORE

PRO SUIS PHILOL. GR. LECTIONIBUS

IN PATAVINA UNIVERSITATE.

VENETIIS 1827

Sumptibus { FRANCISCI ANDREOLA, et JO: BAPT. MISSIAGLIA } Editorum privileg.

EX TYPOGRAPHIA FRANCISCI ANDREOLA.

Nihil est sapientum judicio in amplissima literarum scientiarumque republica, quod licet prima fronte pervium et facile appareat, multum tamen temporis, laboris et ingenii non requirat ab iis, qui opus, quantum possunt, perfectissimum elucubrare desiderant. Cui porro facilis non videtur anthologiae confectio? praesertim si immensum prope numerum cogitet hujusmodi operum, quae in Italia et alibi selecta et typis edita fuerunt? Verum si animo parumper attenderit, utrum tot quasi florum selectiones ex oratoribus et poetis id utilitatis et commodi contineant, quod sani homines optant, profecto in id nobis consentiat oportet, paucissimas esse quae prae manibus nostrae juventutis tuto haberi mereantur; hisce potissimum temporibus cum auspiciis tam felicibus graecae literae ab adolescentibus excoluntur. Hoc nos in eam cogitationem adduxit, ut animum ad hanc novam collectionem adjungeremus, sperantes futurum (si modo ii sumus, qui id possimus) ut labor hic noster, sin minus absolutus atque perfectus, saltem ceteris aliis, qui prodierunt accommodatior et utilior existimetur, tum propter optimorum auctorum delectum, tum propter adnotationes, quas et ad taedium levandum, et ad iter expediendum hinc inde subjecimus.

Et in primis, ut de graecis exemplaribus verba faciamus, ea praeponere statuimus, quae excellen-

tissima et optima habentur; ea scilicet quae tunc
temporis exarata fuerunt, cum lingua potissimum
florebat. Praeterea in eo toti fuimus, ut cujuscum
que styli et dialecti exempla proferremus, variasque
et simul pulcherrimas graeci sermonis formas, quas
ab Homero usque ad Ptolemaei Evergetis tempora
in suis scriptis auctores adhibuerunt. Selegimus etiam
data opera eloquentiae flores, quos viri critici plu
ribus laudibus persequuti sunt, propterea quod ma
xime lectorum attentionem voluptate conciliant, e
sanctiora continent praecepta virtutis, ut aut ad me
liorem frugem juvenes impellantur, aut publica ac
privata eorum vita in officio contineatur. Quamobrem
auctores qui veterum Atticorum more scripserunt et
posterioribus saeculis floruerunt, relinquendos pu
tavimus; quorum solummodo mentionem facimus,
ut laus sua tribuatur imitatoribus principis antiqui
tatis. De hujusmodi hominibus nullius fere literatu
rae nimis bene, ne dicam insipienter, senserunt non
nulli leves grammatici, quorum sententiae tamquam
certissimae in causa fuerunt, cur hujusmodi scriptis
anthologiae abundarent, in quibus occurrit stylus
saepe ridiculus et elegantia nimis redundans, tum
etiam rhetoricae narratiunculae, quae nunquam ali
bi nisi in vulgari eorum mente extiterunt. Ab his
tamen excipiendi sunt Lucianus et Plutarchus. Quo
rum prior vir mentis vere peregrinae nitet ornamen
tis elegantioris dictionis, suisque satyris exemplo sa
ne novo non solum aetatis suae, sed omnium tem
porum et locorum vitia carpit. Plutarchus autem
quamquam quoad linguam primas non tulerit, ma
ximus tamen historicus, et morum praeceptor ma

ximus et habetur et est, ideoque eorum in numerum adscribi debet, qui bene de literariae reipublicae nomine ac dignitate meriti fuerunt. Hinc ex his duobus nonnulla nobis placuit exempla decerpere, et quum ambo styli facilitate excellunt, eos tamquam in pronao collocavimus, ut iisdem ducibus in nobilissimum graecae linguae quasi templum reciperemur. Atque haec eadem styli facilitas, itemque non ita magna temporum disjunctio nos impulit, ut his, quos memoravi, nonnullae adjicerentur sanctorum Patrum epistolae, in quibus vos, adolescentes, qui in sortem Domini vocati estis, non solum styli epistolarum, sed etiam theologicae ac philosophicae doctrinae optima exempla invenietis. Hos quasi duces subsequitur historicorum princeps et jonicae dialecti scriptor praecipuus Herodotus halicarnasseus; huic deinde succedit, vir singulari ingenio praeditus Hippocrates cous, qui dialecto et ipse jonica usus, illud de arte medica volumen posteris tradidit, in quo nunquam satis suam exercebunt industriam juvenes, qui graeci sermonis studio delectantur.

Atque hi sunt primi graecae linguae scriptores: tum reliquos, qui eamdem linguam ad summam gloriae amplitudinem extulerunt, ordine persequuti sumus. Omnes anteit Isocrates, quem propter suaviloquentiam sirenem vocamus; quis enim illo purior in scribendo? Quis simul viridior? Aut quis illo jucundius juvenum animos omnigenae sapientiae desiderio inflammavit? Proximus accedit Lysias, *in causis forensibus*, ut ait Cicero, *non versatus, sed egregie subtilis scriptor atque elegans.* Huic Xenophontem adjunximus atticorum scriptorum tamquam

signiferum; qui in scribendo habuit parem neminem, nec habebit in posterum; in hoc enim uno omnes eminent veneres atticae elocutionis.

Quod si Atticorum disputationem ac dialogum velimus agnoscere, legendus erit Plato, qui jure meritoque divinus appellatus fuit; quae enim alta mente conceperat, splendidis et grandibus modis unus depinxit; addidimus huc etiam, tamquam comitem ac socium, Theophrastum, qui attici sermonis concinnitudini fortasse nimium indulsit. Hisce quasi gradibus ad Demosthenem magnum Graeciae lumen devenimus, cujus quidem eloquentia perfecta M. Tullio visa est. Nobis vero satis erit, illum graecae eloquentiae longe principem nuncupare. Extremus jam et difficilis hujus aureae catenae anulus est Thucidides, summi ingenii historicus, et in rebus exponendis eloquentiae maximae et cum brevitate conjunctae. Pestis descriptio, quam ab ejus operibus deprompsimus, tamquam Polycleti opus numeris omnibus absolutum, quod ad narrationem spectat, habenda erit.

Ut vero non solum solutae, sed etiam adstrictae numeris orationis exempla juvenibus praesto essent, propositum nobis fuit nonnullas quoque ex poetis nobilibus sapientiorum Graecorum sententias et quaedam deinde epigrammata hinc inde conquisita colligere, et ad imitandum ob oculos ponere. In Graecia vel ab ipso ortu suo adulta fuit ac plane perfecta, praesertim Homeri poesis, de quo vate immensa paene dixerim vi imaginandi elato, illud nobis repetendum est, quod veteres poetae de Jove tradiderunt: *ab ipso incipiendum, cum ipso finiendum.*

Is enim uberrimus fons est, unde omnigena literatura initium habuit, jonicae dialecti, ac ceterarum parens, rerum omnium, tum maxime earum quae mente tantum et animo concipiuntur, pictor divinus, sol demum omnium aetatum ac temporum. Boni certe plurimum afferent juventuti doctissimi Italiae praeceptores, si sententiam Quintiliani sequuti, in evolvendis et illustrandis iis quae ab Iliade et Odyssea delibavimus, eam addent eruditionem, quae auget mirifice et alit florida adolescentium ingenia. Homerus et Hesiodus aequales fuerunt. Fertur etiam in quodam certamine de epico vate victoriam retulisse Ascraeus aemulus. Non est nostrum inquirere, cur hujusmodi judicium sane iniquum aureis temporibus fuerit; illud potius curandum nobis est, ut eximio viro debitus honor habeatur; quam ob rem specimen aliquod ejus quoque poematis didascalici hoc in libro exhibemus. Ab his enim antiquis auctoribus tamquam alumna vim ac spiritus duxit graeca lingua, ab Anacreonte vero venustates accepit et elegantias, quae facilius intimo animi sensu percipi possunt, quam verbis explicari. Quae quidem incorruptae veneres et pulcritudines postea in Aristophanis pectore sedem posuerunt suam, unde effluentes ejus scripta atticis leporibus jucunde consperserunt. Hujus post exempla tragicos poetas locandos esse judicavimus, quos et quantos viros! Aeschylum, Euripidem et Sophoclem, de quorum laudibus silendum potius quam parum dicendum. Horum in scriptis, praecipue in choris, ea adolescentes reperient, quibus ad grandia excitentur, atque ea graeci sermonis cognitione ditescent, qua instructis, non erit aditus inter-

clusus ad intelligentiam Pindari thebani, illius, inquam, dircaei cycni, in cujus lyricis carminibus tamquam in speculo mirabiliter expressa lucet omnis natura. Huic summo vati et philosopho opportunum duximus, ne quid imitatione dignum praeteriisse videamur, brevem Aristotelis odem addere, ut magis magisque juvenum animi virtutis amore incendantur. Duo tandem in extremo positi alexandrinae Plejadis circulum quodammodo claudunt; qui, ut imitatores, classem constituunt suam, nec ita multum a veteribus distant auctoribus, ita ut aliis adnumerandos esse putaverimus. Et re quidem vera simplex Callimachi elegantia hujusmodi est, ut saepe ejus versus Catullum et Propertium legisse constet; atque adeo naturalis et candida Theocriti dictio est, ut quemadmodum Virgilio pluribusque aliis, ita et vobis lacte purior, et dulcior melle videatur.

Haec sunt lectissima exempla, immo lumina graecae vetustatis, quae vobis in conspectu ponimus. Hi principes eorum omnium, qui sapientia praediti, et in ea mundi parte beatissima quasi sub numinum tutela geniti et educati tanta ingenii luce saecula irradiarunt. In haec monumenta si perenni studio incubueritis, progressu temporis eo devenietis, ut quempiam alium graecae linguae auctorem assequi intelligentia possitis. Ea enim spe erigimur fore, ut nulla dies vos disjungat ab hoc genere literarum, in quo estis a prima adolescentia, quodque hominum animos ab agresti vita ad humanum civilemque cultum deducit.

Sed satis de immortalium auctorum scriptis: pauca nunc de nostro hoc opere, quod *Violarium* in-

scribimus, perinde ac si totidem quasi violas, quae florum omnium delicatissimae sunt, in foecundo Graeciae solo natas et excultas complectatur (1). In hoc opere conficiendo is ordo ac ratio nobis adhibita est, quae aptior visa fuit ad propositum finem adipiscendum. Quare praeter paucas ipsorum auctorum eorumdemque operum notiones, quarum nonnullas ex Harlesii *Introductione in historiam L. G.* fere ad verbum transcripsimus, aliquas etiam adnotationes subjecimus, quae si iter non praebebunt adolescentibus expeditissimum, illis tamen in regione hospitali quidem, sed peregrina quandam quasi facem praeferent. Hujusmodi adnotationes ad philosophicam grammaticae linguae partem potissimum pertinent; phrases magis peregrinas explicant, modos et numeros et tempora verborum magis implicata declarant; insuper particulas rarius adhibitas, vocum radices, earumque usus inusitatos, difficiliores dialectos, leges poetarum liberas, rectas accentuum et spirituum regulas, verba composita, veram denique graecae linguae syntaxin ostendunt; maxime vero admirabilem articulorum, pronominum et praepositionum collocationem notant (2), simulque variam judicant inter-

(1) Ad exemplum Eudociae Imperatricis quae collectionem rerum variarum ab se perfectam Ἰωνιὰν nuncupavit.

(2) „ In his adnotationibus methodum sequimur, qua usi sumus
„ in opuscolo nuper edito: *Quadro de' verbi Baritoni — Pad.* 1825.
„ Cui, si quid otii concessum nobis fuerit, novum aliquid addemus,
„ ita ut ad novam prorsus formam grammatica redigatur. Omnes li-
„ bri, qui de hac re pertractant et publici juris sunt apud Italos, er-
„ roribus redundant, et ab grammatica graeci Lascari emanarunt,
„ qui adversis temporibus, Costantinopoli relicta, Florentiam se
„ contulit. Vide C. V. Amedei Peyron Praefationem quam laudatis-
„ simae versioni praemisit Grammaticae L. Gr. Augusti Matthiae.

pretandi rationem, et nostrum de seligendis lectionibus, deque auctorum variationibus judicium confirmant; interdum etiam sententiarum et elocutionis pulcritudinem exhibent; easque mythologiae et historiae notitias continent, quas postea, inter docendum uberius Professor et fusius explanabit. In quibus perficiendis nobis auxilio fuerunt transalpini homines eruditissimi, qui de honore graecarum literarum optime meriti sunt; sed plus etiam nobis adjumento fuerunt graecorum interpretum adnotationes. Nonnnlla etiam de nostro penu addidimus, patri sermonis scientia innixi; ea etiam quae ab operibus hausimus Adamantii Coray heredis dignissimi sapientiae nostrorum majorum, quaeque a praeceptorum graecorum consuetudine vel Smyrne, vel Chii didicimus. Illud insuper praemonendum ducimus, quod etsi praestantioribus usi fuimus gracae linguae editionibus, interdum tamen nonnullas facere immutationes ausi sumus, aut alicujus summi scriptoris auctoritate freti, aut nostro qualicumque consilio ducti.

Brevem praeterea illustribus auctoribus, quos tamquam in aciem producimus, dissertationem praemisimus, quae ad graecae linguae historiam ejusque dialectos dignoscendas multum valet germani Büttmann et angli Payne Knight vestigiis adhaerentes, qui tantam nominis famam consequuti sunt, quorum primus grammaticam, alter ad Homerum praefationem edidit hujusmodi, ut eas libentissime studiosae juventuti commendandas tradendasque arbitraremur, nisi prior methodi desiderium relinqueret, alter suo nimis illi digammati aeolico tribueret. — Huic fit accessio alterius perbrevis dissertationis, quae potissimum

gallicae inscriptionum et amoeniorum literarum Academiae nititur opinioni de graeci sermonis harmonia. Quarum doctrinarum selectioni operam dedimus praetermissis regulis, quae non semper certissimae sunt; quamquam ab ipso artis metricae fonte Hermanno derivatae, aliisque omissis dissertationibus de metro Pindari, de quo adhuc germani homines doctissimi Böckh, Thiersch et Ahlwardt adeo acriter contendunt, ut literaturae spatiis liberius emensis, in ethicae quoque jura immigraverint, eaque fortasse laeserint.

Peritus tamen artis praeceptor nostris curet scriptis, si cujus rei praetermissio a nobis facta est, interponere, easque interserere communes notiones, quas utpote notas omnibus de industria reliquimus; sic enim quod leviter nos attigimus, is in posterum vel affirmando auctius reddet, vel docendo fusius et apertius explicabit.

Illud tandem monitos juvenes volumus, nos appositum Lexicon latino-graecum in fine hujus *Violarii* missum fecisse, eo quod ejus usus sicut in minoribus scholis multum utilitatis afferre solet, sic in nostris detrimenti plurimum. Quicumque enim optimis vacat graecae linguae studiis ab universa lingua vim verborum intimam eruat oportet, ut eorumdem verborum radices, tum naturalem sensum, tum translatum, omnesque varios et communes usus ediscat. Ita ejus mens affluet notionum copia, et legitimum, aut saltem aptiorem cuicumque verbo sensum sciet callide periteque attribuere.

Quae quidem omnia recto eorum judicio submittimus, qui in celeberrimis Philologiae scholis inge-

nium conferunt suum ad bonum juventutis, et ad decus litterariae reipublicae; qui si firmioribus argumentis nostras valuerint sententias refellere, promipte vela retrahemus; dummodo tamen livore aut partium studio abstineant ingenui et aequi rerum aestimatores.

BREVIS DISSERTATIO HISTORICA

DE LINGUA GRAECA

DEQUE EJUSDEM DIALECTIS.

Lingua graeca, qua veteres loquebantur non solum in Graecia, verum etiam in pluribus Asiae minoris partibus, in Italia itidem meridiem versus, Sicilia aliisque provinciis, quo colonias miserant Graeci, sicut ceterae linguae, ita et ipsa pro diversis orbis regionibus in diversas dialectus abiit, quae, etsi plures, in duas praesertim dividi possunt: quarum una dialectus jonica, altera dorica nuncupatur, utpote quae a Jonibus, et Doribus Graeciae populis nomen mutuatae sunt.

Sed Dores numero plures cum essent, plures etiam colonias alio deduxerunt; atque idcirco eorum dialecto utebantur quatuor Peloponnesi urbes Doribus subjectae, nonnulli etiam Italiae et Siciliae populi. Propria hujus dialecti nota et distinctio erat nescio quae verborum asperitas et rusticitas, longaeque literae et *α* usus frequentissimus. Pronunciatio ipsa erat ampla et aperta; quae quidem a Graecis *πλατειασμός* *dilatatio* dicitur. Ex hac orta est dialectus aeolica, qua ii utebantur, qui extra Isthmum habitabant, et in coloniis aeolicis in Asia minore insulisque finitimis, scilicet Lesbo aliisque. Aeolica dialectus antiquae linguae proprietatem, et omnem prope naturam servavit; ideoque ad hanc magis dialectum quam ad ceteras alias accedit latina lingua, quae

et ipsa veteris graecae linguae filia adeo materno genere claret.

Iones antiquitus eam regionem incolentes, quae postea Attica nominata est, ad Asiae minoris oras colonias miserunt moresque suos adhuc rudes, prius quam urbs princeps et ceteri omnes Graeci, emollierunt; quare honoris causa Iones vocati fuerunt, eorumque dialectus jonica nuncupata: ii vero, qui domicilium in Attica retinuerunt, tunc temporis etiam Attici et Athenienses vocabantur. Dialectus jonica tum propter vocalium numerum, tum propter fere nullam vocum adspirationem, suavitate praestat. Sed dialectus attica, licet serius adhiberi coeperit, omnes tamen alias dialectos citissime superavit. Eadem enim flexibilis cum sit, tum illorum asperitatem, tum nimiam horum suavitudinem quadam temperatione vitavit. Verum quamvis attica dialectus jonicae mater extiterit, attamen jonicam dialecti Atticae effectricem in Asia minori fuisse putandum est; quia nimirum Iones suam multo antea ad absolutionem formam perduxerant. Dialectorum vero omnium parens habenda est pervetus quaedam Graeciae lingua, et a remotiore origine profecta, cujus certae definitaeque formae inquiri nequeunt vel conjectura explicari, nisi philosophico examine. Omnes peculiares loquendi rationes, seu dialecti, quae ex lingua hac vetustissima, tamquam ex uno trunco plures rami, ortae ac propagatae fuerunt, aliquem modum ac principium quaeque suum, aliae tamen plus, aliae minus, conservarunt; longe secus ceterae dialecti, quarum omnis modus ac principium sensim evanuit. Ex quo facile est intelligere, cur grammatici in Ho-

meri carminibus aeolicos modos et doricos, atque etiam atticos passim reperiant; quamvis ille omnium poetarum princeps suos lingua jonica antiqua divinos versus conscripserit. In universum, modus dicendi, qui in aliqua dialecto frequenter occurrit, ab eadem ipsa nomen cepit suum: quamquam in aliis quoque dialectis modos doricos, quibus auctores attici usi sunt, et atticas figuras, quas auctores non Attici adhibuerunt, saepissime invenias.

Praeterea etiam figurae poeticae, et quaevis poetarum licentia ad eamdem antiquam linguam pertinent. Notum quidem est poetas linguarum auctores ac prope architectos fuisse easdemque nobilitasse additis viribus omnique genera ornamentorum: nullam tamen ipsi arbitratu suo verborum immutationem facere ausi sunt, pro certo habentes futurum, ut id in multitudinis offensionem incurreret.

Primi tamen Graeciae cantores, quando opus erat, a populi communibus idiotismis dicendi modos seligebant, quorum multi postea in desuetudinem abiere; hinc poetae subsequentis aetatis quum veterum exempla ante oculos haberent, iis divitiis carere noluerunt. Ita ex verbis, quae prius propria fuerunt, idotismus aut licentia poetica originem duxit, quae idcirco dialectus poetica appellata est.

Apud omnes cultas gentes dialectus illa, quae ceteris excellentior est, tamquam origo et fundamentum communis linguae a doctis atque scriptoribus adhibitae existimatur. Haud ita tamen apud Graecos. Quum enim ipsi ad urbanitatem civilemque cultum animos traduxerunt, in alias atque alias respublicas partiti sunt inter sese et situ, et regimine, et socie-

tate sejuncti. Unaquaeque igitur in oratione tum ligata numeris tum soluta usque ad Alexandri tempora aut propriam ac nativam dialectum retinuit, aut, quam maluit, ex aliis adoptavit. Itaque graeca lingua poetas et oratores jonicos, doricos, aeolicos, et atticos jactat, quorum nonnulli ad nostram usque aetatem pervenere.

Inter omnes tamen graecas urbes adeo eminuit Athenarum civitas, ut haec totius Graeciae princeps, simulque disciplinarum omnium altrix atque receptrix perdiu habita fuerit. Intimus enim quidam boni et pulcri sensus quasique gustatus, quem in poetis et oratoribus graecis admirari solemus, praeter alias eorum dotes eximias, in causa fuit cur iidem non modo Rhetoricam, et Poesim, verum etiam Historiam et Philosophiam ad summum perfectionis gradum evexerint; et atticam linguam omnibus aliis dialectis suaviorem venustioremque reddiderint.

Viri omnes eruditi Athenas conveniebant ut et animum magnificentia urbis recrearent, atque a literarum scientiarumque omnium purissimis et uberrimis quasi fontibus veram germanamque doctrinam haurirent. Quapropter dialectus attica quum ceteris Graeciae dialectis multo antecelleret, simul ac Graecia e pluribus populis in unum coaluit sub Macedoniae regibus. In aulam principum inducta fuit atque in omnium coepit auctorum scriptis versari. Haec itaque una ex illo tempore in omnibus scholis dominabatur, grammatici vero et eruditi ex Atticorum operibus atticos scriptores a ceteris distinguendos dignoscendosque curabant. Quod quidem judicium, temporibus subinde sequentibus sub Ptolemaeis regibus Alexandriam Aegypti translatum est.

Verum ut dialectus attica communis evasit, statim intercidere coepit. Auctores enim nonnihil patrii sermonis suis immiscebant scriptis, interdum etiam pro varia studioseque exquisita Atticorum licentia modis quibusdam magis propriis naturaeque consentaneis utebantur; vel pro verbis simplicibus et inusitatis, ea verba publici juris fecerunt, quae licet derivata, in omnium tamen ore, ac linguis vigebant.

Grammatici, ut mutationes hujusmodi de medio tollerent, veterum Atticorum exemplaria consuetudini depravatae ac reprehendendae anteponebant, ita ut atticum vocaretur quidquid ab antiqua lingua ductum et illis proprium erat; vulgaris vero eruditorum lingua, quae ab attica exordium habuit, vocari coepit lingua graeca communis. Auctores igitur qui aetate posteriores fuerunt, *communes* dicti sunt prae *auctoribus atticis*. Sed haec communis dialectus nihil revera differebat ab attica; ut videre est in grammaticis, qui de dialecto attica tantum sermonem instituunt.

Quamvis autem dialectus attica in omnium Graecorum ore pervagata esset, credendum tamen non est solam Atheniensium poesim in honore fuisse; quandoquidem hi in unica poesi dramatica principatum obtinuerunt. Cum vero hujusce poeseos stylus sublimis quidem sit et elatus, lingua autem popularis, idcirco athenienses Dramatici dialecto attica usi sunt, ut moris erat in omnibus Graeciae theatris. Iisdem praeterquam quod potestas fuit adhibendi apostrophum in contractione syllabarum, et in dramate versibus senariis scripto, ut est consuetudo Dialogorum, licebat quoque aliquando uti liberis poetarum vocibus et

conjugationum mutationibus; quod iis minime datum, qui comoedias poetico stylo exarabant.

Ceterorum vero generum poeseos ac praecipue hexametrorum in epicis, in didascalicis, in elegiacis, exemplaria habemus praeclara, Homerum aliosque jonicos vates, quorum opera passim in scholis recitabantur. Quare jonica Homeri lingua una cum ejusdem archaismis et proprietatibus conservata est et tamquam dialectus communis a poetis accepta qui sub Ptolemaeis ut postea floruerunt; quemadmodum dialectus attica in oratorum consuetudinem venit. Jam lingua jonica, utpote quae a poemate epico derivata est, proprie epica dici potest.

Nihilominus progressu temporis dialectus dorica locum tenuit in Poesi, ac praecipue in parvis quibusdam poematis campestribus atque facetis; quod factum est vel quia auctorum oculis antiqua exemplaria obversabantur; vel quia in iisdem poematis rustici, ut plurimum, atque humili loco nati homines loquuntur, quorum lingua unice dorica, propterea quod per omnes regiones Dores dispersi erant.

Animadvertendum denique est linguam doricam appellari etiam illam, quae in lyricis partibus adhibetur alicujus dramatis. Sed haec nil dorici habet praeter usum literae α pro η, quam propriam fuisse accepimus antiquae linguae; qui usus ob suam gravitatem, in rebus publicis retentus est, nam communiter a Doribus tantum haec adhibita fuit dicendi ratio. Ceterum haec ipsa lyrica lingua epicae proxime accedebat, de qua supra commemoravimus.

DISSERTATIO DE EUPHONIA

LINGUAE GRAECAE.

Omnes populi praecipue ad meridiem positi, cum rudes admodum essent, neque ita multis notionibus abundarent, lingua vocisque flexibus adeo asperis ac violentis usi sunt, ut uno eodemque tempore loqui quasique canere viderentur. Hinc quo plura pro arbitrio inventa sunt signa sermonis, eo magis vis illa, aut ἔμφασις pronunciationis, apud omnes fere nationes imminuta est. Graecos tamen excipias oportet, qui pro maxima ingenii sagacitate, ut patrii sermonis venustati perfectionique consulerent, eamdem semper loquendi rationem adhibuerunt. Chorea, cantus et gestus mutuum sibi officium amica conspiratione praestiterunt. Itaque Plato affirmavit saltandi artem originem duxisse ab imitatione verborum, quae initio certis quibusdam corporis motibus exprimebantur. Et sapienter scripsisse existimo virum quemdam hujusce aetatis doctissimum, Graecos scilicet ea agitatione motuque membrorum syllabas ore emisisse, ut verba quodammodo saltitarent. Certum quidem est, orationis figuras a variis corporis motionibus nomen accepisse; ideoque Graeci, ut eloquendi artem indicarent, hujusmodi usi sunt nominibus, in quibus quaedam inest motus et actionis significatio. Demetrius Phaleraeus ait, verbum *periodus* oriri a praepositione περὶ, *circum*, et a nomine ὁδὸς, *via*; atque ita vocari, quia veluti rota, lineam circulo similem describit. Veteres hinc Rhetores periodi structuram mo-

do athletarum cursui, modo sinuoso fluminum gyro comparant: alii eamdem nobis exhibent sub ferocium animalium imagine, quae in unum coeuntia in se ipsa nodis flectuntur ut vehementius sese conjiciant, alii arcui similem faciunt, ex quo sagittarum eo gravior et celerior emissio, quo major ejusdem intentio. Uno verbo, membra, pedes, alae, gestus, color, affectus, mores denique tributi sunt sermoni; sed horum nominum, quae a graeca lingua ad nostras translata sunt, pleraque propriam vim omnino amiserunt.

Graeci non satis habuere patriae linguae vitam ac spiritum infundere, eamdemque ad omnes permovendos affectus aptissimam reddere, verum etiam ejusdem harmoniae consultum esse voluerunt. Ex quo tam crebro immutatus est sonus verborum, ut innumeris nos cognitionibus careamus. De hac immodica linguae quasi mollitie vehementer queritur Socrates in Cratilo apud Platonem: » Poetae, ait ille, » quaedam ut verba ad theatrum accommodarent, ita » eadem inverterunt, ut a primo ac naturali sensu » ad alium detorserint «. Quamvis vel maximos progressus fecerit Philosophia; teretes admodum erant atque religiosae aures Atheniensium, ideoque illas prius demulceri et allici jucunditate sermonis ab eo oportebat, qui dominari in animos illius populi studuisset. Pericli et Timotheo publice dicenti ob violatas accentus regulas populus saepe saepius obstrepuit. Teste vero Suida, Atheniensibus post bellum habitum adversus Alexandrum magnum pecunia maxime laborantibus, cum peregrinus quidam ditissimus in publica concione magnam auri vim spopondisset, eo quod inter loquendum unam tantum cujusdam verbi

literam omiserat, maximo risu exceptus ab omnibus fuit, adeo ut oblatae pecuniae rejectio facta esset, nisi is emendatius, quae vellet, protulisset.

Quod si nonnullas veterum auctorum sententias tamquam discerpta Absyrti membra sparsas hac illac atque diffusas animo reputemus, ex iis mature perpensis et inter se comparatis regulas, quas hic subjicimus, quoad accentuum usum, graecaeque linguae Euphoniam statuendas esse arbitramus.

1.° Quodlibet verbum per se significatione ejus omissa, sicut propriis accentibus ita propria tum intentione tum remissione, proprioque tempore erat distinctum; contra vero in recentioribus linguis hujusmodi mutationes vocis non differunt inter se, nisi in notis quibusdam, quae nec percipiuntur auribus, nec ad ullam syllabam singillatim referri possunt.

2.° Ea erat accentuum proprietas, ut modo intenta, modo remissa ibi esset, ubi constabat de verborum origine.

3.° Dionysius *halicarnasseus* affirmat, naturalem loquendi modum, et artem musicam dissimiles quidem fuisse inter se quoad quantitatem, minime vero quoad qualitatem: atque insuper Graecos metiri solitos fuisse simplicis sermonis cantum distantia *diapente* (*apud nos di una quinta*); quum musicae cantus intervalla magis varia et ampla percurreret.

4.° Ex quo sequitur, in graeco sermone multiplices vocis contentiones et remissiones spatium unius *diapente* complexas fuisse, et accentus gradus omnes, qui hoc intervallum implebant, comprehendisse.

5.° Aristotelis sententia, in accentibus pars una

fixa habebatur, altera mobilis: prioris partis proprium erat eorumdem accentuum qualitatem vel intentionis, vel remissionis servare; alterius autem partis, idest mobilis in intervallo gradibus praescripto positae, officium erat harmoniam et vim pronunciationi tribuere; si enim singulae syllabae accentu suo vel acuto, vel gravi immutabiliter distinguebantur, gradus quoque contentionis vocis et remissionis opus est ut mobilis fuerit et liber. Atque hinc magna illa in declamationibus difficultas oriebatur, cum nimirum graeci Oratores nondum certis statutisque principiis innniterentur.

6.° Vis accentuum cum certa metri lege conjuncta longe major in carminibus erat, quam in soluta oratione, eo quod affectus voci poetarum, non secus ac cantui perveteris musicae spiritum animamque afflabant.

7.° Antiqui Graeciae musici studium curamque omnem in id contulerunt, ut sonorum et affectuum convenientiam, tantummodo internoscerent, et musices concentum ad similitudinem concentus sermonis artificiose componerent.

8.° Ars recens (*il contrappunto*) componendi musicae numeros, vel potius concentus ille qui e sono et intervallis non interruptis exoritur, maximam sane affert oblectationem; optime tamen Graeci intellexerunt, veram voluptatis originem ab eo gustu pendere, quem nobis natura suis proportionibus indidit.

9.° Phrinis et Lausus, qui morem sociandi cantum instrumentis musicis nimis licenter omnium primi induxerunt, a sapientibus tamquam corruptores habiti sunt. » Ego, inquit Aristoteles, omne in mu-

» sica artificium improbo: artificium vero illud dico, quo musicae peritus in ludis publicis, artis suae fine neglecto, nil quaerit aliud, nisi ut imperiosum quidem, sed saepe corruptum multitudinis gustum numerorum quasi lenocinio demulceat.

10.° Solum tunc temporis ars musica a cantu in carminibus disjuncta fuit, et quae prius carminum tantummodo comes ac socia ferebatur, carminum deinceps extitit blandissima domina.

11.° Ex quo itaque usus invaluit conjungendi versus cum instrumentis cujuscumque generis, unde varias metri exceptiones grammatici exposuerunt, cum nimirum instrumenta ad lubidinem adhiberi non possent, quia novae motiones haberentur a quibus versuum motiones, suas leges acceperunt.

12.° Atque hinc etiam melici carminis varietas admirabilis explicatur. Servius centum dissimilium latinorum carminum species enumerat: et si Ephestioni fides praestanda, longe plures erant graecorum versuum species.

13.° Haec tamen non nisi post secundam Olympiadem licentia obtinuit: nam usque ad illud tempus versu tantum hexametro quodlibet poeseos genus Graeci persequuti sunt; nec satis liquet utrum carmen istud ad instrumentorum harmoniam recitaretur.

Lucianus natione Syrus, urbe Samosata, iuxta Euphratis confluenta sita, ortus. Quando vixerit, non accurate definiri potest. In hoc conveniunt eruditi ætatem illius incidere intra a. Ch. 122—200. Primum fuit causidicus Antiochiæ, sed postea rhetorum fraudes aurique sacram famem pertæsus atque perosus, animum ad philosophiæ studium adpulit. Permulta scripsit, quæ omnia recensere nimis longum foret. Facetiæ, lepor, sales et ioci, urbanitas, acumen ingenii, elegantia attica orationem ejus omni tempore mirifice commendarunt. At in iocis et dicteriis modum non ubique servavit, atque Aristophanem, quem et Homerum in deliciis habuisse videtur, pæne superavit petulantia.

ΕΚ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ ΚΑΙ ΠΟΙΗΤΩΝ

ΕΚΛΕΧΘΕΝΤΑ.

ΛΟΥΚΙΑΝΟΥ ΣΑΜΟΣΑΤΕΩΣ

ΝΕΚΡΙΚΟΙ ΔΙΑΛΟΓΟΙ.

Κνήμωνος καὶ Δαμνίππου.

Κνή.

Τοῦτο 1 ἐκεῖνο τὸ τῆς παροιμίας, ὁ νεβρὸς τὸν λέοντα 2. Δ. Τί ἀγανακτεῖς, ὦ Κνήμων; Κ. Πυνθάνῃ ὅ,τι ἀγανακτῶ; Κληρονόμον ἀκούσιος καταλέλοιπα κατασοφισθεὶς 3 ὁ ἄθλιος, οὓς ἐβουλόμην ἂν μάλιστα σχεῖν τἀμὰ παραλιπών 4. Δ. Πῶς τοῦτ' ἐγένετο; Κ. Ἑρμόλαον τὸν πάνυ πλούσιον ἄτεκνον ὄντα ἐθεράπευον ἐπὶ θανάτῳ 5· κἀκεῖνος οὐκ ἀηδῶς τὴν θεραπείαν προσίετο. Ἔδοξε δή μοι καὶ σοφὸν τοῦτ' εἶναι, θέσθαι διαθήκας ἐς

1. Subintelligitur verbum ἐστί. 2. Est in eo proverbio inexspectati eventus atque ante non provisi significatio. Explicat locum *Erasm.* Chil. in *Hinnulus Leonem.* 3. *Arte circumventus, deceptus.* 4. Scilicet παραλιπὼν ἐκείνους, οὓς ἐβουλόμην ἂν μάλιστα σχεῖν τἀμά. 5. Non est quod voluerunt interpretes *imminente morte, sed spe mortis.*

τὸ φανερὸν 6, ἐν αἷς ἐκείνῳ καταλέλοιπα τἀμὰ πάντα, ὡς κἀκεῖνος ζηλώσειε, καὶ τὰ αὐτὰ πράξειε. Δ. Τί οὖν δὴ ἐκεῖνος 7; Κ. Ὅ,τι μὲν οὖν αὐτὸς ἐνέγραψε ταῖς ἑαυτοῦ διαθήκαις, οὐκ οἶδα· ἐγὼ γοῦν 8 ἄφνω ἀπέθανον, τοῦ τέγους μοι ἐπιπεσόντος. καὶ νῦν Ἑρμόλαος ἔχει τἀμὰ, ὥσπερ τις λάβραξ καὶ τὸ ἄγκιστρον τῷ δελέατι συγκατασπάσας 9. Δ. Οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτόν σε τὸν ἁλιέα 10. Ὥστε σόφισμα κατὰ σαυτοῦ συντέθεικας. Κ. Ἔοικα 11. Οἰμώζω τοιγαροῦν 12.

6. *Testamentum proferre in publicum, cum pluribus communicare.* Institutionem hanc esse puram, atque adeo perperam referre ad eas institutiones, quas Lex vocat *captatorias*, docet *Bynkershoekius* de Captat. Inst. C. V. p. 319. 7. Scilicet τί οὖν δὴ ἐκεῖνος ἔπραξε; 8. *Sane.* 9. Scilicet: καὶ τὸ ἄγκιστρον σὺν τῷ δελέατι κατασπάσας. 10. Scilicet: οὐ μόνον τὸ ἄγκιστρον σὺν τῷ δελέατι, ἀλλὰ καὶ αὐτόν σε τὸν ἁλιέα κατέσπασεν. 11. *Ita videor.* 12. *Propterea.*

Ἀλεξάνδρου, Ἀννίβου, Μίνωος καὶ Σκιπίωνος.

Ἀλεξ.

Ἐμὲ δεῖ προκεκρῖσθαί σου 1, ὦ Λίβυ· ἀμείνων γάρ εἰμι. Ἀν. Οὔμενουν, ἀλλ' ἐμέ. Ἀλ. Οὐκοῦν ὁ Μίνως δικασάτω. Μ. Τίνες δ' ἐστέ; Ἀλ. Οὗτος μὲν Ἀννίβας ὁ Καρχηδόνιος· ἐγὼ δὲ Ἀλέξανδρος ὁ Φιλίππου 2. Μ. Νὴ Δία ἔνδοξοί γε ἀμφότεροι· ἀλλὰ περὶ τίνος ὑμῖν ἡ ἔρις; Ἀλ. Περὶ προεδρίας· φησὶ γὰρ οὗτος ἀμείνων γεγενῆσθαι στρατηγὸς ἐμοῦ. Ἐγὼ δὲ, ὥσπερ ἅπαντες ἴσασιν, οὐχὶ τούτου μόνον, ἀλλὰ πάντων σχεδὸν τῶν πρὸ ἐμοῦ 3 φημὶ διενεγκεῖν τὰ πολέμια 4. Μ. Οὐκοῦν ἐν μέρει 5 ἑκάτερος εἰπάτω· σὺ δὲ πρῶτος, ὁ Λίβυς, λέγε. Ἀν. Ἓν μὲν τοῦτο, ὦ Μίνως, ὠνάμην, ὅτι ἐνταῦθα καὶ τὴν Ἑλλάδα φωνὴν ἐξέμαθον 6· ὥστε οὐδὲ ταύτῃ πλέον οὗτος ἐνέγκαιτό μου. Φημὶ δὲ τούτους μάλιστα ἐπαίνου ἀξίους εἶναι, ὅσοι τὸ μηδὲν ἐξ ἀρχῆς ὄντες, ὅμως ἐπὶ μέγα προεχώρησαν, δι' αὐτῶν δύναμίν τε περιβαλλόμενοι, καὶ ἄξιοι δόξαντες ἀρχῆς· ἐγὼ γοῦν μετ' ὀλίγων ἐξορμήσας ἐς τὴν Ἰβηρίαν, τὸ πρῶτον ὕπαρχος ὢν τῷ ἀδελφῷ 7, με-

1. De summa Imperatoris laude *Lucianus* hic Hannibalem cum Alexandro contendentem inducit; qui apud *Livium Appianumque* a Scipione rogatus, quem maximum omnium Imperatorum, qui umquam fuissent, crederet, Alexandrum Magnum nominasse traditur; huic proximum Pyrrhum; se tertium, et si Scipionem vicisset, primum se existimaturum fuisse. 2. Scilicet ὁ Φιλίππου υἱός. 3. Scilicet: τῶν πρὸ ἐμοῦ ὑπαρξάντων. 4. *Præstitisse belli peritia.* 5. *Singulatim, per vices.* 6. Scilicet: τὴν ἑλληνικὴν φωνὴν ἐξέμαθον. Haud necesse erat hoc a Luciano fingi: nam Hannibal, quum in superis esset, Græce sciebat, et opuscula Græce scripsit. V. *Cornelium Nepotem* C. XIII. ejus vitæ. 7. Non *fratri,* sed *sororis viro* qui suc-

γίστων ἠξιώθην, ἄριστος κριθείς· καὶ τούς γε Κελτίβηρας εἷλον, καὶ Γαλατῶν ἐκράτησα τῶν Ἑσπερίων, καὶ τὰ μεγάλα ὄρη ὑπερβὰς, τὰ περὶ τὸν Ἠριδανὸν ἅπαντα 8 κατέδραμον, καὶ ἀναστάτους ἐποίησα τοσαύτας πόλεις, καὶ τὴν πεδινὴν Ἰταλίαν ἐχειρωσάμην, καὶ μέχρι τῶν προαστείων τῆς προυχούσης πόλεως ἦλθον· καὶ τοσούτους ἀπέκτεινα μιᾶς ἡμέρας, ὥστε τοὺς δακτυλίους 9 αὐτῶν μεδίμνοις ἀπομετρῆσαι, καὶ τοὺς ποταμοὺς γεφυρῶσαι νεκροῖς. Καὶ ταῦτα πάντα ἔπραξα, οὔτε Ἄμμωνος υἱὸς ὀνομαζόμενος, οὔτε θεὸς εἶναι προσποιούμενος, ἢ ἐνύπνια τῆς μητρὸς διεξιὼν, ἀλλ᾽ ἄνθρωπος εἶναι ὁμολογῶν, στρατηγοῖς τε τοῖς συνετωτάτοις ἀντεξεταζόμενος 10, καὶ στρατιώταις τοῖς μαχιμωτάτοις συμπλεκόμενος· οὐ Μήδους καὶ Ἀρμενίους καταγωνιζόμενος 11 ὑποφεύγοντας πρὶν διώκειν τινὰ, καὶ τῷ τολμήσαντι παραδιδόντας εὐθὺ τὴν νίκην. Ἀλέξανδρος δὲ πατρῴαν ἀρχὴν παραλαβὼν ηὔξησε, καὶ παραπολὺ ἐξέτεινε, χρησάμενος τῇ τῆς τύχης ὁρμῇ. ἐπειδ᾽ οὖν ἐνίκησέ τε, καὶ τὸν ὄλεθρον 12 ἐκεῖνον Δαρεῖον ἐν Ἰσσῷ τε καὶ Ἀρβήλοις ἐκράτησεν, ἀποστὰς τῶν πατρῴων 13 προσκυνεῖσθαι ἠξίου, καὶ ἐς δίαιταν τὴν Μη-

cesserat socero Hamilcari: ei Asdrubalis nomen fuit. 8. *Omnia.* Omnes libri habent, excepto Wecheliano et Hemsterh. ἅπαντας· horum uterque ἅπαντα reposuit: quam emendationem etiam Vorstio placuisse video. Potest tamen aliquo modo stare vulgata, si uno halitu legas, τὰ μεγάλα ὄ. ὑ. τ. π. τ. H. Sed indigna hæc sunt Luciano. 9. Variæ de horum annulorum mensura sententiæ. *Livius* famam veriorem putat, quæ tradit non fuisse plus modio. Annuli isti ferrei fuere. 10. *Comparatus.* 11. *Debellans.* 12. Ὄλεθρος qui significat *perniciem*; dicitur etiam de *homine pernicioso, exitio digno, nullius frugis,* pro ὀλέθριος. Hoc autem convicio proscindit Hannibal Darium, quod nulla fortitudine, nullis imperatoriis artibus esset ornatus. 13. Subaudi ἐθισμῶν: *pertæsus patrii moris, a patriis*

δικὴν μετεδιῄτησεν 14 ἑαυτὸν, καὶ ἐμιαιφόνει ἐν τοῖς συμποσίοις τοὺς φίλους, καὶ συνελάμβανεν ἐπὶ θανάτῳ 15. Ἐγὼ δὲ ἦρξα ἐπίσης τῆς πατρίδος, καὶ ἐπειδὴ μετεπέμπετο, τῶν πολεμίων μεγάλῳ στόλῳ ἐπιπλευσάντων τῆς Λιβύης, ταχέως ὑπήκουσα, καὶ ἰδιώτην ἐμαυτὸν παρέσχον, καὶ καταδικασθεὶς ἤνεγκα εὐγνωμόνως τὸ πρᾶγμα 16. Καὶ ταῦτ' ἔπραξα βάρβαρος ὢν, καὶ ἀπαίδευτος παιδείας τῆς Ἑλληνικῆς καὶ οὔτε Ὅμηρον, ὥσπερ οὗτος, ῥαψῳδῶν 17, οὔτε ὑπ' Ἀριστοτέλει τῷ σοφιστῇ παιδευθείς, μόνῃ δὲ τῇ φύσει ἀγαθῇ χρησάμενος. Ταῦτά ἐστιν, ἃ ἐγὼ Ἀλεξάνδρου ἀμείνων φημὶ εἶναι. εἰ δ' ἔστι καλλίων 18 οὑτοσὶ, διότι διαδήματι τὴν κεφαλὴν διεδέδετο 19, Μακεδόσι 20 μὲν ἴσως καὶ ταῦτα σεμνά. οὐ μὴν διὰ τοῦτ' ἀμείνων δόξειεν ἂν γενναίου καὶ στρατηγικοῦ ἀνδρὸς, τῇ γνώμῃ 21 πλέον ἤπερ τῇ τύχῃ κεχρημένου. Μ. Ὁ μὲν εἴρηκεν οὐκ ἀγεννῆ τὸν λόγον, οὐδ' ὡς Λίβυν εἰκὸς ἦν, ὑπὲρ αὐτοῦ. Σὺ δὲ, ὦ Ἀλέξανδρε, τί πρὸς ταῦτα φής; Ἀλ. Ἐχρῆν μὲν, ὦ Μίνως, μηδὲν πρὸς ἄνδρα οὕτω

institutis desciscens. 14. Legitur in Stephani Thesaur. T. I. p. 985. Μεταδιαιτᾶν, *quoque voce activa apud Lucianum de Alexandro,* δίαιταν τὴν Μηδικὴν μετεδιῄτησεν ἑαυτὸν, *idest, suum vitæ genus Medico (seu Medorum more) commutavit. Sed non dubito quin mendose omissa sit præpositio* εἰς *ante* δίαιταν. 15. Συλλαμβάνειν cum dativo significat *opem ferre,* sed cum accusativo, ut hic, (nam τοὺς φίλους non tantum ad ἐμιαιφόνει pertinet, sed etiam ad συνελάμβανεν) significat *capere, comprehendere.* Ergo συλλαμβάνειν τοὺς φίλους ἐπὶ θανάτῳ est ad verbum, *amicos comprehendere ad mortem* h. e. *ut ad mortem ducantur.* Ceterum συνελάμβανεν hic est συλλαμβάνειν ἐκέλευε, *comprehendi jubebat, vel comprehendebat per alios.* 16. *Tuli animo moderato casum.* 17. *Neque Homeri carmina recitando decantans.* 18. *Pulcrior.* 19. *Quia diademate caput habet revinctum.* 20. *Diadema* itaque non Persicum ornamentum, sed regium apud Græcos insigne, ut in nummis videre est. Cave itaque cum *tiara* confundas, quæ Persarum est propria. 21. *Ingenio et prudentia.*

θρασύ· ἱκανὴ γὰρ ἡ φήμη διδάξαι σε, οἷος μὲν ἐγὼ βασιλεύς, οἷος δὲ οὗτος λῃστὴς ἐγένετο· ὅμως δὲ ὅρα, εἰ κατ' ὀλίγον αὐτοῦ διήνεγκα· ὃς νέος 22. ὢν ἔτι παρελθὼν ἐπὶ τὰ πράγματα 23, καὶ τὴν ἀρχὴν τεταραγμένην κατέσχον, καὶ τοὺς φονέας τοῦ πατρὸς μετῆλθον, καταφοβήσας τὴν Ἑλλάδα τῇ Θηβαίων ἀπωλείᾳ, στρατηγὸς ὑπ' αὐτῶν χειροτονηθείς, οὐκ ἠξίωσα τὴν Μακεδόνων ἀρχὴν περιέπων ἀγαπᾷν 24 ἄρχειν ὁπόσων ὁ πατὴρ κατέλιπεν, ἀλλὰ πᾶσαν ἐπινοήσας τὴν γῆν, καὶ δεινὸν ἡγησάμενος, εἰ μὴ ἁπάντων κρατήσαιμι, ὀλίγους ἄγων, εἰσέβαλον εἰς τὴν Ἀσίαν· καὶ ἐπί τε Γρανικῷ 25, ἐκράτησα μεγάλῃ μάχῃ· καὶ τὴν Λυδίαν λαβών, καὶ Ἰωνίαν καὶ Φρυγίαν, καὶ ὅλως τὰ ἐν ποσὶν 26 ἀεὶ χειρούμενος, ἦλθον ἐπὶ Ἰσσόν, ἔνθα Δαρεῖος ὑπέμενε μυριάδας πολλὰς στρατοῦ ἄγων. Καὶ τὸ ἀπὸ τούτου 27, ὦ Μίνως, ὑμεῖς ἴστε ὅσους νεκροὺς ἐπὶ μιᾶς ἡμέρας κατέπεμψα. Φησὶ γοῦν ὁ πορθμεὺς μὴ διαρκέσαι αὐτοῖς τότε τὸ σκάφος, ἀλλὰ σχεδίας διαπηξαμένους τοὺς πολλοὺς αὐτῶν διαπλεῦσαι. Καὶ ταῦτα δὲ ἔπραττον αὐτὸς προκινδυνεύων, καὶ τιτρώσκεσθαι ἀξιῶν. Καὶ ἵνα σοι μὴ τὰ ἐν Τύρῳ, μηδὲ τὰ ἐν Ἀρβήλοις διηγήσωμαι, ἀλλὰ καὶ μέχρις Ἰνδῶν ἦλθον, καὶ τὸν Ὠκεανὸν ὅρον ἐποιησάμην τῆς ἀρχῆς 28, καὶ τοὺς ἐλέφαντας αὐτῶν εἷλον, καὶ Πῶρον ἐχειρωσάμην· καὶ Σκύθας δέ, οὐκ εὐκαταφρονήτους ἄνδρας, ὑπερβὰς τὸν Τάναϊν, ἐνίκησα μεγάλῃ ἱππομαχίᾳ· καὶ τοὺς φίλους εὖ ἐποίησα, καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἠμυνάμην 29. Εἰ δὲ καὶ θεὸς ἐδόκουν τοῖς ἀνθρώ-

22. Vigesimum agens annum. V. Plutarch. 23. Ad rerum administrationem. 24. Ἀγαπᾷν cum infinito, ut hic, significat esse con-[illegible] Ad Granicum fluvium. 26. Scilicet τὰ ἐν ποσὶν ὄντα. 28. Imperii. 29. Ultus sum.

ποις, συγγνωστοὶ ἐκεῖνοι, παρὰ τὸ μέγεθος [30] τῶν πραγμάτων καὶ τοιοῦτόν τι πιστεύσαντες περὶ ἐμοῦ. Τὸ δ' οὖν τελευταῖον [31], ἐγὼ μὲν βασιλεύων ἀπέθανον, οὗτος δ' ἐν φυγῇ ὢν παρὰ Προυσίᾳ τῷ Βιθυνῷ, καθάπερ ἄξιον ἦν πανουργότατον, καὶ ὠμότατον ὄντα· ὡς [32] γὰρ δὴ ἐκράτησε τῶν Ἰταλῶν, ἐῶ λέγειν, ὅτι οὐκ ἰσχύϊ, ἀλλὰ πονηρίᾳ, καὶ ἀπιστίᾳ, καὶ δόλοις· νόμιμον δὲ, ἢ προφανὲς οὐδέν. Ἐπεὶ δέ μοι ὠνείδισε τὴν τρυφὴν, ἐκλελῆσθαί μοι δοκεῖ, οἷα ἐποίει ἐν Καπύῃ, ἑταίραις συνὼν, καὶ τοὺς τοῦ πολέμου καιροὺς ὁ θαυμάσιος καθηδυπαθῶν [33]. Ἐγὼ δὲ, εἰ μὴ, μικρὰ τὰ Ἑσπέρια δόξας, ἐπὶ τὴν ἕω μᾶλλον ὥρμησα, τί ἂν μέγα ἔπραξα, Ἰταλίαν ἀναιμωτὶ λαβὼν, καὶ Λιβύην, καὶ τὰ μέχρι Γαδείρων ὑπαγόμενος; Ἀλλ' οὐκ ἀξιόμαχα ἔδοξέ μοι ἐκεῖνα, ὑποπτήσσοντα ἤδη, καὶ δεσπότην ὁμολογοῦντα. Εἴρηκα. Σὺ δὲ, ὦ Μίνως, δίκαζε. Ἱκανὰ γὰρ ἀπὸ πολλῶν καὶ ταῦτα. Σκ. Μὴ πρότερον, ἢν μὴ καὶ ἐμοῦ ἀκούσῃς. Μ. Τίς γὰρ εἶ, ὦ βέλτιστε; ἢ πόθεν ὢν ἐρεῖς; Σκ. Ἰταλιώτης Σκηπίων, στρατηγὸς, ὁ καθελὼν Καρχηδόνα, καὶ κρατήσας Λιβύων μεγάλαις μάχαις. Μ. Τί οὖν καὶ σὺ ἐρεῖς; Σ. Ἀλεξάνδρου μὲν ἥττων εἶναι, τοῦ δ' Ἀννίβου ἀμείνων· ὃς ἐδίωξα νικήσας αὐτὸν, καὶ φυγεῖν καταναγκάσας ἀτίμως. Πῶς οὖν οὐκ ἀναίσχυντος οὗτος, ὃς πρὸς Ἀλέξανδρον ἁμιλλᾶται [34], ᾧ οὐδὲ Σκηπίων ἐγὼ, ὁ νενικηκὼς αὐτὸν, παραβάλλεσθαι ἀξιῶ [35]; Μ. Νὴ Δί' εὐγνώμονα [36] φῄς, ὦ Σκηπίων· ὥστε πρῶτος μὲν κεκρίσθω Ἀλέξανδρος, μετ' αὐτὸν δὲ, σύ· εἶτα, εἰ δοκεῖ, τρίτος Ἀννίβας, οὐδὲ οὗτος εὐκαταφρόνητος ὤν.

30. Παρὰ hic est pro διὰ *ob magnitudinem*. 31. *Denique*. 32. *Quomodo* 33. *In deliciis disperdens*. 34. *Contendat*. 35. *Equum esse censeo, sustineo*. 36. *Equum dicis*.

θρασύν. ἱκανὴ γὰρ ἡ φήμη διδάξαι σε, οἷος μὲν ἐγὼ βασιλεὺς, οἷος δὲ οὗτος λῃστὴς ἐγένετο· ὅμως δὲ ὅρα, εἰ κατ' ὀλίγον αὐτοῦ διήνεγκα· ὃς νέος 22. ὢν ἔτι παρελθὼν ἐπὶ τὰ πράγματα 23, καὶ τὴν ἀρχὴν τεταραγμένην κατέσχον, καὶ τοὺς φονέας τοῦ πατρὸς μετῆλθον, καταφοβήσας τὴν Ἑλλάδα τῇ Θηβαίων ἀπωλείᾳ, στρατηγὸς ὑπ' αὐτῶν χειροτονηθεὶς, οὐκ ἠξίωσα τὴν Μακεδόνων ἀρχὴν περιέπων ἀγαπᾶν 24 ἄρχειν ὁπόσων ὁ πατὴρ κατέλιπεν, ἀλλὰ πᾶσαν ἐπινοήσας τὴν γῆν, καὶ δεινὸν ἡγησάμενος, εἰ μὴ ἁπάντων κρατήσαιμι, ὀλίγους ἄγων, ἐσέβαλον εἰς τὴν Ἀσίαν· καὶ ἐπί τε Γρανικῷ 25, ἐκράτησα μεγάλῃ μάχῃ· καὶ τὴν Λυδίαν λαβὼν, καὶ Ἰωνίαν καὶ Φρυγίαν, καὶ ὅλως τὰ ἐν ποσὶν 26 ἀεὶ χειρούμενος, ἦλθον ἐπὶ Ἰσσὸν, ἔνθα Δαρεῖος ὑπέμεινε μυριάδας πολλὰς στρατοῦ ἄγων. Καὶ τὸ ἀπὸ τούτου 27, ὦ Μίνως, ὑμεῖς ἴστε ὅσους νεκροὺς ἐπὶ μιᾶς ἡμέρας κατέπεμψα. Φησὶ γοῦν ὁ πορθμεὺς μὴ διαρκέσαι αὐτοῖς τότε τὸ σκάφος, ἀλλὰ σχεδίας διαπηξαμένους τοὺς πολλοὺς αὐτῶν διαπλεῦσαι. Καὶ ταῦτα δὲ ἔπραττον αὐτὸς προκινδυνεύων, καὶ τιτρώσκεσθαι ἀξιῶν. Καὶ ἵνα σοι μὴ τὰ ἐν Τύρῳ, μηδὲ τὰ ἐν Ἀρβήλοις διηγήσωμαι, ἀλλὰ καὶ μέχρις Ἰνδῶν ἦλθον, καὶ τὸν Ὠκεανὸν ὅρον ἐποιησάμην τῆς ἀρχῆς 28, καὶ τοὺς ἐλέφαντας αὐτῶν εἷλον, καὶ Πῶρον ἐχειρωσάμην· καὶ Σκύθας δὲ, οὐκ εὐκαταφρονήτους ἄνδρας, ὑπερβὰς τὸν Τάναϊν, ἐνίκησα μεγάλῃ ἱππομαχίᾳ· καὶ τοὺς φίλους εὖ ἐποίησα, καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἠμυνάμην 29. Εἰ δὲ καὶ θεὸς ἐδόκουν τοῖς ἀνθρώ-

22. Vigesimum agens annum. V. Plutarch. 23. *Ad rerum administrationem.* 24. Ἀγαπᾷν cum infinito, ut hic, significat *esse contentum.* 25. *Ad Granicum fluvium.* 26. Scilicet τὰ ἐν ποσὶν ὄντα. 27. *Exinde.* 28. *Imperii.* 29. *Ultus sum.*

ποις, συγγνωστοὶ ἐκεῖνοι, παρὰ τὸ μέγεθος 30 τῶν πραγμάτων καὶ τοιοῦτόν τι πιστεύσαντες περὶ ἐμοῦ. Τὸ δ' οὖν τελευταῖον 31, ἐγὼ μὲν βασιλεύων ἀπέθανον, οὗτος δ' ἐν φυγῇ ὢν παρὰ Προυσίᾳ τῷ Βιθυνῷ, καθάπερ ἄξιον ἦν πανουργότατον, καὶ ὠμότατον ὄντα· ὡς 32 γὰρ δὴ ἐκράτησε τῶν Ἰταλῶν, ἐῶ λέγειν, ὅτι οὐκ ἰσχύϊ, ἀλλὰ πονηρίᾳ, καὶ ἀπιστίᾳ, καὶ δόλοις· νόμιμον δὲ, ἢ προφανὲς οὐδέν. Ἐπεὶ δέ μοι ὠνείδισε τὴν τρυφὴν, ἐκλελῆσθαί μοι δοκεῖ, οἷα ἐποίει ἐν Καπύῃ, ἑταίραις συνὼν, καὶ τοὺς τοῦ πολέμου καιροὺς ὁ θαυμάσιος καθηδυπαθῶν 33. Ἐγὼ δὲ, εἰ μὴ, μικρὰ τὰ Ἑσπέρια δόξας, ἐπὶ τὴν ἕω μᾶλλον ὥρμησα, τί ἂν μέγα ἔπραξα, Ἰταλίαν ἀναιμωτὶ λαβὼν, καὶ Λιβύην, καὶ τὰ μέχρι Γαδείρων ὑπαγόμενος; Ἀλλ' οὐκ ἀξιόμαχα ἔδοξέ μοι ἐκεῖνα, ὑποπτήσσοντα ἤδη, καὶ δεσπότην ὁμολογοῦντα. Εἴρηκα. Σὺ δὲ, ὦ Μίνως, δίκαζε. Ἱκανὰ γὰρ ἀπὸ πολλῶν καὶ ταῦτα. Σκ. Μὴ πρότερον, ἢν μὴ καὶ ἐμοῦ ἀκούσῃς. Μ. Τίς γὰρ εἶ, ὦ βέλτιστε; ἢ πόθεν ὢν ἐρεῖς; Σκ. Ἰταλιώτης Σκηπίων, στρατηγὸς, ὁ καθελὼν Καρχηδόνα, καὶ κρατήσας Λιβύων μεγάλαις μάχαις. Μ. Τί οὖν καὶ σὺ ἐρεῖς; Σ. Ἀλεξάνδρου μὲν ἥττων εἶναι, τοῦ δ' Ἀννίβου ἀμείνων· ὃς ἐδίωξα νικήσας αὐτὸν, καὶ φυγεῖν καταναγκάσας ἀτίμως. Πῶς οὖν οὐκ ἀναίσχυντος οὗτος, ὃς πρὸς Ἀλέξανδρον ἁμιλλᾶται 34, ᾧ οὐδὲ Σκηπίων ἐγὼ, ὁ νενικηκὼς αὐτὸν, παραβάλλεσθαι ἀξιῶ 35; Μ. Νὴ Δί' εὐγνώμονα 36 φὴς, ὦ Σκηπίων· ὥστε πρῶτος μὲν κεκρίσθω Ἀλέξανδρος, μετ' αὐτὸν δὲ, σύ· εἶτα, εἰ δοκεῖ, τρίτος Ἀννίβας, οὐδὲ οὗτος εὐκαταφρόνητος ὤν.

30. Παρὰ hic est pro διὰ *ob magnitudinem*. 31. *Denique*. 32. *Quomodo* 33. *In deliciis disperdens*. 34. *Contendat*. 35. *Equum esse censeo, sustineo*. 36. *Equum dicis*.

Μενίππου καὶ Ἑρμοῦ.

Μεν.

Ποῦ δὲ οἱ καλοί 1 εἰσιν, ἢ αἱ καλαί, ὦ Ἑρμῆ; ξενάγησόν με νέηλυν ὄντα. Ἑρ. Οὐ σχολή μοι, ὦ Μένιππε· πλὴν κατ' ἐκεῖνο αὐτὸ ἀπόβλεψον, ὡς ἐπὶ τὰ δεξιὰ 2, ἔνθα Ὑάκινθός τέ ἐστι, καὶ ὁ Νάρκισσος, καὶ Νιρεὺς, καὶ Ἀχιλλεὺς, καὶ Τυρὼ 3, καὶ Ἑλένη, καὶ Λήδα, καὶ ὅλως, τὰ ἀρχαῖα κάλλη πάντα. Μ. ὀστᾶ μόνον ὁρῶ, καὶ κρανία, τῶν σαρκῶν γυμνὰ, ὅμοια τὰ πολλά. Ἑρ. Καὶ μὴν 4 ἐκεῖνά ἐστιν, ἃ πάντες οἱ ποιηταὶ θαυμάζουσι 5, τὰ ὀστᾶ, ὧν σὺ ἔοικας καταφρονεῖν. Μ. Ὅμως τὴν Ἑλένην μοι δεῖξον· οὐ γὰρ ἂν διαγνοίην ἔγωγε. Ἑρ. Τουτὶ τὸ κρανίον ἡ Ἑλένη ἐστίν. Μ. Εἶτα αἱ χίλιαι νῆες διὰ τοῦτο ἐπληρώθησαν ἐξ ἁπάσης τῆς Ἑλλάδος, καὶ τοσοῦτοι ἔπεσον Ἕλληνές τε καὶ βάρβαροι, καὶ τοσαῦται πόλεις ἀνάστατοι γεγόνασιν; Ἑρ. Ἀλλ' οὐκ εἶδες, ὦ Μένιππε, ζῶσαν τὴν γυναῖκα· ἔφης γὰρ ἂν καὶ σὺ ἀνεμέσητον 6 εἶναι τοιῇδ' ἀμφὶ γυναικὶ πολὺν χρόνον ἄλγεα πάσχειν· ἐπεὶ καὶ τὰ ἄνθη ξηρὰ ὄντα εἴ τις βλέποι ἀποβεβληκότα τὴν βαφὴν, ἄμορφα δηλονότι αὐτῷ δόξει· ὅτι μέντοι ἀνθεῖ, καὶ ἔχει τὴν χροιὰν κάλλιστά ἐστιν. Μ. Οὐκοῦν τοῦτο 7, ὦ Ἑρμῆ, θαυμάζω, εἰ 8 μὴ συνίεσαν οἱ Ἀχαιοὶ περὶ πράγματος οὕτως ὀλιγοχρονίου, καὶ ῥᾳδίως ἀπανθοῦντος πονοῦντες. Ἑρ. Οὐ σχολή μοι, ὦ Μέ-

1. *Pulcri.* 2. *Quasi ad dextram.* 3. Salmonei filia, ex qua et Neptuno nati Neleus et Pelias. 4. *Atqui.* 5. *Admirantur, describunt versibus.* 6. *Non indignum.* Ex Homeri Iliad. 3. 7. Scilicet διὰ τοῦτο. 8. Attice pro ὅτι.

νιππε, συμφιλοσοφεῖν σοι· ὥστε, ἐπιλεξάμενος τόπον, ἔνθα ἂν ἐθέλῃς, κεῖσο καταβαλὼν σεαυτὸν 9. ἐγὼ δὲ τοὺς ἄλλους νεκροὺς ἤδη μετελεύσομαι 10.

Νιρέως, Θερσίτου, καὶ Μενίππου.

Νιρ.

Ἰδοὺ δὴ Μένιππος οὑτοσὶ 1 δικάσει, πότερος εὐμορφότερός 2 ἐστιν. Εἰπὲ, ὦ Μένιππε, οὐ καλλίων 3 σοι δοκῶ; Μ. Τίνες δὲ καὶ ἐστέ; Πρότερον, οἶμαι, χρὴ γὰρ 4 τοῦτο εἰδέναι. Ν. Νιρεὺς καὶ Θερσίτης. Μ. Πότερος οὖν ὁ Νιρεὺς, καὶ πότερος ὁ Θερσίτης; Οὐδέπω γὰρ τοῦτο δῆλον. Θ. Ἓν μὲν ἤδη τοῦτ' ἔχω, ὅτι ὅμοιός εἰμί σοι, καὶ οὐδὲν τηλικοῦτον διαφέρεις, ἡλίκον σε Ὅμηρος ἐκεῖνος ὁ τυφλὸς ~~ἐπῄνεσεν, ἁπάντων~~ εὐμορφότατον προσειπών· ἀλλ' ὁ φοξὸς ἐγὼ, καὶ ψεδνὸς, οὐδὲν χείρων ἐφάνην τῷ δικαστῇ· Ὅρα σὺ δὲ, ὦ Μένιππε, ὃν τινα καὶ εὐμορφότερον ἡγῇ. Ν. Ἐμέ γε 5 τὸν Ἀγλαΐας, καὶ Χάροπος, ὅς κάλλιστος ἀνὴρ ὑπὸ Ἴλιον ἦλθον. Μ. Ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὑπὸ γῆν, ὡς οἶμαι, κάλλιστος ἦλθες· ἀλλὰ τὰ μὲν ὀστᾶ ὅμοια, τὸ δὲ κρανίον ταύτῃ μόνον ἄρα διακρίνοιτο ἀπὸ τοῦ Θερσίτου κρανίου, ὅτι εὔθρυπτον τὸ σόν· ἀλα-

9. βάλλειν, καταβάλλειν, ῥίπτειν ἑαυτὸν vel τὸ σῶμα ea virtute poni solent a Græcis, ut ad illos proprie pertineant, qui temere ac negligenter, ut Livius ait, *se projiciunt*, vel *corpora humi prosternunt*: idque in magno luctu gravibusque malis, quæ decori habitus cogitationem excutiunt. 10. *Arcessam.*

1. *Hicce.* 2. *Formosior.* 3. *Pulcrior.* 4. Lege omnino, πρότερον γάρ, οἶμαι, χρή, non, ut in Libris est, πρότερον οἶμαι χρὴ γάρ. 5. *Me certe filium Aglajae.*

τὸ φανερὸν 6, ἐν αἷς ἐκείνῳ καταλέλοιπα τἀμὰ πάντα, ὡς κἀκεῖνος ζηλώσειε, καὶ τὰ αὐτὰ πράξειε. Δ. Τί οὖν δὴ ἐκεῖνος 7; Κ. Ὅ,τι μὲν οὖν αὐτὸς ἐνέγραψε ταῖς ἑαυτοῦ διαθήκαις, οὐκ οἶδα· ἐγὼ γοῦν 8 ἄφνω ἀπέθανον, τοῦ τέγους μοι ἐπιπεσόντος. καὶ νῦν Ἑρμόλαος ἔχει τἀμὰ, ὥσπερ τις λάβραξ καὶ τὸ ἄγκιστρον τῷ δελέατι συγκατασπάσας 9. Δ. Οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτόν σε τὸν ἁλιέα 10. Ὥστε σόφισμα κατὰ σαυτοῦ συντέθεικας. Κ. Ἔοικα 11. Οἰμώζω τοιγαροῦν 12.

6. *Testamentum proferre in publicum, cum pluribus communicare.* Institutionem hanc esse puram, atque adeo perperam referre ad eas institutiones, quas Lex vocat *captatorias*, docet *Bynkershoekius* de Captat. Inst. C. V. p. 319. 7. Scilicet τί οὖν δὴ ἐκεῖνος ἔπραξε; 8. *Sane.* 9. Scilicet: καὶ τὸ ἄγκιστρον σὺν τῷ δελέατι κατασπάσας. 10. Scilicet: οὐ μόνον τὸ ἄγκιστρον σὺν τῷ δελέατι, ἀλλὰ καὶ αὐτόν σε τὸν ἁλιέα κατέσπασεν. 11. *Ita videor.* 12. *Propterea.*

Ἀλεξάνδρου, Ἀννίβου, Μίνωος καὶ Σκηπίωνος.

Ἀλεξ.

Ἐμὲ δεῖ προκεκρῖσθαί σου 1, ὦ Λίβυ· ἀμείνων γάρ εἰμι. Ἀν. Οὔμενουν, ἀλλ' ἐμέ. Ἀλ. Οὐκοῦν ὁ Μίνως δικασάτω. Μ. Τίνες δ' ἐστέ; Ἀλ. Οὗτος μὲν Ἀννίβας ὁ Καρχηδόνιος· ἐγὼ δὲ Ἀλέξανδρος ὁ Φιλίππου 2. Μ. Νὴ Δία ἔνδοξοί γε ἀμφότεροι· ἀλλὰ περὶ τίνος ὑμῖν ἡ ἔρις; Ἀλ. Περὶ προεδρίας· φησὶ γὰρ οὗτος ἀμείνων γεγενῆσθαι στρατηγὸς ἐμοῦ. Ἐγὼ δὲ, ὥσπερ ἅπαντες ἴσασιν, οὐχὶ τούτου μόνον, ἀλλὰ πάντων σχεδὸν τῶν πρὸ ἐμοῦ 3 φημὶ διενεγκεῖν τὰ πολέμια 4. Μ. Οὐκοῦν ἐν μέρει 5 ἑκάτερος εἰπάτω· σὺ δὲ πρῶτος, ὁ Λίβυς, λέγε. Ἀν. Ἓν μὲν τοῦτο, ὦ Μίνως, ὠνάμην, ὅτι ἐνταῦθα καὶ τὴν Ἑλλάδα φωνὴν ἐξέμαθον 6· ὥστε οὐδὲ ταύτῃ πλέον οὗτος ἐνέγκαιτό μου. Φημὶ δὲ τούτους μάλιστα ἐπαίνου ἀξίους εἶναι, ὅσοι τὸ μηδὲν ἐξ ἀρχῆς ὄντες, ὅμως ἐπὶ μέγα προεχώρησαν, δι' αὐτῶν δύναμίν τε περιβαλλόμενοι, καὶ ἄξιοι δόξαντες ἀρχῆς· ἐγὼ γοῦν μετ' ὀλίγων ἐξορμήσας ἐς τὴν Ἰβηρίαν, τὸ πρῶτον ὕπαρχος ὢν τῷ ἀδελφῷ 7, με-

1. De summa Imperatoris laude *Lucianus* hic Hannibalem cum Alexandro contendentem inducit; qui apud *Livium Appianumque* a Scipione rogatus, quem maximum omnium Imperatorum, qui umquam fuissent, crederet, Alexandrum Magnum nominasse traditur; huic proximum Pyrrhum; se tertium, et si Scipionem vicisset, primum se existimaturum fuisse. 2. Scilicet ὁ Φιλίππου υἱός. 3. Scilicet: τῶν πρὸ ἐμοῦ ὑπαρξάντων. 4. *Præstitisse belli peritia.* 5. *Singulatim, per vices.* 6. Scilicet: τὴν ἑλληνικὴν φωνὴν ἐξέμαθον. Haud necesse erat hoc a Luciano fingi: nam Hannibal, quum in superis esset, Græce sciebat, et opuscula Græce scripsit. V. *Cornelium Nepotem* C. XIII. ejus vitæ. 7. Non *fratri*, sed *sororis viro* qui suc-

γίστων ἠξιώθην, ἄριστος κριθείς· καὶ τούς γε Κελτίβηρας εἷλον, καὶ Γαλατῶν ἐκράτησα τῶν Ἑσπερίων, καὶ τὰ μεγάλα ὄρη ὑπερβὰς, τὰ περὶ τὸν Ἡριδανὸν ἅπαντα 8 κατέδραμον, καὶ ἀναστάτους ἐποίησα τοσαύτας πόλεις, καὶ τὴν πεδινὴν Ἰταλίαν ἐχειρωσάμην, καὶ μέχρι τῶν προαστείων τῆς προυχούσης πόλεως ἦλθον· καὶ τοσούτους ἀπέκτεινα μιᾶς ἡμέρας, ὥστε τοὺς δακτυλίους 9 αὐτῶν μεδίμνοις ἀπομετρῆσαι, καὶ τοὺς ποταμοὺς γεφυρῶσαι νεκροῖς. Καὶ ταῦτα πάντα ἔπραξα, οὔτε Ἄμμωνος υἱὸς ὀνομαζόμενος, οὔτε θεὸς εἶναι προσποιούμενος, ἢ ἐνύπνια τῆς μητρὸς διεξιὼν, ἀλλ' ἄνθρωπος εἶναι ὁμολογῶν, στρατηγοῖς τε τοῖς συνετωτάτοις ἀντεξεταζόμενος 10, καὶ στρατιώταις τοῖς μαχιμωτάτοις συμπλεκόμενος· οὐ Μήδους καὶ Ἀρμενίους καταγωνιζόμενος 11 ὑποφεύγοντας πρὶν διώκειν τινὰ, καὶ τῷ τολμήσαντι παραδιδόντας εὐθὺ τὴν νίκην. Ἀλέξανδρος δὲ πατρῴαν ἀρχὴν παραλαβὼν ηὔξησε, καὶ παραπολὺ ἐξέτεινε, χρησάμενος τῇ τῆς τύχης ὁρμῇ. ἐπειδ' οὖν ἐνίκησέ τε, καὶ τὸν ὄλεθρον 12 ἐκεῖνον Δαρεῖον ἐν Ἰσσῷ τε καὶ Ἀρβήλοις ἐκράτησεν, ἀποστὰς τῶν πατρῴων 13 προσκυνεῖσθαι ἠξίου, καὶ ἐς δίαιταν τὴν Μη-

cesserat socero Hamilcari: ei Asdrubalis nomen fuit. 8. *Omnia.* Omnes libri habent, excepto Wecheliano et Hemsterh. ἅπαντες· horum uterque ἅπαντα reposuit: quam emendationem etiam Vorstio placuisse video. Potest tamen aliquo modo stare vulgata, si uno halitu legas, τὰ μεγάλα ὄ. ὑ. τ. π. τ. H. Sed indigna hæc sunt Luciano. 9. Variæ de horum annulorum mensura sententiæ. *Livius* famam veriorem putat, quæ tradit non fuisse plus modio. Annuli isti ferrei fuere. 10. *Comparatus.* 11. *Debellans,* 12. Ὄλεθρος qui significat *perniciem*; dicitur etiam de *homine pernicioso, exitio digno, nullius frugis,* pro ὀλέθριος. Hoc autem convicio proscindit Hannibal Darium, quod nulla fortitudine, nullis imperatoriis artibus esset ornatus. 13. Subaudi ἐθισμῶν: *pertæsus patrii moris, a patriis*

δικὴν μετεδιήτησεν 14 ἑαυτὸν, καὶ ἐμιαιφόνει ἐν τοῖς συμποσίοις τοὺς φίλους, καὶ συνελάμβανεν ἐπὶ θανάτῳ 15. Ἐγὼ δὲ ἦρξα ἐπίσης τῆς πατρίδος, καὶ ἐπειδὴ μετεπέμπετο, τῶν πολεμίων μεγάλῳ στόλῳ ἐπιπλευσάντων τῆς Λιβύης, ταχέως ὑπήκουσα, καὶ ἰδιώτην ἐμαυτὸν παρέσχον, καὶ καταδικασθεὶς ἤνεγκα εὐγνωμόνως τὸ πρᾶγμα 16. Καὶ ταῦτ' ἔπραξα βάρβαρος ὤν, καὶ ἀπαίδευτος παιδείας τῆς Ἑλληνικῆς καὶ οὔτε Ὅμηρον, ὥσπερ οὗτος, ῥαψῳδῶν 17, οὔτε ὑπ' Ἀριστοτέλει τῷ σοφιστῇ παιδευθεὶς, μόνῃ δὲ τῇ φύσει ἀγαθῇ χρησάμενος. Ταῦτά ἐστιν, ἅ ἐγὼ Ἀλεξάνδρου ἀμείνων φημὶ εἶναι· εἰ δ' ἔστι καλλίων 18 οὑτοσὶ, διότι διαδήματι τὴν κεφαλὴν διεδέδετο 19, Μακεδόσι 20 μὲν ἴσως καὶ ταῦτα σεμνά. οὐ μὴν διὰ τοῦτ' ἀμείνων δόξειεν ἂν γενναίου καὶ στρατηγικοῦ ἀνδρὸς, τῇ γνώμῃ 21 πλέον ἤπερ τῇ τύχῃ κεχρημένου. Μ. Ὁ μὲν εἴρηκεν οὐκ ἀγεννῆ τὸν λόγον, οὐδ' ὡς Λίβυν εἰκὸς ἦν, ὑπὲρ αὑτοῦ. Σὺ δὲ, ὦ Ἀλέξανδρε, τί πρὸς ταῦτα φῄς; Ἀλ. Ἐχρῆν μὲν, ὦ Μίνως, μηδὲν πρὸς ἄνδρα οὕτω

institutis desciscens. 14. Legitur in Stephani Thesaur. T. I. p. 985. Μεταδιαιτᾶν, *quoque voce activa apud Lucianum de Alexandro*, δίαιταν τὴν Μηδικὴν μετεδιήτησεν ἑαυτὸν, *idest, suum vitæ genus Medico (seu Medorum more) commutavit. Sed non dubito quin mendose omissa sit præpositio* εἰς *ante* δίαιταν. 15. Συλλαμβάνειν cum dativo significat *opem ferre*, sed cum accusativo, ut hic, (nam τοὺς φίλους non tantum ad ἐμιαιφόνει pertinet, sed etiam ad συνελάμβανεν) significat *capere, comprehendere.* Ergo συλλαμβάνειν τοὺς φίλους ἐπὶ θανάτῳ est ad verbum, *amicos comprehendere ad mortem* h. e. *ut ad mortem ducantur.* Ceterum συνελάμβανεν hic est συλλαμβάνειν ἐκέλευε, *comprehendi jubebat, vel comprehendebat per alios.* 16. *Tuli animo moderato casum.* 17. *Neque Homeri carmina recitando decantans.* 18. *Pulcrior.* 19. *Quia diademate caput habet revinctum.* 20. *Diadema* itaque non Persicum ornamentum, sed regium apud Græcos insigne, ut in nummis videre est. Cave itaque cum *tiara* confundas, quæ Persarum est propria. 21. *Ingenio et prudentia.*

θρασύν. ἱκανὴ γὰρ ἡ φήμη διδάξαι σε, οἷος μὲν ἐγὼ βασιλεὺς, οἷος δὲ οὗτος λῃστὴς ἐγένετο· ὅμως δὲ ὅρα, εἰ κατ' ὀλίγον αὐτοῦ διήνεγκα· ὃς νέος 22. ὢν ἔτι παρελθὼν ἐπὶ τὰ πράγματα 23, καὶ τὴν ἀρχὴν τεταραγμένην κατέσχον, καὶ τοὺς φονέας τοῦ πατρὸς μετῆλθον, καταφοβήσας τὴν Ἑλλάδα τῇ Θηβαίων ἀπωλείᾳ, στρατηγὸς ὑπ' αὐτῶν χειροτονηθεὶς, οὐκ ἠξίωσα τὴν Μακεδόνων ἀρχὴν περιέπων ἀγαπᾷν 24 ἄρχειν ὁπόσων ὁ πατὴρ κατέλιπεν, ἀλλὰ πᾶσαν ἐπινοήσας τὴν γῆν, καὶ δεινὸν ἡγησάμενος, εἰ μὴ ἁπάντων κρατήσαιμι, ὀλίγους ἄγων, ἐσέβαλον εἰς τὴν Ἀσίαν· καὶ ἐπί τε Γρανικῷ 25, ἐκράτησα μεγάλῃ μάχῃ· καὶ τὴν Λυδίαν λαβὼν, καὶ Ἰωνίαν καὶ Φρυγίαν, καὶ ὅλως τὰ ἐν ποσὶν 26 ἀεὶ χειρούμενος, ἦλθον ἐπὶ Ἰσσὸν, ἔνθα Δαρεῖος ὑπέμεινε μυριάδας πολλὰς στρατοῦ ἄγων. Καὶ τὸ ἀπὸ τούτου 27, ὦ Μίνως, ὑμεῖς ἴστε ὅσους νεκροὺς ἐπὶ μιᾶς ἡμέρας κατέπεμψα. Φησὶ γοῦν ὁ πορθμεὺς μὴ διαρκέσαι αὐτοῖς τότε τὸ σκάφος, ἀλλὰ σχεδίας διαπηξαμένους τοὺς πολλοὺς αὐτῶν διαπλεῦσαι. Καὶ ταῦτα δὲ ἔπραττον αὐτὸς προκινδυνεύων, καὶ τιτρώσκεσθαι ἀξιῶν. Καὶ ἵνα σοι μὴ τὰ ἐν Τύρῳ, μηδὲ τὰ ἐν Ἀρβήλοις διηγήσωμαι, ἀλλὰ καὶ μέχρις Ἰνδῶν ἦλθον, καὶ τὸν Ὠκεανὸν ὅρον ἐποιησάμην τῆς ἀρχῆς 28, καὶ τοὺς ἐλέφαντας αὐτῶν εἷλον, καὶ Πῶρον ἐχειρωσάμην· καὶ Σκύθας δὲ, οὐκ εὐκαταφρονήτους ἄνδρας, ὑπερβὰς τὸν Τάναϊν, ἐνίκησα μεγάλῃ ἱππομαχίᾳ· καὶ τοὺς φίλους εὖ ἐποίησα, καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἠμυνάμην 29. Εἰ δὲ καὶ θεὸς ἐδόκουν τοῖς ἀνθρώ-

22. Vigesimum agens annum. V. Plutarch. 23. *Ad rerum administrationem.* 24. Ἀγαπᾷν cum infinito, ut hic, significat *esse contentum.* 25. *Ad Granicum fluvium.* 26. Scilicet τὰ ἐν ποσὶν ὄντα. 27. *Exinde.* 28. *Imperii.* 29. *Ultus sum.*

ποις, συγγνωστοὶ ἐκεῖνοι, παρὰ τὸ μέγεθος 30 τῶν πραγμάτων καὶ τοιοῦτόν τι πιστεύσαντες περὶ ἐμοῦ. Τὸ δ' οὖν τελευταῖον 31, ἐγὼ μὲν βασιλεύων ἀπέθανον, οὗτος δ' ἐν φυγῇ ὢν παρὰ Προυσίᾳ τῷ Βιθυνῷ, καθάπερ ἄξιον ἦν πανουργότατον, καὶ ὠμότατον ὄντα· ὡς 32 γὰρ δὴ ἐκράτησε τῶν Ἰταλῶν, ἐῶ λέγειν, ὅτι οὐκ ἰσχύϊ, ἀλλὰ πονηρίᾳ, καὶ ἀπιστίᾳ, καὶ δόλοις· νόμιμον δὲ, ἢ προφανὲς οὐδέν. Ἐπεὶ δέ μοι ὠνείδισε τὴν τρυφὴν, ἐκλελῆσθαί μοι δοκεῖ, οἷα ἐποίει ἐν Καπύῃ, ἑτέραις συνὼν, καὶ τοὺς τοῦ πολέμου καιροὺς ὁ θαυμάσιος καθηδυπαθῶν 33. Ἐγὼ δὲ, εἰ μὴ, μικρὰ τὰ Ἑσπέρια δόξας, ἐπὶ τὴν ἕω μᾶλλον ὥρμησα, τί ἂν μέγα ἔπραξα, Ἰταλίαν ἀναιμωτὶ λαβὼν, καὶ Λιβύην, καὶ τὰ μέχρι Γαδείρων ὑπαγόμενος; Ἀλλ' οὐκ ἀξιόμαχα ἔδοξέ μοι ἐκεῖνα, ὑποπτήσσοντα ἤδη, καὶ δεσπότην ὁμολογοῦντα. Εἴρηκα. Σὺ δὲ, ὦ Μίνως, δίκαζε. Ἱκανὰ γὰρ ἀπὸ πολλῶν καὶ ταῦτα. Σκ. Μὴ πρότερον, ἢν μὴ καὶ ἐμοῦ ἀκούσῃς. Μ. Τίς γὰρ εἶ, ὦ βέλτιστε; ἢ πόθεν ὢν ἐρεῖς; Σκ. Ἰταλιώτης Σκιπίων, στρατηγὸς, ὁ καθελὼν Καρχηδόνα, καὶ κρατήσας Λιβύων μεγάλαις μάχαις. Μ. Τί οὖν καὶ σὺ ἐρεῖς; Σ. Ἀλεξάνδρου μὲν ἥττων εἶναι, τοῦ δ' Ἀννίβου ἀμείνων· ὃς ἐδίωξα νικήσας αὐτὸν, καὶ φυγεῖν καταναγκάσας ἀτίμως. Πῶς οὖν οὐκ ἀναίσχυντος οὗτος, ὃς πρὸς Ἀλέξανδρον ἁμιλλᾶται 34, ᾧ οὐδὲ Σκιπίων ἐγὼ, ὁ νενικηκὼς αὐτὸν, παραβάλλεσθαι ἀξιῶ 35; Μ. Νὴ Δί' εὐγνώμονα 36 φὴς, ὦ Σκιπίων· ὥστε πρῶτος μὲν κεκρίσθω Ἀλέξανδρος, μετ' αὐτὸν δὲ, σύ· εἶτα, εἰ δοκεῖ, τρίτος Ἀννίβας, οὐδὲ οὗτος εὐκαταφρόνητος ὤν.

30. Παρὰ hic est pro διὰ *ob magnitudinem.* 31. *Denique.* 32. *Quomodo* 33. *In deliciis disperdens.* 34. *Contendat.* 35. *Equum esse censeo, sustineo.* 36. *Equum dicis.*

Μεν.

Ποῦ δὲ οἱ καλοί 1 εἰσιν, ἢ αἱ καλαὶ, ὦ Ἑρμῆ; ξενάγησόν με νέηλυν ὄντα. Ἐρ. Οὐ σχολή μοι, ὦ Μένιππε· πλὴν κατ' ἐκεῖνο αὐτὸ ἀπόβλεψον, ὡς ἐπὶ τὰ δεξιὰ 2, ἔνθα Ὑάκινθός τε ἐστι, καὶ ὁ Νάρκισσος, καὶ Νιρεὺς, καὶ Ἀχιλλεὺς, καὶ Τυρὼ 3, καὶ Ἑλένη, καὶ Λήδα, καὶ ὅλως, τὰ ἀρχαῖα κάλλη πάντα. Μ. ὀστᾶ μόνον ὁρῶ, καὶ κρανία, τῶν σαρκῶν γυμνὰ, ὅμοια τὰ πολλά. Ἐρ. Καὶ μὴν 4 ἐκεῖνά ἐστιν, ἃ πάντες οἱ ποιηταὶ θαυμάζουσι 5, τὰ ὀστᾶ, ὧν σὺ ἔοικας καταφρονεῖν. Μ. Ὅμως τὴν Ἑλένην μοι δεῖξον· οὐ γὰρ ἂν διαγνοίην ἔγωγε. Ἐρ. Τουτὶ τὸ κρανίον ἡ Ἑλένη ἐστίν. Μ. Εἶτα αἱ χίλιαι νῆες διὰ τοῦτο ἐπληρώθησαν ἐξ ἁπάσης τῆς Ἑλλάδος, καὶ τοσοῦτοι ἔπεσον Ἕλληνές τε καὶ βάρβαροι, καὶ τοσαῦται πόλεις ἀνάστατοι γεγόνασιν; Ἐρ. Ἀλλ' οὐκ εἶδες, ὦ Μένιππε, ζῶσαν τὴν γυναῖκα· ἔφης γὰρ ἂν καὶ σὺ ἀνεμέσητον 6 εἶναι τοιῇδ' ἀμφὶ γυναικὶ πολὺν χρόνον ἄλγεα πάσχειν· ἐπεὶ καὶ τὰ ἄνθη ξηρὰ ὄντα εἴ τις βλέποι ἀποβεβληκότα τὴν βαφὴν, ἄμορφα δηλονότι αὐτῷ δόξει· ὅτε μέντοι ἀνθεῖ, καὶ ἔχει τὴν χροιὰν κάλλιστά ἐστιν. Μ. Οὐκοῦν τοῦτο 7, ὦ Ἑρμῆ, θαυμάζω, εἰ 8 μὴ συνίεσαν οἱ Ἀχαιοὶ περὶ πράγματος οὕτως ὀλιγοχρονίου, καὶ ῥᾳδίως ἀπανθοῦντος πονοῦντες. Ἐρ. Οὐ σχολή μοι, ὦ Μέ-

1. *Pulcri.* 2. *Quasi ad dextram.* 3. Salmonei filia, ex qua et Neptuno nati Neleus et Pelias. 4. *Atqui.* 5. *Admirantur, describunt versibus.* 6. *Non indignum.* Ex Homeri Iliad. 3. 7. Scilicet διὰ τοῦτο. 8. Attice pro ὅτι.

νιππε, συμφιλοσοφεῖν σοι· ὥστε, ἐπιλεξάμενος τόπον, ἔνθα ἂν ἐθέλῃς, κεῖσο καταβαλὼν σεαυτόν 9. ἐγὼ δὲ τοὺς ἄλλους νεκροὺς ἤδη μετελεύσομαι 10.

Νιρέως, Θερσίτου, καὶ Μενίππου.

Νιρ.

Ἰδοὺ δὴ Μένιππος οὑτοσὶ 1 δικάσει, πότερος εὐμορφότερός 2 ἐστιν. Εἰπὲ, ὦ Μένιππε, οὐ καλλίων 3 σοι δοκῶ; Μ. Τίνες δὲ καὶ ἐστέ; Πρότερον, οἶμαι, χρὴ γὰρ 4 τοῦτο εἰδέναι. Ν. Νιρεὺς καὶ Θερσίτης. Μ. Πότερος οὖν ὁ Νιρεὺς, καὶ πότερος ὁ Θερσίτης; Οὐδέπω γὰρ τοῦτο δῆλον. Θ. Ἓν μὲν ἤδη τοῦτ' ἔχω, ὅτι ὅμοιός εἰμί σοι, καὶ οὐδὲν τηλικοῦτον διαφέρεις, ἡλίκον σε Ὅμηρος ἐκεῖνος ὁ τυφλὸς ἐπῄνεσεν, ἁπάντων εὐμορφότατον προσειπών· ἀλλ' ὁ φοξὸς ἐγὼ, καὶ ψεδνὸς, οὐδὲν χείρων ἐφάνην τῷ δικαστῇ· Ὅρα σὺ δὲ, ὦ Μένιππε, ὅν τινα καὶ εὐμορφότερον ἡγῇ. Ν. Ἐμέ γε 5 τὸν Ἀγλαΐας, καὶ Χάροπος, ὃς κάλλιστος ἀνὴρ ὑπὸ Ἴλιον ἦλθον. Μ. Ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὑπὸ γῆν, ὡς οἶμαι, κάλλιστος ἦλθες· ἀλλὰ τὰ μὲν ὀστᾶ ὅμοια, τὸ δὲ κρανίον ταύτῃ μόνον ἄρα διακρίνοιτο ἀπὸ τοῦ Θερσίτου κρανίου, ὅτι εὔθρυπτον τὸ σόν· ἀλα-

9. βάλλειν, καταβάλλειν, ῥίπτειν ἑαυτὸν vel τὸ σῶμα ea virtute poni solent a Græcis, ut ad illos proprie pertineant, qui temere ac negligenter, ut Livius ait, *se projiciunt*, vel *corpora humi prosternunt*: idque in magno luctu gravibusque malis, quæ decori habitus cogitationem excutiunt. 10. *Arcessam*.

1. *Hicce*. 2. *Formosior*. 3. *Pulcrior*. 4. Lege omnino, πρότερον γὰρ, οἶμαι, χρὴ, non, ut in Libris est, πρότερον οἶμαι χρὴ γάρ. 5. *Me certe filium Aglajae*.

παδνὸν γὰρ αὐτὸ, καὶ οὐκ ἀνδρῶδες ἔχεις. Ν. Καὶ μὴν 6 ἐροῦ Ὅμηρον, ὁποῖος ἦν, ὁπότε συνεστράτευον τοῖς Ἀχαιοῖς. Μ. Ὀνείρατά μοι λέγεις· ἐγὼ δὲ ἃ βλέπω, καὶ νῦν ἔχεις· ἐκεῖνα δὲ οἱ τότε 7 ἴσασιν. Ν. Οὐκοῦν ἐγὼ ἐνταῦθα εὐμορφότερός εἰμι, ὦ Μένιππε; Μ. Οὔτε σὺ, οὔτε ἄλλος εὔμορφος· ἰσοτιμία γὰρ ἐν ᾅδου 8, καὶ ὅμοιοι ἅπαντες. Θ. Ἐμοὶ μὲν καὶ τοῦτο ἱκανόν.

6. *Verumtamen.* 7. Scilicet οἱ τότε ζῶντες. 8. Caret dativo: scilicet: ἐν τόπῳ ᾅδου.

Plutarchus natus est a. Ch. 50, et mortuus a. Ch. 120. Cheroneæ in Bæotia aura vitæ frui coepit. Philosophus eclecticus, Stoæ tamen Zenonis et Epicuri hortis inimicus. Quum Romæ viveret, a Trajano ornamentis consularibus auctus, deinde ab Hadriano Græciæ procurator constitutus. Permulta scripsit: omnia autem quæ supersunt, dividuntur in duas Classes; prior continet *Vitas parallelas*, posterior comprehendit, *Moralia*. Plurimæ variæque in Plutarcho fuerunt literæ; magna subtilitas et fœcunditas ingenii, verus philosophiæ et virtutis amor. Stylo usus est sententiolis veterum poetarum ac philosophorum constipato et tamquam floribus picto. Is a veterum suavitate, elegantia, naturali pulcritudine, æquabili que verborum copia sæpius declinavit. Hinc factum est ut dictionem non solum duriusculam, et inæquabilem, sed etiam obscuram aliquando reddiderit.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ ΧΑΙΡΩΝΕΩΣ

Ἐκ τοῦ Νουμᾶ βίου.

Κεφάλαιον β΄.

Ἕβδομον ἐνιαυτὸν ἡ Ῥώμη καὶ τριακοστὸν ἤδη, Ῥωμύλου βασιλεύοντος, ᾠκεῖτο 1· πέμπτῃ 2 δὲ ἱσταμένου μηνὸς, ἣν νῦν ἡμέραν Νώνας Καπρατίνας καλοῦσι, θυσίαν τινὰ δημοτελῆ 3 πρὸ τῆς πόλεως ὁ Ῥωμύλος ἔθυε, περὶ τὸ καλούμενον 4 Αἰγὸς ἕλος, καὶ παρῆν ἥτε βουλὴ καὶ τοῦ δήμου τὸ πλεῖστον. Ἐξαίφνης δὲ μεγάλης περὶ τὸν ἀέρα τροπῆς 5 γενομένης, καὶ νέφους ἐπὶ τὴν γῆν ἐρείσαντος 6 ἅμα πνεύματι καὶ ζάλῃ, τὸν μὲν ἄλλον ὅμιλον ἐκπλαγέντα συνέβη φυγεῖν καὶ σκεδασθῆναι, τὸν δὲ Ῥωμύλον ἀφανῆ γενέσθαι, καὶ μήτε αὐτὸν ἔτι, μήτε σῶμα τεθνηκότος εὑρεθῆναι. Χαλεπὴν δὲ τὴν ὑπόνοιαν ἅψασθαι τῶν πατρικίων, καὶ ῥυῆναι λόγον ἐν τῷ δήμῳ κατ' αὐτῶν, ὡς πάλαι βαρυνόμενοι τῷ βασιλεύεσθαι, καὶ μεταστῆσαι τὸ κράτος 8 εἰς ἑαυτοὺς θέλοντες, ἀνέλοιεν 9 τὸν βασιλέα. Καὶ γὰρ ἐδόκει τραχύτερον ἤδη προσφέρεσθαι καὶ μοναρχικώτερον αὐτοῖς. Ἀλλὰ ταύτην μὲν τὴν ὑποψίαν ἐθεράπευον, εἰς Θεῶν τιμὰς ἀνάγοντες ὡς οὐ τε-

1. *Erat condita.* 2. Desideratur nomen mensis: ob hanc causam aliquis scribere maluit, *ἑβδόμῃ δὲ πέμπτου ἱσταμένου μηνός.* Romani quintum mensem proprie nominabant *Quintilem*, quem *Luglio* vocant hodie Itali. 3. *Publicum (sacrificium).* 4. *Non longe a loco dicto Palus Caprae.* 5. *Inversio.* 6. *Quum occupasset terram.* 7. Subintelligitur *λέγεται*: *Gravem igitur suspicionem habuere in Patricios, et populus iis obtrectabat.* 8. *Auctoritatem transferre.* 9. Pro *ἀνεῖλον*: pronomina enim et particulæ omnes, quæ solent regere in-

θνηκότα τὸν Ῥωμύλον, ὡς κρείττονος ὄντα μοίρας. 10. Καὶ Πρόκλος, ἀνὴρ ἐπιφανὴς, διωμόσατο Ῥωμύλον ἰδεῖν εἰς οὐρανὸν σὺν τοῖς ὅπλοις ἀναφερόμενον, καὶ φωνῆς ἀκοῦσαι κελεύοντος 11 αὐτὸν ὀνομάζεσθαι Κυρῖνον. Ἑτέρα δὲ ταραχὴ καὶ στάσις 12 κατελάμβανε τὴν πόλιν ὑπὲρ τοῦ μέλλοντος ἀποδειχθήσεσθαι βασιλέως, οὔπω τῶν ἐπηλύδων 13 κομιδῇ 14 τοῖς πρώτοις συγκεκραμένων πολίταις, ἀλλ' ἔτι τοῦ τε δήμου πολλὰ κυμαίνοντος 15 ἐν ἑαυτῷ, καὶ τῶν πατρικίων ἐν ὑποψίαις ἐκ τοῦ διαφόρου πρὸς ἀλλήλους ὄντων 16. Οὐ μὴν ἀλλὰ βασιλεύεσθαι μὲν ἐδόκει πᾶσιν· ἤρισαν δὲ καὶ διέστησαν οὐχ ὑπὲρ ἀνδρὸς μόνον, ἀλλὰ καὶ γένους ὁπότερον παρέξει τὸν ἡγεμόνα. Καὶ γὰρ οἱ μετὰ Ῥωμύλου πρῶτοι συνοικίσαντες τὴν πόλιν, οὐκ ἀνασχετὸν ἐποιοῦντο 17 πόλεως καὶ χώρας τοὺς Σαβίνους μεταλαβόντας, ἄρχειν βιάζεσθαι τῶν ἐπὶ ταῦτα δεξαμένων· καὶ τοῖς Σαβίνοις ἦν τις εὐγνώμων λόγος 18, ἐπὶ Τατίου τοῦ βασιλέως αὐτῶν ἀποθανόντος οὐκ ἐστασίασαν πρὸς Ῥωμύλον, ἀλλ' εἴασαν ἄρχειν μόνον, αὖθις ἀξιούντων τὸν ἄρχοντα γενέσθαι παρ' αὐτῶν. Οὔτε γὰρ ἐκ ταπεινοτέρων κρείττοσι προσγενέσθαι, καὶ προσγενόμενοι 19 πλήθει 20 τε ῥῶσαι καὶ προαγαγεῖν εἰς ἀξίωμα πόλεως ἐκείνους μεθ' ἑαυτῶν· ὑπὲρ μὲν οὖν τούτων ἐστασίαζον. Ὅπως δὲ μὴ σύγχυσιν ἐκ τῆς ἀναρχίας ἡ στάσις ἀπεργάσηται, μετεώρου 21 τοῦ πολιτεύματος ὄν-

dicativum, quum eas praecedit tempus aliquod *praeteritum*, poscunt optativum; sicut hic evenit in ὡς. 10. *Melioris conditionis.* 11. Lege: λέγοντος αὐτὸν ὀνομάζεσθαι, vel saltem: κελεύοντος αὐτὸν ὀνομάζειν. 12. *Seditio.* 13. *Advenarum.* 14. *Prorsus, omnino.* 15. *Fluctuante.* 16. *Quia ii erant duarum diversarum partium.* 17. *Ferre non poterant.* 18. *Ratio* vel *causa juxta.* 19. *Et quum se junxere.* 20. *Cum multitudine.* 21. *Suspensum.*

τος, ἔταξαν 22 οἱ πατρίκιοι πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ὄντων αὐτῶν, ἐν μέρει ἕκαστον τοῖς βασιλικοῖς παρασήμοις κοσμούμενον, θύειν τε τοῖς Θεοῖς τὰ νενομισμένα καὶ χρηματίζειν 23, ἓξ μὲν ὥρας τῆς νυκτὸς, ἓξ δὲ τῆς ἡμέρας Κυρίνῳ 24 καὶ Τατίῳ. Καὶ γὰρ ἡ διανομὴ τῶν χαιρῶν ἑκατέρου πρὸς ἰσότητα καλῶς ἔχειν ἐδόκει τοῖς ἄρχουσι 25, καὶ πρὸς τὸν δῆμον ἡ μεταβολὴ τῆς ἐξουσίας ἀφαιρεῖν τὸν φθόνον; ὁρῶντα τῆς αὐτῆς ἡμέρας 26 καὶ νυκτὸς τὸν αὐτὸν ἰδιώτην ἐκ βασιλέως γενόμενον. 27 Τὸ δὲ σχῆμα 28 τοῦτο τῆς ἀρχῆς Μεσοβασιλείαν Ῥωμαῖοι καλοῦσι.

Κεφάλαιον ε.

Ἀλλὰ γὰρ ἔτος ἤδη διατελοῦντι τῷ Νουμᾷ τεσσαρακοστὸν, ἧκον ἀπὸ Ῥώμης οἱ πρέσβεις παρακαλοῦντες ἐπὶ τὴν βασιλείαν 1. τοὺς δὲ λόγους ἐποιήσατο Πρόκλος καὶ Οὐέλεσος, ὧν πρότερον ἐπίδοξος 2 ἦν ὁ δῆμος αἱρήσεσθαι τὸν ἕτερον 3 βασιλέα· Πρόκλῳ μὲν τῶν Ῥωμύλου λαῶν, Οὐελέσῳ δὲ τῶν Τατίου μάλιστα προσεχόντων. Οὗτοι μὲν οὖν βραχέα διελέχθησαν, οἰόμενοι τῷ Νουμᾷ τὴν συντυχίαν ἀσπαζομένῳ γεγονέναι 4. ἦν δ' ου

22. *Statuerunt.* 23. *Negotia administrare.* 24. *Vices gerens Quirini et Tatii, pro Quirino et Tatio.* 25. *Senatoribus.* 26. Videlicet ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἡμέρας. 27. Fortasse γινόμενον. 28. *Hæc forma regiminis.*

1. *Hortans eum ut regnum acciperet.* 2. Proprie, de quo est aliqua opinio in futurum; it. ἐπίδοξος ἦν *putabatur, exspectabatur ut populus.* 3. *Alteruter.* 4. Pro οἰόμενος τὸν Νουμᾶν τὴν συντυχίαν ἀσπάζεσθαι, vel τὴν συντυχίαν ἀσπασίαν γεγονέναι : *putans Numam bono animo accipere, et plurimi facere hanc fortunam.*

μικρὸν, ὡς ἔοικεν, ἔργον, ἀλλὰ καὶ λόγων πολλῶν καὶ δεήσεως, τὸ πεῖσαι καὶ μεταστῆσαι γνώμην ἀνδρὸς ἡσυχίᾳ καὶ εἰρήνῃ βεβιωκότος εἰς ἀρχὴν πόλεως τρόπον τινὰ γεγεννημένης πολέμῳ καὶ συνηυξημένης. Ἔλεγεν οὖν τοῦ τε πατρὸς αὐτοῦ παρόντος, καὶ Μαρκίου, τῶν συγγενῶν ἑνὸς 5, ὡς „ Πᾶσα μὲν ἀνθρωπίνου βίου μεταβολὴ, σφαλερὸν 6. ᾧ δὲ μήτ' ἄπεστί τι τῶν ἱκανῶν, μήτε μεμπτόν ἐστί τι τῶν παρόντων, τοῦτον οὐδὲν ἄλλο, πλὴν ἄνοια, μετακοσμεῖ καὶ μεθίστησιν ἐκ τῶν συνήθων 7. οἷς κἂν εἰ μηδὲν ἕτερον προσείη, τῷ βεβαιοτέρῳ διαφέρει τῶν ἀδήλων 8. Ἀλλ' οὐδ' ἄδηλα τὰ τῆς βασιλείας τοῖς Ῥωμύλου τεκμαιρομένῳ παθήμασιν 9, ὡς πονηρὰν μὲν αὐτὸς ἔλαβε δόξαν, ἐπιβουλεῦσαι τῷ συνάρχοντι Τατίῳ, πονηρὰν δὲ τοῖς ὁμοτίμοις περιεποίησεν 10, ὡς ἀνῃρημένος ὑπ' αὐτῶν. Καίτοι 11 Ῥωμύλον μὲν οὗτοι παῖδα Θεῶν ὑμνοῦσι φήμαις, καὶ τροφήν τινα δαιμόνιον αὐτοῦ καὶ σωτηρίαν ἄπιστον ἔτι νηπίου 12 λέγουσιν. Ἐμοὶ δὲ καὶ γένος θνητόν ἐστι, καὶ τροφὴ καὶ παίδευσις ὑπ' ἀνθρώπων, ὧν 13 οὐκ ἀγνοεῖτε, γεγενημένη· τὰ δ' ἐπαινούμενα τοῦ τρόπου, 14 βασιλεύειν πόῤῥω μέλλοντος ἀνδρὸς 15 ἡσυχία τε πολλὴ καὶ διατριβὴ περὶ λόγους ἀπράγμονας, ὅτε δεινὸς οὗτος καὶ σύντροφος εἰρήνης ἔρως καὶ πραγμάτων ἀπολέμων, καὶ ἀνθρώπων ἐπὶ τιμῇ Θεῶν καὶ φιλοφροσύναις εἰς τὸ

5. *Aliqui ex illius consanguineis.* 6. *Periculosum est.* 7. Subauditur ἔργων. *Assueti modo vivendi.* 8. *Quæ si alia re non præstaret, saltem pro securitate sua, aliis rationibus quæ sunt dubiæ,* præferenda est. 9. *Cui conjecturam sumit ab infortuniis quæ Romulus tulit.* 10. *Curavit.* 11. *Præterea.* 12. *Modum incredibilem quo servatus fuit cum esset adhuc infans.* 13. Pronomen relativum ὧν pro οὓς concordat cum nomine ἀνθρώπων cui refertur. 14. *Hi mores vero qui in me laudantur.* 15. Scilicet : πόῤῥω ἐστιν ἀνδρὸς μέλλοντος βασιλεύειν.

αὐτὸ συνιόντων, τὰ δ' ἄλλα καθ' ἑαυτοὺς 16 γεωργούντων, ἢ νεμόντων. Ὑμῖν δὲ, ὦ Ῥωμαῖοι, πολλοὺς μὲν ἴσως ἀβουλήτους 17 ἀπολέλοιπε πολέμους Ῥωμύλος, οἷς ἀντερείδοντος ἡ πόλις ἐμπύρου δεῖται βασιλέως καὶ ἀκμάζοντος „.

Κεφάλαιον ς'.

Τοιούτοις λόγοις ἀφοσιουμένου τὴν βασιλείαν τοῦ ἀνδρὸς 1, οἵ τε Ῥωμαῖοι πᾶσαν ἐποιοῦντο σπουδὴν, ἀντιβολοῦντες καὶ δεόμενοι 2 μὴ σφᾶς αὖθις εἰς στάσιν ἐμβαλεῖν καὶ πόλεμον ἐμφύλιον, οὐκ ὄντος ἑτέρου, πρὸς ὃν ἀμφότεραι συννεύσουσιν αἱ στάσεις 3 ὅ τε πατὴρ καὶ ὁ Μάρκιος, ἐκείνων μεταστάντων 4, ἰδίᾳ προσκείμενοι τὸν Νουμᾶν 5 ἔπειθον δέχεσθαι μέγα καὶ θεῖον δῶρον. „ Εἰ δὲ αὐτὸς οὔτε πλούτου δέῃ δι' αὐτάρκειαν, οὔτε δόξαν ἀπ' ἀρχῆς καὶ δυναστείας ἐζήλωκας, κρείσσονα τὴν ἀπ' ἀρετῆς ἔχων, ἀλλ' ὑπηρεσίαν γε Θεοῦ 6 τὸ βασιλεύειν ἡγούμενος, ὅς γ' ἀνίστησι καὶ οὐκ ἐᾷ κεῖσθαι καὶ ἀργεῖν τὴν ἐν σοὶ τοσαύτην δικαιοσύνην, μὴ φεῦγε, μηδὲ ἀποδίδρασκε τὴν ἀρχὴν, ἀνδρὶ φρονίμῳ πράξεων καλῶν καὶ μεγάλων οὖσαν χώραν 7. ἐν ᾗ καὶ θεραπεῖαι Θεῶν μεγαλοπρεπεῖς εἰσὶ, καὶ πρὸς εὐσέβειαν ἀνθρώπων ἡμερώσεις ῥᾷσται καὶ τάχιστα μετακοσμουμένων ὑπὸ τοῦ κρατοῦντος. Οὗτοι καὶ Τάτιον ἔστερξαν ἔπηλυν ἡγεμόνα, καὶ

16. *Seorsum, separatim ab aliis.* 17. *Involuntaria, fortuita (bella).*

1. *Ob has causas Numa recusante regnum.* 2. *Et Romani omni studio eum precabantur atque suppliciter orabant.* 3. *Sectae.* 4. *Quum legati discessere.* 5. *Incitantes privatim Numam.* 6. *Dei ministerium.* 7. *Regnum, quod campus est rerum pulchre atque eminenter gestarum.*

τὴν Ῥωμύλου μνήμην ἀποθεοῦσι ταῖς τιμαῖς. Τίς δὲ οἶδεν εἰ καὶ νικῶντι δήμῳ πολέμου κόρος ἔσται, καὶ μεστοὶ θριάμβων καὶ λαφύρων γεγονότες, ἡγεμόνα πρᾶον καὶ δίκης ἑταῖρον 8 ἐπ' εὐνομίᾳ καὶ εἰρήνῃ ποθοῦσιν; εἰ δὲ δὴ καὶ παντάπασιν ἀκρατῶς ἔχουσι καὶ μανικῶς πρὸς πόλεμον, ἆρ' οὐχὶ βέλτιον ἀλλαχόσε τὴν ὁρμὴν αὐτῶν τρέπειν, διὰ χειρὸς ἔχοντα τὰς ἡνίας, τῇ δὲ πατρίδι καὶ παντὶ τῷ Σαβίνων ἔθνει σύνδεσμον εὐνοίας καὶ φιλίας πρὸς πόλιν ἀκμάζουσαν καὶ δυνατὴν γενέσθαι; " Τούτοις προσῆν, ὡς λέγεται, σημεῖά τε χρηστὰ, καὶ σπουδὴ τῶν πολιτῶν, καὶ ζῆλος, ὡς ἐπύθοντο τὴν πρεσβείαν 9, δεομένων 10 βαδίζειν καὶ παραλαμβάνειν τὴν βασιλείαν ἐπὶ κοινωνίᾳ καὶ συγκράσει τῶν πολιτῶν.

Ἐκ τοῦ Ἀλεξάνδρου βίου.

Κεφάλαιον. δ'.

Τὴν μὲν οὖν ἰδέαν τοῦ σώματος 1 οἱ Λυσίππειοι μάλιστα 2 τῶν ἀνδριάντων ἐμφαίνουσιν, ὑφ' οὗ μόνου καὶ αὐτὸς ἠξίου πλάττεσθαι 3. Καὶ γὰρ ἃ μάλιστα πολλοὶ τῶν διαδόχων ὕστερον καὶ τῶν φίλων ἀπεμιμοῦντο, τήν τ' ἀνάτασιν τοῦ αὐχένος εἰς εὐώνυμον ἡσυχῇ κεκλιμένου, 4 καὶ τὴν ὑγρότητα 5 τῶν ὀμμάτων, διατετήρηκεν ἀκρι-

8. *Iustitiæ amicum.* 9. *Tali legatione audita.* 10. Nempe: δεομένων αὐτοῦ βαδίζειν.

1. *Corporis speciem.* 2. *Præcipue, potissimum.* 3. *Habere suum iconicum simulacrum.* 4. *Aliquantum flexi ad sinistrum latus.* 5. Sequimur lectionem ὑγρότητα quam MSS. habent Codices, et Corray noster laudavit. Pompejus in sua traductione maluit correctionem

βῶς ὁ τεχνίτης. Ἀπελλῆς δὲ, γράφων αὐτὸν κεραυνοφόρον, οὐκ ἐμιμήσατο τὴν χρόαν, ἀλλὰ φαιότερον καὶ πεπινωμένον ἐποίησεν. Ἦν δὲ λευκὸς, ὥς φασιν· ἡ δὲ λευκότης ἐπεφοίνισσεν αὐτοῦ περὶ τὸ στῆθος μάλιστα καὶ τὸ πρόσωπον.

Κεφάλαιον ε.

Τοὺς δὲ παρὰ τοῦ Περσῶν βασιλέως πρέσβεις ἥκοντας, ἀποδημοῦντος 1 Φιλίππου, ξενίζων 2, καὶ γενόμενος συνήθης 3, οὕτως ἐχειρώσατο τῇ φιλοφροσύνῃ 4, καὶ τῷ μηδὲν ἐρώτημα παιδικὸν ἐρωτῆσαι, μηδὲ μικρὸν 5, ἀλλ' ὁδῶν τε μήκη, καὶ πορείας τῆς ἄνω τρόπον ἐκπυνθάνεσθαι 6, καὶ περὶ αὐτοῦ βασιλέως, ὁποῖος εἴη πρὸς τοὺς πολέμους, καὶ τίς ἡ Περσῶν ἀλκὴ καὶ δύναμις 7· ὥστε θαυμάζειν ἐκείνους, καὶ τὴν λεγομένην Φιλίππου δεινότητα μηδὲν ἡγεῖσθαι πρὸς τὴν τοῦ παιδὸς ὁρμὴν καὶ μεγαλοπραγμοσύνην 8.

Meziriacis sequi. Sed invita Minerva. Vide etiam ***Sainte Croix examen des hist. d'Alexandre. Paris*** **1810. 4. pag. 506. 6.** ***Albor ei rubebat in pectore maxime et in facie.***

1. *Dum Philippus alibi morabatur.* 2. *Hospitaliter eos accipiens.* 3. *Et consuetudine aliqua cum iis effecta.* 4. *Devinxit eos summa sua humanitate et liberalitate.* 5. *Nec parvi momenti.* 6. *Sed cum percunctatus esset eos de viarum longitudine et de modo itineris faciendi per superiores partes.* 7. *Vis et potentia.* 8. *Et nihili æstimabant ingenium illud valde celebratum Philippi cum hujus pueri alacritate comparatum, et cum magnis rebus quas demonstrabat se facturum esse.*

Κεφάλαιον λ'.

Ταχὺ μέντοι μετεμελήθη, τῆς τοῦ Δαρείου γυναικὸς ἀποθανούσης ἐν ὠδῖσι 1· καὶ φανερὸς ἦν ἀνιώμενος, ὡς ἐπίδειξιν οὐ μικρὰν ἀφῃρημένος χρηστότητος 2. Ἔθαψεν οὖν τὴν ἄνθρωπον, οὐδεμιᾶς πολυτελείας φειδόμενος. τῶν δὲ θαλαμηπόλων τις εὐνούχων, οἳ συνεαλώκεισαν ταῖς γυναιξὶν, ἀποδρὰς ἐκ τοῦ στρατοπέδου, καὶ πρὸς Δαρεῖον ἀφιππασάμενος 3, Τίρεως ὄνομα, φράζει τὸν θάνατον αὐτῷ τῆς γυναικός. Ὡς δὲ πληξάμενος τὴν κεφαλὴν καὶ ἀνακλαύσας· „ Φεῦ τοῦ Περσῶν, ἔφη, δαί-„ μονος, εἰ τὴν βασιλέως γυναῖκα καὶ ἀδελφὴν, οὐ μόνον „ αἰχμάλωτον γενέσθαι 4 ζῶσαν, ἀλλὰ καὶ τελευτήσα-„ σαν ἄμοιρον κεῖσθαι ταφῆς βασιλικῆς 5· " ὑπολαβὼν ὁ θαλαμηπόλος· „ Ἀλλὰ ταφῆς γε χάριν, εἶπεν, ὦ βα-„ σιλεῦ, καὶ τιμῆς ἁπάσης καὶ τοῦ πρέποντος, οὐδὲν „ ἔχεις αἰτιάσασθαι τὸν πονηρὸν δαίμονα 6 Περσῶν. Οὔ-„ τε γὰρ ζώσῃ τῇ δεσποίνῃ Στατείρᾳ, καὶ μητρὶ σῇ, „ καὶ τέκνοις, ἐνέδει 7 τῶν πρόσθεν ἀγαθῶν καὶ κα-„ λῶν, ἢ τὸ σὸν ὁρᾷν φῶς, ὃ πάλιν ἀναλάμψει λαμπρὸν „ ὁ κύριος Ὡρομάσδης 8· οὔτ' ἀποθανοῦσα κόσμου τινὸς

1. *Inter partus dolores.* 2. *Sicut instrumentum magnum ei ereptum fuisset, quo patefaceret suavitatem atque sui animi candorem.* 3. *Revectus equo ad Darium* : Itali dicunt : *E di portante recatosi a Dario, vel : e a spron battuto recatosi a Dario.* 4. Caret periodus verbo ἴδει vel potius ἐποίησεν (ὁ δαίμων). 5. *Regalium parentalium seu exequiarum (expers).* 6. *Tristem sortem.* 7. Scilicet ἐνέδει ἄλλο (vel ἕτερον) τῶν πρόσθεν ἀγαθῶν. 8. *Oromasdes Dominus noster.* Hic autem apud Persas Deus erat bonarum rerum, cui Arimanius oppositus erat.

„ ἄμοιρος γέγονεν, ἀλλὰ καὶ πολεμίων τετίμηται δάκρυ-
„ σιν. οὕτω γάρ ἐστι χρηστὸς κρατήσας Ἀλέξανδρος, ὡς
„ δεινὸς μαχόμενος". Ταῦτ' ἀκούσαντα Δαρεῖον, ἡ ταρα-
„ χὴ καὶ τὸ πάθος ἐξέφερον πρὸς ὑποψίας ἀτόπους· καὶ
„ τὸν εὐνοῦχον ἐνδοτέρω τῆς σκηνῆς ἀπαγαγὼν· „ Εἰ μὴ
„ καὶ σὺ μετὰ τῆς Περσῶν, ἔφη, τύχης μακεδονίζεις 9,
„ ἀλλ' ἔτι σοὶ δεσπότης ἐγὼ Δαρεῖος, εἰπέ μοι, σεβό-
„ μενος Μίθρου τε φῶς μέγα, καὶ δεξιὰν βασίλειον, ἆρα
„ μὴ τὰ μικρότατα τῶν Στατείρας κλαίω κακῶν, οἰκ-
„ τρότερα δὲ ζώσης ἐπάσχομεν, καὶ μᾶλλον ἂν κατ' ἀ-
„ ξίαν ἐδυστυχοῦμεν, ὠμῷ καὶ σκυθρωπῷ περιπεσόντες
„ ἐχθρῷ. 10; τί γὰρ εὐπρεπὲς ἀνδρὶ νέῳ πρὸς ἐχθροῦ
„ γυναῖκα μέχρι τιμῆς τοσαύτης συμβόλαιον" 11; Ἔτι
λέγοντος αὐτοῦ, καταβαλὼν ἐπὶ τοὺς πόδας Τίρεως αὑτὸν, ἱκέτευεν εὐφημεῖν 12, καὶ μήτ' Ἀλέξανδρον ἀδικεῖν 13, μήτε τὴν τεθνεῶσαν ἀδελφὴν καὶ γυναῖκα καταισχύναι 14, μήθ' αὑτοῦ τὴν μεγίστην, ὧν ἔπταικεν 15, ἀφαιρεῖσθαι παραμυθίαν, τὸ δοκεῖν ὑπ' ἀνδρὸς ἡττῆσθαι κρείττονος, ἢ κατὰ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν 16. ἀλλὰ καὶ θαυμάζειν 17 Ἀλέξανδρον, ὡς πλείονα ταῖς Περσῶν γυναιξὶ σωφροσύνην 18, ἢ Πέρσαις ἀνδρείαν 19, ἐπιδεδειγμένον. Ἅμα δ' ὅρκους τε φρικώδεις τοῦ θαλαμηπόλου κινοῦντος ὑπὲρ τούτων, καὶ περὶ τῆς ἄλλης ἐγκρατείας καὶ μεγαλοψυχίας τῆς Ἀλεξάνδρου λέγοντος, ἐξελθὼν πρὸς τοὺς ἑται-

9. *Factus es Macedonum suffragator.* 10. *Forsitan ne miseria nostra non minueret dignitatem, si victor fuisset barbarus et crudelis* (et non tanta humanitate præditus sicut Alexander?). 11. *Decora officiorum vicissitudo?* 12. *Ut melioribus verbis uteretur.* 13. *Offendat.* 14. *Dedecoret.* 15. *Suarum calamitatum atque ærumnarum.* 16. *Putare se a viro vinci, qui magis superior erat humanæ naturæ.* 17. *Miretur.* 18. *Modestiam.* 19. *Virtutem.*

ρους ὁ Δαρεῖος, καὶ χεῖρας ἀνατείνας πρὸς τὸν οὐρανὸν ἐπεύξατο. „ Θεοὶ γενέθλιοι καὶ βασίλειοι 20, μάλιστα „ 21 μὲν ἐμοὶ διδοίητε τὴν Περσῶν τύχην εἰς ὀρθὸν „ αὖθις σταθεῖσαν 22, ἐφ᾽ οἷς ἐδεξάμην ἀγαθοῖς, ἀπο- „ λιπεῖν, ἵνα κρατήσας ἀμείψωμαι τὰς Ἀλεξάνδρου χά- „ ριτας, ὧν εἰς τὰ φίλτατα πταίσας ἔτυχον 23. Εἰ δ᾽ „ ἄρα τις οὗτος εἱμαρτὸς 24 ἥκει χρόνος, ὀφειλόμενος νε- „ μέσει 25 καὶ μεταβολῇ παύσασθαι τὰ Περσῶν, μη- „ δεὶς ἄλλος ἀνθρώπων καθίσειεν εἰς τὸν Κύρου θρόνον, „ πλὴν Ἀλεξάνδρου". Ταῦτα μὲν οὕτω γενέσθαι τε καὶ λεχθῆναι φασὶν οἱ πλεῖστοι τῶν συγγραφέων.

20. O Dei qui præsidetis hominum natalitiis, et Reges tuemini. 21 Potissimum. 22. In eo rursus sublimi gradu positam, quo erat cum ego eam accepi. 23. Officia quæ, cum victus fuissem, ab Alexandro pro capitibus mihi carissimis accepi. 24. A sorte decretum. 25. Divinæ ultioni.

μικρὸν, ὡς ἔοικεν, ἔργον, ἀλλὰ καὶ λόγων πολλῶν καὶ δεήσεως, τὸ πεῖσαι καὶ μεταστῆσαι γνώμην ἀνδρὸς ἡσυχίᾳ καὶ εἰρήνῃ βεβιωκότος εἰς ἀρχὴν πόλεως τρόπον τινὰ γεγεννημένης πολέμῳ καὶ συνηυξημένης. Ἔλεγεν οὖν τοῦ τε πατρὸς αὐτοῦ παρόντος, καὶ Μαρκίου, τῶν συγγενῶν ἑνὸς 5, ὡς „ Πᾶσα μὲν ἀνθρωπίνου βίου μεταβολὴ, σφαλερὸν 6. ᾧ δὲ μήτ᾽ ἄπεστί τι τῶν ἱκανῶν, μήτε μεμπτόν ἐστί τι τῶν παρόντων, τοῦτον οὐδὲν ἄλλο, πλὴν ἄνοια, μετακοσμεῖ καὶ μεθίστησιν ἐκ τῶν συνήθων 7. οἷς κἂν εἰ μηδὲν ἕτερον προσείη, τῷ βεβαιοτέρῳ διαφέρει τῶν ἀδήλων 8. Ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ἄδηλα τὰ τῆς βασιλείας τοῖς Ῥωμύλου τεκμαιρομένῳ παθήμασιν 9, ὡς πονηρὰν μὲν αὐτὸς ἔλαβε δόξαν, ἐπιβουλεῦσαι τῷ συνάρχοντι Τατίῳ, πονηρὰν δὲ τοῖς ὁμοτίμοις περιεποίησεν 10, ὡς ἀνῃρημένος ὑπ᾽ αὐτῶν. Καίτοι 11 Ῥωμύλον μὲν οὗτοι παῖδα Θεῶν ὑμνοῦσι φήμαις, καὶ τροφήν τινα δαιμόνιον αὐτοῦ καὶ σωτηρίαν ἄπιστον ἔτι νηπίου 12 λέγουσιν. Ἐμοὶ δὲ καὶ γένος θνητόν ἐστι, καὶ τροφὴ καὶ παίδευσις ὑπ᾽ ἀνθρώπων, ὧν 13 οὐκ ἀγνοεῖτε, γεγενημένη· τὰ δ᾽ ἐπαινούμενα τοῦ τρόπου, 14 βασιλεύειν πόῤῥω μέλλοντος ἀνδρὸς 15 ἡσυχία τε πολλὴ καὶ διατριβὴ περὶ λόγους ἀπράγμονας, ὅτε δεινὸς οὗτος καὶ σύντροφος εἰρήνης ἔρως καὶ πραγμάτων ἀπολέμων, καὶ ἀνθρώπων ἐπὶ τιμῇ θεῶν καὶ φιλοφροσύναις εἰς τὸ

5. *Aliqui ex illius consanguineis.* 6. *Periculosum est.* 7. Subauditur ἔργων. *Assueti modo vivendi.* 8. *Quæ si alia re non præstaret, saltem pro securitate sua, aliis rationibus quæ sunt dubiæ,* præferenda est. 9. *Cui conjecturam sumit ab infortuniis quæ Romulus tulit.* 10. *Curavit.* 11. *Præterea.* 12. *Modum incredibilem quo servatus fuit cum esset adhuc infans.* 13. Pronomen relativum ὧν pro οὓς concordat cum nomine ἀνθρώπων cui refertur. 14. *Hi mores vero qui in me laudantur.* 15. Scilicet : πόῤῥω ἐστιν ἀνδρὸς μέλλοντος βασιλεύειν.

αὐτὸ συνιόντων, τὰ δ' ἄλλα καθ' ἑαυτοὺς 16 γεωργούντων, ἢ νεμόντων. Ὑμῖν δέ, ὦ Ῥωμαῖοι, πολλοὺς μὲν ἴσως ἀβουλήτους 17 ἀπολέλοιπε πολέμους Ῥωμύλος, οἷς ἀντερείδοντος ἡ πόλις ἐμπείρου δεῖται βασιλέως καὶ ἀκμάζοντος".

Κεφάλαιον ϛ'.

Τοιούτοις λόγοις ἀφοσιουμένου τὴν βασιλείαν τοῦ ἀνδρὸς 1, οἵ τε Ῥωμαῖοι πᾶσαν ἐποιοῦντο σπουδήν, ἀντιβολοῦντες καὶ δεόμενοι 2 μὴ σφᾶς αὖθις εἰς στάσιν ἐμβαλεῖν καὶ πόλεμον ἐμφύλιον, οὐκ ὄντος ἑτέρου, πρὸς ὃν ἀμφότεραι συννεύσουσιν αἱ στάσεις 3. ὅ τε πατὴρ καὶ ὁ Μάρκιος, ἐκείνων μεταστάντων 4, ἰδίᾳ προσκείμενοι τὸν Νουμᾶν 5 ἔπειθον δέχεσθαι μέγα καὶ θεῖον δῶρον. „Εἰ δὲ αὐτὸς οὔτε πλούτου δέῃ δι' αὐτάρκειαν, οὔτε δόξαν ἀπ' ἀρχῆς καὶ δυναστείας ἐζήλωκας, κρείσσονα τὴν ἀπ' ἀρετῆς ἔχων, ἀλλ' ὑπηρεσίαν γε Θεοῦ 6 τὸ βασιλεύειν ἡγούμενος, ὅς γ' ἀνίστησι καὶ οὐκ ἐᾷ κεῖσθαι καὶ ἀργεῖν τὴν ἐν σοὶ τοσαύτην δικαιοσύνην, μὴ φεῦγε, μηδ' ἀποδίδρασκε τὴν ἀρχήν, ἀνδρὶ φρονίμῳ πράξεων καλῶν καὶ μεγάλων οὖσαν χώραν 7. ἐν ᾗ καὶ θεραπεῖαι Θεῶν μεγαλοπρεπεῖς εἰσι, καὶ πρὸς εὐσέβειαν ἀνθρώπων ἡμερώσεις ῥᾷστα καὶ τάχιστα μετακοσμουμένων ὑπὸ τοῦ κρατοῦντος. Οὗτοι καὶ Τάτιον ἔστερξαν ἔπηλυν ἡγεμόνα, καὶ

16. *Seorsum, separatim ab aliis.* 17. *Involuntaria, fortuita (bella).*

1. *Ob has causas Numa recusante regnum.* 2. *Et Romani omni studio eum precabantur atque suppliciter orabant.* 3. *Sectae.* 4. *Quum legati discessere.* 5. *Incitantes privatim Numam.* 6. *Dei ministerium.* 7. *Regnum, quod campus est rerum pulchre atque eminenter gestarum.*

τὴν Ῥωμύλου μνήμην ἀποθεοῦσι ταῖς τιμαῖς. Τίς δὲ οἶδεν εἰ καὶ νικῶντι δήμῳ πολέμου κόρος ἔσται, καὶ μεστοὶ θριάμβων καὶ λαφύρων γεγονότες, ἡγεμόνα πρᾶον καὶ δίκης ἑταῖρον 8 ἐπ' εὐνομίᾳ καὶ εἰρήνῃ ποθοῦσιν; εἰ δὲ δὴ καὶ παντάπασιν ἀκρατῶς ἔχουσι καὶ μανικῶς πρὸς πόλεμον, ἆρ' οὐχὶ βέλτιον ἀλλαχόσε τὴν ὁρμὴν αὐτῶν τρέπειν, διὰ χειρὸς ἔχοντα τὰς ἡνίας, τῇ δὲ πατρίδι καὶ παντὶ τῷ Σαβίνων ἔθνει σύνδεσμον εὐνοίας καὶ φιλίας πρὸς πόλιν ἀκμάζουσαν καὶ δυνατὴν γενέσθαι; " Τούτοις προσῆν, ὡς λέγεται, σημεῖά τε χρηστὰ, καὶ σπουδὴ τῶν πολιτῶν, καὶ ζῆλος, ὡς ἐπύθοντο τὴν πρεσβείαν 9, δεομένων 10 βαδίζειν καὶ παραλαμβάνειν τὴν βασιλείαν ἐπὶ κοινωνίᾳ καὶ συγκράσει τῶν πολιτῶν.

Ἐκ τοῦ Ἀλεξάνδρου βίου.

Κεφάλαιον. δ'.

Τὴν μὲν οὖν ἰδέαν τοῦ σώματος 1 οἱ Λυσίππειοι μάλιστα 2 τῶν ἀνδριάντων ἐμφαίνουσιν, ὑφ' οὗ μόνου καὶ αὐτὸς ἠξίου πλάττεσθαι 3. Καὶ γὰρ ἃ μάλιστα πολλοὶ τῶν διαδόχων ὕστερον καὶ τῶν φίλων ἀπεμιμοῦντο, τήν τ' ἀνάτασιν τοῦ αὐχένος εἰς εὐώνυμον ἡσυχῇ κεκλιμένου, 4 καὶ τὴν ὑγρότητα 5 τῶν ὀμμάτων, διατετήρηκεν ἀκρι-

8. *Iustitiae amicum.* 9. *Tali legatione audita.* 10. Nempe: δεομένων αὐτοῦ βαδίζειν.

1. *Corporis speciem.* 2. *Praecipue, potissimum.* 3. *Habere suum iconicum simulacrum.* 4. *Aliquantum flexi ad sinistrum latus.* 5. Sequimur lectionem ὑγρότητα quam MSS. habent Codices, et Corray noster laudavit. Pompejus in sua traductione maluit correctionem

βῶς ὁ τεχνίτης. Ἀπελλῆς δὲ, γράφων αὐτὸν κεραυνοφόρον, οὐκ ἐμιμήσατο τὴν χρόαν, ἀλλὰ φαιότερον καὶ πεπινωμένον ἐποίησεν. Ἦν δὲ λευκὸς, ὥς φασιν· ἡ δὲ λευκότης ἐπεφοίνισσεν αὐτοῦ περὶ τὸ στῆθος μάλιστα καὶ τὸ πρόσωπον.

Κεφάλαιον ε.

Τοὺς δὲ παρὰ τοῦ Περσῶν βασιλέως πρέσβεις ἥκοντας, ἀποδημοῦντος 1 Φιλίππου, ξενίζων 2, καὶ γενόμενος συνήθης 3, οὕτως ἐχειρώσατο τῇ φιλοφροσύνῃ 4, καὶ τῷ μηδὲν ἐρώτημα παιδικὸν ἐρωτῆσαι, μηδὲ μικρὸν 5, ἀλλ' ὁδῶν τε μήκη, καὶ πορείας τῆς ἄνω τρόπον ἐκπυνθάνεσθαι 6, καὶ περὶ αὐτοῦ βασιλέως, ὁποῖος εἴη πρὸς τοὺς πολέμους, καὶ τίς ἡ Περσῶν ἀλκὴ καὶ δύναμις 7 ὥστε θαυμάζειν ἐκείνους, καὶ τὴν λεγομένην Φιλίππου δεινότητα μηδὲν ἡγεῖσθαι πρὸς τὴν τοῦ παιδὸς ὁρμὴν καὶ μεγαλοπραγμοσύνην 8.

Meziriacis sequi. Sed invita Minerva. Vide etiam *Sainte Croix examen des hist. d'Alexandre. Paris* 1810. 4. *pag.* 506. 6. *Albor ei rubebat in pectore maxime et in facie.*

1. *Dum Philippus alibi morabatur.* 2. *Hospitaliter eos accipiens.* 3. *Et consuetudine aliqua cum iis effecta.* 4. *Devinxit eos summa sua humanitate et liberalitate.* 5. *Nec parvi momenti.* 6. *Sed cum percunctatus esset eos de viarum longitudine et de modo itineris faciendi per superiores partes.* 7. *Vis et potentia.* 8. *Et nihili aestimabant ingenium illud valde celebratum Philippi cum hujus pueri alacritate comparatum, et cum magnis rebus quas demonstrabat se facturum esse.*

Κεφάλαιον λ'.

Ταχὺ μέντοι μετεμελήθη, τῆς τοῦ Δαρείου γυναικὸς ἀποθανούσης ἐν ὠδῖσι 1· καὶ φανερὸς ἦν ἀνιώμενος, ὡς ἐπίδειξιν οὐ μικρὰν ἀφῃρημένος χρηστότητος 2. Ἔθαψεν οὖν τὴν ἄνθρωπον, οὐδεμιᾶς πολυτελείας φειδόμενος. τῶν δὲ θαλαμηπόλων τις εὐνούχων, οἳ συνεαλώκεισαν ταῖς γυναιξὶν, ἀποδρὰς ἐκ τοῦ στρατοπέδου, καὶ πρὸς Δαρεῖον ἀφιππασάμενος 3, Τίρεως ὄνομα, φράζει τὸν θάνατον αὐτῷ τῆς γυναικός. Ὡς δὲ πληξάμενος τὴν κεφαλὴν καὶ ἀνακλαύσας· „ Φεῦ τοῦ Περσῶν, ἔφη, δαί„ μονος, εἰ τὴν βασιλέως γυναῖκα καὶ ἀδελφὴν, οὐ μόνον „ αἰχμάλωτον γενέσθαι 4 ζῶσαν, ἀλλὰ καὶ τελευτήσα„ σαν ἄμοιρον κεῖσθαι ταφῆς βασιλικῆς 5· " ὑπολαβὼν ὁ θαλαμηπόλος· „ Ἀλλὰ ταφῆς γε χάριν, εἶπεν, ὦ βα„ σιλεῦ, καὶ τιμῆς ἁπάσης καὶ τοῦ πρέποντος, οὐδὲν „ ἔχεις αἰτιάσασθαι τὸν πονηρὸν δαίμονα 6 Περσῶν. Οὔ„ τε γὰρ ζώσῃ τῇ δεσποίνῃ Στατείρᾳ, καὶ μητρὶ σῇ, „ καὶ τέκνοις, ἐνέδει 7 τῶν πρόσθεν ἀγαθῶν καὶ κα„ λῶν, ἢ τὸ σὸν ὁρᾶν φῶς, ὃ πάλιν ἀναλάμψει λαμπρὸν „ ὁ κύριος Ὡρομάσδης 8· οὔτ' ἀποθανοῦσα κόσμου τινὸς

1. *Inter partus dolores.* 2. *Sicut instrumentum magnum ei ereptum fuisset, quo patefaceret suavitatem atque sui animi candorem.* 3. *Revectus equo ad Darium*: Itali dicunt: *E di portante recatosi a Dario, vel: e a spron battuto recatosi a Dario.* 4. Caret periodus verbo ἔδει vel potius ἐποίησεν (ὁ δαίμων). 5. *Regalium parentalium seu exequiarum* (*expers*). 6. *Tristem sortem.* 7. Scilicet ἐνέδει ἄλλο (vel ἕτερον) τῶν πρόσθεν ἀγαθῶν. 8. *Oromasdes Dominus noster.* Hic autem apud Persas Deus erat bonarum rerum, cui Arimanius oppositus erat.

„ ἄμοιρος γέγονεν, ἀλλὰ καὶ πολεμίων τετίμηται δάκρυ-
„ σιν. οὕτω γὰρ ἔστι χρηστὸς κρατήσας Ἀλέξανδρος, ὡς
„ δεινὸς μαχόμενος". Ταῦτ' ἀκούσαντα Δαρεῖον, ἡ ταρα-
„ χὴ καὶ τὸ πάθος ἐξέφερον πρὸς ὑποψίας ἀτόπους· καὶ
„ τὸν εὐνοῦχον ἐνδοτέρω τῆς σκηνῆς ἀπαγαγών· „ Εἰ μὴ
„ καὶ σὺ μετὰ τῆς Περσῶν, ἔφη, τύχης μακεδονίζεις 9,
„ ἀλλ' ἔτι σοὶ δεσπότης ἐγὼ Δαρεῖος, εἰπέ μοι, σεβό-
„ μενος Μίθρου τε φῶς μέγα, καὶ δεξιὰν βασίλειον, ἆρα
„ μὴ τὰ μικρότατα τῶν Στατείρας κλαίω κακῶν, οἰκ-
„ τρότερα δὲ ζώσης ἐπάσχομεν, καὶ μᾶλλον ἂν κατ' ἀ-
„ ξίαν ἐδυστυχοῦμεν, ὠμῷ καὶ σκυθρωπῷ περιπεσόντες
„ ἐχθρῷ 10; τί γὰρ εὐπρεπὲς ἀνδρὶ νέῳ πρὸς ἐχθροῦ
„ γυναῖκα μέχρι τιμῆς τοσαύτης συμβόλαιον" 11; Ἔτι
λέγοντος αὐτοῦ, καταβαλὼν ἐπὶ τοὺς πόδας Τίρεως αὑτὸν,
ἱκέτευεν εὐφημεῖν 12, καὶ μήτ' Ἀλέξανδρον ἀδικεῖν 13,
μήτε τὴν τεθνεῶσαν ἀδελφὴν καὶ γυναῖκα καταισχύναι 14,
μήθ' αὑτοῦ τὴν μεγίστην, ὧν ἔπταικεν 15, ἀφαιρεῖσθαι
παραμυθίαν, τὸ δοκεῖν ὑπ' ἀνδρὸς ἡττῆσθαι κρείττονος, ἢ
κατὰ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν 16. ἀλλὰ καὶ θαυμάζειν 17
Ἀλέξανδρον, ὡς πλείονα ταῖς Περσῶν γυναιξὶ σωφροσύ-
νην 18, ἢ Πέρσαις ἀνδρείαν 19, ἐπιδεδειγμένον. Ἅμα
δ' ὅρκους τε φρικώδεις τοῦ θαλαμηπόλου κινοῦντος ὑπὲρ
τούτων, καὶ περὶ τῆς ἄλλης ἐγκρατείας καὶ μεγαλοψυ-
χίας τῆς Ἀλεξάνδρου λέγοντος, ἐξελθὼν πρὸς τοὺς ἑταί-

9. *Factus es Macedonum suffragator.* 10. *Forsitan ne miseria nostra non minueret dignitatem, si victor fuisset barbarus et crudelis* (et non tanta humanitate præditus sicut Alexander?). 11. *Decora officiorum vicissitudo?* 12. *Ut melioribus verbis uteretur.* 13. *Offendat.* 14. *Dedecoret.* 15. *Suarum calamitatum atque ærumnarum.* 16. *Putare se a viro vinci, qui magis superior erat humanæ naturæ.* 17. *Miretur.* 18. *Modestiam.* 19. *Virtutem.*

ρους ὁ Δαρεῖος, καὶ χεῖρας ἀνατείνας πρὸς τὸν οὐρανὸν ἐπεύξατο. „ Θεοὶ γενέθλιοι καὶ βασίλειοι 20, μάλιστα „ 21 μὲν ἐμοὶ διδοίητε τὴν Περσῶν τύχην εἰς ὀρθὸν „ αὖθις σταθεῖσαν 22, ἐφ' οἷς ἐδεξάμην ἀγαθοῖς, ἀπο„ λιπεῖν, ἵνα κρατήσας ἀμείψωμαι τὰς Ἀλεξάνδρου χά„ ριτας, ὧν εἰς τὰ φίλτατα πταίσας ἔτυχον 23. Εἰ δ' „ ἄρα τις οὗτος εἱμαρτὸς 24 ἥκει χρόνος, ὀφειλόμενος νε„ μέσει 25 καὶ μεταβολῇ παύσασθαι τὰ Περσῶν, μη„ δεὶς ἄλλος ἀνθρώπων καθίσειεν εἰς τὸν Κύρου θρόνον, „ πλὴν Ἀλεξάνδρου". Ταῦτα μὲν οὕτω γενέσθαι τε καὶ λεχθῆναι φασὶν οἱ πλεῖστοι τῶν συγγραφέων.

20. *O Dei qui præsidetis hominum natalitiis, et Reges tuemini.* 21 *Potissimum.* 22. *In eo rursus sublimi gradu positam, quo erat cum ego eam accepi.* 23. *Officia quæ, cum victus fuissem, ab Alexandro pro capitibus mihi carissimis accepi.* 24. *A sorte decretum.* 25. *Divinæ ultioni.*

Basilius Magnus vita frui cœpit A. C. 316, et defunctus est A. C. 380. Artes liberales adripuit primum Antiochiæ, deinde, duce Libanio Sophista, Constantinopoli, denique Athenis, Himerio et Proæresio magistris usus. Itinere in Ægyptum peracto, in patria sua, Neo-Cesareæ in Cappadocia, primum lectoris, tum diaconi, deinde presbyteri provinciam administravit; tum monasticam sectatus vitam, in solitudinem secessit: denique ab Episcopo Eusebio socius muneris adsumtus est, cui A. C. 371 successit. Vir probus fuit et doctus, et Gregorii Nazianzeni familiaris. Non infrequens Xenophontis imitator dicitur ab Hemsterusio, et pater eloquentissimus.

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ

Ἐπιστολαί.

Πρὸς Μοναχὸν ἐκπεσόντα.

Χαίρειν μὲν οὐ λέγομεν 1, ὅτι οὐκ ἔστι χαίρειν τοῖς ἀσεβέσιν 2. Ἔτι γὰρ ἀπιστία με περιέχει, καὶ οὐκ ἐπέρχεταί μου εἰς τὴν καρδίαν τὸ τηλικοῦτον ἀτόπημα, καὶ τὸ ἐπιχείρημα τὸ μέγα, ὃ ἔπραξας, εἴγε 3 κατὰ τὸ φαινόμενον ἤδη πᾶσιν οὕτως ἔχει 4. Θαυμάζω γὰρ πῶς ἡ τοσαύτη σοφία κατεπόθη 5, πῶς ἡ τοσαύτη ἀκρίβεια 6 διελύθη, πόθεν ἡ τοσαύτη τύφλωσις περιεχύθη, πῶς μηδὲν τὸ σύνολον ἐννοήσας, τοιαύτην καὶ τοσαύτην ἀπώλειαν ψυχῶν εἰργάσω. Εἰ γὰρ ἀληθὲς τοῦτο, παραδέδωκας καὶ τὴν σαυτοῦ ψυχὴν τῷ βυθῷ 7, καὶ πάντων τῶν ἀκουόντων τὴν ἀσέβειαν ταύτην τὸν τόνον παρέλυσας· τὴν πίστιν ἠθέτησας, τοῦ ἀγῶνος τοῦ καλοῦ ἠστόχησας 8. Διὸ ἀλγῶ ἐπὶ σοί· ποῖος γὰρ ἱερεὺς ἀκούων ἐπὶ σοὶ οὐ θρηνήσει; ποῖος ἐκκλησιαστικὸς οὐ κόπτεται; ποῖος λαϊκὸς οὐ σκυθρωπάζει; ποῖος ἀσκητὴς οὐ πενθεῖ; Τάχα καὶ ὁ ἥλιος ἐσκότασεν ἐπὶ τῷ σῷ πτώ-

Omnis hæc Epistola *ad Monachum delapsum* ingeniose atque acute texta est ex locis divinæ Scripturæ conlatis.

1. *Salutem non dicimus.* 2. *Inter impios.* 3. *Si modo.* 4. *Sic res se habet.* 5. *Aoristus passivus* qui proprie *glutire vel devorare* significat, et metaphorice, sicut hoc loco, *omnino perdere, amittere.* 6. *Tam exacta vitæ prioris disciplina.* 7. *Inferni profundo.* 8. *A scopo boni certaminis aberrasti.*

ματι, καὶ αἱ δυνάμεις τοῦ οὐρανοῦ ἐσαλεύθησαν ἐπὶ τῇ σῇ ἀπωλείᾳ· ἐδάκρυσαν καὶ οἱ ἀναίσθητοι λίθοι ἐπὶ τῇ σῇ μανίᾳ. Ἔκλαυσαν δὲ καὶ ἐχθροὶ διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἀνομίας σου. Ὦ πολλῆς πωρώσεως, ὢ δεινῆς ὠμότητος! Οὐ Θεὸν ἐφοβήθης· οὐκ ἀνθρώπους ᾐδέσθης· οὐ φίλους ἐνετράπης 9. ἀλλ' ὁμοῦ πάντα ἐναυάγησας 10, ὁμοῦ πάντα ἐσυλήθης. διὸ πάλιν ἀλγῶ ἐπὶ σοὶ ἄθλιε. Ὁ τῆς βασιλείας 11 πᾶσι τὸν τόνον ἀπαγγέλλων, τῆς βασιλείας ἐξέπεσες. ὁ τῆς διδασκαλίας τὸν φόβον πᾶσιν ἐμποιῶν, οὐκ ἔσχες φόβον Θεοῦ ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν σου· ὁ ἁγιωσύνην κηρύσσων, ἐναγὴς εὑρίσκῃ 12. ὁ ἐπὶ ἀκτημοσύνῃ σεμνυνόμενος, συλοχρηματῶν ἐφευρίσκῃ. ὁ τὴν τοῦ Θεοῦ κόλασιν ἐπιδεικνύμενος διὰ τῆς ὑφηγήσεως, αὐτὸς κόλασιν σεαυτῷ προεξένησας. Πῶς σε θρηνήσω; πῶς ἀλγήσω ἐπὶ σοί; πῶς ἐξέπεσεν ὁ Ἑωσφόρος ὁ πρωῒ ἀνατέλλων, καὶ συνετρίβη 13 ἐπὶ τῆς γῆς; παντὸς ἀκούοντος ἠχήσει τὰ ἀμφότερα ὦτα, πῶς ὁ Ναζωραῖος ὁ ἐκλάμπων ὑπὲρ χρυσίον, ἐσκότασεν ὑπὲρ ἄσβολον; Υἱὸς Σιὼν ὁ τίμιος, πῶς ἐγένετο σκεῦος ἄχρηστον; Οὗ ἡ μνήμη τῶν θείων γραφῶν ὑπὸ πάντων ἐλαλεῖτο, σήμερον ἀπώλετο τὸ μνημόσυνον αὐτοῦ μετ' ἤχου. ὁ ὀξύνους, ὀξέως ἀπώλετο, ὁ πολύνους, πολύπλοκον ἁμαρτίαν εἰργάσατο. οἱ γὰρ ὠφελημένοι ὑπὸ τῆς σῆς διδασκαλίας, ἐβλάβησαν ὑπὸ τῆς σῆς ἀπωλείας. οἱ τὰς ἀκοὰς παρατιθέντες ἐπὶ τῇ σῇ

9. Medius Aoristus ab ἐντρέπομαι. Hujus verbi significatio apud veteres erat: *reverti in se ipsum*, ex quo *commoveri*, *curare*, et construebatur cum Genitivo. A recentioribus construitur etiam cum Accusativo et habet significationem τοῦ αἰσχύνομαι *pudere*, *pudore affici*. 10. *Omnia facto naufragio perdidisti.* 11. *Regni Dei.* 12. *Qui vitae sanctimoniam praedicabas, scelestus deprehenderis.* 13. *Contritus est.*

ὁμιλίᾳ, ἔφραξαν τὰ ὦτα ἐπὶ τῇ σῇ ἀπολείᾳ. Ἐγὼ δὲ θρηνῶν, καὶ σκυθρωπάζων, καὶ παρειμένος πάντοθεν, καὶ σποδὸν ὡσεὶ ἄρτον ἐσθίων, καὶ σάκκον ἐπὶ τῇ πληγῇ μου ἐπιρρίψας, τοιαῦτά σοι ἐγκώμια διεξέρχομαι 14, μᾶλλον δὲ ἐπιταφίους λόγους συντάσσων, ἀπαράκλητος, καὶ ἀθεράπευτος διατελῶ, ὅτι παράκλησις κέκρυπται ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου, καὶ οὐκ ἔστι μάλαγμα ἐπιθεῖναι, οὔτε ἔλαιον, οὔτε καταδέσμους· ἔστι γὰρ ἡ πληγή μου ὀδυνηρά· πόθεν ἰαθήσομαι; Εἴ τις οὖν ἔτι ἐλπὶς ὑπολείπεταί σοι σωτηρίας, εἴ τις βραχεῖα μνήμη περὶ τὸν Θεὸν 15, εἴ τις πόθος τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, εἴ τις φόβος τῶν τεθησαυρισμένων κολάσεων τοῖς ἀμετανοήτοις 16, ἀνάνηψον 17 ταχέως· ἔπαρον τοὺς ὀφθαλμούς σου εἰς τὸν οὐρανόν. ἐλθὲ εἰς συναίσθησιν 18. παῦσαι ἀπὸ τῆς πονηρίας σου. ἀπόσεισαι τὴν περιχυθεῖσάν σοι μέθην. ἐπανάστα τῷ καταβαλόντι σε· ἴσχυσον ἐκ γῆς ἐπαναστῆναι· μνήσθητι τοῦ ἀγαθοῦ ποιμένος, ὅτι καταδιώκων ἐξελεῖταί σε. ἀποπήδησον ἀπὸ τοῦ τραυματίσαντός σε· μνήσθητι τοὺς οἰκτιρμοὺς τοῦ Θεοῦ, ὅτι θεραπεύει ἐλαίῳ καὶ οἴνῳ· μὴ ἀπελπίσῃς τὴν σωτηρίαν. ἀνάλαβε τὴν μνήμην τῶν γεγραμμένων 19, ὅτι ὁ πίπτων ἀνίσταται, καὶ ὁ ἀποστρέφων ἐπιστρέφει. ὁ πεπληγὼς θεραπεύεται, ὁ θηριάλωτος περιγίνεται 20, ὁ ἐξομολογούμενος οὐκ ἀποβάλλεται. Οὐ θέλει γὰρ ὁ Κύριος τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ὡς τὸ ἐπιστρέψαι καὶ

14. *Recenseo.* 15. *Dei recordatio:* μνήμη περὶ τὸν Θεὸν dicitur per periphrasin pro μνήμη τοῦ Θεοῦ, quemadmodum ἡ περὶ αὐτὸν ἀρετὴ pro ἡ ἀρετὴ αὐτοῦ. 16. *Si quis metus suppliciorum, quæ impoenitentibus reposita sunt.* 17. *Resipisce.* 18. *Redi ad mali conscientiam.* 19. *Resume memoriam eorum quæ scripta sunt.* 20. *Superest, servatur a morte.*

ζῆν αὐτόν 21. μὴ ὡς εἰς βάθος κακῶν ἐμπεσὼν καταφρονήσῃς. Καιρὸς ἀνοχῆς ἐστι, καιρὸς μακροθυμίας, καιρὸς ἰάσεως, καιρὸς διορθώσεως. ὠλίσθησας; ἐξεγείρου· ἥμαρτες; ἡσύχασον. μὴ στῇς ἐν ὁδῷ ἁμαρτωλῶν, ἀλλ' ἀποπήδησον· ὅταν γὰρ ἐπιστραφεὶς στενάξῃς, τότε σωθήσῃ· ἔστι γὰρ ἐκ πόνων ὑγεία, καὶ ἐξ ἱδρώτων σωτηρία. Ὅρα οὖν μήποτε συνθήκας βουλόμενος τινῶν φυλάττειν, παραβῇς τὰς πρὸς Θεὸν συνθήκας 22, ἃς ὡμολόγησας ἐπὶ πολλῶν μαρτύρων· μὴ οὖν διά τινας λογισμοὺς ἀνθρωπίνους ὀκνήσῃς ἐλθεῖν πρός με. Ἐγὼ γὰρ ἀναλαβὼν τὸν νεκρόν μου θρηνήσω· ἐγὼ θεραπεύσω. ἐγὼ πικρῶς κλαύσομαι ἐπὶ τὸ σύντριμμα τῆς θυγατρὸς τοῦ γένους μου. πάντες σε δέξονται, πάντες σοι συμπονήσουσι· μὴ ἀπεισθῇς 23· μνήσθητι ἡμερῶν ἀρχαίων· ἔστι σωτηρία, ἔστι διόρθωσις· θάρσει μὴ ἀπελπίσῃς· οὐκ ἔστι νόμος καταδικάζων τὸν χωρὶς οἰκτιρμῶν θάνατον, ἀλλὰ χάρις ὑπερτιθεμένη τὴν κόλασιν, ἐκδεχομένη τὴν διόρθωσιν· οὔπω ἐκλείσθησαν αἱ θύραι· ἀκούει ὁ νυμφίος· οὐ κυριεύει ἁμαρτία· ἀναπάλαισον πάλιν, μὴ κατοκνήσῃς· καὶ σεαυτὸν οἰκτείρησον, καὶ πάντας ἡμᾶς.

21. *Quemadmodum ut convertatur et vivat.* 22. *Pacta a te inita cum Deo.* 23. *Ne recuses parere, aut verbis fidem habere.*

Joannes, ob oris suavitatem et eloquentiæ vim Chrysostomus cognominatus, Antiochiæ in Cœlesyria natus est A. C. 354, et A. C. 407 diem obiit supremum. Annum XXIII agens a Meletio beneficio lavacri religioni christianæ initiatus est. Deinde supremam dignitatem ecclesiasticam Constantinopoli adeptus est: at propter dicendi libertatem in emendandis et vituperandis optimatum vitiis, munere exutus, in exsilium missus est. — Præclarus fuit Theologus et Orator sui temporis disertissimus atque elegans; periodos amat bene structas, delectatur sermonis puritate. Sed luxum verborum Asiaticum sectatur, et major fuisse videtur grammaticus quam criticus atque historicus.

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ.

Ἐπιστολαί.

Συμμάχῳ Πρεσβυτέρῳ 1.

Οὐδὲν καινὸν, οὐδὲ ἀπεικὸς, τεθλιμμένην ὁδεύοντα ὁδὸν στενοχωρεῖσθαι 2. τοιαύτη γὰρ τῆς ἀρετῆς ἡ φύσις, πόνων γέμει καὶ ἱδρώτων, ἐπιβουλῶν καὶ κινδύνων· ἀλλ᾽ ἡ μὲν ὁδὸς τοιαύτη· τὰ δὲ ἐντεῦθεν 3 στέφανοι, βραβεῖα, τὰ ἀπόῤῥητα ἀγαθὰ 4 καὶ τέλος οὐκ ἔχοντα. τούτοις τοίνυν σαυτὸν παρακάλει 5· καὶ γὰρ καὶ ἡ ἄνεσις, καὶ ἡ θλίψις ἡ τοῦ παρόντος παροδεύεται βίου, καὶ αὐτῷ τῷ βίῳ συγκαταλύεται· μηδὲν οὖν μηδὲ ἐκείνων φυσάτω, μηδὲ τούτων ταπεινούτω καὶ συστελλέτω· ὁ γὰρ ἄριστος κυβερνήτης 6 οὔτε ἐν γαλήνῃ χαυνοῦται, οὔτε ἐν χειμῶνι ταράττεται. ταῦτ᾽ οὖν εἰδὼς παρακάλει σαυτὸν, καὶ παραμυθίαν ἐντεῦθεν καρποῦ τὴν μεγίστην. Γράφε συνεχῶς ἡμῖν τὰ περὶ τῆς ὑγείας τῆς σῆς· εἰ γὰρ καὶ πολλῷ τῷ μήκει τῆς ὁδοῦ διειργόμεθα 7, καὶ πολὺν σου τῆς ἐμμελείας 8 ἀπελείφθημεν χρόνον, ἀλλ᾽ οὐ τῆς ἀγά-

1. *Symmacho Presbytero.* Πρεσβύτεροι *seniores* apud Ecclesiasticos dicuntur *Sacerdotes sæculares*, quoniam hac dignitate grandævi atque annosi fruebantur: unde Πρεσβυτέριον *Presbyterium* dicitur Ecclesiæ locus pro Sacerdotibus constitutus. 2. *Minime novum ac præposterum, si is qui angustum iter tenet, premitur.* 3. *Post autem sequuntur.* 4. *Ineffabilia bona.* 5. *Te ipsum consolare.* 6. *Gubernator navis.* 7. *Nam etsi longo itineris intervallo disjungimur.* 8. Scilicet: τῆς ἐμμελείας σου, *a tua suavitate.*

πης 9, ἀλλ' ἄληστον αὐτὴν ἀεὶ περιφέρομεν 10 καὶ αἱμάζουσαν, ὅπου περ ἂν ὦμεν, ἐπεί περ τοιαύτη τοῦ φιλεῖν γνησίως ἡ φύσις 11.

Ἀνθεμίῳ.

Ἄλλοι μέν σου τῇ θαυμασιότητι 1 καὶ τῆς ὑπατείας, καὶ τῆς ἐπαρχότητος 2 συνήδονται, ἐγὼ δὲ αὐταῖς ταῖς ἀρχαῖς 3 τῆς σῆς ἕνεκεν μεγαλοπρεπείας 4. οὐ γάρ σε κατεκόσμησαν, ἀλλ' ἐκοσμήθησαν παρὰ σοῦ· ἐπειδὴ καὶ τοιοῦτον ἡ ἀρετή· οὐκ ἔξωθεν δανείζεται τὰς τιμάς, ἀλλ' αὐτὴ ἐν ἑαυτῇ περιφέρει ταύτας, τιμὴν τοῖς ἀξιώμασι τούτοις παρέχουσα, οὐκ αὐτὴ παρ' ἐκείνων λαμβάνουσα. διὰ δὴ τοῦτο οὐδὲν προσεθήκαμεν τῷ φίλτρῳ νῦν τῷ περί σε 5. οὐδὲ γάρ σοι προσγέγονε πλέον· οὐδὲ τὸν Ὕπαρχον 6, καὶ Ὕπατον ἡμεῖς φιλοῦμεν, ἀλλὰ τὸν δεσπότην μου τὸν ἡμερώτατον Ἀνθέμιον, τὸν πολλῆς μὲν συνέσεως, πολλῆς δὲ γέμοντα φιλοσοφίας· διό σε καὶ μακαρίζομεν, οὐκ ἐπειδὴ πρὸς τὸν θρόνον ἀνέβης τοῦτον, ἀλλ' ἐπειδὴ δαψιλεστέραν ἔλαβες ὕλην εἰς τὸ τὴν σύνεσίν σου καὶ τὴν φιλανθρωπίαν ἐπιδείξασθαι· καὶ τοῖς ἀδικουμένοις πᾶσιν συνηδόμεθα, τὸν πλατύν σου λιμένα τῆς ψυχῆς ὁρῶντες, μυρία δυνάμενον λῦσαι ναυάγια, καὶ τοὺς εἰς ἔσχατον κλυδωνίου

9. *At non a tua caritate.* 10. *Circumferimus: nobiscum ferimus.* 11. *Nam haec sinceri amoris natura est.*

1. Scilicet: τῇ θαυμασιότητί σου. *Tibi, qui es admiratione dignus:* Latinus interpres habet solum: *tibi*, dum τῇ θαυμασιότητί σου modus est dicendi, sicut apud Italos *Vostra Ecoellenza*, *Vostra Signoria.* 2. *Consulatus atque Praefecturae nomine.* 3. *Ipsis magistratibus.* 4. Subintelligitur συνήδομαι *gratulor.* 5. *Amori erga te nostro.* 6. *Nihil enim tibi amplius accessit. Neque nos Praefectum.* Ὕπαρχος h. l. idem ac Ἔπαρχος.

κατενεχθέντας παρασκευάσαι ἐξουρίας 7 πλεῖν· διὰ ταῦτα χαίρομεν, διὰ ταῦτα σκιρτῶμεν, τὴν σὴν ἀρχὴν κοινὴν ἑορτὴν τῶν ἐπιχρεαζομένων εἶναι νομίζοντες, ἧς καὶ αὐτοὶ νῦν ἀπολαύομεν, οἰκείαν ἡδονὴν εἶναι τιθέμενοι 8 τῶν σῶν κατορθωμάτων τὸ μέγεθος.

7. **Subintelligitur** πνοῆς: *secundis ventis*. 8. *Ut fingamus, putemus.*

Isidorus Pelusiota, Abbas fuit Monachorum, qui prope Pelusium in Ægypto in claustro quoddam conjuncti vixerunt, et circ. A. C. 449 probabiliter desiit vivere. Hic inter Ecclesiasticos Scriptores elegantia, copia et varietate tam rerum quam verborum multum elucet. E pluribus, quos exarasse perhibetur, Libris, supersunt duo millia et duodecim Epist. de interpretatione divinæ Scripturæ, quæ in quinque Libros distributæ sunt.

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΙΣΙΔΩΡΟΥ ΤΟΥ ΠΗΛΟΥΣΙΩΤΟΥ

Ἐπιστολαί.

Εὐσεβίῳ Πρεσβυτέρῳ.

Οὐδὲν οὕτω Θεῷ περισπούδαστον 1, ὡς ἀγάπη· δι᾽ ἣν καὶ ἄνθρωπος γέγονε, καὶ μέχρι θανάτου ὑπήκοος 2. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ἡ πρώτη κλῆσις τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ἀδελφοὶ δύο γεγόνασιν, ἐνδειξαμένου διὰ τῶν προοιμίων εὐθὺς 3 τοῦ πανσόφου Σωτῆρος, ὅτι πάντας τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἀδελφικῶς συνάπτεσθαι βούλεται. ἀγάπης τοίνυν μηδὲν ἡγώμεθα προτιμότερον 4, ἥπερ συνδεῖ 5 πάντα, καὶ ἐν ὁμονοίᾳ συμφερούσῃ φυλάττει.

Θέωνι.

Κάλλει καὶ πλούτῳ ἐπαίρῃ 1, ὡς ἔοικε, καὶ τοὺς ἄλλους περιφρονεῖς, οἷς ταῦτα οὐ πρόσεστιν, ἀγνοῶν, ὅτι χόρτῳ κεκόσμησαι ταχὺ μαραινομένῳ, καὶ ὡς ὕδωρ συνέχεις τὰ χρήματα, ἄλλους ἐξ ἄλλων νοτίζον, καὶ πάλιν πρὸς ἄλλους βλυστάνον 2. ἢ τοίνυν ὡς σκιᾷ, καὶ

1. *In pretio est, studiose expetitum est.* 2. *Et ad mortem usque obediens.* 3 *Statim per ipsa initia.* 4. *Anteponendum ducamus.* 5. *Inter se devincit.*

1. Latinus interpres vertit *gloriaris*: sed verbum ἐπαίρομαι hoc loco significat, *arrogantem et superbum fieri, insolescere.* 2. Verbum βλυστάνω non invenitur apud Lexicographos. Nostra quidem sententia

καπνῷ, καὶ ἀνέμοις, τοῖς ἀπίστοις τούτοις πρόσεχε 3 κτήμασιν, ἢ ἴσθι σκιᾷ καὶ καπνῷ πεποιθὼς καὶ ἀνέμοις.

Μαρτινιανῷ.

Κάλλιστον μὲν τὸ μὴ ἁμαρτεῖν καὶ πρὸς Θεὸν ἔχον ἐγγύτητα 1· καλὸν δὲ καὶ τὸν ἁμαρτόντα γνωσιμαχῆσαι, καὶ ταχέως ἐξαναστῆναι τοῦ πτώματος. ἐπειδὴ τοίνυν τοῦ προτέρου ὡς ἀδυνάτου πάντως διήμαρτες, τοῦ δευτέρου ὡς δυνατοῦ καὶ ῥᾳδίου ἐπιμελήθητι, μήποτέ σε ἡ τύραννος αἰχμαλωτεύσῃ ἀπόγνωσις.

Ὡρίωνι Διακόνῳ.

Χρὴ τοὺς μαθητευομένους, καὶ ὡς πατέρας φιλεῖν τοὺς ὄντως διδασκάλους 1, καὶ ὡς ἄρχοντας δεδοικέναι καὶ μήτε διὰ τὴν ἀγάπην ἐκλύειν τὸν φόβον, μήτε διὰ τὸν φόβον ἀμαυροῦν τὴν ἀγάπην.

Εὐσταθίῳ Πρεσβυτέρῳ.

Χρὴ τὴν μὲν ἔχθραν εἰς ὕδωρ γράφειν, ἵνα ταχέως ἀφανίζηται· τὴν δὲ φιλίαν εἰς χαλκὸν, ἵνα διὰ παντὸς βεβαία καὶ ἀκίνητος διατηρῆται. εἰδὲ, ὃν φῂς 1 πρὸς σὲ

derivatur a βλύω *fluo*, unde βλυστάω et βλυστάνω. 3. *Animum adjice.*

1. Scilicet: Κάλλιστον μέν ἐστι τὸ μὴ ἁμαρτεῖν καὶ πρὸς Θεὸν ἔχον ἐστὶν (pro ἔχει) ἐγγύτητα: *Longe quidem pulcherrimum est non peccare, atque a Deo non procul remotum.*

1. *Veros magistros.* Nonnulla adverbia, si articulum subsequantur, habent locum adjectivi.

1. Scilicet: ἐκεῖνος ὃν φῄς.

διαφέρεσθαι, τουναντίον ποιεῖ, τοῦτό σε μὴ ταραττέτω, ὡς εἰς τοὺς στεφάνους παραβλαβησόμενον 2. οὐ γὰρ μὴ μισεῖσθαι, (τοῦτο γὰρ οὐκ ἐφ' ἡμῖν, ἴσως δὲ καὶ ἀμήχανον· παντὶ γὰρ τρόπῳ οἱ ἄριστοι παρὰ τῶν φαύλων μισοῦνται, διὸ καὶ οἱ ἅγιοι αὐτὰ ὑπέστησαν) 3· ἀλλὰ μὴ μισεῖν ἀνθρώπους, τὴν δὲ ἐν αὐτοῖς κακίαν, προστετάχθημεν.

Ἀρχοντίῳ Πρεσβυτέρῳ.

Ἡ μὲν ἀρετὴ καὶ τὴν εὐημερίαν καὶ τὴν δυσημερίαν κοσμεῖν εἴωθεν· ἡ δὲ παίδευσις 1, τῆς μὲν 2 δοκεῖ κόσμος εἶναι, τῆς δὲ ὅρμος· εἰ μὲν οὖν ἄμφω ἔχειν δυνατὸν, εὖ ἂν ἔχοι 3· εἰ δὲ θάτερον λείπεται, ἄμεινον ἑλέσθαι τὴν ἀρετήν· τὸ γὰρ εἶναι τοῦ δοκεῖν ἄριστον, παρ' ἐμοὶ κριτῇ, προτιμότερον 4.

Εὐσταθίῳ Διακόνῳ.

Λίαν θαυμάζω, ὅπως νόσημα τυραννικὸν καὶ ἀνήμερον, ἡδονῆς μὲν ἄμοιρον, κόλασιν 1 δὲ ὠδῖνον, κεκράτηκε μὲν πάσης ἡλικίας, ἐχειρώσατο δὲ πᾶσαν ἀξίαν, ἐλυμήνατο δὲ πᾶσαν εὐκοσμίαν· ἕκαστος γὰρ τὰ ἑαυτοῦ πταίσματα παρεὶς μέγιστα ὄντα, καὶ συγγνώμης πολλάκις μείζονα, τὰ τῶν πέλας ἐλλάττονα ὄντα, πόλλακις δὲ συγ-

2. *Tanquam proinde in corona detrimentum accepturum.* 3. *Subierunt.*

1. *Doctrina autem.* 2. Scilicet; τῆς μὲν εὐημερίας 3. *Præclare se res habebit* 4. *Optimum enim esse, quam videri, me quidem judice, præstantius est.*

1. *Cruciatum.*

γνώμης ἄξια, πολυπραγμονεῖ καὶ λυπεῖται μὲν περὶ τῶν οἰκείων λογιζόμενος, ἀγάλλεται δὲ περὶ τῶν ἀλλοτρίων διαλεγόμενος· καὶ εἰς τὸ τὰ τῶν ἄλλων πολυπραγμονεῖν καὶ καταδικάζειν δαπανᾷ τὸν οἰκεῖον χρόνον, καὶ ἑαυτῷ μὲν καὶ τὰς οὐκ οὔσας 2 ἀπολογίας πορίζεται, τῶν δὲ πλησίον πικρὸς ἀπαραίτητος κάθηται δικαστὴς, κἂν δοκοῖεν ἀπολογίαις εὐλόγοις πλουτεῖν 3. χρὴ τοίνυν τοὺς βουλομένους θεραπείαν τῷ τοιούτῳ ἐπινοῆσαι νοσήματι, στρέφειν τὸ τῆς ψυχῆς ὄμμα ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων ἐπὶ τὰ οἰκεῖα πλημμελήματα, καὶ τὴν γλῶτταν ἐθίζειν μὴ κατὰ τῶν πέλας, ἀλλὰ καθ' ἑαυτῶν καταφορικῶς, λέγειν· τοῦτο μὲν γὰρ δικαιοσύνην ὠδίνει (λέγε γὰρ σὺ τὰς ἁμαρτίας σου πρῶτον, ἵνα δικαιωθῇς), ἐκεῖνο δὲ μείζονα κατάκρισιν 4 τίκτει· δεινὸν γὰρ, καὶ πάσης ἀτοπίας ἐπέκεινα 5, τοὺς μεγάλα πταίοντας, τοῖς οὐδὲν, ἢ μικρὰ πλημμελοῦσιν, ἐπιτιμᾷν 6.

2. *Falsas.* 3. *Affluere.* 4. *Condemnationem.* 5. *Atque absurditatem omnem excedens.* 6. *Succensere.*

Herodotus secundum Larcher natus est Olymp. LXXIV Halicarnassi urbe Cariæ. Suavissimum ingenii sui monumentum reliquit Historiarum Libros IX. Ionice scriptos. Præcipue quidem expositurus erat historiam bellorum quæ Lydi et deinceps Persæ cum Græcis gesserunt, exorsus a Gyge Lydorum rege; sed occasione oblata mire digreditur, et fata atque mutationes nationum, principum hominumque insignium, atque uberiores regionum descriptiones utiliter intexit. Princeps est historicorum: suaviter et fuse narrat, simplici ratione usus. Fides quidem illius historica omni tempore haud paucis fuit suspecta; at, etiamsi non omnia loca justam plenamque admitterent defensionem; tamen excusari et multis locis bonus historicus vindicari potest.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ

Ἐκ τοῦ ά. Βιβλίου

ὅτι Ἀρίων ἐπὶ δελφῖνος ἐξηνέχθη ἐπὶ Ταίναρον.

Περίανδρος δὲ ἦν Κυψέλου παῖς, οὗτος ὁ τῷ Θρασυβούλῳ τὸ χρηστήριον μηνύσας. ἐτυράννευε δὲ ὁ Περίανδρος Κορίνθου· τῷ δὴ λέγουσι Κορίνθιοι (ὁμολογέουσι δέ σφι 1 Λέσβιοι) ἐν τῷ βίῳ θῶϋμα 2 μέγιστον παραστῆναι. Ἀρίονα τὸν Μηθυμναῖον ἐπὶ δελφῖνος ἐξενειχθέντα 3 ἐπὶ Ταίναρον, ἐόντα 4 κιθαρῳδὸν τῶν τότε ἐόντων οὐδενὸς δεύτερον· καὶ διθύραμβον, πρῶτον ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν 5, ποιήσαντά τε καὶ ὀνομάσαντα καὶ διδάξαντα ἐν Κορίνθῳ. Τοῦτον τὸν Ἀρίονα λέγουσι, τὸν πολλὸν 6 τοῦ χρόνου διατρίβοντα παρὰ Περιάνδρῳ, ἐπιθυμῆσαι πλῶσαι 7 ἐς Ἰταλίην τε καὶ Σικελίην. ἐργασάμενον δὲ χρή-

Herodotus quoniam Ionica utitur dialecto fere nunquam contrahit vocales, sed eas simpliciter exponit, sicut: Περσέων, ἐκάλεε, pro Περσῶν, ἐκάλει; tenues litteras κ, π, τ, ante vocales aspiratas non mutat, sicut κατ' ἡσυχίην, ἀπικόμενοι, ubi alii mutant tenues τ et π in affines aspiratas θ et φ. Nunquam etiam admittit τὸ α purum, sed id mutat in η, quam litteram sæpissime ponit pro α sicut: σοφίη pro σοφία. Generatim etiam mutat α in ε ante vocales et consonantes liquidas, sicut ὁρέουσι pro ὁράουσι, ἔρσην pro ἄρσην; negligit augmentum temporale, sicut ἄκουον pro ἤκουον; non fastidit verborum hiatum. Denique pro relativis et demonstrativis pronominibus articulis utitur.

1. Σφὶ vel σφὶν Dativus pluralis per syncopen pro σφίσι: *hisque adsentiuntur.* 2. Ionicum pro θαῦμα. 3. Pro ἐξενεχθέντα. 4. Pro ὄντα. Iones formant a verbo ἔω, partic. ἐών, subjunct. ἐῶ, optat. ἔοιμι pro ὤν, ὦ, εἴην. 5. Ionicum pro ἴσμεν, prima pers. plur. ab οἶδα. 6. Pro τὸ πολὺ τοῦ χρόνου, *plurimum temporis.* Formatio πολλὸς pro πολὺς Ionum est. 7. πλώω pro πλέω formatio Ionica est.

ματα μεγάλα, θελῆσαι ὀπίσω ἐς Κόρινθον ἀπικέσθαι. ὁρμᾶσθαι μέν νυν 8 ἐκ Τάραντος, πιστεύοντα δὲ οὐδαμοῖσι μᾶλλον ἢ Κορινθίοισι μισθώσασθαι πλοῖον ἀνδρῶν Κορινθίων· τοὺς δὲ ἐν τῷ πελάγεϊ ἐπιβουλεύειν, τὸν Ἀρίονα ἐκβαλόντας, ἔχειν τὰ χρήματα· τὸν δὲ, συνέντα τοῦτο, λίσσεσθαι 9, χρήματα μέν σφι προϊέντα, ψυχὴν δὲ παραιτεόμενον 10· οὔκων 11 δὴ πείθειν αὐτὸν τούτοισι· ἀλλὰ κελεύειν τοὺς πορθμέας ἢ αὐτόν διαχρᾶσθαί μιν 12, ὡς ἂν ταφῆς ἐν γῇ τύχῃ, ἢ ἐκπηδᾶν ἐς τὴν θάλασσαν τὴν ταχίστην 13. ἀπειληθέντα 14 δὲ τὸν Ἀρίονα ἐς ἀπορίην 15, παραιτήσασθαι 16, ἐπειδή 17 σφι οὕτω δοκέοι, περιιδέειν αὐτὸν ἐν τῇ σκευῇ πάσῃ στάντα ἐν τοῖσι ἑδωλίοισι 18, ἀεῖσαι 19· ἀείσας δὲ ὑπεδέκετο 20 ἑωϋτὸν 21 κατεργάσασθαι· καὶ τοῖσι ἐσελθεῖν γὰρ ἡδονὴν 22, εἰ μέλλοιεν ἀκούσεσθαι τοῦ ἀρίστου ἀνθρώπων ἀοιδοῦ, ἀναχωρῆσαι ἐκ τῆς πρύμνης ἐς μέσην

8. νυν est particula poetarum epicorum et tragicorum, nec non Ionum, pro οὖν: *igitur.* 9. Verbum poeticum: *ad preces confugere* 10. *Deprecatum* 11. Ionice pro οὐκ vel οὔκουν. 12. Accusativus Ionicus pro αὐτόν: unde αὐτόν μιν valet *se ipsum.* 13. Scilicet κατὰ τὴν ταχίστην, idque pro τάχιστα i. *illico* 14. *Redactum* 15. *In consilii inopiam.* 16. *Orasse.* 17. *Quandoquidem.* 18. Pendent critici inter ἑδώλοισι et ἑδωλίοισι: sed pro vulgata vocabuli forma faciunt Suidas, Hesychius et Etymologus. 19. *Canere.* E verbo ἀείδω contrahitur comune ᾄδω. 20. Pro ὑπεδέχετο *pollicebatur.* 21. ἑωϋτόν Ionicum pro ἑαυτόν. 22. Cum vulgo in omnibus editionibus, continuo tenore post καὶ, nulla distinctione interposita, καὶ τοῖσι ἐσελθεῖν γάρ, scriberetur, vitii suspectum habuere critici. Sed hoc loquendi genus cum aliis, tum Herodoto imprimis familiare. In ejusmodi locutionibus particula γάρ propriam notionem *caussalem* sibi vindicat, et *hyperbaton,* ut grammatici vocant, idest *trajectionem* agnoscit, nempe *caussam* enuntiatam *ante rem* cujus redditur ratio. Ita fit, ut in hujusmodi sermonis constructione particula γάρ eamdem vim ac ἐπειδή, habeat.

νέα· τὸν δὲ, ἐνδύντα τε πᾶσαν τὴν σκευὴν, καὶ λαβόντα τὴν κιθάρην, στάντα ἐν τοῖσι ἑδωλίοισι, διεξελθεῖν νόμον τὸν ὄρθιον 23· τελευτῶντος δὲ τοῦ νόμου, ῥίψαι μιν ἐς τὴν θάλασσαν ἑωϋτὸν, ὡς εἶχε, σὺν τῇ σκευῇ πάσῃ· καὶ τοὺς μὲν ἀποπλέειν ἐς Κόρινθον· τὸν δὲ, δελφῖνα λέγουσι ὑπολαβόντα 24 ἐξενεῖκαι 25 ἐπὶ Ταίναρον. ἀποβάντα δὲ αὐτὸν χωρέειν ἐς Κόρινθον σὺν τῇ σκευῇ, καὶ ἀπικόμενον ἀπηγέεσθαι πᾶν τὸ γεγονός. Περίανδρον δὲ ὑπὸ ἀπιστίης Ἀρίονα μὲν ἐν φυλακῇ ἔχειν οὐδαμῆ μετιέντα 26, ἀνακῶς δὲ ἔχειν τῶν πορθμέων 27. ὡς δὲ ἄρα παρεῖναι αὐτοὺς κληθέντας ἱστορέεσθαι 28 εἴ τι λέγοιεν περὶ Ἀρίονος. φαμένων δὲ ἐκείνων ὡς εἴη τε σῶς περὶ Ἰταλίην, καί μιν εὖ πρήσσοντα λίποιεν ἐν Τάραντι, ἐπιφανῆναί σφι τὸν Ἀρίονα, ὥσπερ ἔχων ἐξεπήδησε 29· καὶ τοὺς, ἐκπλαγέντας, οὐκ ἔχειν ἔτι ἐλεγχομένους ἀρνέεσθαι 30. ταῦτα μέν νυν Κορίνθιοί τε καὶ Λέσβιοι λέγουσι. καὶ Ἀρίονός ἐστι ἀνάθημα 31 χάλκεον οὐ μέγα ἐπὶ Ταινάρῳ, ἐπὶ δελφῖνος ἐπεὼν ἄνθρωπος.

23. Scilicet: καλούμενον: *carmen, quod orthion vocatur, peregisse*: νόμος ὄρθιος cantus est qui voce elata canebatur. 24. Et *cum eum accepisset in dorsum*. 25. Ionice pro ἐνεγκεῖν. 26. *Ne quo prodiret*. 27. *Cæterum curam intendisse in nautas*. 28. Verbum quod accipi potest passiva notione, quemadmodum εἰρωτέεσθαι: nec pronomine αὐτοὺς adjecto erit opus. 29. *Eodem cultu quo in mare prosiluerat*. 30. Scilicet: καὶ ἐλεγχομένους οὐκ ἔχειν ἔτι ἀρνέεσθαι. *Convictosque non potuisse amplius ire inficias*. 31. *Donarium*.

Ἐκ τοῦ β'. Βιβλίου.

Ἤθη Αἰγυπτίων καὶ διφάσια αὐτῶν γράμματα.

Ἔρχομαι δὲ περὶ Αἰγύπτου μηκυνέων τὸν λόγον, ὅτι πλεῖστα θωϋμάσια ἔχει ἢ ἄλλη πᾶσα χώρη, καὶ ἔργα λόγου μέζω 1 παρέχεται πρὸς πᾶσαν χώρην 2. τούτων εἵνεκα 3 πλέω περὶ αὐτῆς εἰρήσεται. Αἰγύπτιοι ἅμα τῷ οὐρανῷ τῷ κατὰ σφέας ἐόντι ἑτεροίῳ, καὶ τῷ ποταμῷ φύσιν ἀλλοίην παρεχομένῳ ἢ οἱ ἄλλοι ποταμοί, τὰ πολλὰ πάντα 4 ἔμπαλιν τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι ἐστήσαντο ἤθεά τε καὶ νόμους 5. ἐν τοῖσι αἱ μὲν γυναῖκες ἀγοράζουσι καὶ καπηλεύουσι 6· οἱ δὲ ἄνδρες, κατ' οἴκους ἐόντες, ὑφαίνουσι· ὑφαίνουσι δὲ οἱ μὲν ἄλλοι, ἄνω τὴν κρόκην ὠθέοντες 7, Αἰγύπτιοι δέ, κάτω. τὰ ἄχθεα οἱ μὲν ἄνδρες ἐπὶ τῶν κεφαλέων 8 φορέουσι, αἱ δὲ γυναῖκες ἐπὶ τῶν ὤμων οὐρέουσι, αἱ μὲν γυναῖκες, ὀρθαί· οἱ δὲ ἄνδρες, κατήμενοι· εὐμαρέῃ χρέωνται 9 ἐν τοῖσι οἴκοισι, ἐσθίουσι δὲ ἔξω ἐν τῇσι ὁδοῖσι· ἐπιλέγοντες 10, ὡς τὰ μὲν αἰσχρά, ἀναγκαῖα δέ, ἐν ἀποκρύφῳ ἐστὶ ποιέειν χρεόν. τὰ δὲ μὴ αἰσχρά, ἀναφανδόν· ἱρᾶται 11

1. Ionicum pro μείζω. 2. Scilicet: παραβαλλομένη πρὸς πᾶσαν χώρην: hoc loco πρὸς vim habet comparandi, a nemine Herodoti interpretum plane intellecta. 3. Ionicum pro ἕνεκα. 4. τὰ πολλὰ πάντα absolute et adverbialiter posita formula, ut τὰ πολλὰ idem valeat ac ὡς ἐπὶ πολύ, *plerumque, ut plurimum, prima ex parte*, et adjecto vocabulo πάντα, *longe plurimum, longe plurima ex parte.* 5. *Instituta.* 6. *Forum frequentant et mercantur.* 7. *Tramam superne adigentes.* 8. Ionice pro κεφαλάων, quae est formatio perantiqua τοῦ κεφαλῶν. 9. *Alvum exonerant.* 10. *Rationem reddentes* 11. Ionicum pro ἱερᾶται: *sacerdotio fungitur.*

γυνὴ μὲν οὐδεμίη οὔτε ἔρσενος Θεοῦ, οὔτε Θηλέης 12· ἄνδρες δὲ, πάντων τε καὶ πασέων. Τρέφειν τοὺς τοκέας τοῖσι μὲν παισὶ οὐδεμίη ἀνάγκη, μὴ βουλομένοισι· τῇσι δὲ Θυγατράσι πᾶσα ἀνάγκη, καὶ μὴ βουλομένῃσι. οἱ ἱρέες τῶν Θεῶν τῇ μὲν ἄλλῃ 13 κομέουσι· ἐν Αἰγύπτῳ δὲ, ξυρεῦνται· τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι νόμος 14, ἅμα κήδεϊ κεκάρθαι τὰς κεφαλὰς τοὺς μάλιστα ἱκνέεται 15· Αἰγύπτιοι δὲ ὑπὸ 16 τοὺς Θανάτους ἀνιεῖσι τὰς τρίχας αὔξεσθαι, τάς τε ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ τῷ γενείῳ, τέως ἐξυρημένοι· τοῖσι μὲν ἄλλοισι ἀνθρώποισι χωρὶς Θηρίων δίαιτα ἀποκέκριται· Αἰγυπτίοισι δὲ ὁμοῦ Θηρίοισι ἡ δίαιτά ἐστι· ἀπὸ πυρέων καὶ κριθέων ὦλλοι 17 ζώουσι. Αἰγυπτίων δὲ τῷ ποιευμένῳ ἀπὸ τούτων τὴν ζόην 18, ὄνειδος μέγιστόν ἐστι· ἀλλὰ ἀπὸ ὀλυρέων ποιεῦνται σιτία 19, τὰς ζειὰς μετεξέτεροι 20 καλέουσι· φυρῶσι τὸ μὲν σταῖς τοῖσι ποσί· τὸν δὲ πηλὸν τῇσι χερσί· καὶ τὴν κόπρον ἀναιρέονται 21. τὰ αἰδοῖα ὦλλοι μὲν ἐῶσι ὡς ἐγένοντο, πλὴν ὅσοι ἀπὸ τούτων ἔμαθον. Αἰγύπτιοι δὲ περιτάμνονται. εἵματα, τῶν μὲν ἀνδρῶν ἕκαστος ἔχει δύο. τῶν δὲ γυναικῶν ἓν ἑκάστη. τῶν ἱστίων τοὺς κρίκους καὶ τοὺς κάλους οἱ μὲν ἄλλοι ἔξωθεν προσδέουσι· Αἰγύπτιοι δὲ, ἔσωθεν· γράμματα 22 γράφουσι καὶ λογίζονται ψήφοισι 23. Ἕλληνες μὲν ἀπὸ τῶν ἀριστερῶν ἐπὶ τὰ δεξιὰ φέροντες τὴν χεῖ-

12. Subintelligitur nomen præcedens Θεοῦ quod est communis generis. 13. Scilicet χώρῃ. 14. Scilicet νόμος ἐστί: *institutum est.* 15. Critici subintelligunt præpositionem ἐς; legunt igitur ἐς τοὺς μ. ι. 16. Præpositio ὑπὸ posita est pro περὶ, et tempus indicat. 17. ὦλλοι Ionice pro οἱ ἄλλοι *per crasin*; ζώουσι a ζώω jonice *per extasin* τοῦ ζῶ. 18. Ionicum pro τὴν ζωήν. 19. *Panem et alia farinacea.* 20. *Nonnulli.* 21. *Manibus tollunt.* 22. *Literarum elementa.* 23. *Calculis computant.*

ρα. Αἰγύπτιοι δὲ, ἀπὸ τῶν δεξιῶν ἐπὶ τὰ ἀριστερά· καὶ ποιεῦντες ταῦτα, αὐτοὶ μέν φασι ἐπὶ τὰ δεξιὰ ποιέειν, Ἕλληνας δὲ ἐπ' ἀριστερά. διφασίοισι 24 δὲ γράμμασι χρέωνται· καὶ τὰ μὲν αὐτῶν, ἱρά· τὰ δὲ, δημοτικὰ καλέεται.

Πρωτεὺς βασιλεὺς, καὶ ἄφιξις παρὰ τοῦτον Ἑλένης.

Τούτου 1 δὲ ἐκδέξασθαι τὴν βασιληΐην ἔλεγον ἄνδρα Μεμφίτην, τῷ κατὰ τὴν τῶν Ἑλλήνων γλῶσσαν οὔνομα Πρωτέα εἶναι. τοῦ νῦν τέμενός 2 ἐστι ἐν Μέμφι 3 κάρτα καλόν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένον 4, τοῦ Ἡφαιστηΐου πρὸς νότον ἄνεμον κείμενον. 5 περιοικέουσι δὲ τὸ τέμενος τοῦτο Φοίνικες Τύριοι. καλέεται δὲ ὁ χῶρος οὗτος ὁ συνάπας, Τυρίων στρατόπεδον. ἔστι δὲ ἐν τῷ τεμένεϊ τοῦ Πρωτέος 6 ἱρὸν τὸ καλέεται ξείνης 7 Ἀφροδίτης. συμβάλλομαι 8 δὲ τοῦτο τὸ ἱρὸν εἶναι Ἑλένης τῆς Τυνδάρεω, καὶ τὸν λόγον ἀκηκοὼς ὡς ἐδιαιτήθη Ἑλένη παρὰ Πρωτέϊ, καὶ δὴ καὶ ὅτι 9 ξείνης Ἀφροδίτης ἐπωνύμιόν ἐστι· ὅσα γὰρ ἄλλα Ἀφροδίτης ἱρά ἐστι, οὐδαμῶς ξείνης ἐπικαλέεται. Ἔλεγον δέ μοι οἱ ἱρέες ἱστορέοντι τὰ περὶ Ἑλένην, 10 γενέσθαι ὧδε. 11 Ἀλέξανδρον ἁρπάσαντα Ἑλένην ἐκ Σπάρτης, ἀποπλέειν ἐς τὴν ἑωϋτοῦ. καί μιν,

24. *Duplici genere scripturæ.*

1. Scilicet: *Filii Sesostris.* 2. *Delubrum.* 3. Ionicum pro Μέμφει. 4. *Pulcrum admodum et eximie instructum.* 5. Scilicet κείμενον πρὸς νότον ἄνεμον τοῦ Ἡφαιστείου Ἱεροῦ. 6. Pro Πρωτέως. 7. Ionicum pro ξένης: *Veneris hospitæ.* 8. *Conjicio.* 9. ἐπωνύμιον, i. q. ἐπώνυμον, scil. τὸ ἱερόν. Etiam Pindarus ἐπωνύμιος pro communi ἐπώνυμος usurpavit. 10. *Sciscitanti quæ ad Helenam spectant.* 11. *Hunc in modum.*

ὡς ἐγένετο ἐν τῷ Αἰγαίῳ, ἐξῶσται 12 ἄνεμοι ἐκβάλλουσι ἐς τὸ Αἰγύπτιον πέλαγος. ἐνθεῦτεν δὲ (οὐ γὰρ ἀνίει τὰ πνεύματα) ἀπικνέεται ἐς Αἴγυπτον, καὶ Αἰγύπτου ἐς τὸ νῦν Κανωβικὸν καλεύμενον στόμα 13 τοῦ Νείλου, καὶ ἐς Ταριχείας. ἦν δὲ ἐπὶ τῆς ἠϊόνος, ὃ καὶ νῦν ἐστι, Ἡρακλέος ἱρόν. ἐς τὸ ἢν καταφυγὼν οἰκέτης ὅτεω 14 ἀνθρώπων ἐπιβάληται στίγματα ἱρά, 15 ἑωϋτὸν διδοὺς τῷ θεῷ οὐκ ἔξεστι τούτου ἅψασθαι. ὁ νόμος οὗτος διατελέει ἐὼν ὁμοίως μέχρι ἐμεῦ 16 τῷ ἀπ' ἀρχῆς. τοῦ ὦν 17 δὴ Ἀλεξάνδρου ἀπιστέαται 18 θεράποντες, πυθόμενοι τὸν περὶ τὸ ἱρὸν ἔχοντα νόμον. ἱκέται δὲ ἱζόμενοι τοῦ θεοῦ, κατηγόρεον τοῦ Ἀλεξάνδρου, βουλόμενοι βλάπτειν αὐτὸν, πάντα λόγον ἐξηγεύμενοι 19 ὡς εἶχε περὶ τὴν Ἑλένην τε καὶ τὴν ἐς Μενέλεων ἀδικίην. κατηγόρεον δὲ ταῦτα πρός τε τοὺς ἱρέας καὶ τὸν τοῦ στόματος τούτου φύλακον, 20 τῷ οὔνομα 21 ἦν Θῶνις. Ἀκούσας δὲ τούτων ὁ Θῶνις, πέμπει τὴν ταχίστην ἐς Μέμφιν παρὰ Πρωτέα ἀγγελίην, λέγουσαν τάδε. “ Ἥκει ξεῖνος, γένος μὲν Τεῦκρος, ἔργον
„ δὲ ἀνόσιον ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐξεργασμένος. ξείνου γὰρ τοῦ
„ ἑωϋτοῦ ἐξαπατήσας τὴν γυναῖκα, αὐτήν τε ταύτην ἄγων
„ ἥκει, καὶ πολλὰ κάρτα χρήματα, ὑπὸ ἀνέμων ἐς γῆν
„ τὴν σὴν ἀπενεχθείς. κότερα 22 δῆτα τοῦτον ἐῶμεν 23
„ ἀσινέα ἐκπλέειν, ἢ ἀφελώμεθα τὰ 24 ἔχων ἦλθε;
„ Ἀντιπέμπει πρὸς ταῦτα ὁ Πρωτεὺς λέγοντα τάδε.

12. *Violenti ex adverso venti.* 13. *Ostium.* 14. Ionicum pro ὅτου. 15. *Sacras tibi imponi notas curaverit.* 16. Ionicum pro ἐμοῦ : *ad meam usque ætatem.* 17. Pro οὖν : *igitur.* 18. *desciscunt* : desinentia hujus tertiæ personæ pluralis ab ἵσταμαι, Ionica est pro ἀπιστάαται, et communiter ἀφίστανται. 19. Pro ἐξηγούμενοι. 20. Pro φύλακα. 21. Ionice pro ὄνομα. 22. Pro πότερα. 23. Scilicet βούλει ἵνα ἐῶμεν, ἢ βούλει ἵνα ἀφελώμεθα; 24. Pro ἅ.

„ Ἄνδρα τοῦτον, ὅστις κοτέ ἐστι ἀνόσια ἐργασμένος ξεῖ-
„ νον 25 τὸν ἑωϋτοῦ, συλλαβόντες, ἀπάγετε παρ' ἐμὲ,
„ ἵνα εἰδέω ὅτι κοτὲ καὶ λέξει". Ἀκούσας δὲ ταῦτα
ὁ Θῶνις, συλλαμβάνει τὸν Ἀλέξανδρον, καὶ τὰς νέας
26 αὐτοῦ κατίσχει. μετὰ 27 δὲ, αὐτόν τε τοῦτον ἀνή-
γαγε ἐς Μέμφιν, καὶ τὴν Ἑλένην τε καὶ τὰ χρήματα
πρὸς δὲ, καὶ τοὺς ἱκέτας. ἀνακομισθέντων δὲ πάντων, εἰ-
ρώτα 28 τὸν Ἀλέξανδρον ὁ Πρωτεὺς, τίς εἴη, καὶ ὁκό-
θεν πλέοι 29· ὁ δὲ οἱ 30 καὶ τὸ γένος κατέλεξε, καὶ
τῆς πάτρης εἶπε τὸ οὔνομα· καὶ δὴ καὶ τὸν πλόον ἀπη-
γήσατο ὁκόθεν πλέοι· μετὰ δὲ, ὁ Πρωτεὺς εἰρώτα αὐτὸν
ὁκόθεν τὴν Ἑλένην λάβοι· πλανωμένου δὲ τοῦ Ἀλεξάν-
δρου ἐν τῷ λόγῳ 31, καὶ οὐ λέγοντος τὴν ἀληθηΐην, ἤ-
λεγχον 32. οἱ γενόμενοι ἱκέται, ἐξηγεύμενοι πάντα λόγον
τοῦ ἀδικήματος· τέλος δὲ δή σφι λόγον τόνδε 33 ἐκφαίνει ὁ
Πρωτεὺς, λέγων ὅτι „ Ἐγὼ εἰ μὴ περὶ πολλοῦ ἡγεύμην
„ 34 μηδένα ξείνων κτείνειν, ὅσοι ὑπ' ἀνέμων ἤδη ἀπο-
„ λαμφθέντες 35 ἦλθον ἐς χώρην τὴν ἐμὴν, ἐγὼ ἄν σε
„ ὑπὲρ τοῦ Ἕλληνος ἐτισάμην· ὅς, ὦ κάκιστε ἀνδρῶν,
„ ξεινίων τυχὼν 36, ἔργον ἀνοσιώτατον ἐργάσαο 37. πα-
„ ρὰ τοῦ σεωϋτοῦ ξείνου τὴν γυναῖκα ἦλθες 38. καὶ μά-

25. Scilicet πρὸς ξεῖνον. 26. Formatio Ionica pro ναῦς accus. plur. 27. *Dein.* Quoties præpositiones non regunt casum aliquem, habentur pro adverbiis. 28. Imperfect. a Ionico εἰρωτάω pro ἐρωτάω et ἐρωτῶ. 29. Pro: τίς ἦν καὶ ὁπόθεν ἔπλει: Evenit pronominibus indefinitis idem quod dictum est de particulis. Vide Plut. Numæ Vitam, cap. II, not. 9.... 30 *Illi*, sed si hoc pronomen circumflectitur οἷ, tum significat *sibimet ipsi.* 31. *Deviante in loquendo.* 32. *Coarguebant* 33. *Hanc sententiam.* 34. *Nisi maximi ducerem.* ἡγέυμην vero Ionice pro ἡγούμην. 35. *Compulsi:* pro ἀπολημφθέντες, Ionica formatio verbi non usitati ἀπολάμβω. 36. *Hospitio exceptus.* 37. Pro εἰργάσω. 38. *Ad tui hospitis uxorem intrasti.*

„ λα ταῦτά τοι οὐκ ἤρκεσε, ἀλλὰ ἀναπτερώσας αὐτὴν 39,
„ οἴχεαι 40 ἔχων ἐκκλέψας· καὶ οὐδὲ ταῦτά τοι μοῦνα
„ ἤρκεσε, ἀλλὰ καὶ τὰ οἰκία 41 τοῦ ξείνου κεραΐσας
„ 42 ἥκεις· νῦν ὦν, ἐπειδὴ περὶ πολλοῦ ἥγημαι μὴ ξει-
„ νοκτονέειν, γυναῖκα μὲν ταύτην καὶ τὰ χρήματα οὔ τοι
„ προήσω ἀπάγεσθαι, ἀλλὰ αὐτὰ ἐγὼ τῷ Ἕλληνι ξείνῳ
„ φυλάξω, ἐς 43 ὃ ἂν αὐτὸς ἐλθὼν ἐκεῖνος ἀπαγαγέ-
„ σθαι ἐθέλῃ· αὐτὸν δὲ σὲ καὶ τοὺς σοὺς συμπλόους τριῶν
„ ἡμερέων προαγορεύω ἐκ τῆς ἐμῆς γῆς ἐς ἄλλην τινὰ με-
„ τορμίζεσθαι 44. εἰ δὲ μή, ἅτε πολεμίους περιέψε-
„ σθαι. “

39. *Cum eam tuis machinationibus suscitasses.* 40. οἴχεαι: formatio antiqua τοῦ οἴχῃ. 41. Accusativus plur. pro τὴν οἰκίαν. 42. *Cum eam prædatus esses.* 43. *Donec.* 44. Pro μεθορμίζεσθαι.

Hippocrates natus est Olympiadis LXXX anno primo. Obitus vero annus est incertus. Illum quidem alii octogesimo quinto ætatis suæ, alii nonagesimo, alii centesimo nono decessisse tradunt. A patre Heraclida ipse medicinæ artis scientia imbutus, postea Herodicum, Selymbrianum medicum, Gorgiæ rhetoris fratrem, habuit doctorem. Itinera medicinæ caussa per Græciam aliasque regiones utiliter suscepta, illum scientia mire auxerunt. Quo factum est, ut non solum apud Perdiccam Regem aliosque in summa esset admiratione; sed etiam vivus ab omnibus veluti præsens Deus haberetur, et post mortem divinis adficeretur honoribus. Artem præcipue in Thracia et Thessalia exercuit, atque Larissæ, in Thessalia, diem obiit supremum. Ionice scripsit, more antiquo et simplici.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ

Νόμος.

Ἰητρικὴ, τεχνέων μὲν πασέων ἐστὶν ἐπιφανεστάτη 1· διὰ δὲ ἀμαθίην τῶν τε χρεωμένων 2 αὐτῇ, καὶ τῶν εἰκῇ 3 τοὺς τοιούς δε 4 κρινόντων 5, πολύτι πασέων ἤδη τῶν τεχνέων ἀπολείπεται 6· ἡ δὲ τῶν δε ἁμαρτὰς τὰ μάλιστά 7 μοι δοκέει ἔχειν αἰτίην τοιήν δε· πρόστιμον 8 γὰρ ἰητρικῆς μούνης ἐν τῇσι πόλεσιν οὐδὲν ὥρισται, πλὴν ἀδοξίης· αὕτη δὲ οὐ τιτρώσκει 9 τοὺς ἐξ αὐτέης συγκειμένους 10. ὁμοιότατοι γάρ εἰσιν οἱ τοιοί δε 11 τοῖσι παρεισαγομένοισι προσώποισιν ἐν τῇσι τραγωδίῃσιν· ὡς γὰρ ἐκεῖνοι σχῆμα μὲν, καὶ στολὴν, καὶ πρόσωπον ὑποκριτοῦ ἔχουσιν, οὐκ εἰσὶ δὲ ὑποκριταὶ, οὕτω καὶ οἱ ἰητροὶ, φήμῃ 12 μὲν, πολλοί· ἔργῳ δὲ πάγχυ βαιοί.

Χρὴ γὰρ, ὅστις μέλλει ἰητρικῆς ξύνεσιν 13 ἀτρεκέως ἁρμόζεσθαι 14, τῶν δέ μιν 15 ἐπίβολον 16 γενέσθαι, φύσιος, διδασκαλίης, τόπου εὐφυέος 17, παιδομαθίης 18, φιλοπονίης, χρόνου. Πρῶτον μὲν οὖν πάντων δεῖ φύσιος· φύσιος γὰρ ἀντιπραττούσης 19, κενεὰ 20 πάντα· φύσιος δὲ εἰς τὸ ἄριστον ὁδηγεούσης 21, διδασκαλίη τέχνης γίνεται, ἣν μετὰ φρονήσιος δεῖ περιποιήσασθαι,

1. *Præclarissima.* 2. Ionice pro χραομένων id est χρωμένων: *eorum qui exercent.* 3. *Temere.* 4. *Tales.* 5. *Eorum qui judicant (et pro medicis habent).* 6. *Inferior est.* 7. *Potissimum.* 8. *Poena.* 9. Proprie *lædit, afficit, contingit.* 10. *Eos, qui ex composito personam ipsius induerunt.* 11. *Hujusmodi medici,* 12. *Fama quidem et nomine.* 13. *Scientiam.* 14. *Sibi vere comparare.* 15. Pro τούτων αὐτόν. 16. *Compotem.* 17. Τόπος εὐφυὴς est *locus studiis aptus.* 18. *Institutionis a puero.* 19. *Natura enim repugnante.* 20. Pro κενὰ *irrita* 21. *Si vero natura ad optima viam demonstret.*

παιδομαθέα γενόμενον ἐν τόπῳ, ὁκοῖος 22 εὐφυὴς πρὸς μάθησιν ἔσται. Ἔτι δὲ φιλοπονίην προσενέγκασθαι 23 ἐς χρόνον πουλὺν 24, ὅκως ἡ μάθησις ἐμφυσιωθεῖσα 25 δεξιῶς τε καὶ εὐαλδέως 26 τοὺς καρποὺς ἐξενέγκηται· ὁκοίη γὰρ τῶν ἐν τῇ γῇ φυομένων θεωρίη, τοιήδε καὶ τῆς ἰητρικῆς ἡ μάθησις. ἡ μὲν γὰρ φύσις ἡμέων, ὁκοῖον ἡ χώρη 27. τὰ δὲ δόγματα τῶν διδασκόντων, ὁκοῖον τὰ σπέρματα· ἡ δὲ παιδομαθίη, τὸ καθ' ὥρην 28 αὐτὰ 29 πεσεῖν εἰς τὴν ἄρουραν· 30 ὁ δὲ τόπος, ἐν ᾧ ἡ μάθησις, ὁκοῖον ἐκ τοῦ περιέχοντος ἠέρος 31 τροφὴ γενομένη τοῖσι φυομένοισιν. ἡ δὲ φιλοπονίη, ἐργασίη 32. ὁ δὲ χρόνος ταῦτα ἐνισχύει πάντα, ὡς τραφῆναι τελέως.

Ταῦτα ὦν 33 χρὴ ἐς τὴν ἰητρικὴν τέχνην ἐσενεγκαμένους, καὶ ἀτρεκέως αὐτέης γνῶσιν λαβόντας, οὕτως ἀνὰ τὰς πόλιας φοιτεῦντας, μὴ λόγῳ μοῦνον, ἀλλὰ καὶ ἔργῳ ἰητροὺς νομίζεσθαι 34. Ἡ δὲ ἀπειρίη κακὸς θησαυρὸς, καὶ κακὸν κειμήλιον 35 τοῖσιν ἔχουσιν αὐτέην, καὶ ὄναρ καὶ ὕπαρ. εὐθυμίης τε καὶ εὐφροσύνης ἄμοιρος 36, δειλίης τε καὶ θρασύτητος τιθήνη 37. Δειλίη μὲν γὰρ ἀδυναμίην σημαίνει· θρασύτης δὲ ἀτεχνίην 38. Δύο γὰρ, ἐπιστήμη τε καὶ δόξα 39, ὧν τὸ μὲν ἐπίστασθαι ποιέει, τὸ δὲ, ἀγνοεῖν· τὰ δὲ ἱερὰ ἐόντα πρήγματα ἱεροῖσιν ἀνθρώποισι δείκνυται, βεβήλοισι 40 δὲ, οὐ θέμις 41, πρὶν ἢ τελεσθῶσιν ὀργίοισιν ἐπιστήμης 42.

22. Pro ὁποῖος: *qualis*. 23. Scilicet προσενέγκασθαι δεῖ: *adhibere oportet*. 24. Pro πολύν. 25. Proprie: *inflata*. 26. *Cum profectu*. 27. *Velut ager est*. 28. *Opportuno tempore*. 29. Scilicet: τὰ σπέρματα. 30. *In arvum*. 31. Ionice pro ἀέρος. 32. *Cultura*. 33. Pro οὖν. 34. *Haberi*. 35. *Supellex deposita*. 36. *Expers*: adjectivum τοῦ ἀπειρίη. 37. *Nutrix*. 38. *Ignorantiam artis*. 39. *Opinio*. 40. *Profanis*. 41. *Id fas non est*. 42. *Priusquam scientiæ orgiis initientur*.

Τοῦ Αὐτοῦ

Ὅρκος.

Ὄμνυμι, Ἀπόλλωνα ἰητρὸν, καὶ Ἀσκληπιὸν, καὶ Ὑγείαν, καὶ Πανάκειαν, καὶ Θεοὺς πάντας καὶ πάσας ἵστορας 1 ποιεύμενος 2, ἐπιτελέα 3 ποιήσειν, κατὰ δύναμιν καὶ κρίσιν ἐμὴν, ὅρκον τόνδε καὶ ξυγγραφὴν 4 τήνδε· Ἡγήσεσθαι μὲν τὸν διδάξαντά με τὴν τέχνην ταύτην, ἴσα γενέτῃσιν ἐμοῖσιν, καὶ βίου κοινώσεσθαι· καὶ χρεῶν χρηΐζοντι μετάδοσιν ποιήσεσθαι· καὶ γένος 5 τὸ ἐξ αὐτέου, ἀδελφοῖς ἴσον ἐπικρινέειν 6 ἄρρεσι· καὶ διδάξειν τὴν τέχνην ταύτην, ἢν χρηΐζωσι μανθάνειν, ἄνευ μισθοῦ 7 καὶ ξυγγραφῆς· παραγγελίης τε καὶ ἀκροήσιος, καὶ τῆς λοιπῆς ἁπάσης μαθήσιος, μετάδοσιν ποιήσεσθαι υἱοῖσί τε ἐμοῖσι, καὶ τοῖσι 8 τοῦ ἐμὲ διδάξαντος, καὶ μαθηταῖσι συγγεγραμμένοις τε 9 καὶ ὡρκισμένοις 10 νόμῳ ἰητρικῷ· ἄλλῳ δὲ οὐδενί.

Διαιτήμασί τε χρήσομαι ἐπ᾽ ὠφελείῃ καμνόντων κατὰ δύναμιν καὶ κρίσιν ἐμήν. ἐπὶ δηλήσει δὲ καὶ ἀδικίῃ εἴρξω· 11 δώσω δὲ οὐδὲ φάρμακον οὐδενὶ αἰτηθεὶς θανάσιμον, οὐδὲ ὑφηγήσομαι ξυμβουλίην τοιήνδε· ὁμοίως δὲ οὐδὲ γυναικὶ πεσσὸν φθόριον 12 δώσω. Ἁγνῶς δὲ καὶ

1. *Testes.* 2. Pro ποιούμενος. 3. Pro ἐπιτελῆ *perfectum:* ἐπιτελέα (ὅρκον) ποιήσειν: *integre servaturum esse.* 4. *Contestationem conscriptam.* 5. *Eos item qui ex eo nati sunt.* 6. Futurum: pro ἐπικρινεῖν *judicaturum.* 7. *Absque mercede et pacto:* 8. Subintelligitur υἱοῖσι. 9. *Qui mihi scripto caverint.* 10. *Et medico jurejurando addicti fuerint.* 11. Scilicet: εἴρξω τοὺς κάμνοντας διαιτημάτων. 12. Vander Linden interpretatus: *talum vulvæ subdititium ad corrumpendum conceptum vel fœtum.*

ὁσίως διατηρήσω βίον τὸν ἐμὸν, καὶ τέχνην τὴν ἐμήν. Οὐ τεμέω δὲ οὐδὲ μὴν λιθιῶντας 13. ἐκχωρήσω δὲ ἐργάτῃσιν ἀνδράσι πρήξιος τῆς δε 14. εἰς οἰκίας δὲ ὁκόσας ἂν ἐσίω, ἐσελεύσομαι ἐπ' ὠφελείῃ καμνόντων, ἐκτὸς ἐὼν πάσης ἀδικίης ἑκουσίης καὶ φθορῆς, τῆς τε ἄλλης, καὶ ἀφροδισίων ἔργων, ἐπί τε γυναικείων σωμάτων καὶ ἀνδρώων, ἐλευθέρων τε, καὶ δούλων.

Ἃ δ' ἂν ἐν θεραπείῃ 15 ἢ ἴδω, ἢ ἀκούσω, ἢ ἄνευ θεραπείης κατὰ βίον ἀνθρώπων, ἃ μὴ χρή ποτε ἐκκαλέεσθαι ἔξω, σιγήσομαι, ἄρρητα 16 ἡγεύμενος εἶναι τὰ τοιαῦτα. ὅρκον μὲν οὖν μοι τόνδε ἐπιτελέα ποιέοντι, καὶ μὴ ξυγχέοντι, εἴη ἐπαύρασθαι 17 καὶ βίου καὶ τέχνης, δοξαζομένῳ παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις εἰς τὸν αἰεὶ χρόνον, παραβαίνοντι δὲ καὶ ἐπιορκοῦντι, τἀναντία 18 τουτέων.

Ἐπιστολή.

Ἱπποκράτης Ἀβδηριτῶν τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ χαίρειν.

Ὁ πολίτης ὑμέων Ἀμελησσαγόρης 1 ἦλθεν εἰς Κῶ, καὶ ἔτυχε τότ' ἐοῦσα 2 τῆς ῥάβδου ἡ ἀνάληψις

13. *Nec vero calculo laborantes secabo.* 14. *Sed viris (Chirurgis) operariis ejus rei faciendæ locum dabo.* 15. *Inter curandum.* 16. *Arcana.* 17. *Feliciter frui:* 18. Subintelligitur præcedens εἴη: *his contraria eveniant.*

1. Ionicum pro Ἀμελησσαγόρας. 2. *Evenit vel accidit ut tum esset.* In talibus circumlocutionibus verbum τυγχάνω construitur semper cum participio, sicut: ἔτυχεν ὤν, ἐτυγχάνομεν περιπατοῦντες.

3 ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρῃ, καὶ ἐτήσιος ἑορτὴ, ὡς ἴστε, πανήγυρις ἡμῖν, καὶ πομπὴ πολυτελὴς, ἐς κυπάρισσον, ἣν ἔθος ἀνάγειν τοῖς τῷ Θεῷ προσήκουσιν 4. Ἐπεὶ δὲ σπουδάζειν ἐῴκει καὶ ἐκ τῶν λόγων καὶ ἐκ τῆς προσόψιος 5 ὁ Ἀμελησαγόρης, πεισθεὶς ὅπερ ἦν, ἐπείγειν τὸ πρῆγμα, ἀνέγνων τε ὑμέων τὴν ἐπιστολὴν, καὶ ἐθώυμασα, ὅτι περὶ ἑνὸς ἀνθρώπου, ὡς εἷς ἄνθρωπος ἡ πόλις, θορυβεῖσθε 6. καὶ μακάριοί γε 7 δῆμοι, ὁκόσοι ἴσασι τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας ἐρύματα 8 ἑωϋτῶν, καὶ οὐ τοὺς πύργους, οὐδὲ τὰ τείχεα, ἀλλὰ σοφῶν ἀνδρῶν σοφὰς γνώμας. 9 Ἐγὼ δὲ πειθόμενος τέχνας μὲν εἶναι Θεῶν χάριτας, ἀνθρώπους δὲ ἔργα φύσιος (καὶ μὴ νεμεσήσετε ἄνδρες Ἀβδηρῖται), οὐχ ὑμᾶς δοκέω, ἀλλὰ φύσιν αὐτέην καλέειν με ἀνασώσασθαι 10 ποίημα ἑωϋτῆς, κινδυνεῦον ὑπὸ νόσου διαπεσεῖν· ὥστε πρὸς ὑμέων 11 ἐγὼ νῦν φύσει καὶ Θεοῖς ὑπακούων σπεύδω νοσέοντα Δημόκριτον ἰήσασθαι· εἴ περ δὴ καὶ τοῦτο νοῦσος ἐστὶν, ἀλλὰ μὴ ἀπάτῃ συσκιάζεσθε, ὅπερ εὔχομαι· καὶ γένοιτο πλέον τῆς ἐν ὑμῖν εὐνοίας τεκμήριον καὶ πρὸς ὑπόνοιαν ταραχθῆναι 12. Ἀργύριον δέ μοι ἐρχομένῳ οὔτ' ἂν φύσις οὔτ' ἂν Θεὸς ὑπόσχοιτο· ὥστε 13 μήδ' ὑμεῖς, ἄνδρες Ἀβδηρῖται, βιάζεσθε 14, ἀλλ' ἐᾶτε ἐλευθέρης τέχνης ἐλεύθερα καὶ τὰ ἔργα· οἱ δὲ μισθαρνεῦντες 15, δουλεύειν ἀναγκάζουσι τὰς ἐπιστήμας, ὥσπερ ἐξανδραποδίζοντες ἀν-

3. *Virgæ assumptio.* Dies festus in singulos annos, quo sacerdotes in insula. Cos magna pompa Cyparissum per supplicationes ferebant. 4. *Eis qui dicati sunt.* 5. *Et ex aspectu.* 6. *Velut si unus homo esset ipsa civitas, turbamini.* 7. *Profecto.* 8. *Munimenta.* 9. *Consilia.* 10. Scilicet: εἰς τὸ ἀνασώσασθαι *ad conservandum.* 11. *Præ vobis.* 12. *Atque utinam sit hoc uberius vestræ benevolentiæ signum, quod etiam ad suspicionem turbamini.* 13. *Quare.* 14. *Cogatis.* 15. *Qui vero mercedem capiunt.*

τὰς ἐκ τῆς προτέρης παῤῥησίης 16· εἶθ', ὡς εἰκὸς, καὶ ψεύσαιτο ἂν ὡς περὶ μεγάλης νούσου, καὶ ἀρνηθείη ἂν ὡς περὶ μικρῆς, καὶ οὐκ ἂν ἔλθοιεν ὑποσχόμενοι· καὶ πάλιν ἔλθοιεν μὴ κληθέντες. οἰκτρός γε ὁ τῶν ἀνθρώπων βίος, ὅτι δι' ὅλου αὐτοῦ 17, ὡς πνεῦμα χειμέριον, ἡ ἀφόρητος φιλαργυρίη διαδέδυκεν 18, ἐφ' ἣν εἴθε μᾶλλον ἅπαντες ἰητροὶ ξυνήϊσαν 19 ἐλθόντες ἀποθεραπεῦσαι, χαλεπωτέρην μανίης νοῦσον, ὅτι καὶ μακαρίζεται 20 νοῦσος ἐοῦσα 21 καὶ κακοῦσα· οἶμαι δὲ 22 ἔγωγε καὶ τὰ ψυχῆς νουσήματα πάντα μανίας εἶναι σφοδρὰς, ἐμποιούσας δόξας τινὰς καὶ φαντασίας τῷ λογισμῷ 23· ὧν ὁ δι' ἀρετῆς ἀποκαθαρθεὶς ὑγιάζεται· ἐγὼ δὲ, εἰ πλουτέειν ἐξ ἅπαντος 24 ἐβουλόμην, ὦ ἄνδρες Ἀβδηρῖται, οὐκ ἂν εἵνεκα 25 δέκα ταλάντων διέβαινον πρὸς ὑμέας, ἀλλ' ἐπὶ τὸν μέγαν ἠρχόμην Περσέων βασιλέα, ἔνθα πόλιες ὅλαι προσίεσαν 26, τῆς ἐξ ἀνθρώπων εὐδαιμονίης γεγεμισμέναι· ἰώμην δ' ἂν τὸν ἐκεῖσε λοιμὸν αὐτῶν· ἀλλ' ἀπηρνησάμην ἐχθρὴν Ἑλλάδι χώρην ἐλευθερῶσαι κακῆς νούσου· κἀγὼ, τό γε ἐπ' ἐμοὶ 27, κατεναυμάχουν 28 τοὺς βαρβάρους· εἶχον δ' αἰσχύνην τὸν παρὰ βασιλέως πλοῦτον, καὶ πατρίδος ἐχθρὴν περιουσίην· περιεκείμην δ' ἂν αὐτὰ, ὡς ἑλέπολις 29 τῆς Ἑλλάδος ὑπάρχων. Οὐκ ἔστι πλοῦτος τὸ πανταχόθεν χρηματίζεσθαι. Μεγάλα γὰρ ἱερὰ τῆς ἀρετῆς ἐστὶν ὑπὸ δικαιοσύνης οὐ κρυπτόμενα, ἀλλ' ἐμφανέα

16. *Ex priore libertate.* 17. *Per totam ipsam (vitam).* 18. *Distributa est et penetravit* 19. Pro συνήεσαν: *utinam in unum convenirent.* 20. *Etiam laudatur.* 21. Pro οὖσα sicut alibi notavimus. 22. *Enim.* 23. *Rationi.* 24. *Omnino.* 25. Pro ἕνεκα. 26. Scilicet προσίεσαν ἐμέ. 27. *Quantum in me fuisset.* 28. *Classe expugnassem.* In hoc verbo κατεναυμάχουν (sicut in sequenti εἶχον) subintelligitur ἄν, κατεναυμάχουν ἂν ec. 29. *Urbium Græciæ devastator.*

ὄντα. Ἢ 30 οὐκ οἴεσθε ἴσον ἁμάρτημα εἶναι σώζειν πολεμίους, καὶ φίλους ἰᾶσθαι μισθοῦ 31; ἀλλ' οὐχ ὧδε ἔχει τὰ ἡμέτερα, ὦ Δῆμε· οὐ καρποῦμαι δὲ νούσους· οὐδὲ δι' εὐχῆς 32 ἤκουσα τὴν Δημοκρίτεω 33 παράκρουσιν 34. ὅς, εἴ τε ὑγιαίνει, φίλος ἔσται, εἴ τε νουσέει, θεραπευθεὶς πλέον ὑπάρξει 35· πυνθάνομαι δὲ αὐτὸν ἐμβριθέα καὶ στεῤῥὸν τὰ ἤθεα, καὶ τῆς ὑμετέρης πόλιος ἐόντα κόσμον. ἔῤῥωσθε 36.

30. *An?* 31 Scilicet: ἀντὶ vel ἕνεκα μισθοῦ: *mercede.* 32. *Libenter.* 33. Pro Δημοκρίτου. 34. *Dementiam.* 35. *Magis (amicus) erit.* 36. *Valete.*

Isócrates Olymp. LXXXVI natus, obiit propemodum centenarius. Ætate provectus a muneribus reipublicæ abstinuit, et eloquentiæ docendæ, quæ illi valde fructuosa fuit et quæstuosa, operam ac diligentiam addixit. docuit enim mercede drachmarum mille, et numerus discipulorum subinde ad centum usque excrevit. Concinnitatis pulcræ structuræ, periodorum perpetuitatis, et jucunditatis maxime studiosus, auctor figurarum numerique oratorii, ita ut ab Isocratis tempore nova rhetorices ars sit numeranda. Perfectus orationis artifex, interdum sublimis, fuit Isocrates et circumducto genere scribendi usus. Idem tamen nimis anxius et sedulus in elaborandis orationibus fuisse, et limam nimis attrivisse videtur. Hinc a veteribus, at sæpe immerito, jam notatus est.

ORATIO IN LAUDEM EVAGORÆ.

Propositum. Oratio funebris est, scripta in laudem Evagoræ regis Salaminis in Cypro insula patrisque ejus Nicoclis, cui duæ etiam orationes scriptæ sunt.

Exordium.

I. Orator ostendit laudis in genere excellentiam, eam comparando cum funebrium honorum pompa, quibus memoriam patris prosecuta est Nicoclis pietas. II. De his conqueritur qui priscos dumtaxat heroas celebrabant, contenditque egregios etiam suæ ætatis viros a scriptoribus esse celebrandos. III. Demonstrat quam difficile sit oratione simplici summos viros laudare, quantoque majores ad id efficiendum facultates habeat poesis quam oratio.

Confirmatio.

Laudatur Evagoras tum ab iis quæ præcesserunt regni recuperationem ab ipso factam, tum ab ipsa regni recuperatione, tum a præclara ejusdem administratione. I.° Ab iis quæ præcesserunt regni recuperationem ab ipso factam. Celebratur itaque: 1. Genus Evagoræ; memorantur ipsius majores, et in his Teucer Salaminiæ Cypriæ conditor. 2 Per præteritionem varia nativitatis prodigia. 3. In juventute optima indoles, modestia, pulchritudo, robur; in virili ætate, fortitudo, sapientia, justitia; II.° Ab ipsa regni recuperatione prædicantur: 1. Justitia viri et confidentia simul in suscipienda re. 2 Fortis et alacer animus in exequenda, felixque exitus. 3 Comparatur facinus illud præclarum, cum aliis facinoribus ejusdem generis, ac præsertim cum ea ratione, qua Cyrus Medorum imperium occupavit. III.° A præclara regni administratione laudatur Evagoras. 1. Paullo fusius exponitur quibus artibus ille rex paraverit se ad regnandum et regnaverit. 2. Enarrantur facta regni præcipua,

quomodo feros et asperos Salaminorum totiusque Cypri insulæ mores mansuefecerit et expoliverit, quam strenuam operam Cononi junctus navaverit ad debellandos Laeedæmonios, atque hinc brevis in Cononis laudes digressio; quam invicta virtute universas Persici imperii vires sustinuerit, nec corruerit.

Concluditur per vividam et magnificam omnium Evagoræ gestorum repetitionem.

Epilogus varias partes continet.

I.° Exaggerationem felicitatis Evagoræ magno spiritu plenam.

II.° Excusationem oratoris imbecillitatis.

III.° Solertem et honorificam adhortationem ad Nicoclem filium, ut paternas et avitas virtutes imitetur.

Videtur scripta hæc oratio anno ante Chr. 374. Isocratis ætatis 62.

ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ

Εὐαγόρου ἐγκώμιον,

ἢ

Εὐαγόρας.

Ὁρῶν, ὦ Νικόκλεις, τιμῶντά σε τὸν τάφον τοῦ πατρὸς, οὐ μόνον τῷ πλήθει καὶ τῷ κάλλει τῶν ἐπιφερομένων, ἀλλὰ καὶ χοροῖς καὶ μουσικῇ καὶ γυμνικοῖς ἀγῶσιν, ἔτι δὲ πρὸς τούτοις ἵππων τε καὶ τριηρῶν ἁμίλλαις 1, καὶ λείποντα οὐδεμίαν τῶν τοιούτων ὑπερβολὴν, ἡγησάμην Εὐαγόραν, εἴ τις ἐστὶν αἴσθησις τοῖς τετελευτηκόσι περὶ τῶν ἐνθάδε γιγνομένων, εὐμενῶς μὲν ἀποδέχεσθαι καὶ ταῦτα, καὶ χαίρειν. ὁρῶντα τήν τε περὶ αὐτὸν ἐπιμέλειαν, καὶ τὴν σὴν μεγαλοπρέπειαν, πολὺ δ᾽ ἂν ἔτι πλείω χάριν, ἢ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν, εἴ τις δυνηθείη περὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων αὐτοῦ, καὶ τῶν κινδύνων ἀξίως διελθεῖν τῶν ἐκείνῳ πεπραγμένων. Εὑρήσομεν γὰρ τοὺς φιλοτίμους καὶ μεγαλοψύχους τῶν ἀνδρῶν, οὐ μόνον ἀντὶ τῶν τοιούτων ἐπαινεῖσθαι βουλομένους, ἀλλ᾽ ἀντὶ τοῦ ζῆν, ἀποθνήσκειν εὐκλεῶς αἱρουμένους, καὶ μᾶλλον περὶ τῆς δόξης ἢ τοῦ βίου σπουδάζοντας, καὶ πάντα ποιοῦντας, ὅπως ἀθάνατον τὴν περὶ αὐτῶν μνήμην καταλείψωσιν. Αἱ μὲν οὖν δαπάναι τῶν μὲν τοιούτων οὐδὲν ἐξεργάζονται, τοῦ δὲ πλούτου σημεῖόν εἰσιν· οἱ δὲ περὶ τὴν μουσικὴν καὶ τὰς ἄλλας ἀγωνίας 2 ὄντες, οἱ μὲν τὰς δυνάμεις αὐτῶν,

1 *Triremium certamen*, cui simile aliquid habebat Venetorum *Regata*. Quo quidem certamine antiqui usi sunt, non solum in funebribus ludis, sed etiam aliquibus festis diebus 2. Pro magis usitato ἀγῶνας.

οἱ δὲ τὰς τέχνας ἐπιδειξάμενοι, σφᾶς αὐτοὺς ἐντιμοτέρους κατέστησαν. ὁ δὲ λόγος, εἰ καλῶς διέλθοι τὰς ἐκείνου πράξεις, ἀείμνηστον ἂν τὴν ἀρετὴν τὴν Εὐαγόρου παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις ποιήσειεν.

Β΄. Ἐχρῆν μὲν οὖν καὶ τοὺς ἄλλους ἐπαινεῖν, τοὺς ἐφ' ἑαυτῶν ἄνδρας ἀγαθοὺς γεγενημένους· ἵνα οἵ τε δυνάμενοι τὰ τῶν ἄλλων 3 ἔργα κοσμεῖν, ἐν εἰδόσι ποιούμενοι τοὺς λόγους, ταῖς ἀληθείαις ἐχρῶντο περὶ αὐτῶν, οἵ τε νεώτεροι φιλοτιμοτέρως διέκειντο πρὸς τὴν ἀρετὴν, εἰδότες, ὅτι τούτων εὐλογηθήσονται μᾶλλον, ὧν ἂν ἀμείνους σφᾶς αὐτοὺς παράσχωσι. Νῦν δὲ τίς οὐκ ἂν ἀθυμήσειεν, ὅταν ὁρᾷ τοὺς μὲν περὶ τὰ Τρωϊκὰ, καὶ τοὺς ἐπέκεινα γενομένους 4 ὑμνουμένους, καὶ τραγῳδουμένους, ἑαυτὸν δὲ προειδῇ, μηδ' ἂν ὑπερβάληται τὰς ἐκείνων ἀρετὰς, μηδέποτε τοιούτων ἐπαίνων ἀξιωθησόμενον; Τούτων δ' αἴτιος ὁ φθόνος, ᾧ τοῦτο μόνον πρόσεστιν ἀγαθὸν, ὅτι μέγιστον κακὸν τοῖς ἔχουσίν ἐστιν. Οὕτω γάρ τινες δυσκόλως πεφύκασιν, ὥσθ' ἥδιον εὐλογουμένων ἀκούειν, οὓς οὐκ ἴσασιν εἰ γεγόνασιν, ἢ τι τούτων, ὑφ' ὧν εὖ πεπονθότες αὐτοὶ τυγχάνουσιν, ἀποδέχεσθαι 5. Οὐ μὴν δουλευτέον τούς γε νοῦν ἔχοντας τοῖς οὕτω κακῶς φρονοῦσιν, ἀλλὰ τῶν μὲν τοιούτων ἀμελητέον, τοὺς δὲ ἄλλους ἐθιστέον ἀκούειν, περὶ ὧν καὶ λέγειν δικαιότερόν ἐστιν, ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ τὰς ἐπιδόσεις ὁρῶμεν γιγνομένας, καὶ τῶν τεχνῶν, καὶ τῶν ἄλλων

3. Omnes habent τὰ τῶν πολλῶν, et Volfius τὰ τῶν παλαιῶν. Sed Corayus noster scribere maluit τὰ τῶν ἄλλων, secundum veterem vulgatam Latinam versionem: *Aliorum facta.* 4. Intelligit eos qui vixere ante bellum Trojanum, Herculem scilicet, Theseum, alioque. 5. *Ita ut libenter audiant bonum opus aliquod illorum, quibuscum vixerunt, et a quibus beneficiis affecti fuere.*

ἁπάντων, οὐ διὰ τοὺς ἐμμένοντας τοῖς καθεστῶσιν, ἀλλὰ διὰ τοὺς ἐπανορθοῦντας, καὶ τολμῶντας ἀεὶ τι κινεῖν τῶν μὴ καλῶς ἐχόντων.

Γ. Οἶδα μὲν οὖν, ὅτι χαλεπόν ἐστιν, ὃ μέλλω ποιεῖν, ἀνδρὸς ἀρετὴν διὰ λόγων ἐγκωμιάζειν. Σημεῖον δὲ μέγιστον· περὶ μὲν γὰρ ἄλλων πολλῶν καὶ παντοδαπῶν λέγειν τολμῶσιν οἱ περὶ τὴν φιλοσοφίαν ὄντες· περὶ δὲ τῶν τοιούτων οὐδεὶς πώποτε αὐτῶν συγγράφειν ἐπεχείρησε. Καὶ πολλὴν αὐτοῖς ἔχω συγγνώμην· τοῖς μὲν γὰρ ποιηταῖς πολλοὶ δέδονται κόσμοι· καὶ γὰρ πλησιάζοντας τοῖς ἀνθρώποις τοὺς θεοὺς οἷον τ' αὐτοῖς ἐστι ποιῆσαι, καὶ διαλεγομένους, καὶ συναγωνιζομένους, οἷς ἂν βουληθῶσι, καὶ περὶ τούτων δηλῶσαι, μὴ μόνον τοῖς τεταγμένοις 6 ὀνόμασιν, ἀλλὰ τὰ μὲν ξένοις, τὰ δὲ καινοῖς 7, τὰ δὲ μεταφοραῖς, καὶ μηδὲν παραλιπεῖν, ἀλλὰ πᾶσι τοῖς εἴδεσι διαποικίλαι τὴν ποίησιν· τοῖς δὲ περὶ τοὺς λόγους οὐδὲν ἔξεστι τῶν τοιούτων, ἀλλ' ἀποτόμως καὶ τῶν ὀνομάτων τοῖς πολιτικοῖς 8, καὶ τῶν ἐνθυμημάτων 9 τοῖς περὶ αὐτὰς τὰς πράξεις ἀναγκαῖόν ἐστι χρῆσθαι. Πρὸς δὲ τούτοις, οἱ μὲν μετὰ μέτρων καὶ ῥυθμῶν ἅπαντα ποιοῦσιν· οἱ δὲ οὐδενὸς τούτων κοινωνοῦσιν, ἃ τοσαύτην ἔχει χάριν, ὥστ' ἂν καὶ τῇ λέξει καὶ τοῖς ἐνθυμήμασιν ἔχῃ κακῶς, ὅμως ταῖς γε εὐρυθμίαις καὶ ταῖς συμμετρίαις ψυχαγωγοῦσι τοὺς ἀκούοντας. Καταμάθοι δ' ἄν τις ἐκεῖ-

6. *Quæ usitata magis sunt.* 7. *Voces aut vocabula extranea* ὀνόματα ξένα alterius sunt linguæ, aut dialecti; τὰ καινὰ vero sunt *verba nova* non adhuc admissa, aut quæ novum sensum accipiunt. 8. Ὀνόματα πολιτικὰ *voces sunt urbanæ a civibus cognitæ*, eædem quas nuper τεταγμένα vocavit. 9. Ἐνθυμήματα Rhetoresvocant, (ut distinguantur ab ὀνόματα) quæ Dialectici συλλογισμοὺς appellare solent.

θεν τὴν δύναμιν αὐτῶν· ἢν γάρ τις τῶν Ποιημάτων τῶν εὐδοκιμούντων τὰ μὲν ὀνόματα καὶ τὰς διανοίας καταλίπῃ, τὸ δὲ μέτρον διαλύσῃ, φανήσεται πολὺ καταδεέστερα τῆς δόξης, ἧς νῦν ἔχομεν περὶ αὐτῶν. Ὅμως δέ, καίπερ τοσοῦτον πλεονεκτούσης τῆς ποιήσεως, οὐκ ὀκνητέον, ἀλλ' ἀποπειρατέον ἐστὶ τῶν λόγων, εἰ καὶ οὗτοι δυνήσονται τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας εὖ λέγειν μηδὲν χεῖρον τῶν ἐν ταῖς ᾠδαῖς καὶ τοῖς μέτροις ἐγκωμιαζόντων.

Δ'. Πρῶτον μὲν οὖν περὶ τῆς φύσεως 10 τῆς Εὐαγόρου, καὶ τίνων ἦν ἀπόγονος, εἰ καὶ πολλοὶ προεπίστανται, δοκεῖ μοι πρέπειν κἀμὲ τῶν ἄλλων ἕνεκα 11 διελθεῖν περὶ αὐτῶν, ἵνα πάντες εἰδῶσιν, ὅτι καλλίστων αὐτῷ καὶ μεγίστων παραδειγμάτων καταλειφθέντων, οὐδὲν καταδεέστερον ἑαυτὸν ἐκείνων παρέσχεν. Ὁμολογεῖται μὲν γάρ, τοὺς ἀπὸ Διὸς εὐγενεστάτους τῶν ἡμιθέων εἶναι· τούτων δὲ αὐτῶν οὐκ ἔστιν ὅστις οὐκ ἂν Αἰακίδας προκρίνειεν. Ἐν μὲν γὰρ τοῖς ἄλλοις γένεσιν εὑρήσομεν τοὺς μὲν ὑπερβάλλοντας, τοὺς δὲ καταδεεστέρους ὄντας· οὗτοι δὲ ἅπαντες ὀνομαστότατοι τῶν καθ' ἑαυτοὺς γεγόνασι.

Ε'. Τοῦτο μὲν γὰρ Αἰακὸς ὁ Διὸς μὲν ἔκγονος, τοῦ δὲ γένους τῶν Τευκριδῶν πρόγονος, τοσοῦτον διήνεγκεν, ὥστε γενομένων αὐχμῶν ἐν τοῖς Ἕλλησι, καὶ πολλῶν ἀνθρώπων διαφθαρέντων, ἐπειδὴ τὸ μέγεθος τῆς συμφορᾶς ὑπερέβαλεν 12, ἦλθον οἱ προεστῶτες τῶν πόλεων, ἱκετεύοντες αὐτόν, νομίζοντες διὰ τῆς εὐγενείας καὶ τῆς

10. Φύσις hoc in loco accipitur pro γένεσις, *origo*, *nativitas*. 11. *Propter illos qui nesciunt.* 12. Subintelligitur πᾶσαν ἀνθρωπίνην βοήθειαν, aut quid simile.

εὐσεβείας τῆς ἐκείνου, τάχιστ' ἂν εὑρέσθαι παρὰ τῶν θεῶν τῶν παρόντων κακῶν ἀπαλλαγήν. Σωθέντες δὲ καὶ τυχόντες ἁπάντων ὧν ἐδεήθησαν, ἱερὸν 13 ἐν Αἰγίνῃ κατεστήσαντο κοινὸν τῶν Ἑλλήνων, οὗπερ ἐκεῖνος ἐποιήσατο τὴν εὐχήν. Καὶ κατ' ἐκεῖνον μὲν τὸν χρόνον, ἕως ἦν μετ' ἀνθρώπων, μετὰ καλλίστης δόξης ὢν διετέλεσεν· ἐπειδὴ δὲ μετήλλαξε τὸν βίον, λέγεται παρὰ Πλούτωνι, καὶ Κόρῃ τιμὰς μεγίστας ἔχων παρεδρεύειν ἐκείνοις.

ϛ'. Τούτου δὲ 14 παῖδες ἦσαν Τελαμὼν καὶ Πηλεύς· ὧν ὁ μὲν ἕτερος, μεθ' Ἡρακλέους ἐπὶ Λαομέδοντα στρατευσάμενος, τῶν ἀριστείων ἔτυχε, Πηλεὺς δὲ, ἐν τῇ μάχῃ τῇ πρὸς Κενταύρους ἀριστεύσας, καὶ κατὰ πολλοὺς ἄλλους κινδύνους εὐδοκιμήσας, Θέτιδι τῇ Νηρέως θνητὸς ὢν ἀθανάτῳ συνῴκησε· καὶ μόνου τούτου φασὶ τῶν προγεγενημένων, ὑπὸ θεῶν ἐν τοῖς γάμοις ὑμέναιον ᾀσθῆναι.

Ζ'. Τούτοιν δ' ἑκατέροιν 15, Τελαμῶνος μὲν Αἴας καὶ Τεῦκρος ἐγεννήθη, Πηλέως δὲ Ἀχιλλεὺς, οἳ μέγιστον καὶ σαφέστατον ἔλεγχον ἔδοσαν τῆς αὑτῶν ἀρετῆς· οὐ γὰρ ἐν ταῖς αὑτῶν πόλεσιν ἐπρώτευσαν μόνον, οὐδὲ ἐν τοῖς τόποις, ἐν οἷς κατῴκουν, ἀλλὰ στρατείας ταῖς Ἕλλησιν ἐπὶ τοὺς βαρβάρους γενομένης, καὶ πολλῶν μὲν ἑκατέρωθεν 16 ἀθροισθέντων, οὐδενὸς δὲ τῶν ὀνομαστῶν ἀπολειφθέντος, ἐν τούτοις τοῖς κινδύνοις Ἀχιλλεὺς μὲν ἁπάντων

13. *Templum* quod *αἰάκειον* vocabatur, ab Æaco heroe; et *αἰάκεια* festa quæ in Æaci honorem celebrabantur. 14. Refertur ad illa quæ supra dixit: τοῦτο μὲν γὰρ Αἰακὸς, ac si diceret, τοῦτο δὲ, τῶν αὐτοῦ παίδων, Τελαμῶνος καὶ Πηλέως, ὁ μὲν ἕτερος. etc. 15. Genitivus dualis: *Ex his duobus*. 16. *Utrinque, tum a parte Græcorum, tum a parte Barbarorum.*

διήνεγκεν, Αἴας δὲ μετ' ἐκεῖνον ἠρίστευσε· Τεῦκρος δὲ τῆς τε τούτων συγγενείας ἄξιος, καὶ τῶν ἄλλων οὐδενὸς χείρων γενόμενος, ἐπειδὴ Τροίαν συνεξεῖλεν, ἀφικόμενος εἰς Κύπρον, Σαλαμῖνά τε κατῴκισεν, ὁμώνυμον ποιήσας τῆς πρότερον αὐτῷ πατρίδος οὔσης, καὶ τὸ γένος τὸ νῦν βασιλεῦον κατέλιπε.

Η'. Τὰ μὲν οὖν ἐξ ἀρχῆς Εὐαγόρᾳ παρὰ τῶν προγόνων ὑπάρξαντα, τηλικαῦτα τὸ μέγεθός ἐστι. Τοῦτον δὲ τὸν τρόπον τῆς πόλεως οἰκισθείσης, κατὰ μὲν ἀρχὰς οἱ γεγονότες ἀπὸ Τεύκρου τὴν βασιλείαν εἶχον· χρόνῳ δὲ ὕστερον ἀφικόμενος ἐκ Φοινίκης ἀνὴρ φυγὰς, καὶ πιστευθεὶς ὑπὸ τοῦ βασιλεύοντος τότε, καὶ δυναστείας μεγάλας λαβὼν, οὐ χάριν ἔσχε τούτων, ἀλλὰ κακὸς μὲν γενόμενος περὶ τὸν ὑποδεξάμενον, δεινὸς δὲ πρὸς τὸ πλεονεκτῆσαι, τὸν μὲν εὐεργέτην ἐξέβαλεν, αὐτὸς δὲ τὴν βασιλείαν κατέσχεν. Ἀπιστῶν δὲ τοῖς πεπραγμένοις, καὶ βουλόμενος ἀσφαλῶς καταθέσθαι 17 τὰ περὶ αὐτὸν, τήν τε πόλιν ἐξεβαρβάρωσε, καὶ τὴν νῆσον ὅλην βασιλεῖ τῷ μεγάλῳ κατεδούλωσεν.

Θ'. Οὕτω δὲ τῶν πραγμάτων καθεστώτων, Εὐαγόρας γίγνεται· περὶ οὗ τὰς μὲν φήμας καὶ τὰς μαντείας καὶ τὰς ὄψεις, τὰς ἐν τοῖς ὕπνοις γενομένας, ἐξ ὧν μείζων ἂν φανείη γεγονὼς ἢ κατὰ ἄνθρωπον, αἱροῦμαι κατα-

17. *In tuto ponere* .... Henr. Stephanus ait verbum κατατίθεσθαι sumi etiam pro verbo καθιστάναι, et hæc eadem Isocratis verba in exemplum affert; sed optime Coray proponit pro ἀσφαλῶς καταθέσθαι scribendum esse ἀσφαλέστατα θέσθαι, aut ἀσφαλῶς καταστῆσαι: nam cito videbimus ita dicere auctorem: ἐν ἀσφαλείᾳ καταστήσας; et alibi, ἀσφαλέστερον καταστήσετε.

λιπεῖν· οὐκ ἀπιστῶν τοῖς λεγομένοις, ἀλλ' ἵνα πᾶσι ποιήσω φανερὸν, ὅτι τοσούτου δέω 18 πλασάμενος εἰπεῖν τι περὶ τῶν ἐκείνῳ πεπραγμένων, ὥστε καὶ τῶν ὑπαρχόντων ἀφίημι τὰ τοιαῦτα, περὶ ὧν ὀλίγοι τινὲς ἐπίστανται, καὶ μὴ πάντες οἱ πολῖται συνίσασιν. Ἄρξομαι δὲ ἐκ τῶν ὁμολογουμένων λέγειν περὶ αὐτοῦ.

Ι'. Παῖς μὲν γὰρ ὢν ἔσχε κάλλος καὶ ῥώμην καὶ σωφροσύνην, ἅπερ τῶν ἀγαθῶν πρεπωδέστατα τοῖς τηλικούτοις 19 ἐστί. Καὶ τούτων ἄν τις μάρτυρας ποιήσαιτο, τῆς μὲν σωφροσύνης τοὺς συμπαιδευθέντας τῶν πολιτῶν· τοῦ δὲ κάλλους, ἅπαντας τοὺς ἰδόντας· τῆς δὲ ῥώμης τοὺς ἀγῶνας, ἐν οἷς ἐκεῖνος τῶν ἡλικιωτῶν ἐκρατίστευσεν 20. Ἀνδρὶ δὲ γενομένῳ, ταῦτά τε πάντα συνηυξήθη, καὶ πρὸς τούτοις ἀνδρία προσεγένετο, καὶ σοφία, καὶ δικαιοσύνη· καὶ ταῦτα οὐ μέσως, οὐδὲ ὥςπερ ἐν ἑτέροις τισὶν, ἀλλ' ἕκαστον αὐτῶν πρὸς ὑπερβολήν. Τοσοῦτον γὰρ καὶ ταῖς τοῦ σώματος καὶ ταῖς τῆς ψυχῆς ἀρεταῖς διήνεγκεν, ὥστε, ὁπότε μὲν αὐτὸν ὁρῷεν οἱ τοτε βασιλεύοντες, ἐκπλήττεσθαι καὶ φοβεῖσθαι περὶ τῆς ἀρχῆς, ἡγουμένους οὐχ οἷόν τ' εἶναι τὸν τοιοῦτον τὴν φύσιν ἐν ἰδιώτου μέρει διαγαγεῖν 21· ὁπότε δὲ εἰς τοὺς τρόπους ἀποβλέψαιεν οὕτω σφόδρα πιστεύειν, ὥστε, καὶ εἴ τις ἄλλος τολμῴη περὶ αὐτοὺς ἐξαμαρτάνειν, νομίζειν Εὐαγόραν αὐτοῖς ἔσεσθαι βοηθόν.

ΙΑ'. Καὶ τοσοῦτον τῆς δόξης παραλλαττούσης, οὐδετέρου τούτων ἐψεύσθησαν· οὔτε γὰρ ἰδιώτης ὢν διετέ-

18. *Tantum absum.* 19. *Iis qui hac ætate sunt*, idest *pueris*. 20. *Se superiorem exhibuit, vicit.* 21. *Vivere sibi, privatam vitam ducere.*

λεσεν, οὔτε περὶ ἐκείνους ἐξήμαρτεν, ἀλλὰ τοσαύτην ὁ δαίμων ἔσχεν αὐτοῦ πρόνοιαν ὅπως καλῶς λήψεται τὴν βασιλείαν, ὥσθ᾽, ὅσα μὲν ἀναγκαῖον ἦν παρασκευασθῆναι δι᾽ ἀσεβείας, ταῦτα μὲν ἕτερος ἔπραξεν, ἐξ ὧν δὲ οἷόν τ᾽ ἦν ὁσίως καὶ δικαίως λαβεῖν τὴν ἀρχὴν, Εὐαγόραν διεφύλαξεν. Εἷς γὰρ τῶν δυναστευόντων 22 ἐπιβουλεύσας, τόν τε τύραννον ἀπέκτεινε, καὶ συλλαβεῖν Εὐαγόραν ἐπεχείρησεν, ἡγούμενος οὐ δυνήσεσθαι κατασχεῖν τὴν ἀρχὴν, εἰ μὴ κἀκεῖνον ἐκ ποδῶν ποιήσειε 23. Διαφυγὼν δὲ τὸν κίνδυνον, καὶ σωθεὶς εἰς Σόλους τῆς Κιλικίας, οὐ τὴν αὐτὴν γνώμην ἔσχε τοῖς ταῖς τοιαύταις συμφοραῖς περιπίπτουσιν· οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι, κἂν ἐκ τυραννίδος ἐκπέσωσι, διὰ τὰς παρούσας τύχας, ταπεινοτέρας τὰς ψυχὰς ἔχουσιν· ἐκεῖνος δὲ εἰς τοσοῦτο μεγαλοφροσύνης ἦλθεν, ὥστε τὸν ἄλλον χρόνον ἰδιώτης ὢν, ἐπειδὴ φυγεῖν ἠναγκάσθη, τυραννεῖν ᾠήθη δεῖν. Καὶ τοὺς μὲν πλάνους τοὺς φυγαδικοὺς, καὶ τὸ δι᾽ ἑτέρων ζητεῖν τὴν κάθοδον, καὶ θεραπεύειν τοὺς αὑτοῦ χείρους, ὑπερεῖδε· λαβὼν δὲ ταύτην τὴν ἀφορμὴν, ἥνπερ χρὴ τοὺς εὐσεβεῖν βουλομένους, ἀμύνεσθαι καὶ μὴ προτέρους ὑπάρχειν, καὶ προελόμενος, ἢ κατορθώσας τυραννεῖν, ἢ διαμαρτὼν ἀποθανεῖν, παρακαλέσας ἀνθρώπους, ὡς οἱ πλεῖστοι λέγουσι, περὶ πεντήκοντα, μετὰ τούτων παρεσκευάζετο ποιεῖσθαι τὴν κάθοδον. Ὅθεν καὶ μάλιστ᾽ ἄν τις τὴν φύσιν τὴν ἐκείνου, καὶ τὴν δόξαν, ἣν εἶχε παρὰ τοῖς ἄλλοις, θεωρήσειε· μέλλων τε γὰρ πλεῖν μετὰ τοσούτων ἐπὶ τηλικαύτην πρᾶξιν τὸ μέγεθος 24, καὶ πάντων τῶν δεινῶν πλησίον

22. Diodorus Siculus ait, hunc Tyrium fuisse, Abdemonem nomine. 23. Ἐκ ποδῶν ποιῆσαι significat *de medio tollere*. 24. *Cum hominibus ita paucis ad tantum facinus.*

ὄντων, οὔτ' ἐκεῖνος ἠθύμησεν, οὔτε τῶν παραληφθέντων οὐδεὶς ἀποστῆναι τῶν κινδύνων ἠξίωσεν· ἀλλ' οἱ μὲν, ὥσπερ Θεῷ συνακολουθήσαντες, ἅπαντες ἐνέμειναν τοῖς ὡμολογημένοις· ὁ δὲ ὡσπερεὶ στρατόπεδον ἔχων κρεῖττον τῶν ἀντιπάλων, ἢ προειδὼς τὸ συμβησόμενον, οὕτω διέκειτο τὴν γνώμην.

ΙΒ'. Δῆλον δὲ ἐκ τῶν ἔργων· ἀποβὰς γὰρ εἰς τὴν νῆσον, οὐχ ἡγήσατο δεῖν χωρίον ἐχυρὸν καταλαβὼν, καὶ τὸ σῶμα ἐπ' ἀσφαλείᾳ καταστήσας, περιιδεῖν, εἴ τινες τῶν πολιτῶν αὐτῷ βοηθήσουσιν· ἀλλ' εὐθὺς, ὥσπερ εἶχε, ταύτης τῆς νυκτὸς, διελὼν τοῦ τείχους πυλίδα, καὶ ταύτῃ τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ διαγαγὼν, προσέβαλε πρὸς τὸ βασίλειον. Καὶ τοὺς μὲν θορύβους τοὺς ἐν τοῖς τοιούτοις καιροῖς συμβαίνοντας, καὶ τοὺς φόβους τοὺς τῶν ἄλλων, καὶ τὰς παρακελεύσεις τὰς ἐκείνου 25, τί δεῖ λέγοντα διατρίβειν; Γενομένων δ' αὐτῷ τῶν μὲν περὶ τὸν τύραννον, ἀνταγωνιστῶν, τῶν δὲ ἄλλων πολιτῶν, θεατῶν (δεδιότες γὰρ τοῦ μὲν τὴν ἀρχὴν, τοῦ δὲ τὴν ἀρετὴν, ἡσυχίαν ἦγον), οὐ πρότερον ἐπαύσατο μαχόμενος καὶ μόνος πρὸς πολλοὺς, καὶ μετ' ὀλίγων πρὸς ἅπαντας τοὺς ἐχθροὺς, πρὶν ἑλὼν τὸ βασίλειον, καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἐτιμωρήσατο, καὶ τοῖς φίλοις ἐβοήθησεν, ἔτι δὲ τῷ γένει τὰς τιμὰς τὰς πατρίους ἐκομίσατο, καὶ τύραννον αὐτὸν τῆς πόλεως κατέστησεν.

ΙΓ'. Ἡγοῦμαι μὲν οὖν, εἰ καὶ μηδενὸς ἄλλου μνησθείην, ἀλλ' ἐνταῦθα καταλίποιμι τὸν λόγον, ῥᾴδιον ἐκ

25. **Ordine inverso; quin diceret** καὶ τὰς παρακελεύσεις τὰς ἐκείνου, καὶ τοὺς φόβους τῶν ἄλλων.

τούτων εἶναι γνῶναι τήν τε ἀρετὴν τὴν Εὐαγόρου, καὶ τὸ μέγεθος τῶν ἐκείνῳ πεπραγμένων. Οὐ μὴν ἀλλ' ἔτι γε σαφέστερον περὶ ἀμφοτέρων τούτων ἐκ τῶν ἐχομένων οἶμαι δηλώσειν.

ΙΔ'. Τοσούτων γὰρ τυράννων ἐν ἅπαντι τῷ χρόνῳ γεγενημένων, οὐδεὶς φανήσεται τὴν τιμὴν ταύτην, κάλλιον ἐκείνου κτησάμενος. Εἰ μὲν οὖν πρὸς ἕκαστον αὐτῶν τὰς πράξεις τὰς Εὐαγόρου παραβάλοιμεν, οὔτ' ἂν ὁ λόγος ἴσως τοῖς ἀκούουσιν ἁρέσειεν, οὔτ' ἂν ὁ χρόνος τοῖς λεγομένοις ἀρκέσειεν· ἐὰν δὲ προελόμενοι τοὺς εὐδοκιμωτάτους, ἐπὶ τούτων σκοπῶμεν, οὐδὲν μὲν χεῖρον λέξομεν, πολὺ δὲ συντομώτερον διαλεχθησόμεθα περὶ αὐτῶν.

ΙΕ'. Τῶν μὲν οὖν τὰς πατρικὰς βασιλείας παραλαβόντων, τίς οὐκ ἂν τοὺς Εὐαγόρου κινδύνους προκρίνειεν; Οὐδεὶς γάρ ἐστιν οὕτω ῥᾴθυμος, ὅστις ἂν δέξαιτο παρὰ τῶν προγόνων τὴν ἀρχὴν ταύτην 26 παραλαβεῖν μᾶλλον, ἢ κτησάμενος ὁσίως, ὥσπερ ἐκεῖνος, τοῖς παισὶ τοῖς ἑαυτοῦ καταλιπεῖν.

Ις'. Καὶ μὴν τῶν γε παλαιῶν καθόδων αὗται μάλιστα εὐδοκιμοῦσιν, ἃς παρὰ τῶν ποιητῶν ἀκούομεν· οὗτοι γὰρ οὐ μόνον τῶν προγεγενημένων τὰς καλλίστας ἡμῖν ἀπαγγέλλουσιν, ἀλλὰ καὶ παρ' αὐτῶν καινὰς συντιθέασιν. Ἀλλ' ὅμως οὐδεὶς αὐτῶν μεμυθολόγηκεν 27, ὅστις οὕτω δεινοὺς καὶ φοβεροὺς ποιησάμενος κινδύνους, εἰς τὴν ἑαυτοῦ κατῆλθεν· ἀλλ' οἱ μὲν πλεῖστοι πεποίηνται

26. *Hanc auctoritatem regalem.* 27. Subintelligitur ἄνδρα, ἥρωα, aut quidpiam simile, ad quod refertur pronomen quod sequitur ὅστις.

διὰ τύχην λαβόντες τὰς βασιλείας, οἱ δὲ μετὰ δόλου καὶ τέχνης περιγενόμενοι τῶν ἐχθρῶν.

ΙΖ'. Ἀλλὰ μὴν τῶν γε ἔπειτα γεγενημένων, ἴσως δὲ καὶ τῶν ἁπάντων, Κῦρον τὸν Μήδων μὲν ἀφελόμενον τὴν ἀρχὴν, Πέρσαις δὲ κτησάμενον, οἱ πλεῖστοι καὶ μάλιστα θαυμάζουσιν· ἀλλ' ὁ μὲν τῷ Περσῶν στρατοπέδῳ τὸ Μήδων ἐνίκησεν, ὃ πολλοὶ καὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων ῥαδίως ἂν ποιήσειαν· ὁ δὲ διὰ τῆς ψυχῆς τῆς ἑαυτοῦ καὶ τοῦ σώματος τὰ πλεῖστα φαίνεται τῶν προειρημένων διαπραξάμενος. Ἔπειτα ἐκ μὲν τῆς Κύρου στρατείας οὔπω δῆλον, ὅτι καὶ τοὺς Εὐαγόρου κινδύνους ἂν ὑπέμεινεν· ἐκ δὲ τῶν τούτῳ πεπραγμένων ἅπασι φανερὸν, ὅτι ῥαδίως ἂν κἀκείνοις τοῖς ἔργοις ἐπεχείρησε. Πρὸς δὲ τούτοις, τῷ μὲν ὁσίως καὶ δικαίως πέπρακται ἅπαντα· τῷ δὲ οὐκ εὐσεβῶς ἔνια συμβέβηκεν. Ὁ μὲν γὰρ τοὺς ἐχθροὺς ἀπώλεσε, Κῦρος δὲ τὸν πατέρα τῆς μητρὸς ἀπέκτεινεν. Ὥστ', εἴτινες βούλοιντο μὴ τὸ μέγεθος τῶν συμβάντων, ἀλλὰ τὴν ἀρετὴν ἑκατέρου κρίνειν, δικαίως ἂν Εὐαγόραν καὶ τούτου μᾶλλον ἐπαινέσειαν. Εἰ δὲ δεῖ συντόμως, καὶ μηδὲν ὑποστειλάμενον, μηδὲ δείσαντα τὸν φθόνον, ἀλλὰ παῤῥησίᾳ χρησάμενον εἰπεῖν, οὐδεὶς οὔτε θνητὸς, οὔτε ἡμίθεος, οὔτε ἀθάνατος εὑρεθήσεται κάλλιον, οὐδὲ λαμπρότερον, οὐδὲ εὐσεβέστερον λαβὼν ἐκείνου τὴν βασιλείαν. Καὶ τούτοις ἐκείνως μάλιστ' ἄν τις πιστεύσειεν, εἰ μὴ σφόδρα τοῖς νῦν λεγομένοις ἀπιστήσας, ἐξετάζειν ἐπιχειρήσειεν, ὅπως ἕκαστος ἐτυράννησε. Φανήσομαι γὰρ, οὐκ ἐκ παντὸς τρόπου 28 μεγάλα λέγειν προθυ-

28. *Omni modo tum justo, tum injusto.*

μούμενος, ἀλλὰ, διὰ τὴν τοῦ πράγματος ἀλήθειαν, οὕτω περὶ αὐτοῦ θρασέως εἰρηκώς.

ΙΗ'. Εἰ μὲν οὖν ἐπὶ μικροῖς διήνεγκε, τοιούτων ἂν καὶ τῶν λόγων αὐτὸν προσῆκον ἦν ἀξιοῦσθαι· νῦν δὲ πάντες ἂν ὁμολογήσειαν, τυραννίδα καὶ τῶν θείων ἀγαθῶν, καὶ τῶν ἀνθρωπίνων, μέγιστον καὶ σεμνότατον καὶ περιμαχητότατον εἶναι. Τὸν δὴ τὸ κάλλιστον τῶν ὄντων κάλλιστα κτησάμενον, τίς ἂν ἢ ῥήτωρ 29, ἢ ποιητὴς, ἢ λόγων εὑρετὴς, ἀξίως τῶν πεπραγμένων ἐπαινέσειεν;

ΙΘ'. Οὐ τοίνυν, ἐν τούτοις ὑπερβαλόμενος, ἐν τοῖς ἄλλοις εὑρεθήσεται καταδεέστερος γεγονώς. Ἀλλὰ πρῶτον μὲν, εὐφυέστατος ὢν τὴν γνώμην, καὶ πλεῖστα κατορθοῦν δυνάμενος, ὅμως οὐκ ᾠήθη δεῖν ὀλιγωρεῖν, οὐδ' αὐτοσχεδιάζειν 30 περὶ τῶν πραγμάτων· ἀλλ' ἐν τῷ ζητεῖν, καὶ φροντίζειν, καὶ βουλεύεσθαι, τὸν πλεῖστον χρόνον διέτριβεν· ἡγούμενος μὲν, εἰ καλῶς τὴν ἑαυτοῦ φρόνησιν παρασκευάσειε, καλῶς αὐτῷ καὶ τὴν βασιλείαν ἕξειν· θαυμάζων δὲ, ὅσοι, τῆς μὲν ψυχῆς ἕνεκα, τῶν ἄλλων ποιοῦνται τὴν ἐπιμέλειαν, αὐτῆς δὲ μηδὲν τυγχάνουσι φροντίζοντες. Ἔπειτα καὶ περὶ τῶν πραγμάτων τὴν αὐτὴν διάνοιαν εἶχεν· ὁρῶν γὰρ τοὺς ἄριστα τῶν ὄντων ἐπιμελουμένους, ἐλάχιστα λυπουμένους, καὶ τὰς ἀληθινὰς τῶν ῥαθυμιῶν οὐκ ἐν ταῖς ἀργίαις, ἀλλ' ἐν ταῖς εὐπραγίαις

29. Ῥήτωρ *Orator* pleonasmus est verborum quæ sequuntur s. l. λόγων εὑρετής: quia auctor etiam alibi vocat *oratorem*, λόγων εὑρετήν; optime igitur aliquis monuit delendum esse nomen cum particula ἢ ῥήτωρ. 30. Αὐτοσχεδιάζειν est *facere* aut *dicere aliquid tumultuarie et inconsulte*. Athenienses usi sunt verbo composito, sed posteriori tempore utebantur etiam simplici σχεδιάζειν, eodem sensu.

31 καὶ ταῖς καρτερίαις 32 ἐνούσας, οὐδὲν ἀνεξέταστον παρέλειπεν, ἀλλ' οὕτως ἀκριβῶς καὶ τὰς πράξεις ᾔδει, καὶ τῶν πολιτῶν ἕκαστον ἐγίγνωσκεν, ὥστε μήτε τοὺς ἐπιβουλεύοντας αὐτῷ φθάνειν, μήτε τοὺς ἐπιεικεῖς ὄντας λανθάνειν, ἀλλὰ πάντας τυγχάνειν τῶν προσηκόντων· οὐ γὰρ ἐξ ὧν ἑτέρων ἤκουεν, οὔτε ἐκόλαζεν, οὔτε ἐπετίμα τοὺς πολίτας, ἀλλ' ἐξ ὧν αὐτὸς συνῄδει, τὰς κρίσεις ἐποιεῖτο περὶ αὐτῶν. Ἐν ταῖς τοιαύταις δὲ ἐπιμελείαις ἑαυτὸν καταστήσας, οὐδὲ περὶ τῶν κατὰ τὴν ἡμέραν ἑκάστην προσπιπτόντων, οὐδὲ περὶ ἓν πεπλανημένως εἶχεν· ἀλλ' οὕτω θεοφιλῶς καὶ φιλανθρώπως διῴκει τὴν πόλιν, ὥστε τοὺς ἀφικνουμένους μὴ μᾶλλον Εὐαγόραν τῆς ἀρχῆς ζηλοῦν, ἢ τοὺς ἀρχομένους τῆς ὑπ' ἐκείνου βασιλείας· ἅπαντα γὰρ τὸν χρόνον διετέλεσεν οὐδένα μὲν ἀδικῶν, τοὺς δὲ χρηστοὺς τιμῶν, καὶ σφόδρα μὲν ἁπάντων ἄρχων, νομίμως δὲ τοὺς ἐξαμαρτάνοντας κολάζων· οὐδὲν μὲν συμβούλων δεόμενος, ὅμως δὲ τοῖς φίλοις συμβουλευόμενος· πολλὰ μὲν τῶν χρωμένων 33 ἡττώμενος, ἅπαντα δὲ τῶν ἐχθρῶν περιγιγνόμενος· σεμνὸς ὢν οὐ ταῖς τοῦ προσώπου συναγωγαῖς 34, ἀλλὰ ταῖς τοῦ βίου κατασκευαῖς· οὐδὲ πρὸς ἓν ἀτάκτως, οὐδὲ ἀνωμάλως διακείμενος, ἀλλ' ὁμοίως τὰς ἐν τοῖς λόγοις ὁμολογίας, ὥσπερ τὰς ἐν τοῖς ὅρκοις, διαφυλάττων· μέγα φρονῶν οὐκ ἐπὶ τοῖς διὰ τύχην, ἀλλ' ἐπὶ τοῖς δι' αὐτὸν γιγνομένοις ἀγαθοῖς· τοὺς μὲν φίλους ταῖς εὐεργεσίαις ὑφ' αὑτῷ ποιούμενος, τοὺς δ' ἄλλους τῇ μεγαλοψυχίᾳ καταδουλούμενος· φοβερὸς ὢν οὐ τῷ πολλοῖς χαλεπαίνειν, ἀλλὰ τῷ πολὺ τὴν φύσιν τῶν

31. Εὐπραγία hic sign. *exercitium bonorum operum.* 32. Καρτερία est *laborum tolerantia.* 33. *Ab amicis.* 34. *Contractione frontis, gravitate.*

ἄλλων ὑπερβάλλειν ἡγούμενος τῶν ἡδονῶν, ἀλλ' οὐκ ἀγόμενος ὑπ' αὐτῶν· ὀλίγοις πόνοις πολλὰς ῥᾳστώνας κτώμενος, ἀλλ' οὐ διὰ μικρὰς ῥᾳθυμίας μεγάλους πόνους ὑπολειπόμενος· ὅλως δὲ οὐδὲν παραλείπων, ὧν προσεῖναι τοῖς βασιλεῦσι πρέπει, ἀλλ' ἐξ ἑκάστης πολιτείας ἐκλεγόμενος τὸ βέλτιστον· καὶ δημοτικὸς μὲν ὢν τῇ τοῦ πλήθους θεραπείᾳ, πολιτικὸς δὲ τῇ τῆς πόλεως διοικήσει, στρατηγικὸς δὲ, τῇ πρὸς κινδύνους εὐβουλίᾳ, τυραννικὸς 35 δὲ, τῷ πᾶσι τούτοις διαφέρειν. Καὶ ταῦθ' ὅτι προσῆν Εὐαγόρᾳ, καὶ πλείω τούτων, ἐξ αὐτῶν τῶν ἔργων ῥᾴδιον καταμαθεῖν.

K'. Παραλαβὼν γὰρ τὴν πόλιν ἐκβεβαρβαρωμένην, καὶ διὰ τὴν τῶν Φοινίκων ἀρχὴν οὔτε τοὺς Ἕλληνας προσδεχομένην, οὔτε τέχνας ἐπισταμένην, οὔτε ἐμπορίῳ χρωμένην, οὔτε λιμένας κεκτημένην, ταῦτά τε πάντα διώρθωσε, καὶ πρὸς τούτοις καὶ χώραν πολλὴν προσεκτήσατο, καὶ τείχη προσπεριεβάλετο, καὶ τριήρεις ἐναυπηγήσατο, καὶ ταῖς ἄλλαις παρασκευαῖς οὕτως ηὔξησε τὴν πόλιν, ὥστε μηδεμιᾶς τῶν Ἑλληνίδων πόλεων ἀπολελεῖφθαι· καὶ δύναμιν τοσαύτην ἐνεποίησεν, ὥστε φοβεῖσθαι πολλοὺς τῶν πρότερον καταφρονούντων αὐτῆς. Καίτοι τηλικαύτας ἐπιδόσεις τὰς πόλεις λαμβάνειν, οὐχ οἷόν τ' ἐστιν, ἂν μή τις αὐτὰς διοικῇ τοιούτοις ἤθεσιν, οἵοις Εὐαγόρας μὲν εἶχεν, ἐγὼ δὲ ὀλίγῳ πρότερον ἐπειράθην διελθεῖν. Ὥστ' οὐ δέδοικα, μὴ φανῶ μείζω λέγων τῶν ἐκείνῳ προσόντων, ἀλλὰ μὴ πολὺ λίαν ἀπολειφθῶ τῶν πεπραγμένων αὐτῷ. Τίς γὰρ ἂν ἐφίκοιτο τοιαύτης φύ-

35. *Regius*, *regalis*.

σεως, ὃς οὐ μόνον τὴν αὐτοῦ πόλιν πλείονος ἀξίαν ἐποίησεν, ἀλλὰ καὶ τὸν περιέχοντα τόπον, τὴν νῆσον, ἐπὶ πρᾳότητα προήγαγε; Πρὶν μὲν γὰρ λαβεῖν Εὐαγόραν τὴν ἀρχὴν, οὕτως ἀπροσοίστως καὶ χαλεπῶς εἶχον, ὥστε καὶ τῶν ἀρχόντων τούτους ἐνόμιζον εἶναι βελτίστους, οἵτινες ἂν ὠμότατα πρὸς τοὺς Ἕλληνας διακείμενοι τυγχάνοιεν. Νῦν δὲ τοσοῦτον μεταπεπτώκασιν, ὥσθ' ἁμιλλᾶσθαι μὲν, οἵτινες αὐτῶν δόξουσι φιλέλληνες μᾶλλον εἶναι, παιδοποιεῖσθαι δὲ τοὺς πλείστους αὐτῶν, γυναῖκας λαμβάνοντας παρ' ἡμῶν, χαίρειν δὲ καὶ τοῖς κτήμασι καὶ τοῖς ἐπιτηδεύμασι τοῖς Ἑλληνικοῖς μᾶλλον, ἢ τοῖς παρὰ σφίσιν αὐτοῖς, πλείους δὲ καὶ τῶν περὶ τὴν μουσικὴν, καὶ τῶν περὶ τὴν ἄλλην παίδευσιν, ἐν τούτοις τοῖς τόποις διατρίβειν, ἢ παρ' οἷς πρότερον εἰωθότες ἦσαν. Καὶ τούτων ἁπάντων, οὐδεὶς ὅστις οὐκ ἂν Εὐαγόραν αἴτιον εἶναι προσομολογήσειεν.

ΚΑ'. Μέγιστον δὲ τεκμήριον καὶ τοῦ τρόπου καὶ τῆς ὁσιότητος τῆς ἐκείνου· τῶν γὰρ Ἑλλήνων πολλοὶ καὶ καλοὶ καὶ ἀγαθοὶ, τὰς ἑαυτῶν πατρίδας ἀπολιπόντες, ἦλθον εἰς Κύπρον οἰκήσοντες, ἡγούμενοι κουφοτέραν εἶναι καὶ νομιμωτέραν τὴν Εὐαγόρου βασιλείαν τῶν οἴκοι πολιτειῶν. Ὧν τοὺς μὲν ἄλλους ὀνομαστὶ διελθεῖν, πολὺ ἂν ἔργον εἴη· Κόνωνα δὲ, τὸν διὰ πλείστας ἀρετὰς πρωτεύσαντα τῶν Ἑλλήνων, τίς οὐκ οἶδεν ὅτι, δυστυχησάσης τῆς πόλεως, ἐξ ἁπάντων ἐκλεξάμενος, ὡς Εὐαγόραν ἦλθε 36; νομίσας καὶ τῷ σώματι βεβαιοτάτην εἶναι τὴν

36. Hujus loci mentionem facit etiam Aristoteles (Rhetor. II, 23.), qui sensum non tamen verba nobis tradidit: „Κόνων γοῦν δυστυχήσας, πάντας τοὺς ἄλλους παραλιπὼν, ὡς Εὐαγόραν ἦλθε." Loqui-

παρ' ἐκεῖνον καταφυγήν, καὶ τῇ πόλει τάχιστ' ἂν αὐτὸν γενέσθαι βοηθόν. Πολλὰ δὲ πρότερον ἤδη κατωρθωκώς, οὐδὲ περὶ ἑνὸς 37 πώποτε πράγματος ἔδοξεν ἄμεινον ἢ περὶ τούτων βεβουλεῦσθαι· συνέβη γὰρ αὐτῷ, διὰ τὴν ἄφιξιν τὴν εἰς Κύπρον, καὶ ποιῆσαι καὶ παθεῖν πλεῖστα ἀγαθά. Πρῶτον μὲν γὰρ οὐκ ἔφθησαν ἀλλήλοις πλησιάσαντες, καὶ περὶ πλείονος ἐποιήσαντο σφᾶς αὐτούς, ἢ τοὺς πρότερον οἰκείους ὄντας. Ἔπειτα περί τε τῶν ἄλλων ὁμονοοῦντες ἅπαντα τὸν χρόνον διετέλεσαν, καὶ περὶ τῆς ἡμετέρας πόλεως τὴν αὐτὴν γνώμην ἔσχον. Ὁρῶντες γὰρ αὐτὴν ὑπὸ Λακεδαιμονίοις οὖσαν, καὶ μεγάλῃ μεταβολῇ κεχρημένην, λυπηρῶς καὶ βαρέως ἔφερον, ἀμφότεροι προσηκόντως ποιοῦντες· τῷ μὲν 38 γὰρ ἦν φύσει πατρίς, τὸν δὲ 39 διὰ πολλὰς καὶ μεγάλας εὐεργεσίας νόμῳ πολίτην ἐπεποίηντο. Σκοπουμένοις δὲ αὐτοῖς, ὅπως τῶν συμφορῶν αὐτὴν ἀπαλλάξωσι, ταχὺ τὸν καιρὸν Λακεδαιμόνιοι παρεσκεύασαν· ἄρχοντες γὰρ τῶν Ἑλλήνων καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, εἰς τοῦτ' ἀπληστίας ἦλθον, ὥστε καὶ τὴν Ἀσίαν κακῶς ποιεῖν ἐπεχείρησαν. Λαβόντες δὲ ἐκεῖνοι τοῦτον τὸν καιρόν, καὶ τῶν στρατηγῶν τῶν βασιλέως ἀπορούντων, ὅ, τι χρήσωνται τοῖς παροῦσιν, ἐδίδασκον αὐτοὺς μὴ κατὰ γῆν, ἀλλὰ κατὰ θάλατταν τὸν πόλεμον τὸν πρὸς Λακεδαιμονίους ποιεῖσθαι· νομίζοντες, εἰ μὲν πεζὸν στρατόπεδον καταστήσαιντο, καὶ τούτῳ περιγένοιντο, τὰ περὶ τὴν ἤπειρον μόνην καλῶς ἕξειν· εἰ δὲ κατὰ

tur de illo celebri navali prælio, habito in Aegospotamo ante Lampsacum; in quo prælio Athenienses victi fuerunt a Lisandro an. 4 Olympiadis XCIII. Nam ex CLXXX navibus Atheniensium, cum VIII tantum potuit confugere apud Evagoram. 37. Idem ac περὶ οὐδενός. 38. s. l. Κόνωνι. 39. s. l. τὸν Εὐαγόραν.

θάλατταν κρατήσειαν, πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα τῆς νίκης ταύτης μεθέξειν. Ὅπερ συνέβη· πεισθέντων γὰρ ταῦτα τῶν στρατηγῶν, καὶ ναυτικοῦ συλλεγέντος, Λακεδαιμόνιοι μὲν κατεναυμαχήθησαν, καὶ τῆς ἀρχῆς ἀπεστερήθησαν, οἱ δὲ Ἕλληνες ἠλευθερώθησαν, ἡ δὲ πόλις ἡμῶν τῆςτε παλαιᾶς δόξης μέρος τι πάλιν ἀπέλαβε, καὶ τῶν συμμάχων ἡγεμὼν κατέστη. Καὶ ταῦτ᾽ ἐπράχθη, Κόνωνος μὲν στρατηγοῦντος, Εὐαγόρου δὲ αὐτόν τε παρασχόντος, καὶ τῆς δυνάμεως τὴν πλείστην παρασκευάσαντος. Ὑπὲρ ὧν ἡμεῖς μὲν αὐτοὺς ἐτιμήσαμεν ταῖς μεγίσταις τιμαῖς, καὶ τὰς εἰκόνας αὐτῶν ἐστήσαμεν, οὗπερ 40 τὸ τοῦ Διὸς ἄγαλμα τοῦ σωτῆρος, πλησίον ἐκείνου τε καὶ σφῶν αὐτῶν 41, ἀμφοτέρων ὑπόμνημα, καὶ τοῦ μεγέθους τῆς εὐεργεσίας, καὶ τῆς φιλίας τῆς πρὸς ἀλλήλους.

ΚΒ΄. Βασιλεὺς δὲ οὐ τὴν αὐτὴν γνώμην ἔσχε περὶ αὐτῶν· ἀλλ᾽ ὅσῳ μείζω καὶ πλείονος ἄξια κατειργάσαντο, τοσούτῳ μᾶλλον ἔδεισεν αὐτούς. Περὶ μὲν οὖν Κόνωνος ἄλλος ἡμῖν ἔσται λόγος. Ὅτι δὲ πρὸς Εὐαγόραν οὕτως ἔσχεν, οὐδ᾽ αὐτὸς λαθεῖν ἐζήτησε. Φαίνεται γὰρ μᾶλλον μὲν σπουδάσας περὶ τὸν ἐν Κύπρῳ πόλεμον, ἢ περὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας, μείζω δὲ καὶ χαλεπώτερον ἐκεῖνον ἀνταγωνιστὴν νομίσας, ἢ Κῦρον τὸν περὶ τῆς βασιλείας ἀμφισβητήσαντα. Καὶ τούτου μέγιστον τεκμήριον· τοῦ μὲν 42 γὰρ ἀκούων τὰς παρασκευὰς, τοσοῦτον κατεφρόνησεν, ὥστε, διὰ τὸ μὴ φροντίζειν, μικροῦ δεῖν ἔλαθεν αὐτὸν 43 ἐπὶ τὸ βασίλειον ἐπιστάς· πρὸς δὲ τοῦτον οὕτως ἐκ πολλοῦ περιδεῶς ἔσχεν, ὥστε, μεταξὺ πάσ-

40. *Ubi:* pro ἐφ᾽ οὗπερ, s. l. τόπου. 41. *Prope Jovem conservatorem, et se ipsos* 42. *Cyri fratris.* 43. *Illum decepit*, idest priusquam ille (frater Artaxerxes) id sciret.

χων εὖ 44, πολεμεῖν πρὸς αὐτὸν ἐπεχείρησε, δίκαια μὲν οὐ ποιῶν, οὐ μὴν παντάπασιν ἀλόγως βουλευσάμενος. Ἠπίστατο μὲν γὰρ πολλοὺς καὶ τῶν Ἑλλήνων, καὶ τῶν βαρβάρων, ἐκ ταπεινῶν καὶ φαύλων πραγμάτων, μεγάλας δυναστείας κατεργασαμένους· ᾐσθάνετο δὲ τὴν Εὐαγόρου μεγαλοψυχίαν, καὶ τὰς ἐπιδόσεις αὐτῷ, καὶ τὰς δόξας τῶν πραγμάτων, οὐ κατὰ μικρὸν γιγνομένας, ἀλλὰ καὶ τὴν φύσιν ἀνυπέρβλητον ἔχοντα, καὶ τὴν τύχην αὐτῷ συναγωνιζομένην. Ὥστε, οὐχ ὑπὲρ τῶν γεγενημένων ὀργιζόμενος, ἀλλὰ περὶ τῶν μελλόντων φοβούμενος, οὐδὲ περὶ Κύπρου μόνον δεδιὼς, ἀλλὰ πολὺ περὶ μειζόνων, ἐποιήσατο τὸν πόλεμον πρὸς αὐτόν· οὕτω δ' οὖν ὥρμησεν, ὥστε εἰς τὴν στρατείαν 45 ταύτην πλέον ἢ πεντακισμύρια τάλαντα κατηνάλωσεν.

ΚΓ'. Ἀλλ' ὅμως Εὐαγόρας, πάσαις ἀπολελειμμένος ταῖς δυνάμεσιν, ἀντιτάξας τὴν ἑαυτοῦ γνώμην πρὸς τὰς οὕτως ὑπερμεγέθεις παρασκευὰς, ἐπέδειξεν αὑτὸν ἐν τούτοις πολὺ θαυμαστότερον, ἢ τοῖς ἄλλοις τοῖς προειρημένοις. Ὅτε μὲν γὰρ αὐτὸν εἴων εἰρήνην ἄγειν, τὴν ἑαυτοῦ μόνην πόλιν εἶχεν· ἐπειδὴ δὲ ἠναγκάσθη πολεμεῖν, τοιοῦτος ἦν, καὶ τοιοῦτον εἶχε Πρωταγόραν 46 τὸν υἱὸν τὸν ἑαυτοῦ συναγωνιστὴν, ὥστε μικροῦ μὲν ἐδέησε Κύπρον ἅπασαν κατασχεῖν, Φοινίκην δὲ ἐπόρθησε, Τύρον δὲ κατὰ κράτος εἷλε, Κιλικίαν δὲ βασιλέως ἀπέστησε, τοσούτους δὲ τῶν πολεμίων ἀπώλεσεν, ὥστε πολλοὺς τῶν Περσῶν, πενθοῦντας τὰς ἑαυτῶν συμφορὰς, μεμνῆσθαι τῆς

44. *Dum beneficia ab Evagora recipiebat.* 45. Ita scribit Coray pro στρατιὰν, quod legitur in omnibus editionibus. 46. Fratrem Nicoclis.

ἀρετῆς τῆς ἐκείνου· τελευτῶν δ' οὕτως ἐνέπλησεν αὐτοὺς τοῦ πολεμεῖν, ὥστε, εἰθισμένων τὸν ἄλλον χρόνον τῶν βασιλέων μὴ διαλάττεσθαι τοῖς ἀποστᾶσι, πρὶν κύριοι γένοιντο τῶν σωμάτων, ἄσμενοι τὴν εἰρήνην ἐποιήσαντο, λύσαντες μὲν τὸν νόμον τοῦτον, οὐδὲν δὲ κινήσαντες τῆς Εὐαγόρου τυραννίδος. Καὶ Λακεδαιμονίων μὲν, τῶν καὶ δόξαν καὶ δύναμιν μεγίστην ἐχόντων κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν 47, ἐντὸς τριῶν ἐτῶν ἀφείλετο τὴν ἀρχήν. Εὐαγόρα δὲ πολεμήσας ἔτη δέκα, τῶν αὐτῶν κύριον κατέλιπεν, ὧνπερ ἦν καὶ πρὶν εἰς τὸν πόλεμον εἰσελθεῖν. Ὁ δὲ πάντων θαυμαστότατον, τὴν γὰρ πόλιν, ἣν Εὐαγόρας, ἑτέρου τυραννεύοντος 48, μετὰ πεντήκοντα ἀνδρῶν εἷλε, ταύτην βασιλεὺς ὁ μέγας, τοσαύτην δύναμιν ἔχων, οὐχ' οἷός τ' ἐγένετο χειρώσασθαι.

ΚΔ'. Καίτοι πῶς ἄντις τὴν ἀνδρίαν, ἢ τὴν φρόνησιν, ἢ σύμπασαν τὴν ἀρετὴν τὴν Εὐαγόρου φανερώτερον ἐπιδείξειεν, ἢ διὰ τοιούτων ἔργων καὶ κινδύνων; Οὐ γὰρ μόνον φανεῖται τοὺς ἄλλους πολέμους, ἀλλὰ καὶ τὸν τῶν ἡρώων ὑπερβαλόμενος, τὸν ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων ὑμνούμενον. Οἱ μὲν γὰρ μετὰ πάσης Ἑλλάδος Τροίαν μόνην εἷλον, ὁ δὲ μίαν πόλιν ἔχων, πρὸς ἅπασαν τὴν Ἀσίαν ἐπολέμησεν· ὥστ', εἰ τοσοῦτοι τὸ πλῆθος ἐγκωμιάζειν αὐτὸν ἠβουλήθησαν, ὅσοιπερ ἐκείνους, πολὺ μείζω ἂν καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν ἔλαβε.

ΚΕ'. Τίνα γὰρ ἂν εὑρήσομεν τῶν τότε γενομένων,

47. *Eo tempore*: καιρὸς, hoc in loco accipitur pro χρόνον; καιρὸς proprie signif. *tempestas*, *occasio*, *opportunitas*; et χρόνος, *tempus*.
48. Idem ac τυραννοῦντος, idest βασιλεύοντος.

εἰ τοὺς μύθους νῦν ἀφέντες, τὴν ἀλήθειαν σκοποῖμεν 49, τοιαῦτα διαπεπραγμένον, ἢ τίνα τοσούτων μεταβολῶν ἐν τοῖς πράγμασιν αἴτιον γεγενημένον; ὃς ἑαυτὸν μὲν ἐξ ἰδιώτου τύραννον κατέστησε, τὸ δὲ γένος, ἀπεληλαμένον ἅπαν τῆς πολιτείας, εἰς τὰς προσηκούσας τιμὰς πάλιν ἐπανήγαγε, τοὺς δὲ πολίτας ἐκ βαρβάρων μὲν Ἕλληνας ἐποίησεν, ἐξ ἀνάνδρων δὲ πολεμικούς, ἐξ ἀδόξων δὲ ὀνομαστούς, τὸν δὲ τόπον ἄμικτον ὅλον παραλαβὼν, καὶ παντάπασιν ἐξηγριωμένον, ἡμερώτερον καὶ πρᾳότερον κατέστησεν· ἔτι δὲ πρὸς τούτοις, εἰς ἔχθραν μὲν Βασιλεῖ καταστὰς, οὕτως αὐτὸν ἠμύνατο καλῶς, ὥστε ἀείμνηστον γενέσθαι τὸν πόλεμον τὸν περὶ Κύπρον· ὅτε δ' ἦν αὐτῷ σύμμαχος, τοσούτῳ χρησιμώτερον ἑαυτὸν παρέσχε τῶν ἄλλων, ὥστε ὁμολογουμένως μεγίστην αὐτῷ συμβαλέσθαι δύναμιν εἰς τὴν ναυμαχίαν τὴν περὶ Κνίδον. Ἧς γενομένης, βασιλεὺς μὲν ἁπάσης τῆς Ἀσίας κύριος κατέστη· Λακεδαιμόνιοι δ', ἀντὶ τοῦ τὴν ἤπειρον 50 πορθεῖν, περὶ τῆς ἑαυτῶν κινδυνεύειν ἠναγκάσθησαν· οἱ δ' Ἕλληνες ἀντὶ δουλείας αὐτονομίαν ἔσχον· Ἀθηναῖοι δὲ τοσοῦτον ἐπέδοσαν, ὥστε τοὺς πρότερον αὐτῶν ἄρχοντας, ἐλθεῖν ὡς αὐτοὺς τὴν ἀρχὴν παραδώσοντας.

ΚϚʹ. Ὥστ', εἴτις ἔροιτό με, τί νομίζω μέγιστον εἶναι τῶν Εὐαγόρᾳ πεπραγμένων, πότερον τὰς ἐπιμελείας καὶ τὰς παρασκευὰς τὰς πρὸς Λακεδαιμονίους, δι' ὧν τὰ προειρημένα γέγονεν, ἢ τὸν τελευταῖον πόλεμον, ἢ τὴν

49. Ita Coray pro *σκοπῶμεν*, ut in omnibus editionibus. Sed scribi potest etiam *σκοπῶμεν*, mutata præcedente conjunctione εἰ in ἄν.

50. *Continentem*; hic sumitur pro Asia, aut potius pro illa parte Asiæ, quæ tributum solvebat Regi Persidis.

κατάληψιν τῆς βασιλείας, ἢ τὴν ὅλην τῶν πραγμάτων διοίκησιν, εἰς πολλὴν ἀπορίαν ἂν κατασταίην. Τοῦτο γάρ μοι δοκεῖ μέγιστον εἶναι, καὶ θαυμαστότατον, καθ' ἅπερ ἂν αὐτῶν ἐπιστήσω τὴν γνώμην.

ΚΖ'. Ὥστ', εἴ τινες τῶν προγεγενημένων δι' ἀρετὴν ἀθάνατοι γεγόνασιν, οἶμαι κἀκεῖνον ἠξιῶσθαι ταύτης τῆς δωρεᾶς, σημείοις χρώμενος, ὅτι καὶ τὸν ἐνθάδε βίον εὐτυχέστερον καὶ θεοφιλέστερον 51 ἐκείνων διαβεβίωκε. Τῶν μὲν γὰρ ἡμιθέων τοὺς πλείστους καὶ ὀνομαστοτάτους εὑρήσομεν ταῖς μεγίσταις συμφοραῖς περιπεσόντας· Εὐαγόρας δὲ οὐ μόνον θαυμαστότατος ἐξ ἀρχῆς ὢν διετέλεσεν, ἀλλὰ καὶ μακαριστότατος.

ΚΗ'. Τί γὰρ ἀπέλιπεν εὐδαιμονίας 52; ὃς τοιούτων μὲν προγόνων ἔτυχεν, οἵων οὐδεὶς ἄλλος, πλὴν εἴ τις ἀπὸ τῶν αὐτῶν ἐκείνῳ γέγονε· τοσοῦτον δὲ καὶ τῷ σώματι τῶν ἄλλων καὶ τῇ γνώμῃ 53 διήνεγκεν, ὥστε μὴ μόνον Σαλαμῖνος, ἀλλὰ καὶ τῆς Ἀσίας ἁπάσης ἄξιος εἶναι τυραννεῖν· κάλλιστα δὲ κτησάμενος τὴν βασιλείαν, ἐν ταύτῃ τὸν βίον διετέλεσε· θνητὸς δὲ γενόμενος, ἀθάνατον τὴν περὶ αὐτοῦ μνήμην κατέλιπε· τοσοῦτον δὲ ἐβίω χρόνον, ὥστε μήτε τοῦ γήρως ἄμοιρος γενέσθαι, μήτε τῶν νοσημάτων μετασχεῖν τῶν διὰ ταύτην τὴν ἡλικίαν γιγνομένων· πρὸς δὲ τούτοις, ὃ δοκεῖ σπανιώτατον εἶναι καὶ χαλεπώτατον, εὐπαιδίας τυχεῖν ἅμα καὶ πολυπαιδίας, οὐδὲ τούτου διήμαρτεν, ἀλλὰ καὶ τοῦτ' αὐτῷ συνέπεσε 54· καὶ τὸ μέγιστον, ὅτι τῶν ἐξ αὐτοῦ γενομένων οὐ-

51. Hoc in loco vox θεοφιλέστερος passive sumitur, et significat, *magis amatus a Deo*. 52. *Quae felicitas illi defuit*. 53. *Animo*. 54. *Contigit*.

δένα κατέλιπεν ἰδιωτικοῖς ὀνόμασι προσαγορευόμενον, ἀλλὰ τὸν μὲν 55 βασιλέα καλούμενον, τοὺς δὲ ἄνακτας, τὰς δὲ ἀνάσσας 56. Ὥστ', εἴ τινες τῶν ποιητῶν περί τινος τῶν προγεγενημένων ὑπερβολαῖς κέχρηνται, λέγοντες, ὡς ἦν θεὸς ἐν ἀνθρώποις, ἢ δαίμων, ἀλλ' οὐ θνητὸς, ἅπαντας τὰ τοιαῦτα περὶ τὴν ἐκείνου ῥηθῆναι φύσιν 57 μάλιστ' ἂν ἁρμόσειε.

ΚΘ'. Τῶν μὲν οὖν εἰς Εὐαγόραν 58 πολλὰ μὲν οἴομαι παραλιπεῖν· ὑστερίζω γὰρ τῆς ἀκμῆς τῆς ἐμαυτοῦ, μεθ' ἧς ἀκριβέστερον καὶ φιλοπονώτερον ἐξειργασάμην ἂν τὸν ἔπαινον τοῦτον· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ νῦν, ὅσον ἦν κατὰ τὴν ἐμὴν δύναμιν, οὐκ ἀνεγκωμίαστός ἐστιν.

Λ'. Ἐγὼ δ', ὦ Νικόκλεις, ἡγοῦμαι καλὰ μὲν εἶναι μνημεῖα καὶ τὰς τῶν σωμάτων εἰκόνας· πολὺ μέντοι πλείονος ἀξίας τὰς τῶν πράξεων καὶ τῆς διανοίας, ἃς ἐν τοῖς λόγοις ἄν τις μόνον τοῖς τεχνικῶς ἔχουσι θεωρήσειε. Προκρίνω δὲ ταύτας, πρῶτον μὲν εἰδὼς, τοὺς καλοὺς καὶ ἀγαθοὺς τῶν ἀνδρῶν, οὐχ οὕτως ἐπὶ τῷ κάλλει τοῦ σώματος σεμνυνομένους, ὡς ἐπὶ τοῖς ἔργοις καὶ τῇ μνήμῃ 59 φιλοτιμουμένους· ἔπειθ' ὅτι τοὺς μὲν τύπους ἀναγκαῖον παρὰ τούτοις εἶναι μόνον, παρ' οἷς ἂν σταθῶσι· τοὺς δὲ λόγους ἐξενεχθῆναι οἷόν τ' ἐστιν εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ διαδοθέντας ἐν ταῖς τῶν εὖ φρονούντων δια-

55. s. c. Nicoclem. 56. *Fratres (et sorores Nicoclis principes)*. Mos hodiernus vocandi principes filios fratres, uxores, et sorores quasi omnium regum et imperatorum Europæ, originem duxit, teste Aristotele, a Cypriis. 57. Hæc syntaxis observatione digna est, pro περὶ τὴν ἐκείνου φύσιν. 58. Subintelligitur ἀνηκόντων, aut aliud simile. 59. Intelligitur τῶν ἔργων.

τριβαῖς ἀγαπᾶσθαί 60, παρ' οἷς κρεῖττόν ἐστιν, ἢ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν εὐδοκιμεῖν· πρὸς δὲ τούτοις, ὅτι τοῖς μὲν πεπλασμένοις καὶ τοῖς γεγραμμένοις οὐδεὶς ἂν τὴν τοῦ σώματος φύσιν ὁμοιώσειε, τοὺς δὲ τρόπους τοὺς ἀλλήλων, καὶ τὰς διανοίας, τὰς ἐν τοῖς λεγομένοις ἐνούσας, ἐκ τούτων ῥᾴδιόν ἐστι μιμεῖσθαι τοῖς μὴ ῥαθυμεῖν αἱρουμένοις, ἀλλὰ χρηστοῖς εἶναι βουλομένοις.

ΛΑ'. Ὧν ἕνεκα καὶ μᾶλλον ἐπεχείρησα γράφειν τοῦτον τὸν λόγον, ἡγούμενος καὶ σοὶ, καὶ τοῖς σοῖς παισὶ, καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς ἀπ' Εὐαγόρου γεγονόσι, πολὺ καλλίστην ἂν γενέσθαι ταύτην παράκλησιν 61, εἴ τις ἀθροίσας τὰς ἀρετὰς τὰς ἐκείνου, καὶ τῷ λόγῳ κοσμήσας, παραδοίη θεωρεῖν 62 ὑμῖν, καὶ συνδιατρίβειν αὐταῖς. Τοὺς μὲν γὰρ ἄλλους προτρέπομεν ἐπὶ τὴν φιλοσοφίαν, ἑτέρους 63 ἐπαινοῦντες, ἵνα, ζηλοῦντες ἐκ τούτων 64 τοὺς εὐλογουμένους 65, τῶν αὐτῶν ἐκείνοις ἐπιτηδευμάτων ἐπιθυμῶσιν· ἐγὼ δὲ σὲ καὶ τοὺς σοὺς, οὐκ ἀλλοτρίοις παραδείγμασι χρώμενος, ἀλλ' οἰκείοις, παρακαλῶ καὶ συμβουλεύω προσέχειν τὸν νοῦν, ὅπως καὶ λέγειν καὶ πράττειν μηδενὸς ἧττον δυνήσῃ τῶν Ἑλλήνων.

ΛΒ'. Καὶ μὴ νόμιζέ με καταγιγνώσκειν, ὡς νῦν ἀμελεῖς, ὅτι πολλάκις σοι διακελεύομαι περὶ τῶν αὐτῶν. Οὐ γὰρ οὔτε ἐμὲ λέληθεν, οὔτε τοὺς ἄλλους, ὅτι καὶ μόνος καὶ πρῶτος τῶν ἐν τυραννίδι καὶ πλούτῳ καὶ τρυφαῖς ὄντων, φιλοσοφεῖν καὶ φιλοπονεῖν ἐπεχείρησας· οὐδ'

60. *Coli, laudari, excipi.* 61. *Hortationem* ad imitandum Evagoram 62. Tanquam imaginem 63. *Alienos, nihil attinentes.* 64. Su' τῶν ἐπαίνων. 65. *Laudatos.*

ὅτι πολλοὺς τῶν βασιλέων ποιήσεις, ζηλώσαντας τὴν σὴν παίδευσιν, τούτων τῶν διατριβῶν ἐπιθυμεῖν, ἀφεμένους ἐφ' οἷς νῦν λίαν χαίρουσιν. Ἀλλ' ὅμως ἐγὼ, ταῦτα εἰδὼς, οὐδὲν ἧττον καὶ ποιῶ καὶ ποιήσω ταὐτὸν, ὅπερ ἐν τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσιν οἱ θεαταί· καὶ γὰρ ἐκεῖνοι παρακελεύονται τῶν δρομέων 66, οὐ τοῖς ἀπολελειμμένοις, ἀλλὰ τοῖς περὶ τῆς νίκης ἀγωνιζομένοις.

ΛΓ'. Ἐμὸν μὲν οὖν ἐστι καὶ τῶν ἄλλων φίλων 67, τοιαῦτα καὶ λέγειν καὶ γράφειν, ἐξ ὧν μέλλομέν σε παροξύνειν ὀρέγεσθαι τούτων, ὧνπερ καὶ νῦν τυγχάνεις ἐπιθυμῶν· σοὶ δὲ προσήκει μηδὲν ἐλλείπειν, ἀλλ' ὥσπερ ἐν τῷ παρόντι καὶ τὸν ἄλλον χρόνον ἐπιμελεῖσθαι, καὶ τὴν ψυχὴν ἀσκεῖν, ὅπως ἄξιος ἔσῃ καὶ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν ἄλλων προγόνων· ὡς ἅπασι μὲν προσήκει περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι τὴν φρόνησιν, μάλιστα δ' ὑμῖν, τοῖς πλείστων κυρίοις οὖσι. Χρὴ δὲ οὐκ ἀγαπᾶν 68, εἰ τῶν παρόντων τυγχάνεις ὢν ἤδη κρείττων, ἀλλ' ἀγανακτεῖν, εἰ, τοιοῦτος μὲν αὐτὸς ὢν τὴν φύσιν, γεγονὼς δὲ τὸ μὲν παλαιὸν ἀπὸ Διὸς, τὸ δ' ὑπογυιώτατον 69 ἐξ ἀνδρὸς τοιούτου τὴν ἀρετὴν, εἰ 70 μὴ πολὺ διοίσεις καὶ τῶν ἄλλων, καὶ τῶν ἐν ταῖς αὐταῖς σοι τιμαῖς ὄντων. Ἔστι δ' ἐπὶ σοὶ μὴ διαμαρτεῖν τούτων· ἐὰν γὰρ ἐμμένῃς τῇ φιλοσοφίᾳ, καὶ τοσοῦτον ἐπιδιδῷς, ὅσονπερ νῦν, ταχέως γενήσῃ τοιοῦτος, οἷόν σε προσήκει.

66. Deest præpositio ἐκ. 67. Subint. ἴδιον, aut ἔργον. 68. *Contentum esse.* 69. Accusat. adverbii more adhibitus, et sign. *nuper.* 70. Conjunctio εἰ redundat, aut culpa exscriptorum, aut quia auctor eam repetere voluit propter periodi longitudinem.

παρ' ἐκεῖνον καταφυγὼν, καὶ τῇ πόλει τάχιστ' ἂν αὐτὸν γενέσθαι βοηθόν. Πολλὰ δὲ πρότερον ἤδη κατωρθωκὼς, οὐδὲ περὶ ἑνὸς [37] πώποτε πράγματος ἔδοξεν ἄμεινον ἢ περὶ τούτων βεβουλεῦσθαι· συνέβη γὰρ αὐτῷ, διὰ τὴν ἄφιξιν τὴν εἰς Κύπρον, καὶ ποιῆσαι καὶ παθεῖν πλεῖστα ἀγαθά. Πρῶτον μὲν γὰρ οὐκ ἔφθησαν ἀλλήλοις πλησιάσαντες, καὶ περὶ πλείονος ἐποιήσαντο σφᾶς αὐτοὺς, ἢ τοὺς πρότερον οἰκείους ὄντας. Ἔπειτα περί τε τῶν ἄλλων ὁμονοοῦντες ἅπαντα τὸν χρόνον διετέλεσαν, καὶ περὶ τῆς ἡμετέρας πόλεως τὴν αὐτὴν γνώμην ἔσχον. Ὁρῶντες γὰρ αὐτὴν ὑπὸ Λακεδαιμονίοις οὖσαν, καὶ μεγάλῃ μεταβολῇ κεχρημένην, λυπηρῶς καὶ βαρέως ἔφερον, ἀμφότεροι προσήκοντα ποιοῦντες· τῷ μὲν [38] γὰρ ἦν φύσει πατρὶς, τὸν δὲ [39] διὰ πολλὰς καὶ μεγάλας εὐεργεσίας νόμῳ πολίτην ἐπεποίηντο. Σκοπουμένοις δὲ αὐτοῖς, ὅπως τῶν συμφορῶν αὐτὴν ἀπαλλάξωσι, ταχὺ τὸν καιρὸν Λακεδαιμόνιοι παρεσκεύασαν· ἄρχοντες γὰρ τῶν Ἑλλήνων καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, εἰς τοῦτ' ἀπληστίας ἦλθον, ὥστε καὶ τὴν Ἀσίαν κακῶς ποιεῖν ἐπεχείρησαν. Λαβόντες δὲ ἐκεῖνοι τοῦτον τὸν καιρὸν, καὶ τῶν στρατηγῶν τῶν βασιλέως ἀπορούντων, ὅ, τι χρήσωνται τοῖς παροῦσιν, ἐδίδασκον αὐτοὺς μὴ κατὰ γῆν, ἀλλὰ κατὰ θάλατταν τὸν πόλεμον τὸν πρὸς Λακεδαιμονίους ποιεῖσθαι· νομίζοντες, εἰ μὲν πεζὸν στρατόπεδον καταστήσαιντο, καὶ τούτῳ περιγένοιντο, τὰ περὶ τὴν ἤπειρον μόνην καλῶς ἕξειν· εἰ δὲ κατὰ

tur de illo celebri navali praelio, habito in Aegospotamo ante Lampsacum; in quo praelio Athenienses victi fuerunt a Lisandro an. 4. Olympiadis XCIII. Nam ex CLXXX navibus Atheniensium, cum VIII tantum potuit confugere apud Evagoram. 37. Idem ac περὶ οὐδενός. 38. s. l. Κόνωνι. 39. s. l. τὸν Εὐαγόραν.

θάλατταν κρατήσειαν, πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα τῆς νίκης ταύτης μεθέξειν. Ὅπερ συνέβη· πεισθέντων γὰρ ταῦτα τῶν στρατηγῶν, καὶ ναυτικοῦ συλλεγέντος, Λακεδαιμόνιοι μὲν κατεναυμαχήθησαν, καὶ τῆς ἀρχῆς ἀπεστερήθησαν, οἱ δὲ Ἕλληνες ἠλευθερώθησαν, ἡ δὲ πόλις ἡμῶν τῆς τε παλαιᾶς δόξης μέρος τι πάλιν ἀπέλαβε, καὶ τῶν συμμάχων ἡγεμὼν κατέστη. Καὶ ταῦτ' ἐπράχθη, Κόνωνος μὲν στρατηγοῦντος, Εὐαγόρου δὲ αὐτόν τε παρασχόντος, καὶ τῆς δυνάμεως τὴν πλείστην παρασκευάσαντος. Ὑπὲρ ὧν ἡμεῖς μὲν αὐτοὺς ἐτιμήσαμεν ταῖς μεγίσταις τιμαῖς, καὶ τὰς εἰκόνας αὐτῶν ἐστήσαμεν, οὗπερ 40 τὸ τοῦ Διὸς ἄγαλμα τοῦ σωτῆρος, πλησίον ἐκείνου τε καὶ σφῶν αὐτῶν 41, ἀμφοτέρων ὑπόμνημα, καὶ τοῦ μεγέθους τῆς εὐεργεσίας, καὶ τῆς φιλίας τῆς πρὸς ἀλλήλους.

ΚΒ'. Βασιλεὺς δὲ οὐ τὴν αὐτὴν γνώμην ἔσχε περὶ αὐτῶν· ἀλλ' ὅσῳ μείζω καὶ πλείονος ἄξια κατειργάσαντο, τοσούτῳ μᾶλλον ἔδεισεν αὐτούς. Περὶ μὲν οὖν Κόνωνος ἄλλος ἡμῖν ἔσται λόγος. Ὅτι δὲ πρὸς Εὐαγόραν οὕτως ἔσχεν, οὐδ' αὐτὸς λαθεῖν ἐζήτησε. Φαίνεται γὰρ μᾶλλον μὲν σπουδάσας περὶ τὸν ἐν Κύπρῳ πόλεμον, ἢ περὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας, μείζω δὲ καὶ χαλεπώτερον ἐκεῖνον ἀνταγωνιστὴν νομίσας, ἢ Κῦρον τὸν περὶ τῆς βασιλείας ἀμφισβητήσαντα. Καὶ τούτου μέγιστον τεκμήριον· τοῦ μὲν 42 γὰρ ἀκούων τὰς παρασκευάς, τοσοῦτον κατεφρόνησεν, ὥστε, διὰ τὸ μὴ φροντίζειν, μικροῦ δεῖν ἔλαθεν αὐτὸν 43 ἐπὶ τὸ βασίλειον ἐπιστάς· πρὸς δὲ τοῦτον οὕτως ἐκ πολλοῦ περιδεῶς ἔσχεν, ὥστε, μεταξὺ πάσ-

40. *Ubi:* pro ἐφ' οὗπερ, s. l. τόπου. 41. *Prope Jovem conservatorem, et se ipsos* 42. *Cyri fratris.* 43. *Illum decepit*, idest priusquam ille (frater Artaxerxes) id sciret.

χων εὖ 44, πολεμεῖν πρὸς αὐτὸν ἐπεχείρησε, δίκαια μὲν οὐ ποιῶν, οὐ μὴν παντάπασιν ἀλόγως βουλευσάμενος. Ἠπίστατο μὲν γὰρ πολλοὺς καὶ τῶν Ἑλλήνων, καὶ τῶν βαρβάρων, ἐκ ταπεινῶν καὶ φαύλων πραγμάτων, μεγάλας δυναστείας κατεργασαμένους· ᾐσθάνετο δὲ τὴν Εὐαγόρου μεγαλοψυχίαν, καὶ τὰς ἐπιδόσεις αὐτῷ, καὶ τὰς δόξας τῶν πραγμάτων, οὐ κατὰ μικρὸν γιγνομένας, ἀλλὰ καὶ τὴν φύσιν ἀνυπέρβλητον ἔχοντα, καὶ τὴν τύχην αὐτῷ συναγωνιζομένην. Ὥστε, οὐχ ὑπὲρ τῶν γεγενημένων ὀργιζόμενος, ἀλλὰ περὶ τῶν μελλόντων φοβούμενος, οὐδὲ περὶ Κύπρου μόνον δεδιὼς, ἀλλὰ πολὺ περὶ μειζόνων, ἐποιήσατο τὸν πόλεμον πρὸς αὐτόν· οὕτω δ' οὖν ὥρμησεν, ὥστε εἰς τὴν στρατείαν 45 ταύτην πλέον ἢ πεντακισμύρια τάλαντα κατηνάλωσεν.

ΚΓ'. Ἀλλ' ὅμως Εὐαγόρας, πάσαις ἀπολελειμμένος ταῖς δυνάμεσιν, ἀντιτάξας τὴν ἑαυτοῦ γνώμην πρὸς τὰς οὕτως ὑπερμεγέθεις παρασκευὰς, ἐπέδειξεν αὑτὸν ἐν τούτοις πολὺ θαυμαστότερον, ἢ τοῖς ἄλλοις τοῖς προειρημένοις. Ὅτε μὲν γὰρ αὐτὸν εἴων εἰρήνην ἄγειν, τὴν ἑαυτοῦ μόνην πόλιν εἶχεν· ἐπειδὴ δὲ ἠναγκάσθη πολεμεῖν, τοιοῦτος ἦν, καὶ τοιοῦτον εἶχε Πρωταγόραν 46 τὸν υἱὸν τὸν ἑαυτοῦ συναγωνιστὴν, ὥστε μικροῦ μὲν ἐδέησε Κύπρον ἅπασαν κατασχεῖν, Φοινίκην δὲ ἐπόρθησε, Τύρον δὲ κατὰ κράτος εἷλε, Κιλικίαν δὲ βασιλέως ἀπέστησε, τοσούτους δὲ τῶν πολεμίων ἀπώλεσεν, ὥστε πολλοὺς τῶν Περσῶν, πενθοῦντας τὰς ἑαυτῶν συμφορὰς, μεμνῆσθαι τῆς

44. *Dum beneficia ab Evagora recipiebat.* 45. Ita scribit Coray pro στρατιὰν, quod legitur in omnibus editionibus. 46. Fratrem Nicoclis.

ἀρετῆς τῆς ἐκείνου· τελευτῶν δ' οὕτως ἐνέπλησεν αὐτοὺς τοῦ πολεμεῖν, ὥστε, εἰθισμένων τὸν ἄλλον χρόνον τῶν βασιλέων μὴ διαλάττεσθαι τοῖς ἀποστᾶσι, πρὶν κύριοι γένοιντο τῶν σωμάτων, ἄσμενοι τὴν εἰρήνην ἐποιήσαντο, λύσαντες μὲν τὸν νόμον τοῦτον, οὐδὲν δὲ κινήσαντες τῆς Εὐαγόρου τυραννίδος. Καὶ Λακεδαιμονίων μὲν, τῶν καὶ δόξαν καὶ δύναμιν μεγίστην ἐχόντων κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν 47, ἐντὸς τριῶν ἐτῶν ἀφείλετο τὴν ἀρχήν. Εὐαγόρα δὲ πολεμήσας ἔτη δέκα, τῶν αὐτῶν κύριον κατέλιπεν, ὧνπερ ἦν καὶ πρὶν εἰς τὸν πόλεμον εἰσελθεῖν. Ὃ δὲ πάντων θαυμαστότατον, τὴν γὰρ πόλιν, ἣν Εὐαγόρας, ἑτέρου τυραννεύοντος 48, μετὰ πεντήκοντα ἀνδρῶν εἷλε, ταύτην βασιλεὺς ὁ μέγας, τοσαύτην δύναμιν ἔχων, οὐχ' οἷός τ' ἐγένετο χειρώσασθαι.

ΚΔ'. Καίτοι πῶς ἄν τις τὴν ἀνδρίαν, ἢ τὴν φρόνησιν, ἢ σύμπασαν τὴν ἀρετὴν τὴν Εὐαγόρου φανερώτερον ἐπιδείξειεν, ἢ διὰ τοιούτων ἔργων καὶ κινδύνων; Οὐ γὰρ μόνον φανεῖται τοὺς ἄλλους πολέμους, ἀλλὰ καὶ τὸν τῶν ἡρώων ὑπερβαλόμενος, τὸν ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων ὑμνούμενον. Οἱ μὲν γὰρ μετὰ πάσης Ἑλλάδος Τροίαν μόνην εἷλον, ὁ δὲ μίαν πόλιν ἔχων, πρὸς ἅπασαν τὴν Ἀσίαν ἐπολέμησεν· ὥστ', εἰ τοσοῦτοι τὸ πλῆθος ἐγκωμιάζειν αὐτὸν ἠβουλήθησαν, ὅσοιπερ ἐκείνους, πολὺ μείζω ἂν καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν ἔλαβε.

ΚΕ'. Τίνα γὰρ ἂν εὑρήσομεν τῶν τότε γενομένων,

47. *Eo tempore*: καιρὸς, hoc in loco accipitur pro χρόνον; καιρὸς proprie signif. *tempestas*, *occasio*, *opportunitas*; et χρόνος, *tempus*.
48. Idem ac τυραννοῦντος, idest βασιλεύοντος.

εἰ τοὺς μύθους νῦν ἀφέντες, τὴν ἀλήθειαν σκοποῖμεν [49], τοιαῦτα διαπεπραγμένον, ἢ τίνα τοσούτων μεταβολῶν ἐν τοῖς πράγμασιν αἴτιον γεγενημένον; ὃς ἑαυτὸν μὲν ἐξ ἰδιώτου τύραννον κατέστησε, τὸ δὲ γένος, ἀπεληλαμένον ἅπαν τῆς πολιτείας, εἰς τὰς προσηκούσας τιμὰς πάλιν ἐπανήγαγε, τοὺς δὲ πολίτας ἐκ βαρβάρων μὲν Ἕλληνας ἐποίησεν, ἐξ ἀνάνδρων δὲ πολεμικούς, ἐξ ἀδόξων δὲ ὀνομαστούς, τὸν δὲ τόπον ἄμικτον ὅλον παραλαβὼν, καὶ παντάπασιν ἐξηγριωμένον, ἡμερώτερον καὶ πρᾳότερον κατέστησεν· ἔτι δὲ πρὸς τούτοις, εἰς ἔχθραν μὲν Βασιλεῖ καταστὰς, οὕτως αὐτὸν ἠμύνατο καλῶς, ὥστε ἀείμνηστον γενέσθαι τὸν πόλεμον τὸν περὶ Κύπρον· ὅτε δ' ἦν αὐτῷ σύμμαχος, τοσούτῳ χρησιμώτερον ἑαυτὸν παρέσχε τῶν ἄλλων, ὥστε ὁμολογουμένως μεγίστην αὐτῷ συμβαλέσθαι δύναμιν εἰς τὴν ναυμαχίαν τὴν περὶ Κνίδιον. Ἧς γενομένης, Βασιλεὺς μὲν ἁπάσης τῆς Ἀσίας κύριος κατέστη· Λακεδαιμόνιοι δ', ἀντὶ τοῦ τὴν ἤπειρον [50] πορθεῖν, περὶ τῆς ἑαυτῶν κινδυνεύειν ἠναγκάσθησαν· οἱ δ' Ἕλληνες ἀντὶ δουλείας αὐτονομίαν ἔσχον· Ἀθηναῖοι δὲ τοσοῦτον ἐπέδοσαν, ὥστε τοὺς πρότερον αὐτῶν ἄρχοντας, ἐλθεῖν ὡς αὐτοὺς τὴν ἀρχὴν παραδώσοντας.

ΚϚʹ. Ὥστ', εἴ τις ἔροιτό με, τί νομίζω μέγιστον εἶναι τῶν Εὐαγόρᾳ πεπραγμένων, πότερον τὰς ἐπιμελείας καὶ τὰς παρασκευὰς τὰς πρὸς Λακεδαιμονίους, δι' ὧν τὰ προειρημένα γέγονεν, ἢ τὸν τελευταῖον πόλεμον, ἢ τὴν

49. Ita Coray pro σκοπῶμεν, ut in omnibus editionibus. Sed scribi potest etiam σκοπῶμεν, mutata præcedente conjunctione εἰ in ἤν.
50. *Continentem*; hic sumitur pro Asia, aut potius pro illa parte Asiæ, quæ tributum solvebat Regi Persidis.

καταλήψει τῆς βασιλείας, ἢ τὴν ὅλην τῶν πραγμάτων διοίκησιν, εἰς πολλὴν ἀπορίαν ἂν καταστάιην. Τοῦτο γάρ μοι δοκεῖ μέγιστον εἶναι, καὶ θαυμαστότατον, καθ᾽ ὅ,τι ἂν αὐτῶν ἐπιστήσω τὴν γνώμην.

ΚΖ΄. Ὥστ᾽, εἴ τινες τῶν προγεγενημένων δι᾽ ἀρετὴν ἀθάνατοι γεγόνασιν, οἶμαι κἀκεῖνον ἠξιῶσθαι ταύτης τῆς δωρεᾶς, σημείοις χρώμενος, ὅτι καὶ τὸν ἐνθάδε βίον εὐτυχέστερον καὶ θεοφιλέστερον 51 ἐκείνων διαβεβίωκε. Τῶν μὲν γὰρ ἡμιθέων τοὺς πλείστους καὶ ὀνομαστοτάτους εὑρήσομεν ταῖς μεγίσταις συμφοραῖς περιπεσόντας· Εὐαγόρας δὲ οὐ μόνον θαυμαστότατος ἐξ ἀρχῆς ὢν διετέλεσεν, ἀλλὰ καὶ μακαριστότατος.

ΚΗ΄. Τί γὰρ ἀπέλιπεν εὐδαιμονίας 52; ὃς τοιούτων μὲν προγόνων ἔτυχεν, οἵων οὐδεὶς ἄλλος, πλὴν εἴ τις ἀπὸ τῶν αὐτῶν ἐκείνῳ γέγονε· τοσοῦτον δὲ καὶ τῷ σώματι τῶν ἄλλων καὶ τῇ γνώμῃ 53 διήνεγκεν, ὥστε μὴ μόνον Σαλαμῖνος, ἀλλὰ καὶ τῆς Ἀσίας ἁπάσης ἄξιος εἶναι τυραννεῖν· κάλλιστα δὲ κτησάμενος τὴν βασιλείαν, ἐν ταύτῃ τὸν βίον διετέλεσε· θνητὸς δὲ γενόμενος, ἀθάνατον τὴν περὶ αὐτοῦ μνήμην κατέλιπε· τοσοῦτον δὲ ἐβίω χρόνον, ὥστε μήτε τοῦ γήρως ἄμοιρος γενέσθαι, μήτε τῶν νοσημάτων μετασχεῖν τῶν διὰ ταύτην τὴν ἡλικίαν γιγνομένων· πρὸς δὲ τούτοις, ὃ δοκεῖ σπανιώτατον εἶναι καὶ χαλεπώτατον, εὐπαιδίας τυχεῖν ἅμα καὶ πολυπαιδίας, οὐδὲ τούτου διήμαρτεν, ἀλλὰ καὶ τοῦτ᾽ αὐτῷ συνέπεσε 54· καὶ τὸ μέγιστον, ὅτι τῶν ἐξ αὐτοῦ γενομένων οὐ-

51. Hoc in loco vox θεοφιλέστερον passive sumitur, et significat, *magis amatus a Deo*. 52. *Quae felicitas illi defuit*. 53. *Animo*. 54. *Contigit*.

δένα κατέλιπεν ἰδιωτικοῖς ὀνόμασι προσαγορευόμενον, ἀλλὰ τὸν μὲν 55 βασιλέα καλούμενον, τοὺς δὲ ἄνακτας, τὰς δὲ ἀνάσσας 56. Ὥστ', εἴ τινες τῶν ποιητῶν περί τινος τῶν προγεγενημένων ὑπερβολαῖς κέχρηνται, λέγοντες, ὡς ἦν θεὸς ἐν ἀνθρώποις, ἢ δαίμων, ἀλλ' οὐ θνητὸς, ἅπαντας τὰ τοιαῦτα περὶ τὴν ἐκείνου ῥηθῆναι φύσιν 57 μάλιστ' ἂν ἁρμόσειε.

ΚΘ'. Τῶν μὲν οὖν εἰς Εὐαγόραν 58 πολλὰ μὲν οἴομαι παραλιπεῖν· ὑστερίζω γὰρ τῆς ἀκμῆς τῆς ἐμαυτοῦ, μεθ' ἧς ἀκριβέστερον καὶ φιλοπονώτερον ἐξειργασάμην ἂν τὸν ἔπαινον τοῦτον· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ νῦν, ὅσον ἦν κατὰ τὴν ἐμὴν δύναμιν, οὐκ ἀνεγκωμίαστός ἐστιν.

Λ'. Ἐγὼ δ', ὦ Νικόκλεις, ἡγοῦμαι καλὰ μὲν εἶναι μνημεῖα καὶ τὰς τῶν σωμάτων εἰκόνας· πολὺ μέν τοι πλείονος ἀξίας τὰς τῶν πράξεων καὶ τῆς διανοίας, ἃς ἐν τοῖς λόγοις ἄν τις μόνον τοῖς τεχνικῶς ἔχουσι θεωρήσειε. Προκρίνω δὲ ταύτας, πρῶτον μὲν εἰδὼς, τοὺς καλοὺς καὶ ἀγαθοὺς τῶν ἀνδρῶν, οὐχ οὕτως ἐπὶ τῷ κάλλει τοῦ σώματος σεμνυνομένους, ὡς ἐπὶ τοῖς ἔργοις καὶ τῇ μνήμῃ 59 φιλοτιμουμένους· ἔπειθ' ὅτι τοὺς μὲν τύπους ἀναγκαῖον παρὰ τούτοις εἶναι μόνον, παρ' οἷς ἂν σταθῶσι· τοὺς δὲ λόγους ἐξενεχθῆναί οἷόν τ' ἐστιν εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ διαδοθέντας ἐν ταῖς τῶν εὖ φρονούντων δια-

55. s. c. Nicoclem. 56. *Fratres (et sorores Nicoclis principes)*. Mos hodiernus vocandi principes filios fratres, uxores, et sorores quasi omnium regum et imperatorum Europæ, originem duxit, teste Aristotele, a Cypriis. 57. Hæc syntaxis observatione digna est, pro περὶ τῆς ἐκείνου φύσεως. 58. Subintelligitur ἀκηκόντων, aut aliud simile. 59. Subintelligitur τῶν ἔργων.

τριβαῖς ἀγαπᾶσθαί 60, παρ' οἷς κρεῖττόν ἐστιν, ἢ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν εὐδοκιμεῖν· πρὸς δὲ τούτοις, ὅτι τοῖς μὲν πεπλασμένοις καὶ τοῖς γεγραμμένοις οὐδεὶς ἂν τὴν τοῦ σώματος φύσιν ὁμοιώσειε, τοὺς δὲ τρόπους τοὺς ἀλλήλων, καὶ τὰς διανοίας, τὰς ἐν τοῖς λεγομένοις ἐνούσας, ἐκ τούτων ῥᾴδιόν ἐστι μιμεῖσθαι τοῖς μὴ ῥᾳθυμεῖν αἱρουμένοις, ἀλλὰ χρηστοῖς εἶναι βουλομένοις.

ΛΑ'. Ὧν ἕνεκα καὶ μᾶλλον ἐπεχείρησα γράφειν τοῦτον τὸν λόγον, ἡγούμενος καὶ σοί, καὶ τοῖς σοῖς παισί, καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς ἀπ' Εὐαγόρου γεγονόσι, πολὺ καλλίστην ἂν γενέσθαι ταύτην παράκλησιν 61, εἴ τις ἀθροίσας τὰς ἀρετὰς τὰς ἐκείνου, καὶ τῷ λόγῳ κοσμήσας, παραδοίη θεωρεῖν 62 ὑμῖν, καὶ συνδιατρίβειν αὐταῖς. Τοὺς μὲν γὰρ ἄλλους προτρέπομεν ἐπὶ τὴν φιλοσοφίαν, ἑτέρους 63 ἐπαινοῦντες, ἵνα, ζηλοῦντες ἐκ τούτων 64 τοὺς εὐλογουμένους 65, τῶν αὐτῶν ἐκείνοις ἐπιτηδευμάτων ἐπιθυμῶσιν· ἐγὼ δὲ σὲ καὶ τοὺς σούς, οὐκ ἀλλοτρίοις παραδείγμασι χρώμενος, ἀλλ' οἰκείοις, παρακαλῶ καὶ συμβουλεύω προσέχειν τὸν νοῦν, ὅπως καὶ λέγειν καὶ πράττειν μηδενὸς ἧττον δυνήσῃ τῶν Ἑλλήνων.

ΛΒ'. Καὶ μὴ νόμιζέ με καταγιγνώσκειν, ὡς νῦν ἀμελεῖς, ὅτι πολλάκις σοι διακελεύομαι περὶ τῶν αὐτῶν. Οὐ γὰρ οὔτε ἐμὲ λέληθεν, οὔτε τοὺς ἄλλους, ὅτι καὶ μόνος καὶ πρῶτος τῶν ἐν τυραννίδι καὶ πλούτῳ καὶ τρυφαῖς ὄντων, φιλοσοφεῖν καὶ φιλοπονεῖν ἐπεχείρησας οὐδ'

60. *Coli, laudari, excipi.* 61. *Hortationem* ad imitandum Evagoram. 62. Tanquam imaginem 63. *Alienos, nihil attinentes.* 64. Subint. τῶν ἐπαίνων. 65. *Laudatos.*

ὅτι πολλοὺς τῶν βασιλέων ποιήσεις, ζηλώσαντας τὴν σὴν παίδευσιν, τούτων τῶν διατριβῶν ἐπιθυμεῖν, ἀφεμένους ἐφ' οἷς νῦν λίαν χαίρουσιν. Ἀλλ' ὅμως ἐγὼ, ταῦτα εἰδὼς, οὐδὲν ἧττον καὶ ποιῶ καὶ ποιήσω ταὐτὸν, ὅπερ ἐν τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσιν οἱ θεαταί· καὶ γὰρ ἐκεῖνοι παρακελεύονται τῶν δρομέων 66, οὐ τοῖς ἀπολελειμμένοις, ἀλλὰ τοῖς περὶ τῆς νίκης ἀγωνιζομένοις.

ΛΓ'. Ἐμὸν μὲν οὖν ἐστι καὶ τῶν ἄλλων φίλων 67, τοιαῦτα καὶ λέγειν καὶ γράφειν, ἐξ ὧν μέλλομέν σε παροξύνειν ὀρέγεσθαι τούτων, ὧνπερ καὶ νῦν τυγχάνεις ἐπιθυμῶν· σοὶ δὲ προσήκει μηδὲν ἐλλείπειν, ἀλλ' ὥσπερ ἐν τῷ παρόντι καὶ τὸν ἄλλον χρόνον ἐπιμελεῖσθαι, καὶ τὴν ψυχὴν ἀσκεῖν, ὅπως ἄξιος ἔσῃ καὶ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν ἄλλων προγόνων· ὡς ἅπασι μὲν προσήκει περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι τὴν φρόνησιν, μάλιστα δ' ὑμῖν, τοῖς πλείστων κυρίοις οὖσι. Χρὴ δὲ οὐκ ἀγαπᾶν 68, εἰ τῶν παρόντων τυγχάνεις ὢν ἤδη κρείττων, ἀλλ' ἀγανακτεῖν, εἰ, τοιοῦτος μὲν αὐτὸς ὢν τὴν φύσιν, γεγονὼς δὲ τὸ μὲν παλαιὸν ἀπὸ Διὸς, τὸ δ' ὑπογυιώτατον 69 ἐξ ἀνδρὸς τοιούτου τὴν ἀρετὴν, εἰ 70 μὴ πολὺ διοίσεις καὶ τῶν ἄλλων, καὶ τῶν ἐν ταῖς αὐταῖς σοι τιμαῖς ὄντων. Ἔστι δ' ἐπὶ σοὶ μὴ διαμαρτεῖν τούτων· ἐὰν γὰρ ἐμμένῃς τῇ φιλοσοφίᾳ, καὶ τοσοῦτον ἐπιδιδῷς, ὅσονπερ νῦν, ταχέως γενήσῃ τοιοῦτος, οἷόν σε προσήκει.

66. Deest præpositio ἐκ. 67. Subint. ἴδιον, aut ἔργον. 68. *Contentum esse.* 69. Accusat. adverbii more adhibitus, et sign. *nuper.* 70. Conjunctio εἰ redundat, aut culpa exscriptorum, aut quia auctor eam repetere voluit propter periodi longitudinem.

Lysias Atheniensis editus est in lucem A. C. 459. Annos natus quindecim ad Sybaritas sive Thurios novam Atheniensium coloniam profectus, atque a Tisia et Nicia Syracusanis eruditus fuit. Reversus Athenas, inde pulsus in exilium a triginta tyrannis, concessit Megaram; post reditum a Trasybulo ad præturam frustra commendatus, reliquam vitam privatus exegit. Socrati et aliis viris claris familiaris, artem dicendi professus, causas non ipse dixit in judiciis, sed in aliorum usum orationes conscripsit, eisque dicendas suppeditavit. Cicero *in Bruto* c. 16. cum Lysia conferens Catonem, *acuti sunt*, inquit, *elegantes*, *faceti*, *breves*; *sed ille Græcus ab omni laude felicior.* Attigit annum ætatis LXXXIII.

Orationis argumentum.

Erato moritur obæratus, relictis filiis, Erasiphone, Eratone et Erasistrato. Illorum, Erasiphonis scilicet et Eratonis, publicantur bona. Ne igitur et Erasistrati publicarentur quoque, atque ita de sorte in periculum veniret, intercedit orator Erasistrato, cui ea bona debebantur.

ΛΥΣΙΟΥ

Περὶ

Δημοσίων Ἀδικημάτων 1.

Ἴσως τινὲς ὑμῶν, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, διὰ τὸ βούλεσθαί με ἄξιον εἶναί τινος 2, ἡγοῦνται καὶ εἰπεῖν ἂν μᾶλλον ἑτέρου δύνασθαι 3. Ἐγὼ δὲ τοσούτου δέω περὶ τῶν μὴ προσηκόντων ἱκανὸς εἶναι λέγειν, ὥστε δέδοικα, μὴ καὶ περὶ ὧν ἀναγκαῖόν μοι ἐστὶ λέγειν 4, ἀδύνατος ὦ τὰ δέοντα εἰπεῖν. Οἴομαι μὲν οὖν, ἂν πάντα διηγήσωμαι τὰ πεπραγμένα ἡμῖν πρὸς Ἐράτωνα καὶ τοὺς ἐκείνου παῖδας 5, ῥᾳδίως ἐξ αὐτῶν ὑμᾶς εὑρήσειν ἃ προσήκει σκέψασθαι περὶ ταύτης τῆς διαδικασίας 6· ἐξ ἀρχῆς οὖν ἀκούσατε. Ἐράτων ὁ Ἐρασιφῶντος πατὴρ ἐδανείσατο παρὰ τοῦ ἐμοῦ πάππου τάλαντα δύο· ὅτι μὲν οὖν ἔλαβε τἀργύριον, καὶ ὡς τοσοῦτόν γε ἐδεήθη δανεῖσαι 7, ὧν ἐναντίον ἐδόθη, μάρτυρας ὑμῖν παρέξομαι 8·

1. Περὶ δημοσίων ἀδικημάτων: *De injuriis ab universo populo privato factis.* Titulus hic non hujus tantum proprius est orationis, sed communis ei est cum iis duabus, quibus populus injuriarum reus agitur, ob bona insontium per nefas publicata. 2. Subauditur λόγου: *propterea quod me hominem frugi esse volunt.* 3. Id est, *aliis etiam facundia præstare autumant.* 4. Scilicet: ἐγὼ δὲ τοσούτου δέω εἶναι ἱκανὸς λέγειν περὶ τῶν μὴ προσηκόντων *de rebus ad me nil pertinentibus.* 5. *Omnia inter nos Eratonemque et liberos Eratonis gesta.* 6. *In hac actione in fiscum (qua partem bonorum Eratonis publicatorum mihi vindicatum eo).* διαδικασία est controversia de pecuniis publicatis aut publicandis. 7. Scilicet: ἐδεήθη τοῦ ἐμοῦ πάππου δανεῖσαι αὐτῷ. 8. Scilicet: παρέξομαι ὑμῖν μάρτυρας τούτους, ὧν ἐναντίον (*coram quibus*) ἐδόθη τἀργύριον.

ἃ 9 δ' ἐχρήσατο αὐτῷ, καὶ ὅσα ὠφελήθη, οἱ μᾶλλόν τε ἐμοῦ εἰδότες καὶ παραγεγενημένοι οἷς ἐκεῖνος ἔπραττε 10, διηγήσονται ὑμῖν, καὶ μαρτυρήσουσι· καί μοι κάλει μάρτυρας.

Μάρτυρες.

Ἕως τοίνυν ὁ Ἐράτων ἔζη, τούς τε τόκους ἀπελάμβανον ἐγὼ καὶ τ' ἄλλα τὰ συγκείμενα 1· ἐπειδὴ δὲ ἐτελεύτησε, καταλιπὼν υἱοὺς τρεῖς, Ἐρασιφῶντα, καὶ Ἐράτωνα, καὶ Ἐρασίστρατον, οὗτοι οὐδὲν ἔτι ἡμῖν τῶν δικαίων ἐποίουν 2· ἐν μὲν οὖν τῷ πολέμῳ, διότι οὐκ ἦσαν δίκαι 3, οὐ δυνατοὶ ἦμεν παρ' αὐτῶν, ἃ ὤφειλον, πράξασθαι 4· ἐπειδὴ δὲ εἰρήνη ἐγένετο, ὅτεπερ πρῶτον αἱ ἀστυκαὶ δίκαι ἐδικάζοντο 5, λαχὼν 6 ὁ πατὴρ παντὸς τοῦ συμβολαίου Ἐρασιστράτῳ, ὅσπερ μόνος τῶν ἀδελφῶν ἐπεδήμει 7, κατεδικάσατο ἐπὶ Ξεναινέτου ἄρχοντος· μάρτυρας δὲ καὶ τούτων παρέξομαι ὑμῖν· καί μοι κάλει μάρτυρας.

Μάρτυρες.

Ὅτι μὲν τὰ Ἐράτωνος 1 δικαίως ἂν ἡμέτερα εἴη, ἐκ τούτων ῥᾴδιον εἰδέναι· ὅτι δὲ πάντα δημεύεται 2, ἐξ

9. Decet αἷς ante ἅ. 10. *Et qui negotiis ejus interfuerunt in re ejus familiari tractanda versati.*

1. *Et reliqua præmia, quæ ex pacto tabularum ille mihi debebat præstanda.* 2. *Parti nulli juris mei satisfecerunt.* 3. *Interquiescente litium disceptatione.* 4. *Redigere.* 5. *Caussæ privatæ rursus in foro cœperunt agitari.* 6. Subauditur. δίκην: *instituta lite super universo debito adversus Erasistratum.* Attici non dicebant εἰσάγω vel ἐπιφέρω δίκην, sed λαγχάνω δίκην, quia *actionem intendebant*, διὰ κλήρου. 7. *In urbe (tum) aderat.*

1. *Eratonis bona.* 2. *Fisco addicta sunt.*

αὐτῶν τῶν ἀπογραφῶν 3· τρεῖς γὰρ καὶ τέτταρες 4 ἕκαστα ἀπογεγράφασι 5· καίτοι τοῦτό γε παντὶ εὔγνωστον, ὅτι, οὐκ ἂν 6 παραλιπόντες, εἴτι ἄλλο τῶν Ἐράτωνος οἷόν τε ἦν δημεύειν· πάντα τὰ Ἐράτωνος ἀπέγραφον, καὶ ἃ ἐγὼ πολὺν ἤδη χρόνον κέκτημαι. Ὡς μὲν οὖν ἡμῖν οὐδ' ἑτέρωθεν εἰσπράξασθαι 7 οἷόν τε, ἂν ὑμεῖς ταῦτα δημεύσητε 8, εὔγνωστόν μοι δοκεῖ εἶναι· ὡς δὲ τὴν ἀμφισβήτησιν ἐποιησάμην πρός τε ὑμᾶς καὶ τοὺς ἰδιώτας, ἔτι ἀκούσατε. Ἕως μὲν γὰρ ἡμῖν οἱ Ἐρασιφῶντος οἰκεῖοι τούτων τῶν χρημάτων ἠμφισβήτουν, ἅπαντα 9 ἠξίουν ἐμὰ εἶναι, διότι ὑπὲρ ἅπαντος τοῦ χρέους ἀντιδικῶν 10 πρὸς τὸν πατέρα ὁ Ἐρασίστρατος ἡττήθη 11· καὶ τὰ μὲν Σφηττοῖ 12 ἤδη τρία ἔτη μεμίσθωκα 13, τῶν δὲ Κικυννοῖ 14 καὶ τῆς οἰκίας 15 ἐδικαζόμην 16 τοῖς ἔχουσι. Πέρυσι μὲν 17 οὖν διεγράψαν μου τὰς δίκας, ἔμποροι φάσκοντες εἶναι· νυνὶ δὲ λαχόντες ἐν τῷ Γαμηλιῶνι μηνὶ οἱ ναυτοδίκαι, οὐκ ἐξεδίκασαν· ἐπειδὴ δ' ὑμῖν

3. (*facile perspectu*) *ex ipsis indicibus*, seu *recensu bonorum publicatorum.* 4. *Tres enim quatuorve* (*diversi homines*). 5. *In œrario deposuerunt, in indices redegerunt.* 6. Scilicet: οὐκ ἂν ἀπογεγράφασι παραλιπόντες: *Atqui nemini non hoc est obvium, illos recensores in recensibus istis suis conscribendis non facile quicquam fuisse prœtermissuros, si quid adhuc aliud in bonis Eratonis fuisset* (*prœter hœc bona de quibus controversia nunc agitur*). 7. *Exigere* (*quod nobis a filiis Eratonis debetur*). 8. *Si vos hœc bona, quœ mea sunt, ad fiscum trahatis.* 9. *Universa illa bona.* 10. *Cum patre meo contra litigans.* 11. *Caussa cecidisset* 12. Scilicet: ὄντα: *at agrum Sphettium*: Σφηττοῖ adverbium loci est a Σφηττός tribus Atheniensis, sicut ἰσθμοῖ ab ἰσθμός eq. 13. *mercede pacta elocavi.* 14. Scilicet: ὑπὲρ vel περὶ δὲ τῶν Κικυννοῖ: *de rure* autem Cicynnensi. 15. *Et de domo* (*in urbe*). 16. *Jure experiebar.* 17. Reiskius periodum totum sic vertit. *Verum has actiones anno superiori disciderunt homines quidam, qui se mercatores ferebant; et judices rei mercatoriœ atque nauticœ, qui nuper mense Gamelione sortiti sunt, actiones has nondum disceptarunt.*

τὰ Ἐρασιφῶντος δημεύειν ἔδοξεν, ἀφεὶς τῇ πόλει τὰ δύο μέρη 18, τὰ Ἐρασιστράτου ἀξιῶ μοι ψηφισθῆναι 19, διότι ταῦτά γε ἤδη καὶ πρότερον ἐγνώκατε ἡμέτερα εἶναι. Ὡρισάμην 20 οὖν ἐμαυτῷ τὸ τρίτον μέρος τῆς ἐκείνων οὐσίας, οὐ τὴν ἀκρίβειαν ἐπισκεψάμενος, ἀλλὰ πολλῷ πλέον, ἢ τὰ δύο μέρη, τῷ δημοσίῳ 21 ὑπολιπών· ῥᾴδιον δὲ γνῶναι ἐκ τοῦ τιμήματος τοῦ ἐπιγεγραμμένου τοῖς χρήμασιν 22· ἅπαντα μὲν γὰρ πλείονος, ἢ ταλάντου, τετίμηνται 23· ὧν δ' ἐγὼ ἀμφισβητῶ 24, τῷ μὲν πέντε μνᾶς, τῷ δὲ χιλίας δραχμὰς ἐπεγραψάμην 25· καὶ εἰ πλείονος ἄξιά ἐστιν, ἢ τοσούτου, ἐπικηρυχθέντων 26, τὸ περιττὸν ἡ πόλις λήψεται. Ἵνα οὖν εἰδῆτε, ὅτι ταῦτα ἀληθῆ ἐστι, μάρτυρας ὑμῖν παρέξομαι· πρῶτον μὲν, τοὺς μεμισθωμένους 27 παρ' ἐμοῦ τὸ Σφηττοῖ χωρίον, ἔπειτα τῶν Κικυννοῖ τοὺς γείτονας, οἳ ἴσασιν ἡμᾶς ἤδη τρία ἔτη ἀμφισβητοῦντας· ἔτι δὲ τούς τε πέρυσιν ἄρξαντας 28, πρὸς οὓς αἱ δίκαι ἐλήχθησαν 29, καὶ τοὺς νῦν ναυτοδίκας· ἀναγνωσθήσονται δὲ ὑμῖν καὶ αὗται αἱ ἀπογραφαί 30· ἐκ τούτων γὰρ μάλιστα γνώσεσθε, ὅτι οὔτε νεωστὶ ταῦτα τὰ χρήματα ἀξιοῦμεν ἡμέτερα εἶναι, οὔτε νυνὶ τῷ δημοσίῳ πλειόνων ἀμφισβητοῦμεν, ἢ ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ τοῖς ἰδιώταις· καί μοι κάλει μάρτυρας.

18. *Duas partes (bonorum ab Eratone relictorum.)* 19. *Tertiam partem quæ Erasistrati (unius trium fratrum), postulo mihi per sententiam vestram abjudicari.* 20. *Reservavi.* 21. *Fisco.* 22. *Bonis illis.* 23. *Æstimarunt vel æstimata sunt.* 24. *Mihi vindico.* 25. *Æstimavi in libello meo accusatorio.* 26. Scilicet: τούτων τῶν χρημάτων: *sectioni subjecta.* 27. *Qui a me mercede conduxerunt.* 28. *Magistratus anni superioris.* 29. *Ad quos hæ actiones delatæ tum fuerunt.* Vide etiam Notam 6. Λαγχάνω δίκην. 30. *Indices horum bonorum proscriptorum.*

Μάρτυρες.

Ὅτι μὲν οὖν, ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, οὐ παρὰ τὸ δίκαιον ἀξιῶ μοι ψηφίσασθαι τὸ διαδίκασμα 1, ἀλλ' αὐτὸς 2 τῇ πόλει πολλὰ τῶν ἐμαυτοῦ 3 ἀφιεὶς, τοῦτο 4 ἀξιῶ μοι ἀποδοθῆναι, ἀποδέδεικται· ἤδη δέ μοι δοκεῖ δίκαιον εἶναι καὶ δεηθῆναι ὑμῶν τε καὶ τῶν συνδίκων 5 ἐναντίον ὑμῶν 6.

1. *Litem hanc, quae mihi cum republica super bonis Eratonis proscriptis est.* 2. *Ipsemet ultro: sponte mea.* 3. *Magnam quoque partem eorum, quae mihi jure optimo debebantur.* 4. *Pauxillum hoc, quod ipse mihi reliqui.* 5. *Et hos una advocatos fisci.* 6. *Coram vobis.*

Xenophon natus est Athenis Olymp. LXXX; et inter longævos a Luciano annumeratur, eo quod vitam produxit ultra nonagesimum annum. Venustam sortitus est et nobilem a natura formam, atque optimum ingenium; institutio vero pudorem addidit et prudentiam, et illas omnes artes, quæ historicum rerum maximarum decent. Ejus stylus ab Hermogene dictus fuit lucidus et purus, et a Dionysio Halicarnasseo vere atticus et elegantissimus. Xenophon exhibetur a Græcis rhetoricæ magistris tamquam exemplum styli mediocris, suavis et lenis, sed ab ipso Longino exemplum proponitur styli audacis et sublimis. Inest tamen in eo talis nitor et venustas dicendi, ut illum una voce Critici vocent *Musam et Apem atticam*, illi adscribentes versum illum Homeri, in quo hic Vates, ore Nestoris sui ait *fluisse eloquentiæ flumina melle dulciora.* Cui addendum est, in hoc flumine multum inesse etiam auri, nempe e Socratis venis deductum. Nimia igitur laus non est quæ tribuitur illi ab Eunapio, qui illum principem sapientiæ magistrum appellat, quoniam hujus auctoris gesta et scripta posteritati digne ac merito commendanda sunt.

DE CYROPAEDIA.

Cicero et Dionysius tanquam romanensem fabulam historicam dijudicant Cyropædiam a Xenophonte exaratam, ut optimi principis personam nobis exhiberet. Sed Usserius contra, Josephi et D. Hieronymi sententiam secutus, affirmat hujusmodi opus vere historici libri fidem merere: nec aliter censuerunt Bossuetius, Prideaux, Pezvonius, et Marsham: Scaliger vero et Petau, meliori consilio, adhæserunt Arpinatis et Halicarnassei opinioni. Reapse res gestæ, quæ in Cyropædia narrantur, nec cum sacris nec cum profanis historiæ scriptoribus consentiunt; nam certum est Xenophontem nullam de bello Cyri in Medos mentionem fecisse ac totum suum illud esse quod de Ciassare narrat; in errorem temporis maximum incidisse nempe viginti trium annorum cum agit de capta Sardi, et in alium viginti octo annorum errorem cum agit de capta Babylonia, illum sibi contradicere cum describit decem mille hominum reditum in patriam; et tandem non ita accuratum esse quoad geographiam. Quo magis Cyropædiam perlegemus, eo magis persuasum nobis erit auctorem noluisse veram exarare historiam. Vult ille ab ipso exordio ostendere, quantum valeat ad corpus spiritumque confirmandum virilis et optima institutio: deinde ostendit nobilis adolescentis esse pompas evitare et ceteras mollities, et se aliis jucundos præbere suavitate morum, sobrietate et modestia. In Cyro jam adulto magni hominis dotes nobis exhibet, nempe vigilantiam, fallacium voluptatum fugam, et illud *artificium benevolentiæ colligendæ* adeo a M. Tullio laudatum. Et certe sapientia, moderatio, virtus, scientia rei militaris et civi-

lis, prudentia, hæc omnia tanquam in tela variis depicta coloribus apparent in rege Persarum. Scipio ille Africanus secundus, vir potius singularis quam rarus, ut ait super laudatus Orator Romanus, Cyropædiam semper præ manibus habebat: » quos quidem libros non sine causa noster ille Africanus de manibus ponere non solebat: nullum est enim prætermissum in his officium diligentis et moderati imperii «.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

Ἐκ τῆς Κύρου Παιδείας

(Βιβλ. ά.)

Προοίμιον.

Ἔννοιά 1 ποθ' ἡμῖν ἐγένετο, ὅσαι δημοκρατίαι κατελύθησαν ὑπὸ τῶν ἄλλως πως βουλομένων πολιτεύεσθαι μᾶλλον, ἢ ἐν δημοκρατίᾳ· ὅσαι τ' αὖ μοναρχίαι, ὅσαι τε ὀλιγαρχίαι ἀνήρηνται ἤδη ὑπὸ δήμων· καὶ ὅσοι τυραννεῖν ἐπιχειρήσαντες, οἱ μὲ αὐτῶν καὶ ταχὺ πάμπαν κατελύθησαν, οἱ δὲ, κἂν ὁποσονοῦν χρόνον ἄρχοντες διαγένωνται, θαυμάζονται, ὡς σοφοί τε καὶ εὐτυχεῖς ἄνδρες γεγενημένοι. Πολλοὺς δ' ἐδοκοῦμεν 2 καταμεμαθηκέναι καὶ ἐν ἰδίοις οἴκοις, τοὺς μὲν ἔχοντας 3 καὶ πλείονας οἰκέτας, τοὺς δὲ καὶ πάνυ ὀλίγους, καὶ ὅμως οὐδὲ τοῖς ὀλίγοις τούτοις πάντη δυναμένους χρῆσθαι πειθομένοις τοὺς δεσπότας.

Ἔτι δὲ πρὸς τούτοις ἐνενοοῦμεν, ὅτι ἄρχοντες μέν εἰσι καὶ οἱ βουκόλοι τῶν βοῶν 4, καὶ οἱ ἱπποφορβοὶ

1. Eo consilio prooemium hoc adornavit Xenophon, ut Cyrum virtute, tam bellica quam civili, instructissimum exhiberet. Imperandi ars quiddam est longe difficillimum, idque alia atque alia civitatum Græcarum facta multiplici docuerunt exemplo. 2. Ἐδοκοῦμεν καταμεμαθηκέναι, non καταμεμαθήκαμεν. Loquendi genus, cui quandam modestiæ significationem inesse fatendum est. 3. Ἔχοντας pro ἔχειν: verba quæ sicut καταμανθάνω *cognitionem* vel *notitiam* significant Infinitivi vice regunt participium. 4. Ab imperatorio ad pasto-

τῶν ἵππων, καὶ πάντες δὲ οἱ καλούμενοι νομεῖς, ὧν ἂ ἐπιστατῶσι ζώων, εἰκότως ἂν ἄρχοντες τούτων νομίζοιντο. Πάσας τοίνυν τὰς ἀγέλας ταύτας ἐδοκοῦμεν ὁρᾷν μᾶλλον ἐθελούσας πείθεσθαι τοῖς νομεῦσιν, ἢ τοὺς ἀνθρώπους τοῖς ἄρχουσι. Πορεύονταί τε γὰρ αἱ ἀγέλαι, ᾗ ἂν αὐτὰς εὐθύνωσιν οἱ νομεῖς, νέμονταί τε χωρία, ἐφ᾽ ὁποῖα ἂν αὐτὰς ἐφιῶσιν, ἀπέχονταί τε, ὧν 5 ἂν αὐτὰς ἀπείργωσι· καὶ τοῖς καρποῖς τοίνυν τοῖς γιγνομένοις ἐξ αὐτῶν, ἐῶσι τοὺς νομέας χρῆσθαι οὕτως, ὅπως ἂν αὐτοὶ βούλωνται. Ἔτι τοίνυν οὐδεμίαν πώποτε ἀγέλην ᾐσθόμεθα συστᾶσαν 6 ἐπὶ τὸν νομέα, οὔτε ὡς μὴ πείθεσθαι, οὔτε ὡς μὴ ἐπιτρέπειν τῷ καρπῷ χρῆσθαι 7· ἀλλὰ καὶ χαλεπώτεραί εἰσιν αἱ ἀγέλαι πᾶσι τοῖς ἄλλοις, ἢ τοῖς ἄρχουσίτε αὐτῶν, καὶ ὠφελουμένοις ὑπ᾽ αὐτῶν· ἄνθρωποι δὲ ἐπ᾽ οὐδένας μᾶλλον συνίστανται, ἢ ἐπὶ τούτους, οὓς ἂν αἴσθωνται ἄρχειν αὐτῶν ἐπιχειροῦντας.

Ὅτε μὲν δὴ ταῦτα ἐνεθυμούμεθα, οὕτως ἐγιγνώσκομεν περὶ αὐτῶν, ὡς ἀνθρώπῳ πεφυκότι 8 πάντων τῶν ἄλλων ῥᾷον εἴη ζώων ἢ ἀνθρώπων ἄρχειν. Ἐπειδὴ δὲ ἐνενοήσαμεν, ὅτι Κῦρος ἐγένετο Πέρσης, ὃς παμπόλλους μὲν ἀνθρώπους ἐκτήσατο πειθομένους αὐτῷ, παμπόλλας δὲ πόλεις, πάμπολλα δὲ ἔθνη, ἐκ τούτου δὴ ἠναγκαζό-

rale munus apta satis transitio, Homero et scriptoribus Orientalibus perquam familiaris. 5. Apud Atticos scriptores τὸ ἐκεῖνος cum suo substantivo sæpe reticetur ante pronom. relat. ornatus et brevitatis gratia: plena sententia est: ἀπέχονταί τε ἀπ᾽ ἐκείνων τῶν πραγμάτων, ἀφ᾽ ὧν ἂν αὐτάς etc. 6. Pro συστῆναι: vide quæ ad Not. 3 adnotavimus. 7. Scilicet ἐπιτρέπειν αὐτοῖς χρῆσθαι τῷ καρπῷ. 8. *Eam sc. esse humanam conditionem*, vel: *hominem ita esse a natura comparatum, ut facilius etc.*

μεθα μετανοεῖν 9, μὴ οὔτε τῶν ἀδυνάτων, οὔτε τῶν χαλεπῶν ἔργων ἢ τὸ ἀνθρώπων ἄρχειν, ἤν τις ἐπισταμένως τοῦτο πράττῃ. Κύρῳ γοῦν ἴσμεν ἐθελήσαντας πείθεσθαι, τοὺς μὲν ἀπέχοντας παμπόλλων ἡμερῶν ὁδὸν, τοὺς δὲ καὶ μηνῶν, τοὺς δὲ οὐδ᾽ ἑωρακότας πώποτε αὐτὸν, τοὺς δὲ καὶ εὖ εἰδότας ὅτι οὐδ᾽ ἂν ἴδοιεν· καὶ ὅμως ἤθελον αὐτῷ ὑπακούειν.

Καὶ γάρ τοι τοσοῦτον διήνεγκε τῶν ἄλλων βασιλέων, καὶ τῶν πατρίους ἀρχὰς παρειληφότων, καὶ τῶν δι᾽ ἑαυτῶν κτησαμένων, ὥστε ὁ μὲν Σκύθης, καίπερ παμπόλλων ὄντων Σκυθῶν, ἄλλου μὲν οὐδενὸς δύναιτ᾽ ἂν ἔθνους ἐπάρξαι, ἀγαπῴη δ᾽ ἂν εἰ τοῦ ἑαυτοῦ ἔθνους ἄρχων διαγένοιτο· καὶ ὁ Θρᾷξ Θρᾳκῶν, καὶ ὁ Ἰλλυριὸς Ἰλλυριῶν· καὶ τἄλλα δὲ ἔθνη ὡσαύτως, ὅσα ἀκούομεν· τὰ γοῦν ἐν τῇ Εὐρώπῃ, ἔτι καὶ νῦν αὐτόνομα εἶναι λέγεται, καὶ λελύσθαι ἀπ᾽ ἀλλήλων. Κῦρος δὲ, παραλαβὼν ὡσαύτως οὕτω καὶ τὰ ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἔθνη αὐτόνομα ὄντα, ὁρμηθεὶς σὺν ὀλίγῃ Περσῶν στρατιᾷ, ἑκόντων μὲν ἡγήσατο Μήδων, ἑκόντων δὲ 10 Ὑρκανίων· κατεστρέψατο δὲ Σύρους, Ἀσσυρίους, Ἄραβας, Καππαδόκας, Φρύγας ἀμφοτέρους, Λυδοὺς, Κᾶρας, Φοίνικας, Βαβυλωνίους· ἦρξε δὲ καὶ Βακτρίων καὶ Ἰνδῶν, καὶ Κιλίκων· ὡσαύτως δὲ Σακῶν καὶ Παφλαγόνων, καὶ Μαριανδυνῶν, καὶ ἄλλων δὲ παμπόλλων ἐθνῶν, ὧν οὐδ᾽ ἂν τὰ ὀνόματα ἔχοι τις εἰπεῖν. Ἐπῆρξε δὲ καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ, καταβὰς δὲ ἐπὶ θάλατταν, καὶ Κυπρίων καὶ Αἰγυπτίων.

9. Verbum hoc significat proprie: *sentemtiam mutare.* 10. Partic. δὲ, præcedente μὲν, sæpe solam copulandi vim habet.

Καὶ τοίνυν τούτων τῶν ἐθνῶν ἦρξεν, οὐδ' ἑαυτῷ ὁμογλώττων ὄντων, οὔτε ἀλλήλοις· καὶ ὅμως ἠδυνήθη ἐφικέσθαι μὲν ἐπὶ τοσαύτην γῆν τῷ ἀφ' ἑαυτοῦ 11 φόβῳ, ὥστε καταπλῆξαι πάντας, καὶ μηδένα ἐπιχειρεῖν αὐτῷ· ἐδυνήθη δὲ ἐπιθυμίαν ἐμβαλεῖν τοσαύτην τοῦ πάντας αὐτῷ χαρίζεσθαι, ὥστε ἀεὶ τῇ αὐτοῦ γνώμῃ ἀξιοῦν κυβερνᾶσθαι. Ἀνηρτήσατο 12 δὲ τοσαῦτα φῦλα, ὅσα καὶ διελθεῖν ἔργον ἐστὶν 13, ὅποι ἂν τις ἄρξηται 14 πορεύεσθαι ἀπὸ τῶν βασιλείων, ἐάντε πρὸς ἕω, ἐάντε πρὸς ἑσπέραν, ἤντε πρὸς ἄρκτον, ἤντε πρὸς μεσημβρίαν.

Βραχέα τινὰ περὶ τῆς Περσῶν Πολιτείας.

Λέγονται μὲν γὰρ Πέρσαι ἀμφὶ τὰς δώδεκα μυριάδας 1 εἶναι· τούτων δ' οὐδεὶς ἀπελήλαται νόμῳ τιμῶν καὶ ἀρχῶν, ἀλλ' ἔξεστι πᾶσι Πέρσαις πέμπειν τοὺς ἑαυτῶν παῖδας εἰς τὰ κοινὰ τῆς δικαιοσύνης διδασκαλεῖα. Ἀλλ' οἱ μὲν δυνάμενοι πέμπειν τοὺς παῖδας, πέμπουσιν· οἱ δὲ μὴ δυνάμενοι, οὐ πέμπουσιν. Οἳ δ' ἂν παιδευθῶσι παρὰ τοῖς δημοσίοις διδασκάλοις, ἔξεστιν αὐτοῖς ἐν τοῖς ἐφήβοις νεανισκεύεσθαι· τοῖς δὲ μὴ διαπαιδευθεῖσιν οὕτως, οὐκ ἔξεστιν. Οἳ δ' ἂν αὖ ἐν τοῖς ἐφήβοις διατελέσωσι τὰ νόμιμα ποιοῦντες, ἔξεστι τούτοις εἰς τοὺς τελείους

11. Editi quidam Libri habent τῷ ἑαυτοῦ. Stephanus etiam ait se malle præpositionem illam hinc abesse. Quam tamen, usitato Atticorum stilo fretus, retinendam censeo. Hi quippe præpositionis, ante genitivum eleganter redundantis, non pauca suppeditant exempla. 12. *Sibi devinxit, conciliavit.* 13. Res est difficilis. 14. Πλεονάζειν hic videtur ἄρξηται, ut sæpe in Libris Evangelicis; ἤρξαντο οὐδὲν ποιεῖν, pro οὐδὲν ἐποίουν.

1. *Circiter centum viginti millia.*

ἄνδρας συναυλίζεσθαι, καὶ ἀρχῶν καὶ τιμῶν μετέχειν· οἳ δ' ἂν μὴ διαγένωνται ἐν τοῖς ἐφήβοις, οὐκ εἰσέρχονται εἰς τοὺς τελείους· οἳ δ' ἂν αὖ ἐν τοῖς τελείοις διαγένωνται ἀνεπίληπτοι, οὗτοι τῶν γεραιτέρων γίνονται. Οὕτω μὲν δὴ οἱ γεραίτεροι διὰ πάντων τῶν καλῶν ἐληλυθότες καθίστανται· καὶ ἡ πολιτεία ἐστὶν ἡ Περσῶν καὶ ἡ ἐπιμέλεια αὕτη, ᾗ οἴονται χρώμενοι βέλτιστοι ἂν εἶναι.

Αἱρεθεὶς ὁ Κῦρος ἄρχων τῆς εἰς Μήδους βοηθείας, προσείλετο διακοσίους τῶν ὁμοτίμων, καὶ ἔλεξεν ἐν αὐτοῖς τάδε.

Ἄνδρες φίλοι, ἐγὼ προσειλόμην 1 μὲν ὑμᾶς, οὐ νῦν πρῶτον δοκιμάσας, ἀλλ' ἐκ παίδων ὁρῶν ὑμᾶς, ἃ μὲν καλὰ ἡ πόλις νομίζει, προθύμως ταῦτα ἐκπονοῦντας, ἃ δὲ αἰσχρὰ ἡγεῖται, παντελῶς τούτων ἀπεχομένους. Ὧν δ' ἕνεκα αὐτός τε οὐκ ἄκων εἰς τόδε τὸ τέλος κατέστην 2, καὶ ὑμᾶς παρεκάλεσα, δηλῶσαι ὑμῖν βούλομαι.

Ἐγὼ γὰρ κατενόησα ὅτι οἱ πρόγονοι χείρους μὲν ἡμῶν οὐδὲν ἐγένοντο· ἀσκοῦντες γοῦν κἀκεῖνοι διετέλεσαν, ἅπερ ἔργα ἀρετῆς νομίζεται· ὅ, τι μέντοι προσεκτήσαντο τοιοῦτοι ὄντες ἢ τῷ τῶν Περσῶν κοινῷ ἀγαθὸν, ἢ αὑτοῖς, τοῦτο οὐκέτι δύναμαι κατιδεῖν.

Καίτοι ἔγωγε οἶμαι, οὐδεμίαν ἀρετὴν ἀσκεῖσθαι ὑπ' ἀνθρώπων, ὡς μηδὲν πλέον ἔχωσιν οἱ ἐσθλοὶ γενόμε-

1. A verbo προσαιρεῖσθαι *deligere* vel *sibi sociari alium Collegam.*
2. *Quibus vero de caussis et ipse munus hoc non invitus susceperim.*

νοι τῶν πονηρῶν· ἀλλ' οἵ τε τῶν παραυτίκα ἡδονῶν 3 ἀπεχόμενοι, οὐχ ἵνα μηδέποτε εὐφρανθῶσι, τοῦτο πράττουσιν, ἀλλ', ὡς διὰ ταύτην τὴν ἐγκράτειαν πολλαπλάσια εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον εὐφρανούμενοι, οὕτω παρασκευάζονται· οἵ τε λέγειν προθυμούμενοι δεινοὶ γενέσθαι, οὐχ ἵνα εὖ λέγοντες μηδέποτε παύσωνται, τοῦτο μελετῶσιν, ἀλλ' ἐλπίζοντες, τῷ λέγειν εὖ πείθοντες πολλοὺς ἀνθρώπους, πολλὰ καὶ μεγάλα ἀγαθὰ διαπράξεσθαι· οἵ τε αὖ τὰ πολεμικὰ ἀσκοῦντες, οὐχ ὡς μαχόμενοι μηδέποτε παύσωνται, τοῦτ' ἐκπονοῦσιν, ἀλλὰ νομίζοντες καὶ οὗτοι, τὰ πολεμικὰ ἀγαθοὶ γενόμενοι, πολὺν μὲν ὄλβον, πολλὴν δὲ εὐδαιμονίαν, μεγάλας δὲ τιμὰς καὶ αὐτοῖς καὶ τῇ πόλει περιάψειν 4.

Εἰ δέ τινες ταῦτα ἐκπονήσαντες, πρίν τινα καρπὸν ἀπ' αὐτῶν κομίσασθαι, περιεῖδον αὐτοὺς γήρᾳ ἀδυνάτους γενομένους, ὅμοιον ἔμοιγε δοκοῦσι πεπονθέναι, οἷον εἴ τις γεωργὸς ἀγαθὸς προθυμηθεὶς γενέσθαι, καὶ εὖ σπείρων καὶ εὖ φυτεύων, ὁπότε καρποῦσθαι ταῦτα δέοι, ἐῴη τὸν καρπὸν ἀσυγκόμιστον εἰς τὴν γῆν πάλιν καταρρεῖν. Καὶ εἴ τις ἀθλητὴς, πολλὰ πονήσας, καὶ ἀξιόνικος γενόμενος, ἀναγώνιστος διατελέσειεν, οὐδ' ἂν οὗτος ἔμοιγε δοκεῖ δικαίως ἀναίτιος εἶναι ἀφροσύνης.

Ἀλλ' ἡμεῖς, ὦ ἄνδρες, μὴ πάθωμεν ταῦτα· ἀλλ', ἐπείπερ σύνισμεν ἡμῖν αὐτοῖς ἀπὸ παίδων ἀρξάμενοι ἀσκηταὶ ὄντες τῶν καλῶν κἀγαθῶν ἔργων, ἴωμεν ἐπὶ τοὺς

3. *Voluptatibus in præsentia oblatis.* Sententia vere Evangelica. 4. *Magnos honores tum sibi tum patriæ acquisituros.*

πολεμίους, οὓς ἐγὼ σαφῶς ἐπίσταμαι, αὐτὸς ἰδὼν, ἰδιώτας ὄντας ὡς πρὸς ὑμᾶς ἀγωνίζεσθαι. Οὐ γάρ τί πω οὗτοι ἱκανοί εἰσιν ἀγωνισταὶ, οἳ ἂν τοξεύωσιν ἢ ἀκοντίζωσιν ἢ ἱππεύωσιν ἐπιστημόνως, ἢν δέ που πονῆσαι δέῃ, τούτῳ λείπωνται 5. Ἀλλ' οὗτοι ἰδιῶταί εἰσι κατὰ τοὺς πόνους· οὐδέ γε, οἵτινες, ἀγρυπνῆσαι δέον, ἡττῶνται τούτου· ἀλλὰ καὶ οὗτοι ἰδιῶταί εἰσι κατὰ τὸν ὕπνον· οὐδέ γε οἱ ταῦτα μὲν ἱκανοὶ, ἀπαίδευτοι δὲ, ὡς χρὴ καὶ συμμάχοις καὶ πολεμίοις χρῆσθαι· ἀλλὰ καὶ οὗτοι δῆλον ὅτι τῶν μεγίστων παιδευμάτων ἀπείρως ἔχουσιν.

Ὑμεῖς δὲ νυκτὶ μὲν δήπου, ὅσαπερ οἱ ἄλλοι ἡμέρᾳ, δύνασθ' ἂν χρῆσθαι· πόνους δὲ τοῦ ζῆν ἡδέως ἡγεμόνας νομίζετε 6· λιμῷ δὲ ὅσαπερ ὄψῳ διαχρῆσθε· ὑδροποσίαν δὲ ῥᾷον τῶν λεόντων φέρετε· κάλλιστον δὲ πάντων καὶ πολεμικώτατον κτῆμα εἰς τὰς ψυχὰς συγκεκόμισθε 7· ἐπαινούμενοι γὰρ μᾶλλον, ἢ τοῖς ἄλλοις ἅπασι 8, χαίρετε· τοὺς δ' ἐπαίνου ἐραστὰς ἀνάγκη κτᾶσθαι τὰ αἴτια, καὶ διὰ τοῦτο πάντα μὲν πόνον, πάντα δὲ κίνδυνον ἡδέως ὑποδύεσθαι.

Εἰ δὲ ταῦτα ἐγὼ λέγω περὶ ὑμῶν, ἄλλως γιγνώσκων, ἐμαυτὸν ἐξαπατῶ· ὅ, τι γὰρ μὴ τοιοῦτον ἀποβήσεται παρ' ὑμῶν, εἰς ἐμὲ τὸ ἐλλεῖπον ἥξει. Ἀλλὰ πιστεύω τοι τῇ πείρᾳ τῇ ἡμετέρᾳ, καὶ τῇ ὑμῶν εἰς ἐμὲ εὐνοίᾳ, καὶ τῇ τῶν πολεμίων ἀνοίᾳ, μὴ ψεύσειν με

5. *Hic deficiant.* 6. Idem fere de labore Livius: *Labor voluptasque, dissimillima natura, societate quadam inter se naturali sunt juncta.* 7. *In animo vestro condidistis.* 8. Scilicet: ἐπὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι. *Vos plus aliis rebus diligitis laudem et gloriam.*

ταύτας τὰς ἀγαθὰς ἐλπίδας 9. Ἀλλὰ θαῤῥοῦντες ὁρμώμεθα, ἐπειδὴ καὶ ἐκποδὼν ἡμῖν γεγένηται τὸ δόξαι τῶν ἀλλοτρίων ἀδίκως ἐφίεσθαι. Νῦν γὰρ ἔρχονται μὲν οἱ πολέμιοι, ἄρχοντες 10 ἀδίκων χειρῶν· καλοῦσι δὲ ἡμᾶς ἐπικούρους οἱ φίλοι· τί οὖν ἐστιν ἢ τοῦ ἀλέξασθαι 11 δικαιότερον, ἢ τοῦ τοῖς φίλοις ἀρήγειν κάλλιον 12; Ἀλλὰ μὴν καὶ ἐκεῖνο ὑμᾶς οὐχ ἥκιστα οἶμαι θαῤῥεῖν, τὸ μὴ 13 παρημεληκότα με τῶν Θεῶν τὴν ἔξοδον ποιεῖσθαι. Πολλὰ γάρ μοι συνόντες ἐπίστασθε, οὐ μόνον τὰ μεγάλα, ἀλλὰ καὶ τὰ μικρὰ πειρώμενον ἀεὶ ἀπὸ Θεῶν ὁρμᾶσθαι 14.

Ἐκ τοῦ β'. Βιβλίου.

Δημηγορία Κύρου.

Περὶ ἄθλων ἐν ἐκκλησίᾳ λόγος γίγνεται, ὅνπερ Κῦρος ἐμβάλλει. Χρυσάντας μὲν οὖν τῶν ὁμοτίμων ὤν, ἀποφαίνεται κατὰ τὴν ἀξίαν ἕκαστον δεῖν τιμᾶσθαι. Φεραύλας δὲ τῶν δημοτῶν, Κῦρον εἶναι τὸν κρίνοντα.

Ἄνδρες φίλοι, ὁ μὲν ἀγὼν ἡμῖν ἐγγύς· προσέρχονται γὰρ οἱ πολέμιοι. Τὰ δ' ἆθλα τῆς νίκης, ἢν μὲν ἡμεῖς νικῶμεν, (τοῦτο γὰρ ἀεὶ καὶ λέγειν, ἔφη, καὶ

9. Verte τὸ ἀλλά, per *itaque* vel *quin*. 10. Ἄρχειν χειρῶν ἀδίκων dicitur de viro qui primus bello lacessit. 11. *Injuriam propulsare*. 12. *Honestius*. 13. Scilicet διὰ τὸ μή. 14. *A diis auspicari, initium a Diis facere.*

ποιεῖν δεῖ,) δῆλον, ὅτι οἵ τε πολέμιοι ἡμέτεροι, καὶ τὰ τῶν πολεμίων ἀγαθὰ πάντα· ἢν δὲ ἡμεῖς αὖ ἡττώμεθα, καὶ οὕτω τὰ τῶν ἡττωμένων ἀγαθὰ πάντα τοῖς νικῶσιν ἀεὶ ἆθλα πρόκειται.

Οὕτω δὴ, 1 ἔφη, δεῖ ὑμᾶς γιγνώσκειν, ὡς, ὅταν μὲν ἄνθρωποι, κοινωνοὶ πολέμου γενόμενοι, ἐν ἑαυτοῖς ἔχωσιν ἕκαστοι 2, εἰ μὴ αὐτός τις προθυμήσεται, ὡς οὐδὲν ἐσόμενον τῶν δεόντων, ταχὺ πολλὰ καὶ καλὰ διαπράττονται· οὐδὲν γὰρ αὐτοῖς ἀργεῖται 3 τῶν πράττεσθαι δεομένων· ὁπόταν δὲ ἕκαστος διανοηθῇ, ὡς ἄλλος ἔσται ὁ πράσσων καὶ ὁ μαχόμενος, κἂν αὐτὸς μαλακίζηται 4, τοῖς τοιούτοις 5, ἔφη, εὖ ἴστε, ὅτι πᾶσιν ἅμα πάντα ἥξει τὰ χαλεπὰ φερόμενα.

Καὶ ὁ θεὸς οὕτω πως ἐποίησε· τοῖς μὴ θέλουσιν ἑαυτοῖς προστάττειν ἐκπονεῖν τἀγαθὰ, ἄλλους αὐτοῖς ἐπιτακτῆρας δίδωσι. Νῦν οὖν τις, ἔφη, λεγέτω ἐνθάδε ἀναστὰς περὶ αὐτοῦ τούτου, ποτέρως ἂν τὴν ἀρετὴν οἴεται μᾶλλον ἀσκεῖσθαι παρ' ἡμῖν, εἰ μέλλοι ὁ πλεῖστα καὶ πονεῖν καὶ κινδυνεύειν ἐθέλων πλείστης καὶ τιμῆς τεύξεσθαι, ἢ ἂν εἰδῶμεν, ὅτι οὐδὲν διαφέρει κακὸν εἶναι· ὁμοίως γὰρ πάντες τῶν ἴσων τευξόμεθα.

1. Sic se syntaxis habet: οὕτω δὴ, ἔφη, δεῖ ὑμᾶς γιγνώσκειν, ὡς ταχὺ πολλά τε καὶ καλὰ διαπράττονται, ὅταν μὲν ἄνθρωποι κοινωνοὶ πολέμου γενόμενοι etc. 2. Scilicet: ἕκαστοι τούτων: *apud se singuli statuant*. 3. *Per socordiam negligetur*. 4. *Licet ipse segniter agat*. 5. Refertur ad ἕκαστος quod veluti collectivum consideratur.

Δημηγορία Χρυσάντου.

Ἀλλ' οἶμαι μὲν, ἔφη, ὦ Κῦρε, οὐδὲ διανοούμενόν σε, ὡς δεῖ ἴσον τοὺς κακοὺς τοῖς ἀγαθοῖς ἔχειν, ἐμβαλεῖν τοῦτον τὸν λόγον 1, ἀλλ' ἀποπειρώμενον, εἴτις ἄρα ἔσται ἀνὴρ, ὅς τις ἐθελήσει ἐπιδεῖξαι 2 ἑαυτὸν, ὡς διανοεῖται, μηδὲν καλὸν κἀγαθὸν ποιῶν, ἃ ἂν ἄλλοι τῇ ἀρετῇ καταπράξωσι, τούτων ἰσομοιρεῖν.

Ἐγὼ δὲ, ἔφη, οὔτε ποσὶν εἰμι ταχὺς, οὔτε χερσὶν ἰσχυρὸς, γιγνώσκω τε ὅτι, ἐξ ὧν ἂν ἐγὼ τῷ ἐμῷ σώματι ποιήσω, οὐ κριθείην οὔτε ἂν πρῶτος, οὔτε ἂν δεύτερος, οἶμαι δ' οὐδ' ἂν χιλιοστὸς, ἴσως δ' οὐδ' ἂν μυριοστός 3· ἀλλ' ἐκεῖνο σαφῶς ἐπίσταμαι, ὅτι, εἰ μὲν οἱ δυνατοὶ ἐῤῥωμένως ἀντιλήψονται τῶν πραγμάτων, ἀγαθοῦ τινός μοι μετέσται τοσοῦτο μέρος, ὅσον ἂν δίκαιον ᾖ· εἰ δ' οἱ μὲν κακοὶ μηδὲν ποιήσουσιν, οἱ δ' ἀγαθοὶ καὶ δυνατοὶ ἀθύμως ἕξουσι, δέδοικα, ἔφη, μὴ ἄλλου τινὸς μᾶλλον ἢ τοῦ ἀγαθοῦ μεθέξω πλέον μέρος ἢ βούλομαι 4.

Δημηγορία Φεραύλου.

Ἐγὼ δὲ, ἔφη, ὦ Κῦρε, καὶ πάντες οἱ παρόντες Πέρσαι, ἡγοῦμαι μὲν, ἡμᾶς ἐκ τοῦ ἴσου νῦν ὁρμᾶσθαι πάντας εἰς τὸ ἀγωνίζεσθαι περὶ ἀρετῆς. Ὁρῶ γὰρ ὁμοίᾳ μὲν τροφῇ πάντας ἡμᾶς τὸ σῶμα ἀσκοῦντας, ὁμοίας δὲ συνουσίας πάντας ἀξιουμένους, τὰ δὲ αὐτὰ καλὰ πᾶσιν

1. *Te, de hoc (ad nos) retulisse: hanc te disceptationem in medium attulisse.* 2. *Indicare, patefacere, ostendere.* 3. *Unus ex decem millibus.* 4. *Quam velim.*

μῖν προκείμενα. Τό, τε γὰρ τοῖς ἄρχουσι πείθεσθαι, πᾶσιν ἐν κοινῷ κεῖται· καὶ ὅς ἂν φανῇ τοῦτο ἀπροφασίστως 1 ποιῶν, τοῦτον ὁρῶ παρὰ Κύρου τιμῆς τυγχάνοντα· τό, τ' αὖ πρὸς τοὺς πολεμίους ἄλκιμον εἶναι, οὐ τῷ μὲν προσῆκον 2, τῷ δ' οὔ, ἀλλὰ πᾶσι καὶ τοῦτο προκέκριται 3 κάλλιστον 4 εἶναι.

Νῦν δὲ, ἔφη, ἡμῖν καὶ δέδεικται μάχη, ἣν ἐγὼ ὁρῶ πάντας ἀνθρώπους φύσει ἐπισταμένους, ὥσπερ γε καὶ τἆλλα ζῶα ἐπίσταταί τινα μάχην ἕκαστα, οὐδὲ παρ' ἑνὸς ἄλλου 5 μαθόντα ἢ παρὰ τῆς φύσεως· οἷον 6 ὁ βοῦς κέρατι παίειν 7, ὁ ἵππος ὁπλῇ 8, ὁ κύων στόματι, ὁ κάπρος ὀδόντι. Καὶ φυλάττεσθαι δὲ, ἔφη, ταῦτα πάντα 9 ἐπίσταται, ἀφ' ὧν μάλιστα δεῖ· καὶ ταῦτα 10 εἰς οὐδενὸς διδασκάλου 11 πώποτε φοιτήσαντα.

Καὶ ἐγὼ, ἔφη, ἐκ παιδίου εὐθὺς προβάλλεσθαι 12 ἠπιστάμην πρὸ τούτου, ὅ, τι οἰοίμην πληγήσεσθαι· καὶ εἰ μὴ ἄλλο μηδὲν ἔχοιμι, τὼ χεῖρε 13 προέχων 14 ἐνεπόδιζον, ὅ, τι 15 ἠδυνάμην, τὸν παίοντα· καὶ τοῦτο ἐποίουν οὐ διδασκόμενος 16, ἀλλὰ καὶ ἐπ' αὐτῷ τούτῳ

1. *Sine recusatione.* 2. Scilicet: προσῆκον ἐστί. 3. *Ante judicatum est.* 4. *Honestissimum.* 5. Scilicet: παρ' οὐδενὸς ἄλλου. Tales τμήσεις Atticis frequentissimæ, sicut etiam: εἰς δὲ αὔτως pro ὡσαύτως δὲ etc. 6. Libet hic apponere, quod de variis itidem naturæ donis suavissime lusit Anacreon Od. II. Φύσις κέρατα ταύροις, ὁπλὰς δ' ἔδωκεν ἵπποις, ποδωκίην λαγωοῖς, Λέουσι χάσμ' ὀδόντων, Τοῖς etc. 7. Scilicet παίειν ἔμαθεν. 8. *Ungula.* 9. Scilicet ταῦτα, πάντα τὰ ζῶα. 10. Scilicet καὶ ταῦτα ἐπίσταται vel ἔμαθον: *idque.* 11. Scilicet εἰς οὐδενὸς διδασκάλου οἶκον: *ad nullius magistri (ludum).* 12. Scilicet προβάλλεσθαί τι: *(aliquid) objicere.* 13. Atticum pro τὰ χεῖρε. 14. *Prætendens.* 15. Scilicet καθ' ὅ, τι ἠδυνάμην: *quantum poteram.* 16. Scilicet οὐ μόνον οὐ διδασκόμενος: *cum non modo non docerer.*

τῶν ἵππων, καὶ πάντες δὲ οἱ καλούμενοι νομεῖς, ὧν ἂν ἐπιστατῶσι ζώων, εἰκότως ἂν ἄρχοντες τούτων νομίζοιντο. Πάσας τοίνυν τὰς ἀγέλας ταύτας ἐδοκοῦμεν ὁρᾷν μᾶλλον ἐθελούσας πείθεσθαι τοῖς νομεῦσιν, ἢ τοὺς ἀνθρώπους τοῖς ἄρχουσι. Πορεύονταί τε γὰρ αἱ ἀγέλαι, ᾗ ἂν αὐτὰς εὐθύνωσιν οἱ νομεῖς, νέμονταί τε χωρία, ἐφ᾽ ὁποῖα ἂν αὐτὰς ἐφιῶσιν, ἀπέχονταί τε, ὧν [5] ἂν αὐτὰς ἀπείργωσι· καὶ τοῖς καρποῖς τοίνυν τοῖς γιγνομένοις ἐξ αὐτῶν, ἐῶσι τοὺς νομέας χρῆσθαι οὕτως, ὅπως ἂν αὐτοὶ βούλωνται. Ἔτι τοίνυν οὐδεμίαν πώποτε ἀγέλην ᾐσθόμεθα συστᾶσαν [6] ἐπὶ τὸν νομέα, οὔτε ὡς μὴ πείθεσθαι, οὔτε ὡς μὴ ἐπιτρέπειν τῷ καρπῷ χρῆσθαι [7]· ἀλλὰ καὶ χαλεπώτεραί εἰσιν αἱ ἀγέλαι πᾶσι τοῖς ἄλλοις, ἢ τοῖς ἄρχουσί τε αὐτῶν, καὶ ὠφελουμένοις ὑπ᾽ αὐτῶν· ἄνθρωποι δὲ ἐπ᾽ οὐδένας μᾶλλον συνίστανται, ἢ ἐπὶ τούτους, οὓς ἂν αἴσθωνται ἄρχειν αὐτῶν ἐπιχειροῦντας.

Ὅτε μὲν δὴ ταῦτα ἐνεθυμούμεθα, οὕτως ἐγιγνώσκομεν περὶ αὐτῶν, ὡς ἀνθρώπῳ πεφυκότι [8] πάντων τῶν ἄλλων ῥᾷον εἴη ζώων ἢ ἀνθρώπων ἄρχειν. Ἐπειδὴ δὲ ἐνενοήσαμεν, ὅτι Κῦρος ἐγένετο Πέρσης, ὃς πάμπολλους μὲν ἀνθρώπους ἐκτήσατο πειθομένους αὐτῷ, παμπόλλας δὲ πόλεις, πάμπολλα δὲ ἔθνη, ἐκ τούτου δὴ ἠναγκαζό-

rale munus apta satis transitio, Homero et scriptoribus Orientalibus perquam familiaris. 5. Apud Atticos scriptores τό ἐκεῖνος cum suo substantivo sæpe reticetur ante pronom. relat. ornatus et brevitatis gratia: plena sententia est: ἀπέχονταί τε ἀπ᾽ ἐκείνων τῶν πραγμάτων, ἀφ᾽ ὧν ἂν αὐτάς etc. 6. Pro συστῆναι: vide quæ ad Not. 5 adnotavimus. 7. Scilicet ἐπιτρέπειν αὐτοῖς χρῆσθαι τῷ καρπῷ. 8. *Eam sc. esse humanam conditionem*, vel: *hominem ita esse a natura comparatum, ut facilius etc.*

ιεθα μετανοεῖν 9, μὴ οὔτε τῶν ἀδυνάτων, οὔτε τῶν χαλεπῶν ἔργων ἢ τὸ ἀνθρώπων ἄρχειν, ἤν τις ἐπισταμένως τοῦτο πράττῃ. Κύρῳ γοῦν ἴσμεν ἐθελήσαντας πείθεσθαι, τοὺς μὲν ἀπέχοντας παμπόλλων ἡμερῶν ὁδὸν, τοὺς δὲ καὶ μηνῶν, τοὺς δὲ οὐδ' ἑωρακότας πώποτε αὐτὸν, τοὺς δὲ καὶ εὖ εἰδότας ὅτι οὐδ' ἂν ἴδοιεν· καὶ ὅμως ἤθελον αὐτῷ ὑπακούειν.

Καὶ γὰρ τοι τοσοῦτον διήνεγκε τῶν ἄλλων βασιλέων, καὶ τῶν πατρίους ἀρχὰς παρειληφότων, καὶ τῶν δι' ἑαυτῶν κτησαμένων, ὥστε ὁ μὲν Σκύθης, καίπερ παμπόλλων ὄντων Σκυθῶν, ἄλλου μὲν οὐδενὸς δύναιτ' ἂν ἔθνους ἐπάρξαι, ἀγαπῴη δ' ἂν εἰ τοῦ ἑαυτοῦ ἔθνους ἄρχων διαγένοιτο· καὶ ὁ Θρᾷξ Θρᾳκῶν, καὶ ὁ Ἰλλυριὸς Ἰλλυριῶν· καὶ τἄλλα δὲ ἔθνη ὡσαύτως, ὅσα ἀκούομεν· τὰ γοῦν ἐν τῇ Εὐρώπῃ, ἔτι καὶ νῦν αὐτόνομα εἶναι λέγεται, καὶ λελύσθαι ἀπ' ἀλλήλων. Κῦρος δὲ, παραλαβὼν ὡσαύτως οὕτω καὶ τὰ ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἔθνη αὐτόνομα ὄντα, ὁρμηθεὶς σὺν ὀλίγῃ Περσῶν στρατιᾷ, ἑκόντων μὲν ἡγήσατο Μήδων, ἑκόντων δὲ 10 Ὑρκανίων· κατεστρέψατο δὲ Σύρους, Ἀσσυρίους, Ἄραβας, Καππαδόκας, Φρύγας ἀμφοτέρους, Λυδοὺς, Κᾶρας, Φοίνικας, Βαβυλωνίους· ἦρξε δὲ καὶ Βακτρίων καὶ Ἰνδῶν, καὶ Κιλίκων· ὡσαύτως δὲ Σακῶν καὶ Παφλαγόνων, καὶ Μαριανδυνῶν, καὶ ἄλλων δὲ παμπόλλων ἐθνῶν, ὧν οὐδ' ἂν τὰ ὀνόματα ἔχοι τις εἰπεῖν. Ἐπῆρξε δὲ καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ, καταβὰς δὲ ἐπὶ θάλατταν, καὶ Κυπρίων καὶ Αἰγυπτίων.

9. Verbum hoc significat proprie: *sententiam mutare*. 10. Partic. δὲ, præcedente μὲν, sæpe solam copulandi vim habet.

Καὶ τοίνυν τούτων τῶν ἐθνῶν ἦρξεν, οὔθ᾽ ἑαυτῷ ὁμογλώττων ὄντων, οὔτε ἀλλήλοις· καὶ ὅμως ἠδυνήθη ἐφικέσθαι μὲν ἐπὶ τοσαύτην γῆν τῷ ἀφ᾽ ἑαυτοῦ 11 φόβῳ, ὥστε καταπλῆξαι πάντας, καὶ μηδένα ἐπιχειρεῖν αὐτῷ· ἠδυνήθη δὲ ἐπιθυμίαν ἐμβαλεῖν τοσαύτην τοῦ πάντας αὐτῷ χαρίζεσθαι, ὥστε ἀεὶ τῇ αὐτοῦ γνώμῃ ἀξιοῦν κυβερνᾶσθαι. Ἀνηρτήσατο 12 δὲ τοσαῦτα φῦλα, ὅσα καὶ διελθεῖν ἔργον ἐστὶν 13, ὅποι ἂν τις ἄρξηται 14 πορεύεσθαι ἀπὸ τῶν βασιλείων, ἐάντε πρὸς ἕω, ἐάντε πρὸς ἑσπέραν, ἤντε πρὸς ἄρκτον, ἤντε πρὸς μεσημβρίαν.

Βραχέα τινὰ περὶ τῆς Περσῶν Πολιτείας.

Λέγονται μὲν γὰρ Πέρσαι ἀμφὶ τὰς δώδεκα μυριάδας 1 εἶναι· τούτων δ᾽ οὐδεὶς ἀπελήλαται νόμῳ τιμῶν καὶ ἀρχῶν, ἀλλ᾽ ἔξεστι πᾶσι Πέρσαις πέμπειν τοὺς ἑαυτῶν παῖδας εἰς τὰ κοινὰ τῆς δικαιοσύνης διδασκαλεῖα. Ἀλλ᾽ οἱ μὲν δυνάμενοι πέμπειν τοὺς παῖδας, πέμπουσιν· οἱ δὲ μὴ δυνάμενοι, οὐ πέμπουσιν. Οἳ δ᾽ ἂν παιδευθῶσι παρὰ τοῖς δημοσίοις διδασκάλοις, ἔξεστιν αὐτοῖς ἐν τοῖς ἐφήβοις νεανισκεύεσθαι· τοῖς δὲ μὴ διαπαιδευθεῖσιν οὕτως, οὐκ ἔξεστιν. Οἳ δ᾽ ἂν αὖ ἐν τοῖς ἐφήβοις διατελέσωσι τὰ νόμιμα ποιοῦντες, ἔξεστι τούτοις εἰς τοὺς τελείους

11. Editi quidam Libri habent τῷ ἑαυτοῦ. Stephanus etiam ait se malle præpositionem illam hinc abesse. Quam tamen, usitato Atticorum stilo fretus, retinendam censeo. Hi quippe præpositionis, ante genitivum eleganter redundantis, non pauca suppeditant exempla. 12. *Sibi devinxit, conciliavit.* 13. Res est difficilis. 14. Πλεονάζειν hic videtur ἄρξηται, ut sæpe in Libris Evangelicis; ἤρξαντο οὐδὲν ποιεῖν, pro οὐδὲν ἐποίουν.

1. *Circiter centum viginti millia.*

ἄνδρας συναυλίζεσθαι, καὶ ἀρχῶν καὶ τιμῶν μετέχειν· οἳ δ' ἂν μὴ διαγένωνται ἐν τοῖς ἐφήβοις, οὐκ εἰσέρχονται εἰς τοὺς τελείους· οἳ δ' ἂν αὖ ἐν τοῖς τελείοις διαγένωνται ἀνεπίληπτοι, οὗτοι τῶν γεραιτέρων γίνονται. Οὕτω μὲν δὴ οἱ γεραίτεροι διὰ πάντων τῶν καλῶν ἐληλυθότες καθίστανται· καὶ ἡ πολιτεία ἐστιν ἡ Περσῶν καὶ ἡ ἐπιμέλεια αὕτη, ᾗ οἴονται χρώμενοι βέλτιστοι ἂν εἶναι.

Αἱρεθεὶς ὁ Κῦρος ἄρχων τῆς εἰς Μήδους βοηθείας, προσείλετο διακοσίους τῶν ὁμοτίμων, καὶ ἔλεξεν ἐν αὐτοῖς τάδε.

Ἄνδρες φίλοι, ἐγὼ προσειλόμην 1 μὲν ὑμᾶς, οὐ νῦν πρῶτον δοκιμάσας, ἀλλ' ἐκ παίδων ὁρῶν ὑμᾶς, ἃ μὲν καλὰ ἡ πόλις νομίζει, προθύμως ταῦτα ἐκπονοῦντας, ἃ δὲ αἰσχρὰ ἡγεῖται, παντελῶς τούτων ἀπεχομένους. Ὧν δ' ἕνεκα αὐτός τε οὐκ ἄκων εἰς τόδε τὸ τέλος κατέστην 2, καὶ ὑμᾶς παρεκάλεσα, δηλῶσαι ὑμῖν βούλομαι.

Ἐγὼ γὰρ κατενόησα ὅτι οἱ πρόγονοι χείρους μὲν ἡμῶν οὐδὲν ἐγένοντο· ἀσκοῦντες γοῦν κἀκεῖνοι διετέλεσαν, ἅπερ ἔργα ἀρετῆς νομίζεται· ὅ, τι μέν τοι προσεκτήσαντο τοιοῦτοι ὄντες ἢ τῷ τῶν Περσῶν κοινῷ ἀγαθὸν, ἢ αὑτοῖς, τοῦτο οὐκέτι δύναμαι κατιδεῖν.

Καίτοι ἔγωγε οἶμαι, οὐδεμίαν ἀρετὴν ἀσκεῖσθαι ὑπ' ἀνθρώπων, ὡς μηδὲν πλέον ἔχωσιν οἱ ἐσθλοὶ γενόμε-

1. A verbo προσαιρεῖσθαι *deligere* vel *sibi sociari alium Collegam*.
2. *Quibus vero de caussis et ipse munus hoc non invitus susceperim.*

νοι τῶν πονηρῶν· ἀλλ᾽ οἵ τε τῶν παραυτίκα ἡδονῶν 3 ἀπεχόμενοι, οὐχ ἵνα μηδέποτε εὐφρανθῶσι, τοῦτο πράττουσιν, ἀλλ᾽, ὡς διὰ ταύτην τὴν ἐγκράτειαν πολλαπλάσια εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον εὐφρανούμενοι, οὕτω παρασκευάζονται· οἵ τε λέγειν προθυμούμενοι δεινοὶ γενέσθαι, οὐχ ἵνα εὖ λέγοντες μηδέποτε παύσωνται, τοῦτο μελετῶσιν, ἀλλ᾽ ἐλπίζοντες, τῷ λέγειν εὖ πείθοντες πολλοὺς ἀνθρώπους, πολλὰ καὶ μεγάλα ἀγαθὰ διαπράξεσθαι· οἵ τε αὖ τὰ πολεμικὰ ἀσκοῦντες, οὐχ ὡς μαχόμενοι μηδέποτε παύσωνται, τοῦτ᾽ ἐκπονοῦσιν, ἀλλὰ νομίζοντες καὶ οὗτοι, τὰ πολεμικὰ ἀγαθοὶ γενόμενοι, πολὺν μὲν ὄλβον, πολλὴν δὲ εὐδαιμονίαν, μεγάλας δὲ τιμὰς καὶ αὐτοῖς καὶ τῇ πόλει περιάψειν 4.

Εἰ δέ τινες ταῦτα ἐκπονήσαντες, πρίν τινα καρπὸν ἀπ᾽ αὐτῶν κομίσασθαι, περιεῖδον αὑτοὺς γήρᾳ ἀδυνάτους γενομένους, ὅμοιον ἔμοιγε δοκοῦσι πεπονθέναι, οἷον εἴ τις γεωργὸς ἀγαθὸς προθυμηθεὶς γενέσθαι, καὶ εὖ σπείρων καὶ εὖ φυτεύων, ὁπότε καρποῦσθαι ταῦτα δέοι, ἐῴη τὸν καρπὸν ἀσυγκόμιστον εἰς τὴν γῆν πάλιν καταρρεῖν. Καὶ εἴ τις ἀθλητὴς, πολλὰ πονήσας, καὶ ἀξιόνικος γενόμενος, ἀναγώνιστος διατελέσειεν, οὐδ᾽ ἂν οὗτος ἔμοιγε δοκεῖ δικαίως ἀναίτιος εἶναι ἀφροσύνης.

Ἀλλ᾽ ἡμεῖς, ὦ ἄνδρες, μὴ πάθωμεν ταῦτα· ἀλλ᾽, ἐπείπερ σύνισμεν ἡμῖν αὐτοῖς ἀπὸ παίδων ἀρξάμενοι ἀσκηταὶ ὄντες τῶν καλῶν κἀγαθῶν ἔργων, ἴωμεν ἐπὶ τοὺς

3. *Voluptatibus in præsentia oblatis.* Sententia vere Evangelica. 4. *Magnos honores tum sibi tum patriæ acquisituros.*

πολεμίους, οὓς ἐγὼ σαφῶς ἐπίσταμαι, αὐτὸς ἰδὼν, ἰδιώτας ὄντας ὡς πρὸς ὑμᾶς ἀγωνίζεσθαι. Οὐ γάρ τί πω οὗτοι ἱκανοί εἰσιν ἀγωνισταὶ, οἳ ἂν τοξεύωσιν ἢ ἀκοντίζωσιν ἢ ἱππεύωσιν ἐπιστημόνως, ἢν δέ που πονῆσαι δέῃ, τούτῳ λείπωνται 5. Ἀλλ' οὗτοι ἰδιῶταί εἰσι κατὰ τοὺς πόνους· οὐδέ γε, οἵτινες, ἀγρυπνῆσαι δέον, ἡττῶνται τούτου· ἀλλὰ καὶ οὗτοι ἰδιῶταί εἰσι κατὰ τὸν ὕπνον· οὐδέ γε οἱ ταῦτα μὲν ἱκανοὶ, ἀπαίδευτοι δὲ, ὡς χρὴ καὶ συμμάχοις καὶ πολεμίοις χρῆσθαι· ἀλλὰ καὶ οὗτοι δῆλον ὅτι τῶν μεγίστων παιδευμάτων ἀπείρως ἔχουσιν.

Ὑμεῖς δὲ νυκτὶ μὲν δήπου, ὅσαπερ οἱ ἄλλοι ἡμέρᾳ, δύνασθ' ἂν χρῆσθαι· πόνους δὲ τοῦ ζῆν ἡδέως ἡγεμόνας νομίζετε 6· λιμῷ δὲ ὅσαπερ ὄψῳ διαχρῆσθε· ὑδροποσίαν δὲ ῥᾷον τῶν λεόντων φέρετε· κάλλιστον δὲ πάντων καὶ πολεμικώτατον κτῆμα εἰς τὰς ψυχὰς συγκεκόμισθε 7· ἐπαινούμενοι γὰρ μᾶλλον, ἢ τοῖς ἄλλοις ἅπασι 8, χαίρετε· τοὺς δ' ἐπαίνου ἐραστὰς ἀνάγκη κτᾶσθαι τὰ αἴτια, καὶ διὰ τοῦτο πάντα μὲν πόνον, πάντα δὲ κίνδυνον ἡδέως ὑποδύεσθαι.

Εἰ δὲ ταῦτα ἐγὼ λέγω περὶ ὑμῶν, ἄλλως γιγνώσκων, ἐμαυτὸν ἐξαπατῶ· ὅ, τι γὰρ μὴ τοιοῦτον ἀποβήσεται παρ' ὑμῶν, εἰς ἐμὲ τὸ ἐλλεῖπον ἥξει. Ἀλλὰ πιστεύω τοι τῇ πείρᾳ τῇ ἡμετέρᾳ, καὶ τῇ ὑμῶν εἰς ἐμὲ εὐνοίᾳ, καὶ τῇ τῶν πολεμίων ἀνοίᾳ, μὴ ψεύσειν με

5. *Hic deficiant.* 6. Idem fere de labore Livius: *Labor voluptasque, dissimillima natura, societate quadam inter se naturali sunt juncta.* 7. *In animo vestro condidistis.* 8. Scilicet: ἐπὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι. *Vos plus aliis rebus diligitis laudem et gloriam.*

ταύτας τὰς ἀγαθὰς ἐλπίδας 9. Ἀλλὰ θαῤῥοῦντες ὁρμώμεθα, ἐπειδὴ καὶ ἐκποδὼν ἡμῖν γεγένηται τὸ δόξαι τῶν ἀλλοτρίων ἀδίκως ἐφίεσθαι. Νῦν γὰρ ἔρχονται μὲν οἱ πολέμιοι, ἄρχοντες 10 ἀδίκων χειρῶν· καλοῦσι δὲ ἡμᾶς ἐπικούρους οἱ φίλοι· τί οὖν ἐστιν ἢ τοῦ ἀλέξασθαι 11 δικαιότερον, ἢ τοῦ τοῖς φίλοις ἀρήγειν κάλλιον 12; Ἀλλὰ μὴν καὶ ἐκεῖνο ὑμᾶς οὐχ ἥκιστα οἶμαι θαῤῥεῖν, τὸ μὴ 13 παρημεληκότα με τῶν Θεῶν τὴν ἔξοδον ποιεῖσθαι. Πολλὰ γάρ μοι συνόντες ἐπίστασθε, οὐ μόνον τὰ μεγάλα, ἀλλὰ καὶ τὰ μικρὰ πειρώμενον ἀεὶ ἀπὸ Θεῶν ὁρμᾶσθαι 14.

Ἐκ τοῦ β΄. Βιβλίου.

Δημηγορία Κύρου.

Περὶ ἄθλων ἐν ἐκκλησίᾳ λόγος γίγνεται, ὅνπερ Κῦρος ἐμβάλλει. Χρυσάντας μὲν οὖν τῶν ὁμοτίμων ὢν, ἀποφαίνεται κατὰ τὴν ἀξίαν ἕκαστον δεῖν τιμᾶσθαι. Φεραύλας δὲ τῶν δημοτῶν, Κῦρον εἶναι τὸν κρίνοντα.

Ἄνδρες φίλοι, ὁ μὲν ἀγὼν ἡμῖν ἐγγύς· προσέρχονται γὰρ οἱ πολέμιοι. Τὰ δ᾽ ἆθλα τῆς νίκης, ἢν μὲν ἡμεῖς νικῶμεν; (τοῦτο γὰρ ἀεὶ καὶ λέγειν, ἔφη, καὶ

9. Verte τὸ ἀλλὰ, per *itaque* vel *quin*. 10. Ἄρχειν χειρῶν ἀδίκων dicitur de viro qui primus bello lacessit. 11. *Injuriam propulsare*. 12. *Honestius*. 13. Scilicet διὰ τὸ μή. 14. *A diis auspicari, initium a Diis facere.*

ποιεῖν δεῖ,) δῆλον, ὅτι οἵ τε πολέμιοι ἡμέτεροι, καὶ τὰ τῶν πολεμίων ἀγαθὰ πάντα· ἢν δὲ ἡμεῖς αὖ ἡττώμεθα, καὶ οὕτω τὰ τῶν ἡττωμένων ἀγαθὰ πάντα τοῖς νικῶσιν ἀεὶ ἆθλα πρόκειται.

Οὕτω δὴ, [1] ἔφη, δεῖ ὑμᾶς γιγνώσκειν, ὡς, ὅταν μὲν ἄνθρωποι, κοινωνοὶ πολέμου γενόμενοι, ἐν ἑαυτοῖς ἔχωσιν ἕκαστοι [2], εἰ μὴ αὐτός τις προθυμήσεται, ὡς οὐδὲν ἐσόμενον τῶν δεόντων, ταχὺ πολλὰ καὶ καλὰ διαπράττονται· οὐδὲν γὰρ αὐτοῖς ἀργεῖται [3] τῶν πράττεσθαι δεομένων· ὁπόταν δὲ ἕκαστος διανοηθῇ, ὡς ἄλλος ἔσται ὁ πράσσων καὶ ὁ μαχόμενος, κἂν αὐτὸς μαλακίζηται [4], τοῖς τοιούτοις [5], ἔφη, εὖ ἴστε, ὅτι πᾶσιν ἅμα πάντα ἥξει τὰ χαλεπὰ φερόμενα.

Καὶ ὁ θεὸς οὕτω πως ἐποίησε· τοῖς μὴ θέλουσιν ἑαυτοῖς προστάττειν ἐκπονεῖν τἀγαθὰ, ἄλλους αὐτοῖς ἐπιτακτῆρας δίδωσι. Νῦν οὖν τις, ἔφη, λεγέτω ἐνθάδε ἀναστὰς περὶ αὐτοῦ τούτου, ποτέρως ἂν τὴν ἀρετὴν οἴεται μᾶλλον ἀσκεῖσθαι παρ' ἡμῖν, εἰ μέλλοι ὁ πλεῖστα καὶ πονεῖν καὶ κινδυνεύειν ἐθέλων πλείστης καὶ τιμῆς τεύξεσθαι, ἢ ἂν εἰδῶμεν, ὅτι οὐδὲν διαφέρει κακὸν εἶναι· ὁμοίως γὰρ πάντες τῶν ἴσων τευξόμεθα.

1. Sic se syntaxis habet: οὕτω δὴ, ἔφη, δεῖ ὑμᾶς γιγνώσκειν, ὡς ταχὺ πολλά τε καὶ καλὰ διαπράττονται, ὅταν μὲν ἄνθρωποι κοινωνοὶ πολέμου γενόμενοι etc. 2. Scilicet: ἕκαστοι τούτων: *apud se singuli statuant*. 3. *Per socordiam negligetur*. 4. *Licet ipse segniter agat*. 5. Refertur ad ἕκαστος quod veluti collectivum consideratur.

Δημηγορία Χρυσάντου.

Ἀλλ' οἶμαι μὲν, ἔφη, ὦ Κῦρε, οὐδὲ διανοούμενόν σε, ὡς δεῖ ἴσον τοὺς κακοὺς τοῖς ἀγαθοῖς ἔχειν, ἐμβαλεῖν τοῦτον τὸν λόγον 1, ἀλλ' ἀποπειρώμενον, εἴτις ἄρα ἔσται ἀνὴρ, ὅς τις ἐθελήσει ἐπιδεῖξαι 2 ἑαυτὸν, ὡς διανοεῖται, μηδὲν καλὸν κἀγαθὸν ποιῶν, ἃ ἂν ἄλλοι τῇ ἀρετῇ καταπράξωσι, τούτων ἰσομοιρεῖν.

Ἐγὼ δὲ, ἔφη, οὔτε ποσὶν εἰμι ταχὺς, οὔτε χερσὶν ἰσχυρὸς, γιγνώσκω τε ὅτι, ἐξ ὧν ἂν ἐγὼ τῷ ἐμῷ σώματι ποιήσω, οὐ κριθείην οὔτε ἂν πρῶτος, οὔτε ἂν δεύτερος, οἶμαι δ' οὐδ' ἂν χιλιοστὸς, ἴσως δ' οὐδ' ἂν μυριοστός 3· ἀλλ' ἐκεῖνο σαφῶς ἐπίσταμαι, ὅτι, εἰ μὲν οἱ δυνατοὶ ἐῤῥωμένως ἀντιλήψονται τῶν πραγμάτων, ἀγαθοῦ τινός μοι μετέσται τοσοῦτο μέρος, ὅσον ἂν δίκαιον ᾖ· εἰ δ' οἱ μὲν κακοὶ μηδὲν ποιήσουσιν, οἱ δ' ἀγαθοὶ καὶ δυνατοὶ ἀθύμως ἕξουσι, δέδοικα, ἔφη, μὴ ἄλλου τινὸς μᾶλλον ἢ τοῦ ἀγαθοῦ μεθέξω πλέον μέρος ἢ βούλομαι 4.

Δημηγορία Φεραύλου.

Ἐγὼ δὲ, ἔφη, ὦ Κῦρε, καὶ πάντες οἱ παρόντες Πέρσαι, ἡγοῦμαι μὲν, ἡμᾶς ἐκ τοῦ ἴσου νῦν ὁρμᾶσθαι πάντας εἰς τὸ ἀγωνίζεσθαι περὶ ἀρετῆς. Ὁρῶ γὰρ ὁμοίᾳ μὲν τροφῇ πάντας ἡμᾶς τὸ σῶμα ἀσκοῦντας, ὁμοίας δὲ συνουσίας πάντας ἀξιουμένους, τὰ δὲ αὐτὰ καλὰ πᾶσιν

1. *Te, de hoc (ad nos) retulisse: hanc te disceptationem in medium attulisse.* 2. *Indicare, patefacere, ostendere.* 3. *Unus ex decem millibus.* 4. *Quam velim.*

μῖν προκείμενα. Τό, τε γὰρ τοῖς ἄρχουσι πείθεσθαι, ᾶσιν ἐν κοινῷ κεῖται· καὶ ὃς ἂν φανῇ τοῦτο ἀπροφασίστως 1 ποιῶν, τοῦτον ὁρῶ παρὰ Κύρου τιμῆς τυγχάνοντα· τό, τ' αὖ πρὸς τοὺς πολεμίους ἄλκιμον εἶναι, οὐ ῷ μὲν προσῆκον 2, τῷ δ' οὔ, ἀλλὰ πᾶσι καὶ τοῦτο ροκέκριται 3 κάλλιστον 4 εἶναι.

Νῦν δὲ, ἔφη, ἡμῖν καὶ δέδεικται μάχη, ἣν ἐγὼ ρῶ πάντας ἀνθρώπους φύσει ἐπισταμένους, ὥσπερ γε αὶ τἄλλα ζῶα ἐπίσταταί τινα μάχην ἕκαστα, οὐδὲ παρ' ἑνὸς ἄλλου 5 μαθόντα ἢ παρὰ τῆς φύσεως· οἷον 6 ὁ βοῦς κέρατι παίειν 7, ὁ ἵππος ὁπλῇ 8, ὁ κύων στόματι, ὁ κάπρος ὀδόντι. Καὶ φυλάττεσθαι δὲ, ἔφη, ταῦτα πάντα 9 ἐπίστανται, ἀφ' ὧν μάλιστα δεῖ· καὶ ταῦτα 10 εἰς οὐδενὸς διδασκάλου 11 πώποτε φοιτήσαντα.

Καὶ ἐγὼ, ἔφη, ἐκ παιδίου εὐθὺς προβάλλεσθαι 12 ἠπιστάμην πρὸ τούτου, ὅ, τι οἰοίμην πληγήσεσθαι· καὶ εἰ μὴ ἄλλο μηδὲν ἔχοιμι, τὼ χεῖρε 13 προέχων 14 ἐνεπόδιζον, ὅ, τι 15 ἠδυνάμην, τὸν παίοντα· καὶ τοῦτο ἐποίουν οὐ διδασκόμενος 16, ἀλλὰ καὶ ἐπ' αὐτῷ τούτῳ

1. *Sine recusatione.* 2. Scilicet: προσῆκόν ἐστι. 3. *Ante judicatum est.* 4. *Honestissimum.* 5. Scilicet: παρ' οὐδενὸς ἄλλου. Tales τμήσεις Atticis frequentissimæ, sicut etiam: ὡς δὲ αὔτως pro ὡσαύτως δὲ etc. 6. Libet hic apponere, quod de variis itidem naturæ donis suavissime lusit Anacreon Od. II. Φύσις κέρατα ταύροις, ὁπλὰς δ' ἔδωκεν ἵπποις, ποδωκίην λαγωοῖς, Λέουσι χάσμ' ὀδόντων, Τοῖς etc. 7. Scilicet παίειν ἔμαθεν. 8. *Ungula.* 9. Scilicet ταῦτα, πάντα τὰ ζῶα. 10. Scilicet καὶ ταῦτα ἐπίσταται vel ἔμαθον: *idque.* 11. Scilicet εἰς οὐδενὸς διδασκάλου οἶκον: *ad nullius magistri (ludum).* 12. Scilicet προβάλλεσθαί τι: *(aliquid) objicere.* 13. Atticum pro τὰ χεῖρε. 14. *Prætendens.* 15. Scilicet καθ' ὅ, τι ἠδυνάμην: *quantum poteram.* 16. Scilicet οὐ μόνον οὐ διδασκόμενος: *cum non modo non docerer.*

παιόμενος, εἰ προβαλοίμην. Μάχαιράν γε μὴν εὐθὺς παιδίον ὢν ἥρπαζον, ὅπου ἴδοιμι, οὐδὲ παρ᾽ ἑνὸς οὐδὲ τοῦτο μαθὼν, ὅπως δέοι λαμβάνειν, ἄλλου ἢ παρὰ τῆς φύσεως, ὡς ἐγώ φημι. Ἐποίουν γοῦν καὶ τοῦτο κωλυόμενος, οὐ διδασκόμενος· ὥςπερ καὶ ἄλλα ἐστὶν, ἃ, εἰργόμενος καὶ ὑπὸ πατρὸς καὶ ὑπὸ μητρὸς, ὑπὸ τῆς φύσεως πράττειν ἠναγκαζόμην. Καὶ, ναὶ μὰ Δία, ἔπαιόν γε τῇ μαχαίρᾳ πᾶν, ὅ,τι δυναίμην λανθάνειν 17. Οὐ γὰρ μόνον φύσει ἦν, ὥςπερ τὸ βαδίζειν καὶ τρέχειν, ἀλλὰ καὶ ἡδὺ πρὸς τῷ πεφυκέναι 18 τοῦτο ἐδόκει μοι εἶναι.

Ἐπεὶ οὖν, ἔφη, αὕτη ἡ μάχη καταλείπεται, ἐν ᾗ προθυμίας μᾶλλον ἢ τέχνης ἔργον ἐστὶ, πῶς ἡμῖν οὐχ ἡδέως πρὸς 19 τούς δε τοὺς ὁμοτίμους ἀγωνιστέον; ὅπου γε τὰ μὲν ἆθλα τῆς ἀρετῆς ἴσα πρόκειται, παραβαλλόμενοι 20 δὲ οὐκ ἴσα 21 εἰς τὸν κίνδυνον ἴσμεν, ἀλλ᾽ οὗτοι μὲν ἔντιμον βίον, ὅςπερ μόνος ἥδιστος βίων· ἡμεῖς δὲ ἐπίπονον μὲν, ἄτιμον 22 δὲ, ὅςπερ, οἶμαι, χαλεπώτατος.

Μάλιστα δὲ, ὦ ἄνδρες, τοῦτό με εὐθύμως εἰς τὸν ἀγῶνα τὸν πρὸς τούς δε παρορμᾷ, ὅτι Κῦρος ἔσται ὁ κρίνων, ὃς οὐ φθόνῳ κρινεῖ· ἀλλὰ σὺν Θεῶν ὅρκῳ λέγω, ἦ μὴν ἐμοὶ δοκεῖν Κῦρον, οὕς τινας ἂν ὁρᾷ ἀγαθοὺς, φιλεῖν οὐδὲν ἧττον ἑαυτοῦ· τούτοις γοῦν ὁρῶ αὐτὸν, ὅ,τι ἂν ἔχῃ, ἥδιον διδόντα μᾶλλον, ἢ αὐτὸν ἔχοντα.

17. *Quicquid clanculum poteram.* 18. *Supraquam quod ingenitum erat.* 19. Præpositio πρὸς, hoc loco, relationem significat: *cum, adversus.* 20. Παραβάλλεσθαί τι εἰς κίνδυνον significat: *objicere aliquid periculo.* 21. *Non item res paris pretii.* 22. *Inhonoratam (vitam).*

Καίτοι, ἔφη, οἶδα, ὅτι οὗτοι μέγα φρονοῦσιν, ὅτι επαίδευνται δὴ καὶ πρὸς λιμὸν καὶ πρὸς δίψος καὶ οὸς ῥῖγος καρτερεῖν 23. κακῶς εἰδότες, ὅτι καὶ ταῦτα ιεῖς ὑπὸ κρείττονος διδασκάλου πεπαιδεύμεθα ἢ οὗτοι. ὐ γάρ ἐστιν διδάσκαλος τούτων οὐδεὶς κρείττων τῆς ἀ- γκης, ἣ ἡμᾶς καὶ λίαν ταῦτα ἀκριβοῦν ἐδίδαξε.

Καὶ ποιεῖν οὗτοι μὲν δὴ τὰ ὅπλα φέροντες ἐμε- έτων, ἅ ἐστιν ἅπασιν ἀνθρώποις εὑρημένα ὡς ἂν εὐφο- ώτατα εἴη 24. ἡμεῖς δέ γε, ἔφη, ἐν μεγάλοις φορτίοις 25 καὶ βαδίζειν καὶ τρέχειν ἠναγκαζόμεθα. ὥστε νῦν μοὶ δοκεῖν τὸ τῶν ὅπλων φόρημα πτεροῖς μᾶλλον ἐοικέ- αι, ἢ φορτίῳ.

Ὡς οὖν ἐμοῦ γε καὶ ἀγωνιουμένου, καὶ, ὁποῖος ἂν τις ὦ, κατὰ τὴν ἀξίαν τιμᾶσθαι ἀξιώσοντος, οὕτως, ἔφη, ὦ Κῦρε, γίγνωσκε. Καὶ ὑμῖν δὲ, ὦ ἄνδρες δημό- ται 26, παραινῶ, εἰς ἔριν ὁρμᾶσθαι ταύτης τῆς μάχης πρὸς τοὺς πεπαιδευμένους τούς δε. νῦν γὰρ, ἔφη, ἄνδρες εἰλημμένοι εἰσὶν ἐν δημοτικῇ ἀγωνίᾳ.

Ἐκ τῆς Δημηγορίας Κύρου τελευτῶντος.
(Βιβλ. ή.)

Μετὰ μέντοι Θεοὺς, καὶ ἀνθρώπων τὸ πᾶν γέ- νος τὸ ἀεὶ ἐπιγιγνόμενον αἰδεῖσθε. οὐ γὰρ ἐν σκότῳ ὑμᾶς

23. *Quod instituti sint et ad famem, et ad sitim et ad frigus tolerandum.* 24. Scilicet οὕτως, ὡς ἂν εὐφορώτατα εἴη: (*ita*) *ut gestatu sint commodissima, ut facillime ferri possint.* 25. *Sub magnis oneribus.* 26. *Viri plebej.*

οἱ Θεοὶ ἀποκρύπτονται, ἀλλ' ἐμφανῆ πᾶσιν ἀνάγκη ἀεὶ ζῆν τὰ ὑμέτερα ἔργα· ἃ ἢν μὲν καθαρὰ καὶ ἔξω τῶν ἀδίκων φαίνηται, δυνατοὺς ὑμᾶς ἐν πᾶσιν ἀνθρώποις ἀναδείξει 1· εἰ δὲ εἰς ἀλλήλους ἄδικόν τι φρονήσετε, ἐκ πάντων τῶν ἀνθρώπων τὸ ἀξιόπιστοι εἶναι ἀποβαλεῖτε· οὐδεὶς γὰρ ἂν ἔτι πιστεῦσαι δύναιτο ὑμῖν, οὐδ' εἰ πάνυ προθυμοῖτο, ἰδὼν ἀδικούμενον τὸν μάλιστα φιλίᾳ προσήκοντα 2.

Εἰ μὲν οὖν ἐγὼ ὑμᾶς ἱκανῶς διδάσκω, οἵους χρὴ πρὸς ἀλλήλους εἶναι 3· εἰ δὲ μὴ 4, καὶ παρὰ τῶν προγεγενημένων μανθάνετε· αὕτη γὰρ ἀρίστη διδασκαλία. Οἱ μὲν γὰρ πολλοὶ διαγεγένηνται 5 φίλοι μὲν γονεῖς παισὶ, φίλοι δὲ ἀδελφοὶ ἀδελφοῖς· ἤδη δέ τινες τούτων καὶ ἐναντία ἀλλήλους ἔπραξαν· ὁποτέροις ἂν οὖν αἰσθάνησθε τὰ πραχθέντα συνενεγκόντα, ταῦτα δὴ αἱρούμενοι, ὀρθῶς ἂν βουλεύοισθε. Καὶ τούτων μὲν ἴσως ἤδη ἅλις 6.

Τὸ δ' ἐμὸν σῶμα, ὦ παῖδες, ὅταν τελευτήσω, μήτε ἐν χρυσῷ θῆτε, μήτε ἐν ἀργύρῳ, μήτε ἐν ἄλλῳ μηδενὶ, ἀλλὰ τῇ γῇ ὡς τάχιστα ἀπόδοτε. Τί γὰρ τούτου μακαριώτερον τοῦ γῇ μιχθῆναι, ἣ πάντα μὲν τὰ καλὰ, πάντα δὲ τἀγαθὰ φύει τε καὶ τρέφει; Ἐγὼ δὲ καὶ ἄλλως φιλάνθρωπος ἐγενόμην, καὶ νῦν ἡδέως ἄν μοι δοκῶ κοινωνῆσαι τοῦ εὐεργετοῦντος ἀνθρώπους.

1. *Reddent.* 2. *Qui sit amicitiæ jure conjunctissimus.* 3. Desideraretur consequentia, sicut καλῶς ἔχει, vel similia: Hæc ellipsis vocatur σχῆμα ἀναπόδοτον. 4. *Sin autem.* 5. *Constantes mansere.* 6. *Satis.*

Ἀλλὰ γὰρ ἤδη, ἔφη, ἐκλιπεῖν μοι φαίνεται ἡ υχὴ, ὅθενπερ, ὡς ἔοικε, πᾶσιν ἄρχεται ἀπολείπουσα. ἴ τις οὖν ὑμῶν ἢ δεξιᾶς βούλεται τῆς ἐμῆς ἅψασθαι, ὄμμα τοὐμὸν ζῶντος ἔτι προσιδεῖν ἐθέλει, προσίτω· ταν δ' ἐγὼ ἐγκαλύψωμαι, αἰτοῦμαι ὑμᾶς, ὦ παῖδες, ιδεὶς ἔτ' ἀνθρώπων τοὐμὸν σῶμα ἰδέτω, μηδ' αὐτοὶ ὑμεῖς.

Πέρσας μέντοι πάντας καὶ τοὺς συμμάχους ἐπὶ ὸ μνῆμα τοὐμὸν παρακαλεῖτε 7, συνησθησομένους 8 ἐ-οὶ, ὅτι ἐν τῷ ἀσφαλεῖ ἤδη ἔσομαι, ὡς μηδὲν ἂν ἔτι ακὸν παθεῖν, μήτε ἢν μετὰ τοῦ θείου γένωμαι, μήτε ν μηδὲν ἔτι ὦ 9. ὁπόσοι δ' ἂν ἔλθωσι, τούτους εὖ οιήσαντες, ὁπόσα ἐπ' ἀνδρὶ εὐδαίμονι νομίζεται 10, ἀ-οπέμπετε.

Καὶ τοῦτο, ἔφη, μέμνησθέ μου τελευταῖον. Τοὺς ίλους εὐεργετοῦντες, καὶ τοὺς ἐχθροὺς δυνήσεσθαι κολά-ειν. Καὶ χαίρετε, ὦ φίλοι παῖδες, καὶ τῇ μητρὶ ἀ-αγγέλλετε 11 ὡς παρ' ἐμοῦ 12· καὶ πάντες δὲ οἱ πα-όντες καὶ οἱ ἀπόντες φίλοι χαίρετε.

7. *Evocate.* 8. *Quod mihi gratulentur.* 9. *Sive in nihilum redigar.* ræclare quidem multa de animorum immortalitate tum alii in phi-osophia nobiles, tum maxime noster, et alterum illud Socraticæ cholæ lumen, disseruerunt; nec tamen horum quisquam, quasi Py-hius Apollo, certa ut essent et fixa, quæ dixit; sed probabilia uncti conjectura sequentes: ultra enim quo progrederentur, quam t veri viderent similia, non habuerunt. Certa dicant ii tandem so-i, quorum mentes Evangelii collustrantur lumine, quique dicti unt de nomine salutis æternæ Ducis simul et Auctoris Christi φω-ίσαντος ζωὴν καὶ ἀφθαρσίαν διὰ τοῦ Εὐαγγελίου. 10. *In hominis for-unati funere solemne est exhiberi.* 11. Scilicet ἀπαγγέλλετε ταῦτα. 12. *Verbis meis.*

Plato Aristonis et Perictyones filius, primum, Græcorum more, avi nomen, Aristocles sortitus, deinde vero a Socrate, aut ab Aristone Argivo *Plato*, quasi latus, sive ob humerorum, aut pectoris, aut frontis latitudinem, sive propter Πλατὺ, h. e. copiosum atque apertum dicendi genus, sive alia de causa dictus esse fertur. Postquam artem athleticam, pictoriam, musicen, et poeticam attigerat, anno ætatis suæ vigesimo Socrati se adjunxit, et ab ore illius per octo annos pependit. Rempublicam gerere noluit; sed Athenis in Academia, quod erat gymnasium suburbanum arboribus consitum, et ubi hortum, in quo consedit, exiguum habuit, scholam aperuit et condidit: unde ejus philosophandi ratio et secta, *Platonica* non minus quam *Academica* dicta est. Vivido et acri ingenio, multaque eruditione instructus atque lectione poetarum imbutus, floridum et diffusum scribendi genus, quod haud prope abest a poesi, sectatus est; Natus est Olymp. LXXXVII. obiit Olymp. CVIII.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

Ἐκ τοῦ Κρίτωνος.

Τὰ τοῦ Διαλόγου Πρόσωπα
Σωκράτης, Κρίτων 1.

Προοίμιον, ἢ ἐνύπνιον Σωκράτους.

Τί τηνικάδε 2 ἀφῖξαι, ὦ Κρίτων; ἢ οὐ 3 πρωὶ ἔτι ἐστί. Κρ. Πάνυ μὲν οὖν 4. Σω. Πηνίκα μάλιστα 5; Κρ. Ὄρθρος βαθύς. Σω. Θαυμάζω ὅπως ἐθέλησέ σοι ὁ τοῦ δεσμωτηρίου φύλαξ ὑπακοῦσαι 6. Κρ. Συνήθης ἤδη μοί ἐστιν, ὦ Σώκρατες, διὰ τὸ πολλάκις δεῦρο φοιτᾷν· καίτι καὶ εὐεργέτηται ὑπ' ἐμοῦ. Σω. Ἄρτι δὲ ἥκεις ἢ πάλαι; Κρ. Ἐπιεικῶς πάλαι 7. Σω. Εἶτα πῶς οὐκ εὐθὺς ἐπήγειράς με, ἀλλὰ σιγῇ παρακάθησαι; Κρ. Οὐ, μὰ τὸν Δία 8, ὦ Σώκρατες, οὐδ' ἂν αὐτὸς ἤθελον ἐν τοσαύτῃ τε ἀγρυπνίᾳ καὶ λύπῃ εἶναι. Ἀλλὰ καὶ σοῦ πάλαι θαυμάζω, αἰσθανόμενος ὡς ἡδέως 9 καθεύδεις. Καὶ ἐπίτηδές 10 σε οὐκ ἤγειρον, ἵνα ὡς ἥδιστα διάγῃς 11. Καὶ πολλάκις μὲν δή σε καὶ πρότερον ἐν παν-

1. Κρίτων unus ex senioribus amicis Socratis. 2. *Hac hora, ita cito.* 3. Nonne? 4. *Multum certe.* 5. *Quam multum tandem?* 6. *Attendere quis sit qui pulsat ad januam*, et inde *aperire;* usurpatur etiam ὑπακούειν de janitoribus, et est cognoscere quis adsit et intromitti velit. 7. *Satis dudum.* 8. *Nunquam per Jovem, o Socrates* (*excitassem*). 9. *Quam suaviter.* 10. *Et consulto.* 11. Pro διάγοις: exceptio hæc est, nam secundum grammaticæ regulas particula ἵνα, cum præcedat *tempus historicum* seu *praeteritum*, sicut h. l. ἤγειρον, regere deberet optativum, non subj.

τὶ τῷ βίῳ εὐδαιμόνισα τοῦ τρόπου, 12 πολὺ δὲ μάλιστα ἐν τῇ νῦν παρεστώσῃ ξυμφορᾷ, ὡς ῥᾳδίως αὐτὴν καὶ πρᾴως φέρεις.

Σω. Καὶ γὰρ ἂν, ὦ Κρίτων, πλημμελὲς εἴη ἀγανακτεῖν 13 τηλικοῦτον ὄντα 14, εἰ 15 δεῖ ἤδη τελευτᾶν. Κρ. Καὶ ἄλλοι, ὦ Σώκρατες, τηλικοῦτοι ἐν τοιαύταις ξυμφοραῖς ἁλίσκονται, ἀλλ' οὐδὲν αὐτοῖς ἐπιλύεται ἡ ἡλικία τὸ μὴ οὐχὶ 16 ἀγανακτεῖν τῇ παρούσῃ τύχῃ. Σω. Ἔστι ταῦτα 17. Ἀλλὰ τί δὴ οὕτω πρῲ ἀφῖξαι; Κρ. Ἀγγελίαν, ὦ Σώκρατες, φέρων χαλεπὴν, οὐ σοὶ, ὡς ἐμοὶ φαίνεται, ἀλλ' ἐμοὶ καὶ τοῖς σοῖς ἐπιτηδείοις πᾶσι καὶ χαλεπὴν καὶ βαρεῖαν· ἣν ἐγὼ, ὡς ἐμοὶ δοκῶ, ἐν τοῖς βαρύτατα 18 ἂν ἐνέγκαιμι. Σω. Τίνα ταύτην; ἢ τὸ πλοῖον ἀφῖκται ἐκ Δήλου, οὗ δεῖ ἀφικομένου τεθνάναι με;

Κρ. Οὔτοι δὴ ἀφῖκται, ἀλλὰ δοκεῖ μέν 19 μοι ἥξειν τήμερον, ἐξ ὧν ἀπαγγέλλουσιν ἥκοντές τινες ἀπὸ Σουνίου, καὶ καταλιπόντες ἐκεῖ αὐτό. Δῆλον οὖν ἐκ

12. Scil. ἕνεκα τοῦ τρόπου. 13. *Dolere, moleste ferre.* 14. *Tam grandi natu.* 15. Pro ὅτι: *quod, quia.* vid. Lucian. Dialog. Menip. et Merc. not. 8. — 16. Pro μὴ tantum. 17. *Ita est* 18. Ἐν τοῖς cum ponitur ante superlativum, idem est ac πρὸ πάντων, aut solum πάντων; ut ἐν τοῖς πρῶτοις παρῆσαν οἱ Ἀθηναῖοι, idest πρῶτοι πάντων. ἐν τοῖς βαρύτατα ἂν ἐνέγκαιμι (*gravissime ferrem.*) idest βαρύτατα πάντων. Analysim si fieri volumus, oportet subintelligere participium verbi illius periodi, ut in primo exemplo ἐν τοῖς παροῦσιν, in altero, ἐν τοῖς βαρέως φέρουσι 19. Hæc particula μὲν non habet subsequentem δὲ, quod sæpe evenit post verba δοκεῖ, οἶμαι, et hujusmodi, quæ exprimunt cognitionis probabilitatem aut dubium; et ideo emergit ex se antithesis σαφῶς δὲ οὐκ οἶδα.

τούτων τῶν ἀγγέλων ὅτι ἥξει τήμερον, καὶ ἀνάγκη δὴ εἰς αὔριον ἔσται, ὦ Σώκρατες, τὸν βίον σε τελευτᾶν.

Σω. Ἀλλ', ὦ Κρίτων, τύχῃ ἀγαθῇ· εἰ ταύτῃ 20 τοῖς θεοῖς φίλον, ταύτῃ ἔστω. Οὐ μέντοι οἶμαι ἥξειν αὐτὸ τήμερον. Κρ. Πόθεν τοῦτο τεκμαίρει; 21. Σω. Ἐγώ σοι ἐρῶ. Τῇ γάρ που ὑστεραίᾳ δεῖ με ἀποθνήσκειν ἢ ᾗ ἂν ἔλθοι τὸ πλοῖον 22. Κρ. Φασί γέ τοι δὴ 23 οἱ τούτων κύριοι 24. Σω. Οὐ τοίνυν τῆς ἐπιούσης ἡμέρας οἶμαι αὐτὸ ἥξειν, ἀλλὰ τῆς ἑτέρας. Τεκμαίρομαι 25 δὲ ἔκ τινος ἐνυπνίου, ὃ ἑώρακα ὀλίγον πρότερον ταύτης τῆς νυκτός 26· καὶ κινδυνεύεις ἐν καιρῷ τινὶ 27 οὐκ ἐγεῖραί με. Κρ. Ἦν δὲ δὴ τί τὸ ἐνύπνιον;

Σω. Ἐδόκει τίς μοι γυνὴ προσελθοῦσα, καλὴ καὶ εὐειδής, λευκὰ ἱμάτια ἔχουσα καλέσαι με καὶ εἰπεῖν, ὦ Σώκρατες,

Ἤματί κεν τριτάτῳ Φθίην ἐρίβωλον ἵκοιο 28.

Κρ. Ὡς ἄτοπον 29 τὸ ἐνύπνιον, ὦ Σώκρατες. Σω. Ἐναργὲς μὲν οὖν 30, ὥς γ' ἐμοὶ δοκεῖ, ὦ Κρίτων.

20. Pronomen adverb: *ita*. 21. Attice pro τεκμαίρῃ a τεκμαίρομαι; vide in nostra Tabula verborum baryton. græc. in adnot. 2. pag. 7. 22. τῇ γάρ που ὑστεραίᾳ -- ἢ ᾗ etc. *Ni fallor die postero adventus navis*. 23. *Certum est saltem ab iis quæ dicunt*. 24. *Hi penes quos rei hujus potestas est*. 25. Subauditur τοῦτο. 26. Scilicet, ὀλίγον πρὸ τοῦ ἐγερθῆναί με ἐπὶ ταύτης τῆς νυκτός. 27. *Opportuneque videris*. 28. *Tertia hinc die Phthiam pervenies latiglebam*. Cicero vertit (Divin. 1. 25), *Tertia te Phthiæ tempestas læta locabit*. Verba sunt hæc Achillis qui minatur discedere Troja. Iliad. 1. 363. Sub nomine Phthiæ Socrates intelligit vitam meliorem post mortem, quæ vera patria est animæ. 29. *Absurdum*. 30. *Tamen*.

Ἐκ τῆς Σωκράτους Ἀπολογίας.

Ὅτι ὁ θάνατος ἀγαθόν.

Δυοῖν γὰρ θάτερόν 1 ἐστι τὸ τεθνάναι. Ἢ γὰρ οἷον μηδὲν εἶναι 2, μηδ' αἴσθησιν μηδεμίαν μηδενὸς ἔχειν τὸν τεθνεῶτα, ἢ, κατὰ τὰ λεγόμενα, μεταβολή τις τυγχάνει οὖσα καὶ μετοίκησις τῆς ψυχῆς τοῦ τόπου 3 τοῦ ἐνθένδε εἰς ἄλλον τόπον. Καὶ εἴτε δὴ μηδεμία αἴσθησίς ἐστιν, ἀλλ' οἷον ὕπνος, ἐπειδάν τις καθεύδων μηδ' ὄναρ μηδὲν ὁρᾷ, θαυμάσιον κέρδος ἂν εἴη ὁ θάνατος.

Ἐγὼ γὰρ ἂν οἶμαι, εἴτινα ἐκλεξάμενον δέοι ταύτην τὴν νύκτα, ἐν ᾗ οὕτω κατέδαρθεν ὥς τε μηδὲ ὄναρ ἰδεῖν, καὶ τὰς ἄλλας νύκτας τε καὶ ἡμέρας τὰς τοῦ βίου τοῦ ἑαυτοῦ ἀντιπαραθέντα ταύτῃ τῇ νυκτὶ, δέοι 4 σκεψάμενον εἰπεῖν, ὁπόσας ἄμεινον καὶ ἥδιον ἡμέρας καὶ νύκτας ταύτης τῆς νυκτὸς βεβίωκεν ἐν τῷ ἑαυτοῦ βίῳ, οἶμαι ἂν 5 μὴ ὅτι 6 ἰδιώτην τινὰ, ἀλλὰ τὸν μέγαν βασιλέα, εὐαριθμήτους ἂν εὑρεῖν αὐτὸν ταύτας πρὸς τὰς ἄλλας 7 ἡμέρας καὶ νύκτας.

Εἰ οὖν τοιοῦτον ὁ θάνατός ἐστι, κέρδος ἔγωγε λέγω· (καὶ γὰρ οὐδὲν πλείων ὁ πᾶς χρόνος φαίνεται οὕτω δὴ εἶναι ἢ μία νύξ)· εἰ δ' αὖ οἷον 8 ἀποδημῆσαί ἐστιν

1. *Alterum e duobus*; pro δυοῖν Attici scribunt et δυεῖν, sed tantum in genit. 2. Scilicet ἢ γὰρ τοιοῦτό τι, ὥστε μηδὲν εἶναι. 3. Scilicet ἐκ τοῦ τόπου. 4. Subintelligitur præcedens εἰ, εἰ δέοι. 5. Repetitio τοῦ οἶμαι ἄν: *reor (inquam)* 6. *Nedum*. 7. Videlicet παραβαλλομένας πρὸς τὰς ἄλλας. 8. Vid. adnotat. 2.

θάνατος ἐνθένδε εἰς ἄλλον τόπον, καὶ ἀληθῆ ἐστι τὰ λεγόμενα, ὡς ἄρα ἐκεῖ εἰσὶν ἅπαντες οἱ τεθνεῶτες, τί μεῖζον ἂν ἀγαθὸν τούτου εἴη, ὦ ἄνδρες δικασταί; Εἰ γάρ τις ἀφικόμενος εἰς ᾅδου 9, ἀπαλλαγεὶς τουτωνὶ τῶν φασκόντων δικαστῶν εἶναι, εὑρήσει τοὺς ὡς ἀληθῶς 10 δικαστὰς, οἵπερ καὶ λέγονται ἐκεῖ δικάζειν, Μίνως 11 τε καὶ Ῥαδάμανθυς, καὶ Αἰακὸς, καὶ Τριπτόλεμος 12, καὶ ἄλλοι ὅσοι τῶν ἡμιθέων δίκαιοι ἐγένοντο ἐν τῷ ἑαυτῶν βίῳ, ἆρα φαύλη ἂν εἴη ἡ ἀποδημία 13; ἢ αὖ Ὀρφεῖ ξυγγενέσθαι, καὶ Μουσαίῳ καὶ Ἡσιόδῳ καὶ Ὁμήρῳ, ἐπὶ πόσῳ ἄν τις δέξαιτ' ἂν ὑμῶν 14; ἐγὼ μὲν γὰρ πολλάκις ἐθέλω τεθνάναι, εἰ ταῦτα ἐστιν ἀληθῆ.

Ἐπεὶ ἔμοιγε καὶ αὐτῷ 15 θαυμαστὴ ἂν εἴη ἡ διατριβὴ αὐτόθι, ὁπότε ἐντύχοιμι Παλαμήδει καὶ Αἴαντι τῷ Τελαμῶνος, καὶ εἴ τις ἄλλος τῶν παλαιῶν διὰ κρίσιν ἄδικον τέθνηκεν.

9. Nempe εἰς τόπον ᾅδου 10. Particula ὡς auget vim adverbii ἀληθῶς. 11. Hi nominativi, qui secundum communem construendi formam, accusativo in casu ponendi erant, concordant cum præcedenti οἵπερ, tamquam additamentum. 12. A nullo alio inter hos judices numeratur Triptolemus. Probabile est hanc opinionem originem duxisse ab aliqua fama, quæ orta fuit ab mysteriis eleusinis: ob quam Triptolemus, cui Ceres favebat, quique a nonnullis inter Atticæ legislatores enumeratus est, adscriptus est etiam inter illos qui judices sunt apud inferos. 13. *Peregrinatio.* 14. *Quanti tandem æstimatis?* 15. *Et mihi praecipue.* Extrema die Socratis, omnes ejus discipuli, quos inter Phædon, convenerunt in carcerem. Hinc Phædon obviam it amico suo Echecrati, eique omnem historiam narrat illius celeberrimi diei, nempe mortem sui præceptoris.

Ἐκ τοῦ Φαίδωνος.

Ἐπίλογος ἢ τελευτὴ Σωκράτους.

Ταῦτα δὴ εἰπόντος αὐτοῦ 1, ὁ Κρίτων, εἶεν 2, ἔφη, ὦ Σώκρατες. Τί δὲ τούτοις ἢ ἐμοὶ ἐπιστέλλεις 3, ἢ περὶ τῶν παίδων, ἢ περὶ ἄλλου του 4, ὅ,τι ἂν σοι ποιοῦντες ἡμεῖς, ἐν χάριτι μάλιστα ποιοῖμεν 5; Ἅπερ ἀεὶ λέγω, ἔφη, ὦ Κρίτων· οὐδὲν καινότερον 6. ὅτι ὑμῶν αὐτῶν 7 ἐπιμελόμενοι ὑμεῖς, καὶ ἐμοὶ καὶ τοῖς ἐμοῖς καὶ ὑμῖν αὐτοῖς ἐν χάριτι ποιήσετε ἅττ' ἂν ποιῆτε· κἂν μὴ νῦν ὁμολογήσητε 8. ἐὰν δὲ ὑμῶν μὲν αὐτῶν ἀμελῆτε, καὶ μὴ θέλητε, ὥσπερ κατ' ἴχνη 9, κατὰ τὰ νῦν τε εἰρημένα καὶ τὰ ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ, ζῆν, οὐδὲ ἐὰν πολλὰ ὁμολογήσητε ἐν τῷ παρόντι καὶ σφόδρα, οὐδὲν πλέον ποιήσετε 10.

Ταῦτα μὲν τοίνυν προθυμησόμεθα, ἔφη, οὕτω ποιεῖν. Θάπτωμεν 11 δέ τίνα σε τρόπον; ὅπως ἄν, ἔφη, βούλησθε· ἐάν πέρ γε λάβητέ με, καὶ μὴ ἐκφύγω ὑμᾶς. Γελάσας δὲ ἅμα ἡσυχῇ καὶ πρὸς ἡμᾶς ἀποβλέψας, εἶπεν, οὐ πείθω, ἔφη, ὦ ἄνδρες, Κρίτωνα, ὡς ἐγώ εἰμι οὗτος ὁ Σωκράτης ὁ νυνὶ διαλεγόμενος, καὶ διατάττων ἕκαστα τῶν λεγομένων· ἀλλ' οἴεταί με ἐκεῖνον εἶναι ὃν

1. Scilicet τοῦ Σωκράτους. 2. Pro εἴησαν; scilicet εἴησαν ταῦτα: *haec hactenus, esto*. 3. *Mandas*; sic scribit Heindophius pro poetico ἐπιτέλλεις, vel ἐπιτέλλει, et ἐπιτέλλῃ ut scribunt alii. 4. Pro τινός. 5. *Maxime gratum fecerimus*. 6. Scilicet ἐπιστέλλω. 7. Scilicet τῆς παιδείας ὑμῶν καὶ τοῦ περὶ τὴν ψυχὴν κόσμου. 8. *Etiamsi nunc non promittatis*. 9. *Quasi per vestigia*. 10. Scilicet οὐδὲν πλέον ἔσται ὑμῖν. 11. Scilicet βούλει ἵνα θάπτωμεν; ut alibi notabimus.

ψεται ὀλίγον ὕστερον νεκρὸν, καὶ ἐρωτᾷ δὴ, πῶς δεῖ με θάπτειν 12.

Ὅτι δὲ ἐγὼ πάλαι πολὺν λόγον πεποίημαι, ὡς, ἐπειδὰν πίω τὸ φάρμακον, οὐκέτι ὑμῖν παραμενῶ, ἀλλ' οἰχήσομαι ἀπιὼν 13 εἰς μακάρων δή τινας εὐδαιμονίας, ταῦτά μοι δοκῶ αὐτῷ ἄλλως 14 λέγειν, παραμυθούμενος ἅμα μὲν ὑμᾶς, ἅμα δ' ἐμαυτόν. Ἐγγυήσασθε οὖν με πρὸς Κρίτωνα, ἔφη, τὴν ἐναντίαν ἐγγύην, ἢ ἣν οὗτος πρὸς τοὺς δικαστὰς ἠγγυᾶτο· οὗτος μὲν γὰρ, ἦ μὴν παραμενεῖν 15· ὑμεῖς δὲ, ἦ μὴν μὴ παραμενεῖν ἐγγυήσασθε, ἐπειδὰν ἀποθάνω, ἀλλὰ οἰχήσεσθαι ἀπιόντα· ἵνα Κρίτων ῥᾷον φέρῃ, καὶ μὴ ὁρῶν μου τὸ σῶμα ἢ καόμενον 16, ἢ κατορυττόμενον, ἀγανακτῇ ὑπὲρ ἐμοῦ, ὡς δεινὰ ἄττα πάσχοντος· μηδὲ λέγῃ ἐν τῇ ταφῇ, ὡς ἢ προτίθεται Σωκράτη, ἢ ἐκφέρει, ἢ κατορύττει. Εὖ γὰρ ἴσθι, ἦ δ' ὅς 17, ὦ ἄριστε Κρίτων, τὰ μὴ καλῶς λέγειν 18, οὐ μόνον εἰς αὐτὸ τοῦτο 19 πλημμελὲς, 20 ἀλλὰ καὶ κακόν τι ἐμποιεῖ ταῖς ψυχαῖς. Ἀλλὰ θαρρεῖν τε χρὴ, καὶ φάναι τοὐμὸν σῶμα θάπτειν, καὶ θάπτειν οὕτως ὅπως ἄν σοι φίλον ᾖ, καὶ μάλιστα ἡγῇ νόμιμον εἶναι.

Ταῦτ' εἰπὼν, ἐκεῖνος μὲν ἀνίστατο εἰς οἴκημά τι 21 ὡς λουσόμενος 22, καὶ ὁ Κρίτων εἵπετο αὐτῷ· ἠ-

12. Alii rectius legunt: πῶς με θάπτῃ. 13. Hæc synonima οἰχήσομαι et ἀπιὼν sic conjuncta indicant discessum celerem. 14. *Frustra.* 15. Scilicet ἠγγυήσατο παραμενεῖν. 16. Attice pro καιόμενον. 17. Pro αὐτὸς ἔφη, *ait ille.* adhibetur in narratione dialogi. 18. *Quod non recte sentire.* 19. *In hoc ipso.* 20. Subintellig. ἐστί. 21. *Surgens recessit in cubiculum;* sicut οἰκίσκος est pars οἴκου, ita οἴκημα est pars οἰκίας. 22. *Quasi lavaturus.*

μᾶς δ' ἐκέλευε περιμένειν. Περιεμένομεν οὖν, πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς διαλεγόμενοι περὶ τῶν εἰρημένων, καὶ ἀνασκοποῦντες 23· τότε δ' 24 αὖ περὶ τῆς ξυμφορᾶς διεξιόντες, ὅση ἡμῖν γεγονυῖα εἴη, ἀτεχνῶς ἡγούμενοι, ὥσπερ πατρὸς στερηθέντες, διάξειν ὀρφανοὶ τὸν ἔπειτα βίον.

Ἐπειδὴ δὲ ἐλούσατο, καὶ ἠνέχθη παρ' αὐτὸν τὰ παιδία 25 (δύο γὰρ αὐτῷ υἱεῖς σμικροὶ 26 ἦσαν, εἷς δὲ μέγας) καὶ αἱ οἰκεῖαι γυναῖκες ἀφίκοντο, ἐκείναις ἐναντίον τοῦ Κρίτωνος 27 διαλεχθείς τε καὶ ἐπιστείλας ἅττα ἐβούλετο, τὰς μὲν γυναῖκας καὶ τὰ παιδία ἀπιέναι ἐκέλευσεν, αὐτὸς δὲ ἧκε παρ' ἡμᾶς. Καὶ ἦν ἤδη ἐγγὺς ἡλίου δυσμῶν. Χρόνον γὰρ πολὺν διέτριψεν ἔνδον. Ἐλθὼν δ' ἐκαθέζετο λελουμένος· καὶ οὐ πολλὰ ἅττα μετὰ ταῦτα διελέχθη.

Καὶ ἧκεν ὁ τῶν ἕνδεκα ὑπηρέτης 28, καὶ στὰς παρ' αὐτόν, ὦ Σώκρατες, ἔφη, οὐ καταγνώσομαί γε σοῦ 29, ὅπερ ἄλλων καταγιγνώσκω, ὅτι μοι χαλεπαίνουσι καὶ καταρῶνται, ἐπειδὰν αὐτοῖς παραγγέλλω πίνειν τὸ φάρμακον, ἀναγκαζόντων τῶν ἀρχόντων 30· σὲ δ' ἐγὼ καὶ ἄλλως ἔγνωκα ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ γενναιότατον καὶ πρᾳότατον καὶ ἄριστον ἄνδρα ὄντα τῶν πώποτε 31 δεῦ-

23. Scilicet πάλιν σκοποῦντες, *rursus considerantes.* 24. *Aliquando;* τότε δὲ repetit aliud τότε μὲν, quod subintelligitur in præcedenti διαλεγόμενοι. 25. Illi erant Lamprocles, Sophroniscus, et Menessenes. 26. Ionicum et att. pro μικροί. 27. Pro παρόντος τοῦ Κρίτωνος; *præsente Critone.* 28. *Undecim virorum lictor;* hi seligebantur a decem tribubus cum Γραμματεῖ qui erat undecimus. 29. *Non sentiam certe de te quod de aliis, seu non te credam quod alios credo.* 30. *Ita magistratibus compellentibus.* 31. *Unquam.*

ο ἀφικομένου· καὶ δὴ καὶ νῦν εὖ οἶδ' ὅτι οὐκ ἐμοὶ χαλεπαίνεις, (γιγνώσκεις γὰρ τοὺς αἰτίους), ἀλλὰ ἐκείνοις. Νῦν οὖν (οἶσθα γὰρ ἃ ἦλθον ἀγγελῶν), χαῖρέ τε καὶ πειρῶ ὡς ῥᾷστα φέρειν τὰ ἀναγκαῖα. Καὶ ἅμα δακρύσας, μεταστρεφόμενος ἀπῄει.

Καὶ ὁ Σωκράτης ἀναβλέψας πρὸς αὐτὸν, καὶ σὺ, ἔφη, χαῖρε, καὶ ἡμεῖς ταῦτα ποιήσομεν. Καὶ ἅμα πρὸς ἡμᾶς. Ὡς ἀστεῖος, ἔφη, ὁ ἄνθρωπος· καὶ παρὰ πάντα μοι τὸν χρόνον προσῄει, καὶ διελέγετο ἐνίοτε, καὶ ἦν ἀνδρῶν λῷστος· καὶ νῦν ὡς γενναίως με ἀποδακρύει. Ἀλλ' ἄγε δὴ, ὦ Κρίτων, πειθώμεθα αὐτῷ, καὶ ἐνεγκάτω τὶς τὸ φάρμακον, εἰ τέτριπται· εἰ δὲ μὴ, τριψάτω ὁ ἄνθρωπος.

Καὶ ὁ Κρίτων, ἀλλ' οἶμαι, ἔφη, ἔγωγε, ὦ Σώκρατες, ἔτι ἥλιον εἶναι ἐπὶ τοῖς ὄρεσι 32, καὶ οὔπω δεδυκέναι. Καὶ ἅμα ἐγὼ οἶδα καὶ ἄλλους πάνυ ὀψὲ πίνοντας, ἐπειδὰν παραγγελθῇ αὐτοῖς, δειπνήσαντάς τε καὶ πιόντας εὖ μάλα, καὶ ξυγγενομένους γ' ἐνίους ὧν ἂν τύχωσιν ἐπιθυμοῦντες· ἀλλὰ μηδὲν ἐπείγου· ἔτι γὰρ ἐγχωρεῖ 33.

Καὶ ὁ Σωκράτης, εἰκότως γ', ἔφη, ὦ Κρίτων, ἐκεῖνοί τε ταῦτα ποιοῦσιν ἃ σὺ λέγεις· οἴονται γὰρ κερδανεῖν ταῦτα ποιήσαντες, καὶ ἔγωγε εἰκότως ταῦτα οὐ ποιήσω. Οὐδὲν γὰρ οἶμαι κερδαίνειν, ὀλίγον ὕστερον πιὼν 34, ἄλλο γε ἢ γέλωτα ὀφλήσειν παρ' ἐμαυτῷ

32. Series montium extenditur a septentrione ad occidentem in Attica. 33. *Superest tempus.* 34. Nempe τὸ φάρμακον.

μᾶς δ' ἐκέλευε περιμένειν. Περιεμένομεν οὖν, πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς διαλεγόμενοι περὶ τῶν εἰρημένων, καὶ ἀνασκοποῦντες 23· τότε δ' 24 αὖ περὶ τῆς ξυμφορᾶς διεξιόντες, ὅση ἡμῖν γεγονυῖα εἴη, ἀτεχνῶς ἡγούμενοι, ὥσπερ πατρὸς στερηθέντες, διάξειν ὀρφανοὶ τὸν ἔπειτα βίον.

Ἐπειδὴ δὲ ἐλούσατο, καὶ ἠνέχθη παρ' αὐτὸν τὰ παιδία 25 (δύο γὰρ αὐτῷ υἱεῖς σμικροὶ 26 ἦσαν, εἷς δὲ μέγας) καὶ αἱ οἰκεῖαι γυναῖκες ἀφίκοντο, ἐκείναις ἐναντίον τοῦ Κρίτωνος 27 διαλεχθείς τε καὶ ἐπιστείλας ἅττα ἐβούλετο, τὰς μὲν γυναῖκας καὶ τὰ παιδία ἀπιέναι ἐκέλευσεν, αὐτὸς δὲ ἧκε παρ' ἡμᾶς. Καὶ ἦν ἤδη ἐγγὺς ἡλίου δυσμῶν. Χρόνον γὰρ πολὺν διέτριψεν ἔνδον. Ἐλθὼν δ' ἐκαθέζετο λελουμένος· καὶ οὐ πολλὰ ἅττα μετὰ ταῦτα διελέχθη.

Καὶ ἧκεν ὁ τῶν ἕνδεκα ὑπηρέτης 28, καὶ στὰς παρ' αὐτόν, ὦ Σώκρατες, ἔφη, οὐ καταγνώσομαί γε σοῦ 29, ὅπερ ἄλλων καταγιγνώσκω, ὅτι μοι χαλεπαίνουσι καὶ καταρῶνται, ἐπειδὰν αὐτοῖς παραγγέλλω πίνειν τὸ φάρμακον, ἀναγκαζόντων τῶν ἀρχόντων 30· σὲ δ' ἐγὼ καὶ ἄλλως ἔγνωκα ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ γενναιότατον καὶ πρᾳότατον καὶ ἄριστον ἄνδρα ὄντα τῶν πώποτε 31 δεῦ-

23. Scilicet πάλιν σκοποῦντες, *rursus considerantes.* 24. *Aliquando*; τότε δὲ repetit aliud τότε μὲν, quod subintelligitur in præcedenti διαλεγόμενοι. 25. Illi erant Lamprocles, Sophroniscus, et Menessenes. 26. Ionicum et att. pro μικροί. 27. Pro παρόντος τοῦ Κρίτωνος; *præsente Critone.* 28. *Undecim virorum lictor*: hi seligebantur a decem tribubus cum Γραμματεῖ qui erat [illegible] *Non sentiam certe de te quod de aliis, seu n*[illegible] *credo.* 30. *Ita magist*[illegible]*mpellenti*[illegible]

ἀφικομένων· καὶ δὴ καὶ νῦν εὖ οἶδ' ὅτι οὐκ ἐμοὶ χαλεπαίνεις, (γιγνώσκεις γὰρ τοὺς αἰτίους), ἀλλὰ ἐκείνοις. Νῦν οὖν (οἶσθα γὰρ ἃ ἦλθον ἀγγελῶν), χαῖρέ τε καὶ πειρῶ ὡς ῥᾷστα φέρειν τὰ ἀναγκαῖα. Καὶ ἅμα δακρύσας, μεταστρεφόμενος ἀπῄει.

Καὶ ὁ Σωκράτης ἀναβλέψας πρὸς αὐτὸν, καὶ σὺ, ἔφη, χαῖρε, καὶ ἡμεῖς ταῦτα ποιήσομεν. Καὶ ἅμα πρὸς ἡμᾶς. Ὡς ἀστεῖος, ἔφη, ὁ ἄνθρωπος· καὶ παρὰ πάντα μοι τὸν χρόνον προσῄει, καὶ διελέγετο ἐνίοτε, καὶ ἦν ἀνδρῶν λῷστος· καὶ νῦν ὡς γενναίως με ἀποδακρύει. Ἀλλ' ἄγε δὴ, ὦ Κρίτων, πειθώμεθα αὐτῷ, καὶ ἐνεγκάτω τὶς τὸ φάρμακον, εἰ τέτριπται· εἰ δὲ μὴ, τριψάτω ὁ ἄνθρωπος.

Καὶ ὁ Κρίτων, ἀλλ' οἶμαι, ἔφη, ἔγωγε, ὦ Σώκρατες, ἔτι ἥλιον εἶναι ἐπὶ τοῖς ὄρεσι 32, καὶ οὔπω δεδυκέναι. Καὶ ἅμα ἐγὼ οἶδα καὶ ἄλλους πάνυ ὀψὲ πίνοντας, ἐπειδὰν παραγγελθῇ αὐτοῖς, δειπνήσαντάς τε καὶ πιόντας εὖ μάλα, καὶ ξυγγενομένους γ' ἐνίους ὧν ἂν τύχωσιν ἐπιθυμοῦντες· ἀλλὰ μηδὲν ἐπείγου· ἔτι γὰρ ἐγχωρεῖ 33.

Καὶ ὁ Σωκράτης, εἰκότως γ', ἔφη, ὦ Κρίτων, ἐκεῖνοί τε ταῦτα ποιοῦσιν ἃ σὺ λέγεις· οἴονται γὰρ κερδανεῖν ταῦτα ποιήσαντες, καὶ ἔγωγε εἰκότως ταῦτα οὐ ποιήσω. Οὐδὲν γὰρ οἶμαι κερδαίνειν, ὀλίγον ὕστερον πιὼν 34, ἄλλο γε ἢ γέλωτα ὀφλήσειν παρ' ἐμαυτῷ

3[illegible] ...ntium extenditur a septentrione ad occidentem in Attica. ...tempus. 34. Nempe τὸ φάρμακον.

35, γλιχόμενος τοῦ ζῆν, καὶ φειδόμενος οὐδενὸς ἔτι ἐνόντος. Ἀλλ' ἴθι, ἔφη, πείθου, καὶ μὴ ἄλλως ποίει.

Καὶ ὁ Κρίτων ἀκούσας ἔνευσε τῷ παιδὶ πλησίον ἑστῶτι· καὶ ὁ παῖς ἐξελθὼν καὶ συχνὸν χρόνον διατρίψας, ἧκεν ἄγων τὸν μέλλοντα δώσειν τὸ φάρμακον, ἐν κύλικι φέροντα τετριμμένον· ἰδὼν δὲ ὁ Σωκράτης τὸν ἄνθρωπον, εἶεν, ἔφη, ὦ βέλτιστε· σὺ γὰρ τούτων ἐπιστήμων· τί χρὴ ποιεῖν; οὐδὲν ἄλλο, ἔφη, ἢ πιόντα περιιέναι 36, ἕως ἄν σου βάρος ἐν τοῖς σκέλεσι γένηται, ἔπειτα κατακεῖσθαι· καὶ οὕτως αὐτὸ ποιήσει 37. Καὶ ἅμα ὤρεξε τὴν κύλικα τῷ Σωκράτει, καὶ ὃς λαβὼν, καὶ μάλα ἵλεως, ὦ Ἐχέκρατες, οὐδὲν τρέσας 38, οὐδὲ διαφθείρας οὔτε τοῦ χρώματος 39, οὔτε τοῦ προσώπου, ἀλλ' ὥσπερ εἰώθει, ταυρηδὸν ὑποβλέψας πρὸς τὸν ἄνθρωπον 40, τί λέγεις, ἔφη, περὶ τοῦδε τοῦ πόματος, πρὸς τὸ ἀποσπεῖσαί τινι; ἔξεστιν, ἢ οὔ; Τοσοῦτον, ἔφη, ὦ Σώκρατες, τρίβομεν, ὅσον οἰόμεθα μέτριον εἶναι 41 πιεῖν.

Μανθάνω 42, ἦ δ' ὅς, ἀλλ' εὔχεσθαί γέ που τοῖς θεοῖς ἔξεστί τε καὶ χρὴ, τὴν μετοίκησιν τὴν ἐνθένδε ἐκεῖσε εὐτυχῆ γενέσθαι· ἃ δὴ καὶ ἐγὼ εὔχομαί τε, καὶ γένοιτο ταύτῃ 43. Καὶ ἅμα εἰπὼν ταῦτα ἐπισχόμενος 44, καὶ μάλα εὐχερῶς καὶ εὐκόλως ἐξέπιε. Καὶ ἡμῶν οἱ πολλοὶ τέως 45 μὲν ἐπιεικῶς 46 οἷοί τε ἦσαν κα-

35. *Nisi ut mihi ipsi sim ridiculus.* 36. *Deambulare.* 37. Atticum pro ποιήσῃ 2.a pers. fut. med. 38. *Nihil omnino commotus.* 39. Scilicet οὐδὲ διαφθείρας οὐδὲ χρώματος οὐδὲν οὐδὲ προσώπου; *nec colore nec vultu mutato.* 40. *Taurine illum adspiciens.* 41. *satis fore.* 42. *Intelligo.* 43. *Atque utinam ita fiat.* 44 Scilicet τῆς κύλικος; *arrepto poculo.* 45. *Eousque.* 46. *Quodammodo.*

ἔχειν τὸ μὴ δακρύειν, ὡς δὲ εἴδομεν πίνοντά τε καὶ πεπωκότα, οὐκέτι.

Ἀλλ' ἐμοῦ γε καὶ αὐτοῦ βίᾳ 47 καὶ ἀστακτὶ 48 ἐχώρει τὰ δάκρυα, ὥστε ἐγκαλυψάμενος ἀπέκλαιον ἐμαυτόν. Οὐ γὰρ δὴ ἐκεῖνόν γε, ἀλλὰ τὴν ἐμαυτοῦ τύχην, οἵου 49 ἀνδρὸς ἑταίρου ἐστερημένος εἴην. Ὁ δὲ Κρίτων ἔτι πρότερος ἐμοῦ, ἐπειδὴ οὐχ οἷός τ' ἦν κατέχειν τὰ δάκρυα, ἐξανέστη. Ἀπολλόδωρος δὲ καὶ ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ οὐδὲν ἐπαύετο δακρύων, καὶ δὴ καὶ τότε ἀναβρυχησάμενος, κλαίων καὶ ἀγανακτῶν, οὐδένα ὅντινα οὐ κατέκλασε 50 τῶν παρόντων, πλήν γε αὐτοῦ Σωκράτους.

Ἐκεῖνος δέ, οἷα, ἔφη, ποιεῖτε, ὦ θαυμάσιοι. Ἐγὼ μέντοι οὐχ ἥκιστα 51 τούτου ἕνεκα τὰς γυναῖκας ἀπέπεμψα, ἵνα μὴ τοιαῦτα πλημμελοῖεν. Καὶ γὰρ ἀκήκοα, ὅτι ἐν εὐφημίᾳ 52 χρὴ τελευτᾶν. Ἀλλ' ἡσυχίαν τε ἄγετε καὶ καρτερεῖτε. Καὶ ἡμεῖς ἀκούσαντες ᾐσχύνθημέν τε καὶ ἐπέσχομεν τοῦ δακρύειν.

Ὁ δὲ περιελθών, ἐπειδή οἱ 53 βαρύνεσθαι ἔφη τὰ σκέλη, κατεκλίθη ὕπτιος· οὕτω γὰρ ἐκέλευεν ὁ ἄνθρωπος· καὶ ἅμα ἐφαπτόμενος αὐτοῦ οὗτος ὁ δοὺς τὸ φάρ-

47. *Vi, præter voluntatem.* 48. Adv. ex ἀ intensiv., et στάζω stillo: *affatim, effusim.* 49. Scilicet ὅτι τοίου ἀνδρὸς etc. *qui tali amico orbatus essem;* quia pronomina relativa ὅς, οἷος, ὅσος, etc. indicant sæpe causam aut quid simile. 50. Atticum pro κατέκλαυσε: *animum fregit lacrimis; lacrimas extraxit, in lacrimas ire coegit.* 51. *Maxime.* 52. *Cum gratulatione et applausu;* erat illa, teste aliquo, doctrina Pythagoreæ, qui censebat mortem esse bonum. 53. Pro αὐτῷ, ut alibi notavimus.

μακον, διαλιπὼν χρόνον ἐπεσκόπει τοὺς πόδας καὶ τὰ σκέλη, κἄπειτα σφόδρα πιέσας αὐτοῦ τὸν πόδα, ἤρετο, εἰ αἰσθάνοιτο. Ὁ δ᾽ οὐκ ἔφη 54. Καὶ μετὰ τοῦτο αὖθις τὰς κνήμας· καὶ ἐπανιὼν 55 οὕτως, ἡμῖν ἐπεδείκνυτο, ὅτι ψύχοιτό τε καὶ πηγνύοιτο. Καὶ αὐτὸς ἥπτετο καὶ εἶπεν, ὅτι ἐπειδὰν πρὸς τῇ καρδίᾳ γένηται αὐτῷ, τότε οἰχήσεται. Ἤδη οὖν σχεδόν τι αὐτοῦ ἦν τὰ περὶ τὸ ἦτρον ψυχόμενα· καὶ ἐκκαλυψάμενος (ἐνεκεκάλυπτο γὰρ) εἶπεν, ὃ δὴ τελευταῖον ἐφθέγξατο· ὦ Κρίτων, ἔφη, τῷ Ἀσκληπιῷ ὀφείλομεν ἀλεκτρυόνα 56· ἀλλὰ ἀπόδοτε, καὶ μὴ ἀμελήσητε.

Ἀλλὰ ταῦτα ἔσται, ἔφη ὁ Κρίτων. Ἀλλ᾽ ὅρα εἴτι ἄλλο λέγεις 57. Ταῦτα ἐρομένου αὐτοῦ, οὐδὲν ἔτι ἀπεκρίνατο· ἀλλ᾽ ὀλίγον χρόνον διαλιπὼν, ἐκινήθη τε, καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐξεκάλυψεν αὐτὸν, καὶ ὃς τὰ ὄμματα ἔστησεν 58. Ἰδὼν δὲ ὁ Κρίτων ξυνέλαβε 59 τὸ στόμα τε καὶ τοὺς ὀφθαλμούς. Ἥδε ἡ τελευτὴ, ὦ Ἐχέκρατες, τοῦ ἑταίρου ἡμῖν ἐγένετο, ἀνδρὸς, ὡς ἡμεῖς φαῖμεν ἂν 60, τῶν τότε 61 ὧν ἐπειράθημεν ἀρίστου, καὶ ἄλλως φρονιμωτάτου καὶ δικαιοτάτου.

54. *Negavit.* 55. *Paulatimque (manu) ascendens.* 56. *Æsculapio gallum debemus;* illi qui salutem recuperabant suam, sacrificabant Æsculapio gallum. Socrates hic commendat hoc sacrificium, reputans mortem tanquam salutem alicujus diuturni morbi. 57. Scilicet εἴτι ἄλλο ἐστὶν ὃ ἂν λέγειν καὶ ἐπιτάττειν θέλεις. 58. *Lumina fixit.* 59. *Composuit.* 60. *Nostro quidem judicio.* 61. Scilicet τότε, ὅτε ἦν ἔτι.

Ἐκ τῆς πρώτης πρὸς τοὺς Δίωνος οἰκείους τε καὶ ἑταίρους Ἐπιστολῆς.

Κατάστασις τῶν Πολιτειῶν τῆς Ἑλλάδος ἐν ἡμέραις Πλάτωνος.

Ὑπὸ πολλῶν γὰρ τῆς τότε πολιτείας λοιδορουμένης, μεταβολὴ 1 γίγνεται· καὶ τῆς μεταβολῆς εἷς καὶ πεντήκοντά τινες ἄνδρες προύστησαν ἄρχοντες· ἕνδεκα μὲν, ἐν ἄστει, δέκα δ' ἐν Πειραιεῖ· περί τε ἀγορὰν ἑκάτεροι τούτων 2, ὅσα τ' ἐν τοῖς ἄστεσι διοικεῖν ἔδει· τριάκοντα δὲ πάντων 3 ἄρχοντες κατέστησαν αὐτοκράτορες 4· τούτων δή τινες οἰκεῖοί τε ὄντες καὶ γνώριμοι ἐτύγχανον ἐμοί· καὶ δὴ καὶ παρεκάλουν εὐθὺς ὡς ἐπὶ προσήκοντα πράγματά 5 με.

Καὶ ἐγὼ θαυμαστὸν οὐδὲν ἔπαθον 6 ὑπὸ νεότητος 7· ᾠήθην γὰρ αὐτοὺς ἔκ τινος ἀδίκου βίου ἐπὶ δίκαιον τρόπον ἄγοντας διοικήσειν δὴ τὴν πόλιν· ὥστε αὐτοῖς σφόδρα προσεῖχον τὸν νοῦν, τί πράξοιεν· καὶ ὁρῶν δή που τοὺς ἄνδρας ἐν χρόνῳ ὀλίγῳ χρυσῆν ἀποδείξαντας τὴν ἔμπροσθεν πολιτείαν 8, τά τε ἄλλα καὶ φίλον ἄνδρα ἐμοὶ πρεσβύτερον 9 Σωκράτη (ὃν ἐγὼ σχεδὸν οὐκ ἂν αἰσχυνοίμην εἰπὼν δικαιότατον εἶναι τῶν τότε) ἐπί τινα τῶν πολιτῶν 10 μεθ' ἑτέρων ἔπεμπον, βίᾳ ἄξοντα ὡς ἀποθανούμενον· ἵνα δὴ μετέχοι τῶν πραγμάτων αὐτοῖς,

1. *Mutatio, conversio.* 2. Ἦσαν. 3. Scilicet τῶν ἑνὸς, καὶ πεντήκοντα ἀρχόντων. 4. *Magistratus absolutæ potestatis.* 5. *Ad rempublicam capescendam.* 6. *Nihil mirabile sum perpessus.* 7. *Ob juventutem.* Plato tunc erat viginti sex annos natus. 8. *Priorem rempublicam.* 9. *Seniorem.* Socrates novem ab hinc annis mortuus erat, et tunc Plato ad quadraginta pervenerat. 10. Hic erat Leon Salaminæ,

εἴτε βούλοιτο, εἴτε μή· ὁ δ' οὐκ ἐπείθετο· πᾶν δὲ παρεκινδύνευσε 11 παθεῖν πρὶν 12 ἀνοσίων αὐτοῖς ἔργων γενέσθαι κοινωνός· ἃ δὴ πάντα καθορῶν, καὶ εἴτιν' ἄλλα τοιαῦτα οὐ σμικρά, ἐδυσχέρανά 13 τε καὶ ἐμαυτὸν ἐπανήγαγον ἀπὸ τῶν τότε κακῶν.

Χρόνῳ δὲ οὐ πολλῷ μετέπεσε τὰ τῶν τριάκοντά τε καὶ πᾶσα ἡ τότε πολιτεία· πάλιν δέ, βραδύτερον 14 μέν, εἷλκε δέ με ὅμως ἡ περὶ τὸ πράττειν τὰ κοινὰ καὶ πολιτικὰ ἐπιθυμία· ἦν οὖν καὶ ἐν ἐκείνοις 15, ἅτε 16 τεταραγμένοις, πολλὰ γιγνόμενα ἃ 17 τις ἂν δυσχεράνειε· καὶ οὐδέν τι θαυμαστὸν ἦν τιμωρίας ἐχθρῶν γίγνεσθαι τινῶν τισι μείζους ἐν μεταβολαῖς· καίτοι πολλῇ γε ἐχρήσαντο οἱ τότε κατελθόντες 18 ἐπιεικείᾳ 19. κατὰ δέ τινα τύχην αὖ τὸν ἑταῖρον ἡμῶν Σωκράτη τοῦτον δυναστεύοντές τινες 20 εἰσάγουσιν εἰς δικαστήριον, ἀνοσιωτάτην αἰτίαν ἐπιβάλλοντες 21, καὶ πάντων ἥκιστα 22 Σωκράτει προσήκουσαν· ὡς ἀσεβῆ γὰρ οἱ μὲν εἰσήγαγον· οἱ δὲ κατεψηφίσαντο καὶ ἀπέκτειναν τὸν τότε τῆς ἀνοσίου ἀγωγῆς οὐκ ἐθελήσαντα μετασχεῖν περὶ ἕνα τῶν τότε φευγόντων φίλων, ὅτε φεύγοντες ἐδυστύχουν αὐτοί.

Σκοποῦντι δή μοι ταῦτά τε καὶ τοὺς ἀνθρώπους τοὺς πράττοντας τὰ πολιτικὰ 23, καὶ τοὺς νόμους γε καὶ ἔθη, ὅσῳ μᾶλλον διεσκόπουν, ἡλικίας τε εἰς τὰ πρόσθεν προύβαινον, τοσούτῳ χαλεπώτερον ἐφαίνετο ὀρθῶς εἶναι

11. *Se se obtulit fortiter ad omnia toleranda.* 12. *Potius quam.* 13. *Graviter tuli.* 14. *Moderatius.* 15. Subintell. τοῖς πράγμασιν. 16. *Utpote.* 17. Scilicet δι' ἅ. 18. *Qui redierant (exules).* 19. *Clementia.* 20. *Potentes quidam in republica.* 21. *Crimen objicientes.* 22. *Minime.* 23. *Qui in reipublicæ gubernatione versabantur.*

μοι τὰ πολιτικὰ διοικεῖν· οὔτε γὰρ ἄνευ φίλων ἀνδρῶν καὶ ἑταίρων πιστῶν οἷόν τ' εἶναι πράττειν· οὓς οὔθ' ὑπάρχοντας ἦν εὑρεῖν εὐπετές (οὐ γὰρ ἔτι ἐν τοῖς τῶν πατέρων ἤθεσι καὶ ἐπιτηδεύμασιν ἡ πόλις ἡμῶν διῳκεῖτο) καινούς τε ἄλλους ἀδύνατον ἦν κτᾶσθαι μετά τινος ῥᾳστώνης· τά τε τῶν νόμων γράμματα καὶ ἔθη διεφθείρετο, καὶ ἐπεδίδου 24 θαυμαστὸν ὅσον 25· ὥστε με, τὸ πρῶτον πολλῆς μεστὸν ὄντα ὁρμῆς 26 ἐπὶ τὸ πράττειν τὰ κοινά, βλέποντα εἰς ταῦτα, καὶ φερόμενα ὁρῶντα πάντως, τελευτῶντα 27 ἰλιγγιᾷν· καὶ τοῦ μὲν σκοπεῖν μὴ ἀποστῆναι 28, μήποτε ἄμεινον ἂν γίγνοιτο 29 περί τε αὐτὰ ταῦτα καὶ δὴ καὶ περὶ τὴν πᾶσαν πολιτείαν· τοῦ δὲ πράττειν 30 αὖ περιμένειν αἰεὶ καιρούς.

Τελευτῶντα δὲ νοῆσαι περὶ πασῶν τῶν νῦν πόλεων, ὅτι κακῶς ξύμπασαι πολιτεύονται· τὰ γὰρ τῶν νόμων αὐταῖς σχεδὸν ἀνιάτως ἔχοντά ἐστιν 31, ἄνευ παρασκευῆς θαυμαστῆς τινος μετὰ τύχης 32· λέγειν τε ἠναγκάσθην, ἐπαινῶν τὴν ὀρθὴν φιλοσοφίαν, ὡς ἐκ ταύτης 33 ἐστὶ τά τε πολιτικὰ δίκαια καὶ τὰ τῶν ἰδιωτῶν πάντα κατιδεῖν· κακῶν οὖν οὐ λήξειν τὰ ἀνθρώπινα γένη, πρὶν ἂν ἢ τὸ τῶν φιλοσοφούντων ὀρθῶς γε καὶ ἀληθῶς γένος εἰς ἀρχὰς ἔλθῃ τὰς πολιτικάς, ἢ τὸ τῶν

24. *Et progrediebantur (in mala).* 25. *Mirum in modum:* nomen θαυμαστὸν sumitur hic ut adverb., et ὅσον, ut particula intensiva. 26. *Ardor.* 27. Participium adverbii loco adhibitum pro τελευταῖον. 28. Subintelligitur præcedens ὥστε: scilicet ὥστε με ἀποστῆναι τοῦ σκοπεῖν; idest οὐκ ἀπέστην μὲν τοῦ σκοπεῖν. 29. *Eveniret.* 30. *Agendi.* 31. Pro ἔχουσιν. 32. *Una cum fortuna, casu.* 33. Scilicet τῆς ὀρθῆς φιλοσοφίας.

δυναστευόντων ἐν ταῖς πόλεσιν ἔκ τινος μοίρας θείας 34 ὄντως φιλοσοφήσῃ.

Ταύτην δὴ τὴν διάνοιαν ἔχων εἰς Ἰταλίαν τε καὶ Σικελίαν ἦλθον, ὅτε πρῶτον 35 ἀφικόμην· ἐλθόντα δέ με 36 ὁ ταύτῃ 37 λεγόμενος αὖ βίος εὐδαίμων, Ἰταλιωτικῶν τε καὶ Συρακουσίων τραπεζῶν πλήρης, οὐδαμῇ οὐδαμῶς ἤρεσε· δίς τε τῆς ἡμέρας ἐμπιπλάμενον 38 ζῆν, καὶ μηδέποτε κοιμώμενον μόνον νύκτωρ· καὶ ὅσα τούτῳ ἐπιτηδεύματα ξυνέπεται τῷ βίῳ 39· ἐκ γὰρ τούτων τῶν ἐθῶν οὔτ' ἂν φρόνιμος οὐδεὶς ποτὲ γενέσθαι τῶν ὑπὸ τὸν οὐρανὸν ἀνθρώπων ἐκ νέου 40 ἐπιτηδεύων δύναιτο, οὐθ' οὕτως θαυμαστῇ φύσει κραθήσεται· σώφρων δ' οὐδ' ἂν μελλήσαι ποτὲ γενέσθαι· καὶ δὴ καὶ περὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς ὁ αὐτὸς λόγος ἂν εἴη· πόλις τε οὐδεμία ἂν ἠρεμῆσαι κατὰ νόμους οὐδ' οὑστινασοῦν, ἀνδρῶν οἰομένων ἀναλίσκειν μὲν δεῖν πάντα εἰς ὑπερβολὰς 41, ἀργῶν δὲ εἰς ἅπαντα ἡγουμένων αὖ δεῖν γίγνεσθαι, πλὴν εἰς εὐωχίας καὶ πότους καὶ ἀφροδισίων σπουδὰς διαπονουμένων· ἀναγκαῖον δὲ εἶναι ταύτας τὰς πόλεις, εἰς τυραννίδας τε καὶ ὀλιγαρχίας καὶ δημοκρατίας μεταβαλλούσας μηδέποτε λήγειν.

34. *Divina quadam sorte.* Hoc loco frequenter adhibito aliqui fingunt Platonem dixisse imperium non posse esse felix, nisi ad regimen philosophi (et hoc nomine vere digni) sedeant; certe hoc absurdum nunquam occupavit ejus animum. 35. *Ter illuc iverat* 36. Accusat. sing. verbi sequentis ἤρεσε; quod regit etiam dativum, ut ἀρέσκει μοι. 37. *Ibi.* 38. Scilicet ἐμπιπλάμενον τροφῆς; μόνον nomen est non adverb., *nec unquam pernoctare solum.* 39. Recte animadvertit Stephanus, scribendum esse τούτῳ τῷ βίῳ: *huic generi vitae.* 40. *Ab adolescentia.* Cicero vertit totum locum. Vid. Tuscul. l. V. c. XXXV. 41. *In superfluos sumptus.*

9

Theophrastus Eresius, ex Lesbo insula, natus Olymp. XCVII, mortuus est Olymp. CXXIII. Valde juvenis Athenis delatus, primum Platonem, et, hoc mortuo, Aristotelem audivit. Ab eodem Aristotele propter eloquentiam primum dictus est Euphrastus, deinde Theophrastus: vero enim nomine adpellabatur Tyrtamus. Aristotele autem defuncto, Peripateticæ scholæ curam suscepit, et, quum esset multa variaque eruditione, suavis orator, acutus philosophus et insignis philologus, tanto plausu docuit, ut bis mille discipuli ad eum audiendum confluerent. Ejus vero *notationes morum*, adeo elegantes sunt ut ingenio et facundia Theophrasti non minus, quam illius ætatis omnino dignæ videantur. Mira in illis est simplicitas et nativa venustas, et admirabilis ac sapiens brevitas ad intelligentiam et delectationem, eaque tamen maxime perspicua. Ut delectaret, sæpe adhibuit colorem comicum et adlusiones ad ritus.

ΘΕΟΦΡΑΣΤΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ

Περὶ Λογοποιΐας.

Ἡ δὲ λογοποιΐα 1 ἐστὶ σύνθεσις ψευδῶν λόγων καὶ πράξεων, ὧν βούλεται 2 ὁ λογοποιῶν 3. Ὁ δὲ λογοποιὸς 4 τοιοῦτός τις 5, οἷος ὑπαντήσας τῷ φίλῳ 6, εὐθὺς καταβαλὼν τὸ ἦθος 7, καὶ μειδιάσας, ἐρωτῆσαι, „πόθεν σὺ, καὶ τί λέγεις; " καὶ, „ἔχεις περὶ τοῦδε εἰπεῖν καινόν; " Καὶ ἐπιβαλὼν ἐρωτᾶν, „μὴ λέγεταί τι καινότερον; καὶ μὴν ἀγαθά γέ ἐστι τὰ λεγόμενα 8. " Καὶ οὐκ ἐάσας ἀποκρίνασθαι, εἰπεῖν, „τί λέγεις; οὐδὲν ἀκήκοας; δοκῶ μοί σε εὐωχήσειν καινῶν λόγων 9. " Καὶ ἔστιν αὐτῷ ἢ στρατιώτης, ἢ παῖς Ἀστείου τοῦ αὐλητοῦ, ἢ Λύκων ὁ ἐργολάβος 10 παραγεγονὼς ἐξ αὐτῆς τῆς μάχης, οὗ φησιν ἀκηκοέναι.

Αἱ μὲν οὖν ἀναφοραὶ 11 τῶν λόγων, τοιαῦταί εἰσιν αὐτοῦ, ὧν οὐθεὶς ἂν ἔχοι ἐπιλαβέσθαι 12. Διηγεῖται δὲ, τούτους φάσκων 13 λέγειν, ὡς Πολυσπέρχων

1. *Fabulositas vero.* 2. Scilicet βούλεται συνθεῖναι. Pronomen vero relativum ὧν pro accusativo ponitur eodem casu nominum praecedentium λόγων καὶ πράξεων, ad quae refertur. 3. *Qui fabulatur.* 4. *Fabulator.* 5. Scilicet: τοιοῦτός τις ἀνήρ ἐστίν. 6. *Alicui amico.* 7. *Cum vultus induisset lætos*: cui opponitur τὸ ἀνασπᾶν τὰς ὀφρῦς, vel τὸ πρόσωπον, quod significat, *vultus severos induere, vultus ad severitatem componere.* 8. *Atqui fausta sane sunt quae vulgo narrantur.* 9. *Ergo ego te, sicut video, rerum novarum epulis laute excipiam.* 10. *Manceps*; ideest qui aliquid a populo emit, conducitre. 11. *Relationes.* 12. *Quas nemo queat recusare seu detrectare.* 13. *Adfirmando.*

14 καὶ ὁ βασιλεὺς 15 μάχῃ νενίκηκε, καὶ Κάσανδρος 16 ἐζώγρηται 17. Κᾂν εἴπῃ τις αὐτῷ, „σὺ δὲ ταῦτα πιστεύεις;" φήσει· „τὸ πρᾶγμα βοᾶσθαι 18 γὰρ ἐν τῇ πόλει, καὶ τὸν λόγον ἐπεντείνειν 19 καὶ πάντα συμφωνεῖν, ταὐτὰ γὰρ λέγειν περὶ τῆς μάχης· καὶ πολὺν τὸν ζωμὸν γεγονέναι· εἶναι δὲ αὐτῷ καὶ σημεῖον τὰ πρόσωπα τῶν ἐν τοῖς πράγμασιν 20· ὁρᾷν γὰρ αὐτῶν πάντων μεταβεβληκότα". Λέγει δὲ ὡς καὶ παρακήκοε 21 παρὰ τούτοις κρυπτόμενόν τινα ἐν οἰκίᾳ, ἤδη πέμπτην ἡμέραν ἥκοντα ἐκ Μακεδονίας, ὃς πάντα ταῦτα οἶδε. Καὶ ταῦτα διεξιὼν (πῶς οἴεσθε;) πιθανῶς 22 σχετλιάζει, λέγων, „δυστυχὴς Κάσανδρος· ὢ ταλαίπωρος· ἐνθυμῇ τὸ τῆς τύχης; ἀλλ' οὖν ἰσχυρὸς γενόμενος 23·" καὶ, „δεῖ δὲ αὐτό 24 σε μόνον εἰδέναι". πᾶσι δὲ τοῖς ἐν τῇ πόλει προσδεδράμηκε λέγων 25.

Τῶν τοιούτων ἀνθρώπων τεθαύμακα τί ποτε βούλονται λογοποιοῦντες· οὐ γὰρ μόνον ψεύδονται, ἀλλὰ καὶ ἀλυσιτελῶς ἀπαλλάττουσι 26. Πολλάκις γὰρ αὐτῶν οἱ μὲν ἐν τοῖς βαλανείοις 27 περιστάσεις ποιούμενοι 28, τὰ

14. Unus e ducibus Alexandri magni 15. Hercules, magni Alexandri filius. 16. Antipatri filius. 17. *Vivus in hostium potestatem venit, seu bello captus est.* 18. *Rem enim omnium voce tota urbe ferri.* Græci etiam eodem sensu utuntur verbo activo βοᾷν, sed non ad amussim eamdem significationem habet. 19. *Et rumorem semper crescere.* 20. *Eorum qui rem gerunt publicam.* 21. *Furtim vel clam audivit, subauscultavit.* 22. *Quam persuasibiliter.* 23. *At certe se cum virtute gessit.* Doctus Coray putat corrigi posse textum: ἰσχυρῶς μαχόμενος. quod significat *non se victum confiteri nisi in extremis.* 24. *Quod dixi tibi.* 25. *Ipse autem ad civium unumquemque accurrit, ut ei omnia narret.* Coray mallet legere προδεδράμηκε. 26. *Et res quidem ipsis incommoda evenit.* 27. *In balneis publicis.* 28. *Magno circumdati gentium concursu.*

ἱμάτια ἀποβεβλήκασιν· οἱ δ' ἐν τῇ στοᾷ πεζομαχίᾳ καὶ ναυμαχίᾳ νικῶντες, ἐρήμους δίκας ὠφλήκασιν 29· εἰσὶ δ' οἳ καὶ πόλεις τῷ λόγῳ κατὰ κράτος αἱροῦντες, παρεδειπνήθησαν 30. Πάνυ δὲ ταλαίπωρον αὐτῶν ἐστι τὸ ἐπιτήδευμα· ποίᾳ γὰρ οὐ στοᾷ, ποίῳ δὲ ἐργαστηρίῳ, ποίῳ δὲ μέρει τῆς ἀγορᾶς οὐ διημερεύουσιν, ἀπαυδᾶν ποιοῦντες τοὺς ἀκούοντας οὕτως, καὶ καταπονοῦντες ταῖς ψευδολογίαις;

Περὶ Αὐθαδείας.

Ἡ δὲ αὐθάδεια 1 ἔστιν ἀπήνεια 2 ὁμιλίας ἐν λόγοις. Ὁ δὲ αὐθάδης τοιοῦτός τις, οἷος ἐρωτηθεὶς, ὁ δεῖνα ποῦ ἐστιν; εἰπεῖν, „ πράγματά μοι μὴ πάρεχε ". Καὶ προσαγορευθεὶς 3, μὴ ἀντιπροσειπεῖν. Καὶ πωλῶν τι, μὴ λέγειν τοῖς ὠνουμένοις πόσου ἂν ἀποδοῖτο, ἀλλ' ἐρωτᾶν, τί εὑρίσκει 4; Καὶ τοῖς τιμῶσι 5, καὶ πέμπουσιν εἰς τὰς ἑορτὰς 6, εἰπεῖν ὅτι οὐκ ἂν γένοιτο δι-

29. *Alii dum in porticu aut pedestri aut navali prælio vincunt, graviter multati sunt propter vadimonium desertum, seu quod vadimonium non stitissent.* Nam mille drachmæ solvendæ erant. 30. *Cænam amiserunt.*

1. Αὐθάδεια eorum vitium est qui sibi placentes, ita alios præ se despiciunt, ut difficilè sit cum iis versari. Fere enim omnibus contradicere solent, et suam mordicus in omni re sententiam tueri; gravitatis autem nescio cujus opinionem et famam aucupantur. Philosophus elegantissime incudi eos comparat, quæ cedere nescia, malleum semper repercutit. 2. *Verborum sævitia in congressionibus.* 3. *Salutatus, salutare invicem negligit.* 4. *Quod pretium putas me invenire?* 5. Modus dicendi similis τῷ, ἐπὶ δεῖπνον καλοῦσι. *Amicis qui eum ad cænam honoris causa invitabant.* 6. Idest. καὶ πέμπουσιν αὐτῷ μερίδας ἐν ταῖς ἑορταῖς. Qui ad eum mittunt, festis diebus, victimæ partem diis immolatæ.

δόμενα 7. Καὶ οὐκ ἔχειν συγγνώμην οὔτε τῷ ἀπώσαντι 8 αὐτὸν ἀκουσίως, οὔτε τῷ ὤσαντι, οὔτε τῷ ἐμβάντι 9. Καὶ φίλῳ δὲ ἔρανον κελεύσαντι εἰσενεγκεῖν 10, εἰπὼν ὅτι οὐκ ἂν δοίη, ὕστερον ἥκειν φέρων, καὶ λέγειν ὅτι ἀπόλλυσι καὶ τοῦτο τὸ ἀργύριον. Καὶ προσπταίσας ἐν τῇ ὁδῷ, δεινὸς 11 καταράσασθαι τῷ λίθῳ. Καὶ ἀναμεῖναι οὐκ ἂν ὑπομεῖναι πολὺν χρόνον οὐθένα. Καὶ οὔτε ᾆσαι, οὔτε ῥῆσιν εἰπεῖν 12, οὔτε ὀρχήσασθαι ἂν ἐθελῆσαι. Δεινὸς δὲ καὶ τοῖς θεοῖς μὴ ἐπεύχεσθαι.

Περὶ Ἀλαζονείας.

Ἀμέλει δὲ ἡ Ἀλαζονεία 1 δόξειεν ἂν εἶναι προσδοκία 2 τινῶν ἀγαθῶν οὐκ ὄντων. Ὁ δὲ ἀλαζὼν τοιοῦτός τις, οἷος ἐν τῷ διαζεύγματι 3 ἑστηκὼς διηγεῖσθαι ξένοις, ὡς πολλὰ χρήματα αὐτῷ ἐστιν ἐν τῇ θαλάττῃ· καὶ

7. Reischius corrigit hunc locum: οὐκ ἂν γεύσαιτο δεδομένων, et vertit: *se donati quidquam gustare*. Sed Coray noster sic malit. οὐκ ἄν γ' ἕλοιτο διδόμενα. Verte ergo; *Solitus non est dona accipere*. 8. Aliqui corrigunt τρώσαντι; Coray malit παίσαντι. 9. *Illi qui pede presserit*. 10. *Et amico qui auxilium suum vocat ad restituendas suas res*. Vide Adnotata a Coray. (Notes sur les caractéres de Théophraste. Chap. 1. Not. 2. Lettr. C. p. 167.). Fuit enim apud veteres moribus receptum, ut cum adversam fortunam passus est aliquis, amicorum atque sodalium facultatibus sublevaretur; collatitiam vero stipem ἔρανον vocabant. 11. *Est capax*. 12. *Idem ut cantet in conviviis, aut vice sua recitet*. Græci enim in convivio canere solebant aliqua poetarum fragmenta.

1. *Ostentatio*. 2. Cui synonymus est προσποίησις. Coray προσδοκίαν derivat a verbo δέχομαι, quod Ionice pronuntiatur δέκομαι, Compositum προσδέχομαι habet etiam significationem τοῦ προσποιεῖσθαι. 3. Locus peninsulæ Piraei omnium angustissimus, et continenti propior. Casaubonus legit δείγματι, et locum intelligit ubi

περὶ τῆς ἐργασίας τῆς δανειστικῆς 4 διεξιέναι ἡλίκη, καὶ αὐτὸς ὅσα εἴληφε. Καὶ συνοδοιπόρου ἀπολαύσας ἐν τῇ ὁδῷ 5, λέγειν ὡς μετ' Ἀλεξάνδρου ἐστρατεύσατο καὶ ὅσα λιθακόλλητα ποτήρια ἐκόμισε 6· καὶ περὶ τῶν τεχνιτῶν τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ὅτι βελτίους εἰσὶ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ, ἀμφισβητῆσαι 7. Καὶ γράμματα εἰπεῖν ὡς πάρεστι παρ' Ἀντιπάτρου, τριταῖον 8 δὴ λέγοντα παραγενέσθαι αὐτὸν εἰς Μακεδονίαν. Καὶ διδομένης αὐτῷ ἐξαγωγῆς ξύλων ἀτελοῦς 9, εἰπεῖν ὅτι ἀπείρηται 10, ὅπως μηδ' ὑφ' ἑνὸς συκοφαντηθῇ 11. Καὶ ἐν τῇ σιτοδείᾳ 12 ὡς πλείω ἢ πέντε τάλαντα γένοιτο αὐτῷ τὰ ἀναλώματα, διδόντι τοῖς ἀπόροις τῶν πολιτῶν. Καὶ ἀγνώστων δὲ παρακαθημένων, κελεῦσαι θεῖναι τὰς ψήφους, καὶ ποσοῦν αὐτὰς, καθ' ἑξακοσίους 13, κατὰ μίαν 14· καὶ προστιθεὶς πιθανὰ ἑκάστοις τούτων ὀνόματα, καὶ ποιῆσαι δέκα τάλαντα, καὶ τοῦτο φῆσαι εἰσενηνοχέναι εἰς ἐράνους 15 αὐτόν· καὶ τὰς τριηραρχίας εἰπεῖν ὅτι οὐ τίθησιν, οὐδὲ τὰς λειτουργίας ὅσας λελειτούργηκε 16. Καὶ προσελθὼν δὲ τοῖς τοὺς ἵππους τοὺς ἀγαθοὺς πωλοῦσι, προσποιήσασθαι ὠνητιᾶν. Καὶ ἐπὶ τὰς σκηνὰς ἐλθὼν 17, ἱματισμὸν ζητῆσαι εἰς δύο τάλαντα· καὶ τῷ παιδὶ μά-

conventus fieri solebant, et mercatores suarum mercium specimen producebant. 4. i. e. *Est usuræ lucrum.* 5. Revertens Athenas e Piræo. *Inter eundum viæ comitem nactus.* 6. *Et quam multa inde gemmata potoria reportavit.* 7. *Sustinere.* 8. *Triduanum, tribus diebus.* 9. *Et cum esset sibi lignorum concessa* ex Macedonia *immunis exportatio.* 10. *Oblato beneficio uti noluit.* 11. Etenim Athenienses regis Macedoniæ favore gaudentes, valde suis civibus suspecti erant. 12. *Durante penuria, in caritate annonae.* 13. Scilicet. ἄνδρας. 14. Scilicet μνᾶν. 15. Vide adnotata ad 12. Περὶ Αὐθαδείας. 16. *Neque alia munera sumtuosa, quibus Reipublicæ causa est functus.* 17. *Ad tentoria appropinquans.*

χεσθαι 18, ὅτι οὐκ ἔχων χρυσὸν αὐτῷ ἀκολουθεῖ. Καὶ εἰ μισθῷ τὴν οἰκίαν οἰκῶν, φῆσαι ταύτην εἶναι τὴν πατρῴαν, πρὸς τὸν μὴ εἰδότα· καὶ ὅτι μέλλει πωλεῖν αὐτὴν διὰ τὸ ἐλάττω εἶναι πρὸς τὰς ξενοδοχίας 19.

18. *Deinde objurgat servum.* 19. (*Ædes*), *quod sint ad hospites excipiendos angustiores.*

Demosthenes Pæanensis Atticus natus est secundum Fabricium Olymp. CI, et in Calavria Insula, veneno sumto, mortuus Olymp. CXIV. Juvenis adhuc, Callistrato et Isæo magistris in arte orandi adeo profecit, ut naturam suam superaret. Vim, sublimitatem et gravitatem orationis et veteres et recentiores critici in eo mirifice et optimo jure laudant. Densior, vehementior et gravior est Cicerone, qui vero dulcedine et copia ubertateque, qua quidem redundat, superior esse videtur: at si duo hi summi oratores, qui tamen valde discrepant, inter se comparandi sunt, diversitas ingeniorum, auditorum, rerum publicarum temporumque omnino est consideranda. Iam vero superbum est judicium, quod Cicero Brut. cap. 9. de nostro tulit. » Plane perfectum Oratorem, et cui nihil admodum de» sit, Demosthenem facile dixeris. Nihil acute invenire potuit in » eis causis, quas scripsit, nihil, ut ita dicam, subdole; nihil » versute, quod ille non viderit, nihil subtiliter dici, nihil presse, » nihil enucleate, quo fieri possit aliquid limatius; nihil contra » grande, nihil incitatum, nihil ornatum vel verborum gravitate » vel sententiarum, quo quidquam esset elatius «.

Argumentum in Demosthenis Orationem de pace, e Græco Libanii latine conversum.

Quum bellum Amphipolitanum diu durasset, pacem tam Philippus quam Athenienses expetiverunt: Athenienses, quod fortuna in eo utebantur adversa, Philippus quia præstare cupiebat, ea quæ tum Thessalis, tum Thebanis promiserat. Pollicitus autem fuerat Thebanis, se Orchomenum et Coroneam Bæotiæ oppida eis traditurum, utrisque, se Phocense bellum confecturum, id quod ab eo fieri non poterat, dum hostes haberet Athenienses. Nam, prius etiam in Phocidem impressionem facturus, quia Athenienses, classe circumvecti, eas quæ Pylæ (a nonnullis etiam Thermopylæ) vocantur, occuparant, regionis aditu prohibitus fuerat. Nunc, pace facta cum Atheniensibus, obsistente nemine, intra Pylas progressus, gentem Phocensem funditus everterat, locumque Phocensium inter Amphictyones, illorumque in concilio suffragia, a reliquis Græcis acceperat, et legatos etiam ad Athenienses miserat, postulans, ut et ipsi idem ratum haberent. Demosthenes igitur monet esse concedendum, non quod rem ipsam probet, aut justum esse dicat, ut Macedo græci concilii sit particeps: sed metuendum esse affirmat, ne totius Græciæ infestis armis oppugnentur. Atheniensibus enim alios aliis de causis esse infensos, qui communi consilio ipsos invasuri sint. Communem, inquit, occasionem dabimus contra nos, quod soli hi simus, qui decretis Amphictyonum intercedamus. Proinde consultius est tueri pacem (præsertim Philippo intra Pylas progresso, Atticæque invadendæ potestatem nacto) quam ob rem tantillam tantum adire periculum.

Exordium.

Exponit hoc tempore difficultatem suis civibus quidlibet suadendi, tum ob rerum præsentem statum, tum ob habitum animorum. Dicit tamen ea se suasurum, per quæ emendentur præsentia, et amissa recuperentur.

CONFIRMATIO.

1. Tres refert occasiones in quibus ex rerum eventu patuit se optima civitati suasisse, adlata prius causa cur ea præferri statuerit.

2. Ostendit quam ob rationem sibi ad populum Atheniensem dicenti recta et utilia statim occurrant.

3. Ponit tamquam principium, non rumpendam esse pacem, non quod præclara sit, sed quod satius fuerit eam non fieri, quam factam dissolvi.

4. Per ratiocinia et exempla fusius docet, Atheniensibus esse præcavendum, ne singulæ civitates, contra suam ipsorum utilitatem, privatis quidem inimicitiis, et offensionibus, et communi prætextu, in bellum adversus ipsos rapiantur, ac proinde universorum Græcorum impetus ipsis sustinendus sit.

5. Concludit respondendo iis qui negabant belli metu facienda esse ea quæ alii jusserint, et plura commemorando quæ Athenienses concesserint ob pacem vel obtinendam vel servandam.

Hæc oratio dicta est anno tertio Olymp. CVIII sub Archia Archonte.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ

Λόγος

Περὶ Εἰρήνης.

Ὁρῶ μὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὰ παρόντα πράγματα πολλὴν δυσκολίαν ἔχοντα καὶ ταραχὴν, οὐ μόνον τῷ πολλὰ προεῖσθαι 1, καὶ μηδὲν εἶναι προὔργου 2 περὶ αὐτῶν εὖ λέγειν, ἀλλὰ καὶ τῷ περὶ τῶν ὑπολοίπων κατὰ ταὐτὰ μηδὲ καθ' ἓν τὸ συμφέρον ἅπαντας ἡγεῖσθαι 3, ἀλλὰ τοῖς μὲν ὡδὶ, τοῖς δ' ἑτέρως δοκεῖν 4.

Δυσκόλου δ' ὄντος φύσει καὶ χαλεποῦ τοῦ βουλεύεσθαι, ἔτι πολλῷ χαλεπώτερον ὑμεῖς αὐτὸ πεποιήκατε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι. Οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι πάντες ἄνθρωποι πρὸ τῶν πραγμάτων εἰώθασι χρῆσθαι τῷ βουλεύεσθαι, ὑμεῖς δὲ μετὰ τὰ πράγματα.

Ἐκ δὲ τούτου συμβαίνει παρὰ πάντα τὸν χρόνον, ὃν οἶδ' ἐγὼ, τὸν μὲν οἷς ἂν ἁμάρτητε ἐπιτιμῶντα εὐδοκιμεῖν 5, καὶ δοκεῖν εὖ λέγειν, τὰ δὲ πράγματα, καὶ περὶ ὧν βουλεύεσθε 6, ἐκφεύγειν ὑμᾶς.

1. Quoniam imperium Philippi latius se se estenderat; et socii Atheniensium, Cersobleptes in Thracia, et Phocenses ditioni ejus submissi erant. 2. Idest, μηδὲν ὠφελεῖν: *inutile esse.* 3. Scilicet ὅτι περὶ τῶν ὑπολοίπων μὴ κατὰ ταὐτὰ, μηδὲ καθ' ἓν ἅπαντες ἡγοῦνται τὸ συμφέρον. 4. *Sed qui ita sentit, qui aliter.* 5. *Ut ille, qui vobis exprobrat vestros errores, adprobetur ac plaudatur* 6. Repetitio quæ describit sensum præcedentem et perfectum reddit sermonem; ita ut tollenda non sit conjunctio καὶ, quod in causa fuit cur Cesarottius observationem admitteret omnino inopportunam.

Οὐ μὴν ἀλλὰ καίπερ τούτων οὕτως ἐχόντων, οἴομαι, καὶ πεπεικὼς ἐμαυτὸν ἀνέστηκα, ἂν ἐθελήσητε, τοῦ θορυβεῖν καὶ φιλονεικεῖν ἀποστάντες 7, ἀκούειν, ὡς ὑπὲρ πόλεως βουλευομένοις καὶ τηλικούτων πραγμάτων προσήκει 8, ἕξειν 9 καὶ λέγειν καὶ συμβουλεύειν, ἐξ ὧν καὶ τὰ παρόντα ἔσται βελτίω, καὶ τὰ προειμένα σωθήσεται.

Ἀκριβῶς δὲ εἰδώς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸ λέγειν περὶ ὧν αὐτός εἶπέ τις, καὶ περὶ αὑτοῦ, παρ' ὑμῖν ἀεὶ 10 τῶν πάνυ λυσιτελούντων τοῖς τολμῶσιν ὄν, 11 οὕτως ἡγοῦμαι φορτικὸν καὶ ἐπαχθές, ὥς τε ἀνάγκην οὖσαν ὁρῶν, ὅμως ἀποκνῶ· νομίζω δ' ἄμεινον ἂν ὑμᾶς περὶ ὧν νῦν ἐρῶ, κρῖναι, μικρὰ τῶν πρότερόν ποτε ῥηθέντων ὑπ' ἐμοῦ μνημονεύσαντας.

Ἐγὼ γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρῶτον μέν, ἡνίκ' ἐπειθόν τινες ὑμᾶς, τῶν ἐν Εὐβοίᾳ πραγμάτων ταραττομένων, βοηθεῖν Πλουτάρχῳ 12, καὶ πόλεμον ἄδοξον

7. *Omissis tumultibus et contentionibus.* 8. Scilicet, ὡς προσήκει ἀνδράσι βουλευομένοις ὑπὲρ πόλεως καὶ τηλικούτων πραγμάτων. 9. Idest δυνήσεσθαι; infinita ἕξειν καὶ λέγειν καὶ συμβουλεύειν pendent ab anteced. verbo οἴομαι. 10. Cesarottius dixit *talora* pro *sempre* ἀεί, ut est in Auctore. » *Poichè*, ait ille, *se il parlar di ciò che si fece, e di se è sempre* (ἀεί) *estremamente utile, è forza che l'udirlo non sia generalmente cotanto odioso e molesto* «. Sed haec ejus ratio nobis parum apta videtur; et re ipsa, si verum est quod ajunt, laudem in ore proprio sordescere, atque gravem auditoribus esse, non minus verum est ac usurpatum sermonibus, semper aliquid utilitatis sibi parere, qui res a se gestas laudat. 11. Scilicet τὸ λέγειν παρ' ὑμῖν περὶ τῶν πρότερον ὑπ' αὐτοῦ λεχθέντων, ἀεὶ πάνυ λυσιτελὲς ὂν τοῖς τολμῶσι (τοῦτο ποιεῖν); participium ὄν, quod hic valet ut infinitum, ut alias sæpe indicavimus, pendet a præcedenti εἰδώς. 12. Tyrannus Eretriæ. Apparet id accidisse anno tertio 105. Olympiadis. Vid. Plu-

καὶ δαπανηρὸν ἄρασθαι, πρῶτος καὶ μόνος παρελθὼν ἀντεῖπον· καὶ μόνον οὐ διεσπάσθην 13 ὑπὸ τῶν ἐπὶ μικροῖς λήμμασι 14 πολλὰ καὶ μεγάλα ὑμᾶς ἁμαρτάνειν πεισάντων· καὶ χρόνου βραχέος διελθόντος μετὰ τοῦ προσόφλειν αἰσχύνειν, καὶ παθεῖν, οἷα τῶν ὄντων ἀνθρώπων οὐδένες πώποτε πεπόνθασιν ὑπὸ τούτων, οἷς ἐβοήθησαν, πάντες ὑμεῖς ἔγνωτε τήν τε τῶν ταῦτα πεισάντων κακίαν, καὶ τὸν τὰ βέλτιστα εἰρηκότα ἐμέ.

Πάλιν τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κατιδὼν Νεοπτόλεμον, τὸν ὑποκριτὴν 15, τῷ μὲν τῆς τέχνης προσχήματι τυγχάνοντα ἀδείας 16, κακὰ δ' ἐργαζόμενον τὰ μέγιστα τὴν πόλιν, καὶ τὰ παρ' ὑμῖν διοικοῦντα Φιλίππῳ 17 καὶ πρυτανεύοντα, παρελθὼν εἶπον εἰς ὑμᾶς, οὐδεμιᾶς ἕνεκα οὔτ' ἔχθρας, οὔτε συκοφαντίας ἰδίας, ὡς ἐκ τῶν μετὰ ταῦτα ἔργων γέγονε δῆλον.

Καὶ οὐκ ἔτι ἐν τούτοις αἰτιάσομαι τοὺς ὑπὲρ Νεοπτολέμου λέγοντας 18 (οὐδὲ εἷς γὰρ ἦν), ἀλλ' ὑμᾶς αὐτούς. Εἰ γὰρ ἐν Διονύσου 19 τραγῳδοὺς ἐθεᾶσθε, ἀλλὰ μὴ περὶ σωτηρίας καὶ κοινῶν πραγμάτων ἦν ὁ λόγος, οὐκ ἂν οὕτως οὔτ' ἐκείνου πρὸς χάριν 20, οὔτ' ἐμοῦ πρὸς ἀπέχθειαν ἠκούσατε.

Καί τοι τοῦτό γε ὑμᾶς οἴομαι νῦν ἅπαντας ᾐσθῆσθαι, ὅτι τὴν τότε ἄφιξιν εἰς τοὺς πολεμίους 21 ἐποιή-

tarch. in vita Phocionis. c. 13.-13. *Et parum abfuit ut non dilaniarer.* 14. *Ob parvum ac vile lucrum.* 15. *Histrionem.* 16. *Sub specie artis suæ fruitur securitate et protectione*; quoniam histriones sæpe ibant per provincias, diebus festis, quibus mercede conducebantur. 17. *Pro Philippo.* 18. *Fautores Neoptolemi.* 19. Scilicet, ἐν ἑορτῇ Διονύσου. 20. *Majore favore;* hic sensus finit, sed Orator addit, οὔτ' ἐμοῦ πρὸς ἀπέχθειαν, ut antithesim efficaciorem efficeret. 21. *In hostium regione.*

σατο, ὑπὲρ τοῦ τὰ ἐκεῖ χρήματα ὀφειλόμενα, 22 ὥς ἔφη, κομίσας δεῦρο λειτουργεῖν· καὶ τούτῳ 23 τῷ λόγῳ πλείστῳ χρησάμενος, ὡς δεινὸν 24, εἴ τις ἐγκαλεῖ τοῖς ἐκεῖθεν ἐνθάδε 25 τὰς εὐπορίας 26 ἄγουσιν, ἐπειδὴ διὰ τὴν εἰρήνην ἀδείας ἔτυχεν, ἣν ἐνθάδε ἐκέκτητο οὐσίαν φανερὰν 27, ταύτην ἐξαργυρίσας 28, πρὸς ἐκεῖνον 29 ἀπάγων 30 ᾤχετο.

Δύο μὲν δὴ ταῦτα, ὧν προεῖπον ἐγὼ, μαρτυρεῖ τοῖς τότε γεγενημένοις λόγοις, ὀρθῶς καὶ δικαίως οἷάπερ ἦν ἀποφανθέντα ὑπ' ἐμοῦ 31. Τρίτον δ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, (καὶ μόνον ἓν τοῦτ' εἰπὼν ἔτι, καὶ δὴ καὶ περὶ ὧν περιελήλυθα ἐρῶ) ἡνίκα τοὺς ὅρκους τοὺς περὶ τῆς εἰρήνης ἀπειληφότες ἥκομεν οἱ πρέσβεις 32, τότε Θεσπιάς τινων 33 καὶ Πλαταιὰς ὑπισχνουμένων οἰκισθήσεσθαι, καὶ τοὺς μὲν Φωκέας τὸν Φίλιππον, ἂν γένηται κύριος, σώσειν, τὴν δὲ Θηβαίων πόλιν διοικιεῖν, καὶ τὸν Ὠρωπὸν 34 ὑμῖν ὑπάρξειν 35, καὶ τὴν Εὔβοιαν ἀντ' Ἀμφιπόλεως ἀνταποδοθήσεσθαι, καὶ τοιαύτας ἐλπίδας καὶ φενακισμοὺς, οἷς ὑπαχθέντες ὑμεῖς, οὔτε συμφερόντως, οὔτε

22. Scilicet αὐτῷ. 23. Scilicet τῷ ἑξῆς. 24. *Non ferendum.* 25. *A Macedonia Athenas usque.* 26. *Eorum fortunas.* 27. *Illam fortunarum partem quæ sub oculis omnium jacet; bona immobilia.* 28. *Cum vendidisset, pecuniam redegisset.* 29. Scilicet τὸν Φίλιππον. 30. Scil. τὴν οὐσίαν. 31. Scilicet δύο ταῦτα ἀποφανθέντα ὑπ' ἐμοῦ οἷάπερ ἦν, id est, ὀρθῶς, καὶ δικαίως, *(sine calumnia, cum veritate)* μαρτυρεῖ τοῖς ὑπ' ἐμοῦ τότε γεγενημένοις λόγοις. 32. Unus ex iis qui pacem cum Philippo composuerant (ann. 2. Olymp. 108) erat etiam Demosthenes. Falso igitur Cesarottius vertit: *Quando i nostri Ambasciatori tornarono colla ratificazione del trattato di pace*, quin diceret, *noi Ambasciatori* etc. ut est in auctore. 33. Intelligit nonnullos amicos regis Macedoniæ. 34. Urbs ad fines Atticæ et Bæotiæ, ob quam sæpe controversiæ ortæ sunt. 35. *Vobis futuram esse.*

ἴσως, 36 οὔτε καλῶς 37 προεῖσθαι Φωκέας, οὐδὲν τούτων ἐξαπατήσας, οὔτε σιγήσας, ἐγὼ φανήσομαι 38, ἀλλὰ προειπὼν ὑμῖν (ὡς εὖ οἶδ' ὅτι μνημονεύετε) ὅτι ταῦτα οὔτε οἶδα, οὔτε προσδοκῶ, νομίζω δὲ τὸν λέγοντα ληρεῖν.

Ταῦτα τοίνυν πάντα, ὅσα φαίνομαι βέλτιον τῶν ἄλλων προορῶν, οὐδ' εἰς μίαν 39, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὔτε δεινότητα 40, οὔτε ἀλαζονείαν ἐπανοίσω, οὐδὲ προσποιήσομαι δι' οὐδὲν ἄλλο γιγνώσκειν, καὶ προαισθάνεσθαι, πλὴν δι' ἃ ἂν ὑμῖν εἴπω 41; δύο· ἓν μὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δι' εὐτυχίαν, ἣν συμπάσης ἐγὼ τῆς ἐν ἀνθρώποις οὔσης δεινότητος καὶ σοφίας ὁρῶ κρατοῦσαν· ἕτερον δὲ, ὅτι προῖκα 42 τὰ πράγματα κρίνω καὶ λογίζομαι, καὶ οὐδὲν λῆμμα οὐδεὶς ἂν ἔχοι, πρὸς οἷς ἐγὼ πεπολίτευμαι καὶ λέγω, δεῖξαι προσηρτημένον 43.

Ὀρθὸν 44 οὖν 45 ὅ,τι ἂν ποτε ἀπ' αὐτῶν ὑπάρχῃ τῶν πραγμάτων τὸ συμφέρον φαίνεταί μοι. Ὅταν δ' ἐπὶ θάτερα, ὥσπερ εἰς τρυτάνην, ἀργύριον προσενέγκῃς; οἴχεται φέρον καὶ καθείλκυσε τὸν λογισμὸν 46 ἐφ' αὑτὸ, καὶ οὐκέτ' ἂν ὀρθῶς, οὐδ' ὑγιῶς ὁ τοῦτο ποιήσας περὶ οὐδενὸς ἂν λογίσαιτο.

36. *Aequae.* 37. *Honorifice.* 38. Scilicet οὐδ' ὥσπερ οἱ ἄλλοι ψευσάμενοι ἐξηπάτησα ὑμᾶς, οὐδ' ἄλλων ψευδῆ λεγόντων ἐσίγησα, ὑμᾶς ὑπ' αὐτῶν ἐξαπατηθῆναι ἐάσας. 39. Scilicet οὐδαμοῦ εἴς τινα. 40. *Habilitatem et artem.* 41. Subjunctivum cum particula ἂν conjunctum saepe valet ut futurum; hinc ἃ ἂν εἴπω valet ἐρῶ. 42. *Gratis, sine mercede,* quod melius explicatur per sequens καὶ οὐδὲν .... 43. Scilicet οὐδὲν λῆμμα (*lucrum*) προσηρτημένον τοῖς ὑπ' ἐμοῦ πεπολιτευμένοις καὶ λεγομένοις. 44. *Tale, quale est, purum.* 45. *Hinc, consequenter.* 46. Scilicet καταφέρει καὶ καθελκύει τὸν λογισμόν.

Ἓν μὲν οὖν ἔγωγε πρῶτον ὑπάρχειν φημὶ δεῖν, ὅπως 47, εἴτε σύνταξιν 48, εἴτε συμμάχους, εἴτε ἄλλο τι βούλεταί τις κατασκευάζειν τῇ πόλει, τὴν ὑπάρχουσαν εἰρήνην μὴ λύων τοῦτο ποιήσει, οὐχ ὡς θαυμαστὴν, οὐδ' ὡς ἀξίαν οὖσαν ὑμῶν· ἀλλ' ὁποία ποτ' ἐστὶν αὕτη, μὴ γενέσθαι μᾶλλον εἶχε τοῖς πράγμασι 49 καιρὸν 50, ἢ γεγενημένη νῦν δι' ὑμᾶς λυθῆναι. Πολλὰ γὰρ προείμεθα, ὧν ὑπαρχόντων τότ' ἂν ἦν νῦν ἀσφαλέστερος καὶ ῥᾴων ἦν ἡμῖν ὁ πόλεμος.

Δεύτερον δὲ ὁρᾶν 51, ὅπως μὴ προαξόμεθα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς συνεληλυθότας τούτους, καὶ φάσκοντας 52 Ἀμφικτύονας νῦν εἶναι, εἰς ἀνάγκην καὶ πρόφασιν κοινοῦ πολέμου πρὸς ὑμᾶς. Ἐγὼ γὰρ, εἰ γένοιθ' ἡμῖν πρὸς Φίλιππον πάλιν πόλεμος δι' Ἀμφίπολιν, ἤ τι τοιοῦτον ἔγκλημα ἴδιον, οὗ μὴ μετέχουσι Θετταλοὶ, μηδ' Ἀργεῖοι, μηδὲ Θηβαῖοι, οὐκ ἂν ἡμῖν οἴομαι τούτων οὐδένα πολεμῆσαι, καὶ πάντων ἥκιστα — καί μοι μὴ θορυβήσῃ μηδεὶς πρὶν ἂν ἀκούσῃ — Θηβαίους, οὐχ ὡς ἡδέως ἔχουσιν ἡμῖν, οὐδ' ὡς οὐκ ἂν χαρίζοιντο Φιλίππῳ, ἀλλ' ἴσασιν ἀκριβῶς, εἰ καὶ πάνυ φησεί τις αὐτοὺς ἀναισθήτους εἶναι, ὅτι εἰ γενήσεται πόλεμος πρὸς ὑμᾶς αὐτοὺς, τὰ μὲν κακὰ πάνθ' ἕξουσιν αὐτοὶ, τοῖς δ' ἀγαθοῖς ἐφεδρεύων ἕτερος καθεδεῖται 53.

47. Scilicet φροντίδα χρὴ ἔχειν, ὅπως μὴ τὴν εἰρήνην λύῃ ταῦτα ποιῶν. 48. *Tributum sociorum.* 49. Scil. τοῖς πράγμασι τοῖς ἡμετέροις καὶ τῆς πολιτείας. 50. *Utilius* erat: καιρὸν ἔχειν τινί, idem ac καίριον, ὠφέλιμον εἶναι τινί. 51. Subintell. φημὶ δεῖν. 52. Athenienses non cognoscebant hoc concilium Amphictionum (Olymp. 108, 3) ut legitimum, quia ipsi deerant, et exclusi fuerant Phocenses. 53. Scilicet τὰ δὲ ἀγαθὰ ἄλλος τις (ὁ Φίλιππος) ὑφαρπάσεται. ἐφεδρεύων καθεδεῖται pro ἐφεδρεύσει.

Οὔκουν προεῖντ' ἂν ἑαυτοὺς εἰς τοῦτο 54, μὴ κοινῆς τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς αἰτίας οὔσης τοῦ πολέμου· οὐδέ γε, εἰ πάλιν πρὸς τοὺς Θηβαίους πολεμήσαιμεν δι' Ὠρωπὸν, ἤ τι τῶν ἰδίων, οὐδὲν ἂν ἡμᾶς παθεῖν ἡγοῦμαι· καὶ γὰρ ἡμῖν κἀκείνοις τοὺς βοηθήσοντας ἂν οἴομαι, εἰς τὴν οἰκείαν εἴ τις ἐμβάλοι, βοηθεῖν, οὐ συνεπιστρατεύσειν οὐδετέροις.

Καὶ γὰρ αἱ συμμαχίαι τοῦτον 55 ἔχουσι τὸν τρόπον, ὧν 56 καὶ φροντίσειεν ἄν τις, καὶ τὸ πρᾶγμα φύσει τοιοῦτόν ἐστιν· οὐκ ἄχρι τῆς ἴσης 57 ἕκαστός ἐστιν εὔνους, οὔθ' ἡμῖν, οὔτε Θηβαίοις, ὥστε εἶναι 58 καὶ κρατεῖν τῶν ἄλλων· ἀλλὰ σῶς 59 μὲν εἶναι ἅπαντες 60 ἂν βούλοιντο, ἕνεκά γε ἑαυτῶν, κρατήσαντας δὲ τοὺς ἑτέρους, δεσπότας ὑπάρχειν αὐτῶν, οὐδὲ εἷς 61.

Τί οὖν ἡγοῦμαι φοβερὸν, καὶ τί φυλάξασθαι φημὶ δεῖν ἡμᾶς; ὅπως μὴ κοινὴν πρόφασιν, καὶ κοινὸν ἔγκλημα ὁ μέλλων πόλεμος πρὸς ἅπαντας λάβῃ 62. Εἰ γὰρ Ἀργεῖοι μὲν, καὶ Μεσσήνιοι, καὶ Μεγαλοπολῖται, καί τινες τῶν λοιπῶν Πελοποννησίων, ὅσοι γε δὴ τὰ αὐτὰ τούτοις φρονοῦσι 63, διὰ τὴν πρὸς Λακεδαιμονίους ἠ-

54. *In hoc periculum.* 55. Pronomen τοῦτον refertur ad id quod sequitur. 56. Subintell. συμμαχιῶν. 57. Subintell. μοίρας, et idem valet ac ἐξ ἴσης; Scilicet ἕκαστος γὰρ οὐχ οὕτως εὔνους ἐστὶν, ὥστε ἐξ ἴσου βούλεσθαι, καὶ εἶναι (τοὺς συμμάχους) καὶ κρατεῖν τῶν ἄλλων. 58. *Ita ut existerent, propriam existentiam conservent.* 59. Hoc nomen defectivum contrahitur ab inusitato σάος, quod solum in nominativo usurpatur σῶς, acc. σῶν, et acc. plur. σῶς. Ceteri casus supplentur cum σῶος. 60. Subintell. οἱ συμμαχοῦντες. 61. Scil. οὐδὲ εἷς βούλοιτ' ἄν. 62. Scil. μὴ τοιοῦτος γίνηται πόλεμος, ὥστε κοινὴν ἅπασι πρόφασιν παρέχειν. Omnes respublicas Græciæ lamentabantur cum Athenis, et communis prætextus poterat conjungere omnes illas contra Athenas. 63. *Qui habent eandem mentem,* id est qui male sentiunt de Sparta.

μῖν ἐπικηρυκείαν, ἐχθρῶς σχήσουσι 64, καὶ τὸ δοκεῖν 65 ἐκδέχεσθαί 66 τι τῶν ἐκείνοις 67 πεπραγμένων· Θηβαῖοι δὲ ἔχουσι μέν, ὡς λέγουσιν, ἀπεχθῶς, ἔτι δὲ ἐχθροτέρως σχήσουσιν, ὅτι τοὺς παρ' ἐκείνων φεύγοντας 68 σώζομεν, καὶ πάντα τρόπον τὴν δυσμένειαν ἐνδεικνύμεθα αὐτοῖς· Θετταλοὶ δέ, ὅτι τοὺς Φωκέων φυγάδας σώζομεν· Φίλιππος δέ, ὅτι κωλύομεν αὐτὸν κοινωνεῖν τῆς Ἀμφικτυονίας· φοβοῦμαι, μὴ πάντες περὶ τῶν ἰδίων ἕκαστος ὀργιζόμενοι, κοινὸν ἐφ' ἡμᾶς ἀγάγωσι τὸν πόλεμον, τὰ τῶν Ἀμφικτυόνων δόγματα προστησάμενοι, εἶτ' ἐπισπασθῶσιν ἕκαστοι, πέρα τοῦ συμφέροντος ἑαυτοῖς, ἡμῖν πολεμῆσαι, ὥσπερ καὶ περὶ Φωκέας 69.

Ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ', ὅτι νῦν Θηβαῖοι, καὶ Φίλιππος, καὶ Θετταλοί, οὐχὶ ταὐτὰ μάλιστα ἕκαστοι ἐσπουδακότες, ταὐτὰ πάντες ἔπραξαν 70· οἷον Θηβαῖοι, τὸν μὲν Φίλιππον παρελθεῖν 71 καὶ λαβεῖν τὰς παρόδους 72 οὐκ ἠδύναντο κωλῦσαι, οὐδέ γε τῶν αὐτοῖς πεπονημένων 73 ὕστατον ἐλθόντα τὴν δόξαν ἔχειν 74.

Νυνὶ γὰρ Θηβαίοις, πρὸς μὲν τὸ τὴν χώραν 75 κεκομίσθαι, κάλλιστα πέπρακται, πρὸς δὲ τιμὴν καὶ δόξαν, αἴσχιστα. Εἰ γὰρ μὴ παρῆλθε Φίλιππος, οὐδὲν ἂν αὐτοῖς ἐδόκει εἶναι 76. Ταῦτα δ' οὐκ ἠβούλοντο, ἀλ-

64. Subintell. ἡμῖν. 65. Scil. καὶ διὰ τὸ δοκεῖν. 66. *Probare, laudare.* 67. Scil. ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων. 68. Ex urbibus Bœotiæ, quæ, finito bello sacro, in potestatem Thebanorum ceciderunt, qui de illis vindictam sumere volebant. 69. Subintell. γέγονε. 70. Scil. καίπερ οὐ τὰ αὐτὰ ζητοῦντες, ἀλλ' οὖν τὰ αὐτὰ ἔπραξαν. 71. Scil. τοῦ παρελθεῖν εἰς τὴν Ἑλλάδα. 72. Idest τὰς Θερμοπύλας. 73. Thebani bellum jamdiu gerebant cum Phocensibus. 74. Scilicet τοῦ ἔχειν. 75. Nonnullæ urbes Bœotiæ et Phocidis. 76. Scil. εἶναι πεπραγμένον; concedere igitur debebant contra suam voluntatem, si vellent sua vota

λὰ τῷ τὸν Ὀρχομενὸν καὶ τὴν Κορώνειαν λαβεῖν ἐπιθυμεῖν, μὴ δύνασθαι δὲ, ταῦτα πάνθ' ὑπέμεινας.

Φίλιππος τοίνυν τινὲς μὲν δήπου τολμῶσι λέγειν, ὡς οὐκ ἠβούλετο Θηβαίοις Ὀρχομενὸν καὶ Κορώνειαν παραδοῦναι, ἀλλ' ἠναγκάσθη. Ἐγὼ δὲ τούτοις μὲν ἐῤῥῶσθαι λέγω· ἐκεῖνο δὲ οἶδα, ὅτι οὐ μᾶλλόν γε ταῦτ' ἔμελεν αὐτῷ, ἢ τὰς παρόδους λαβεῖν ἠβούλετο, 77 καὶ τὴν δόξαν τοῦ πολέμου, τοῦ δοκεῖν δι' αὐτὸν κρίσιν εἰληφέναι 78, καὶ τὰ Πύθια 79 θεῖναι δι' ἑαυτοῦ. Καὶ ταῦτ' ἦν ὧν μάλιστα ἐγλίχετο.

Θετταλοὶ δέ γε οὐδέτερα ἠβούλοντο τούτων, οὔτε Θηβαίους, οὔτε τὸν Φίλιππον μέγαν γενέσθαι· πάντα γὰρ ταῦτα ἐφ' ἑαυτοὺς ἡγοῦντο εἶναι· τῆς Πυλαίας 80 δ' ἐπεθύμουν, καὶ τῶν ἐν Δελφοῖς 81, πλεονεκτημάτων δυοῖν, κύριοι γενέσθαι 82· τῷ δὲ τούτων γλίχεσθαι, τὰ δὲ συγκατέπραξαν.

Τῶν τοίνυν ἰδίων ἕνεκα ἕκαστον εὑρήσετε πολλὰ προηγμένον, ὧν οὐδὲν ἠβούλετο, πρᾶξαι 83. Τοῦτο μὲν τοίνυν, ὅτι τοιοῦτόν ἐστι, φυλακτέον ἡμῖν.

perficere. 77. Transferri potest hæc periodus hoc modo: ἔτι πολλῷ μᾶλλον ἐβούλετο λαβεῖν τὰς παρόδους, ἢ ταῦτ' ἔμελεν αὐτῷ. 78. Scil. καὶ τὴν δόξαν τοῦ πολέμου, τοῦτ' ἔστι, τοῦ δοκεῖν ἕνεκα, vel ὥστε δοκεῖν (τὸν πόλεμον) δι' αὐτ. κρίσιν εἰληφέναι 79. Amphictyones hisce ludis tanquam judices præerant. 80. Scil. συνέδου. Conventus in conciliis habebantur ad Thermopylas tempore autumni; eo tempore Thessali non interveniebant. 81. Delphis conveniebant Amphictyones tempore verno. Votum Thessalorum completum fuit post bellum sacrum. 82. Scil. ἐπεθύμουν κύριοι γενέσθαι δυοῖν πλεονεκτημάτων, τῆς Πυλαίας, καὶ τῶν ἐν Δελφοῖς; nonnulli, quos inter Cesarottius, qui sensum auctoris non introspexerunt, ita eundem verterunt; lucrorum Delphorum; dei profitti di Delfo. 83. Scilicet, ἕκαστον εὑρή-

Τὰ κελευόμενα ἡμᾶς ἄρα δεῖ ποιεῖν, ταῦτα φοβουμένους; Καὶ σὺ ταῦτα κελεύεις; πολλοῦ γε καὶ δέω. Ἀλλ' ὡς οὔτε πράξομεν οὐδὲν ἀνάξιον ἡμῶν αὐτῶν οὔτ' ἔσται πόλεμος, νοῦν τε δόξομεν πᾶσιν ἔχειν, καὶ τὰ δίκαια λέγειν, τοῦτ' οἴομαι δεῖξαι. Πρὸς δὲ τοὺς θρασέως ὁτιοῦν οἰομένους ὑπομένειν δεῖν, καὶ μὴ προορωμένους τὸν πόλεμον, ἐκεῖνα βούλομαι λογίσασθαι.

Ἡμεῖς Θηβαίους ἐῶμεν ἔχειν Ὠρωπόν· καὶ εἴ τις ἔροιτο ἡμᾶς, κελεύσας εἰπεῖν τἀληθῆ, διὰ τί; ἵνα μὴ πολεμῶμεν, φαίημεν ἄν. Καὶ Φιλίππῳ νυνὶ κατὰ τὰς συνθήκας Ἀμφιπόλεως παρακεχωρήκαμεν, καὶ Καρδιανοὺς ἐῶμεν ἔξω Χεῤῥονησιτῶν τῶν ἄλλων τετάχθαι 84, καὶ τὸν Κᾶρα 85 τὰς νήσους καταλαμβάνειν, Χίον, καὶ Κῶν, καὶ Ῥόδον, καὶ Βυζαντίους κατάγειν τὰ πλοῖα 86 δηλονότι τὴν ἀπὸ τῆς εἰρήνης ἡσυχίαν πλειόνων ἀγαθῶν αἰτίαν εἶναι νομίζοντες, ἢ τὸ προσκρούειν, καὶ φιλονεικεῖν περὶ τούτων.

Οὔκουν εὔηθες καὶ κομιδῆ σχέτλιον, πρὸς ἑκάστους καθ' ἕνα οὑτωσὶ ἤδη προσενηνεγμένους 87 περὶ τῶν οἰκείων 88 καὶ ἀναγκαιοτάτων 89, πρὸς ἅπαντας περὶ τῆς ἐν Δελφοῖς σκιᾶς 90 νυνὶ πολεμῆσαι.

ὥστε πεφραγμένον πρᾶξαι πολλά, ὧν οὐδὲν ἠβούλετο. 84. Cardia, urbs in Isthmo Chersonesi in Thracia; cum Cersobleptes rex Thraciae cessisset Atheniensibus Chersonesum, Cardiani affirmarunt se non esse inter populos paeninsulae, et renuerunt servitium. 85. Hidrieum regem Halicarnassi in Caria. 86. Scil. τὰ ὑμέτερα πλοῖα. Byzantium faverat Philippo, et videtur studuisse ne Athenienses possent commercium agere in Ponto euxino. Cesarottius aliter sentit hoc in loco, cum vertat κατάγειν τὰ πλοῖα, *corseggiare impunemente, a lor grado.* 87. Scilicet, προσενηνεγμένους ἡμᾶς. 88. Ut esset possessio Amphipolis et Oropi. 89. Ut esset iter facere per Bosphorum, unde Athenienses frumentum habebant. 90. Alludit proverbio περὶ ὄνου σκιᾶς, quo utebantur in rebus nullius momenti.

Thucydides Atheniensis natus est anno secundo Olympiadis LXXVII. Dux electus fuit a suis tum cum Amphipolis a potestate Atheniensium in Philippi ditionem transiit, unde exilio multatus est. Quo tempore ut fastidio hujusmodi pœnæ consuleret historiam conscripsit belli peloponnesiaci. Ejus stylus est valde gravis ac sublimis, et laudatur a Photio, tanquam magniloquus. A Cicerone vocatur Thucydides, *rerum gestarum pronunciator sincerus et grandis*; ejusque conciones quas nonnulli imitati sunt excitant animos ad virtutem. Lucianus narrat Demosthenem transcripsisse octies et ultra hunc græcum auctorem, ut stylum sibi fingeret hujusmodi; quod idem factum fuisse narrant Itali a Bembo in Dante. Summa Thucydidis brevitas in causa fuit, cur ille nonnullis obscurus appareret: sed cum agatur de hoc summo auctore, nulli labori parcendum est ut illum intelligamus. Ultra ad octogesimum annum vixisse traditur.

Descriptio pestis Atticæ tot imitatores habuit, ut, si Thucydidem non superarunt, illustriorem certe illum reddiderint. Comparatio inter græcum scriptorem et latinos vates Lucretium et Virgilium magnæ utilitatis erit et jucunditatis. Itali vero ante oculos semper et præ manibus habebunt præfationem illam *al Decamerone* celeberrimi Joannis Boccacii. Admirabilis Florentiæ pestis in illo opere descripta decus est excellentissimum italæ literaturæ.

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ

Ἐκ τῆς Β΄. Ξυγγραφῆς.

Λοιμὸς ἐν Ἀθήναις.

Τοιός δὲ μὲν ὁ τάφος 1 ἐγένετο ἐν τῷ χειμῶνι τούτῳ· καὶ διελθόντος αὐτοῦ, πρῶτον ἔτος τοῦς πολέμου τούτου ἐτελεύτα. Τοῦ δὲ θέρους 2 εὐθὺς ἀρχομένου, Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι τὰ δύο μέρη 3, ὥσπερ καὶ τὸ πρῶτον 4, ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἀττικὴν (ἡγεῖτο δὲ Ἀρχίδαμος ὁ Ζευξιδάμου, Λακεδαιμονίων βασιλεύς,), καὶ καθεζόμενοι ἐδῄουν τὴν γῆν.

Καὶ ὄντων αὐτῶν οὐ πολλάς πω ἡμέρας ἐν τῇ Ἀττικῇ 5, ἡ νόσος πρῶτον ἤρξατο γενέσθαι τοῖς Ἀθηναίοις, λεγόμενον 6 μὲν καὶ πρότερον πολλαχόσε ἐγκατασκῆψαι, καὶ περὶ Λῆμνον καὶ ἐν ἄλλοις χωρίοις· οὐ μέν τοι τοσοῦτός γε λοιμὸς, οὐδὲ φθορὰ οὕτως ἀνθρώπων οὐδαμοῦ ἐμνημονεύετο γενέσθαι.

1. *Tale fuit funus hac hyeme; hac autem transacta, finiebat primus annus hujus belli.* Loquitur auctor de funere Atheniensium qui obierunt initio belli peloponnesiaci. 2. Hic est secundus annus belli, et octogesimæ septimae Olymp. 431. ann. ante Christum, XVII. Kal. Aprilis. 3. *Peloponnesii et socii* (qui incolebant extra peninsulam) *duæ partes totius exercitus;* hic ponitur totum in Nomin. ante partes. 4. *Ut et ante: sicut egerant etiam initio belli.* 5. *Cumque nondum multas dies in agro attico mansissent.* 6. Aliqui volunt λεγομένη, pro λεγόμενον ob antecedens substant. νόσος. Alii dicunt, dici posse etiam λεγόμενον, perinde quasi praecessisset νόσημα. Nos affirmamus optime dici λεγόμενον, tamquam accusativum absolutum, proprium verborum impersonalium.

Οὔτε γὰρ ἰατροὶ ἤρκουν τὸ πρῶτον θεραπεύοντες ἀγνοίᾳ 7, ἀλλ' αὐτοὶ μάλιστα ἔθνησκον ὅσῳ καὶ μάλιστα προσήεσαν, οὔτε ἄλλη ἀνθρωπεία τέχνη οὐδεμία. Ὅσα τε πρὸς ἱεροῖς ἱκέτευσαν, ἢ μαντείοις καὶ τοῖς τοιούτοις ἐχρήσαντο 8, πάντα ἀνωφελῆ ἦν. Τελευτῶντες 9 δὲ αὐτῶν 10 ἀπέστησαν ὑπὸ τοῦ κακοῦ νικώμενοι.

Ἤρξατο δὲ τὸ μὲν πρῶτον, ὡς λέγεται, ἐξ Αἰθιοπίας τῆς ὑπὲρ Αἰγύπτου, ἔπειτα δὲ καὶ ἐς Αἴγυπτον καὶ Λιβύην κατέβη, καὶ ἐς τὴν βασιλέως γῆν τὴν πολλήν 11. Ἐς δὲ τὴν Ἀθηναίων πόλιν ἐξαπιναίως ἐνέπεσε, καὶ τὸ πρῶτον, ἐν τῷ Πειραιεῖ ἥψατο 12 τῶν ἀνθρώπων, ὥστε καὶ ἐλέχθη ὑπ' αὐτῶν 13, ὡς οἱ Πελοποννήσιοι φάρμακα ἐσβεβλήκοιεν 14 ἐς τὰ φρέατα· κρῆναι γὰρ οὔπω ἦσαν αὐτόθι· ὕστερον δὲ καὶ ἐς τὴν ἄνω πόλιν 15 ἀφίκετο, καὶ ἔθνησκον πολλῷ μᾶλλον 16 ἤδη.

Λεγέτω μὲν οὖν περὶ αὐτοῦ, ὡς ἕκαστος γιγνώσκει, καὶ ἰατρὸς καὶ ἰδιώτης, ἀφ' ὅτου εἰκὸς ἦν γενέσθαι αὐτὸ, καὶ τὰς αἰτίας 17, ἅς τινας νομίζει τοσαύτης μεταβολῆς ἱκανὰς εἶναι δύναμιν ἐς τὸ μεταστῆσαι σχεῖν· ἐγὼ δὲ οἷόν τε ἐγίγνετο λέξω, καὶ ἀφ' ὧν ἄν τις σκοπῶν, εἴποτε καὶ αὖθις ἐπιπέσοι, μάλιστ' ἂν ἔχοι τι προειδὼς μὴ ἀγνοεῖν, ταῦτα δηλώσω, αὐτός τε νοσήσας, καὶ αὐτὸς ἰδὼν ἄλλους πάσχοντας.

7. *Ignorantes quinam esset morbus.* 8. Scilicet αἱ ἱκεσίαι πᾶσαι, καὶ τὰ μαντεῖα οἷς ἐχρήσαντο. 9. Pro τελευταῖον. 10. Scilicet τῶν ἱκεσιῶν, καὶ μαντείων. 11. *In magnam partem regionis regis* Persarum 12. *Tentavit.* 13. Scil. τῶν Ἀθηναίων. 14. Pro ἐσβεβλήκασιν; Vid. in Plutar. vit. Num. Cap. II. ad not. 9. 15. Idest reapse Athenis. 16. Pro πολλοὶ πλείονες. 17. Hæc est hujus periodi syntaxis: καὶ τὰς αἰτίας

Τὸ μὲν γὰρ ἔτος, ὡς ὡμολογεῖτο, ἐκ πάντων 18 μάλιστα δὴ ἐκεῖνο ἄνοσον ἐς τὰς ἄλλας 19 ἀσθενείας ἐτύγχανεν ὄν· εἰ δέ τις καὶ προέκαμνέ τι, ἐς τοῦτο πάντα ἀπεκρίθη 20· τοὺς δ' ἄλλους ἀπ' οὐδεμιᾶς προφάσεως 21, ἀλλ' ἐξαίφνης ὑγιεῖς ὄντας, πρῶτον μὲν τῆς κεφαλῆς θέρμαι ἰσχυραὶ, καὶ τῶν ὀφθαλμῶν ἐρυθήματα καὶ φλόγωσις ἐλάμβανε 22.

Καὶ τὰ ἐντὸς 23, ἥ τε φάρυγξ καὶ ἡ γλῶσσα, εὐθὺς αἱματώδη ἦν, καὶ πνεῦμα ἄτοπον καὶ δυσῶδες ἠφίει 24· ἔπειτα ἐξ αὐτῶν πταρμὸς 25 καὶ βράγχος ἐπεγίγνετο. Καὶ ἐν οὐ πολλῷ χρόνῳ κατέβαινεν ἐς τὰ στήθη ὁ πόνος, μετὰ βηχὸς ἰσχυροῦ· καὶ ὁπότε ἐς τὴν καρδίαν στηρίξαι 26, ἀνέστρεφέ τε αὐτὴν, καὶ ἀποκαθάρσεις χολῆς πᾶσαι, ὅσαι ὑπὸ ἰατρῶν ὠνομασμέναι εἰσὶν, ἐπῄεσαν, καὶ αὗται μετὰ ταλαιπωρίας μεγάλης· λύγξ τε τοῖς πλείοσιν ἐνέπιπτε κενὴ, σπασμὸν ἐνδιδοῦσα ἰσχυρὸν, τοῖς μὲν μετὰ ταῦτα 27 λωφήσαντα, τοῖς δὲ καὶ πολλῷ ὕστερον.

Καὶ τὸ μὲν ἔξωθεν ἁπτομένῳ σῶμα, οὐκ ἄγαν θερμὸν ἦν, οὔτε χλωρὸν, ἀλλ' ὑπέρυθρον 28, πελιδνὸν,

τοσαύτης μεταβολῆς, ἅς τινας νομίζει ἱκανὰς εἶναι, ὥστε σχεῖν δύναμιν ἐς τὸ μεταστῆσαι (*producere hanc mutationem*). 18. Subintellig. τῶν ἄλλων ἐτῶν. 19. Scil. κατὰ τὰς ἄλλας. 20. Ἀποκρίνεσθαι ἔς τι dicitur de morbo, qui convertitur in alium. 21. *Ex nulla certa causa.* 22. Idest ἐλάμβανεν αὐτοὺς ἐκ τῆς κεφαλῆς, καὶ ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν. 23. Scil. μέρη. 24. Scil. ἡ φάρυγξ ἠφίει. Spiritus ore foras tetrum volvebat odorem. Lucr. VI. 1152. 25. Scil. τῶν συμπτωμάτων. 26. *Ubi vero dolor in stomacho haeserat.* 27. Pro αὐτίκα, *statim.* 28. *Subrubrum.*

29 φλυκταίναις μικραῖς καὶ ἕλκεσιν ἐξηνθηκός. 30 τὰ δὲ ἐντὸς οὕτως ἐκαίετο, ὥστε μήτε τῶν πάνυ λεπτῶν ἱματίων καὶ σινδόνων τὰς ἐπιβολὰς, μήτ' ἄλλο τι ἢ γυμνὸν 31 ἀνέχεσθαι, ἥδιστά τε ἂν ἐς ὕδωρ ψυχρὸν σφᾶς αὐτοὺς ῥίπτειν· καὶ πολλοὶ τοῦτο τῶν ἠμελημένων 32 καὶ ἔδρασαν ἐς φρέατα, 33 ἀπαύστῳ τῇ δίψῃ ξυνεχόμενοι. Καὶ ἐν τῷ ὁμοίῳ καθειστήκει τό, τε πλέον καὶ ἔλασσον ποτόν 34.

Καὶ ἡ ἀπορία τοῦ μὴ ἡσυχάζειν 35 καὶ ἡ ἀγρυπνία ἐπέκειτο διὰ παντός· καὶ τὸ σῶμα, ὅσονπερ χρόνον καὶ ἡ νόσος ἀκμάζοι, οὐκ ἐμαραίνετο, ἀλλ' ἀντεῖχε παρὰ δόξαν τῇ ταλαιπωρίᾳ 36· ὥστε ἢ διεφθείροντο οἱ πλεῖστοι ἐνναταῖοι καὶ ἑβδομαῖοι ὑπὸ τοῦ ἐντὸς καύματος, ἔτι ἔχοντές τι δυνάμεως 37, ἢ, εἰ διαφύγοιεν, ἐπικατιόντος τοῦ νοσήματος ἐς τὴν κοιλίαν, καὶ ἑλκώσεώς τε αὐτῇ ἰσχυρᾶς ἐγγιγνομένης, καὶ διαῤῥοίας ἅμα ἀκράτου ἐπιπιπτούσης, οἱ πολλοὶ ὕστερον δι' αὐτὴν ἀσθενείᾳ διεφθείροντο.

Διεξῄει γὰρ διὰ παντὸς τοῦ σώματος ἄνωθεν ἀρξάμενον τὸ ἐν τῇ κεφαλῇ πρῶτον ἱδρυθὲν κακόν· καὶ εἴ τις ἐκ τῶν μεγίστων περιγένοιτο, τῶν γε ἀκρωτηρίων ἀντίληψις αὐτοῦ ἐπεσήμαινε 38. Κατέσκηπτε γὰρ καὶ ἐς τὰ αἰδοῖα, καὶ ἐς ἄκρας χεῖρας καὶ πόδας· καὶ πολλοὶ στερισκόμε-

29. *Lividum.* 30. *Parvis pustulis et ulceribus efflorescens, seu sparsum.* 31. Pro ἢ τὸ γυμνὸν εἶναι. 32. *Eorum qui neglecti erant.* 33. Idest, καὶ ἔδρασαν τοῦτο ῥίψαντες αὐτοὺς ἐς φρέατα. 34. Scil. καὶ ὅμοιον ἦν εἴτις πλέον πίοι, ἢ ἔλασσον. 35. *Et difficultas non posse acquiescere, quietem invenire.* 36. *Sed præter expectationem resistebat afflictioni et dolori.* 37. *Aliquid virium adhuc retinentes.* 38. *Et si quis ex maximis illis periculis evasisset, extremorum prehensio id significabat.*

νοι τούτων διέφευγον 39· εἰσὶ δ᾽ οἳ καὶ τῶν ὀφθαλμῶν. Τοὺς δὲ καὶ λήθη ἐλάμβανε παραυτίκα ἀναστάντας τῶν πάντων ὁμοίως 40, καὶ ἠγνόησαν σφᾶς τε αὐτοὺς καὶ τοὺς ἐπιτηδείους 41.

Γενόμενον γὰρ κρεῖσσον λόγου 42 τὸ εἶδος τῆς νόσου, τά τε ἄλλα χαλεπωτέρως ἢ κατὰ τὴν ἀνθρωπείαν φύσιν προσέπιπτεν ἑκάστῳ 43, καὶ ἐν τῷ δε ἐδήλωσε, μάλιστα ἄλλο τι ὂν ἢ τῶν ξυντρόφων τι 44· τὰ γὰρ ὄρνεα καὶ τετράποδα, ὅσα ἀνθρώπων ἅπτεται 45, πολλῶν ἀτάφων γιγνομένων, ἢ οὐ προσῄει, ἢ γευσάμενα διεφθείρετο. Τεκμήριον δὲ 46, τῶν μὲν τοιούτων ὀρνίθων ἐπίλειψις 47 σαφὴς ἐγένετο, καὶ οὐχ ἑωρῶντο οὔτε ἄλλως, οὔτε περὶ τοιοῦτον οὐδέν 48· οἱ δὲ κύνες μᾶλλον αἴσθησιν παρεῖχον τοῦ ἀποβαίνοντος, διὰ τὸ ξυνδιαιτᾶσθαι 49.

Τὸ μὲν οὖν νόσημα, πολλὰ καὶ ἄλλα παραλιπόντι 50 ἀτοπίας 51, ὡς ἑκάστῳ ἐτύγχανέ τι διαφερόντως ἑτέρῳ πρὸς ἕτερον 52 γιγνόμενον, τοιοῦτον ἦν ἐπίπαν 53 τὴν ἰδέαν 54· καὶ ἄλλο παρελύπει κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν χρόνον οὐδὲν

39. Subaudit. τὸν θάνατον. 40. *Nonnullos etiam, simul ac ex morbo convaluerunt, statim omnium rerum oblivio pariter cepit.* 41. *Amicos, necessarios.* 42. *Atrocius quam quod oratione possit exprimi.* 43. *Eveniebat cuicumque, invadebat singulos.* 44. *Et in hoc præcipue clare declaravit se aliquid aliud esse, quam aliquod familiarium.* 45. *Quotquot humanis cadaveribus vesci solent.* 46. Idest τεκμήριον δὲ τούτου ἐστὶ τοῦτο. 47. Defectus. 48. Subintellig. ἔργον, idest περὶ τὸ σαρκοβορεῖν. 49. *Canes vero propter consuetudinem, quam cum hominibus habebant, majorem eventus significationem dabant.* 50. Scil. παραλιπόντι τινι pro εἴ τις παραλείπει. 51. Pro ἄτοπα, scil. σημεῖα; 52. *Prout unicuique aliquid accidebat diversum ab eo, quod alteri contingebat.* ἐτύγχανε γιγνόμενον pro ἐγίγνετο 53. *Omnino* 54. Idest κατὰ τὴν ἰδέαν.

55 τῶν εἰωθότων· ὃ δὲ καὶ γένοιτο, ἐς τοῦτο ἐτελεύτα. Ἔθνησκον δὲ οἱ μὲν ἀμελείᾳ, οἱ δὲ καὶ πάνυ θεραπευόμενοι 56· ἕν τε οὐδὲν κατέστη ἴαμα, ὡς εἰπεῖν, ὅ, τι χρῆν προσφέροντας ὠφελεῖν 57· τὸ γάρ τῳ ξυνενεγκὸν 58, ἄλλον τοῦτο ἔβλαπτε· σῶμά τε αὔταρκες ὂν οὐδὲν διεφάνη πρὸς αὐτὸ 59, ἰσχύος πέρι ἢ ἀσθενείας 60, ἀλλὰ πάντα ξυνῄρει 61, καὶ τὰ πάσῃ διαίτῃ θεραπευόμενα.

Δεινότατον δὲ παντὸς ἦν τοῦ κακοῦ, ὅτι ἀθυμία 62, ὁπότε τις αἴσθοιτο κάμνων, (πρὸς γὰρ τὸ ἀνέλπιστον εὐθὺς τραπόμενοι τῇ γνώμῃ, πολλῷ μᾶλλον προΐεντο σφᾶς αὐτούς, καὶ οὐκ ἀντεῖχον), καὶ 63 ὅτι ἕτερος ἀφ' ἑτέρου θεραπείας 64 ἀναπιμπλάμενοι 65, ὥσπερ τὰ πρόβατα 66, ἔθνησκον· καὶ τὸν πλεῖστον φθόρον τοῦτο ἐνεποίει. Εἴτε γὰρ μὴ θέλοιεν, δεδιότες 67, ἀλλήλοις προσιέναι, ἀπώλλυντο ἐρῆμοι 68· καὶ οἰκίαι πολλαὶ ἐκενώθησαν ἀπορίᾳ 69 τοῦ θεραπεύσοντος· εἴ τε προσίοιεν, διεφθείροντο· καὶ μάλιστα οἱ ἀρετῆς 70 τι μεταποιούμενοι.

55. Idest, οὐδὲν ἄλλο νόσημα τῶν εἰωθότων παρελύπει: *cruciabat, infestabat.* 56. *Quamvis bene tractati et adjuti.* 57. *Nec fuit inventa medicina, qua uti possent ad juvandum ægrotis omnibus.* 58. *Illa medicina quæ aliquibus profuit.* etc. 59. Αὔταρκες πρὸς αὐτό; *idoneum ad resistendum vi morbi ita terribilis.* 60. *Sive firmae sive infirmae valetudinis esset.* 61. *Sed morbus omnia corpora pariter corripiebat.* 62. *Animi consternatio.* 63. Scil. καὶ δεινότατον παντὸς ἦν τοῦ κακοῦ, ὅτι, etc. 64. Scil. ἕτερον τινὰ θεραπεύων. 65. Subintell. τῆς νόσου: *quum infecti superessent morbo;* plurale ἀναπιμπλάμενοι, refertur ad ἕκαστος, quod collectivum nomen consideratur. 66. Quia dicuntur pecudes contagium contrahere faciliter. 67. *Metu deterriti.* 68. *Peribant derelicti, deserti interibant.* 69. *Ob defectum, propter inopiam.* 70. Ἀρετὴ hoc in loco significat amorem muneris sui cum animo conjunctum.

Αἰσχύνῃ 71 γὰρ ἠφείδουν σφῶν αὐτῶν 72, ἐσιόντες παρὰ τοὺς φίλους, ἐπεὶ καὶ τὰς ὀλοφύρσεις τῶν ἀπογιγνομένων 73 τελευτῶντες καὶ οἱ οἰκεῖοι ἐξέκαμνον, ὑπὸ τοῦ πολλοῦ κακοῦ νικώμενοι. Ἐπὶ πλέον 74 δὲ ὅμως οἱ διαπεφευγότες τόν τε θνήσκοντα καὶ τὸν πονούμενον ᾠκτίζοντο, διὰ τὸ προειδέναι τε, καὶ αὐτοὶ ἤδη ἐν τῷ θαρσαλέῳ εἶναι 75. Δὶς γὰρ αὐτὸν ὥστε καὶ κτείνειν οὐκ ἐπελάμβανε· καὶ ἐμακαρίζοντό τε ὑπὸ τῶν ἄλλων, καὶ αὐτοὶ, τῷ παραχρῆμα περιχαρεῖ, 76 καὶ ἐς τὸν ἔπειτα χρόνον ἐλπίδος τι εἶχον κούφης 77, μηδ' ἂν ὑπ' ἄλλου νοσήματος ποτὲ ἔτι διαφθαρῆναι.

Ἐπίεσε δ' αὐτοὺς μᾶλλον πρὸς τῷ ὑπάρχοντι πόνῳ καὶ ἡ ξυγκομιδὴ 78 ἐκ τῶν ἀγρῶν ἐς τὸ ἄστυ, καὶ οὐχ ἧσσον τοὺς ἐπελθόντας 79. Οἰκιῶν γὰρ οὐχ ὑπαρχουσῶν, ἀλλ' ἐν καλύβαις πνιγηραῖς ὥρᾳ ἔτους διαιτωμένων, ὁ φθόρος ἐγίγνετο, οὐδενὶ κόσμῳ 80· ἀλλὰ καὶ νεκροὶ ἐπ' ἀλλήλοις ἀποθνήσκοντες ἔκειντο· καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐκαλινδοῦντο, καὶ περὶ τὰς κρήνας ἁπάσας, ἡμιθνῆτες, τῇ τοῦ ὕδατος ἐπιθυμίᾳ· τά τε ἱερὰ, ἐν οἷς ἐσκήνηντο 81, νεκρῶν πλέα ἦν, αὐτοῦ ἐναποθνησκόντων.

71. *Præ pudore.* 72. *Pro nihilo habebant propriam salutem, periculo se dabant, sibi ipsis non parcebant:* 73. Pro ὀλοφυρόμενοι ὑπὲρ τῶν ἀποθανόντων 74. *Magis.* 75. *Tum quod ipsi hoc malum prius experti cognoscerent, tum etiam quod ipsi in tuto jam essent.* 76. *Ob præsentem summam laetitiam;* hoc in loco περιχαρεῖ est pro περιχάρεια, sicut τὸ καλὸν, invenitur pro κάλλος, τὸ θεῖον pro θεότης, etc. quia nominativa neutra singularia magis exprimunt sensum abstractum alicujus rei. 77. *Vanæ*, quia nullum habebat fundamentum. 78. *Comportatio.* 79. Idest καὶ μάλιστα τοὺς ἐπελθόντας ἐκ τῶν ἀγρῶν. 80. *Nullo ordine.* 81. *Tabernacula habitandi causa fecerant.*

Ὑπερβιαζομένου γὰρ τοῦ κακοῦ, οἱ ἄνθρωποι, οὐκ ἔχοντες ὅ, τι γένωνται, ἐς ὀλιγωρίαν ἐτράποντο 82 καὶ ἱερῶν καὶ ὁσίων ὁμοίως· νόμοι τε πάντες συνεταράχθησαν 83, οἷς ἐχρῶντο πρότερον περὶ τὰς ταφάς· ἔθαπτον δὲ ὡς ἕκαστος ἠδύνατο· καὶ πολλοὶ ἐς ἀναισχύντους θήκας ἐτράποντο 84, σπάνει τῶν ἐπιτηδείων 85, διὰ τὸ συχνοὺς ἤδη προτεθνάναι σφίσιν· ἐπὶ πυρὰς γὰρ ἀλλοτρίας, φθάσαντες τοὺς νήσαντας 86, οἱ μὲν, ἐπιθέντες τὸν ἑαυτῶν νεκρὸν ὑφῆπτον 87, οἱ δὲ, καιομένου ἄλλου ἄνωθεν ἐπιβαλόντες, ὃν φέροιεν, ἀπῄεσαν.

Πρῶτόν μὲν ἦρξε 88 καὶ ἐς τἆλλα τῇ πόλει ἐπὶ πλέον 89 ἀνομίας τὸ νόσημα· ῥᾷον γὰρ ἐτόλμα τις, ἃ πρότερον ἀπεκρύπτετο 90 μὴ καθ᾽ ἡδονὴν ποιεῖν, ἀγχίστροφον τὴν μεταβολὴν 91 ὁρῶντες 92 τῶν τ᾽ εὐδαιμόνων καὶ αἰφνιδίως θνησκόντων, καὶ τῶν οὐδὲν πρότερον κεκτημένων, εὐθὺς δὲ τἀκείνων ἐχόντων· ὥστε ταχείας τὰς ἐπαυρέσεις 93 καὶ πρὸς τὸ τερπνὸν 94 ἠξίουν ποιεῖσθαι,

82. *Negligere coeperunt* 83. *Sunt conturbatae* 84. *Ad impudentia sepulcra se converterunt.* Auctor vocat ἀναισχύντους θήκας aliena sepulcra (scil. ea quae revereri debebant, et de quibus pudendum erat) quia secundum leges Atheniensium vetitum erat projicere cadaver in alterius sepulcrum. 85. *Penuria necessariae impensae ad funus conficiendum.* 86. Subintell. πυράν; *illi qui ligna accumulaverant ad ignem accendendum, qui erexerant et paraverant rogum pro suis defunctis.* 87. *Igne subjecto accendebant.* 88. *Morbus fuit initium, prima origo*, etc. 89. Auctor exprobrat Athenienses, qui quum et antea mali essent, hac occasione se ipsos vicerunt. 90. *Dissimulabat, aliquam rationem habebat. Homines tunc audaciores facti sunt ad illas voluptates degustandas, quas antea occultabant.* Particula sequens μὴ superabundat de more Atheniensium. 91. *Repentinam rerum mutationem* 92. Participium ὁρῶντες pro ὁρῶν refertur ad indefinitum τίς. 93. *Fruitiones.* 94. Idest καὶ τερπνοτάτας.

ἐφήμερα τά τε σώματα 95 καὶ τὰ χρήματα ὁμοίως ἡγούμενοι.

Καὶ τὸ μὲν προσταλαιπωρεῖν 96 τῷ δόξαντι καλῷ 97, οὐδεὶς πρόθυμος ἦν, ἄδηλον νομίζων εἰ, πρὶν ἐπ' αὐτὸ ἐλθεῖν, διαφθαρήσεται 98· ὅ,τι δὲ ἤδη 99 τε ἡδὺ, καὶ πανταχόθεν τὸ ἐς αὐτὸ 100 κερδαλέον, τοῦτο καὶ καλὸν καὶ χρήσιμον κατέστη. Θεῶν δὲ φόβος ἢ ἀνθρώπων νόμος οὐδεὶς ἀπεῖργε· τὸ μὲν 101, κρίνοντες 102 ἐν ὁμοίῳ καὶ σέβειν καὶ μὴ 103, ἐκ τοῦ πάντας ὁρᾷν ἐν ἴσῳ ἀπολλυμένους 104· τῶν δὲ ἁμαρτημάτων 105 οὐδεὶς ἐλπίζων 106 μέχρι τοῦ δίκην γενέσθαι βιοὺς ἂν τὴν τιμωρίαν ἀντιδοῦναι· πολὺ δὲ μείζω 107 τὴν ἤδη κατεψηφισμένην σφῶν ἐπικρεμασθῆναι 108, ἣν πρὶν ἐμπεσεῖν, εἰκὸς εἶναι τοῦ βίου τι ἀπολαῦσαι. 109.

95. *Capita, vitas.* 96. Scholiastes latinus in edit. Kusteri putat pro τὸ προσταλαιπωρεῖν dicendum esse τῷ προσταλαιπωρεῖν οὐδεὶς πρόθυμος ἦν, quia aliter, ait, syntaxis irregularis est: sed haec correctio, quamvis facta non sit *invita Minerva*, supervacanea omnino est, quoniam τῷ προσταλαιπωρεῖν hoc in loco repetit praepos. περί. 97. Scilicet διὰ δόξαν τινὰ τοῦ καλοῦ καὶ τῆς ἀρετῆς. 98. *Incertum existimans an esset interiturus, prius quam ad hoc bonum perveniret.* 99. Idest ἤδη τις. 100. Scil. τὸ εἰς αὐτὸ τὸ ἡδύ. 101. *Partim.* 102. Nominat. absolutus pro κρινόντων αὐτῶν; quod accidit cum ideae sibi succedentes interrumpuntur. 103. Idest καὶ μὴ σέβειν τὸ θεῖον. 104. *Omnes pariter* εὐλαβεῖς καὶ μὴ εὐλαβεῖς. 105. τῶν δὲ ἁμαρτημάτων refertur ad anteriorem τὸ μὲν, ac si diceret τὸ δὲ, τῶν ἁμαρτημάτων οὐδεὶς etc. 106. Nom. absolutus ut κρίνοντες. Haec vero est syntaxis: οὐδεὶς δὲ ἐλπίζων μέχρι τοῦ δίκην γενέσθαι βιοὺς, τὴν τιμωρίαν τῶν ἁμαρτημάτων ἂν ἀντιδοῦναι: *quia nemo sperabat se tamdiu superstitem futurum, dum instituto judicio, poenas suorum delictorum daret.* 107. Scil. μείζω δίκην seu τιμωρίαν. 108. Infinitum ἐπικρεμασθῆναι pendet ab ἐλπίζων quod hic pro νομίζων accipiendum est. 109. Scil. καὶ εἰκὸς εἶναι ταύτην ἐμπεσεῖν πρὶν τοῦ ἀπολαῦσαι.

Τοιούτῳ μὲν πάθει οἱ Ἀθηναῖοι περιπεσόντες ἐπιέζοντο, ἀνθρώπων τε ἔνδον 110 θνησκόντων, καὶ γῆς ἔξω δῃουμένης 111. Ἐν δὲ τῷ κακῷ, οἷα εἰκὸς, ἀνεμνήσθησαν καὶ τοῦδε τοῦ ἔπους 112, φάσκοντες οἱ πρεσβύτεροι πάλαι ᾄδεσθαι.

Ἥξει Δωριακὸς 113 πόλεμος, καὶ λοιμὸς ἅμ' αὐτῷ.

Ἐγένετο μὲν οὖν ἔρις τοῖς ἀνθρώποις, μὴ λοιμὸν ὠνομάσθαι ἐν τῷ ἔπει ὑπὸ τῶν παλαιῶν, ἀλλὰ λιμόν· ἐνίκησε δὲ ἐπὶ τοῦ παρόντος εἰκότως λοιμὸν εἰρῆσθαι 114. Οἱ γὰρ ἄνθρωποι πρὸς ἃ ἔπασχον τὴν μνήμην ἐποιοῦντο.

Ἢν δέ γε, οἶμαι, ποτὲ ἄλλος πόλεμος καταλάβῃ Δωρικὸς τοῦδε ὕστερος, καὶ ξυμβῇ γενέσθαι λιμὸν, κατὰ τὸ εἰκὸς οὕτως ᾄσονται. Μνήμη δὲ ἐγένετο καὶ τοῦ Λακεδαιμονίων χρηστηρίου 115 τοῖς εἰδόσιν 116, ὅτι ἐπερωτῶσιν αὐτοῖς τὸν θεὸν, εἰ χρὴ πολεμεῖν, ἀνεῖλε 117 κατὰ κράτος 118 πολεμοῦσι νίκην ἔσεσθαι, καὶ αὐτὸς ἔφη ξυλλήψεσθαι 119. περὶ μὲν οὖν τοῦ χρηστηρίου τὰ γιγνόμενα εἴκαζον ὅμοια εἶναι 120· ἐσβεβληκότων δὲ 121 τῶν Πελοποννησίων, ἡ νόσος ἤρξατο εὐθύς. Καὶ ἐς μὲν Πελοπόννησον οὐκ ἐσῆλθεν, ὅ, τι ἄξιον καὶ εἰπεῖν 122, ἐπενείματο δὲ Ἀθήνας μὲν μάλιστα, ἔπειτα δὲ καὶ τῶν ἄλλων χωρίων τὰ πολυανθρωπότατα. Ταῦτα μὲν τὰ κατὰ τὴν νόσον γενόμενα.

110. *Intra muros, in urbe.* 111. Idest ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν. 112. Hoc carmen seu responsum omnes illi in medium afferunt qui de linguæ græcæ pronunciatione pertractarunt: Vid. Syllogen Havercampii. 113. Pro Δωρικὸς, ob euphoniam tantummodo adhibetur. 114. Scil. τὸ εἰρῆσθαι ἐνίκησε, *prævaluit.* 115. *Oraculum Lacedæmoniis redditum.* 116. Scilicet τὸ χρηστήριον τοῦτο. 117. *Respondit,* de Oraculo. 118. *Totis viribus.* 119. *Seque ipsis opem laturum dixit.* 120. *Quod igitur attinet ad oraculum, ea quae tunc fiebant, cum ipso convenire conjiciebant.* 121. Conjunctio δὲ hoc in loco est declarativa, pro δηλονότι. 122. Pro magis usitato ὅ, τι ἄξιον λόγου: *quod sit relatu dignum.*

Theognis Megarae in Achaja Olymp. LVIII ortus: a civibus suis una cum uxore in exilium missus, Thebas se contulit. Mores ejus non admodum casti fuisse dicuntur. Versus 1238 γνῶμαι, *sententiæ* sive præcepta vitæ, quæ adhuc extant, ex duobus opusculis coaluisse aut e pluribus, iisque diversi argumenti, forte etiam diversorum auctorum fragmentis compositi videntur. Quoniam in multorum ore et manibus fuerunt, hinc hiatus illi et versus supposititii orti putantur. Forma tamen orationis est simplex, nec suis veneribus caret. At cum *sententiæ* illæ præcepta vitæ paucis verbis comprehensa dare solent, nemo in his vim illam poeticam, ornatum et reliquas virtutes ceteris carminum generibus aptas, immo vero necessarias, jure quodam quæret atque postulabit.

Sequuntur postea nonnulla Epigrammata, quæ nos a græca Anthologia (edit. Brunchii) selegimus. Anthologia autem vocatur collectio in unum corpus variorum epigrammatum, quam viri docti diligenter fecere. Cum enim opuscula hæc tam parva variorum poetarum, male se non satis sua tueantur, neque sponte, ut grandiores libri, consistant, facile elabantur e manibus, spargantur passim, delitescant et obsolescant in angulis, ubicumque negligantur prorsus: quid futurum erat, nisi colligentis unius aut alterius diligentia et sedulitas sibyllinis hisce foliis subvenisset? Collegerunt igitur apud Græcos epigrammata morum viri insignes, et ipsi poetæ, primum *Meleager*, deinde *Philippus*, tum *Agathius*, et ad extremum *Maximus Planudes*.

ΘΕΟΓΝΙΔΟΣ

Γνωμικὰ Ἐλεγεῖα.

Θεοῖς εὔχευ 1, οἷς ἐστι μέγα κράτος· οὔ τι ἄτερ θεῶν
Γίγνεται ἀνθρώποις οὔτ' ἀγάθ' 2, οὔτε κακά.

Οἱ κακοὶ οὐ πάντως κακοὶ ἐκ γαστρὸς γεγόνασιν,
Ἀλλ' ἄνδρεσσι 3 κακοῖς συνθέμενοι φιλίην 4·
Ἔργα τε δείλ' ἔμαθον, καὶ ἔπη δύσφημα, καὶ ὕβριν,
Ἐλπόμενοι κείνους 5 πάντα λέγειν ἔτυμα.

Οὐ δύναμαι γνῶναι νόον ἀστῶν, ὅντιν' ἔχουσιν·
Οὔτε γὰρ εὖ ἔρδων ἁνδάνω 6, οὔτε κακῶς 7·
Μωμεῦνται 8 δέ με πολλοὶ ὁμῶς κακοὶ ἠδὲ καὶ ἐσθλοί·
Μιμεῖσθαι 9 δ' οὐδεὶς τῶν ἀσόφων δύναται.

Μηδένα πω κακότητι βιάζεο 10· τῷ δὲ δικαίῳ,
Τῆς εὐεργεσίης οὐδὲν ἀρειότερον 11.

1. Dorice et Jonice pro εὔχου. 2. Pro ἀγαθά; in particulis cum vocalis accentu notata abiicitur per apostrophum, abjicitur etiam accentus, ut ἀπ' (ἀπό), ἀλλ' (ἀλλά), οὐδ' (οὐδέ); sed in reliquis vocibus, accentus, ut acutus, transfertur in antecedentem vocalem, ut (δεινὰ) δείν' ἔπαθον, (φημὶ) φήμ' ἐγώ, etc. 3. Pro ἀνδράσι: veteres et poetae epici in dativis pluralibus nominum declin. imparisyllabæ, pro σι, adhibebant, εσσι, et raro εσι, quæ terminatio addebatur radici declinationis: ut ἰχθύεσσι pro ἰχθύσι, παίδεσσι pro παισί, etc. 4. Jonice pro φιλίαν. 5. Pro ἐκείνους; proprium est poetis. 6. Poeticum verbum: placeo. 7. Subintelligitur præcedens participium ἔρδων. 8. Dorice et Jonice pro μωμοῦνται. 9. Subintell. pronomen με. 10. Pro βιάζου. 11. Pro ἄρειον, a comparativo ἀρείων, adhibito a poetis antiquis pro ἀμείνων, fit comparativum ἀρειότερος metri causa.

Πολλοὶ πὰρ 12 κρητῆρι φίλοι γίγνονται ἑταῖροι,
  Ἐν δὲ σπουδαίῳ πρήγματι παυρότεροι.

Οὐδεὶς ἀνθρώπων οὔτ' ἔσσεται 13, οὔτε πέφυκεν,
  Ὅστις πᾶσιν ἁδὼν 14 δύσεται εἰς Ἀΐδεω 15·
Οὐδὲ γὰρ, ὃς θνητοῖσι 16 καὶ ἀθανάτοισιν ἀνάσσει,
  Ζεὺς Κρονίδης, θνητοῖς πᾶσιν ἁδεῖν δύναται.

Οὐδένα τῶν ἐχθρῶν μωμήσομαι ἐσθλὸν ἐόντα 17·
  Οὐδὲ μὲν αἰνήσω δειλὸν ἐόντα φίλον.

Μή ποτε τὸν παρεόντα μεθεὶς φίλον, ἄλλον ἐρεύνα,
  Δειλῶν ἀνθρώπων ῥήμασι πειθόμενος.

Οὔτ' ἔραμαι πλουτεῖν, οὔτ' εὔχομαι· ἀλλά μοι εἴη
  Ζῆν ἀπὸ τῶν ὀλίγων, μηδὲν ἔχοντι 18 κακόν.

Πλοῦτος καὶ σοφίη θνητοῖς ἀμαχώτατον αἰεί 19·
  Οὔτε γὰρ ἂν πλούτου θυμὸν ὑπερκορέσαις·
Ὡς δ' αὔτως 20 σοφίην ὁ σοφώτατος οὐκ ἀποφεύγει,
  Ἀλλ' ἔραται, θυμὸν δ' οὐ δύναται τελέσαι.

12. Praepositio παρά, secundum Dores et poetas epicos abjicit vocalem etiam ante consonantem. 13. Pro ἔσεται, metri causa. 14. Tempus indefinitum seu Aorist. verbi ἁνδάνω. 15. Ionice pro Ἀΐδου. 16. Forma vetus pro θνητοῖς. 17. Pro ὄντα; vid. Herod. L. 1. ad Not. 4. 18. Adjectivum pronominis personae antecedentis μοι. 19. Ionice et poetice pro ἀεί. 20. Pro ὡσαύτως δέ.

ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΠΟΙΗΤΩΝ

Ἐπιγράμματα.

(Λουκιλλ.)

Ἦν βραδὺς Εὐτυχίδας σταδιοδρόμος, ἀλλ' ἐπὶ δεῖπνον
Ἔτρεχεν, ὥστε λέγειν 1. Εὐτυχίδας πέταται.

Πλοῦτον μὲν πλουτοῦντος ἔχεις, ψυχὴν δὲ πένητος,
Ὦ τοῖς κληρονόμοις πλούσιε, σοὶ δὲ πένης.

(Λουκιαν.)

Ἔσβεσε τὸν λύχνον μωρὸς, ψυλλῶν ὑπὸ πολλῶν
Δακνόμενος, λέξας, οὐκέτι με βλέπετε.

Εἰ ταχὺς εἰς τὸ φαγεῖν, καὶ πρὸς δρόμον ἀμβλὺς ὑπάρχεις,
Τοῖς ποσί σευ 2 τρῶγε, καὶ τρέχε τῷ στόματι.

(Ἰουλιανοῦ τοῦ Αἰγυπτ.)

Βουκόλε, ποῖ προθέεις με βιάζεαι 3; ἴσχεο 4 νύσσων·
Οὐ γάρ μοι τέχνη καὶ τάδ' 5 ὄπασσεν 6 ἔχειν.

1. Scilicet ὥστε λέγειν τοὺς ἀνθρώπους. 2. Ion. et dor. pro σοῦ. 3. Pro communi βιάζῃ 2.ª pers. sing. pass. cujus desinentia vetus erat σαι, ut βιάζεσαι, τύπτεσαι, etc. (Quæ desinentia eadem est etiam in hodierno græco sermone), et βιάζεαι more jonico, quo abjicitur σ. 4. Pro ἴσχευ. 5. Scil. τὸ δέμα. 6. Pro ἔφεσσε; Iones et poetæ non attici sæpe metri causa abjiciunt augmentum syllabicum et

(Παλλαδ.)

Οὐκ ἐμὲ, τὴν πενίην δὲ καθύβρισας· εἰ δὲ καὶ ὁ Ζεὺς
Ἦν ἐπὶ γῆς πτωχὸς, καὐτὸς ἔπασχεν ὕβριν.

Εἰ πένομαι, τί πάθω; τί με μισεῖς οὐκ ἀδικεῦντα 7;
Πταῖσμα τόδ' ἐστὶ τύχης, οὐκ ἀδίκημα τρόπων.

Πλοῦς σφαλερὸς τὸ ζῆν· χειμαζόμενοι γὰρ ἐν αὐτῷ
Πολλάκι 8 ναυηγῶν 9 πταίομεν οἰκτότερα·
Τὴν δὲ τύχην βιότοιο 10 κυβερνήτειραν ἔχοντες,
Ὡς ἐπὶ τοῦ πελάγους, ἀμφίβολοι πλέομεν
Οἱ μὲν ἐπ' εὐπλοΐη, οἱ δ' ἔμπαλιν· ἀλλ' ἅμα πάντες
Εἰς ἕνα τὸν κατὰ γῆς ὅρμον ἀπερχόμεθα.

Γῆς ἐπέβην γυμνὸς, γυμνός θ' ὑπὸ γαῖαν ἄπειμι·
Καὶ τί μάτην μοχθῶ, γυμνὸν ὁρῶν τὸ τέλος.

(Πλάτων.)

Χρυσὸν ἀνὴρ εὑρὼν ἔλιπε βρόχον· αὐτὰρ ὁ χρυσὸν
Ὃν λίπεν οὐχ εὑρὼν, ἧψεν ὃν εὗρε βρόχον.

Ναυηγοῦ τάφος εἰμί· ὁ δ' ἀντίον ἐστὶ γεωργοῦ·
Ὡς ἁλὶ καὶ γαίῃ ξυνὸς ὕπεστ' Ἀΐδης.

temporale. 7. Pro ἀδικοῦντα. 8. Pro πολλάκις, metri causa. 9. Ionice pro ναυαγῶν. 10. Pro βιότου: genitivus in ου linguæ antiquæ solvebatur forsitan in οο; hinc genit. thessalicus βιότοιο, λόγοιο etc., usitatus a poetis epicis et lyricis.

(Πολλιαν.)

Εἰσὶ καὶ ἐν Μούσῃσιν Ἐριννύες, αἵ σε ποιεῦσιν 11
Ποιητὴν, ἀνθ' ὧν πολλὰ γράφεις ἀκρίτως·
Τοίνυν σου δέομαι γράφε πλείονα· μείζονα γάρ σοι
Εὔξασθαι ταύτης οὐ δύναμαι μανίαν.

(Φιλίππ.)

Ἠ θεὸς ἦλθ' ἐπὶ γῆν ἐξ οὐρανοῦ, εἰκόνα δείξων,
Φειδία, ἢ σύγ' ἔβης τὸν θεὸν ὀψόμενος.

(Ἀνακρέοντ.)

Καρτερὸς ἐν πολέμοις Τιμόκριτος, οὗ τόδε σᾶμα 12.
Ἄρης δ' οὐκ ἀγαθῶν φείδεται, ἀλλὰ κακῶν 13.

(Καλλιμ.)

Τῆδε Σάων ὁ Δίκωνος, Ἀκάνθιος, ἱερὸν ὕπνον
Κοιμᾶται· θνάσκειν 14 μὴ λέγε τοὺς ἀγαθούς.

11. Pro ποιοῦσιν. 12. Pro σῆμα, *sepulcrum.* 13. *Mors non parcit strenuis, sed ignavis et vilibus.* 14. Pro θνήσκειν.

Ilias, poema illud immortale, in quo Græcorum infortunia describuntur, tum cum ob dissensiones quæ ortæ fuerunt a miseria et ambitione, obedientiae jugum excusserunt, seque ab unius Ducis regimine subduxerunt, opus est quod humanum ingenium excedere videtur. Odyssea pari modo quae magnanimi Herois pericula et sagacitatem nobis exhibet qui omnia tentat, ut laudatissimum finem obtineat, minoris habenda non est Iliade ipsa. Mirandum itaque non erit si scriptores in vita Homeri fabulas intermiscuerunt, ita ut poetam illum tamquam Semideum nobis demonstrarent. Quocumque modo se res habeat, ille omnium literarum scientiarumque pater extitit tum graecorum, tum romanorum; ita ut omnes cujuscumque amoenae et suavis disciplinae cultores ab illo tamquam a purissimo fonte præcipuas pulcritudines attingere debeant. Quare laudandus semper erit quidam pictor antiquus, qui Homerum exhibuit sub imagine fluminis, quod ab urna fundit aquas ita dulces et limpidas, ut ceteros omnes poetas, qui bene sapiunt, ad se trahat, et labiis admotis ibi sitim expellant, tamquam in omnium humanarum scientiarum fonte. Homerus autem vixit mille circiter annos ante aeram vulgarem.

ΟΜΗΡΟΥ

Ἐκ τῆς Ἰλιάδος.

Χρύσης Ἱερεὺς τοῦ Ἀπόλλωνος παραγίνεται ἐπὶ τὸν ναύσταθμον τῶν Ἑλλήνων, βουλόμενος λυτρώσασθαι τὴν θυγατέρα αὐτοῦ Χρυσηΐδα· οὐκ ἀπολαβὼν δὲ, ἀλλὰ καὶ μεθ' ὕβρεως ἀποδιωχθεὶς ὑπὸ Ἀγαμέμνονος, ηὔξατο τῷ Ἀπόλλωνι κατὰ τῶν Ἑλλήνων.

(Λ. στίχ. 1—42.)

Μῆνιν 1 ἄειδε 2, Θεὰ 3, Πηληϊάδεω 4 Ἀχιλῆος 5
Οὐλομένην 6, ἣ μυρί 7, Ἀχαιοῖς 8 ἄλγε' ἔθηκε·
Πολλὰς δ' ἰφθίμους ψυχὰς Ἄϊδι 9 προΐαψεν 10

1. *Iram permanentem*, a μένω potius quam a μαίνομαι, ut aliqui putant, hinc μανία. Μῆνιν est accus. atticus et jonicus, et creditur accusativus communis μήνιδα non inveniri, ut ἔριδα ab ἔρις. Lib. III, v. 7. 2. Ab ἀείδω oritur ᾄδω, contractis syllabis ἀεὶ in diphthongum improp. ᾳ, ἀεί-δω ᾄ-δω, ut etiam ἀοι-δὴ, ᾠ-δὴ, τιμήεν τιμῆ etc. 3. Idest o *Calliope*. Homerus invocans Calliopem non illam nomine vocat, sed majoris reverentiæ causa utitur nomine universali Θεά. vid. tamen T. XII. pag. 199. Academ. des inscriptions et belles Lettres. 4. A genitivo ionico Πηλῆος oritur epicus πηληϊάδης pro πηλείδης et πηλεΐδης a genit. communi πηλέως; etiam desinentia genit. in εω ab antiqua in αο est propria jonicæ dialecto, qui vertunt α ante ο in ε; præterea hæ duæ ultimæ vocales εω in carmine valent ut una tantum vocalis et syllaba, quod a Grammaticis dicitur συνίζησις. 5. Genit. jonice unico λ, more poetarum, qui pro duplici, simplici litera utuntur pro opportunitate, quemadmodum sæpius pro simplici duplicem adhibent metri causa. Vid. T. XII. pag. 194. Dissertationum Academiæ ejusdem. 6. Hoc particip. homericum, pro ὀλομένην dialecti jonici, ab ὄλλυμι, habet significationem activam, et signif. *perniciosam*, *fatalem*. 7. *Infinita*. 8. *Achivis* vel *Græcis*, ita vocatis antiquitus ab Achæo filio Xuthi. 9. Dativus pro ᾅδῃ *inferno*, a nomin. ἄϊς inusitato. 10. *Præmature misit.*

Ἡρώων, αὐτοὺς 11 δὲ ἑλώρια τεῦχε κύνεσσιν 12,
Οἰωνοῖσί 13 τε πᾶσι. Διὸς δ' ἐτελείετο βουλή.
Ἐξ οὗ δὴ ταπρῶτα διαστήτην ἐρίσαντε 14
Ἀτρείδης τε ἄναξ ἀνδρῶν, καὶ δῖος 15 Ἀχιλλεύς.
Τίς τ' ἄρ σφῶε θεῶν ἔριδι ξυνέηκε 16 μάχεσθαι;
Λητοῦς καὶ Διὸς υἱός· ὁ 17 γὰρ βασιλῆϊ 18 χολωθεὶς
Νοῦσον ἀνὰ στρατὸν ὦρσε κακήν, ὀλέκοντο δὲ λαοί,
Οὕνεκα 19 τὸν Χρύσην ἠτίμησ' ἀρητῆρα 20
Ἀτρείδης· ὁ γὰρ ἦλθε θοὰς ἐπὶ νῆας Ἀχαιῶν,
Λυσόμενός τε θύγατρα 21, φέρων τ' ἀπερείσι' 22 ἄποινα,
Στέμμα τ' ἔχων ἐν χερσὶν ἑκηβόλου Ἀπόλλωνος,
Χρυσέῳ ἀνὰ 23 σκήπτρῳ· καὶ ἐλίσσετο πάντας Ἀχαιούς,
Ἀτρείδα δὲ μάλιστα δύω 24, κοσμήτορε 25 λαῶν.
Ἀτρεῖδαί τε, καὶ ἄλλοι ἐϋκνήμιδες Ἀχαιοί,
Ὑμῖν μὲν θεοὶ δοῖεν, ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες,
Ἐκπέρσαι Πριάμοιο πόλιν, εὖ δ' οἴκαδ' ἱκέσθαι.
Παῖδα δ' ἐμοὶ λῦσαί τε 26 φίλην, τά τ' ἄποινα δέχεσθαι,
Ἁζόμενοι Διὸς υἱὸν ἑκηβόλον Ἀπόλλωνα.

11. *Eorum, corpora.* 12. *Canibus*, pro κυσίν. Vid. Theo. N. 3. 13. *Alitibus, avibus carnivoris*; dativi plurales in οἶσι mascul. gen. in αἶσι femin. pro οἷς et αἷς formæ antiquæ. 14. Διαστήτην ἐρίσαντε; verbum et particip. sunt numeri dualis. 15. *Divus*, a genitivo Διός, δίϊος, et, *per crasin*, δῖος. 16. *Commisit.* Aorist. jonicum pro ξυνῆκε a ξυνίημι. 17. *Hic enim.* In lingua antiqua, tum articulus ὁ, ἡ, τό, tum pronomen ὅς, ἥ, ὅ, erant pronomina demonstrativa pro οὗτος, aut ἐκεῖνος. 18. Ionice pro βασιλεῖ. 19. Idest οὗ ἕνεκα: *quoniam.* 20. *Sacerdotem* a verbo ἀρᾶσθαι, quod signif. *orare, precari.* 21. Accus. pro θυγατέρα *per syncopen.* 22. Pro ἀπειρέσια *permulta, infinita.* 23. Præpositio pro ἐν. 24. Pro δύο, ut etiam Δώνυσος pro Διόνυσος; sed hæc mutatio literæ ο in ω, est rarissima. 25. *Duces* quasi *ordinatores, rectores*, a verbo κοσμῶ. 26. Λῦσαι-δέχεσθαι. In nonnullis editionibus habetur λύσατε-δέχεσθε modi imperativi, et in aliis modi infinitivi λῦσαι-δέχεσθαι, ubi a nonnullis subintelligitur verbum præced. δοῖεν; et ab aliis (ut etiam ab ipso Heyne) verba κελεύετε, aut μέμνησθε. Nos arbitramur supervacancum esse hoc in loco quod-

Ἔνθ' 27 ἄλλοι μὲν πάντες ἐπευφήμησαν 28 Ἀχαιοί,
Αἰδεῖσθαι θ' ἱερῆα, καὶ ἀγλαὰ δέχθαι ἄποινα,
Ἀλλ' οὐκ Ἀτρείδῃ Ἀγαμέμνονι ἥνδανε θυμῷ 29,
Ἀλλὰ κακῶς ἀφίει, κρατερὸν δ' ἐπὶ μῦθον ἔτελλεν 30.
Μή σε, γέρον, κοίλῃσιν 31 ἐγὼ παρὰ νηυσὶ κιχείω, 32
Ἢ νῦν δηθύνοντ', ἢ ὕστερον αὖτις ἰόντα!
Μή νύ τοι οὐ χραίσμῃ 33 σκῆπτρον καὶ στέμμα θεοῖο.
Τὴν δ' ἐγὼ οὐ λύσω, πρίν μιν καὶ 34 γῆρας ἔπεισιν
Ἡμετέρῳ ἐνὶ οἴκῳ, ἐν Ἄργεϊ 35, τηλόθι πάτρης,
Ἱστὸν ἐποιχομένην 36, καὶ ἐμὸν λέχος ἀντιόωσαν 37.
Ἀλλ' ἴθι μή μ' ἐρέθιζε, σαώτερος 38 ὥς κε νέηαι 39!
Ὣς ἔφατ'· ἔδδεισεν 40 δ' ὁ γέρων, καὶ ἐπείθετο μύθῳ.
Βῆ 41 δ' ἀκέων 42 παρὰ θῖνα πολυφλοίσβοιο θαλάσσης.

cumque verbum quod subintelligi velit; quia sæpe infinitum usurpatur pro imperativo personæ secundæ; quo in casu nominativus non transit in accusat. quemadmodum desiderant infinita, sed remanet in eodem Nominativi casu, ut videre est in v. 21. ubi particip. ἁζόμενοι, *reveriti* seu *venerantes*. Ex quo nec græcus editor e *Bolissu* in *insula* Chii nobis arridet, qui in suis adnotationibus ait ἁζόμενοι, esse pro ἁζομένους. 27. H. l., adverb. temporis *ibi*, *tunc*. 28. *Adprobarunt cum acclamatione*. 29. Ἀτρείδῃ Ἀγαμέμνονι-θυμῷ, pro Ἀτρείδου Ἀγαμέμνονος-θυμῷ, *per antiptosin*. 30. Idest ἐπέτελλε κρατερὸν μῦθον; *minacem sermonem addidit*. 31. Pro κοίλαισι, et κοίλαις, mutato αι in η jonico more. 32. Ab inusit. κίχημι, κιχῶ, τυπείω, δαμείω, στείω, pro τυπῶ, δαμῶ, στῶ, illa diæresis in εω modi subjunctivi circumflexi in ω reperitur sæpe apud poetas epicos dialecto jonica. 33. *Ne forte tibi non prosit*; *quod credo nihil tibi profuturum*; χραίσμῃ est aoris. defectivum. 34. Conjunctio καί hic superabundat, et ἔπεισι vim habet temporis futuri, et adhibetur pro ἐπελεύσεται. 35. *In Argis* scilicet *in Peloponneso*; Peloponnesus ita etiam olim appellata fuit ab Argo filio Panoptæ. 36. *Telam percurrentem*, et ideo *laborantem*, et se se *occupantem*. 37. *Curantem*, *colentem* pro ἀντιῶσαν. *Poetis licet* illud ο addere metri causa. 38. Ab inusitato σάος. 39. Pro νέῃ. Vid. Epigram. ad N. 3. 40. *Timuit*, *animo cecidit*: duplici δ metri causa. 41. Idest ἔβη, *discessit*. 42. *Tacitus*.

Πολλὰ δ' ἔπειτ' ἀπάνευθε κιὼν 43 ἠρᾶθ' ὁ γεραιὸς
Ἀπόλλωνι ἄνακτι, τὸν ἠΰκομος τέκε Λητώ.
Κλῦθί μευ 44, Ἀργυρότοξ', ὃς Χρύσην ἀμφιβέβηκας,
Κίλλαν τε ζαθέην, Τενέδοιό 45 τε ἶφι ἀνάσσεις
Σμινθεῦ! εἴ ποτέ τοι χαρίεντ' 46 ἐπὶ νηὸν ἔρεψα 47,
Ἢ εἰ δή ποτέ τοι κατὰ πίονα μηρί' ἔκηα 48
Ταύρων ἠδ' 49 αἰγῶν, τόδε μοι κρήηνον 50 ἐέλδωρ 51.
Τίσειαν Δαναοὶ 52 ἐμὰ δάκρυα σοῖσι βέλεσσιν.

Ταλθύβιος καὶ Εὐρυβάτης, Ἀγαμέμνονος κελεύσαντος, ἔρχονται ἐπὶ τὴν Ἀχιλλέως σκηνὴν, καὶ τὸ γέρας αὐτοῦ ἀπάγουσι, τὴν Βρισηΐδα.

(στίχ. 320—350)

Ἀλλ' ὅγε Ταλθύβιόν τε καὶ Εὐρυβάτην προσέειπεν,
Τώ 1 οἱ ἔσαν 2 κήρυκε καὶ ὀτρηρὼ θεράποντε·
Ἔρχεσθον κλισίην Πηληϊάδεω Ἀχιλλῆος·
Χειρὸς ἑλόντ' ἀγέμεν Βρισηΐδα καλλιπάρῃον.

43. *Iens*, a verbo κίω: hoc particip. quamvis non sit aoristus, tamen habet accentum in ultima, ut ἰὼν ab εἶμι. 44. Ionice pro μου. 45. Pro Τενέδου. Vid. Epigram. ad N. 10. Tenedus est insula quæ jacet ante Trojam. Crysa et Cilla erant duae urbes Trojæ. 46. *Venustum.* 47. Scilicet νηὸν ἐπέρεψα *cooperui*, et *ornavi coronis tuum templum.* 48. Scilicet κατέκηα πίονα μηρία: *pingues coxas cremavi.* 49. *Et caprarum*: ἠδὲ est conjunctio propria poetarum jonicorum. et idem valet ac καὶ; aliquando habet ante se ἠμὲν, e. g. ἠμὲν Θεὸν, ἠδὲ καὶ ἄνδρα, idest καὶ Θεὸν καὶ ἄνδρα. 50. Pro κρᾶνον, a κραίνω, *adimpleo.* 51. Pro ἔλδωρ: *desiderium.* Duplicatio vocalis et additio τοῦ ε est propria jonicorum et poetarum epicorum. 52. *Græci*, a Danao filio Beli.

1. Idest οἵτινες, hi *duo*. 2. Ionice et dorice pro ἦσαν.

Εἰ δέ κε μὴ δώῃσιν, ἐγὼ δέ κεν 3 αὐτὸς ἕλωμαι 4
Ἐλθὼν σὺν πλεόνεσσι· τό οἱ 5 καὶ ῥίγιον ἔσται.
Ὣς εἰπὼν προΐει, καρτερὸν δ' ἐπὶ μῦθον ἔτελλε 6.
Τὼ δ' ἀέκοντε βάτην παρὰ θῖν' ἁλὸς ἀτρυγέτοιο,
Μυρμιδόνων δ' ἐπί τε κλισίας καὶ νῆας ἱκέσθην.
Τὸν δ' εὗρον παρά τε κλισίῃ καὶ νηῒ μελαίνῃ
Ἥμενον· οὐδ' ἄρα τώγε ἰδὼν γήθησεν Ἀχιλλεύς.
Τὼ μὲν ταρβήσαντε καὶ αἰδομένω βασιλῆα
Στήτην 7, οὐδέ τι μιν 8 προσεφώνεον, οὐδ' ἐρέοντο.
Αὐτὰρ ὁ ἔγνω ᾗσιν 9 ἐνὶ φρεσὶ, φώνησέν τε·
Χαίρετε, κήρυκες, Διὸς ἄγγελοι 10 ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν,
Ἆσσον ἴτ'· οὔτι μοι ὔμμες 11 ἐπαίτιοι, ἀλλ' Ἀγαμέμνων,
Ὃ σφῶϊ προΐει Βρισηΐδος εἵνεκα κούρης·
Ἀλλ' ἄγε, διογενὲς Πατρόκλεις 12, ἔξαγε κούρην,
Καί σφῶϊν δὸς ἄγειν! τὼ δ' αὐτὼ μάρτυροι ἔστων
Πρός τε θεῶν 13 μακάρων, πρός τε θνητῶν ἀνθρώπων,
Καὶ πρὸς τοῦ 14 βασιλῆος ἀπηνέος 15, εἴποτε δ' αὖτε

3. Poetæ epici pro ἂν conjunctione potentialis adhibent κεν aut κε, quod idem valet. 4. *Auferam.* Pro ἀφαιρήσομαι. Vid. Demosth. ad N. 41. 5. Pro ὃ αὐτῷ. 6. *Misit eos, iisque dedit minax mandatum: praemisit asperum autem sermonem dedit in mandatis.* 7. Pro ἐστήτην. vid. Epigram. ad N. 6.-8. Pro αὐτόν. Vid. Herodot. L. 19. N. 12. 9. Pro αἷς; idest ἑαῖς. 10. *Nuncii, ministri Iovis et hominum.* Vocantur Διὸς ἄγγελοι tamquam ministri regum, qui auctoritatem a Iove acceperunt. 11. Pro ὑμεῖς; antiqua forma æolica, qua etiam poetæ epici usi sunt. 12. Nomina propria in κλης, et κλος, quæ duplicem formam habent in nomin. adhibentur a poetis utroque modo, pro ut necessitas postulat. Sic Homerus in nomin. ait semper Πάτροκλος, in accus. Πάτροκλον et Πατροκλῆα, in vocat. Πάτροκλε et Πατρόκλεις. 13. *Coram Diis, ante Deos.* 14. Τοῦ non est articulus, ut quidam Grammatici putant, sed pronomen pro τούτου; quoniam in Homero significatio articuli demonstrativi ὁ, ἡ, τό, rarissime est ita tenuis, ut videatur sæpe accedere significationi communis articuli. 15. *Heyne* admittit post ἀπηνέος potius *punctum*, quam *comma*; et id propter conjunctionem δὲ post εἴποτε, ob quam solemus

Χρειὼ ἐμοῖο 16 γένηται ἀεικέα λοιγὸν ἀμῦναι
Τοῖς ἄλλοις. Ἦ γὰρ ὅγ' ὀλοῇσι 17 φρεσὶ θύει.
Οὐδέ τι οἶδε νοῆσαι ἅμα πρόσσω καὶ ὀπίσσω,
Ὅππως οἱ παρὰ νηυσὶ σόοι μαχέοιντο 18 Ἀχαιοί.
Ὣς φάτο 19. Πάτροκλος δὲ φίλῳ ἐπεπείθεθ' ἑταίρῳ·
Ἐκ δ' ἄγαγε κλισίης Βρισηΐδα καλλιπάρῃον·
Δῶκε δ' ἄγειν. Τὼ δ' αὖτις ἴτην παρὰ νῆας Ἀχαιῶν·
Ἡ δ' ἀέκουσα ἅμα τοῖσι γυνὴ κίεν. Αὐτὰρ Ἀχιλλεὺς
Δακρύσας ἑτάρων ἄφαρ ἕζετο νόσφι λιασθεὶς,
Θῖν' ἐφ' ἁλὸς πολιῆς, ὁρόων 20 ἐπὶ οἴνοπα πόντον.

Θέτις, τοῦ υἱοῦ δεηθέντος, εἰς Ὄλυμπον ἀνέρχεται, καὶ αἰτεῖται παρὰ τοῦ Διὸς, ὅπως τοὺς Τρῶας ἐπικρατεστέρους τῶν Ἑλλήνων ποιήσῃ.

(στίχ. 495—535.)

Θέτις δ' οὐ λήθετ' ἐφετμέων 1
Παιδὸς ἑοῦ, ἀλλ' ἥγε ἀνεδύσατο κῦμα θαλάσσης,
Ἠερίη δ' ἀνέβη μέγαν Οὐρανὸν, Οὔλυμπόν τε·
Εὗρεν δ' εὐρύοπα Κρονίδην ἄτερ ἥμενον ἄλλων
Ἀκροτάτῃ κορυφῇ πολυδειράδος Οὐλύμποιο.
Καί ῥα 2 πάροιθ' αὐτοῖο καθέζετο, καὶ λάβε γούνων

ab uno in alium sensum sermonem deducere; ideoque secundum *Heyne* post τοῖς ἄλλοις deesset sententia: *tum cognosces quem hac injuria affecerit.* 16. Genitivus proprius poetarum epicorum pro ἐμοῦ. 17. Pro ὀλοαῖς. 18. Ionice pro μάχοιντο. 19. Pro ἔφατο. Vid. Epigram. ad N. 6. 20. Pro ὁρῶν, metri causa.

1. Pro ἐφετμῶν: mandatorum. Vid. Herod. L. 2, ad N. 8. 2. Particula affirmativa, eadem ac ἄρα *per syncopen*.

Σκαιῇ· δεξιτερῇ δ' ἄρ' ὑπ' ἀνθερεῶνος ἑλοῦσα,
Λισσομένη προσέειπε 3 Δία Κρονίωνα 4 ἄνακτα·
Ζεῦ πάτερ, εἴ ποτε δή σε μετ' ἀθανάτοισιν ὄνησα 5
Ἢ ἔπει, ἢ ἔργῳ, τόδε μοι κρήηνον ἐέλδωρ 6·
Τίμησόν μοι υἱὸν, ὃς ὠκυμορώτατος ἄλλων
Ἔπλετ' 7· ἀτάρ μιν 8 νῦν γε ἄναξ ἀνδρῶν Ἀγαμέμνων
Ἠτίμησεν· ἑλὼν γὰρ ἔχει γέρας, αὐτὸς ἀπούρας 9.
Ἀλλὰ σύ πέρ μιν τῖσον, Ὀλύμπιε μητίετα Ζεῦ·
Τόφρα 10 δ' ἐπὶ Τρώεσσι τίθει κράτος, ὄφρ' ἂν Ἀχαιοὶ
Υἱὸν ἐμὸν τίσωσιν, ὀφέλλωσί τε ἑ τιμῇ·
Ὣς φάτο· τὴν δ' οὔτι προσέφη νεφεληγερέτα Ζεὺς,
Ἀλλ' ἀκέων δὴν ἧστο. Θέτις δ' ὡς ἥψατο γούνων,
Ὣς 11 ἔχετ' ἐμπεφυῦα 12, καὶ εἴρετο δεύτερον αὖθις·
Νημερτὲς 13 μὲν δή μοι ὑπόσχεο, καὶ κατάνευσον,
Ἢ ἀπόειπ' 14· ἐπεὶ οὔτι ἔπι 15 δέος· ὄφρ' εὖ εἰδῶ,
Ὅσσον ἐγὼ μετὰ πᾶσιν 16 ἀτιμοτάτη θεός 17 εἰμι.
Τὴν δὲ μέγ' ὀχθήσας προσέφη νεγεληγερέτα Ζεύς·
Ἦ δὴ λοίγια ἔργ' 18, ὅτε μ' ἐχθοδοπῆσαι ἐφήσεις 19
Ἥρῃ, ὅτ' ἄν μ' ἐρέθῃσιν ὀνειδείοις ἐπέεσσιν 20.

3. Scil. εἶπε πρὸς Δία Κρονίωνα ἄνακτα. 4. Forma rara et poetica pro Κρονίδης. 5. Vid. Epigram. ad Not. 6.-6. Vid. v. 41, ad N. 50. et 15. 7. Pro ἐπέλετο *per syncopen*, et habet significationem præsentis. 8. Vid. Herod. L. 1, N. 12. 9. Ἀπούρας (idest ἀφελών) activum, et ἀπουράμενος med. quasi ab ἀπούρω, participia temporis Aorist. deficientia, et propria poetarum. 10. Τόφρα-ὄφρα: *Usque dum, tandiu, donec, particulæ relativæ.* 11. Pro οὕτως: *sic*, usitatum a poetis et præcipue jonicis. 12. *Tenebat inhaerens, adnexa erat.* 13. *Vere*, sed hic *aperte, sine hæsitatione.* 14. Idest ἀπάρνησαι καὶ ἄπειπον: *abnue: recusare absolute.* 15. Pro ἔπεστι. 16. Idest ἐν ἅπασι; *inter omnes.* 17. Pro θεά; Θεός communis generis est. Usus θεᾶς pro Θεοῦ feminini generis valde rarus est apud Atticos. 18. Idest λοίγιον χρῆμα τοῦτο ἔσται: *certe res molesta erit.* 19. *Induces me.* 20. *Quando Juno* (*animadvertens hanc gratiam*) *me* provocabit verbis contumeliosis.

Ἡ δὲ καὶ αὔτως μ' αἰεὶ ἐν ἀθανάτοισι θεοῖσιν
Νεικεῖ, καί τέ με φησὶ μάχῃ Τρώεσσιν ἀρήγειν.
Ἀλλὰ σὺ μὲν νῦν αὖθις ἀπόστιχε, μή σε νοήσῃ
Ἥρη· ἐμοὶ δέ κε ταῦτα μελήσεται, ὄφρα τελέσσω 21.
Εἰδ', ἄγε τοι 22 κεφαλῇ κατανεύσομαι, ὄφρα πεποίθῃς·
Τοῦτο γὰρ ἐξ ἐμέθεν 23 γε μετ' ἀθανάτοισι μέγιστον
Τέκμωρ· οὐ γὰρ ἐμὸν παλινάγρετον 24, οὐδ' ἀπατηλὸν,
Οὐδ' ἀτελεύτητον γ' ὅ, τι κεν κεφαλῇ κατανεύσω.
Ἦ, 25 καὶ κυανέῃσιν ἐπ' ὀφρύσι νεῦσε 26 Κρονίων 27.
Ἀμβρόσιαι δ' ἄρα χαῖται ἐπερρώσαντο ἄνακτος
Κρατὸς ἀπ' ἀθανάτοιο· μέγαν δ' ἐλέλιξεν 28 Ὄλυμπον.
Τώ γ' ὣς βουλεύσαντε διέτμαγεν· ἡ μὲν ἔπειτα
Εἰς ἅλα ἆλτο βαθεῖαν ἀπ' αἰγλήεντος Ὀλύμπου,
Ζεὺς δὲ ἑὸν πρὸς δῶμα· Θεοὶ δ' ἅμα πάντες ἀνέσταν·
Ἐξ ἑδέων, σφοῦ 29 πατρὸς ἐναντίον· οὐδέ τις ἔτλη
Μεῖναι ἐπερχόμενον, ἀλλ' ἀντίοι ἔσταν ἅπαντες 30.

21. Unde in principio v. 5. » Διός δ' ἐτελείετο βουλή «. 22. Ionice et dorice pro σοι. 23. Genitivus poeticus pro ἐμοῦ. 24. Idest ὅ, τι κεν ἐγὼ κεφαλῇ κατανεύσω, τοῦτο οὐ παλινάγρετον, *revocabile*. 25. Pro ἔφη ab ἠμί, quod idem est ac φημί per aphæresin. 26. Idest ἐπένευσεν ὀφρύσι. 27. Vid. v. 502. Not. 4.-28. Virgilius vertit, *tremefecit*. 29. Genitivus qui oritur a σφός, *suus proprius*; pronomen possessivum tertiæ personæ, formæ antiquæ, quo utuntur Dores et epici vates. 30. Idest οὐδέ τις ἔτλη μεῖναι (sedens πρὸς τὸν Δία) ἐπερχόμενον, ἀλλ' ἀνέστησαν ἅπαντες.

'Οδυσσεὺς, ὑποθεμένης αὐτῷ Ἀθηνᾶς, τοὺς μὲν ἀρίστους πειθοῖ κατέχει, τῶν δὲ στρατιωτῶν πικρῶς καθάπτεται.

(B. στίχ. 183 — 206.)

Βῆ 1 δὲ θέειν, ἀπὸ δὲ χλαῖναν βάλε 2 · τὴν δ' ἐκόμισσε 3
Κήρυξ Εὐρυβάτης Ἰθακήσιος, ὅς οἱ ὀπήδει.
Αὐτὸς δ' Ἀτρείδεω Ἀγαμέμνονος ἀντίος ἐλθὼν 4,
Δέξατό οἱ σκῆπτρον πατρώϊον ἄφθιτον αἰεί.
Σὺν τῷ ἔβη κατὰ νῆας Ἀχαιῶν χαλκοχιτώνων.
Ὅν τινα μὲν βασιλῆα καὶ ἔξοχον ἄνδρα κιχείη,
Τόνδ' ἀγανοῖς ἐπέεσσιν ἐρητύσασκε 5 παραστάς,
Δαιμόνι', οὔ σε ἔοικε, κακὸν ὥς 6, δειδίσσεσθαι·
Ἀλλ' αὐτός τε κάθησο καὶ ἄλλους ἵδρυε λαούς.
Οὐ γάρ πω σάφα οἶσθ' οἷος νόος Ἀτρείδαο 7.
Νῦν μὲν πειρᾶται, τάχα δ' ἴψεται υἷας Ἀχαιῶν.
Ἐν βουλῇ δ' οὐ πάντες ἀκούσαμεν, οἷον ἔειπε·
Μή τι χολωσάμενος ῥέξῃ κακὸν υἷας Ἀχαιῶν·
Θυμὸς δὲ μέγας ἐστὶ διοτρεφέος βασιλῆος·
Τιμὴ δ' ἐκ Διός ἐστι, φιλεῖ δέ ἑ μητίετα 8 Ζεύς.

1. Verbum βῆ pro ἔβη refertur ad Ulyssem. 2. Scilicet ἀπέβαλε δὲ χλαῖναν, *et abjecit laenam.* 3. *Sustulit.* 4. *Obvius veniens.* 5. Alii scribunt ἐρητύεσκε, *detinebat*, imperfecti temporis; ἐρητύσασκε autem et ἐρητύεσκε jonice adhibetur pro ἐρήτυσε, et ἐρήτυε; Iones sæpe formant imperf. et aorist. indicativi activi in σκον, et imperf. passiv. et etiam aor. medium in σκόμην, et plerumque sine augmento, ut τύπτεσκον, τυπτεσκόμην pro ἔτυπτον, ἐτυπτόμην: τύψασκον, τυψασκόμην pro ἔτυψα, ἐτυψάμην etc. Nonnulla hujusmodi imperfecta epicorum habent α pro ε, ut ῥίπτασκον, pro ῥίπτεσκον, etc. 6. *Ut timidum.* 7. Pro Ἀτρείδου; forma vetustissima. 8. Pro μητιέτης: linguâ vetus habebat etiam nominativos masculinos in α, qui adhuc vigent in aliquibus dialectis, etiam in lingua latina.

Ὃν δ' αὖ δήμου τ' ἄνδρα ἴδοι, βοόωντά 9 τ' ἐφεύροι,
Τὸν σκήπτρῳ ἐλάσασκεν, ὁμοκλήσασκέ τε μύθῳ,
Δαιμόνι' ἀτρέμας ἧσο, καὶ ἄλλων μῦθον ἄκουε,
Οἳ σέο 10 φέρτεροί εἰσι· σὺ δ' ἀπτόλεμος καὶ ἄναλκις,
Οὔτε ποτ' ἐν πολέμῳ ἐναρίθμιος, οὔτ' ἐνὶ βουλῇ.
Οὐ μέν πως πάντες βασιλεύσομεν ἐνθάδ' Ἀχαιοί.
Οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη· εἷς κοίρανος ἔστω,
Εἷς βασιλεύς, ᾧ ἔδωκε Κρόνου παῖς ἀγκυλομήτεω 11
Σκῆπτρόν τ' ἠδὲ 12 θέμιστας, ἵνα σφίσιν ἐμβασιλεύῃ.

Οἱ Τρῶες καὶ οἱ Ἀχαιοὶ συμπίπτουσιν εἰς τὴν μάχην.

(Δ. στίχ. 422—456.)

Ὡς δ' ὅτ' ἐν αἰγιαλῷ πολυηχέϊ κῦμα θαλάσσης
Ὄρνυτ' ἐπασσύτερον, Ζεφύρου ὑποκινήσαντος·
Πόντῳ μὲν τὰ πρῶτα κορύσσεται 1, αὐτὰρ ἔπειτα
Χέρσῳ ῥηγνύμενον μεγάλα βρέμει, ἀμφὶ δέ τ' ἄκρας
Κυρτὸν ἐὸν 2 κορυφοῦται, ἀποπτύει δ' ἁλὸς ἄχνην.
Ὣς τότ' ἐπασσύτεραι Δαναῶν κίνυντο φάλαγγες
Νωλεμέως 3 πόλεμόνδε 4· κέλευε δὲ οἷσιν ἕκαστος
Ἡγεμόνων· οἱ δ' ἄλλοι ἀκὴν ἴσαν — οὐδέ κε φαίης
Τόσσον λαὸν ἕπεσθαι ἔχοντ' ἐν στήθεσιν αὐδὴν —

9. Pro βοῶντα: vetus jonica forma, propria epicorum poetarum. 10. Pro σοῦ. 11. Ionice pro ἀγκυλομήτου, *versuti*. 12. Vid. vers. 41. ad Not. 49.

1. *Attollitur*. 2. Pro ὄν: Vid. Herodotum L. 1. ad Not. 4. 3. *Indesinenter*. 4. Ad *pugnam*; particula δὲ addita accusativo motum ad locum exprimit.

Σιγῇ δειδιότες 5 σημάντορας 6· ἀμφὶ δὲ πᾶσιν
Τεύχεα 7 ποικίλ' ἔλαμπε, τὰ εἱμένοι ἐστιχόωντο 8.
Τρῶες δ' ὥστ' ὄϊες πολυπάμονος 9 ἀνδρὸς ἐν αὐλῇ
Μυρίαι ἑστήκασιν ἀμελγόμεναι γάλα λευκὸν,
Ἀζηχὲς, μεμακυῖαι, ἀκούουσαι ὄπα ἀρνῶν.
Ὣς Τρώων ἀλαλητὸς ἀνὰ στρατὸν εὐρὺν ὀρώρει·
Οὐ γὰρ πάντων ἦεν 10 ὁμὸς θρόος, οὐδ' ἴα γῆρυς,
Ἀλλὰ γλῶσσ' ἐμέμικτο· πολύκλητοι 11 δ' ἔσαν 12 ἄνδρες·
Ὦρσε δὲ τοὺς μὲν Ἄρης, τοὺς δὲ γλαυκῶπις Ἀθήνη,
Δεῖμός τ' ἠδὲ Φόβος καὶ Ἔρις, ἄμοτον μεμαυῖα 13,
Ἄρεος ἀνδροφόνοιο 14 κασιγνήτη, ἑτάρη τε·
Ἥ τ' ὀλίγη μὲν πρῶτα κορύσσεται, αὐτὰρ ἔπειτα
Οὐρανῷ ἐστήριξε κάρη, καὶ ἐπὶ χθονὶ βαίνει·
Ἥ σφιν 15 καὶ τότε νεῖκος ὁμοίϊον ἔμβαλε 16 μέσσῳ,
Ἐρχομένη καθ' ὅμιλον, ὀφέλλουσα στόνον ἀνδρῶν.
Οἱ δ' ὅτε δὴ ῥ' ἐς χῶρον ἕνα ξυνιόντες ἵκοντο,
Σύν ῥ' ἔβαλον ῥινοὺς, σὺν δ' ἔγχεα καὶ μένε' ἀνδρῶν
Χαλκεοθωρήκων· ἀτὰρ ἀσπίδες ὀμφαλόεσσαι
Ἔπληντ' 17 ἀλλήλῃσι, πολὺς δ' ὀρυμαγδὸς ὀρώρει.
Ἔνθα δ' ἅμ' οἰμωγή τε καὶ εὐχωλὴ πέλεν ἀνδρῶν,
Ὀλλύντων τε καὶ ὀλλυμένων· ῥέε δ' αἵματι γαῖα.
Ὡς δ' ὅτε χείμαῤῥοι ποταμοὶ, κατ' ὄρεσφι ῥέοντες 18,

5. Pro δεδιότες *reveriti*, et proprium est poetarum epicorum. 6. *Ductores*. 7. *Arma*. 8. Pro ἐστιχῶντο: *procedebant ordine*. 9. *Locupletis*. 10. Ionice pro ἦν. 11. *E multis locis convocati*. 12. Pro ἦσαν. 13. *Insatiabiliter furens*. 14. Pro ἀνδροφόνου. Vid. epigram. 10.-15. Pro σφίσιν; *ipsis*, *per syncopen*. 16. Pro ὅμοιον ἐνέβαλε; *utrinque perniciosam* (*litem*) *injecit*. 17. *Appropinquabant*; plusquam perf. proprie ἐπεπελήμην aut ἐπεπλήμην et ἐπλήμην a πελάω, aut πελάζω. 18. *De montibus fluentes*; κατ' ὄρεσφι pro κατ' ὀρέων: syllaba φι, aut φιν in fine adhibetur ab epicis vatibus, et format genitivum et dat. singul. et plur. modo sequenti: φι in nominibus masculinis in ος,

Ἐς μισγάγκειαν συμβάλλετον 19 ὄβριμον ὕδωρ,
Κρουνῶν ἐκ μεγάλων, κοίλης ἔντοσθε χαράδρης.
Τῶν δέ τε τηλόσε δοῦπον ἐν οὔρεσιν 20 ἔκλυε 21 ποιμήν·
Ὡς τῶν μισγομένων γένετο ἰαχή τε φόβος τε.

Ἕκτωρ δέχεται ἐν ἀγκάλαις τὸν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ παραμυθεῖται τὴν γυναῖκα αὐτοῦ Ἀνδρομάχην.

(Ζ. στίχ. 466 — 493.)

Ὣς εἰπὼν οὗ 1 παιδὸς ὀρέξατο 2 φαίδιμος Ἕκτωρ.
Ἂψ δ' ὁ πάϊς πρὸς κόλπον ἐϋζώνοιο τιθήνης
Ἐκλίνθη ἰάχων, πατρὸς φίλου ὄψιν ἀτυχθεὶς,
Ταρβήσας χαλκόν τε, ἰδὲ λόφον ἱππιοχαίτην 3,
Δεινὸν ἀπ' ἀκροτάτης κόρυθος νεύοντα νοήσας.
Ἐκ δ' ἐγέλασσε πατήρ τε φίλος καὶ πότνια μήτηρ·
Αὐτίκ' ἀπὸ κρατὸς κόρυθ' εἵλετο 4 φαίδιμος Ἕκτωρ,
Καὶ τὴν μὲν κατέθηκεν ἐπὶ χθονὶ παμφανόωσαν 5·

ut στρατὸς, στρατόφι; ηφι in femin. in α et in η, ut βία, βίηφι, κεφαλὴ, κεφαλῆφι· εσφι in neutris in ος, ut στῆθος, στήθεσφι, ὄρος, ὄρεσφι. Qua forma utuntur sæpe adverbii loco. 19. Dualis συμβάλλετον pro plurali συμβάλλουσι, conferunt cum impetu; numerus dual. cum sit vetus forma pluralis, habet quandoque significationem pluralis apud poetas. 20. Ionicum pro ὄρεσιν. 21. Pro κλύει: audit: hæc irregularis scribendi forma frequens est apud poetas.

1. Genitivus pronominis possessivi ὅς: *suus*, quod oritur ab alio genitivo οὗ primitivi pronominis personæ tertiæ. 2. Pro ὠρέξατο; vid. Epigram. ad Not. 6.–3. *Et cristam setis equi nis horridam.* 4. Scilicet αὐτίκα κρατὸς ἀφείλετο κόρυθα: *statim a capite galeam abstulit.* 5. Pro παμφανῶσαν, *collucentem.*

Αὐτὰρ ὅγ' ὃν φίλον υἱὸν ἐπεὶ κύσε, πῆλε [6] τε χερσὶν,
Εἶπεν ἐπευξάμενος Διΐ τ', ἄλλοισίν [7] τε θεοῖσιν·
Ζεῦ, ἄλλοι τε θεοὶ, δότε δὴ καὶ τόνδε γενέσθαι
Παῖδ' ἐμὸν, ὡς καὶ ἐγώ περ, ἀριπρεπέα Τρώεσσιν, [8]
Ὧδε βίην τ' ἀγαθὸν, καὶ Ἰλίου ἶφι ἀνάσσειν·
Καί ποτέ τις εἴπῃσι [9], πατρὸς δ' ὅγε πολλὸν [10] ἀμείνων!
Ἐκ πολέμου ἀνιόντα· φέροι δ' ἔναρα βροτόεντα,
Κτείνας δήϊον ἄνδρα, χαρείη δὲ φρένα μήτηρ.
Ὣς εἰπὼν ἀλόχοιο φίλης ἐν χερσὶν ἔθηκεν
Παῖδ' ἑόν· ἡ δ' ἄρα μιν κηώδεϊ [11] δέξατο κόλπῳ,
Δακρυόεν γελάσασα· πόσις δ' ἐλέησε νοήσας,
Χειρί τέ μιν [12] κατέρεξεν, ἔπος τ' ἔφατ', ἔκ τ' ὀνόμαζεν·
Δαιμονίη, μή μοί τι λίην ἀκαχίζεο [13] θυμῷ.
Οὐ γάρ τίς μ' ὑπὲρ αἶσαν [14] ἀνὴρ Ἄϊδι προϊάψει·
Μοῖραν δ' οὔτινά φημι πεφυγμένον ἔμμεναι [15] ἀνδρῶν,
Οὐ κακὸν, οὐδὲ μὲν ἐσθλὸν, ἐπὴν τὰ πρῶτα γένηται.
Ἀλλ' εἰς οἶκον ἰοῦσα τὰ σαυτῆς ἔργα κόμιζε,
Ἱστόν τ', ἠλακάτην τε, καὶ ἀμφιπόλοισι κέλευε
Ἔργον ἐποίχεσθαι [16]· πόλεμος δ' ἄνδρεσσι [17] μελήσει
Πᾶσιν, ἐμοὶ δὲ μάλιστα, τοὶ Ἰλίῳ ἐγγεγάασιν [18].

6. Pro ἔκυσε, et ἔπηλε sine augmento. 7. Pro ἄλλοις: Vid. A vers. 5. ad Not. 13.–8. Pro Τρωσίν. Vid. Theog. ad Not. 3.–9. Pro εἴπῃ; tertia perf. subjunct. in σι, aut σιν communis est poes. epicæ. 10. Pro πολύ; Vid. Herod. L. 1. ad Not. 6.–11. *Fragranti*. 12. Pro αὐτόν. Vid. Herodotum L. 1. ad Not. 12.–13. Ionicum pro ἀκαχίζου. 14. *Præter fatum*. 15. Ionice pro εἶναι. 16. *Munus obire*. 17. Pro ἀνδράσι. Vid. Theog. ad Not. 3.–18. Pro οἱ ἐν Ἰλίῳ γεγόνασι: *qui in Ilio nati sunt*; τοί pro οἱ dorice et jonice; γεγάασι, pro γεγόνασι poeticum est.

Αἴας λίθῳ βαλὼν Ἕκτορα πλήσσει.

(Ξ. στίχ. 402—432.)

Αἴαντος δὲ πρῶτος ἀκόντισε φαίδιμος Ἕκτωρ
Ἔγχει, ἐπεὶ τέτραπτο πρὸς ἰθύ οἱ, οὐδ' ἀφάμαρτεν,
Τῇ 1 ῥα 2 δύω τελαμῶνε περὶ στήθεσσι τετάσθην
Ἤτοι ὁ μὲν σάκεος, ὁ δὲ φασγάνου ἀργυροήλου·
Τώ οἱ ῥυσάσθην τέρενα χρόα· χώσατο δ' Ἕκτωρ,
Ὅττι ῥά οἱ βέλος ὠκὺ ἐτώσιον ἔκφυγε χειρός·
Ἂψ δ' ἑτάρων εἰς ἔθνος ἐχάζετο, κῆρ' ἀλεείνων·
Τὸν μὲν ἔπειτ' ἀπιόντα μέγας Τελαμώνιος Αἴας
Χερμαδίῳ, τά ῥα πολλὰ, θοάων 3 ἔχματα νηῶν,
Πὰρ 4 ποσὶ μαρναμένων ἐκυλίνδετο· τῶν ἓν ἀείρας 5,
Στῆθος βεβλήκει ὑπὲρ ἄντυγος 6, ἀγχόθι δειρῆς.
Στρόμβον δ' ὣς ἔσσευε βαλὼν, περὶ δ' ἔδραμε πάντη.
Ὡς δ' ὅθ' ὑπὸ πληγῆς πατρὸς Διὸς ἐξερίπῃ 7 δρῦς
Πρόῤῥιζος, δεινὴ δὲ θεείου 8 γίγνεται ὀδμὴ
Ἐξ αὐτῆς· τὸν δ' οὔπερ ἔχει θράσος, ὅς κεν 9 ἴδηται,
Ἐγγὺς ἐών· χαλεπὸς δὲ Διὸς μεγάλοιο 10 κεραυνός·
Ὣς ἔπεσ' Ἕκτορος ὦκα χαμαὶ μένος ἐν κονίῃσιν·
Χειρὸς δ' ἔκβαλεν ἔγχος, ἐπ' αὐτῷ δ' ἀσπὶς ἑάφθη 11,

1. *Qua.* 2. Pro δύο. Vid. A. v. 16. ad Not. 24.-3. Forma vetustissima genitivi pluralis nominum femin. in α et η, pro θοῶν: *velocium.* 4. Pro παρά; Vid. Theog. ad Not. 12.-5. Ab ἀείρω contrahitur commune αἴρω. 6. *Super scuti orbem.* 7. A verbo ἐρείπω quod in temporibus ἐρήριπα et ἤριπον est intransitivum, et signif. *cadere;* in aliis temporibus signif. *in præceps vertere, præcipitem dare.* 8. Pro θείου: *sulfuris.* 9. Pro ἂν potentiali. Vid. A. vers. 324, ad Not. 3.-10. Pro μεγάλου. Vid. Epigram. ad Not. 10.-11. aorist. passivus. Formatio homerica, ait Butmannus, quæ fortasse pertinet ad ἅπτω, sicut ἐάγην, et ἑάλων.

Καὶ κόρυς· ἀμφὶ δὲ οἱ βράχε τεύχεα ποικίλα χαλκῷ·
Οἱ δὲ μέγα ἰάχοντες ἐπέδραμον υἷες Ἀχαιῶν,
Ἐλπόμενοι ἐρύεσθαι, ἀκόντιζον δὲ θαμειὰς
Αἰχμάς· ἀλλ' οὔτις ἐδυνήσατο ποιμένα λαῶν
Οὐτάσαι, οὔτε βαλεῖν· πρὶν γὰρ περίβησαν ἄριστοι
Πουλυδάμας τε καὶ Αἰνείας καὶ δῖος Ἀγήνωρ,
Σαρπηδών τ', ἀρχὸς Λυκίων, καὶ Γλαῦκος ἀμύμων·
Τῶν δ' ἄλλων οὔτις εὑ ἀκήδεσεν 12, ἀλλὰ πάροιθεν
Ἀσπίδας εὐκύκλους σχέθον αὐτοῦ 13· τὸν δ' ἄρ' ἑταῖροι
Χερσὶν ἀείραντες φέρον ἐκ πόνου, ὄφρ' 14 ἵκεθ' ἵππους
Ὠκέας, οἵ οἱ ὄπισθε μάχης ἠδὲ πτολέμοιο
Ἕστασαν, ἡνίοχόν τε καὶ ἅρματα ποικίλ' ἔχοντες·
Οἳ τόν γε προτὶ 15 ἄστυ φέρον βαρέα στενάχοντα.

Ἀνδρομάχη τὸν Ἕκτορος ὀδύρεται θάνατον.
(X. στίχ. 460 — 515.)

Ὣς φαμένη 1 μεγάροιο διέσσυτο, μαινάδι ἴση,
Παλλομένη κραδίην· ἅμα δ' ἀμφίπολοι κίον αὐτῇ·
Αὐτὰρ ἐπεὶ πύργον τε καὶ ἀνδρῶν ἷξεν 2 ὅμιλον,
Ἕστη παπτήνασ' ἐπὶ τείχεϊ· τὸν δ' ἐνόησεν
Ἑλκόμενον πρόσθεν πόλιος· ταχέες δέ μιν ἵπποι
Ἕλκον ἀκηδέστως κοίλας ἐπὶ νῆας Ἀχαιῶν.
Τὴν δὲ κατ' ὀφθαλμῶν ἐρεβεννὴ νὺξ ἐκάλυψεν·

12. *Nullus ipsum neglexit.* εὑ genit. jonic. ab ἑο, communiter οὗ. 13. Αὐτοῦ refertur ad πάροιθεν, idest πάροιθεν αὐτοῦ. 14 *Donec.* 15. Dorice pro πρός.

1. Scilicet Ἀνδρομάχη. 2. Poetæ adhibent præsen. ἵκω, et aorist. ἷξον pro ἱκνέομαι, et ἱκόμην.

Ἤριπε δ' ἐξοπίσω, ἀπὸ δὲ ψυχὴν ἐκάπυσσεν·
Τῆλε δ' ἀπὸ κρατὸς χέε δέσματα σιγαλόεντα,
Ἄμπυκα, κεκρύφαλόν τ', ἠδὲ πλεκτὴν ἀναδέσμην,
Κρήδεμνόν θ', ὅ ῥά οἱ δῶκε χρυσέη Ἀφροδίτη,
Ἤματι τῷ, ὅτε μιν κορυθαιόλος ἠγάγεθ' Ἕκτωρ
Ἐκ δόμου Ἠετίωνος, ἐπεὶ πόρε μυρία ἕδνα
Ἀμφὶ δέ μιν γαλόῳ 3 τε καὶ εἰνατέρες ἅλις ἔσταν,
Αἵ ἑ μετὰ σφίσιν εἶχον ἀτυζομένην ἀπολέσθαι.
Ἡ δ' ἐπεὶ οὖν ἄμπνυτο, καὶ ἐς φρένα θυμὸς ἀγέρθη,
Ἀμβλήδην γοόωσα 4, μετὰ Τρωῇσιν ἔειπεν·
Ἕκτορ, ἐγὼ δύστηνος! ἰῇ ἄρα γεινόμεθ' αἴσῃ 5
Ἀμφότεροι, σὺ μὲν ἐν Τροίῃ Πριάμου κατὰ δῶμα,
Αὐτὰρ ἐγὼ Θήβῃσιν ὑπὸ Πλάκῳ ὑληέσσῃ,
Ἐν δόμῳ Ἠετίωνος, ὅς μ' ἔτρεφε τυτθὸν ἐοῦσαν 7,
Δύσμορος αἰνόμορον· ὡς μὴ ὤφελλε τεκέσθαι!
Νῦν δὲ σὺ μὲν Ἀΐδαο 8 δόμους, ὑπὸ κεύθεσι γαίης,
Ἔρχεαι 9, αὐτὰρ ἐμὲ στυγερῷ ἐνὶ πένθεϊ λείπεις
Χήρην ἐν μεγάροισι· πάϊς δ' ἔτι νήπιος αὔτως,
Ὃν τέκομεν σύ τ' ἐγώ τε, δυσάμμοροι· οὔτε σὺ τούτῳ
Ἔσσεαι 10, Ἕκτορ, ὄνειαρ, ἐπεὶ θάνες, οὔτε σοὶ οὗτος·
Ἤν γὰρ δὴ πόλεμόν γε φύγῃ πολύδακρυν Ἀχαιῶν,
Αἰεί τοι τούτῳ γε πόνος καὶ κήδε' ὀπίσσω
Ἔσσοντ'· ἄλλοι γάρ οἱ ἀπουρίσσουσιν 11 ἀρούρας.
Ἦμαρ δ' ὀρφανικὸν παναφήλικα παῖδα τίθησιν·
Πάντα δ' ὑπεμνήμυκε 12, δεδάκρυνται δὲ παρειαί.

3. *Glores*; nomin. pluralis a γαλόως, idest γάλως. 4. Pro γοῶσα: *plorans*. 5. *Eodem igitur nati sumus fato*; γεινόμεθα imperf. pro præterito. 6. Pro ὃς: *qui*, et proprium est epicis poetis. 7. Pro οὖσαν ab ἐω. Vid. Herod. L. 1, ad Not. 4.–8. Formæ antiquissimæ pro ᾅδου. 9. Pro ἔρχῃ: Vid. Epigram. ad Not. 3.–10. Pro ἔσῃ. 11. Pro ἀφορίσουσι. 12. Idest στυγνάζει; ab ἠμύω, ἤμυκα, ἐμήμυκα (pro

Δευόμενος δέ τ' ἄνεισι πάϊς ἐς πατρὸς ἑταίρους,
Ἄλλον μὲν χλαίνης ἐρύων, ἄλλον δὲ χιτῶνος·
Τῶν δ' ἐλεησάντων κοτύλην τις τυτθὸν ἐπέσχεν,
Χείλεα μέν τ' ἐδίην', ὑπερῴην δ' οὐκ ἐδίηνεν·
Τὸν δὲ καὶ ἀμφιθαλὴς ἐκ δαιτύος ἐστυφέλιξεν,
Χερσὶν πεπληγὼς καὶ ὀνειδείοισιν ἐνίσσων·
Ἔῤῥ' οὕτως· οὐ σός γε πατὴρ μεταδαίνυται ἡμῖν.
Δακρυόεις δέ τ' ἄνεισι πάϊς ἐς μητέρα χήρην,
Ἀστυάναξ, ὃς πρὶν μὲν ἑοῦ ἐπὶ γούνασι πατρὸς
Μυελὸν οἶον ἔδεσκε 13, καὶ οἰῶν πίονα δημόν·
Αὐτὰρ ὅθ' ὕπνος ἕλοι, παύσαιτό τε νηπιαχεύων,
Εὕδεσκ' ἐν λέκτροισιν, ἐν ἀγκαλίδεσσι 14 τιθήνης,
Εὐνῇ ἐνὶ μαλακῇ, θαλέων ἐμπλησάμενος κῆρ·
Νῦν δ' ἂν πολλὰ πάθῃσι 15, φίλου ἀπὸ πατρὸς ἁμαρτών,
Ἀστυάναξ, ὃν Τρῶες ἐπίκλησιν καλέουσιν·
Οἶος γάρ σφιν ἔρυσο 16 πύλας καὶ τείχεα μακρά.
Νῦν δέ σε μὲν παρὰ νηυσὶ κορωνίσι νόσφι τοκήων,
Αἰόλαι εὐλαὶ ἔδονται, ἐπεί κε κύνες κορέσωνται,
Γυμνόν· ἀτάρ τοι εἵματ' ἐνὶ μεγάροισι κέονται 17,
Λεπτά τε καὶ χαρίεντα, τετυγμένα χερσὶ γυναικῶν.
Ἀλλ' ἤτοι τάδε πάντα καταφλέξω πυρὶ κηλέῳ,
Οὐδὲν σοί γ' ὄφελος, ἐπεὶ οὐκ ἐγκείσεαι 18 αὐτοῖς,
Ἀλλὰ πρὸς Τρώων καὶ Τρωϊάδων κλέος εἶναι.
Ὣς ἔφατο κλαίουσ'· ἐπὶ δὲ στενάχοντο γυναῖκες.

ἠμήμυκα), et interposito ν ἐμνήμυκα. Male a nonnullis imperitis legitur ὑπεμνήμυκε, *recordatur* pro ὑπεμνημόνευκε *per syncopen,* ab ὑπομνημονεύω. 13. *Comedebat*, ab ἔδω: Vid. B. v. 189. ad Not. 5.-14. *In ulnis*, pro ἀγκαλίσι, Vid. Theogn. ad Not. 3.-15. Pro πάθῃ. Vid. Z. v. 479, ad Not. 9.; ἂν πάθῃ est pro πείσεται *patietur:* Vid. Demosth. ad N. 41.-16. *Defendebas* (o *Hector*). Trojani ob grati animi sensum vocabant Astyanactem (*custodem, servatorem urbis*) filium Hectoris, attribuentes filio dignitatem patris. 17. Ionice pro κεῖνται, *jacent.* 18. Pro ἐγκείσῃ: *jacebis in*; Vid. Epigram. ad Not. 3.

Πρίαμος ὑπὸ Ἑρμοῦ προπεμφθεὶς παραγίνεται πρὸς τὸν Ἀχιλλέα, αἰτήσων τὸ σῶμα τοῦ υἱοῦ.

(Ω. στίχ. 468—506.)

Ὣς ἄρα φωνήσας ἀπέβη πρὸς μακρὸν Ὄλυμπον
Ἑρμείας. Πρίαμος δ' ἐξ ἵππων ἆλτο χαμᾶζε,
Ἰδαῖον δὲ κατ' αὖθι λίπεν· ὁ δὲ μίμνεν ἐρύκων
Ἵππους ἡμιόνους τε· γέρων δ' ἰθὺς κίεν οἴκου,
Τῇ ῥ' Ἀχιλλεὺς ἵζεσκε 1, Διῒ φίλος· ἐν δέ μιν αὐτὸν
Εὗρ'· ἕταροι δ' ἀπάνευθε καθείατο 2· τῷ δὲ δύ' οἴω,
Ἥρως Αὐτομέδων τε καὶ Ἄλκιμος, ὄζος Ἄρηος,
Ποίπνυον παρεόντε· νέον δ' ἀπέληγεν 3 ἐδωδῆς,
Ἔσθων καὶ πίνων, ἔτι καὶ παρέκειτο τράπεζα.
Τοὺς δ' ἔλαθ' εἰσελθὼν Πρίαμος μέγας, ἄγχι δ' ἄρα στὰς
Χερσὶν Ἀχιλλῆος λάβε γούνατα, καὶ κύσε χεῖρας
Δεινὰς ἀνδροφόνους, αἵ οἱ πολέας 4 κτάνον υἷας·
Ὡς δ' ὅτ' ἂν ἄνδρ' ἄτη πυκινὴ λάβῃ ὅστ' ἐνὶ πάτρῃ
Φῶτα κατακτείνας, ἄλλων ἐξίκετο δῆμον,
Ἀνδρὸς ἐς ἀφνειοῦ 5, θάμβος δ' ἔχει εἰσορόωντας·
Ὣς Ἀχιλεὺς θάμβησεν, ἰδὼν Πρίαμον θεοειδέα·
Θάμβησαν δὲ καὶ ἄλλοι, ἐς ἀλλήλους δὲ ἴδοντο.
Τὸν καὶ λισσόμενος Πρίαμος πρὸς μῦθον ἔειπεν·
Μνῆσαι πατρὸς σεῖο 6, θεοῖς ἐπιείκελ' Ἀχιλλεῦ,
Τηλίκου 7, ὥσπερ ἐγὼν, ὀλοῷ ἐπὶ γήραος οὐδῷ·

1. Vide B. v. 189. ad Not. 5. 2. Pro καθῆντο. 3. Pro νεωστί, *modo* 4. Pro πολλούς; apud poetas epicos multi casus reperiuntur quibus caret nomen πολύς. 5. Scilicet εἰς οἶκον ἀνδρὸς ἀφνειοῦ. 6. Pro σοῦ. 7. *Ejusdem ætatis.*

Καὶ μέν που κεῖνον περιναιέται ἀμφὶς ἐόντες
Τείρουσ', οὐδέ τίς ἐστιν ἀρὴν καὶ λοιγὸν ἀμῦναι·
Ἀλλ' ἤτοι κεῖνός γε, σέθεν ζώοντος ἀκούων 8,
Χαίρει τ' ἐν θυμῷ, ἐπί τ' ἔλπεται ἤματα πάντα
Ὄψεσθαι φίλον υἱὸν ἀπὸ Τροίηθε μολόντα 9.
Αὐτὰρ ἐγὼ πανάποτμος 10, ἐπεὶ τέκον υἷας ἀρίστους
Τροίῃ ἐν εὐρείῃ· τῶν δ' οὔτινά φημι λελεῖφθαι·
Πεντήκοντά μοι ἦσαν, ὅτ' ἤλυθον υἷες Ἀχαιῶν.
Ἐννεακαίδεκα μέν μοι ἰῆς ἐκ νηδύος 11 ἦσαν,
Τοὺς δ' ἄλλους μοι ἔτικτον ἐνὶ μεγάροισι γυναῖκες.
Τῶν μὲν πολλῶν θοῦρος Ἄρης ὑπὸ γούνατ' ἔλυσεν.
Ὃς δέ μοι οἶος ἔην, εἴρυτο δὲ ἄστυ καὶ αὐτοὺς,
Τὸν σὺ πρώην κτεῖνας 12, ἀμυνόμενον περὶ πάτρης,
Ἕκτορα· τοῦ νῦν εἵνεχ' ἱκάνω νῆας Ἀχαιῶν,
Λυσόμενος παρὰ σεῖο, φέρω δ' ἀπερείσι' ἄποινα.
Ἀλλ' αἰδεῖο 13 θεοὺς, Ἀχιλεῦ, αὐτόν τ' ἐλέησον,
Μνησάμενος σοῦ πατρός· ἐγὼ δ' ἐλεεινότερός περ,
Ἔτλην δ', οἷ' οὔπω τις ἐπιχθόνιος βροτὸς ἄλλος,
Ἀνδρὸς παιδοφόνοιο ποτὶ στόμα χεῖρ' ὀρέγεσθαι.

8. *Te vivere audiens*: σέθεν pro σοῦ, et ζώοντος pro ζῶντος. 9. Scilic. Τροίηθεν ἀπομολόντα. 10. Subintell. εἰμί. 11. *Uno ex ventis.* 12. Pro ἔκτεινας. 13. Pro αἰδοῦ.

Ὀδυσσεὺς εἰς τὴν χώραν τῶν Φαιάκων διασωθεὶς, Ναυσικάας δέεται δοῦναι αὐτῷ ἐσθῆτα.

(Ζ. στίχ. 149 — 185.)

Γουνοῦμαί σε, ἄνασσα· θεός νύ τις, ἦ βροτός ἐσσί [1]·
Εἰ μέν τις θεός ἐσσι, τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν,
Ἀρτέμιδί σε ἔγωγε, Διὸς κούρῃ μεγάλοιο,
Εἶδός τε, μέγεθός τε, φυήν τ', ἄγχιστα ἐΐσκω.
Εἰ δέ τις ἐσσι βροτῶν, τοὶ ἐπὶ χθονὶ ναιετάουσι,
Τρισμάκαρες μὲν σοί γε πατὴρ καὶ πότνια μήτηρ,
Τρισμάκαρες δὲ κασίγνητοι· μάλα πού σφίσι θυμὸς
Αἰὲν [2] εὐφροσύνῃσιν ἰαίνεται, εἵνεκα σεῖο,
Λευσσόντων τοιόνδε θάλος χορὸν εἰσοιχνεῦσαν.
Κεῖνος δ' αὖ περὶ κῆρι μακάρτατος ἔξοχον ἄλλων,
Ὅς κέ σ' ἐέδνοισι βρίσας οἶκόν δ' ἀγάγηται.
Οὐ γάρ πω τοιοῦτον ἴδον βροτὸν ὀφθαλμοῖσιν,
Οὔτ' ἄνδρ', οὔτε γυναῖκα· σέβας μ' ἔχει εἰσορόωντα.
Δήλῳ δή ποτε τοῖον Ἀπόλλωνος παρὰ βωμῷ
Φοίνικος νέον ἔρνος ἀνερχόμενον ἐνόησα [3].
Ἦλθον γὰρ κἀκεῖσε, πολὺς δέ μοι ἕσπετο λαὸς
Τὴν ὁδὸν, ᾗ δὴ ἔμελλεν ἐμοὶ κακὰ κήδε' ἔσεσθαι.
Ὣς δ' αὔτως καὶ κεῖνο ἰδὼν, ἐτεθήπεα [4] θυμῷ
Δήν· ἐπεὶ οὔπω τοῖον ἀνήλυθεν ἐκ δόρυ γαίης·
Ὣς σὲ, γύναι, ἄγαμαί τε, τέθηπά τε, δείδιά τ' αἰνῶς

1. Ionicum et doricum pro εἶ: *es*. 2. Ionice pro ἀεί. 3. *Succrescens vidi.* 4. Ionice pro ἐτεθήπειν.

Γούνων ἅψασθαι· χαλεπὸν δέ με πένθος ἱκάνει·
Χθιζὸς ἐεικοστῷ 5 φύγον ἤματι οἴνοπα πόντον·
Τόφρα δέ μ' αἰεὶ κῦμα φόρει κραιπναί τε θύελλαι
Νήσου ἀπ' Ὠγυγίης· νῦν δ' ἐνθάδε κάββαλε δαίμων,
Ὄφρ' ἔτι που καὶ τῇδε πάθω κακόν· οὐ γὰρ ὀΐω 6
Παύσεσθ'· ἀλλ' ἔτι πολλὰ θεοὶ τελέουσι πάροιθεν·
Ἀλλά, ἄνασσ', ἐλέαιρε, σὲ γὰρ κακὰ πολλὰ μογήσας
Ἐς πρώτην ἱκόμην· τῶν δ' ἄλλων οὔτινα οἶδα
Ἀνθρώπων, οἳ τήνδε πόλιν καὶ γαῖαν ἔχουσιν.
Ἄστυ δέ μοι δεῖξον, δὸς δὲ ῥάκος ἀμφιβαλέσθαι,
Εἴ τι που εἴλυμα σπείρων 7 ἔχες 8 ἐνθάδ' ἰοῦσα.
Σοὶ δὲ θεοὶ τόσα δοῖεν, ὅσα φρεσὶ σῇσι μενοινᾷς,
Ἄνδρα τε καὶ οἶκον, καὶ ὁμοφροσύνην 9 ὀπάσειαν
Ἐσθλήν· οὐ μὲν γὰρ τοῦ γε κρεῖσσον καὶ ἄρειον,
Ἢ ὅθ' ὁμοφρονέοντε νοήμασιν οἶκον ἔχητον
Ἀνὴρ ἠδὲ γυνή· πόλλ' ἄλγεα δυσμενέεσσι,
Χάρματα δ' εὐμενέτῃσι· μάλιστα δέ τ' ἔκλυον 10 αὐτοί 11.

Σίσυφος ἐν ᾅδου κολαζόμενος.

(Λ. στίχ. 592—599.)

Καὶ μὴν Σίσυφον εἰσεῖδον, κρατέρ' 1 ἄλγε' ἔχοντα,
Λᾶαν βαστάζοντα πελώριον ἀμφοτέρῃσιν 2·
Ἤτοι ὁ μέν, σκηριπτόμενος χερσίν τε, ποσίν τε,

5. Ionice pro εἰκοστῷ. 6. Pro οἴομαι *puto*. 7. *Integumentum pannorum*. 8. Dorice pro ἔχεις. 9. *Concordiam*. 10. Pro κλύουσι: *sentiunt*, idest τῆς πρὸς ἀλλήλους εὐνοίας αἰσθάνονται. 11. *Ipsi* (*vir et conjux*).

1. Pro καρτερά. Vid. Theogn. ad Not. 2.–2. Scilicet ἀμφοτέραις ταῖς χερσί.

Λᾶαν ἄνω ὤθεσκε 3 ποτὶ λόφον· ἀλλ' ὅτε μέλλοι
Ἄκρον ὑπερβαλέειν, τότ' ἀποστρέψασκε κραταιΐς
Αὖτις, ἔπειτα πέδονδε κυλίνδετο λᾶας ἀναιδής 4.
Αὐτὰρ ὅγ' ἂψ ὤσασκε τιταινόμενος, κατὰ δ' ἱδρὼς
Ἔρρεεν ἐκ μελέων, κονίη δ' ἐκ κρατὸς ὀρώρει.

Ὁ κύων τὸν αὑτοῦ δεσπότην ἀναγνωρίζει Ὀδυσσέα.

(P. στίχ. 290 — 327.)

Ὣς οἱ μὲν 1 τοιαῦτα πρὸς ἀλλήλους ἀγόρευον,
Ἂν δὲ κύων κεφαλήν τε καὶ οὔατα κείμενος ἔσχεν 2
Ἄργος 3 Ὀδυσσῆος ταλασίφρονος, ὅν ῥά ποτ' αὐτὸς
Θρέψε μὲν, οὐδ' ἀπόνητο 4. πάρος δ' εἰς Ἴλιον ἱρὴν
Ὤχετο· τὸν δὲ πάροιθεν ἀγίνεσκον νέοι ἄνδρες
Αἶγας ἐπ' ἀγροτέρας ἠδὲ πρόκας, ἠδὲ λαγωούς.
Δὴ τότε κεῖτ' ἀπόθεστος, ἀποιχομένοιο ἄνακτος,
Ἐν πολλῇ κόπρῳ, ἥ οἱ προπάροιθε θυράων,
Ἡμιόνων τε, βοῶν τε, ἅλις κέχυτ'· ὄφρ' ἂν ἄγοιεν
Δμῶες Ὀδυσσῆος τέμενος 5 μέγα κοπρήσοντες·
Ἔνθα κύων κεῖτ' Ἄργος, ἐνίπλειος κυνοραϊστέων.
Δὴ τότε γ', ὡς ἐνόησεν Ὀδυσσέα ἐγγὺς ἐόντα,
Οὐρῇ μὲν ῥ' ὅγ' ἔσηνε, καὶ οὔατα κάββαλεν ἄμφω.
Ἄσσον δ' οὐκ ἔτ' ἔπειτα δυνήσατο εἷο 6 ἄνακτος
Ἐλθέμεν 7· αὐτὰρ ὁ νόσφιν ἰδὼν ἀπομόρξατο δάκρυ,

3. Vid. Iliad. B. ver. 189. ad Not. 5.-4. *Immanis.*

1. Refertur ad Ulyssem et Eumaeum. 2. Scilicet ἀνίσχεν, *elevavit.* 3. Nomen proprium canis. 4. Ionice pro ἀπώνατο: *fruitus est.* 5. *Campum.* 6. Pro οὗ: *sui.* 7. Pro ἐλθεῖν; infinitiva in ειν et in ναι, secundum linguam veterem et dialectos, formabantur in εμεν,

Ῥεῖα λαθὼν Εὔμαιον· ἄφαρ δ' ἐρεείνετο μύθῳ,
Εὔμαι', ἦ μάλα θαῦμα, κύων ὅ δε κεῖτ' ἐνὶ κόπρῳ,
Καλὸς μὲν δέμας ἐστὶν, ἀτὰρ τόδε γ' οὐ σάφα οἶδα,
Εἰ δὴ καὶ ταχὺς ἔσκε 8 θέειν ἐπὶ εἴδεϊ τῷ δε 9,
Ἦ αὔτως, οἷοί τε τραπεζῆες κύνες ἀνδρῶν
Γίγνοντ', ἀγλαΐης δ' ἕνεκεν κομέουσιν ἄνακτες.
Τὸν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφης, Εὔμαιε συβῶτα,
Καὶ λίην ἀνδρός γε κύων ὅδε τῆλε θανόντος.
Εἰ τοῖός δ' εἴη ἠμὲν δέμας, ἠδὲ καὶ ἔργα,
Οἷόν μιν Τροίηνδε κιὼν κατέλειπεν 10 Ὀδυσσεὺς,
Αἶψά κε θηήσαιο 11, ἰδὼν ταχυτῆτα καὶ ἀλκήν.
Οὐ μὲν γάρ τι φύγεσκε βαθείης βένθεσιν ὕλης
Κνώδαλον, ὅ, ττι ἴδοιτο· καὶ ἴχνεσι γὰρ περιῄδη.
Νῦν δ' ἔχεται κακότητι· ἄναξ δὲ οἱ ἄλλοθι πάτρης
Ὤλετο· τὸν δὲ γυναῖκες ἀκηδέες οὐ κομέουσι·
Δμῶες δ', εὖτ' ἂν μηκέτ' ἐπικρατέωσιν ἄνακτες,
Οὐκ ἔτ' ἔπειτ' ἐθέλουσιν ἐναίσιμα ἐργάζεσθαι·
Ἥμισυ γάρ τ' ἀρετῆς ἀποαίνυται εὐρύοπα 12 Ζεὺς
Ἀνέρος, εὖτ' ἄν μιν κατὰ δούλιον ἦμαρ ἕλῃσιν 13.
Ὣς εἰπὼν, εἰσῆλθε δόμους εὖ ναιετάοντας.
Βῆ δ' ἰθὺς μεγάροιο μετὰ μνηστῆρας ἀγαυούς·
Ἄργον δ' αὖ κατὰ μοῖρ' ἔλαβεν μέλανος θανάτοιο,
Αὐτίκ' ἰδόντ' Ὀδυσσῆα ἐεικοστῷ ἐνιαυτῷ.

et ἐμεναι. 8. Pro ἦν. 9. *Præter formam hanc.* 10. Pro aoristo κατέλιπεν. 11. Ionice pro θεάσαιο: *admirareris.* 12. Pro εὐρυόπης. Vid. Iliad. B. v. 197. ad Not. 8.-13. Pro ἕλῃ. Vid. Iliad. Z. vers. 479. ad Not. 9.

De ætate Hesiodi non omnes critici eamdem sententiam habuere. Alii volunt Hesiodum ante Homerum vixisse, alii contra illos fuisse æquales, alii Homerum antiquiorem esse, sed ita, ut Hesiodum non ita multis post annis floruisse, putent. — Simplicitas styli ætatem prodit, quæ non multum abest ab Homeri ætate. Etenim præterquam quod Homerus multo frequentius Hesiodo usurpat vocabula simplicia, et, uti vocantur, primitiva, quæ deinceps antiquata in compositis remanserunt, hoc quoque argumento jure quoddam efficitur, Hesiodum vel aliquantum videri patre poetarum juniorem. — Cumæ in Æolia ortus fuit, sed ab educatione Ascræ, qui fuit Bœotiæ vicus, Ascræus cognominatus est. Juvenis, cum sene Homero certamen iniisse dicitur ad exequias Amphidamantis, in Chalcide, coram Paride rege, defuncti fratre, tripode victoris præmio proposito, atque rex primas fertur tribuisse Hesiodo. Senex, ab Amphiphane et Ganetore, cum in Oenonem Locridos commigrasset, interemptus, ejusque cadaver in mare projectum est. — Raro adsurgit Hesiodus, magnaque pars ejus in nominibus est occupata, tamen utiles circa præcepta sententiæ, lenitasque verborum et expositionis probabilis; daturque ei palma in illo medio genere dicendi.

Nihil inter omnia Hesiodi scripta, opere, cui titulus Ἔργα καὶ Ἡμέραι, est celebrius, nihil in veterum scriptis frequentius usurpatum, imo quod solum pro Hesiodo agnoscebant Bœotii Heliconis accolae. Poetæ scopus princeps, his versibus, non fuit agri colendi rationem tradere, sed *Persen* fratrem suum a voluptatibus et otio avocare, ethicisque atque œconomicis præceptis imbuere.

In deliciis hoc poema fuit olim Seleuco Nicanori, ita ut capiti ejus mortui appositum fuerit inventum teste Ptolemæo Hephestione.

ΗΣΙΟΔΟΥ

Ἔργα καὶ ἡμέραι.

Πανδώρας μῦθος.

(στίχ. 53 — 105)

Τὸν δὲ χολωσάμενος προσέφη νεφεληγερέτα 1 Ζεύς.
Ἰαπετιονίδη 2, πάντων πέρι 3 μήδεα εἰδὼς,
Χαίρεις πῦρ κλέψας, καὶ ἐμὰς φρένας ἠπεροπεύσας;
Σοί τ᾽ αὐτῷ μέγα πῆμα 4, καὶ ἀνδράσιν ἐσσομένοισι.
Τοῖς δ᾽ ἐγὼ ἀντὶ πυρὸς δώσω κακὸν, ᾧ κεν ἅπαντες
Τέρπωνται κατὰ θυμὸν, ἑὸν κακὸν ἀμφαγαπῶντες 5.
Ὣς ἔφατ᾽· ἐκ δ᾽ ἐγέλασσε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε,
Ἥφαιστον δ᾽ ἐκέλευσε περικλυτὸν ὅττι τάχιστα
Γαῖαν ὕδει 6 φύρειν, ἐν δ᾽ ἀνθρώπου θέμεν 7 αὐδὴν,
Καὶ σθένος, ἀθανάταις δὲ θεαῖς εἰς ὦπα ἐΐσκειν
Παρθενικῆς καλὸν εἶδος ἐπήρατον· αὐτὰρ Ἀθήνην
Ἔργα διδασκῆσαι 8, πολυδαίδαλον ἱστὸν ὑφαίνειν.
Καὶ χάριν ἀμφιχέαι κεφαλῇ χρυσῆν Ἀφροδίτην,

1. Pro νεφεληγερέτης, *nubes cogens*. Vid. Iliad. B. v. 197. ad Not. 8.–2. Pro Ἰαπετίδη *Iapeti filio* (hic est Prometheus): nomen patronymicum ab Ἰαπετός; Poetæ epici ut nomen patronymicum forment, quod conveniat eorum metro, praesumebant quandam terminationem in ων, quamvis reapse non haberetur, ut Ἀχρίσιος, Ἀχρισιωνιάδης (tanquam ab Ἀχρισίων), Ἰαπετός-Ἰαπετιονίδης. 3. *Omnium maxime*. 4. Subintell. ἔσται. 5. *Vehementer amantes*. 6. *Aquæ*: dativus poeticus epicis proprius, ab ὕδος nominat. jonico. 7. Scilicet ἐνθέμεν pro ἐνθεῖναι *indere*; Vid. Odyss. P. vers. 304. ad Not. 7.–8. Subintell. verb. præced. ἐκέλευσε; διδασκῆσαι vox poetica pro διδάξαι.

Καὶ πόθον ἀργαλέον, καὶ γυιοκόρους μελεδῶνας [9].
Ἐν δὲ θέμεν κύνεόν τε νόον [10], καὶ ἐπίκλοπον ἦθος
Ἑρμείην ἤνωγε [11] διάκτορον Ἀργειφόντην.
Ὣς ἔφαθ᾽· οἱ δ᾽ ἐπίθοντο Διΐ Κρονίωνι [12] ἄνακτι
Αὐτίκα δ᾽ ἐκ γαίης πλάσσε κλυτὸς Ἀμφιγυήεις
Παρθένῳ αἰδοίῃ ἴκελον Κρονίδεω [13] διὰ βουλάς.
Ζῶσε δὲ, καὶ κόσμησε θεὰ γλαυκῶπις [14] Ἀθήνη.
Ἀμφὶ δέ οἱ χάριτές τε θεαὶ, καὶ πότνια Πειθὼ [15]
Ὅρμους χρυσείους ἔθεσαν χροΐ [16]· ἀμφὶ δὲ τήνγε
Ὧραι καλλίκομοι στέφον ἄνθεσιν εἰαρινοῖσι.
Πάντα δέ οἱ χροΐ κόσμον ἐφήρμοσε Παλλὰς Ἀθήνη.
Ἐν δ᾽ ἄρα οἱ στήθεσσι διάκτορος Ἀργειφόντης
Ψεύδεά θ᾽ αἱμυλίους τε λόγους καὶ ἐπίκλοπον ἦθος
Τεῦξε, Διὸς βουλῇσι βαρυκτύπου· ἐν δ᾽ ἄρα φωνὴν [17]
Θῆκε θεῶν κήρυξ· ὀνόμηνε δὲ τήνδε γυναῖκα
Πανδώρην· ὅτι πάντες ὀλύμπια δώματ᾽ ἔχοντες
Δῶρον ἐδώρησαν, πῆμ᾽ ἀνδράσιν ἀλφηστῇσιν·
Αὐτὰρ ἐπεὶ δόλον αἰπὸν ἀμήχανον ἐξετέλεσσεν,
Εἰς [18] Ἐπιμηθέα πέμπε πατὴρ κλυτὸν Ἀργειφόντην
Δῶρον ἄγοντα, θεῶν ταχὺν ἄγγελον. Οὐδ᾽ Ἐπιμηθεὺς
Ἐφράσαθ᾽ [19] ὥς οἱ ἔειπε Προμηθεὺς, μήποτε δῶρον
Δέξασθαι πὰρ Ζηνὸς [20] ὀλυμπίου, ἀλλ᾽ ἀποπέμπειν
Ἐξοπίσω, μήπου τι κακὸν θνητοῖσι γένηται.
Αὐτὰρ ὁ δεξάμενος, ὅτε δὴ κακὸν εἶχ᾽, ἐνόησε.

9. *Et ornandi corporis curas.* 10. *Caninam, impudentem mentem.* 11. Pro ἠνώγειν: *jussit*; ab ἀνώγω. 12. Pro Κρονίδῃ: *Saturnio*; Vid. Iliad. A, vers. 502, ad N. 4.–13. Ionice pro Κρονίδου. 14. *Caesia.* 15. *Suada.* 16. Ionice pro χρωτὶ *corpori.* 17. *Nomen*; sic apud Homerum, Πρίαμος δ᾽ Ἑλένην ἐκαλέσσατο φωνῇ: *Priamus Helenam vocavit nomine.* 18. Præpositio εἰς hic adhibetur pro præpos. πρός. 19. *Cogitavit.* 20. Poetice pro Διὸς quasi a Ζήν.

Πρὶν μὲν γὰρ ζώεσκον ἐπὶ χθονὶ φῦλ' ἀνθρώπων
Νόσφιν ἄτερ τε κακῶν, καὶ ἄτερ χαλεποῖο πόνοιο,
Νούσων τ' ἀργαλέων, αἵτ' ἀνδράσι γῆρας ἔδωκαν·
Αἶψα γὰρ ἐν κακότητι βροτοὶ καταγηράσκουσι.
'Αλλὰ γυνὴ χείρεσσι 21 πίθου μέγα πῶμ' ἀφελοῦσα
Ἐσκέδασ'· ἀνθρώποισι δ' ἐμήσατο κήδεα λυγρά.
Μούνη δ' αὐτόθι Ἐλπὶς ἐν ἀῤῥήκτοισι δόμοισι
Ἔνδον ἔμεινε πίθου ὑπὸ χείλεσιν, οὐδὲ θύραζε
Ἐξέπτη· πρόσθεν γὰρ ἐπέμβαλε πῶμα πίθοιο,
Αἰγιόχου βουλῇσι Διὸς νεφεληγερέταο.
Ἄλλα δὲ μυρία λυγρὰ κατ' ἀνθρώπους ἀλάληται.
Πλείη μὲν γὰρ γαῖα κακῶν, πλείη δὲ θάλασσα.
Νοῦσοι δ' ἀνθρώποισιν ἐφ' ἡμέρῃ ἠδ' 22 ἐπὶ νυκτὶ
Αὐτόματοι φοιτῶσι, κακὰ θνητοῖσι φέρουσαι
Σιγῇ· ἐπεὶ φωνὴν ἐξείλετο μητιέτα 23 Ζεύς.
Οὕτως οὔτι που ἐστὶ Διὸς νόον ἐξαλέασθαι.

21. Pro χερσί: *manibus*; Vid. Theogn. ad Not. 5.–22. Vid. Iliad. A. v. 41, ad Not. 49.–23. Pro μητιέτης; Vid. Iliad. B. v. 197. ad N. 8.

Natus Anacreon Olymp. L, mortuus est gravis annis. Ex Tejo urbe Ioniæ ortus, cum Harpagus universos Ioniæ et Æolidis populos aggressus bello vexavit, in Traciam contendit et Abderam se recepit. Ingenium vero poetæ et fama moverunt Polycratem, Sami tyrannum, ut eum arcesseret, et honorifice exciperet. Paucis diebus ante illius interitum ab Hipparco, Pisistrati filio, invitatus, Athenas navem prætoriam L remis instructam adscendens navigavit, et tyranno fuit jucundus. Post hujus calamitatem in patriam rediit. — Quamvis pauca odaria ab ingenio Anacreontis ipsius excusa habeamus integra et omnino certa, ea tamen, quæ illi vulgo adtribuuntur, sunt maxima parte dulcissima, ab ipsisque Gratiis fere dictata. Urbanitatem enim, ingenii felicitatem atque amœnitatem, philosophiam popularem ab omni tumore non magis quam sterilitate longe remotam, et naturalem pulcritudinem ubivis propemodum præ se ferunt.

ΑΝΑΚΡΕΟΝΤΟΣ

Ὠδὴ γ'.

Εἰς Ἔρωτα.

Μεσονυκτίοις ποθ' ὥραις,
Στρέφεται ὅτ' Ἄρκτος ἤδη
Κατὰ χεῖρα τὴν Βοώτου 1,
Μερόπων δὲ φῦλα πάντα
Κέαται 2 κόπῳ δαμέντα·
Τότ' ἔρως ἐπισταθείς μευ
Θυρέων ἔκοπτ' ὀχῆας 3·
Τίς, ἔφην, θύρας ἀράσσει;
Κατά μευ σχίσεις ὀνείρους 4;
Ὁ δ' Ἔρως, ἄνοιγε, φησί,
Βρέφος εἰμί, μὴ φόβησαι·
Βρέχομαι δέ, κἀσέληνον
Κατὰ νύκτα πεπλάνημαι 5.
Ἐλέησα ταῦτ' ἀκούσας·
Ἀνὰ δ' εὐθὺ λύχνον ἅψας 6

Anacreon hac in Ode detegit originem et naturam amoris illius, qui oritur interdum a commiseratione. Ab hac animus emollitus faciliter affectus est amore quem Anacreon similem dicit illi insecto, quod tergo bovis adhæret, nec illum unquam derelinquit, quocumque eat. Damnum sequitur irrisio, quæ est commiserationis remuneratio.

1. Ordo est: ὅτε ἄρκτος στρέφεται ἤδη κατὰ χεῖρα τὴν βοώτου. Βοώτης nomen astri. 2. Ionicum pro κεῖται: *hominum genus quiescit.* 3. Scilicet τότ' ἔρως ἐπισταθεὶς ἔκοπτ' ὀχῆας θυρῶν μου. 4. Pro κατασχίσεις (per *tmesin*) aut *diæresin* ὀνείρους μου. 5. *Per illunem oberro noctem.* 6. Scilicet ἀνάψας δ' εὐθὺ λύχνον.

Ἀνέῳξα, καὶ βρέφος μὲν
Ἐσορῶ, φέροντα τόξον,
Πτέρυγάς τε καὶ φαρέτρην.
Παρὰ δ' ἱστίην [7] καθίσας [8],
Παλάμαισι χεῖρας αὐτοῦ
Ἀνέθαλπον· ἐκ δὲ χαίτης
Ἀπέθλιβον ὑγρὸν ὕδωρ.
Ὁ δ', ἐπεὶ κρύος μεθῆκε [9],
Φέρε, φησί, πειράσωμεν,
Τόδε τόξον ἐστί μοι νῦν [10],
Βλάβεται βραχεῖσα νευρή.
Τανύει δὲ, καί με τύπτει
Μέσον ἧπαρ [11], ὥσπερ οἶστρος·
Ἀνὰ δ' ἅλλεται καχάζων [12],
Ξένε, δ' εἶπε, συγχάρηθι [13].
Κέρας [14] ἀβλαβὲς μέν ἐστι,
Σὺ δὲ καρδίαν πονήσεις.

7. Ionicum pro ἑστίαν. 8. Idest καθίσας αὐτόν. 9. *Ut algor recessit: ubi frigus est remissum.* 10. In plurimis edition. reperitur πειράσωμεν-τόδε τόξον, εἴ τι μοι νῦν βλάβεται etc. et omnes interpretationes illi adhæserunt, quæ nobis non arridet. Acad. des Inscript. V. tom. pag. 73. leg. εἰς τί (pro ἐστί) *in quantum.* 11. *Medium jecur.* Veteres sedem amoris et libidinis in jecore constituebant. 12. Pro ἀνάλλεται δὲ καχάζων: *et exilit cachinnans.* 13. *Mihi gratulare.* 14 *Arcus.* Veteres Græci vocabant arcum τόξον et κέρας (*cornu*) a materie qua illum ipsi conficiebant.

Ὠδὴ ιδ'.

Εἰς Ἔρωτα.

Θέλω, θέλω φιλῆσαι.
Ἔπειθ' Ἔρως φιλεῖν με 1.
Ἐγὼ δ' ἔχων νόημα
Ἄβουλον, οὐκ ἐπείσθην.
  Ὁ δ' εὐθὺ τόξον ἄρας,
Καὶ χρυσέην φαρέτρην,
Μάχῃ με προὐκαλεῖτο.
Κἀγὼ λαβὼν ἐπ' ὤμων
Θώρηχ', ὅπως Ἀχιλλεὺς,
Καὶ δοῦρα καὶ βοείην, 2
Ἐμαρνάμην Ἔρωτι.
  Ἔβαλλ' 3, ἐγὼ δ' ἔφευγον.
Ὡς δ' οὐκ ἔτ' εἶχ' ὀϊστοὺς,
Ἤσχαλλεν· εἶθ' ἑαυτὸν
Ἀφῆκεν εἰς βέλεμνον 4.
Μέσος δὲ καρδίας μου
Ἔδυνε, καὶ μ' ἔλυσε.
  Μάτην δ' ἔχω βοείην.
Τί γὰρ βαλώμεθ' ἔξω 5,
Μάχης ἔσω μ' ἐχούσης;

Adeo callidus est et fortis affectus amoris. Ille nobis illudit, contra nos pugnat, et sufficit cum illo prælium inire, ut victoriam perdamus; quicumque illum vincere cupit, fugiendum illi est.

1. Idest Ἔρως ἔπειθέν με φιλεῖν: *Cupido me monebat, ut vellem esse amatorem.* 2. *Scutum, sive clypeus e corio bubulo factus.* 3. *Ille vibrabat.* 4. *Ut sagittam*; εἰς sign. ὡς. 5. Cauterus vertit: *cur muniamur extra?* Βαλώμεθα, inquit, non exponitur *petamur*, aut *feriamur* cum aliis (H. Steph. *petamur*); sed περιβαλώμεθα. Sæpe

Ὠδὴ μέ.

Εἰς τὰ τοῦ Ἔρωτος βέλη.

Ὁ ἀνὴρ ὁ τῆς Κυθήρης
Παρὰ Λημνίαις καμίνοις 1
Τὰ βέλη τὰ τῶν Ἐρώτων
Ἐποίει, λαβὼν σίδηρον.
Ἀκίδας 2 δ' ἔβαπτε Κύπρις,
Μέλι τὸ γλυκὺ λαβοῦσα·
Ὁ δ' Ἔρως χολὴν ἔμισγε.
Ὁ δ' Ἄρης ποτ' ἐξ ἀΰτῆς
Στιβαρὸν δόρυ κραδαίνων,
Βέλος ηὐτέλιζ' Ἔρωτος.
Ὁ δ' Ἔρως, τόδ' ἐστὶν, εἶπε,
Βαρὺ· πειράσας νοήσεις.
Ἔλαβεν βέλεμνον Ἄρης·
Ὑπεμειδίασε Κύπρις.
Ὁ δ' Ἄρης ἀναστενάξας,
Βαρὺ, φησὶν, ἆρον αὐτό.
Ὁ δ' Ἔρως, ἔχ' αὐτὸ, φησί.

apud poetas simplicia verba pró compositis ponuntur; equidem, pace Canteri, accedo, ait Bouthillierius, potius ad Tanag. Fabrum, qui interpretatur: *cur extra tela mittamus?* Homer. iliad. o. Ver. 566. activo sensu scripsit βάλοντο. Nos addimus solum nec βαλώμεθα nec βάλοντο esse verba activa, sed media, more Græcorum. Ita βάλλομαι non idem est ac βάλλω, sed valet βάλλω ἐμαυτῷ: *vibro (tela) ut memet ipsum defendam.*

Mel et fel quo amoris tela consperguntur, exprimit dulcedinem et amaritudinem affectus illius. Telum veneno infectum gravissimum est, nec illud Mars ipse sustinere potest; sed quamvis labore opprimatur, illud tamen non deponit. Omnes animi vires non sufficiunt ut amoris tormenta toleres, aut ab iisdem libereris.

1. *In Lemniis caminis.* Lemnus insula est maris Ægæi, in qua Vulcanus *Cythereæ conjux* habebat fornacem. 2. *Cuspides.*

Aristophanes Euripidis et Solonis æqualis Olymp. LXXXV floruit: patria incerta, civitate Atheniensis: antiquæ, mediæ et novæ Comœdiæ auctor lepidus, ingeniosus; at etiam dicax et virulentus, leges et æquitatis et decori et pudoris sæpe violans. Vim comicam, quæ in illo maxima fuit, cum optimates aliique boni malique cives, tum in primis Euripides, cujus verba tragica sæpenumero exagitavit, atque Socrates senserunt. Ad intelligendum Atheniensium mores illorumque antiquitates, civitatis formam, religiones fraudesque perspiciendas in primis facit. Ingenio fecundissimo atque elegantissimo ornatus, ita docuit Comœdias, sale uberrime conspersas, ut leporis et festivitatis elegantiæque atticæ norma quasi et regula, atque optimus artifex habeatur.

ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΟΥΣ

Ἀντιλογίαι Ἀθηναίου τινος πολίτου Χρεμύλου τοὔνομα καὶ αὐτῆς τῆς Πενίας, διὰ τὴν τοῦ Πλούτου ἀνάβλεψιν.

(Πλοῦτ. στίχ. 489—578)

Ἀνάπαιστοι τετράμετροι.

Χρεμύλος.

Φανερὸν μὲν ἔγωγ' οἶμαι γνῶναι τοῦτ' εἶναι πᾶσιν ὁμοίως 1,
Ὅτι τοὺς χρηστοὺς τῶν ἀνθρώπων εὖ πράττειν ἐστὶ δίκαιον·
Τοὺς δὲ πονηροὺς καὶ τοὺς ἀθέους, τούτων τἀναντία δήπου.
Τοῦτ' οὖν ἡμεῖς ἐπιθυμοῦντες, μόλις εὕρομεν ὥστε γενέσθαι,
Βούλημα καλὸν καὶ γενναῖον, καὶ χρήσιμον εἰς ἅπαν ἔργον.
Ἢν γὰρ ὁ Πλοῦτος νυνὶ βλέψῃ, καὶ μὴ τυφλὸς ὢν περινοστῇ,
Ὡς τοὺς ἀγαθοὺς τῶν ἀνθρώπων βαδιεῖται 2, κοὐκ ἀπολείψει 3·
Τοὺς δὲ πονηροὺς καὶ τοὺς ἀθέους φευξεῖται· 4 κᾆτα 5 ποιήσει
Πάντας χρηστοὺς καὶ πλουτοῦντας δήπου, τά τε θεῖα σέβοντας.
Καί τοι τούτου τοῖς ἀνθρώποις τίς ἂν ἐξεύροι ποτ' ἄμεινον;
Ὡς μὲν γὰρ νῦν ἡμῖν ὁ βίος τοῖς ἀνθρώποις διάκειται,
Τίς ἂν οὐχ ἡγοῖτ' εἶναι μανίαν, κακοδαιμονίαν τ' ἔτι μᾶλλον;
Πολλοὶ μὲν γὰρ τῶν ἀνθρώπων ὄντες πλουτοῦσι πονηροὶ 6,

1. Ordo est: ἔγωγ' οἶμαι γνῶναι τοῦτ' εἶναι φανερὸν πᾶσιν ὁμοίως: *Ego me arbitror cognovisse, istud manifestum esse omnibus ex aequo.* 2. Attice pro βαδίσεται. 3. *Et eos non deseret.* 4. Futurum atticum pro φεύξεται. 5. Idest: καὶ εἶτα. 6. Scilicet: ὄντες πονηροὶ πλουτοῦσι.

Ἀδίκως αὐτὰ 7 ξυλλεξάμενοι· πολλοὶ δ' ὄντες πάνυ χρηστοὶ
Πράττουσι κακῶς, καὶ πεινῶσιν, μετὰ σοῦ 8 τὲ τὰ πλεῖστα σύνεισιν·
Οὐκοῦν εἶναί φημ', 9 ἣ παύσει ταῦτ', ἢν βλέψῃ ποθ' ὁ Πλοῦτος,
Ὁδὸν, ἥν τιν' ἰὼν 10 τοῖς ἀνθρώποις ἀγαθ' ἂν μείζω πορίσειεν.

Πενία.

Ἀλλ', ὦ πάντων ῥᾷστ' ἀνθρώπων ἀναπεισθέντ' οὐχ ὑγιαίνειν 11
Δύο πρεσβύτα, 12 ξυνθιασώτα τοῦ 13 ληρεῖν καὶ παραπαίειν,
Εἰ τοῦτο γένοιθ', ὃ ποθεῖθ' ὑμεῖς, οὔ φημ' ἂν λυσιτελεῖν σφῷν 14
Εἰ γὰρ ὁ Πλοῦτος βλέψειε πάλιν, διανείμειέ τ' ἴσον ἑαυτὸν,
Οὔτε τέχνην ἂν τῶν ἀνθρώπων, οὔτ' ἂν σοφίαν μελετῴη
Οὐδείς· ἀμφοῖν δ' ὑμῖν τούτοιν ἀφανισθέντοιν 15, ἐθελήσει
Τίς χαλκεύειν, ἢ ναυπηγεῖν, ἢ ῥάπτειν, ἢ τροχοποιεῖν,
Ἢ σκυτοτομεῖν, ἢ πλινθουργεῖν, ἢ πλύνειν, ἢ σκυτοδεψεῖν 16,
Ἢ γῆς ἀρότροις ῥήξας δάπεδον 17, καρπὸν Δηοῦς 18 θερίσασθαι,
Ἢν ἐξῇ ζῆν ἀργοῖς ὑμῖν τούτων πάντων ἀμελοῦσι;

Χρεμύλος.

Λῆρον ληρεῖς· ταῦτα γὰρ ἡμῖν πάνθ', ὅσα νυνὶ κατέλεξας
Οἱ θεράποντες μοχθήσουσιν.

Πενία.

Πόθεν οὖν ἕξεις θεράποντας;

7. Idest Τὰ αὐτῶν χρήματα. 8. Scil. τῆς Πενίας. 9. Ordo est; φημὶ εἶναι ὁδὸν ἣ παύσει ταῦτα etc. 10. Idest ἰὼν ὁ Πλοῦτος. 11. *Qui adducti estis, ut (sic) insaniretis.* 12. Non solum Chremylus, sed etiam alius senex nomine Blepsidemus paupertati adversabatur. 13. *In hallucinando et delirando socii.* 14. *Vobis.* 15. *Ambobus autem istis sublatis.* 16. *Pelles mollire.* 17. *Solum.* 18. *Cereris.*

Χρεμύλος.

Ὠνησόμεθ' ἀργυρίου δήπου.

Πενία.

Τίς δ' ἔσται πρῶτον ὁ πωλῶν,

Ὅταν ἀργύριον κἀκεῖνος ἔχῃ;

Χρεμύλος.

Κερδαίνειν βουλόμενός τις

Ἔμπορος ἥκων ἐκ Θετταλίας, παρὰ πλείστων ἀνδραποδιστῶν 19.

Πενία.

Ἀλλ' οὐδ' ἔσται πρῶτον ἁπάντων οὐδεὶς οὐδ' ἀνδραποδιστὴς,
Κατὰ τὸν λόγον, ὃν σὺ λέγεις, δήπου· τίς γὰρ πλουτῶν, ἐθελήσει,
Κινδυνεύων περὶ τῆς ψυχῆς τῆς αὐτοῦ 20, τοῦτο ποιῆσαι;
Ὡς' αὐτὸς ἀροῦν ἐπαναγκασθεὶς, κ' σκάπτειν, τἄλλα τε μοχθεῖν,
Ὀδυνηρότερον τρίψεις βίοτον 21 πολὺ τοῦ νῦν.

Χρεμύλος.

Εἰς κεφαλὴν σοι 22.

19. *A plurimis plagiariis.* 20. *In periculum venire.* 21. *Feres ætatem.* 22. *In caput tuum vertat*; quia male ominabatur persona Paupertatis, optat senex ut in caput illius id omen convertatur.

Ἔτι δ' οὐχ ἕξεις οὔτ' ἐν κλίνῃ καταδαρθεῖν· οὐ γὰρ ἔσονται.
Οὔτ' ἐν δάπισιν 23· τίς γὰρ ὑφαίνειν ἐθελήσει, χρυσίου ὄντος 24;
Οὔτε μύροισιν μυρίσαι στακτοῖς 25, ὁπόταν νύμφην ἀγάγησθον·
Οὔθ' ἱματίων βαπτῶν δαπάναις κοσμῆσαι ποικιλομόρφων.
Καί τοι τί πλέον πλουτεῖν ἐστιν 26, τούτων πάντων ἀποροῦσι;
Παρ' ἐμοῦ δ' ἔστιν ταῦτ' εὔπορα πάνθ' ὑμῖν, ὧν δεῖσθον· ἐγὼ γὰρ
Τὸν χειροτέχνην, ὥσπερ δέσποιν', ἐπαναγκάζουσα κάθημαι,
Διὰ τὴν χρείαν, καὶ τὴν πενίαν ζητεῖν ὁπόθεν βίον ἕξει.

Χρεμύλος.

Σὺ γὰρ ἂν πορίσαι τί δύναι' ἀγαθὸν, πλὴν φώδων ἐκ βαλανείου 27
Καὶ παιδαρίων ὑποπεινώντων, καὶ γραϊδίων κολοσυρτόν 28;
Φθειρῶν δ' ἀριθμὸν, καὶ κωνώπων, καὶ ψυλλῶν οὐδὲ λέγω σοι
Ὑπὸ τοῦ πλήθους, αἳ βομβοῦσαι περὶ τὴν κεφαλὴν ἀνιῶσιν,
Ἐπεγείρουσαι, καὶ φράζουσαι, Πεινήσεις, ἀλλ' ἐπανίστω.
Πρὸς δέ γε τούτοις, ἀνθ' ἱματίου μὲν ἔχειν ῥάκος· ἀντὶ δὲ κλίνης,
Στιβάδα σχοίνων, κόρεων μεστὴν, ἣ τοὺς εὕδοντας ἐγείρει·
Καὶ φορμὸν ἔχειν ἀντὶ τάπητος σαπρόν· ἀντὶ δὲ προσκεφαλαίου,
Λίθον εὐμεγέθη πρὸς τῇ κεφαλῇ· σιτεῖσθαι δ' ἀντὶ μὲν ἄρτων,
Μαλάχης πτόρθους, ἀντὶ δὲ μάζης, φυλλεῖ' ἰσχνῶν ῥαφανίδων·
Ἀντὶ δὲ θράνου 29, στάμνου κεφαλὴν κατεαγότος· ἀντὶ δὲ μάκτρας,
Πιθάκνης πλευρὰν 30, ἐρρωγυῖαν καὶ ταύτην· ἆρά γε πολλῶν
Ἀγαθῶν πᾶσιν τοῖς ἀνθρώποις ἀποφαίνω σ' αἴτιον οὖσαν;

23. *In tapetibus.* 24. Scilicet χρυσίου ὄντος αὐτῷ; 25. *Stillatitiis*, a verbo στάζω. 26. *Quid prodest ditescere?* 27. *Præter pustulas e balneo.* Pauperes ad caminos balneorum accedere solebant, si frigerent. 28. *Turbam.* 29. *Pro scamno.* 30. *Dolioli latus*; πλευρὰν et κεφαλὴν, referuntur ad præcedens ἔχειν.

Πενία.

Σὺ μὲν ὁ τὸν ἐμὸν βίον εἴρηκας τὸν τῶν πτωχῶν δ' ὑπεκρούσω 31.

Χρεμύλος.

Οὐκοῦν δήπου τῆς πτωχείας πενίαν φαμὲν εἶναι ἀδελφήν.

Πενία.

Ἀλλ' οὐχ οὑμὸς τοῦτο πέπονθεν βίος, οὐ μὰ Δί' οὐδέ γε μέλλει 32.
Πτωχοῦ μὲν γὰρ βίος, ὃν σὺ λέγεις, ζῆν ἐστιν μηδὲν ἔχοντα.
Τοῦ δὲ πένητος, ζῆν φειδόμενον, καὶ τοῖς ἔργοις προσέχοντα·
Περιγίγνεσθαι δ' αὐτῷ μηδὲν 33, μὴ μέν τοι μηδ' ἐπιλείπειν.

Χρεμύλος.

Ὡς μακαρίτην 34, ὦ Δάματερ, τὸν βίον αὐτοῦ κατέλεξας,
Εἰ φεισάμενος καὶ μοχθήσας καταλείψει μηδὲ ταφῆναι.

Πενία.

Σκώπτειν πειρᾷ καὶ κωμῳδεῖν, τοῦ σπουδάζειν ἀμελήσας,
Οὐ γιγνώσκων, ὅτι τοῦ Πλούτου παρέχω βελτίονας ἄνδρας,
Καὶ τὴν γνώμην καὶ τὴν ἰδέαν· παρὰ τῷ μὲν γὰρ ποδαγρῶντες,

31. *Exagitasti.* 32. Subintelligitur πεπονθέναι. 33. *Nihil quidem ei superesse.* 34. *Quam beatæ memoriæ.* Comicus noster, quoniam pauperes paucis vitæ commoditatibus fruuntur, eorum vitam, quasi non esset vita, dixit βίον μακαρίτην (pro μακάριον), quod de mortuis dici solet.

Καὶ γαστρώδεις, καὶ παχύκνημοι, καὶ πίονές εἰσιν ἀσελγῶς 35.
Παρ' ἐμοὶ δ' ἰσχνοὶ, καὶ σφηκώδεις, καὶ τοῖς ἐχθροῖς ἀνιαροί.

Χρεμύλος.

Ὑπὸ τοῦ λιμοῦ γὰρ ἴσως αὐτοῖς τὸ σφηκῶδες σὺ πορίζεις.

Πενία.

Περὶ σωφροσύνης ἤδη τοίνυν περανῶ σφῷν, κἀναδιδάξω,
Ὅτι κοσμιότης οἰκεῖ μετ' ἐμοῦ· τοῦ Πλούτου δ' ἐστὶν ὑβρίζειν.

Χρεμύλος.

Ἀλλ' οὐ ψεύδει τούτων γ' οὐδὲν, καίπερ σφόδρα βάσκανος οὖσα.
Ἀτὰρ οὐχ ἧττόν γ' οὐδὲν κλαύσει 36, μηδὲν ταύτῃ γε κομήσῃς,
Ὅτι γε ζητεῖς τοῦτ' ἀναπείσειν ἡμᾶς, ὡς ἐστιν ἀμείνων
Πενία πλούτου.

Πενία.

Καὶ σύ γ' ἐλέγξαι μ' οὔπω δύνασαι περὶ τούτου,
Ἀλλὰ φλυαρεῖς καὶ πτερυγίζεις 37.

35. *Supra modum.* 36. Attice pro *κλαύσῃ*: *verumtamen nihilominus plorabis.* 37. *Frustra strepis.* Metaphora deducta est a junioribus avibus, quæ cum pandere alas ad volatum incipiunt, eorum tentamina primo vana sunt, quia viribus carent.

Χρεμύλος.

Καὶ πῶς φεύγουσί σε πάντες;

Πενία.

Ὅτι βελτίους αὐτοὺς ποιῶ· σκέψασθαι δ' ἔστι μάλιστα
Ἀπὸ τῶν παίδων· τοὺς γὰρ πατέρας φεύγουσι, φρονοῦντας ἄριστα
Αὐτοῖς· οὕτω διαγιγνώσκειν χαλεπὸν πρᾶγμ' ἐστὶ δίκαιον.

De Æschyli Atheniensis anno natali dissentiunt Critici. Floruit quidem circa Olymp. LXXI. Interfuit pugnis Marathoniis, navali ad Salamina et Plataeensi. Ejus tamen ingenium in primis splenduit in tragoediæ forma ordinanda et constituenda. Picturæ et machinarum, cothurni, larvarum usum, grandeque et nobilius dicendi genus in scenam primus induxit; in Siciliam secessit, sive coactus solum vertere, sive indignabundus, quod a juvene Sophocle victus est, ibique ictu testudinis, quam aquila in illius calvum caput, quod saxum ipsi visum fuerit, graviter dejecit, interiit, et circa Gelam humatus est.

Æschylus, quod primus in lucem protulit tragoedias, has nondum omnibus numeris absolutas reliquit; hinc rudis adhuc in multis et incompositus et grandiloquus sæpe usque ad vitium, at gravis est et sublimis; summa etiam in illo ubertas orationis, quæ aut antiquam aut vulgarem sæpe retinet formam; hinc multi, qui videntur in ejus tragoediis hebraismi, sive potius linguæ orientalis reliquiæ. Unitatem loci et temporis parum curat.

ΑΙΣΧΥΛΟΥ

Κασάνδρα, πρὶν εἰς τὰ βασίλεια εἰσελθεῖν, προμαντεύεται τὸν ἑαυτῆς καὶ τοῦ Ἀγαμέμνονος θάνατον, καὶ τὴν ἐξ Ὀρέστου μητροκτονίαν, καὶ εἰσπηδᾷ ὡς θανουμένη, ῥίψασα τὰ στέμματα.

(Ἀγαμέμ. στίχ. 1078—1339.)

Χορός.

Ἐγὼ δ᾽, ἐποικτείρω 1 γάρ, οὐ θυμώσομαι·
Ἴθ᾽, ὦ τάλαινα, τόνδ᾽ ἐρημώσασ᾽ ὄχον,
Εἴκου σ᾽ ἀνάγκῃ τῇ δε καίνισον ζυγόν 2.

Κασάνδρα.

Ὀτοτοτοτοῖ ποποῖ δᾶ 3· Στροφὴ ά.
Ἄπολλον, Ἄπολλον.

Χορός.

Τί ταῦτ᾽ ἀνωτότυξας 4 ἀμφὶ Λοξίου;
Οὐ γὰρ τοιοῦτος ὥς τε θρηνητρῦ τυχεῖν 5.

1. Scilicet οἰκτείρω ἐπί σοί vel ἐπ᾽ αὐτῇ: *miseret me ejus.* 2. *Novum jugum indue*, seu *novo jugo adsuesce.* 3. *Heu, heu! proh dii! proh terra!* δᾶ et γα dorice pro γῆ. Inconditus iste clamor, et Apollinis invocatio repente, et ex improviso terrent auditoris animum, praesertim cum eaedem voces mox repetantur. 4. *Quorsum illud* ototoṫoi *effers?* 5. *Ut lamentatori subveniat.* Nempe Apollinem

Κασάνδρα.

Ὀτοτοτοτοῖ ποποῖ δᾶ. Ἀντίστρ. ά.
Ἄπολλον, Ἄπολλον.

Χορός.

Ἡ δ' αὖτε δυσφημοῦσα τὸν θεὸν καλεῖ
Οὐδὲν προσήκοντ'. ἐν γόοις παραστατεῖν 6.

Κασάνδρα.

Ἄπολλον, Ἄπολλον, Στροφὴ β'.
Ἀγυιεῦ τ' ἀπόλλων ἐμός 7.
Ἀπώλεσας 8 γὰρ οὐ μόλις 9 τὸ δεύτερον 10.

Χορός.

Χρήσειν ἔοικεν 11 ἀμφὶ τῶν αὐτῆς κακῶν.
Μένει τὸ θεῖον δουλίᾳ περ ἐν φρενί.

jucundis tantum rebus interesse, nec aliis quam laetis carminibus celebrari, a luctu autem et lamentatione abhorrere credebant. Cf. Callimach. hymn. in Apoll. v. 20. sqq. 6. *Cui minime convenit in luctibus assistere.* 7. *Deductor et perditor meus.* Paronomasias h. l., ut saepius captat Aeschylus. Itaque Cassandra Apollinem interpretatur *τὸν ἀπολέσαντα αὐτήν.* Eodem modo cognomen Ἀγυιεύς transfert ad *deducendi* (*ἄγειν*) significationem. 8. Subauditur *με.* 9. *Propemodum, planissime* 10. Loquitur de imminente sibi pernicie. Primo autem loco, ut afflicta fuerit ab Apolline, ipsa narratura est. 11 *Vaticinatura videtur.*

Κασάνδρα.

Ἄπολλον, Ἄπολλον. Ἀντιστρ. β'.
Ἀγυιεῦ τ' ἀπόλλων ἐμός.
Ἆ ποῖ ποτ' ἤγαγές με; πρὸς ποίαν στέγην;

Χορός.

Πρὸς τὴν Ἀτρειδῶν· εἰ σὺ μὴ τόδ' ἐννοεῖς,
Ἐγὼ λέγω σοι· καὶ τάδ' οὐκ ἐρεῖς ψύθη 12.

Κασάνδρα.

Μισόθεον μὲν οὖν, πολλὰ ξυνίστορα. Στροφὴ γ'.
Αὐτόφονα κακά, κ' ἀρτάνας,
Ἀνδρὸς σφάγιον καὶ πέδου ῥαντήριον 13.

Χορός.

Ἔοικεν εὖριν ἡ ξένη κυνὸς δίκην
Εἶναι, ματεύει δ' ὧν ἐφευρήσει φόνον 14.

12. Dorice pro ψεύδη, *mendacia*. 13. Postquam chorus Cassandrae exclamationem, πρὸς ποίαν στέγην, quam ei indignatio expresserat, ab ignorantia profectam esse opinatus, responderat: *Ad Atridarum domum venisti*, Cassandra statim reponit: *Ad domum igitur veni diis invisam, multarum ex mutuis caedibus calamitatum, multorum suspendiorum sibi consciam, ad domum, inquam, viri* (sc. Agamemnonis) *macellum, ad domum, quae solum sanguine respergit.* 14. *Et quorum caedem inveniet odorari.* Aeschylus, ut alias, consulto chorum induxit verbis utentem, ut, utrum de pristinis tantum caedibus, an etiam de instante Agamemnonis caede loqueretur, incertum esset.

Κασάνδρα.

Μαρτυρίοις γὰρ τοῖσδε πείθομαι [15]. Ἀντιστρ. γ'.
Κλαιόμενα τάδε βρέφη σφαγὰς [16],
Ὀπτάς τε σάρκας πρὸς πατρὸς βεβρωμένας.

Χορός.

Ἴσμεν κλέος σοῦ μαντικὸν πεπυσμένοι [17],
Ἴσμεν, προφήτας δ' οὔτινας ματεύομεν.

Κασάνδρα.

Ἰὼ ποποῖ, τί ποτε μήδεται [18]; Στροφὴ δ'.
Τί τόδε νέον ἄχθος μέγα
Μέγ' ἐν δόμοισι τοῖσδε μήδεται κακὸν [19],
Ἄφερτον φίλοισι, δυσίατον;
Ἀλκὰ δ' ἑκὰς ἀποστατεῖ [20];

Χορός.

Τούτων ἄϊδρίς [21] εἰμι τῶν μαντευμάτων.
Ἐκεῖνα [22] δ' ἔγνων· πᾶσα γὰρ βοᾷ πόλις.

15. Cassandra divino mentis instinctu afflata, quasi oculis videre videtur pueros Thyestis, quos Atreus necaverat, patrique epulandos praebuerat. 16. Umbras nimirum puerorum querentes caedem suam. 17. *Novimus te artem vaticinandi bene callere, dudum enim id fama accepimus.* 18. *Eheu, quid tandem* (illa scil. Clytaemnestra) *molitur?* 19. *Ecquod novum et magnum* (doloris) *onus, quam vero in ipsis aedibus calamitatem magnam,* etc. 20. *Ille autem, qui propulsare possit* (scil. Orestes) *procul abest.* 21. *Inscius:* vel *haec vaticinia tua non intelligo.* 22. Consulto chorus se Cassandrae vati-

Κασάνδρα.

ὠ τάλαινα 23, τόδε γὰρ τελεῖς 24; 'Αντιστρ. δ'.
ὸν ὁμοδέμνιον πόσιν 25
.ουτροῖσι φαιδρύνασα; πῶς φράσω τέλος 26;
.άχος γὰρ τόδ' ἔσται 27· προτείνει δὲ
ειρ' ἐκ χειρὸς ὀρεγομένα 28.

Χορός.

Ὄυπω ξυνῆκα· νῦν 29 γὰρ ἐξ αἰνιγμάτων
Επαργέμοισι θεσφάτοις ἀμηχανῶ.

Κασάνδρα.

.Ιαπαῖ, παπαῖ, τί τόδε φαίνεται; Στροφὴ ε.
Η δίκτυόν τι γ' ἀΐδου;
Αλλ' ἄρκυς ἡ ξύνευνος ἡ ξυναιτία
Φόνου 30. Στάσις 31 δ' ἀκόρεστος γένει

inia intelligere dissimulat. 'Εκεῖνα pertinet ad ea, quae Cassanlra de coena Thyestea dixerat. 23. (Mulier) *infelix*. 24. *Paras*. 25. *Maritum tori socium*. 26. *Exitum* (facinoris). 27. *Mox enim patraitur* 28. *Celeriter enim prae studio manus alternas tendit*. Haec de celeritate, qua Clytaimnestra in caedendo marito utebatur, accipio. 29. Νῦν h. l. haud satis aptum est, dicit Schiitz; jam enim antea chorus obscura sibi esse Cassandrae dicta questus fuerat. Sensus postulat *dudum*, sin adeo. δὴν pro νῦν legendum esse nobis videtur. *Nondum*, inquit chorus, *intelleximus*; *dudum enim oraculis propter aenigmata verborum caecatis incerti sumus*, quem scil. iis sensum tribuamus. 30. Notum est, Agamemnonem ab uxore ad balneum veste inextricabili irretitum fuisse, ut facilius trucidari posset. Hanc vestem Cassandra divina mente concitata oculis cernere videtur. *Eheu, quid tandem illud est, quod video? Num everriculum quoddam Orci? Imo vero rete est, vestis somni socia, socia caedis administra*. 31. Στάσις h. l. *chorum* significat, dicit Schiitz, quod aperte colli-

Κατολολυξάτω θύματος λευσίμου.

Χορός.

Ποίαν ἐρινὺν τήνδε δώμασιν κέλει Στροφ. ς'.
Ἐπορθιάζειν 32; οὔ με φαιδρύνει λόγος.
Ἐπὶ δὲ καρδίαν ἔδραμε κροκοβαφὴς
Σταγὼν, ἅτε καὶ δορὶ πτωσίμοις
Ξυνανυτεῖ βίου δύντος αὐγάς 33.
Ταχεῖα δ' ἄτα πέλει.

Κασάνδρα.

Ἆ, ἆ, ἰδοὺ, ἰδού· ἄπεχε τῆς βοὸς Ἀντιστρ. ί.
Τὸν ταῦρον 34· ἐν πέπλοισιν
Μελάγκερῳ 35 λαβοῦσα μηχανήματι
Τύπτει, πιτνεῖ δ' ἐνύδρῳ τεύχει 36.

gitur e chori responso; nec lectio versiculi satis integra est. Legendum enim: *στάσις δ' ἀκορίστῳ γένει Κατολολυξάτω θύματος λευσίμου: chorus autem huic generi* (saevae Pelopidarum genti) *male precatur, insatiabili caedium lapidatione dignarum.* Bothius edidit Στάσις δ' ἀκόρεστος γένει. Κατολολύξατ', ὦ, θύματος λευσίμου. et sic vertit: *insatiabilis vero huic generi discordia est. ululate, o, propter sacrificium lapidatione dignum.* 32. *Qualem furiam*, furialem cantum, imprecationem, s. quales tandem diras *huic Pelopidarum domui me jubes exordiri, s. occinere?* 33. His verbis inest summi timoris et anxietatis descriptio. *Praecordia autem nostra invadit gutta croco tincta* (ex flavae bilis, ut tum putabant, in sanguinem effusione), *qualis etiam iis qui in praelio cadunt* (eorum scil. oculis offusa) *occidentis vitae radios condit* ξυνανυτεῖν non ad αὐγάς tantum, sed etiam simul ad βίου δύντος referendum; q. d. mortem eorum comitari et quasi adjuvare solet. Ut enim iis, qui λειποθυμίαν patiuntur, sic moribundis fere accidit, ut oculis eorum varii colores offundantur. 34. i. e. Agamemnonem ab uxore. 35. *Corneo manubrio instructa (bipenni)* 36. *Cadit autem* (ille) *in aquali vase, in lavacro.*

ὁλοφόνου δὲ λέβητος τύχαν σοὶ λέγω 37.

Χορός.

Οὐ κομπάσαιμ' ἂν θεσφάτων γνώμων ἄκρος 38 'Αντιστρ. ς'.
Εἶναι, κακῷ δέ τῳ προσεικάζω τάδε 39.
Ἀπὸ δὲ θεσφάτων τίς ἀγαθὰ φάτις 40
Βροτοῖσι στέλλεται 41; κακῶν γὰρ δὴ
Αἱ πολυεπεῖς τέχναι θεσπιῳδῶν
Φόβον φέρουσι μαθεῖν 42.

Κασάνδρα.

Ἰὼ, ἰὼ, ταλαίνας κακόποτμοι τύχαι. Στροφὴ ζ'.
Τὸ γὰρ ἐμὸν θροῶ πάθος ἐπαγχέασα 43.
Ποῖ δή με δεῦρο τὴν τάλαιναν ἤγαγες;
Οὐδέν ποτ' εἰ μὴ ξυνθανουμένην 44· τί γάρ;

Χορός.

Φρενομανής τις εἶ θεοφόρητος, ἀμφὶ δ' αὐτᾶς 45 θροεῖς Στροφὴ η'
Νόμον ἄνομόν 46 γε, οἷά τις ξουθὰ
Ἀκόρεστος βοᾶς, φεῦ, ταλαίναις φρεσὶν

37. *Narro tibi lebetis insidiosam* (Agamemnoni) *caedem afferentis casum.* 38. *Optimus oraculorum interpres.* 39. *Veruntamen hic mali nescio quid portendi videtur.* 40. *Bonus nuntius.* 41. *Venit?* 42. *Semper enim annosae*, vetustae, *vatum artes afferunt* s. nuntiant nobis aliquid *unde timeamus*, mala semper nobis praenuntiant. 43. *Cum lacrymis*, subauditur δάκρυον. 44. *Nempe haud alio consilio, quam ut una tecum* (o Agamemnon) *morerer.* 45. Pro σεαυτῆς. *de te ipsa.* 46. *Infaustam cantilenam.*

Ἴτυν Ἴτυν στένουσ' ἀμφιθαλῆ κακοῖς 47
Ἀηδὼν βίον.

Κασάνδρα.

Ἰὼ, ἰὼ, λιγείας ἀηδόνος μόρον 48. Ἀντίστρ. ζ'.
Παρέβαλον γάρ οἱ πτεροφόρον δέμας
Θεοὶ, γλυκὺν τ' αἰῶνα 49 κλαυμάτων ἄτερ
Ἐμοὶ δὲ μίμνει σχισμὸς ἀμφήκει δορὶ 50.

Χορός.

Πόθεν ἐπισσύτους 51 θεοφόρους τ' ἔχεις Ἀντιστρ. η'.
Ματαίους δύας 52,
Τά δ' ἐπιφόβῳ δυσφάτῳ κλαγγᾷ
Μελοτυπεῖς, ὁμοῦ τ' ὀρθίοις ἐν νόμοις 53;
Πόθεν ὅρους ἔχεις θεσπεσίας ὁδοῦ
Κακοῤῥήμονας 54;

Κασάνδρα.

Ἰὼ γάμοι, γάμοι Πάριδος ὀλέθριοι Στροφὴ θ'.
Φίλων· ἰὼ Σκαμάνδρου πάτριον ποτόν· 55.
Τότε μὲν ἀμφὶ σὰς ἀϊόνας 56 τάλαιν

47. *(Per totam vitam) circumdatam malis.* 48. *Argutae, vocalis, philomelae sortem mihi narras;* quae ad meam comparata nimis invidenda est; *etenim* etc. 49. *Dulcemque vitam.* 50. *Ancipiti ferro.* 51. *Vehementer irruentes.* 52. *Angores.* 53. *Unde illud est, quod ista, terroris plena infaustaque voce, simul cum acutissima modulatione canis?* 54. *Quis tandem tibi male ominatam divinam viam definiit;* h. e. quis tibi male ominatorum carminum modos praecipit? ὅρια ὁδοῦ h. l. poetice, quemadmodum apud Pindar. Ol. 8. 92. ἐγείρει ἐτέων οἶμον λιγύν. 55. *Patria unda.* 56. *Juxta tuas ripas.*

.νυτόμην 57 τροφαῖς.
ῦν δ' ἀμφὶ Κωκυτόν τε κἀχερουσίους
χθοὺς ἔοικα θεσπιῳδήσειν τάχα 58.

Χορός.

ί τόδε τορὸν ἄγαν ἔπος ἐφημίσω 59,
εογνὸς ἀνθρώπων μάθοι 60.
.έπληγμαι δ' ὑπαὶ δήγματι φοινίῳ 61,
.υσαλγεῖ τύχᾳ μινυρὰ κακὰ θρεομένας 62,
ραύματ' ἐμοὶ κλύειν 63.

Κασάνδρα.

ὼ πόνοι, πόνοι πόλεως ὀλουμένας 'Αντιστρ. θ'.
'οπᾶν· ἰὼ πρόπυργοι θυσίαι πατρὸς
Ιολυκανεῖς βοτῶν ποιονόμων 64· ἄκος
.' οὐδὲν ἐπήρκεσαν 65,
ὸ μὴ πόλιν μὲν ὥσπερ οὖν ἔχει παθεῖν 66.
.γὼ δὲ θερμόνους τάχ' ἐν πέδῳ βαλῶ 67.

7. Ab ἀνύτομαι: *adolescebam alimentis.* 58. *Video mox vaticinatu-* . 59. *Quid sibi velit tam clarum quod, protulisti, oraculum.* 60. *Vel ιer aliquis intellexerit.* Pro vulgato νεογνὸς ἀνθρώπων μάθοι necessa- o scribendum erat νεογνὸς ἂν ἀνθρώπων μάθοι. 61. *Sed ego me sub prae- ɔrdiis cruento (*terroris*) morsu vulneratum sentio.* 62. Scilicet Σοῦ ɔεομένας: *cum tu flebilia miserandae calamitatis mala lamentaris*; .l (ἐπὶ) δυσαλγεῖ τύχᾳ μινυρὰ κακὰ θρεομένας: *miseranda calamitate ιi lamentantis flebilia mala.* 63. *Quae me audientem frangunt.* 64. *leu patris sacrificia antemurana, quae tot pecudes pascuarias ju- ιlarunt.* 65. *Attulerunt.* 66. Ordo est τὸ μὴ πόλιν μὲν παθεῖν (οὕ- ως) ὥσπερ οὖν ἔχει: *quo minus urbs ita affectata esset, ut vere est.* 7. Schiitz pro ἐμπέδῳ seu ἐν πέδῳ βαλῶ corrigit ἐμπέσω βόλῳ, at- ιe vertit *in terram profundam (calorem vitalem,* i. e. *sanguinem)*: ed fallitur in utroque; quia neque futurus verbi ἐμπίπτω umquam

Χορός.

Ἑπόμενα προτέροισι τάδ' ἐφημίσω 68. Ἀντιστρ. ι.
Καὶ τίς σε καὶ κακοφρονεῖν
Τίθησι δαίμων ὑπερβαρὴς ἐμπιτνῶν
Μελίζειν πάθη γοερὰ θανατοφόρα;
Τέρμα δ' ἀμηχανῶ 69.

Κασάνδρα.

Καὶ μὴν ὁ χρησμὸς οὐκέτ' ἐκ καλυμμάτων
Ἔσται δεδορκὼς 70, νεογάμου νύμφας δίκην 71.
Λαμπρὸς δ' ἔοικεν ἡλίου πρὸς ἀντολὰς
Πνέων ἐσῆξειν 72, ὥστε κύματος δίκην
Κλύζειν πρὸς αὐγὰς τοῦδε πήματος πολὺ
Μεῖζον 73· φρενώσω δ' οὐκέτ' ἐξ αἰνιγμάτων.
Καὶ μαρτυρεῖτε ξυνδρόμως ἴχνος κακῶν
Ῥινηλατούσῃ 74 τῶν πάλαι πεπραγμένων.

erit ἐμπίσω, sed ἐμπεσοῦμαι, neque βόλος *terram* significat, sed *jactum*. 68. *Addidisti*. 69. *Ecquis autem finis futurus sit, ignoro*. 70. *Jam vero oraculum meum*, s. *sermo propheticus non amplius e velamine prospiciet*. 71. *Recens nuptae instar*. Aeschylus respicit antiquum morem, quo novæ nuptae caput involutum erat flammeo, boni ominis causa, *ut perpetuo* (inquit Festus) *cum viro maneret*. Tertio die sine velamine prodeunti sponsæ dabantur munera, quæ inde ἀνακαλυπτήρια dicta sunt. 72. *Versus solis ortum flans irruet*. 73. Junctura verborum est: ὥστε πῆμα τοῦδε πήματος πολὺ μεῖζον, κύματος δίκην κλύζειν πρὸς αὐγὰς ἡλίου, *ut fluctus ritu hoc quae nunc est calamitate multo major adversus solem effervescat*. Vaticinia cum vento comparantur sereno, ut Zephyrus, quo vehementius irruente mare claro coelo versus orientem solem intumescit, ut undarum strepitus non audiri solum, sed oculis cerni possit, ita nunc ait Cassandra se clarius vaticinaturam, ut ingentes calamitatum fluctus, qui jam immineant, apertius a choro intelligantur. 74. Scilicet καὶ μαρτυρεῖτε ἐμοὶ ῥινηλατούσῃ.

ν γὰρ στέγην τήνδ' οὔποτ' ἐκλείπει χορὸς 75
μφθογγος, οὐκ εὔφωνος· οὐ γὰρ εὖ λέγει 76.
ιὶ μὴν πεπωκώς γ', ὡς θρασύνεσθαι πλέον,
ότειον αἷμα Κῶμος ἐν δόμοις μένει,
ίσπεμπτος, ἔξω ξυγγόνων Ἐριννύων 77.
μνοῦσι δ' ὕμνον δώμασι προσήμεναι
οώταρχον ἄτην 78· ἐν μέρει δ' ἀπέπτυσαν
ινὰς ἀδελφοῦ τῷ πατοῦντι δυσμενεῖς 79.
[μαρτον, ἢ θηρῶ τι 80 τοξότης τις ὥς;
[ψευδόμαντίς εἰμι θυροκόπος φλέδων 81;
ικμαρτύρησον προὐμόσας τό μ' εἰδέναι
.όγῳ παλαιὰς τῶν δ' ἁμαρτίας δόμων 82.

Χορός.

ιαὶ πῶς ἂν ὅρκου πῆγμα γενναίως παγὲν
Ιαιώνιον γένοιτο 83; θαυμάζω δέ σου,

5. *Chorus (furiarum).* 76. *Non enim fausta vociferatur.* 77. *Praeter tas vero cognatas furias, manet in aedibus (Pelopidarum) Comus felici omine huc missus, et sanguine quidem humano, ut ad au-endum promtior sit, inebriatus.* Sicut Schütz et nonnulli alii. Plu-s vero critici intelligunt *κῶμος* non quidem pro *Deo comessatio-um præside*, sed tantum pro *coeto*, et vertunt secundum ordinem quentis constructionis: *κῶμος ξυγγόνων ἐριννύων μένει ἐν δόμοις τοῦ-ις δύσπεμπτος ἔξω δόμων.* 78. *Canunt autem furiae aedibus assi-entes principem noxam (Myrtili caedem a Pelope patratam).* 79. cilicet *ἐν μέρει δ' ἀπέπτυσαν εὐνὰς ἀδελφοῦ δυσμενεῖς τῷ πατοῦντι αὐτὰς ατοῦντι ἀδελφῷ*: *vicissim vero abominatae sunt fratris (Atrei) to-um conjugalem conculcatum (a Thyeste,* qui Aeropen Atrei uxorem itiaverat) *infaustum* atque exitialem, propterea quod Atreus adulte-um diris modis ulciscebatur, liberorum ejus a se mactatorum carnes i comedendas praebens. 80. *An scopum attigi?* 81. *Nugatrix.* 82. *uin tu potius jure jurando mihi testare, me antiqua harum ae-ium piacula satis intelligere, ut vere eloqui possim.* 83. *Sed quid-am hic juramentum vel sanctissime juratum profuerit?* Nihil enim leo malis decedet, etiamsi nos te ea vere intellexisse juraverimus.

Πόντου πέραν τραφεῖσαν ἀλλόθρουν πόλιν 84,
Κυρεῖν 85 λέγουσαν, ὥσπερ εἰ παρεστάτεις.

Κασάνδρα.

Μάντις μ' Ἀπόλλων τῷδ' ἐπέστησεν τέλει 86
Προτοῦ μὲν αἰδὼς ἦν ἐμοὶ λέγειν τάδε 87.

Χορός.

Μῶν καὶ θεός περ ἱμέρῳ πεπληγμένος 88;

Κασάνδρα.

Ἁβρύνεται γὰρ πᾶς τις εὖ πράσσων πλέον.

Χορός.

* * * * * * * *

84. Pro κατ' ἀλλόθρουν πόλιν: *Miramur autem, te ultra mare educatam, in urbe, peregrina lingua utente, ita jam apud nos loqui, quasi illis rebus interfuisses.* Schütz opinatur, inter ἀλλόθρουν et πόλιν quaedam intercidisse, ita ut chorus dixerit: *Miramur te trans mare educatam, aliena lingua utentem, (tamen et Graecæ loqui, et de rebus in hac) urbe gestis ita dicere, quasi iis interfuisses.* 85. Κυρῶ idem quod τυγχάνω et εἰμί; h. l. verbum est auxiliarium, unde κυρεῖν λέγουσαν λέγειν. 86. *Huic muneri praefecit.* 87. Scilicet, pudebat me amoris Apollinis erga me mentionem facere; nunc vero pudorem exui, morti propinqua. 88. *Ain tu? an etiam Apollo, quamvis deus esset, tamen amore mortalis puellae ictus est?*

Κασάνδρα.

Ἀλλ' ἦν παλαιστὴς, κάρτ' ἐμοῦ πνέων χάριν 89.

Χορός.

Ἦ καὶ τέκνων εἰς ἔργον ἠλθέτον νόμῳ;

Κασάνδρα.

Ξυναινέσασα Λοξίαν ἐψευσάμην 90.

Χορός.

Ηδη τέχναισιν ἐνθέοις ᾑρημένη;

Κασάνδρα.

Ηδη πολίταις πάντ' ἐθέσπιζον πάθη.

Χορός.

Πῶς δῆτ' ἄνατος ἦσθα Λοξίου κότῳ 91;

89. Ordo est κάρτα πνέων χάριν ἐμοῦ: *multo laborans mea causa.* 90. Quaerenti choro, an etiam Apollini mariti jure concesserit, respondet Cassandra, se pollicitam quidem hoc esse deo, verum eum postea fraudatam. 91. *Sed quid tandem? An impunis mansisti ab Apollinis ira?* Hoc negat Cassandra, ajens, hanc poenam sibi fuisse ab Apolline constitutam, ut nemini ea, quae praediceret, persuaderet.

Ἴτυν Ἴτυν στένουσ' ἀμφιθαλῆ κακοῖς 47
Ἀηδὼν βίον.

Κασάνδρα.

Ἰὼ, ἰὼ, λιγείας ἀηδόνος μόρον 48. Ἀντίστρ. ζ'.
Παρέβαλον γάρ οἱ πτεροφόρον δέμας
Θεοὶ, γλυκὺν τ' αἰῶνα 49 κλαυμάτων ἄτερ
Ἐμοὶ δὲ μίμνει σχισμὸς ἀμφήκει δορὶ 50.

Χορός.

Πόθεν ἐπισσύτους 51 θεοφόρους τ' ἔχεις Ἀντιστρ. η'.
Ματαίους δύας 52,
Τά δ' ἐπιφόβῳ δυσφάτῳ κλαγγᾷ
Μελοτυπεῖς, ὁμοῦ τ' ὀρθίοις ἐν νόμοις 53;
Πόθεν ὅρους ἔχεις θεσπεσίας ὁδοῦ
Κακοῤῥήμονας 54;

Κασάνδρα.

Ἰὼ γάμοι, γάμοι Πάριδος ὀλέθριοι Στροφὴ θ'.
Φίλων· ἰὼ Σκαμάνδρου πάτριον ποτόν 55.
Τότε μὲν ἀμφὶ σὰς αἰόνας 56 τάλαιν

47. *(Per totam vitam) circumdatam malis.* 48. *Argutae, vocalis, philomelae sortem mihi narras;* quae ad meam comparata nimis invidenda est; *etenim* etc. 49. *Dulcemque vitam.* 50. *Ancipiti ferro.* 51. *Vehementer irruentes.* 52. *Angores.* 53. *Unde illud est, quod ista, terroris plena infaustaque voce, simul cum acutissima modulatione canis?* 54. *Quis tandem tibi male ominatam divinam viam definiit;* h. e. quis tibi male ominatorum carminum modos praecipit? ὅρα ὁδοῦ h. l. poetice, quemadmodum apud Pindar. Ol. 8. 92. ἐγείρ ἐπέων οἶμον λιγύν. 55. *Patria unda.* 56. *Juxta tuas ripas.*

νυτόμην 57 τροφαῖς.
ὶν δ' ἀμφὶ Κωκυτόν τε κἀχερουσίους
χθοὺς ἔοικα θεσπιῳδήσειν τάχα 58.

Χορός.

' τόδε τορὸν ἄγαν ἔπος ἐφημίσω 59,
ιογνὸς ἀνθρώπων μάθοι 60.
έπληγμαι δ' ὑπαὶ δήγματι φοινίῳ 61,
υσαλγεῖ τύχᾳ μινυρὰ κακὰ θρεομένας 62,
ραύματ' ἐμοὶ κλύειν 63.

Κασάνδρα.

ὼ πόνοι, πόνοι πόλεως ὀλουμένας 'Αντιστρ. θ'.
οπᾶν· ἰὼ πρόπυργοι θυσίαι πατρὸς
[ολυκανεῖς βοτῶν ποιονόμων 64· ἄκος
' οὐδὲν ἐπήρκεσαν 65,
ὸ μὴ πόλιν μὲν ὥσπερ οὖν ἔχει παθεῖν 66.
γὼ δὲ θερμόνους τάχ' ἐν πέδῳ βαλῶ 67.

. Ab ἀνύτομαι: *adolescebam alimentis.* 58. *Video mox vaticinatu-*. 59. *Quid sibi velit tam clarum quod, protulisti, oraculum.* 60. *Vel er aliquis intellexerit.* Pro vulgato νεογνὸς ἀνθρώπων μάθοι necessa- scribendum erat νεογνὸς ἂν ἀνθρώπων μάθοι. 61. *Sed ego me sub prae- rdiis cruento* (terroris) *morsu vulneratum sentio.* 62. Scilicet Σοῦ εομένας: *cum tu flebilia miserandae calamitatis mala lamentaris;* l (ἐπὶ) δυσαλγεῖ τύχᾳ μινυρὰ κακὰ θρεομένας: *miseranda calamitate i lamentantis flebilia mala.* 63. *Quae me audientem frangunt.* 64. *eu patris sacrificia antemurana, quae tot pecudes pascuarias ju- ılarunt.* 65. *Attulerunt.* 66. Ordo est τὸ μὴ πόλιν μὲν παθεῖν (οὐ- νς) ὥσπερ οὖν ἔχει: *quo minus urbs ita affectata esset, ut vere est.* 7. Schiitz pro ἐμπέδῳ seu ἐν πέδῳ βαλῶ corrigit ἐμπέσω βόλῳ, at- ue vertit *in terram profundam (calorem vitalem, i. e. sanguinem);* ed fallitur in utroque; quia neque futurus verbi ἐμπίπτω umquam

Χορός.

Ἑπόμενα προτέροισι τάδ' ἐφημίσω 68. *Ἀντιστρ. ι.*
Καὶ τίς σε καὶ κακοφρονεῖν
Τίθησι δαίμων ὑπερβαρὴς ἐμπιτνῶν
Μελίζειν πάθη γοερὰ θανατοφόρα;
Τέρμα δ' ἀμηχανῶ 69.

Κασάνδρα.

Καὶ μὴν ὁ χρησμὸς οὐκέτ' ἐκ καλυμμάτων
Ἔσται δεδορκὼς 70, νεογάμου νύμφας δίκην 71.
Λαμπρὸς δ' ἔοικεν ἡλίου πρὸς ἀντολὰς
Πνέων ἐσήξειν 72, ὥστε κύματος δίκην
Κλύζειν πρὸς αὐγὰς τοῦδε πήματος πολὺ
Μεῖζον 73· φρενώσω δ' οὐκέτ' ἐξ αἰνιγμάτων.
Καὶ μαρτυρεῖτε ξυνδρόμως ἴχνος κακῶν
Ῥινηλατούσῃ 74 τῶν πάλαι πεπραγμένων.

erit ἐμπέσω, sed ἐμπεσοῦμαι, neque βόλος *terram* significat, sed *jactum*. 68. *Addidisti*. 69. *Ecquis autem finis futurus sit, ignoro*. 70. *Jam vero oraculum meum*, s. *sermo propheticus non amplius e velamine prospiciet*. 71. *Recens nuptae instar*. Aeschylus respicit antiquum morem, quo novæ nuptae caput involutum erat flammeo. boni ominis causa, *ut perpetuo* (inquit Festus) *cum viro maneret*. Tertio die sine velamine prodeunti sponsæ dabantur munera, quae inde ἀνακαλυπτήρια dicta sunt. 72. *Versus solis ortum flans irruet*. 73. Junctura verborum est: *ὥστε πῆμα τοῦδε πήματος πολὺ μεῖζον, κύματος δίκην κλύζειν πρὸς αὐγὰς ἡλίου*, *ut fluctus ritu hoc quae nunc est calamitate multo major adversus solem effervescat*. Vaticinia cum vento comparantur sereno, ut Zephyrus, quo vehementius irruente mare claro coelo versus orientem solem intumescit, ut undarum strepitus non audiri solum, sed oculis cerni possit, ita nunc ait Cassandra se clarius vaticinaturam, ut ingentes calamitatum fluctus, qui jam immineant, apertius a choro intelligantur. 74. Scilicet καὶ μαρτυρεῖτε ἐμοὶ ῥινηλατούσῃ.

ν γὰρ στέγην τήνδ' οὔποτ' ἐκλείπει χορὸς 75
μφθογγος, οὐκ εὔφωνος· οὐ γὰρ εὖ λέγει 76.
ιὶ μὴν πεπωκώς γ', ὡς θρασύνεσθαι πλέον,
ότειον αἷμα Κῶμος ἐν δόμοις μένει,
ύσπεμπτος, ἔξω ξυγγόνων Ἐριννύων 77.
μνοῦσι δ' ὕμνον δώμασι προσήμεναι
ρώταρχον ἄτην 78· ἐν μέρει δ' ἀπέπτυσαν
νὰς ἀδελφοῦ τῷ πατοῦντι δυσμενεῖς 79.
μαρτον, ἢ θηρῶ τι 80. τοξότης τις ὥς;
ψευδόμαντίς εἰμι θυροκόπος φλέδων 81;
κμαρτύρησον προὐμόσας τό μ' εἰδέναι
όγῳ παλαιὰς τῶν δ' ἁμαρτίας δόμων 82.

Χορός.

αὶ πῶς ἂν ὅρκου πῆγμα γενναίως παγὲν
αιώνιον γένοιτο 83; θαυμάζω δέ σου,

i. *Chorus (furiarum).* 76. *Non enim fausta vociferatur.* 77. *Praeter tas vero cognatas furias, manet in aedibus (Pelopidarum) Comus felici omine huc missus, et sanguine quidem humano, ut ad au- ndum promtior sit, inebriatus.* Sicut Schütz et nonnulli alii. Plu- s vero critici intelligunt κῶμος non quidem pro *Deo comessatio- um præside*, sed tantum pro *coeto*, et vertunt secundum ordinem quentis constructionis: κῶμος ξυγγόνων ἐριννύων μένει ἐν δόμοις τού- ς δύσπεμπτος ἔξω δόμων. 78. *Canunt autem furiae aedibus assi- ntes principem noxam (Myrtili caedem a Pelope patratam).* 79. ilicet ἐν μέρει δ' ἀπέπτυσαν εὐνὰς ἀδελφοῦ δυσμενεῖς τῷ ἐκείνῳ αὐτὰς πατοῦντι ἀδελφῷ: *vicissim vero abominatae sunt fratris (Atrei) to- um conjugalem conculcatum (a Thyeste,* qui Aeropen Atrei uxorem tiaverat) *infaustum* atque exitialem, propterea quod Atreus adulte- m diris modis ulciscebatur, liberorum ejus a se mactatorum carnes comedendas praebens. 80. *An scopum attigi?* 81. *Nugatrix.* 82. *uin tu potius jure jurando mihi testare, me antiqua harum ae- ium piacula satis intelligere, ut vere eloqui possim.* 83. *Sed quid- am hic juramentum vel sanctissime juratum profuerit?* Nihil enim leo malis decedet, etiamsi nos te ea vere intellexisse juraverimus.

Πόντου πέραν τραφεῖσαν ἀλλόθρουν πόλιν 84,
Κυρεῖν 85 λέγουσαν, ὥσπερ εἰ παρεστάτεις.

Κασάνδρα.

Μάντις μ' Ἀπόλλων τῷδ' ἐπέστησεν τέλει 86
Προτοῦ μὲν αἰδὼς ἦν ἐμοὶ λέγειν τάδε 87.

Χορός.

Μῶν καὶ θεός περ ἱμέρῳ πεπληγμένος 88;

Κασάνδρα.

Ἁβρύνεται γὰρ πᾶς τις εὖ πράσσων πλέον.

Χορός.

* * * * * * * *

84. Pro κατ' ἀλλόθρουν πόλιν: *Miramur autem, te ultra mare educatam, in urbe, peregrina lingua utente, ita jam apud nos loqui, quasi illis rebus interfuisses.* Schütz opinatur, inter ἀλλόθρουν et πόλιν quaedam intercidisse, ita ut chorus dixerit: *Miramur te trans mare educatam, aliena lingua utentem, (tamen et Graecæ loqui, et de rebus in hac) urbe gestis ita dicere, quasi iis interfuisses.* 85. Κυρῶ idem quod τυγχάνω et εἰμί; h. l. verbum est auxiliarium, unde κυρεῖν λέγουσαν λέγειν. 86. *Huic muneri praefecit.* 87. Scilicet, pudebat me amoris Apollinis erga me mentionem facere; nunc vero pudorem exui, morti propinqua. 88. *Ain tu? an etiam Apollo, quamvis deus esset, tamen amore mortalis puellae ictus est?*

Κασάνδρα.

Ἀλλ' ἦν παλαιστὴς, κάρτ' ἐμοῦ πνέων χάριν 89.

Χορός.

Ἦ καὶ τέκνων εἰς ἔργον ἤλθετον νόμῳ;

Κασάνδρα.

Ξυναινέσασα Λοξίαν ἐψευσάμην 90.

Χορός.

Ηδη τέχναισιν ἐνθέοις ᾑρημένη;

Κασάνδρα.

Ἤδη πολίταις πάντ' ἐθέσπιζον πάθη.

Χορός.

Πῶς δῆτ' ἄνατος ἦσθα Λοξίου κότῳ 91;

89. Ordo est κάρτα πνέων χάριν ἐμοῦ: *multo laborans mea causa.* 90. Quaerenti choro, an etiam Apollini mariti jure concesserit, respondet Cassandra, se pollicitam quidem hoc esse deo, verum eum postea fraudatam. 91. *Sed quid tandem? An impunis mansisti ab Apollinis ira?* Hoc negat Cassandra, ajens, hanc poenam sibi fuisse ab Apolline constitutam, ut nemini ea, quae praediceret, persuaderet.

Κασάνδρα.

Ἔπειθον οὐδὲν οὐδὲν, ὡς τάδ' ἤμπλακον.

Χορός.

Ἡμῖν γε μὲν δὴ πιστὰ θεσπίζειν δοκεῖς.

Κασάνδρα.

Ἰοὺ, ἰοὺ, ὢ ὢ κακά.
Ὑπ' αὖ με δεινὸς ὀρθομαντείας πόνος
Στροβεῖ 92, ταράσσων φροιμίοις ἐφημίοις 93.
Ὁρᾶτε τούσδε τοὺς δόμοις ἐφημένους 94.
Νέους, ὀνείρων προσφερεῖς μορφώμασιν 95.
Παῖδες θανόντες ὥσπερεὶ πρὸς τῶν φίλων 96,
Χεῖρας κρεῶν πλήθοντες οἰκείας βορᾶς,
Ξὺν ἐντέροις τε σπλάγχν', ἐποίκτιστον γέμος 97,
Πρέπουσ' 98 ἔχοντες, ὧν πατὴρ 99 ἐγεύσατο.
Ἐκ τῶν δε 100 ποινάς φημι βουλεύειν 101 τινὰ
Λέοντ' ἄναλκιν ἐν λέχει 102 στροφώμενον

92. *Circumagit.* 93. Schiitz rectius legendum opinatur, φροιμίοις εὐφημίαις, *præludantibus querelis*, pertinet ad illas exclamationes ἰοὺ ἰοὺ, etc. qui furoris impetum antecedebant. Εὐφημίαις autem olim per antiphrasin pro *querelis* s. *lamentationibus* positum fuisse, docet Hesychius. 94. *Aedibus (Atrei) assidentes.* 95. *Somniorum spectris similes.* 96. Quasi pueri illi mactati ab amicis *(ab Atreo) implent manus carnium domestico cibo,* h. e. manibus tenent offas carnium, quas Atreus propinquis parenti præsertim comedendas praebuit. 97. *Miserabile ferculum.* 98. *Ostentant.* 99. Scilicet Θυέστης ὁ πατὴρ αὐτῶν. 100. *Inde igitur fit.* 101. *Ut meditetur ultionem,* 102. Scil. ἐν λέχει Ἀγαμέμνονος.

Οἰκουρὸν, οἴμοι, τῷ μολόντι δεσπότῃ
Ἐμῷ 103· φέρειν γὰρ 104 χρὴ τὸ δούλιον ζυγόν·
Νεῶν δ' ἔπαρχος Ἰλίου τ' ἀναστάτης
Οὐκ οἶδεν οἷα 105 γλῶσσα μισητῆς κυνὸς
Λέξασα, κἀκτείνασα φαιδρόνους, δίκην
Ἄτης λαθραίου 106, τεύξεται κακῇ τύχῃ 107.
Τοιαῦτα τολμᾷ· θῆλυς ἄρσενος φονεύς
Ἐστιν. Τί νιν καλοῦσα δυσφιλὲς δάκος 108,
Τύχοιμ' ἂν 109; ἀμφίσβαιναν, ἢ Σκύλλαν τινὰ
Οἰκοῦσαν ἐν πέτραισι, ναυτίλων βλάβην,
Θύουσαν ᾅδου μητέρ', ἄσπονδόν τ' ἀρὰν
Φίλοις πνέουσαν 110; ὡς δ' ἐπωλολύξατο
Ἡ παντότολμος, ὥσπερ ἐν μάχης τροπῇ 111!
Δοκεῖ δὲ χαίρειν νοστίμῳ σωτηρίᾳ 112!
Καὶ τῶν δ' ὅμοιον 113 εἴ τι μὴ πείθω, ... τί γάρ;
Τὸ μέλλον ἥξει· καὶ σύ μ' ἐν τάχει παρὼν
Ἄγαν γ' ἀληθόμαντιν οἰκτείρας ἐρεῖς.

Χορός.

Τὴν μὲν Θυέστου δαῖτα παιδίων κρεῶν
Ξυνῆκα καὶ πέφρικα καὶ φόβος μ' ἔχει,

103. *Venienti domino meo.* Hic dativus casus ad verbum βουλεύειν refertur. 104. Scilicet (*domino meo, inquam*) *nam* etc. 105. Οἷα refertur ad τεύξεται: *qualia paratura sit.* 106. *Cum tam multa diceret et hilaritatis specie blandiens exsequeretur* (κἀκτείνασα pro καὶ ἐκτείνασα), *Ates cujusdam clandestinae ritu.* 107. *Infeliciter.* 108. *Invisum illud monstrum.* 109. Id est, *vere appellaverim.* 110. *Utpote quae Orci matri sacrificet, et implacabiles divas amicis spiret.* 111. *Tanquam victoria potita!* 112. *Ob felicem mariti reditum.* 113. Abreschius supplet ἐστὶ, q. d. *perinde est, si non persuadeam.* Verius tamen fortasse ὅμοιον, ut dicit Schiitz, int. ὁμοίως, edapodosin post πείθω reticeri dicas. *Et horum quidem si quid similiter (ut alias)*

Κλύοντ' ἀληθῶς οὐδὲν ἐξηκασμένα 114.
Τὰ δ' ἄλλ' ἀκούσας, ἐκ δρόμου πεσὼν τρέχω 115.

Κασάνδρα.

'Αγαμέμνονός σέ φημ' ἐπόψεσθαι μόρον.

Χορός.

Εὔφημον 116, ὦ τάλαινα, κοίμησον στόμα.

Κασάνδρα.

'Αλλ' οὔτι Παιὼν τῷ δ' ἐπιστατεῖ λόγῳ 117.

Χορός.

Οὐκ εἴπερ ἔσται 118 γ'· ἀλλὰ μὴ γένοιτό πως.

Κασάνδρα.

Σὺ μὲν κατεύχει 119, τοῖς δ' ἀποκτείνειν μέλει 120.

non persuadeam (sc. *nihil mea refert*). *Quid enim? Venient futura. Tuque praesens me cito cum miseratione nimis veram vatem fuisse dices*. Adjecto οἰκτείρας pedetentim ad suam ipsius caedem praedicendam accedit. 114. Scilicet κλύοντα σοῦ λεγούσης ἀληθῶς οὐδὲν ἐξηκασμένα; ἐξηκασμένα attice pro ἐξεικασμένα: *ficta, non ex conjectura prolata*. 115. *Prorsus e cursu devius erro*; h. e. *de statu mentis dejectus sum, ut, quid cogitem, nesciam*. 116. Pro δύσφημον per antiphrasin: *mala ominata verba fundentem linguam o misera coerce*. 117. (*Quid coerceam?*) *Non enim est, qui iis, quae dico* (*eventura esse*) *medelam afferat*. 118. Scilicet εἴπερ ἔσται ἃ λέγεις. 119. Attice pro κατεύχῃ: *tu quidem* (*illam calamitatem*) *deprecaris*. 120. Scilicet Κλυταιμνήστρᾳ δὲ καὶ Αἰγίσθῳ μέλει τὸν βασιλέα ἀπο-

Χορός.

Τίνος πρὸς ἀνδρὸς τοῦτ' ἄγος πορσύνεται 121;

Κασάνδρα.

Ἦ κάρτα γὰρ παρεσκόπεις χρησμῶν ἐμῶν 122.

Χορός.

Τοῦ γὰρ τελοῦντος οὐ ξυνῆκα μηχανήν.

Κασάνδρα.

Καὶ μὴν ἄγαν γ' Ἕλλην' ἐπίσταμαι φάτιν.

Χορός.

Καὶ γὰρ τὰ πυθόκραντα· δυσμαθῆ δ' ὅμως 123.

Κασάνδρα.

Παπαῖ, οἷον τὸ πῦρ ἐπέρχεται δέ μοι;
Ὀτοτοῖ, Λυκεῖ' Ἄπολλον· οἴ ἐγὼ, ἐγώ.
Αὕτη δίπους λέαινα 124 συγκοιμωμένη
Λύκῳ 125, λέοντος εὐγενοῦς 126 ἀπουσίᾳ,

κτενεῖν. 121. *Facinus patraretur.* 122. *Multum a vero oraculorum meorum sensu aberrasti.* 123. Chorus non negat Cassandram oraculorum (haec enim sunt πυθόκραντα) apprime peritam esse, nihilo tamen secius obscura sibi contendit ejus vaticinia. 124. Sc. Clytaemnestra. 125. Lupus hic dicitur Aegisthus, ut insidiosus et tenebrio. 126. *Generosi*: quo tempore maritum Troja detinebat.

Κτενεῖ με τὴν τάλαιναν· ὡς δὲ φάρμακον
Τεύχουσα κἀμοῦ μισθὸν ἐνθήσει κότῳ 127.
Ἐπεύχεται θήγουσα φωτὶ φάσγανον,
Ἐμῆς ἀγωγῆς ἀντιτίσασθαι φόνον 128.
Τί δῆτ' ἐμαυτῆς καταγέλωτ' 129 ἔχω τάδε,
Καὶ σκῆπτρα 130, καὶ μαντεῖα περὶ δέρῃ στέφη 131;
Σφὲ μὲν πρὸ μοίρας τῆς ἐμῆς διαφθερῶ.
Ἴτ' ἐς φθόρον πεσόντ'· ἀγαθὰ δ' ἀμείψομαι 132.
Ἄλλην τιν' ἄταις ἀντ' ἐμοῦ πλουτίζετε 133.
Ἰδοὺ δ' Ἀπόλλων αὐτὸς ἐκδύων ἐμὲ
Χρηστηρίαν ἐσθῆτ'. Ἐπώπτευσας δέ με
Κἀν τοῖσδε κόσμοις καταγελωμένην μετὰ
Φίλων, ὑπ' ἐχθρῶν, οὐ διχορρόπως μάτην 134.
Καλουμένη δὲ, φοιτὰς ὡς ἀγύρτρια 135,
Πτωχὸς, τάλαινα, λιμόθνης ἠνεσχόμην.
Καὶ νῦν ὁ μάντις μάντιν ἐκπράξας 136 ἐμὲ,
Ἀπήγαγ' ἐς τοιάσδε θανασίμους τύχας 137.

127. *Et quasi medicamentum parans mei quoque mercedem*, i. e., meae quoque caedis fructum, *imponet irae inveteratae*; nimirum se placari non aliter posse existimans, nisi me quoque morti dederit. 128. *Gloriatur enim, dum in maritum gladium acuit, se ei, propterea quod me (pellicem) adduxerit, caedem retribuere.* 129. Scilicet ὡς καταγέλωτα ἐμαυτῆς. 130. *Sceptra*; scipionem intellige e lauro, qualem gestare vates soliti. 131. *Et fatidicas circa collum corollas?* Cur eximius Bellotus in laudata Italica Aeschyli versione intelligit τὸ περὶ δέρῃ, *intorno alle tempie*? δέρη hercle, *collum* significat, et doctus Paschalius aliique monuere, *corollas caput manus et collum circumdare*, quod præsertim vatum erat. 132. *Bona enim (qualia mihi attulistis) referam.* 133. *Aliam jam (virginem aut mulierem) mei vice ditate*, i. e. damno afficite. 134. *Vidisti autem me, o Apollo; in his ornamentis irrisam inter amicos, cum ab hostibus obsessi essent, quamquam haud ambiguum est, istum visum frustra fuisse*, neque indignam, quae ab iis riderer. 135. *Ego vero interim oberrans sicut vagabunda circulatrix.* 136. *Ulciscens.* 137. *In hanc mortiferam calamitatem.*

Βωμοῦ πατρῴου δ' ἀντ' ἐπίξηνον μένει,
Θερμὸν κοπείσης φοινίῳ προσφάγματι 138.
Οὐ μὴν ἄτιμοί γ' ἐκ Θεῶν 139 τεθνήξομεν.
Ἥξει γὰρ ἡμῶν ἄλλος αὖ τιμάορος 140,
Μητροκτόνον φίτυμα, ποινάτωρ πατρός 141.
Φυγὰς δ' ἀλήτης, τῆσδε γῆς ἀπόξενος,
Κάτεισιν, ἄτας τάσδε θριγκώσων φίλοις 142,
Ἄξει νιν ὑπτίασμα κειμένου πατρός 143.
Ὀμώμοται γὰρ ὅρκος, ἐκ Θεῶν μέγας.
Τί δῆτ' ἐγὼ κάτοικος 144 ὧδ' ἀναστένω;
Ἐπεὶ τὸ πρῶτον εἶδον Ἰλίου πόλιν
Πράξασαν, ὡς ἔπραξεν 145, οἱ δ' εἶχον πόλιν
Οὕτως ἀπαλλάσσουσιν ἐν Θεῶν κρίσει 146,
Ἰοῦσα κἀγὼ τλήσομαι τὸ κατθανεῖν.
Ἅδου πύλας 147 δὲ τάς δ' ἐγὼ προσεννέπω,
Ἐπεύχομαι δὲ καιρίας πληγῆς τυχεῖν,
Ὡς ἀσφάδαστος, αἱμάτων εὐθνησίμων
Ἀπορρυέντων, ὄμμα συμβάλω τόδε.

138. *Paternae autem arae loco truncus me culinarius manet (qui) calidus (fiet) caesae sanguinaria caede.* Nempe truncum illum cruore respersum iri præsagit. 139. *Inultae a diis.* 140. *Ultor (Orestes).* 141. *Filius matricida, paternæ caedis vindex.* 142. *Procul ab hac terra hospes, accedet, hasce calamitates amicis finiturus.* Θριγκοὶ sunt domus vel muri pinnacula sive pinnae; ita θριγκόω est coronam vel fastigium aedificio imponere. Revera enim Orestes coronidem calamitatibus Pelopidarum imposuit, facinusque ab eo patratum ultimum erat istius domus infortunium. 143. *Adducet autem eum jacentis patris resupinatio;* h. e. caede patris audita domum properabit. 144. *Hic ante aedes.* 145. *Agentem sicut egerit.* 146. Pro τοὺς δ' ἔχοντας πόλιν οὕτως ἀπαλλάσσοντας ἐν θεῶν κρίσει: *eos autem qui civitatem obtinuerunt, talem exitum habentes deorum arbitrio.* 147. Gravi metaphora sic appellat ædium Atridarum fores, utpote in quibus mortem obitura erat.

Χορός.

Ὦ πολλὰ μὲν τάλαινα, πολλὰ δ' αὖ σοφὴ
Γύναι· μακρὰν ἔτεινας. Εἰ δ' ἐτητύμως
Μόρον τὸν αὐτῆς 148· οἶσθα, πῶς, θεηλάτου
Βοὸς δίκην, πρὸς βωμὸν εὐτόλμως πατεῖς;

Κασάνδρα.

Οὐκ ἔστ' ἄλυξις, ὦ ξένοι, χρόνου πλέων 149.

Χορός.

Ὁ δ' ὕστατός γε τοῦ χρόνου πρεσβεύεται 150.

Κασάνδρα.

Ἥκει τόδ' ἦμαρ· σμικρὰ κερδανῶ φυγῇ.

Χορός.

Ἀλλ' ἴσθι τλήμων οὖσ' ἀπ' εὐτόλμου φρενός.

Κασάνδρα.

Ἀλλ' εὐκλεῶς τοι κατθανεῖν χάρις βροτῷ 151.

148. Pro σεαυτῆς: *tui ipsius.* 149. *Non magis est auxilii ac salutis, quam temporis (ad elabendum) copia.* 150. *Attamen qui postremus est, aliquid certe a tempore lucratur.* 151. *Gratum est mortali.*

Χορός.

Οὐδεὶς ἀκούει ταῦτα τῶν εὐδαιμόνων 152.

Κασάνδρα.

Ἰὼ, πάτερ, σοῦ, τῶν τε γενναίων τέκνων.

Χορός.

Τί δ᾽ ἐστὶ χρῆμα, τίς σ᾽ ἀποστρέφει φόβος;

Κασάνδρα.

Φεῦ, Φεῦ.

Χορός.

Τί τοῦτ᾽ ἔφευξας; εἴ τι μὴ φρενῶν στύγος 153.

Κασάνδρα.

Φόνον δόμοι πνέουσιν αἱματοσταγῆ.

Χορός.

Καὶ πῶς τόδ᾽ ὄζει θυμάτων ἐφεστίων 154;

152. H. e. qui beati et fortunati sunt, valde hoc decoris genus (εὐκλεῶς κατθανεῖν *decore mori*) deprecantur, eoque se libenter carere fatentur 153. *Quare pheu exclamas? nisi sit aliquid, quod averseris, quod tibi nauseam faciat.* 154. Vel sic interpungendum: καὶ πῶς: τόδ᾽ ὄζει θυμάτων ἐφεστίων; *Et quomodo tandem? Num forte hic odor* afflatur ex hostiis ad focum caesis; vel sic. καὶ πῶς

Κασσάνδρα.

Ὅμοιος ἀτμὸς, ὥσπερ ἐκ τάφου, πρέπει 155.

Χορός.

Οὐ Σύριον ἀγλάϊσμα δώμασιν λέγεις 156.

Κασσάνδρα.

Ἀλλ' εἶμι κἀν δόμοισι κωκύσουσ' ἐμὴν
Ἀγαμέμνονός τε μοῖραν. Ἀρκείτω βίος.
Ἰὼ, ξένοι.
Οὔτοι δυσοίζω, θάμνον ὡς ὄρνις, φόβῳ,
Ἀλλ' ὡς θανούσῃ μαρτυρεῖτέ μοι τόδε,
Ὅταν γυνὴ γυναικὸς ἀντ' ἐμοῦ θάνῃ,
Ἀνήρ τε δυσδάμαρτος ἀντ' ἀνδρὸς πέσῃ 157.
Ἐπιξενοῦμαι ταῦτα δ' ὡς θανουμένη 158.

τόδ' ὄζει θυμάτων ἐφεστίων, *ac nescio quomodo hoc olet victimas ad focum caesas.* Ait Schiitz. 155. *Existit* seu *apparet.* 156. *Pessimum odorem narras, haud similem unguento Syrio.* 157. *Verum mihi hoc, ut jam jam moriturae, testamini*, me scilicet intrepide ad mortem subeundam domum hanc intrasse, *quando mulier (Clytaemestra) pro (me) muliere mortua fuerit, et vir (Aegisthus) pro viro (Agamemnone) infaustum conjugium adepto ceciderit.* δυσδάμαρτος, sunt qui pro nominativo accipiant et ad Aegisthum referant. Verius autem genitivus habetur a forma δυσδάμαρ, ut Agamemnonis epitheton sit. 158. *Haec dona hospitalia aufero.* Schiitz vero mavult: *Et haec equidem (hasces, quae inimicis meis impendent, poenas) tanquam dona hospitalia accipio moritura;* aeque mihi haec moriturae grata sunt, ac hospiti munera, quae ei offeruntur. Videbatur enim ipsi pro θανούσῃ legendum μεθούσῃ in versu Ἀλλ' ὡς θανούσῃ μαρτυρεῖτέ μοι τόδε: *quin potius* vos me illud bene intellexisse ac praevidisse *testamini, quando mulier pro me muliere (ad mortem meam ulci-*

Χορός.

Ὦ τλῆμον, οἰκτείρω σε θεσφάτου μόρου.

Κασάνδρα.

Ἅπαξ ἔτ' εἰπεῖν ῥῆσιν ἢ θρῆνον θέλω
Ἐμὸν τὸν αὐτῆς. Ἡλίῳ δ' ἐπεύχομαι
Πρὸς ὕστατον φῶς, τοῖς ἐμοῖς τιμαόροις
Ἐχθροὺς φονεῖς τ' ἐμοὺς δίκην τίνειν ἐμοῦ,
Δούλης θανούσης εὐμαροῦς χειρώματος 159.
„ Ἰὼ βρότεια πράγματ'! εὐτυχοῦντα μὲν
„ Σκιά τις ἀντρέψει ἄν, εἰ δὲ δυστυχῆ,
„ Βολαῖς ὑγρώσσων σπόγγος ὤλεσε γραφὴν 160.
Καὶ ταῦτ' ἐκείνων μᾶλλον οἰκτείρω πολύ 161.

scendam) occiderit, virque pro viro, quem uxor perdidit, occubuerit. 159. *Solem autem, dum ultimam ejus lucem adspicio, supplex invoco, ut inimici mei et percussores ultoribus meis poenas luant mei, hoc est, ancillae facili negotio interemtae.* 160. *Sin adversae fuerint, madida, quae injecta fuerit, spongia scripturam delet;* h. e. adversitatis adeo facile oblivisci solent homines, ut ejus memoria, tanquam scriptura spongia deleta, prorsus evanescat. 161. *Atque haec equidem multo magis quam illa misereor;* nempe quia, altior si esset infortuniorum memoria, melius iis ad sapientiam animis informandam homines uterentur; nunc ne damnis quidem sapere discunt, quae tam celeriter obliviscuntur. Miserabilior igitur Cassandrae videtur in hominibus cita malorum oblivio, quam bonae fortunae fragilitas; qua quidem sententia nihil gravius ac sublimius esse potest, nec fatidica virgine ad mortem abeunte dignius.

Κασάνδρα.

Ἔπειθον οὐδὲν οὐδὲν, ὡς τάδ' ἤμπλακον.

Χορός.

Ἡμῖν γε μὲν δὴ πιστὰ θεσπίζειν δοκεῖς.

Κασάνδρα.

Ἰοὺ, ἰοὺ, ὢ ὢ κακά.
Ὑπ' αὖ με δεινὸς ὀρθομαντείας πόνος
Στροβεῖ 92, ταράσσων φροιμίοις ἐφημίοις 93.
Ὁρᾶτε τούσδε τοὺς δόμοις ἐφημένους 94.
Νέους, ὀνείρων προσφερεῖς μορφώμασιν 95.
Παῖδες θανόντες ὥσπερεὶ πρὸς τῶν φίλων 96,
Χεῖρας κρεῶν πλήθοντες οἰκείας βορᾶς,
Σὺν ἐντέροις τε σπλάγχν', ἐποίκτιστον γέμος 97,
Πρέπουσ' 98 ἔχοντες, ὧν πατὴρ 99 ἐγεύσατο.
Ἐκ τῶν δε 100 ποινάς φημι βουλεύειν 101 τινὰ
Λέοντ' ἄναλκιν ἐν λέχει 102 στροφώμενον

92. *Circumagit.* 93. Schiitz rectius legendum opinatur, φροιμίοις εὐφημίαις, *præludentibus querelis*, pertinet ad illas exclamationes ἰοὺ ἰοὺ, etc. qui furoris impetum antecedebant. Εὐφημίαις autem olim per antiphrasin pro *querelis* s. *lamentationibus* positum fuisse, docet Hesychius. 94. *Aedibus (Atrei) assidentes.* 95. *Somniorum spectris similes.* 96. Quasi pueri illi mactati ab amicis *(ab Atreo) implent manus carnium domestico cibo*, h. e. manibus tenent offas carnium, quas Atreus propinquis parenti praesertim comedendas praebuit. 97. *Miserabile ferculum.* 98. *Ostentant.* 99. Scilicet Θυέστης ὁ πατὴρ αὐτῶν. 100. *Inde igitur fit.* 101. *Ut meditetur ultionem.* 102. Scil. ἐν λέχει Ἀγαμέμνονος.

Οἰκουρὸν, οἴμοι, τῷ μολόντι δεσπότῃ
Ἐμῷ 103· φέρειν γὰρ 104 χρὴ τὸ δούλιον ζυγόν·
Νεῶν δ' ἔπαρχος Ἰλίου τ' ἀναστάτης
Οὐκ οἶδεν οἷα 105 γλῶσσα μισητῆς κυνὸς
Λείξασα, κἀκτείνασα φαιδρόνους, δίκην
Ἄτης λαθραίου 106, τεύξεται κακῇ τύχῃ 107.
Τοιαῦτα τολμᾷ· θῆλυς ἄρσενος φονεὺς
Ἐστιν. Τί νιν καλοῦσα δυσφιλὲς δάκος 108,
Τύχοιμ' ἂν 109; ἀμφίσβαιναν, ἢ Σκύλλαν τινὰ
Οἰκοῦσαν ἐν πέτραισι, ναυτίλων βλάβην,
Θύουσαν ᾅδου μητέρ', ἄσπονδόν τ' ἀρὰν
Φίλοις πνέουσαν 110; ὡς δ' ἐπωλολύξατο
Ἡ παντότολμος, ὥσπερ ἐν μάχης τροπῇ 111!
Δοκεῖ δὲ χαίρειν νοστίμῳ σωτηρίᾳ 112!
Καὶ τῶν δ' ὅμοιον 113 εἴ τι μὴ πείθω, ... τί γάρ;
Τὸ μέλλον ἥξει· καὶ σύ μ' ἐν τάχει παρὼν
Ἄγαν γ' ἀληθόμαντιν οἰκτείρας ἐρεῖς.

Χορός.

Τὴν μὲν Θυέστου δαῖτα παιδίων κρεῶν
Ξυνῆκα καὶ πέφρικα καὶ φόβος μ' ἔχει,

103. *Venienti domino meo.* Hic dativus casus ad verbum βουλεύειν refertur. 104. Scilicet (*domino meo, inquam*) *nam* etc. 105. Οἷα refertur ad τεύξεται: *qualia paratura sit.* 106. *Cum tam multa diceret et hilaritatis specie blandiens exsequeretur* (κἀκτείνασα pro καὶ ἐκτείνασα), *Ates cujusdam clandestinae ritu.* 107. *Infeliciter.* 108. *Invisum illud monstrum.* 109. Id est, *vere appellaverim.* 110. *Utpote quae Orci matri sacrificet, et implacabiles divas amicis spiret.* 111. *Tanquam victoria potita!* 112. *Ob felicem mariti reditum.* 113. Abreschius supplet ἐστί, q. d. *perinde est, si non persuadeam.* Verius tamen fortasse ὅμοιον, ut dicit Schiitz, int. ὁμοίως, edapodosin post πείθω reticeri dicas. *Et horum quidem si quid similiter (ut alias)*

Κλύοντ' ἀληθῶς οὐδὲν ἐξῃκασμένα 114.
Τὰ δ' ἄλλ' ἀκούσας, ἐκ δρόμου πεσὼν τρέχω 115.

Κασάνδρα.

Ἀγαμέμνονός σέ φημ' ἐπόψεσθαι μόρον.

Χορός.

Εὔφημον 116, ὦ τάλαινα, κοίμησον στόμα.

Κασάνδρα.

Ἀλλ' οὔτι Παιὼν τῷ δ' ἐπιστατεῖ λόγῳ 117.

Χορός.

Οὐκ εἴπερ ἔσται 118 γ'· ἀλλὰ μὴ γένοιτό πως.

Κασάνδρα.

Σὺ μὲν κατεύχει 119, τοῖς δ' ἀποκτείνειν μέλει 120.

non persuadeam (sc. *nihil mea refert*). *Quid enim? Venient futura. Tuque praesens me cito cum miseratione nimis veram vatem fuisse dices.* Adjecto οἰκτείρας pedetentim ad suam ipsius caedem praedicendam accedit. 114. Scilicet κλύοντα σοῦ λεγούσης ἀληθῶς οὐδὲν ἐξῃκασμένα; ἐξῃκασμένα attice pro ἐξεικασμένα: *ficta, non ex conjectura prolata.* 115. *Prorsus e cursu devius erro;* h. e. *de statu mentis dejectus sum, ut, quid cogitem, nesciam.* 116. Pro δύσφημον per antiphrasin: *mala ominata verba fundentem linguam o misera coerce.* 117. (*Quid coerceam?*) *Non enim est, qui iis, quae dico* (*eventura esse*) *medelam afferat.* 118. Scilicet εἴπερ ἔσται ἃ λέγεις. 119. Attice pro κατεύχῃ: *tu quidem* (*illam calamitatem*) *deprecaris.* 120. Scilicet Κλυταιμνήστρᾳ δὲ καὶ Αἰγίσθῳ μέλει τὸν βασιλέα ἀπο-

Χορός.

Τίνος πρὸς ἀνδρὸς τοῦτ' ἄγος πορσύνεται 121;

Κασάνδρα.

Ἦ κάρτα γὰρ παρεσκόπεις χρησμῶν ἐμῶν 122.

Χορός.

Τοῦ γὰρ τελοῦντος οὐ ξυνῆκα μηχανήν.

Κασάνδρα.

Καὶ μὴν ἄγαν γ' Ἕλλην' ἐπίσταμαι φάτιν.

Χορός.

Καὶ γὰρ τὰ πυθόκραντα· δυσμαθῆ δ' ὅμως 123.

Κασάνδρα.

Παπαῖ, οἷον τὸ πῦρ ἐπέρχεται δέ μοι;
Ὀτοτοῖ, Λυκεῖ' Ἄπολλον· οἲ ἐγὼ, ἐγώ.
Αὕτη δίπους λέαινα 124 συγκοιμωμένη
Λύκῳ 125, λέοντος εὐγενοῦς 126 ἀπουσίᾳ,

κτείνειν. 121. *Facinus patraretur.* 122. *Multum a vero oraculorum meorum sensu aberrasti.* 123. Chorus non negat Cassandram oraculorum (haee enim sunt πυθόκραντα) apprime peritam esse, nihilo tamen secius obscura sibi contendit ejus vaticinia. 124. Sc. Clytaemnestra. 125. Lupus hic dicitur Aegisthus, ut insidiosus et tenebrio. 126. *Generosi*; quo tempore maritum Troja detinebat.

Κτενεῖ με τὴν τάλαιναν· ὡς δὲ φάρμακον
Τεύχουσα κἀμοῦ μισθὸν ἐνθήσει κότῳ 127.
Ἐπεύχεται θήγουσα φωτὶ φάσγανον,
Ἐμῆς ἀγωγῆς ἀντιτίσασθαι φόνον 128.
Τί δῆτ' ἐμαυτῆς καταγέλωτ' 129 ἔχω τάδε,
Καὶ σκῆπτρα 130, καὶ μαντεῖα περὶ δέρῃ στέφη 131;
Σφὲ μὲν πρὸ μοίρας τῆς ἐμῆς διαφθερῶ.
Ἴτ' ἐς φθόρον πεσόντ'· ἀγαθὰ δ' ἀμείψομαι 132.
Ἄλλην τιν' ἄταις ἀντ' ἐμοῦ πλουτίζετε 133.
Ἰδοὺ δ' Ἀπόλλων αὐτὸς ἐκδύων ἐμὲ
Χρηστηρίαν ἐσθῆτ'. Ἐπώπτευσας δέ με
Κἀν τοῖσδε κόσμοις καταγελωμένην μετὰ
Φίλων, ὑπ' ἐχθρῶν, οὐ διχορρόπως μάτην 134.
Καλουμένη δὲ, φοιτὰς ὡς ἀγύρτρια 135,
Πτωχὸς, τάλαινα, λιμόθνης ἠνεσχόμην.
Καὶ νῦν ὁ μάντις μάντιν ἐκπράξας 136 ἐμὲ,
Ἀπήγαγ' ἐς τοιάσδε θανασίμους τύχας 137.

127. *Et quasi medicamentum parans mei quoque mercedem*, i. e., meae quoque caedis fructum, *imponet iræ inveteratae;* nimirum se placari non aliter posse existimans, nisi me quoque morti dederit. 128. *Gloriatur enim, dum in maritum gladium acuit, se ei, propterea quod me (pellicem) adduxerit, caedem retribuere.* 129. Scilicet ὡς καταγέλωτα ἐμαυτῆς. 130. *Sceptra*; scipionem intellige e lauro, qualem gestare vates soliti. 131. *Et fatidicas circa collum corollas?* Cur eximius Bellotus in laudata Italica Aeschyli versione intelligit τὸ περὶ δέρῃ, *intorno alle tempie?* δέρη hercle, *collum* significat, et doctus Paschalius aliique monuere, *corollas caput manus et collum circumdare*, quod præsertim vatum erat. 132. *Bona enim (qualia mihi attulistis) referam.* 133. *Aliam jam (virginem aut mulierem) mei vice ditate*, i. e. damno afficite. 134. *Vidisti autem me, o Apollo; in his ornamentis irrisam inter amicos, cum ab hostibus obsessi essent, quamquam haud ambiguum est, istum visum frustra fuisse, neque indignam, quae ab iis riderer.* 135. *Ego vero interim oberrans sicut vagabunda circulatrix.* 136. *Ulciscens.* 137. *In hanc mortiferam calamitatem.*

Βωμοῦ πατρῴου δ' ἀντ' ἐπίξηνον μένει,
Θερμὸν κοπείσης φοινίῳ προσφάγματι 138.
Οὐ μὴν ἄτιμοί γ' ἐκ Θεῶν 139 τεθνήξομεν.
Ἥξει γὰρ ἡμῶν ἄλλος αὖ τιμάορος 140,
Μητροκτόνον φίτυμα, ποινάτωρ πατρός 141.
Φυγὰς δ' ἀλήτης, τῆσδε γῆς ἀπόξενος,
Κάτεισιν, ἄτας τάσδε θριγκώσων φίλοις 142,
Ἄξει νιν ὑπτίασμα κειμένου πατρός 143.
Ὀμώμοται γὰρ ὅρκος, ἐκ Θεῶν μέγας.
Τί δῆτ' ἐγὼ κάτοικος 144 ὧδ' ἀναστένω;
Ἐπεὶ τὸ πρῶτον εἶδον Ἰλίου πόλιν
Πράξασαν, ὡς ἔπραξεν 145, οἳ δ' εἶχον πόλιν
Οὕτως ἀπαλλάσσουσιν ἐν Θεῶν κρίσει 146,
Ἰοῦσα κἀγὼ τλήσομαι τὸ κατθανεῖν.
Ἄδου πύλας 147 δὲ τάσδ' ἐγὼ προσεννέπω,
Ἐπεύχομαι δὲ καιρίας πληγῆς τυχεῖν,
Ὡς ἀσφάδαστος, αἱμάτων εὐθνησίμων
Ἀπορρυέντων, ὄμμα συμβάλω τόδε.

138. *Paternae autem arae loco truncus me culinarius manet (qui) calidus (fiet) caesae sanguinaria caede.* Nempe truncum illum cruore respersum iri præsagit. 139. *Inultae a diis.* 140. *Ultor (Orestes).* 141. *Filius matricida, paternæ caedis vindex.* 142. *Procul ab hac terra hospes, accedet, hasce calamitates amicis finiturus.* Θριγκοὶ sunt domus vel muri pinnacula sive pinnae; ita θριγκόω est coronam vel fastigium aedificio imponere. Revera enim Orestes coronidem calamitatibus Pelopidarum imposuit, facinusque ab eo patratum ultimum erat istius domus infortunium. 143. *Adducet autem eum jacentis patris resupinatio;* h. e. caede patris audita domum properabit. 144. *Hic ante aedes.* 145. *Agentem sicut egerit.* 146. Pro τοὺς δ' ἔχοντας πόλιν οὕτως ἀπαλλάσσοντας ἐν Θεῶν κρίσει: *eos autem qui civitatem obtinuerunt, talem exitum habentes deorum arbitrio.* 147. Gravi metaphora sic appellat ædium Atridarum fores, utpote in quibus mortem obitura erat.

Χορός.

Ὦ πολλὰ μὲν τάλαινα, πολλὰ δ' αὖ σοφὴ
Γύναι, μακρὰν ἔτεινας. Εἰ δ' ἐτητύμως
Μόρον τὸν αὐτῆς 148. οἶσθα, πῶς, θεηλάτου
Βοὸς δίκην, πρὸς βωμὸν εὐτόλμως πατεῖς;

Κασάνδρα.

Οὐκ ἔστ' ἄλυξις, ὦ ξένοι, χρόνου πλέων 149.

Χορός.

Ὁ δ' ὕστατός γε τοῦ χρόνου πρεσβεύεται 150.

Κασάνδρα.

Ἥκει τόδ' ἦμαρ· σμικρὰ κερδανῶ φυγῇ.

Χορός.

Ἀλλ' ἴσθι τλήμων οὖσ' ἀπ' εὐτόλμου φρενός.

Κασάνδρα.

Ἀλλ' εὐκλεῶς τοι κατθανεῖν χάρις βροτῷ 151.

148. Pro σαυτῆς: *tui ipsius.* 149. *Non magis est auxilii ac salutis, quam temporis (ad elabendum) copia.* 150. *Attamen qui postremus est, aliquid certe a tempore lucratur.* 151. *Gratum est mortali.*

Χορός.

Οὐδεὶς ἀκούει ταῦτα τῶν εὐδαιμόνων 152.

Κασάνδρα.

Ἰὼ, πάτερ, σοῦ, τῶν τε γενναίων τέκνων.

Χορός.

Τί δ' ἐστὶ χρῆμα, τίς σ' ἀποστρέφει φόβος;

Κασάνδρα.

Φεῦ, Φεῦ.

Χορός.

Τί τοῦτ' ἔφευξας; εἴ τι μὴ φρενῶν στύγος 153.

Κασάνδρα.

Φόνον δόμοι πνέουσιν αἱματοσταγῆ.

Χορός.

Καὶ πῶς τόδ' ὄζει θυμάτων ἐφεστίων 154;

152. H. e. qui beati et fortunati sunt, valde hoc decoris genus (εὐκλεῶς κατθανεῖν *decore mori*) deprecantur, eoque se libenter carere fatentur 153. *Quare pheu exclamas? nisi sit aliquid, quod averseris, quod tibi nauseam faciat.* 154. Vel sic interpungendum: καὶ πῶς: τόδ' ὄζει θυμάτων ἐφεστίων; *Et quomodo tandem? Num forte hic odor* afflatur ex hostiis ad focum caesis; vel sic. καὶ πῶς

Κασάνδρα.

Ὅμοιος ἀτμὸς, ὥσπερ ἐκ τάφου, πρέπει 155.

Χορός.

Οὐ Σύριον ἀγλάϊσμα δώμασιν λέγεις 156.

Κασάνδρα.

Ἀλλ' εἶμι, κἀν δόμοισι κωκύσουσ' ἐμὴν
Ἀγαμέμνονός τε μοῖραν. Ἀρκείτω βίος.
Ἰὼ, ξένοι.
Οὔτοι δυσοίζω, θάμνον ὡς ὄρνις, φόβῳ,
Ἀλλ' ὡς θανούσῃ μαρτυρεῖτέ μοι τόδε,
Ὅταν γυνὴ γυναικὸς ἀντ' ἐμοῦ θάνῃ,
Ἀνήρ τε δυσδάμαρτος ἀντ' ἀνδρὸς πέσῃ 157.
Ἐπιξενοῦμαι ταῦτα δ' ὡς θανουμένη 158.

τόδ' ὄζει θυμάτων ἐφεστίων, *ac nescio quomodo hoc olet victimas ad focum caesas.* Ait Schütz. 155. *Existit* seu *apparet.* 156. *Pessimum odorem narras, haud similem unguento Syrio.* 157. *Verum mihi hoc, ut jam jam moriturae, testamini,* me scilicet intrepide ad mortem subeundam domum hanc intrasse, *quando mulier (Clytaemestra) pro (me) muliere mortua fuerit, et vir (Aegisthus) pro viro (Agamemnone) infaustum conjugium adepto ceciderit.* δυσδάμαρτος, sunt qui pro nominativo accipiant et ad Aegisthum referant. Verius autem genitivus habetur a forma δυσδάμαρ, ut Agamemnonis epitheton sit. 158. *Haec dona hospitalia aufero.* Schütz vero mavult: *Et haec equidem (hasce, quae inimicis meis impendent, poenas) tanquam dona hospitalia accipio moritura; aeque mihi haec moriturae grata sunt, ac hospiti munera, quae ei offeruntur.* Videbatur enim ipsi pro θανούσῃ legendum μενθούσῃ in versu Ἀλλ' ὡς θανούσῃ μαρτυρεῖτέ μοι τόδε: *quin potius vos me illud bene intellexisse ac prævidisse testamini, quando mulier pro me muliere (ad mortem meam ulci-*

Χορός.

Ὦ τλῆμον, οἰκτείρω σε θεσφάτου μόρου.

Κασάνδρα.

Ἅπαξ ἔτ' εἰπεῖν ῥῆσιν ἢ θρῆνον θέλω
Ἐμὸν τὸν αὐτῆς. Ἡλίῳ δ' ἐπεύχομαι
Πρὸς ὕστατον φῶς, τοῖς ἐμοῖς τιμαόροις
Ἐχθροὺς φονεῖς τ' ἐμοὺς δίκην τίνειν ἐμοῦ,
Δούλης θανούσης εὐμαροῦς χειρώματος 159.
„ Ἰὼ βρότεια πράγματ'! εὐτυχοῦντα μὲν
„ Σκιά τις ἀντρέψει' ἄν, εἰ δὲ δυστυχῆ,
„ Βολαῖς ὑγρώσσων σπόγγος ὤλεσε γραφήν 160.
Καὶ ταῦτ' ἐκείνων μᾶλλον οἰκτείρω πολύ 161.

scendam) occiderit, virque pro viro, quem uxor perdidit, occubuerit. 159. *Solem autem, dum ultimam ejus lucem adspicio, supplex invoco, ut inimici mei et percussores ultoribus meis poenas luant mei, hoc est, ancillae facili negotio interemtae.* 160. *Sin adversae fuerint, madida, quae injecta fuerit, spongia scripturam delet;* h. e. adversitatis adeo facile obliviisci solent homines, ut ejus memoria, tanquam scriptura spongia deleta, prorsus evanescat. 161. *Atque haec equidem multo magis quam illa misereor;* nempe quia, altior si esset infortuniorum memoria, melius iis ad sapientiam animis informandam homines uterentur; nunc ne damnis quidem sapere discunt, quae tam celeriter obliviscuntur. Miserabilior igitur Cassandrae videtur in hominibus cita malorum oblivio, quam bonae fortunae fragilitas; qua quidem sententia nihil gravius ac sublimius esse potest, nec fatidica virgine ad mortem abeunte dignius.

Euripides Olymp. LXXXIV natus Salamine, quo parentes, Xerxe Græciam vastante, confugerant, Socrate familiariter usus est: hinc quum anno ætatis duodevicesimo ad tragædias docendas animum adpelleret, factum est ut non solum ab anno quadragesimo victoriam pluries adipisceretur, sed in tragœdiis quoque et orator esset et philosophus egregius. Hinc Quintilianus Euripidis lectionem futuris oratoribus in primis commendavit, ejusque tragœdia cothurnata philosophia fuit dicta; sed præsertim in omnibus adfectibus ciendis Euripides mirus fuit. Hoc autem præcipuum in nostro fuit, quod primus prologos, in quibus præsentis materiæ argumentum exponitur, tragœdiis præmisit.

A rege Archelao invitatus Pellam adiit: at tertio anno postquam in aula regis amice tractatus versabatur, a Promeri cujusdam canibus adeo laceratus est, ut brevi post animam efflaverit.

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ

Πρὸς τὰ τοῦ Ἀγαμέμνονος βασίλεια ὑπόκειται Ὀρέστης κάμνων, καὶ κείμενος ὑπὸ μανίας ἐπὶ κλινιδίου, ᾧ προσκαθέζεται πρὸς τοῖς ποσὶν Ἠλέκτρα.

(Ὀρέστ. στίχ. 205—309.)

Ὀρέστης.

Ὦ φίλον ὕπνου θέλγητρον, ἐπίκουρον νόσου 1,
Ὡς ἡδύ μοι προσῆλθες ἐν δέοντί γε 2.
Ὦ πότνια λήθη τῶν κακῶν, ὡς εἶ σοφὴ,
Καὶ τοῖσι δυστυχοῦσιν εὐκταία θεός 3.
Πόθεν ποτ' ἦλθον δεῦρο; πῶς δ' ἀφικόμην;
Ἀμνημονῶ γὰρ τῶν πρὶν 4, ἀπολειφθεὶς φρενῶν.

Ἠλέκτρα.

Ὦ φίλταθ', ὥς μ' ηὔφρανας εἰς ὕπνον πεσών.
Βούλει θίγω σου 5 κἀνακουφίσω δέμας;

1. *Remedium morbi.* 2. Subintell. substant. καιρῷ: *opportuno tempore.* 3. Θεός, ut alibi notavimus, communis gener. est: hoc in loco adhibetur pro εὐκταία θεά: *optanda Dea.* 4. *Oblitus sum eorum quæ prius acta sunt.* 5. Scil. βούλει ἵνα θίγω σου: *vis ut contrectem te.* Scholiast. græcus notat: Διότι μὲν ἤρξατο θίγειν, θίγω ἐνεστῶτα εἶπε, καὶ οὐ θίξω, διότι δὲ ἔμελλε κουφεῖν, κουφίσω ἐπὶ μέλλοντος εἶπε. Nos contra hujus grammatici sententiam animadvertimus etiam θίγω esse ejusdem temporis, cujus est ἀνακουφίσω, scil. temporis aoristi subjunct. ab ἔθιγον aor. 2. indic. quoniam θίγω, aut caret tempore præsenti, ut ait Schneider in suo Lexicon græ-

'Ορέστης.

Λαβοῦ, λαβοῦ δῆτ', ἐκ δ' ὄμορξον ἀθλίου
Στόματος ἀφρώδη πέλανον, ὀμμάτων τ' ἐμῶν.

'Ηλέκτρα.

'Ιδοὺ τὸ δούλευμ' ἡδὺ, κοὐκ ἀναίνομαι
'Αδέλφ' 6 ἀδελφῇ χειρὶ θεραπεύειν μέλη 7.

'Ορέστης.

'Υπόβαλε πλευροῖς πλευρὰ 8, καὐχμώδη κόμην
'Αφελε προσώπου· λεπτὰ γὰρ λεύσσω κόραις.

'Ηλέκτρα.

'Ω βοστρύχων πινῶδες 9 ἄθλιον κάρα,
'Ως ἠγρίωσαι διὰ μακρᾶς ἀλουσίας.

'Ορέστης.

Κλῖνόν μ' ἐς εὐνὴν αὖθις· ὅταν ἀνῇ νόσος
Μανιάς 10 μ', ἄναρθρός εἰμι, κἀσθενῶ μέλη 11.

co, aut raro reperitur, ut ait Butmann in sua græca grammatica, pro quo adhibetur præsens θιγγάνω. 6. Pro ἀδελφά. Vid. Theogn. ad N. 2.-7. *Et non recuso fraterna membra curare sororia manu*; ἀδελφά, et ἀδελφῇ hoc in loco valent ut adjectiva ἀδελφικὰ et ἀδελφικῇ. 8. Scil. τοῖς ἐμοῖς πλευροῖς τὰ σὰ πλευρά. 9. *Sordidum eincinnis.* 10. Aliæ editiones habent νόσος μανίας: *morbus insaniæ*; editio quæ habet νόσος μανιάς: *morbus insanus*, seu *insaniam gignens*, certior videtur, ut » μανιάσιν λυσσήμασι, « vers. 272, hujus Tragœdiæ, et » νόσοις μανιάσι, « Sophocl. Ajac. 59.-11. *Sum debilis, et languent membra.*

Ἠλέκτρα.

Ἰδοὺ φίλον τοι τῷ νοσοῦντι δέμνιον,
Ἀνιαρὸν ὂν τὸ κτῆμ', ἀναγκαῖον δ' ὅμως.

Ὀρέστης.

Αὖθίς μ' ἐς ὀρθὸν στῆσον, ἀνακύκλει 12 δέμας.

Ἠλέκτρα.

Ἦ κἀπὶ γαίας ἁρμόσαι 13 πόδας θέλεις,
Χρόνιον 14 ἴχνος θείς; μεταβολὴ πάντων γλυκύ.

Ὀρέστης.

Μάλιστα· δόξαν γὰρ τόδ' ὑγιείας ἔχει.
Κρεῖσσον δὲ τὸ δοκεῖν, κἂν ἀληθείας ἀπῇ.

Ἠλέκτρα.

Ἄκουε δή νυν, ὦ κασίγνητον κάρα,
Ἕως ἐῶσί σ' εὖ φρονεῖν Ἐριννύες.

Ὀρέστης.

Λέξεις τι καινόν; κεἰ μὲν εὖ 15, χάριν φέρεις;
Εἰ δ' εἰς βλάβην τιν', ἅλις ἔχω τοῦ δυστυχεῖν 16.

12. Ἀνακυκλεῖν idem est ac ἀνορθοῦν *surrigere*, sed proprie signif. *rursum versare*. 13. *Componere*. 14. *Ex longo intervallo*. 15. Subintelligitur idem verbum λέξεις. 16. *Satis jam nunc habeo malorum*.

'Ηλέκτρα.

Μενέλαος ἥκει, σοῦ κασίγνητος πατρὸς,
Εν Ναυπλίᾳ δὲ σέλμαθ' ὥρμισται νεῶν 17.

'Ορέστης.

Πῶς εἶπας; ἥκει φῶς ἐμοῖς καὶ σοῖς κακοῖς,
'Ανὴρ ὁμογενὴς καὶ χάριτας ἔχων πατρός 18;

'Ηλέκτρα.

Ηκει· τὸ πιστὸν τόδε λόγων ἐμῶν δέχου 19,
Ελένην ἀγόμενος Τρωϊκῶν ἐκ τειχέων.

'Ορέστης.

Εἰ μόνος ἐσώθη, μᾶλλον ἂν ζηλωτὸς ἦν.
Εἰ δ' ἄλοχον ἄγεται, κακὸν ἔχων ἥκει μέγα.

'Ηλέκτρα.

Επίσημον ἔτεκε Τυνδάρεως εἰς τὸν ψόγον 20
Γένος θυγατέρων, δυσκλεές τ' ἂν Ἑλλάδα 21.

17. *Tabulae vero seu transtra navium* (*scil. naves* per periphrasin) *stant in Nauplia, in portu Nauplio.* 18. *Vir cognatus et habens beneficia a patre?* 19. *Accipe hoc argumentum meae orationis.* 20. *Ad vituperationem.* 21. *Et infame per Graeciam.*

'Ορέστης.

Σύ νῦν διάφερε τῶν κακῶν 22· ἔξεστι γάρ.
Καὶ μὴ μόνον λέγ', ἀλλὰ καὶ φρόνει τάδε.

'Ηλέκτρα.

Οἴμοι, κασίγνητ', ὄμμα σὸν ταράσσεται,
Ταχὺς δὲ μετέθου λύσσαν, ἀρτίως φρονῶν 23.

'Ορέστης.

Ὦ μῆτερ, ἱκετεύω σε, μὴ 'πίσειέ μοι 24
Τὰς αἱματωποὺς καὶ δρακοντώδεις κόρας 25.
Αὗται γὰρ, αὗται πλησίον θρώσκουσί μου 26.

'Ηλέκτρα.

Μέν', ὦ ταλαίπωρ', ἀτρέμα σοῖς ἐν δεμνίοις,
Ὁρᾷς γὰρ οὐδὲν ὧν δοκεῖς σάφ' εἰδέναι.

'Ορέστης.

Ὦ φοῖβ', ἀποκτενοῦσί μ' αἱ κυνώπιδες,
Γοργῶπες, ἐνέρων ἱέριαι, δειναὶ θεαί.

22. *Tu ergo esto dissimilis malarum mulierum.* 23. Hic versus legitur fere in omnibus editionibus: *ταχὺς δὲ μετέθου λύσσαν, ἀρτὶ σωφρονῶν: cito mutatus es in rabiem, modo sanus.* Nobis videtur verus hic sensus esse: *breviter mutasti rabiem et furorem*, seu *per brevem horam evasisti sapiens ab insania*, ita ut *ἀρτίως* hoc in loco significet *integre*, non *modo*; et *ἀρτίως φρονῶν* idem sit ac *ἀρτιφρονῶν*. 24. Scilicet *μὴ ἐπίσειέ μοι: ne concites in me.* 25. *Puellas*; intell. furias. 26. Scil. *θρώσκουσι πλησίον μου: saliunt prope me.*

Ἠλέκτρα.

Οὔ τοι μεθήσω 27 χεῖρα δ' ἐμπλέξασ' ἐμὴν
Σχήσω σε πηδᾶν δυστυχῆ πηδήματα.

Ὀρέστης.

Μέθες μί' οὖσα τῶν ἐμῶν Ἐριννύων,
Μέσον μ' ὀχμάζεις, ὡς βάλῃς εἰς Τάρταρον.

Ἠλέκτρα.

Οἴ ἐγὼ τάλαινα, τίν' ἐπικουρίαν λάβω,
Ἐπεὶ τὸ θεῖον δυσμενὲς κεκτήμεθα 28;

Ὀρέστης.

Δὸς τόξα μοι κερουλκὰ, δῶρα Λοξίου,
Οἷς μ' εἶπ' Ἀπόλλων ἐξαμύνεσθαι θεὰς,
Εἴ μ' ἐκφοβοῖεν μανιάσιν λυσσήμασι 29.

Ἠλέκτρα.

Βεβλήσεταί 30 τις θεῶν βροτησίᾳ χερί;

27. *Non dimittam te.* 28. *Postquam habemus numen inimicum?* 29. Pro μανιώδεσι seu μανικοῖς λυσσήμασι; *insana rabie*: vid. etiam adnotat. 10.–30. Futurum proximum adhibetur sæpe ab Atticis pro fut. passivo; ut hoc in loco βεβλήσεται pro βληθήσεται, sauciabitur.

Εἰ μὴ 'ξαμείψει [31] χωρὶς ὀμμάτων ἐμῶν.
Οὐκ εἰσακούετ', οὐχ ὁρᾶθ' ἐκηβόλων
Τόξων πτερωτὰς γλυφίδας ἐξορμωμένας;
(Ἆ, ἆ,) τί δῆτα μέλλετ'; ἐξακρίζετ' αἰθέρα
Πτεροῖς· τὰ Φοίβου δ' αἰτιᾶσθε θέσφατα [32].
(Ἔα) τί χρῆμ' ἀλύω [33], πνεῦμ' ἀνεὶς ἐκ πνευμόνων;
Ποῖ, ποῖ ποθ' ἡλάμεσθα [34] δεμνίων ἄπο;
Ἐκ κυμάτων γὰρ αὖθις αὖ γαλήν' [35] ὁρῶ·
Ξύγγονε, τί κλάεις, ὄμμα θεῖσ' εἴσω πέπλων;
Αἰσχύνομαί σοι μεταδιδοὺς πόνων ἐμῶν,
Ὄχλον τε παρέχων παρθένῳ νόσοις ἐμαῖς.
Μὴ τῶν ἐμῶν ἕκατι [36] συντήκου κακῶν.
Σὺ μὲν γὰρ ἐπένευσας τάδ', εἴργασται δ' ἐμοὶ
Μητρῷον αἷμα [37]. Λοξίᾳ δὲ μέμφομαι,
Ὅστις μ' ἐπάρας ἔργον ἀνοσιώτατον,
Τοῖς μὲν λόγοις ηὔφρανε, τοῖς δ' ἔργοισιν οὔ.
Οἶμαι δὲ πατέρα τὸν ἐμόν, εἰ κατ' ὄμματα
Ἐξιστόρουν νιν [38], μητέρ' εἰ κτεῖναί με χρή,
Πολλὰς γενείου τοῦδ' ἂν ἐκτεῖναι λιτὰς [39],

31. Pro ἐξαμείψει: *discedet.* 32. *Oracula Phœbi.* Orestes consilio Phœbi ultus est mortem patris sui interficiens Clytæmnestram. 33. *Quare deficio animo.* 34. Poetice pro ἡλόμεθα *salivimus*, ab ἅλλομαι. 35. Pro γαληνά; vid. Theogn. N. 2. Hic versus irrisus fuit a comicis ob histrionem Ægelochum, qui, ut traditur, quum non potuisset exprimere *synaliphem*, ob defectum respirationis, visus est auditoribus dicere γαλῆν ὁρῶ *mustelam aut felem video*, pro γαληνά ὁρῶ. 36. Doricum pro ἕκητι *propter.* 37. *Sed mihi patrata est materna cædes.* 38. *Si coram interrogassem ipsum.* 39. Scil. διὰ τῆς ἐκτάσεως τῶν χειρῶν πολλὰς λιτὰς αὐτὸν ποιῆσαι τοῦδε τοῦ γενείου ἁψάμενον; Interpres latinus ita vertit: *extensurum fuisse multas preces ad has genas.* λιταὶ γενείου: *precationes publicæ.* Usus erat apud Veteres, ut supplicantes mentum tenerent illius, cui supplicabant.

Μὴ τῆς τεκούσης εἰς σφαγὰς 40 ὦσαι ξίφος,
Εἰ 41 μήτ' ἐκεῖνος ἀναλαβεῖν ἔμελλε φῶς,
Ἐγὼ δ' ὁ τλήμων τοιάδ' ἐκπλήσειν 42 κακά.
Καὶ νῦν ἀνακάλυπτ' 43, ὦ κασίγνητον κάρα,
Ἐκ δακρύων τ' ἄπελθε 44, κεὶ μάλ' ἀθλίως
Ἔχομεν· ὅταν δὲ τἄμ' 45 ἀθυμήσαντ' ἴδῃς,
Σύ μου τὸ δεινὸν καὶ διαφθαρὲν φρενῶν 46
Ἴσχαινε παραμυθοῦ θ'. ὅταν δὲ σὺ στένῃς,
Ἡμᾶς παρόντας χρή σε νουθετεῖν φίλα.
Ἐπικουρίαι γὰρ αἵδε τοῖς φίλοις καλαί 47.
Ἀλλ', ὦ τάλαινα, βᾶσα δωμάτων ἔσω,
Ὕπνῳ δ' ἄϋπνον βλέφαρον ἐκταθεῖσα 48 δός,
Σῖτον δ' ὄρεξαι, λουτρά τ' ἐπὶ χροὸς βάλε.
Εἰ γὰρ προλείψεις μ', ἢ προσεδρίᾳ 49 νόσον
Κτήσει 50 τιν', οἰχόμεσθα 51· σὲ γὰρ ἔχω μόνην
Ἐπίκουρον, ἄλλων, ὡς ὁρᾷς, ἔρημος ὤν.

Ἠλέκτρα.

Οὐκ ἔστι· σὺν σοὶ καὶ θανεῖν αἱρήσομαι,
Καὶ ζῆν· ἔχει γὰρ ταὐτόν 52· ἢν σὺ κατθάνῃς,
Γυνὴ τί δράσω; πῶς μόνη σωθήσομαι;
Ἀνάδελφος, ἀπάτωρ, ἄφιλος· εἰ δὲ σοὶ δοκεῖ,

40. *In jugulum.* 41. Pro ὅτι, *quia*, more Atticorum, qui non solum de rebus probabilioribus, sed etiam de certissimis cautissime loquebantur. 42. Ab ἐκπλήθω, scilicet ἐκπλήσειν ἔμελλον τοιάδε κακά: *perfuncturus eram tantis malis.* 43. *Retege te ipsam.* 44. *Et ubi a lacrimis.* 45. Pro τὰ ἐμά. Vid. Theogn. N. 2. τὰ ἐμὰ hoc in loco accipitur pro ἐμέ. 46. *Horridum meum et corruptum sensum.* 47. *Ista enim mutua officia decent amicos.* 48. *Porrecta.* 49. *Propter assiduitatem.* 50. Attice pro κτήσῃ: *tibi conciliabis.* 51. Poetice pro οἰχόμεθα: *periimus.* 52. *Idem enim est.*

Δρᾷν χρὴ τάδ᾽· ἀλλὰ κλῖνον εἰς εὐνὴν δέμας,
Καὶ μὴ τὸ ταρβοῦν κἀκφοβοῦν σ᾽ ἐκ δεμνίων,
Ἄγαν ἀποδέχου· μένε δ᾽ ἐπὶ στρωτοῦ λέχους.
Κἂν μὴ νοσῇς γὰρ, ἀλλὰ δοξάζῃς νοσεῖν,
Κάματος βροτοῖσιν, ἀπορία τε γίγνεται.

Sophocles natus est Olymp. LXXI Athenis. Fuit poeta tragicus. Ingenii sui excellentis, quod formae corporis pulcherrimae majorem splendorem atque reverentiam conciliavit, documenta dedit mature. Vicesimo fere et quinto aetatis anno primum publicavit tragœdiam, et Æschylum vicit in tragico certamine. Formam theatri graeci melius et elegantius constituit, picturis ornavit, et chorum fabulae actioni immiscuit. Ingenio et paene, ut dicam, audacia par est Æschylo; sed correctione curaque multo superior. Mores et decorum optime servat: acutus philosophus in investigandis atque exprimendis animi sensis atque motibus: artifex summus in dialogo, orationis dignitate, agendis et signandis personis, totiusque fabulae constitutione. Ordine, diligentia, subtilitate curaque Æschylum; Euripidem vero ingenio, sublimitate et orationis majestate vincit. Decessit nonaginta annos natus.

ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ.

Θρηνῳδία Ἠλέκτρας.

(Ἠλέκτρ. στίχ. 86 — 120.)

Ἀνάπαιστοι.

Ὦ φάος ἁγνὸν,
Καὶ γῆς ἰσόμοιρος ἀὴρ 1, ὥς 2 μοι
Πολλὰς μὲν θρήνων ᾠδὰς,
Πολλὰς δ' ἀντήρεις 3 ᾔσθου 4
Στέρνων πληγὰς αἱμασσομένων,
Ὁπόταν δνοφερὰ νὺξ ὑπολειφθῇ 5·
Τὰ δὲ παννυχίδων, ἤδη στυγεραὶ
Ξυνίσασ' εὐναὶ μογερῶν οἴκων,
Ὅσα τὸν δύστηνον ἐμὸν θρηνῶ.
Πατέρ', ὃν κατὰ μὲν βάρβαρον αἶαν 6
Φοίνιος Ἄρης, οὐκ ἐξένισεν 7,
Μήτηρ δ' ἡ 'μὴ 8 χὡ κοινολεχὴς 9
Αἴγισθος, ὅπως δρῦν ὑλοτόμοι,
Σχίζουσι κάρα φονίῳ πελέκει.
Κοὐδεὶς τούτων οἶκτος ἀπ' ἄλλης

1. *Terramque ambiens spatiis æqualibus aer.* 2. *Quem* 3. Id est: ἀντιτύπους 3. Ab ἀντὶ et αἴρω: ἀντήρεις στέρνων πληγὰς *percussiones oppositas pectoris.* 4. *Sensisti.* 5. *Quum nox tenebrosa recessit.* 6. *In barbara terra*, id est Trojæ, durante bello. 7. *Non excepit hospitio*; οὐκ ἐξένισεν pro οὐκ ἀπέκτεινε; Græcus Scholiastes scribit, ξένια γὰρ Ἄρεος, τραύματα, φόνοι. 8. Scilicet ἡ ἐμή: *mea.* 9. Scilicet. καὶ ὁ κοινολεχὴς *thalamique consors.*

Ἦ μου φέρεται, σοῦ, πάτερ, οὕτως
Ἀικῶς 10 οἰκτρῶς τε θανόντος·
Ἀλλ' οὐ μὲν δὴ λήξω θρήνων,
Στυγερῶν τε γόων, ἔς τ' ἂν λεύσσω
Παμφεγγεῖς ἄστρων ῥιπὰς,
Λεύσσω δ' ἦμαρ,
Μὴ οὐ 11, τεκνολέτειρ' ὥς τις ἀηδὼν,
Ἐπὶ κωκυτῷ 12, τῶν δε πατρῴων ·
Πρὸ θυρῶν, ἠχὼ πᾶσι προφωνεῖν.
Ὦ δῶμ' Ἀΐδου καὶ Περσεφόνης,
Ὦ χθόνι' Ἑρμῆ, καὶ πότνι' Ἀρὰ 13,
Σεμναί τε θεῶν Ἐριννύες, αἳ τοὺς
Ἀδίκως θνήσκοντας ὁρᾶτε,
Καὶ τοὺς εὐνὰς ὑποκλεπτομένους,
Ἔλθετ', ἀρήξατε, τίσασθε πατρὸς
Φόνον ἡμετέρου,
Καί μοι τὸν ἐμὸν πέμψατ' Ἀδελφὸν 14.
Μούνη γάρ ἄγειν οὐκ ἔτι σωκῶ
Λύπης ἀντίῤῥοπον 15 ἄχθος.

10. *Foede.* 11. Scilicet μὴ οὐ λήξω. 12. Id est κωκύουσα *ejulans.* 13. *Et veranda imprecatio.* 14. Loquitur de Oreste quem ipsa servavit clam transfugans. 15. *Ingravescens*, vel melius *æquale* (*onus*) *æquilibre*: id est *amplius non possum æquilibrium doloris mei ferre.*

Μονῳδία Φιλοκτήτου.

(Φιλοκτ. στίχ. 1451 — 1468.)

Ἀνάπαιστοι.

Φέρε νῦν στείχων, χώραν καλέσω 1.
Χαῖρ', ὦ μέλαθρον 2 ξύμφρουρον ἐμοὶ,
Νύμφαι τ' ἔνυδροι λειμωνιάδες,
Καὶ κτύπος ἄρσην πόντου, προβλὴς 3 θ',
Οὗ 4 πολλάκι δὴ τοὐμὸν ἐτέγχθην
Κρᾶτ' ἐνδόμυχον 5 πληγῇσι νότου 6,
Πολλὰ 7 δὲ φωνῆς τῆς ἡμετέρας
Ἑρμαῖον 8 ὄρος παρέπεμψεν ἐμοὶ
Στόνον ἀντίτυπον 9 χειμαζομένῳ.
Νῦν δ', ὦ κρῆναι, γλύκιόν τε ποτὸν,
Λείπομεν ὑμᾶς, λείπομεν ἤδη,
Δόξης οὔ ποτε τῆς δ' ἐπιβάντες 10.
Χαῖρ', ὦ Λήμνου πέδον ἀμφίαλον,
Καί μ' εὐπλοίᾳ 11 πέμψον ἀμέμπτως,
Ἔνθ' 12 ἡ μεγάλη μοῖρα κομίζει,
Γνώμη τε φίλων, χὠ πανδαμάτωρ
Δαίμων, ὃς ταῦτ' ἐπέκρανεν.

1. *Age ego procedens seu cum terram hanc salutabo* 2. *Tectum:* intellige specus ubi Philoctetes longo temporis spatio remansit. 3. *Promontorium.* Subintelligitur πέτρα seu σκόπελο προβλὴς *prominens.* 4. Scilicet. ἐφ' οὗ: *ubi.* 5. *In recessu* 6. *Pulsante noto.* 7. *Sæpe.* 8. Mons Lemni. 9. *Repercussum.* 10. *Quod ita fore numquam antea speravimus*; δόξα h. l. significat *expectatio.* 11. *Secundo cursu.* 12. Id est Trojæ, quæ secundum oraculum capi non poterat nisi a Philoctete et ab Herculis sagittis, quas ipse servabat.

Pindarus Thebanus natus est Olympiade LXV., discipulus *Mirtidis poetricæ* et addictus puræ doctrinæ Anaxagoræ, quoad suam philosophiam. Dionysius Halicarnasseus illum appellat fortem, robustum, sublimem scriptorem, maximis sententiis plenum, in elocutione purum, in rebus inque verbis mirifice fæcundum. Suis odis heroas suos in certaminibus victores ad astra extollit, inque suis carminibus interponit hinc inde sententias, quibus ipse vates ad grandia assurgit, ita ut in maximos errores inciderint ii, qui ejus scripta evolvere et interpretari voluerunt. Multa de illo, ut de Homero et Hesiodo, traduntur quæ fabulam sapiunt, ita ut et mortis genus, et tempus multimodis enarretur.

Analysis secundæ Olympicæ Theroni Agrigenti regis dicatæ, qui victoriam quadrigis retulerat.

Pindarus hic primum ad Deos se convertit, sicut pietas postulat, deinde ad heroas, qui secundum veterum theologiam locum occupabant suum inter Deos et homines, deinde factis quasi gradibus ad victorem quem laudandum sibi proposuerat, devenit. Ille nescit utrum Iovem celebrare debeat, cui certamina dicata erant, an Herculem, qui eorundem institutor fuit, an tandem Theronem, qui ab iis victor discesserat. Hunc extremum laudandum sibi proponit, et tanquam maximis virtutibus præditum, et nobilissimæ originis principem prædicat. Nec enim generosior esse poterat Therone, quum ab ipso Cadmo descendat. Quemadmodum autem commista ejus vita erat bonis infortuniisque, sic poeta sub oculos ponit Theronis nonnulla, quæ fortasse molesta esse poterant illi. Audet verba facere de illius calamitatibus, et tanquam historicus familiæ suæ, et exemplo principum, qui præcesserant, ostendit, gloriæ semitam periculis et incommodis repletam esse: addit nonnulla de inconstantia fortunæ, de nostra a rebus humanis sejunctione, de hora mortis incerta, deque iis incertis quæ accidunt tum cum e vita discedimus. Deinde ad felicitates sui herois devenit, et calamitatibus exantlatis opponit victoriam Pisæ relatam in ludis, tum duas alias, quas Delphis, et ad Isthmum retulerat, et ejus immensam divitiarum copiam. Erat reapse Thero ditissimus inter omnes sui temporis principes, atque etiam populi ejus opulenti vel maxime erant; ex quo occasione capta divitias vates splendide collaudat. Sed quoniam Theronis subditi divitiis male utebantur, ideo Pindarus ita eas laudat, ut inde opportuna tradat monita: illas scilicet tum solum æstimandas esse, quum sunt cum virtute conjunctæ; magis justum et sapientiorem aliis esse debere illum qui divitias possidet: et quin totus in iis sit, et in hujus vitæ commodis atque oblectamentis, futurum perspiciendum ei esse, ubi mali bonique æternam sibi condiderunt mercedem. Hic poeta vividis horrificisque coloribus supplicia enumerat quibus afficientur mali in altera vita, ac subito postea deli-

cias ac voluptates describit, quibus boni perpetuo fruentur. Viam ad Elysium aperit suo heroi, magnos et illustres viros ostendit, qui in illo beatorum quasi domicilio degunt, quos inter primum collocat Cadmum, omnium regum Agrigenti radicem et fontem pulcherrimum. Tali pacto Pindarus ea omnia in medium profert quæ opportune excitant animos ad virtutem. Sed ut vim majorem suis monitis addat in suimetipsius laudes excurrere non dubitat, a Simonide ipso et Bacchilide coactus, quos æmulos habebat; quod quidem argumentum est certissimum summos homines etiam sæpe invidiæ stimulis tangi; quærebant enim illi Pindarum favore regis privare Acriter in illos invehit et ea libertate, quæ illi propria est, qui alios meritis antecellit. Ad rem suam redit, seque improviso excitat ad Agrigentum ejusque regem celebrandum. Illum principem liberalem magis quam potentem dicit, qui de inimicis triumphum agere, et hominum cor et animum sibi devincire novit beneficiis et munificentia. Admiranda est in hac ode quædam simplicitas, sed gravis, et moderato æstro percitus semper poeta est, qui hinc inde ornamenta ordine distribuit, et omnia quæ Theroni dicit, sublimia sunt et veritati consentanea.

ΠΙΝΔΑΡΟΥ

Ὀλυμπιονῖκαι. Εἶδος β'.

Θήρωνι Ἀκραγαντίνῳ. Ἅρματι.

Στροφὴ ά. Κώλων ιδ'.

Ἀναξιφόρμιγγες 1 ὕμνοι,
Τίνα Θεὸν, τὶν ἥρωα,
Τίνα δ' ἄνδρα κελαδήσομεν 2;
Ἤτοι Πίσα μὲν Διὸς 3.
Ὀλυμπιάδα δ' ἔστα-
σεν Ἡρακλέης,
Ἀκρόθινα πολέμου.
Θήρωνα δὲ τετραορίας 4
Ἕνεκα νικαφόρου
Γεγωνητέον ὀπὶ 5
Δίκαιον 6 ξένον,
Ἔρεισμ' Ἀκράγαντος,
Εὐωνύμων τε πατέρων
Ἄωτον, ὀρθόπολιν 7.

1. *Reges citharæ.* 2. Pro μέλλομεν κελαδῆσαι, *cantare debemus.* 3. Non solum nomina illorum de quibus canere debet, sed etiam causam dicit: *Pisa quidem sacra est Iovi*, ergo canendus est Deus Iupiter. *Hercules instituit* (in urbe Pisæ) *certamen Olympicum, primitias* (manubiarum) *belli*, ergo, etc. Manubias belli dicit, quas victo Augia dicavit Hercules Iovi. 4. *Ob quadrigam seu cursum* quadrigæ. 5. *Canendum est*, *celebrandum*, *alta et sonora voce.* 6. Δίκαιον s. c. ὄντα. 7. *Flos et germen illustrium patrum* (nam Thero originem ducebat a Cadmo rege Thebarum et ab Ædipo Laji filio) *custos et rector urbis.*

Ἀντιστροφὴ ά. Κ. ιδ.

Καμόντες οἳ 8 πολλὰ θυμῷ,
Ἱερὸν ἔσχον οἴκημα
Ποταμοῦ 9, Σικελίας τ' ἔσαν
Ὀφθαλμός· αἰὼν 10 τ' ἔφε-
πε μόρσιμος, πλοῦτόν
Τε καὶ χάριν ἄγων
Γνησίαις ἐπ' ἀρεταῖς 11.
Ἀλλ', ὦ Κρόνιε παῖ Ῥέας,
Ἕδος 12 Ὀλύμπου νέμων 13,
Ἀέθλων τε κορυφὰν 14,
Πόρον τ' Ἀλφεοῦ 15,
Ἰανθεὶς ἀοιδαῖς 16,
Εὔφρων 17 ἄρουραν ἔτι 18 πα-
τρίαν σφίσιν κόμισον.

Ἐπῳδὸς ά. Κ. ή.

Λοιπῷ γένει 19 τῶν δὲ πεπραγμένων,
Ἐν δίκα τε καὶ παρὰ δίκαν,
Ἀποίητον οὐδ' ἂν
Χρόνος, ὁ πάντων πατὴρ,

8. *Qui (patres Theronis)*: 9. *Tenuere sacram sedem fluminis (in Sicilia)*; οἴκημα ποταμοῦ, quia urbs suum nomen habuit a flumine Agrigento: aut pro οἴκημα ἐπὶ ποταμοῦ, quia civitas supra illum flumen condita fuerat. 10. *Ætas, vita.* 11. Pro ἐπάγων γνησίαις ἀρεταῖς: *adferens genuinis virtutibus.* 12. *Sedem.* 13. *Gubernans.* 14. Ἀέθλων κορυφὰν, ludos Olympicos reliquos omnes alios excellere affirmat. 15. *Alveumque seu vadum Alphei*; hoc flumen prope Olympiam sacrum erat Iovi. 16. *Placatus, exhilaratus hymnis* 17. *Propitius, benignus.* 18. *Porro, magis.* 19. *Postero generi.*

Δύναιτο θέμεν ἔργων τέλος 20.
Λάθα 21 δὲ πότμῳ σὺν εὐδαίμονι 22 γένοιτ' ἄν.
Ἐσλῶν 23 γὰρ ὑπὸ χαρμάτων,
Πῆμα θνάσκει παλίγκοτον δαμασθὲν 24,

Σ. β'. Κ. ιδ'.

Ὅταν θεοῦ μοῖρα 25 πέμπῃ
Ἀνεκὰς ὄλβον ὑψηλόν.
Ἕπεται δὲ λόγος εὐθρόνοις
Κάδμοιο κούραις 26, ἔπα-
θον αἳ μεγάλα· πένθος
Δὲ πιτνεῖ βαρὺ
Κρεσσόνων πρὸς ἀγαθῶν.
Ζώει 27 μὲν ἐν Ὀλυμπίοις,
Ἀποθανοῖσα βρόμῳ
Κεραυνοῦ τανυέθει-
ρα 28 Σεμέλα· φιλεῖ
Δέ μιν Παλλάς αἰεὶ,
Καὶ Ζεὺς πατὴρ μάλα· φιλεῖ
Δὲ παῖς ὁ κισσοφόρος 29.

20. Hæc est syntaxis: οὐδ' ἂν χρόνος ὁ πάντων πατὴρ δύναιτο θέμεν ἀποίητον τέλος τῶν ἐν δίκᾳ τε καὶ παρὰ δίκαν πεπραγμένων ἔργων: Scilicet. *Et si antea aliquid triste acciderit seu juste seu injuste, nec tempus parens omnium rerum potest efficere, ut id non acciderit.* 21. Scilicet λήθη δὲ τῶν πεπραγμένων. 22. *Secundam inter fortunam.* 23. Dorice pro ἐσθλῶν. 24. *Malum infestum perit superatum.* 25. *Dei providentia, Dei numen, voluntas Dei.* 26. *Quod ego dico consentaneum est* vel *congruit sententia in pulchrithronas* (*Cadmi filias*). Hæ erant Ino, Semele, Autonoe, Agave. 27. Verbum ζώω jonice ζῶ adhibetur in solo præs. et imperf. 28. *Longam comam habens: passis crinibus.* 29. *Ejus filius hederiger* (*Dionysius*).

A. β'. K. ιδ'.

Λέγοντι δ' ἐν καὶ θαλάσσᾳ 30
Μετὰ κόραισι Νηρῆος
Ἁλίαις βίοτον ἄφθιτον
Ἰνοῖ τετάχθαι τὸν ὅ-
λον ἀμφὶ χρόνον· ἤτοι
Βροτῶν κέκριται
Πεῖρας οὔτι θανάτου 31,
Οὐδ', ἁσύχιμον ἁμέραν
Ὁπότε, παῖδ' ἀλίου,
Ἀτειρεῖ σὺν ἀγαθῷ 32
Τελευτάσομεν.
Ῥοαὶ δ' ἄλλοτ' ἄλλαι
Εὐθυμιᾶν τε μέτα καὶ
Πόνων ἐς ἄνδρας ἔβαν 33.

E. β'. K. η'.

Οὕτω δὲ Μοῖρ', ἅ τε πατρώϊον
Τῶν δ' ἔχει τὸν εὔφρονα πότμον,
Θεόρτῳ σὺν ὄλβῳ
Ἐπί τι καὶ πῆμ' ἄγει
Παλιντράπελον ἄλλῳ χρόνῳ 34.

30. Pro λέγουσι δὲ καὶ ἐν θαλάσσῃ; 3.ª pers. plur. temporum radicalium pro σι aut σιν habet ντι in dialecto Dorica, ut λέγοντι pro λέγουσι. 31. *Non præfinitum est mortis tempus: non cognitus est terminus mortis.* 32. *Stabili fortuna* seu *inter perpetua gaudia.* 33. Hæc est syntaxis. ῥοαὶ δ' ἄλλοτε ἄλλαι εὐθυμιῶν, καὶ πόνων εἰς ἄνδρας μετέβησαν: *Fluxus* vel *vicissitudines gaudiorum, et aerumnarum alias aliae ad homines accedere solent.* 34. *Sic Parca* seu *Numen, quod tenet* vel *tuetur paternam justam fortunam istorum* (*patrum*

Ἐξ οὗ περ ἔκτεινε Λάϊον μόριμος 35 υἱὸς
Συναντόμενος, ἐν δὲ Πυ-
    θῶνι χρησθὲν παλαίφατον τέλεσσεν 36.

Σ. γ'. Κ. ιδ'.

Ἰδοῖσα δ' ὀξεῖ' Ἐριννὺς
Πέφνεν ἑοῖ σὺν ἀλλαλο-
    φονίᾳ γένος ἀρήϊον 37.
Λείφθη δὲ Θέρσανδρος ἐ-
    ριπόντι Πολυνείκει 38,
Νέοις ἐν ἀέθλοις
Ἐν μάχαις τε πολέμου
Τιμώμενος, Ἀδραστιδᾶν
Θάλος 39 ἀρωγὸν δόμοις.
Ὅθεν 40 σπέρματος ἔχον-
    τα ῥίζαν, πρέπει
Τὸν Αἰνησιδάμου 41
Ἐγκωμίων τε μελέων
Λυρᾶν τε τυγχανέμεν 42.

Theronis) *una cum divitiis a cælo missis, adducit etiam aliquam calamitatem contrariam alio tempore.* 35. *Fatalis* scilicet Ædipus 36. *Vetusque oraculum redditum Delphis perfecit.* 37. *Quod quum vidisset acris Erynnis, occidit mutua cæde sobolem ejus bellicosam;* intelligit. Eteoclem et Polynicem. πέφνεν aoris. a φένω. ἑοῖ pro οἱ pronomen personæ. 38. Ἐριπόντι Πολυνείκει regitur a verbo λείφθη, pro genit. absol. ἐρίποντος Πολυνείκους: *interfecto Polynice.* 39. *Adrastidarum germen*; quia Thersander natus est ab Argia filia Adrasti. 40. *E cujus semine* 41. Theron filius Ænesidami. 42. *Carminum lyræque consequi laudes.*

A. γ'. K. ιδ'.

Ὀλυμπίᾳ 43 μὲν γὰρ αὐτὸς 44
Γέρας ἔδεκτο· Πυθῶνι
Δ' ὁμόκλαρον 45 ἐς ἀδελφεὸν 46
Ἰσθμοῖ τε κοιναὶ χάρι-
τες ἄνθεα τεθρίππων
Δυωδεκαδρόμων 47
Ἄγαγον· τὸ δὲ τυχεῖν,
Πειρώμενον ἀγωνίας 48,
Παραλύει δυσφρόνων,
Ὁ μὰν πλοῦτος ἀρεταῖς
Δεδαιδαλμένος 49
Φέρει τῶν τε καὶ τῶν
Καιρὸν 50, βαθεῖαν ὑπέχων
Μέριμναν ἀγροτέραν 51.

E. γ'. K. η'.

Ἀστὴρ 52 ἀρίζηλος, ἀλαθινὸν
Ἀνδρὶ φέγγος· εἰ δέ μιν 53 ἔχει
Τις, οἶδεν τὸ μέλλον,
Ὅτι θανόντων μὲν ἐν-
θάδ' αὐτίκ' ἀπάλαμνοι φρένες
Ποινὰς ἔτισαν· τὰ δ' ἐν τᾷ δε Διὸς ἀρχᾷ

43. Idest ἐν Ὀλυμπίᾳ. 44. *Ille ipse.* 45. *Participem ejusdem sortis, consortem.* 46. *Xenocratem fratrem Theronis.* 47. *Quadrigarum duodecies curriculum emensarum.* 48. Idest πειρώμενον τινὰ τῆς ἐν ἀγῶνι νίκης: *experientem certamen.* 49. *Opulentia virtutibus ornata.* 50. *Sustinet adversa et secunda, utut obveniunt.* 51. Idest, secundum Scholiastem græcum, θηρευτικωτέραν τῶν καλῶν; Heyne. 52. Idest ὡς ἀστήρ, aut ἀστὴρ ὤν. 53. Scil. τὸν μετ' ἀρετῆς πλοῦτον.

Ἀλιτρὰ 54, κατὰ γᾶς 55 δικά-
ζει τις ἐχθρᾷ λόγον φράσαις ἀνάγκᾳ 56.

Σ. δ'. Κ. ιδ'.

Ἶσον δὲ νύκτεσσιν αἰεὶ,
Ἶσα δ' ἐν ἁμέραις ἅλι-
ον 57 ἔχοντες, ἀπονέστερον
Ἐσθλοὶ νέμονται 58 βίο-
τον, οὐ χθόνα ταράσσον-
τες ἀλκᾷ χερῶν,
Οὐδὲ πόντιον ὕδωρ,
Κεινὰν παρὰ δίαιταν 59· ἀλ-
λὰ παρὰ μὲν τιμίοις
Θεῶν 60, οἵτινες ἔχαι-
ρον εὐορκίαις,
Ἄδακρυν νέμονται
Αἰῶνα· τοὶ δ' 61 ἀπροσόρα-
τον 62 ὀκχέοντι 63 πόνον.

Α. δ'. Κ. ιδ'.

Ὅσοι δ' ἐτόλμασαν ἐς τρὶς 64

54. *Namque delicta seu crimina quæ patrantur hoc in imperio Iovis, idest hoc in mundo.* 55. Idest ὑπὸ γῆν καθ' ᾅδου. 56. *Invisa sententiam dicens necessitate.* 57. Pro ἥλιον. 58. *Agunt.* 59. Ionice pro κενήν: *inanem propter victum.* 60. *Cum amicis Diis*, aut *cum animabus justis et in honore habitis a Diis.* Heyne vertit: *apud principes Deorum.* 61. *Impii vero et injusti.* 62. *Horrendum visu, et intolerandum.* 63. Pro ὀκχέουσι: *tolerant;* vide ad not. 50.-64. *Ter; usque ad tertiam vicem.* Ex sententia Pythagorae, qui trinam animæ migrationem fecissent *ab omni culpa abhorrentes*, in insulam beatorum a Rhadamantho mittebantur.

Ἑκατέρωθι μείναντες 65
Ἀπὸ 66 πάμπαν ἀδίκων ἔχειν
Ψυχὰν, ἔτειλαν Διὸς
Ὁδὸν παρὰ Κρόνου τύρ-
σιν 67· ἔνθα μακάρων
Νᾶσον ὠκεανίδες
Αὖραι περιπνέουσιν· ἄν-
θεμα δὲ χρυσοῦ 68 φλέγει,
Τὰ μὲν χερσόθεν, ἀπ' ἀ-
γλαῶν δενδρέων,
Ὕδωρ δ' ἄλλα φέρβει 69.
Ὅρμοισι τῶν 70 χέρας ἀνα-
πλέκοντι 71 καὶ στεφάνοις 72

Ε. δ'. Κ. η'.

Βουλαῖς ἐν ὀρθαῖς Ῥαδαμάνθυος 73.
Ὃν πατὴρ ἔχει Κρόνος ἕτοι-
μον αὐτῷ πάρεδρον,
Πόσις ὁ πάντων Ῥέας
Ὑπέρτατον ἐχοίσας 74 θρόνον.
Πηλεύς τε καὶ Κάδμος ἐν τοῖσιν ἀλέγονται 75.

65. *Utrobique degentes.* 66. *Procul.* 67. *Perfecerunt* seu *percurrerunt Iovis viam ad Saturni turrim* seu *moenia.* 68. Scilicet ἐκ χρυσοῦ (pro χρύσεα) φλέγει: *et ubi emicant* seu *fulgent flores aurei.* 69. *Alit.* 70. Idest ἐκ τούτων τῶν ἀνθέων. 71. Pro ἀναπλέκουσιν (οἱ δίκαιοι). 72. *Unde monilibus et coronis implicant manus;* vel *monilibus implicant manus et coronis redimiunt caput*, subaudito nomine κεφαλὴν vel κεφαλάς. 73. *Secundum recta consilia* seu *justa decreta Rhadamanthi.* 74. Dorice pro ἐχούσης. 75. *Inter hos* (s. *justos habitatores insularum beatarum*) *enumerantur et coluntur Peleus,* et *Cadmus.*

'Αχιλλέα τ' ἔνεικ' 76, ἐπεὶ 77
Ζηνὸς 78 ἦτορ λιταῖς ἔπεισε, μάτηρ 79.

Σ. ί. Κ. ιδ'.

Ὃς Ἕκτορ' ἔσφαλε 80, Τροίας
Ἄμαχον ἀστραβῆ κίο-
να. Κύκνον τε θανάτῳ πόρεν 81.
'Αοῦς τε παῖδ' Αἰθίο-
πα 82. Πολλά μοι ὑπ' ἀγκῶ-
νος 83 ὠκέα βέλη 84
Ἔνδον ἐντὶ 85 φαρέτρας
Φωνᾶντα 86 συνετοῖσιν· ἐς
Δὲ τὸ πᾶν 87, ἑρμηνέων
Χατίζει· σοφὸς ὁ πολ-
λὰ εἰδὼς φυᾷ 88.
Μαθόντες 89 δὲ, λάβροι
Παγγλωσσίᾳ 90, κόρακες ὣς,
Ἄκραντα γαρύετον 91

76. *Adduxit*, aor. jonicus pro ἤνεγκε ab inusitato ἐνέκω et ἐνίκω. 77. *Quum* 78. Pro Διός quasi a nominat. Ζήν. 79. (*Thetis*) *mater* (*Achillis*). 80. *Prostravit*, *evertit*, *dejecit*. 81. *Dedit*, aor. defectivus poetarum ab inusit. πόρω. 82. *Auroraeque filium Aethiopem*. 83. *Sub cubito*. 84. *Celeres sagittae*. Sermo est figuratus: idest *habeo multa quæ dicam in mea mente*. 85. Dorice pro ἐστί. 86. Pro φωνοῦντα: *sonantes intelligentibus*. 87. *Ad vulgus autem*. 88. *Natura*, *naturæ sagacitate*. 89. *Sed illi qui ab aliis didicerunt*, *discendo sapientes facti*. Reddit rationem Pindarus, cur tanta polleat facultate poeseos. Poeta nimirum non est ille ex disciplina factus artis, sed ex infinita vi naturae talis. Non excludit tamen ille doctrinam, quæ naturam adjuvat et perficit, sed contendit meliora esse carmina, quæ solius naturæ impetu producuntur, quam quae ab arte sola proveniunt. Felix Theron, qui a poeta non vulgari laudatur. 90. *Procaces loquacitate*. 91. Pro γαρύουσι (*garriunt*) vide Iliad. Δ, ver. 453. adnot. 91. Invenitur hic Bacchylides Pindari aemulus, ut Scholiastes refert.

Ἀντιστροφὴ ά. Κ. ιζ'.

Καμόντες οἳ 8 πολλὰ θυμῷ,
Ἱερὸν ἔσχον οἴκημα
Ποταμοῦ 9, Σικελίας τ' ἔσαν
Ὀφθαλμός· αἰὼν 10 τ' ἔφε-
πε μόρσιμος, πλοῦτόν
Τε καὶ χάριν ἄγων
Γνησίαις ἐπ' ἀρεταῖς 11.
Ἀλλ', ὦ Κρόνιε παῖ Ῥέας,
Ἕδος 12 Ὀλύμπου νέμων 13,
Ἀέθλων τε κορυφὰν 14,
Πόρον τ' Ἀλφεοῦ 15,
Ἰανθεὶς ἀοιδαῖς 16,
Εὔφρων 17 ἄρουραν ἔτι 18 πα-
τρίαν σφίσιν κόμισον.

Ἐπῳδὸς ά. Κ. ή.

Λοιπῷ γένει 19 τῶν δὲ πεπραγμένων,
Ἐν δίκα τε καὶ παρὰ δίκαν,
Ἀποίητον οὐδ' ἂν
Χρόνος, ὁ πάντων πατὴρ,

8. *Qui (patres Theronis)*: 9. *Tenuere sacram sedem fluminis (in Sicilia)*; οἴκημα ποταμοῦ, quia urbs suum nomen habuit a flumine Agrigento: aut pro οἴκημα ἐπὶ ποταμοῦ, quia civitas supra illum flumen condita fuerat. 10. *Ætas, vita*. 11. Pro ἐπάγων γνησίαις ἀρεταῖς: *adferens genuinis virtutibus*. 12. *Sedem*. 13. *Gubernans*. 14. Ἀέθλων κορυφάν, ludos Olympicos reliquos omnes alios excellere affirmat. 15. *Alveumque seu vadum Alphei*; hoc flumen prope Olympiam sacrum erat Iovi. 16. *Placatus, exhilaratus hymnis* 17. *Propitius, benignus*. 18. *Porro, magis*. 19. *Postero generi*.

Δύναιτο θέμεν ἔργων τέλος 20.
Λάθα 21 δὲ πότμῳ σὺν εὐδαίμονι 22 γένοιτ' ἄν.
Ἐσλῶν 23 γὰρ ὑπὸ χαρμάτων,
Πῆμα θνάσκει παλίγκοτον δαμασθὲν 24,

Σ. β'. Κ. ιδ'.

Ὅταν θεοῦ μοῖρα 25 πέμπῃ
Ἀνεκὰς ὄλβον ὑψηλόν.
Ἕπεται δὲ λόγος εὐθρόνοις
Κάδμοιο κούραις 26, ἔπα-
θον αἳ μεγάλα· πένθος
Δὲ πιτνεῖ βαρὺ
Κρεσσόνων πρὸς ἀγαθῶν.
Ζώει 27 μὲν ἐν Ὀλυμπίοις,
Ἀποθανοῖσα βρόμῳ
Κεραυνοῦ τανυέθει-
ρα 28 Σεμέλα· φιλεῖ
Δέ μιν Παλλὰς αἰεὶ,
Καὶ Ζεὺς πατὴρ μάλα· φιλεῖ
Δὲ παῖς ὁ κισσοφόρος 29.

20. Hæc est syntaxis: *οὐδ' ἂν χρόνος ὁ πάντων πατὴρ δύναιτο θέμεν ἀποίητον τέλος τῶν ἐν δίκᾳ τε καὶ παρὰ δίκαν πεπραγμένων ἔργων*: Scilicet. *Et si antea aliquid triste acciderit seu juste seu injuste, nec tempus parens omnium rerum potest efficere, ut id non acciderit.* 21. Scilicet *λήθη δὲ τῶν πεπραγμένων.* 22. *Secundam inter fortunam.* 23. Dorice pro *ἐσθλῶν.* 24. *Malum infestum perit superatum.* 25. *Dei providentia, Dei numen, voluntas Dei.* 26. *Quod ego dico consentaneum est vel congruit sententia in pulchrithronas (Cadmi filias).* Hæ erant Ino, Semele, Autonoe., Agave. 27. Verbum *ζώω* jonice *ζῶ* adhibetur in solo præs. et imperf. 28. *Longam comam habens: passis crinibus.* 29. *Ejus filius hederiger (Dionysius).*

Α. β΄. Κ. ιδ΄.

Λέγοντι δ' ἐν καὶ θαλάσσᾳ 30
Μετὰ κόραισι Νηρῆος
Ἁλίαις βίοτον ἄφθιτον
Ἰνοῖ τετάχθαι τὸν ὅ-
    λον ἀμφὶ χρόνον· ἤτοι
Βροτῶν κέκριται
Πεῖρας οὔτι θανάτου 31,
Οὐδ', ἁσύχιμον ἁμέραν
Ὁπότε, παῖδ' ἁλίου,
Ἀτειρεῖ σὺν ἀγαθῷ 32
Τελευτάσομεν.
Ῥοαὶ δ' ἄλλοτ' ἄλλαι
Εὐθυμιᾶν τε μέτα καὶ
Πόνων ἐς ἄνδρας ἔβαν 33.

Ε. β΄. Κ. η΄.

Οὕτω δὲ Μοῖρ', ἅ τε πατρώϊον
Τῶν δ' ἔχει τὸν εὔφρονα πότμον,
Θεόρτῳ σὺν ὄλβῳ
Ἐπί τι καὶ πῆμ' ἄγει
Παλιντράπελον ἄλλῳ χρόνῳ 34.

30. Pro λέγουσι δὲ καὶ ἐν θαλάσσῃ; 3.a pers. plur. temporum radicalium pro σι aut σιν habet ντι in dialecto Dorica, ut λέγοντι pro λέγουσι. 31. *Non præfinitum est mortis tempus: non cognitus est terminus mortis.* 32. *Stabili fortuna* seu *inter perpetua gaudia.* 33. Hæc est syntaxis. ῥοαὶ δ' ἄλλοτε ἄλλαι εὐθυμιῶν, καὶ πόνων εἰς ἄνδρας μετέβησαν: *Fluxus* vel *vicissitudines gaudiorum, et aerumnarum alias aliae ad homines accedere solent.* 34. *Sic Parca* seu *Numen, quod tenet* vel *tuetur paternam justam fortunam istorum* (*patrum*

Ἐξ οὗ περ ἔκτεινε Λάϊον μόριμος 35 υἱὸς
Συναντόμενος, ἐν δὲ Πυ-
θῶνι χρησθὲν παλαίφατον τέλεσσεν 36.

Σ. γ'. Κ. ιδ'.

Ἰδοῖσα δ' ὀξεῖ' Ἐριννὺς
Πέφνεν ἑοῖ σὺν ἀλλαλο-
φονίᾳ γένος ἀρήϊον 37.
Λείφθη δὲ Θέρσανδρος ἐ-
ριπόντι Πολυνείκει 38,
Νέοις ἐν ἀέθλοις
Ἐν μάχαις τε πολέμου
Τιμώμενος, Ἀδραστιδᾶν
Θάλος 39 ἀρωγὸν δόμοις.
Ὅθεν 40 σπέρματος ἔχον-
τα ῥίζαν, πρέπει
Τὸν Αἰνησιδάμου 41
Ἐγκωμίων τε μελέων
Λυρᾶν τε τυγχανέμεν 42.

Theronis) *una cum divitiis a cælo missis*, *adducit etiam aliquam calamitatem contrariam alio tempore.* 35. *Fatalis* scilicet *Ædipus* 36. *Vetusque oraculum redditum Delphis perfecit.* 37. *Quod quum vidisset acris Erynnis, occidit mutua cæde sobolem ejus bellicosam ;* intelligit. Eteoclem et Polynicem. πέφνεν aoris. a φένω. ἑοῖ pro οἱ pronomen personæ. 38. Ἐριπόντι Πολυνείκει regitur a verbo λείφθη, pro genit. absol. ἐρίποντος Πολυνείκους : *interfecto Polynice.* 39. *Adrastidarum germen* ; quia Thersander natus est ab Argia filia Adrasti. 40. *E cujus semine* 41. Theron filius Æneesidami. 42. *Carminum lyræque consequi laudes.*

A. γ'. K. ιδ'.

Ὀλυμπίᾳ 43 μὲν γὰρ αὐτὸς 44
Γέρας ἔδεκτο· Πυθῶνι
Δ' ὁμόκλαρον 45 ἐς ἀδελφεὸν 46
Ἰσθμοῖ τε κοιναὶ χάρι-
τες ἄνθεα τεθρίππων
Δυωδεκαδρόμων 47
Ἄγαγον· τὸ δὲ τυχεῖν,
Πειρώμενον ἀγωνίας 48,
Παραλύει δυσφρόνων,
Ὁ μὰν πλοῦτος ἀρεταῖς
Δεδαιδαλμένος 49
Φέρει τῶν τε καὶ τῶν
Καιρὸν 50, βαθεῖαν ὑπέχων
Μέριμναν ἀγροτέραν 51.

E. γ'. K. ή.

Ἀστὴρ 52 ἀρίζηλος, ἀλαθινὸν
Ἀνδρὶ φέγγος· εἰ δέ μιν 53 ἔχει
Τις, οἶδεν τὸ μέλλον,
Ὅτι θανόντων μὲν ἐν-
θάδ' αὐτίκ' ἀπάλαμνοι φρένες
Ποινὰς ἔτισαν· τὰ δ' ἐν τᾷ δε Διὸς ἀρχᾷ

43. Idest ἐν Ὀλυμπίᾳ. 44. *Ille ipse.* 45. *Participem ejusdem sortis, consortem.* 46. *Xenocratem fratrem Theronis.* 47. *Quadrigarum duodecies curriculum emensarum.* 48. Idest πειρώμενον τινὰ τῆς ἐν ἀγῶνι νίκης: *experientem certamen.* 49. *Opulentia virtutibus ornata.* 50. *Sustinet adversa et secunda, utut obveniunt.* 51. Idest, secundum Scholiastem græcum, θηρευτικωτέραν τῶν καλῶν; Heyne. 52. Idest ὡς ἀστήρ, aut ἀστὴρ ὤν. 53. Scil. τὸν μετ' ἀρετῆς πλοῦτον.

Ἀλιτρὰ 54, κατὰ γᾶς 55 δικά-
ζει τις ἐχθρᾷ λόγον φράσαις ἀνάγκᾳ 56.

Σ. δ'. Κ. ιδ'.

Ἶσον δὲ νύκτεσσιν αἰεὶ,
Ἶσα δ' ἐν ἁμέραις ἅλι-
ον 57 ἔχοντες, ἀπονέστερον
Ἐσθλοὶ νέμονται 58 βίο-
τον, οὐ χθόνα ταράσσον-
τες ἀλκᾷ χερῶν,
Οὐδὲ πόντιον ὕδωρ,
Κεινὰν παρὰ δίαιταν 59· ἀλ-
λὰ παρὰ μὲν τιμίοις
Θεῶν 60, οἵτινες ἔχαι-
ρον εὐορκίαις,
Ἄδακρυν νέμονται
Αἰῶνα· τοὶ δ' 61 ἀπροσόρα-
τον 62 ὀκχέοντι 63 πόνον.

A. δ'. K. ιδ'.

Ὅσοι δ' ἐτόλμασαν ἐς τρὶς 64

54. *Namque delicta seu crimina quæ patrantur hoc in imperio Iovis, idest hoc in mundo.* 55. Idest ὑπὸ γῆν καθ' ᾅδου. 56. *Invisa sententiam dicens necessitate.* 57. Pro ἥλιον. 58. *Agunt.* 59. Ionice pro κοινήν: *inanem propter victum.* 60. *Cum amicis Diis*, aut *cum animabus justis et in honore habitis a Diis.* Heyne vertit: *apud principes Deorum.* 61. *Impii vero et injusti.* 62. *Horrendum visu, et intolerandum.* 63. Pro ὀκχέουσι: *tolerant;* vide ad not. 50.-64. *Ter, usque ad tertiam vicem.* Ex sententia Pythagorae, qui trinam animæ migrationem fecissent *ab omni culpa abhorrentes*, in insulam beatorum a Rhadamantho mittebantur.

Ἑκατέρωθι μείναντες 65
Ἀπὸ 66 πάμπαν ἀδίκων ἔχειν
Ψυχὰν, ἔτειλαν Διὸς
Ὁδὸν παρὰ Κρόνου τύρ-
σιν 67· ἔνθα μακάρων
Νᾶσον ὠκεανίδες
Αὖραι περιπνέουσιν· ἄν-
θεμα δὲ χρυσοῦ 68 φλέγει,
Τὰ μὲν χερσόθεν, ἀπ' ἀ-
γλαῶν δενδρέων,
Ὕδωρ δ' ἄλλα φέρβει 69.
Ὅρμοισι τῶν 70 χέρας ἀνα-
πλέκοντι 71 καὶ στεφάνοις 72

E. δ'. K. η'.

Βουλαῖς ἐν ὀρθαῖς Ῥαδαμάνθυος 73.
Ὃν πατὴρ ἔχει Κρόνος ἑτοι-
μον αὐτῷ πάρεδρον,
Πόσις ὁ πάντων Ῥέας
Ὑπέρτατον ἐχοίσας 74 θρόνον.
Πηλεύς τε καὶ Κάδμος ἐν τοῖσιν ἀλέγονται 75.

65. *Utrobique degentes.* 66. *Procul.* 67. *Perfecerunt* seu *percurrerunt Iovis viam ad Saturni turrim* seu *moenia.* 68. Scilicet ἐκ χρυσοῦ (pro χρύσεα) φλέγει; *et ubi emicant* seu *fulgent flores aurei.* 69. *Alit.* 70. Idest ἐκ τούτων τῶν ἀνθέων. 71. Pro ἀναπλέκουσιν (οἱ δίκαιοι). 72. *Unde monilibus et coronis implicant manus;* vel *monilibus implicant manus et coronis redimiunt caput,* subaudito nomine κεφαλὴν vel κεφαλάς. 73. *Secundum recta consilia* seu *justa decreta Rhadamanthi.* 74. Dorice pro ἐχούσης. 75. *Inter hos* (s. *justos habitatores insularum beatarum*) *enumerantur et coluntur Peleus, et Cadmus.*

Ἀχιλλέα τ' ἔνεικ' 76, ἐπεὶ 77

Ζηνὸς 78 ἦτορ λιταῖς ἔπεισε, μάτηρ 79.

Σ. ί. Κ. ιδ'.

Ὃς Ἕκτορ' ἔσφαλε 80, Τροίας
Ἄμαχον ἀστραβῆ κίο-
να. Κύκνον τε θανάτῳ πόρεν 81.
Ἀοῦς τε παῖδ' Αἰθίο-
πα 82. Πολλά μοι ὑπ' ἀγκῶ-
νος 83 ὠκέα βέλη 84
Ἔνδον ἐντὶ 85 φαρέτρας
Φωνᾶντα 86 συνετοῖσιν· ἐς
Δὲ τὸ πᾶν 87, ἑρμηνέων
Χατίζει· σοφὸς ὁ πολ-
λὰ εἰδὼς φυᾷ 88.
Μαθόντες 89 δὲ, λάβροι
Παγγλωσσίᾳ 90, κόρακες ὥς,
Ἄκραντα γαρύετον 91

76. *Adduxit.*, aor. jonicus pro ἤνεγκε ab inusitato ἐνέκω et ἐνείκω. 77. *Quum* 78. Pro Διός quasi a nominat. Ζήν. 79. (*Thetis*) *mater* (*Achillis*). 80. *Prostravit*, *evertit*, *dejecit.* 81. *Dedit*, aor. defectivus poetarum ab inusit. πόρω. 82. *Auroraeque filium Aethiopem.* 83. *Sub cubito.* 84. *Celeres sagittae.* Sermo est figuratus: idest *habeo multa quæ dicam in mea mente.* 85. Dorice pro ἐστί. 86. Pro φωνοῦντα: *sonantes intelligentibus.* 87. *Ad vulgus autem.* 88. *Natura, naturæ sagacitate.* 89. *Sed illi qui ab aliis didicerunt, discendo sapientes facti.* Reddit rationem Pindarus, cur tanta polleat facultate poeseos. Poeta nimirum non est ille ex disciplina factus artis, sed ex infinita vi naturae talis. Non excludit tamen ille doctrinam, quæ naturam adjuvat et perficit, sed contendit meliora esse carmina, quæ solius naturæ impetu producuntur, quam quae ab arte sola proveniunt. Felix Theron, qui a poeta non vulgari laudatur. 90. *Procaces loquacitate.* 91. Pro γαρύουσι (*garriunt*) vide Iliad. Δ, ver. 455. adnot. 91. Invenitur hic Bacchylides Pindari aemulus, ut Scholiastes refert.

Α. ί. Κ. ιδ.

Διὸς πρὸς ὄρνιχα 92 θεῖον.
Ἔπεχε νῦν σκοπῷ τόξον,
Ἄγε, θυμέ· τίνα βάλλομεν
Ἐκ μαλθακᾶς αὖτε φρε-
νὸς 93 εὐκλέας ὀϊστοὺς 94
Ἱέντες 95; ἐπί τοι
Ἀκράγαντι τανύσαις 96,
Αὐδάσομαι ἐνόρκιον
Λόγον ἀλαθεῖ νόῳ 97,
Τεκεῖν μήτιν' 98 ἑκατόν
Γε ἐτέων 99 πόλιν
Φίλοις ἄνδρα μᾶλλον
Εὐεργέταν πραπίσιν 100, ἀ-
φθονέστερόν τε χέρα 101,

Ε. ί. Κ. ή.

Θήρωνος. Ἀλλ' αἶνον ἔβα κόρος 102
Οὐ δίκᾳ συναντόμενος, ἀλ-
λὰ μάργων ὑπ' ἀνδρῶν
Τὸ λαλαγῆσαι 103 θέλων,

92. Dorice pro ὄρνιν. 93. *Ex benevola mente.* 94. *Gloriosa tela;* intelligit metaphor. suas laudes et sua carmina 95. *Vibrans.* 96. Pro τάνυσον, optativi modus pro imperativo, aut pro τανύσαι partic. aor. 1. dorice. 97. *Dicam jusjurandum veraci mente.* 98. μήτινα conjungitur cum ἄνδρα, idest μήτινα ἄνδρα. Doctus Heyne mavult jungere μήτινα cum πόλιν. 99. Scilicet διὰ ἐτέων; urbs Agrigenti condita fuit quinquagesima Olymp. et 76, aut 77. Thero victor fuit in ludis Olymp. 100. *Animo, corde.* 101. Pro χεῖρα. 102. *Sed laudem invasit insolentia.* 103. *Obstrepere.*

Κρύφον τε θέμεν ἐσθλῶν κακοῖς
Ἔργοις 104 ἐπεὶ ψάμμος ἀριθμὸν περιπέφευγεν,
Ἐκεῖνος ὅσα χάρματ' 105 ἄλ-
λοις ἔθηκεν, τίς ἂν φράσαι δύναιτο;

104. *Honestaque occultata obruere pravis factis.* 105. Capys et Hippocrates consobrini Theronis beneficiorum immemores, quae ab eo acceperent, non maledictis solum, sed factis improbis etiam, indicto nempe bello, extinguere furiosi tentarunt splendorem gloriae ejus, cui maxime invidebant, sed frustra, quia ab ipso prope Imeram profligati victique sunt.

Aristoteles natus Stagiræ Olymp. XCIX, obiit Olymp. CXIV. Parentibus vita functis a Proxeno quodam Atarnensi liberaliter educatus litterisque eruditus est. Postea Athenas venit, et Platonis doctrinæ ac disciplinæ anno ætatis XVII se tradidit, a quo propter judicii acumen et ingenii ubertatem atque elegantiam mire amatus et tanti æstimatus est, ut ab illo *mens scholæ* nominaretur. Platone mortuo a Philippo rege humanissime excitus ad formandum Alexandri ingenium moresque fingendos, et Philippo et Alexandro adeo probavit operam, ut ab utroque summis adficeretur honoribus. Vir fuit summi ingenii qui multa primus vel invenit, vel in artis formam redegit. Indefessus in inquirendo, acutus in perspiciendo pervestigando et concludendo, veri novique studiosissimus, densus in sententiis et ratiociniis. Multa igitur mentis subtilis atque immensæ eruditionis monumenta reliquit.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ

Σκολιὸν 1

Εἰς Ἑρμείαν τὸν Ἀταρνέα 2.

Ἀρετὰ, πολύμοχθε γένει βροτείῳ,
Θήραμα κάλλιστον βίῳ 3,
Σᾶς περὶ, Παρθένε, μορφᾶς
Καὶ θανεῖν ζαλωτὸς 4 ἐν Ἑλλάδι πότμος,
Καὶ πόνους τλῆναι μαλεροὺς ἀκάμαντας 5.
Τοῖον ἐπὶ φρὲν ἔρωτα βάλλεις,
Καρπὸν φέρεις τ' ἀθάνατον 6,
Χρυσοῦ τε κρέσσω 7 καὶ γονέων 8,
Μαλακαυχήτοιό 9 θ' ὕπνου·

1. Scolium genus carminis est, sic fortasse dictum, quia ex inæqualibus et diversis versibus constabat; Σκολιὸν *obliquum* vel *tortuosum* etiam significat; unde multi putant nomen hoc accepisse a situ obliquo, quo in Symposio sedebant qui idem canere soliti erant. Terpander fortasse primus auctor fuit; sed monente Athenæo, Anacreon atque Praxilla in hoc genere multam sibi laudem peperere. Scaliger ex hoc maxime perpendere cupit lectores, quantus vir Aristoteles fuerit in poesi, neque ipso Pindaro minor. 2. Hermeas Atarnensium et vicinæ regionis Mysiæ fuit tyrannus, cujus hospitio per aliquot annos usus erat Aristoteles. 3. Scilicet ἐν βίῳ; Sylburgius monuit βίω potius scribi oportuisse dorice pro βίου. 4. *Desiderabilis*; ζηλωτὸς in editione Athenæi Bipontina. 5. *Infinitos*, et non ἀκαμάτους quod legimus in Athenæi editione citata. 6. Sic corrigunt viri docti, pro τοῖον ἐπὶ φρένα βάλλεις-Καρπὸν τ' ἀθάνατον. 7. *Meliorem*: jonicum pro κρείσσω. 8. *Et nobilitate parentum*. 9. Pro μαλακαυγητοῖο, quod invenitur apud omnes veteres editiones: Brunckius corrigens μαλακαυχητοῖο intellexisse videtur *qui sua mollitie gloriatur*, vel: *cujus jactari solet suavitas*: et nos hac correctione utimur: sed legimus μαλακαυχήτοιο a μαλακαύχητος (*mollis*, *placidus*,) et non a μαλακαυχητός.

Σεῦ δ' ἕνεχ' οὐκ 10 Διὸς Ἡρακλέης,
Λήδας τε κοῦροι πόλλ' 11 ἀνέτλασαν,
Ἔργοις σὰν ἀγρεύοντες δύναμιν 12,
Σοῖς τε πόθοις Ἀχιλλεὺς
Αἴας τε Ἀΐδαο 13 δόμους ἦλθον.
Σᾶς δ' ἕνεκα φιλίου μορφᾶς
Χὠ 14 Ἀταρνέως 15 ἔντροφος
Ἠελίου χήρωσεν αὐγᾶς 16.
Τοιγὰρ ἀοίδιμος 17 ἔργοις,
Ἀθάνατόν τέ μιν αὐξήσουσι
Μοῦσαι Μναμοσύνας θύγατρες 18,
Διὸς ξενίου σέβας αὔξουσαι,
Φιλίας τε γέρας βεβαίας.

10. Pro ὁ ἐκ per *crasin*: apud Athen. ed. cit. legimus οὐκ. 11. Pro πολλά, vide in Theogn. not. 2-12. *Qui rebus gestis tuam vim* i. e. *te ipsam sectabantur.* 13. Genitivus antiquissimae formationis pro Αΐδου. 14. Pro καὶ ὁ apud Athen. ed. cit. legimus καὶ Ἀταρνέως. 15. Atarna, Atarnea, et Atarneus Ἀταρνεὺς gen. έως, Mysiae oppidum: unde Hermeas Atarnensis ab auctore vocatur Ἀταρνέως ἔντροφος: *Atarnae alumnus.* 16. In Athen. edit. cit. legimus ἀελίου χήρωσεν αὐγάς: *Solis viduavit lumen* sicut vertit interpres. Nos accipimus Lectionem αὐγᾶς genitivo casu, quemadmodum apud Laert. et Stob. editur, hac sententia: *caruit Solis lumine*, ut verbum χηρόω intransitive accipiatur. 17. Subintelligitur ἐστί. 18. Pro θυγατέρες per *syncopen.* Vide etiam quomodo hoc Scolium Italice vertit Vincentius Montius in Mediolanensi Ephemeride *il Poligrafo.*

Callimachus Cirenæus diu vixit apud primos Ptolemæos Ægypti reges, et ab illis summo in honore habitus fuit. Ex multis quæ ille scripsit, et quæ ab antiquis summopere laudantur, nil aliud nobis remanet, nisi sex hymni, et nonnulla epigrammata. Elegantia magna, puritas, et natura, sunt dotes præcipuæ ejus poesos, quæ quidem minus arrisit celebri critico anglico Iohnson. Sed nos adhærebimus sententiæ Politiani et Mureti, et illorum admirationis argumentum haud leve putamus, quod latini scriptores aureæ ætatis maximo in honore hunc poetam habuerunt; nam Catullus excellentiora carmina vertit, et Propertius in eo totus fuit ut romani Callimachi nomen sibi acquireret. Pulcher græci vatis stilus a nemine alio melius ostendi poterat, quam ab illo ipso in iis carminibus, quæ idem ille scripsit contra quendam sui honoris detractorem, a quo tanquam auctor brevium compositionum objurgabatur:

Ὁ φθόνος Ἀπόλλωνος ἐς οὔατα λάθριος εἶπεν:
Οὐκ ἄγαμαι τὸν ἀοιδὸν, ὃς οὐχ ὅσα πόντος, ἀείδει.
Τὸν φθόνον Ἀπόλλων ποδί τ' ἤλασεν, ὧδέ τ' ἔειπεν.
Ἀσσυρίου ποταμοῖο μέγας ῥόος, ἀλλὰ τὰ πολλὰ
Λύματα γῆς καὶ πολλὸν ἐφ' ὕδατι συρφετὸν ἕλκει.
Δηοῖ δ' οὐκ ἀπὸ παντὸς ὕδωρ φορέουσι Μέλισσαι,
Ἀλλ' ἥτις καθαρή τε καὶ ἀχράαντος ἀνέρπει
Πίδακος ἐξ ἱερῆς ὀλίγη λιβὰς, ἄκρον ἄωτον.

Hymnus hic in quatuor partes dividi potest: in prima parte Poeta locum, in quo natus est Iupiter, statuit, in altera ejusdem infantiam describit; in tertia ejus potentiam; in ultima in laudes Ptolemæi Philadelphi excurrit. Exorditur vates enuncians rem modo pertractandam, et Deum de more ethnicæ religionis invocans. Deinde ablata omni fide Cretensibus, qui in sua insula natum fuisse Iovem affirmabant, ait supra montem Arcadicum Licæum genitum fuisse, atque hic Arcadiam nobis describit coloribus vere poeticis, quam prius sterilem, siccam, et a ferocissimis bestiis habitatam, fertilem deinde et fontibus hinc inde scatentem bonisque omnibus affluentem reddidit. Postea Numen adhuc puerum exponit tum cum in montem Idam se contulit, a nymphis Meliis nutritum lacte capræ Amaltheæ, et melle apibus Panacridibus elaborato, et a Corybantibus aut Dactylis Idæis servatum, qui percutientes scuta impediebant ne Iovis vagitus a Saturno exaudirentur. Sed primo oris flore vix egresso, ille non sorte, sed propria virtute imperium cælestis regni consequitur, quod Vi et Potentia vivide expressa servat. Quum tali pacto princeps Deorum evasisset, concessit minoribus Diis curam hominum qui ad varias artes incumbunt, sibi soli retinens curam Regum illorum qui in subditos populos æque sapienterque dominantur, et hoc in loco opportune admodum Ptolemæum Philadelphum laudibus exornat, et ejus justitiam ac providentiam dum celebrat, nos admonet ut illos amemus ac revereamur, in quorum manibus vitæ nostræ ac rerum nostrarum jus depositum fuit. Hymnum claudit solitis acclamationibus, et consueta ad Iovem prece, ut divitias nobis cum virtute largiatur, quoniam illæ sine hac beatitatem hominis comparare non possunt.

ΚΑΛΛΙΜΑΧΟΥ ΚΥΡΗΝΑΙΟΥ

Ὕμνος εἰς τὸν Δία.

Ζηνὸς ἔοι 1 τί κεν ἄλλο παρὰ σπονδῇσιν 2 ἀείδειν
Λώϊον, ἢ θεὸν αὐτὸν, ἀεὶ μέγαν, αἰὲν ἄνακτα,
Πηλογόνων 3 ἐλατῆρα, δικασπόλον οὐρανίδῃσι;
Πῶς καί νιν, Δικταῖον 4 ἀείσομεν, ἠὲ Λυκαῖον;
Ἐν δοιῇ μάλα θυμός 5· ἐπεὶ γένος 6 ἀμφήριστον.
Ζεῦ, σὲ μὲν Ἰδαίοισιν ἐν οὔρεσι 7 φασὶ γενέσθαι,
Ζεῦ, σὲ δ' ἐν Ἀρκαδίῃ· πότεροι, Πάτερ, ἐψεύσαντο,
Κρῆτες ἀεὶ ψεῦσται 8· καὶ γὰρ τάφον, ὦ ἄνα 9, σεῖο 10
Κρῆτες ἐτεκτήναντο· σὺ δ' οὐ θάνες 11· ἐσσὶ 12 γὰρ αἰεί.
Ἐν δέ σε Παῤῥασίῃ 13 Ῥείη 14 τέκεν, ᾗχι 15 μάλιστα
Ἔσκεν 16 ὄρος θάμνοισι περισκεπές· ἔνθεν ὁ χῶρος

1. Pro εἴη: vid. Herod. L. 1. ad N. 4.–2. Pro σπονδαῖς: *ad sacrificia*, quia hymni inter sacrificandum cantari consueverant. ordo est: παρὰ σπονδῇσι Ζηνός τι ἄλλο ἔοικε λώϊον ἀείδειν, ἢ θεὸν αὐτόν; *Jovi dum libatur, quid aliud magis canere conveniat, quam Deum ipsum?* 3. Epitheton Gigantum, quos hymno εἰς λουτρὰ τῆς Παλλάδος, v. 8. γηγενέας vocat. Γηγενεῖς dicuntur, quod e terra creati formatique sint: qua ratione rectius πηλόγονοι vocantur; πηλός enim non simpliciter terram, sed limum signif. 4. Δίκτη enim mons Cretae est, et Λυκαῖον Arcadiae. 5. *In dubio admodum est animus.* 6. *Patria.* 7. *Idæis in montibus.* De Ida in Creta, non de altero in Phrygia monte loquitur hic Poeta. Jupiter enim, ut traditur, natus est in *Dictæo* monte, educatus vero in *Idæo* antro. 8. Inde autem κρητίζειν proverbium, pro *fallere.* 9. *O rex*, pro ὦ ἄναξ. 10. Pro σοῦ. 11. Pro ἔθανες: Vid. Epigram. ad N. 6.–12. Doricum et Jonicum, pro εἶ: *existis, vivis.* 13. Quidam græcus interpres notat ita vocatum fuisse quendam Arcadiæ montem a Parrhasio filio Licaonis. 14. Pro Ῥέα. 15. Pro ᾗ, *qua parte.* 16. Pro ἦν, ab εἰμί: vide Iliad. B. V. 189. ad N. 5.

Ἱερός, οὐδέ τί μιν 17 κεχρημένον Εἰλειθυίης
Ἑρπετὸν 18, οὐδὲ γυνὴ ἐπιμίσγεται· ἀλλά ἑ Ῥείης
Ὠγύγιον 19 καλέουσι λεχώϊον Ἀπιδανῆες 20.
Ἔνθά σ' ἐπεὶ μήτηρ μεγάλων ἀπεθήκατο κόλπων,
Αὐτίκα δίζητο ῥόον ὕδατος, ᾧ κε τόκοιο
Λύματα χυτλώσαιτο, τεὸν 21 δ' ἐνὶ χρῶτα λοέσσαι 22.
Λάδων ἀλλ' οὔπω μέγας ἔρρεεν, οὐδ' Ἐρύμανθος
Λευκότατος 23 ποταμῶν· ἔτι δ' ἄβροχος ἦεν ἅπασα
Ἀρκαδίη (μέλλεν δὲ μάλ' εὔυδρος καλέεσθαι 24
Αὖτις) ἐπεὶ τημόσδε, Ῥέη ὅτ' ἐλύσατο μίτρην 25,
Ἦ πολλὰς ἐφύπερθε σαρωνίδας 26 ὑγρὸς 27 Ἰάων
Ἤειρεν, πολλὰς δὲ Μέλας ὤχησεν ἁμάξας,

17. Μιν refertur ad verbum sequens ἐπιμίσγεται, idest ἐπί μιν μίσγεται, *eum adit.* 18. Ἑρπετὸν quod vere *reptile* significat, hoc in loco accipitur pro *animali*, *feræ* generatim. Hanc vocem explicavimus in Mediolanensi Ephemeride Poligraph.; ea occasione qua locum Pindari explanavimus. Ἑρπετὸν κεχρημένον Εἰλειθυίης: *animal indignum Lucinæ*, idest *auxilii Lucinæ*, quæ quidem periphrasis idem valet atque *animal prægnans.* 19. Apud Dionysium de situ orbis ὠγυγίη Τύρος, *antiqua Tyrus*, pro quo Virgilius dixit, *Urbs antiqua fuit, Tyrii tenuere coloni.* 20. Dionysius de situ orbis, de Peloponneso loquens καδδὲ μέσην νῆσον κυλλὴν χθόνα ναιετάουσιν Ἀρκάδες Ἀπιδανῆες, ubi Eustathius ab Apide Phoronei filio Apiam dictam, et Arcades Ἀπιδανῆες innuit. Alii citantes eundem Eustathium Ἀπίαν et Ἀπιδανεῖς dici volunt, et quidem convenientius sententiæ Callimachi, κατὰ στέρησιν τοῦ πιεῖν καὶ τῶν πιδάκων, unde et πολυδίψιος vocari possit. 21. Dor. et Ion. pro σόν. 22. Pro λοῦσαι: aor. m. verbi antiqui λοέω. 23. *Limpidissimus.* 24. Pro καλεῖσθαι. Καλεῖσθαι apud Græcos, sicut etiam in sacris Litteris sæpe est *esse*. Matth. v. 9. αὐτοὶ υἱοὶ Θεοῦ κληθήσονται; i. e. ipsi *Dei filii erunt.* Hom. Iliad. Δ. καὶ οὕνεκα σὴ παράκοιτις κέκλημαι. i. e. *tum quod tua conjux sum*, ubi Scholiastes κέκλημαι notat εἰμί. 25. Scholiast. Apollonii Rhodii ostendit μίτρην esse ζώνην. Bis solvebatur zona; semel virgini in primo cum marito concubitu; iterum mulieri sub primi partus tempus. 26. *Quercus.* Vid. quod ait Spanhemius de etymologia verbi σαρωνίδες in suis observationibus in hunc eundem hymnum Iovis. 27. *Aquosus.*

Πολλὰ δὲ Καρίωνος ἄνω, διεροῦ περ ἐόντος,
Ἰλυοὺς ἐβάλοντο κινώπετα· νίσσετο δ᾽ ἀνὴρ 28
Πεζὸς ὑπὲρ Κρᾶθίν 29 τε, πολύστειόν τε Μετώπην
Διψαλέος· τὸ δὲ πολλὸν 30 ὕδωρ ὑπὸ ποσσὶν ἔκειτο.
Καί ῥ᾽ ὑπ᾽ ἀμηχανίης σχομένη φάτο πότνια Ῥέη·
Γαῖα φίλη, τέκε καὶ σύ· τεαὶ δ᾽ ὠδῖνες ἐλαφραί.
Εἶπε, καὶ ἀντανύσασα 31 θεὰ μέγαν ὑψόθι πῆχυν,
Πλῆξεν ὄρος σκήπτρῳ· τὸ δέ οἱ δίχα πουλὺ διέστη,
Ἐκ δ᾽ ἔχεεν 32 μέγα χεῦμα· τόθι χρόα 33 φαιδρύνασα,
Ὦνα 34, τεὸν σπείρωσε, Νέδη 35 δέ σε δῶκε κομίσσαι
Κευθμὸν ἔσω Κρηταῖον, ἵνα κρύφα παιδεύοιο,
Πρεσβυτάτη 36 νυμφέων 37, αἵ μιν τότε μαιώσαντο,
Πρωτίστη γενεῇ 38, μετά τε Στύγα, φιλύρην τε.
Οὐδ᾽ ἁλίην ἀπέτισε θεὴ χάριν· ἀλλὰ τὸ χεῦμα
Κεῖνο Νέδην ὀνόμηνε· τὸ μέν ποθι πουλὺ 39 κατ᾽ αὐτὸ
Καυκώνων πτολίεθρον, ὃ Λέπρειον πεφάτισται 40,
Συμφέρεται Νηρῆϊ 41· παλαιότατον δέ μιν ὕδωρ
Υἱωνοὶ πίνουσι Λυκαονίης ἄρκτοιο 42.
Εὖτε Θενὰς ἀπέλειπεν, ἐπὶ Κνωσσοῖο φέρουσα,
Ζεῦ πάτερ, ἡ νύμφη σε (Θεναὶ δ᾽ ἔσαν ἐγγύθι Κνωσσοῦ)
Τουτάκι τοι πέσε, δαῖμον, ἀπ᾽ ὀμφαλός 43· ἔνθεν ἐκεῖνο
Ὀμφάλιον μετέπειτα πέδον καλέουσι Κύδωνες.

28. Pro τίς, Hebraismum sapit. sic et ἄνθρωπος reperitur. 29. Κρᾶθις et Μετώπη flumina Arcadiæ. 30. Pro πολύ. Vid. Herod. L. 1. ad N. 6.-31. Pro ἀνατανύσασα. 32. Pro ἐξέχεε δέ. 33. Ionice pro χρῶτα corpus. 34. *O rex*. Pro ὦ ἄνα per *crasin*. 35. Nutrix Iovis. 36. *Maxime veneranda, carissimæ*. 37. Pro νυμφῶν. Vid. Herod. L. 2. ad N. 8. 38. *Natu maximæ*. 39. Pro πολύ, *copiosum*. 40. *Vocatur*. 41. *Commiscetur mari*. Nota Νηρῆϊ hic pro *mari* dici, quod δῶμα Νηρῆδος dicitur ab Euripide Androm. V. 161. 42. Filiæ Licaonis, quæ prius vocata erat Callisto. 43. Pro ἀπέπεσε, δαῖμον, ὀμφαλός: *decidit Deus, umbilicus*; sponte proinde ac sine Nympharum, quæ Iovi puello ante μαιώσασθαι dictæ, opera.

Ζεῦ, σὲ δὲ Κυρβάντων 44 ἑταραι προσεπηχύναντο 45
Δικταῖαι Μελίαι 46, σὲ δὲ κοίμισεν Ἀδρήστεια 47
Λίκνῳ 48 ἐνὶ χρυσέῳ· σὺ δ᾽ ἐθήσαο 49 πίονα μαζὸν
Αἰγὸς Ἀμαλθείης, ἐπὶ δὲ γλυκὺ κηρίον ἔβρως.
Γέντο γὰρ ἐξαπιναῖα Πανακρίδος ἔργα μελίσσης
Ἰδαίοις ἐν ὄρεσσι, τά τε κλείουσι Πάνακρα.
Οὖλα 50 δὲ Κούρητές σε περὶ 51 πρύλιν 52 ὠρχήσαντο
Τεύχεα πεπλήγοντες, ἵνα Κρόνος οὔασιν 53 ἠχὴν
Ἀσπίδος εἰσαΐοι, καὶ μή σεο κουρίζοντος 54.
Καλὰ μὲν ἠέξευ 55, καλὰ δ᾽ ἔτραφες 56, οὐράνιε Ζεῦ.
Ὀξὺ δ᾽ ἀνήβησας, ταχινοὶ δέ τοι ἦλθον ἴουλοι.
Ἀλλ᾽ ἔτι παιδνὸς ἐὼν ἐφράσσαο πάντα τέλεια 57.
Τῷ τοι καὶ γνωτοὶ, προτερηγενέες περ ἐόντες,
Οὐρανὸν οὐκ ἐμέγηραν ἔχειν ἐπιδαίσιον οἶκον.
Δηναιοὶ δ᾽ οὐ πάμπαν ἀληθέες ἦσαν ἀοιδοί.
Φάντο πάλον Κρονίδῃσι διὰ τρίχα δώματα νεῖμαι·
Τίς δέ κ᾽ ἐπ᾽ οὐλύμπῳ τε καὶ ἄϊδι κλῆρον ἐρύσσαι 58,
Ὃς μάλα μὴ νενίηλος; ἐπ᾽ ἰσαίῃ γὰρ ἔοικε

44. Pro Κυρυβάντων *Corybantum*, per *aphæresin* τοῦ ο, et per *metathesin* τοῦ ρ. et v. 45. *Ulnis acceperunt.* 46. Nomen Nympharum a Melia Oceani filia. 47. *Adrastrea* soror Curetum. 48. Notant hic critici λίκνον idem esse quod κόσκινον, ubi infantes ab antiquis reponebantur; et quo divitias ac fruges terræ iis sunt augurati 49. Pro ἐθήσω, *suxisti*; aor. m. deficiens, et epicum quasi a θάω. Petrus Gaggia in suis regulis de dialectis græcis additis hymnis Callimachi (Brixiæ MDCCCXX.) deducit hoc verbum ἐθήσαο, a synonymo θηλάζω per *syncopen*; hæ et plures aliæ hujusmodi observationes deductæ fuerunt a locis parum fide dignis. 50. *Strenue.* 51. Scil. περὶ σέ. 52. Πρύλις eadem quæ πυῤῥίχη. 53. *Auribus.* οὔας pro οὖς est poeticum, quasi ab ὄας. 54. *Non tui vagientis.* 55. Pro ηὔξου, *adolevisti*, ab ἀέξω. 56. *Nutritus es*; in antiqua lingua verbum τρέφω significabat *fieri pinguis, magnus, fortis*, et similiter passivum τρέφομαι; quoniam apud Homerum aoris. 2. activ. ἔτραφον respondet aor. 2. pass. ἐτράφην. 57. *Virilem animum habuisti.* 58. Gallice *tirer au sort*; et Virgil. *aut sorte trahebat.*

Πήλασθαι· τὰ δὲ 59 τόσσον ὅσον διὰ πλεῖστον ἔχουσι. 60.
Ψευδοίμην 61 ἀΐοντος ἅ κεν πεπίθοιεν ἀκουήν.
Οὔ σε θεῶν ἐσσῆνα πάλοι θέσαν, ἔργα δὲ χειρῶν,
Σή τε Βίη, τό, τε Κάρτος 62, ὃ καὶ πέλας εἵσαο 63 δίφρου.
Θήκαο 64 δ' οἰωνῶν μέγ' ὑπείροχον ἀγγελιώτην
Σῶν τεράων 65· ἅ τ' ἐμοῖσι φίλοις ἐνδέξια φαίνοις.
Εἵλεο δ' αἰζηῶν 66 ὅ, τι φέρτατον· οὐ σύ γε νηῶν

59. Scil. ὄλυμπος καὶ ἅδης. 60. Pro διέχουσι τόσον ὅσον πλεῖστον; *illa autem quam maxime differunt*, vel *inter quibus tantum sit discrimen*, *quantum esse maxime potest.* 61. Multi Interpretes non bene intellexerunt sensum hujus versus (quos inter Pagninius), qui ita vertit: *finger vorrei ciò che potesse fede Nelle orecchie ottener di chi m' ascolta*; et Petrus Gaggia, qui ait verbum ψευδοίμην signif. *vorrei mentire*, nec animadverterunt hoc in loco ψευδοίμην eandem habere vim ac præsens ψεύδομαι, aut futur. ψεύσομαι. Revera noster Poeta fidem negans his rebus, quas veteres narrant cantores, *sortem divisisse domum in tres filios Saturni*, *quoniam sors locum habere non potest in rebus valde dissimilibus* et *inæqualibus inter se*, affirmat *mendacium esse dicere ea*, *quæ vero similia minime sunt*, *quæque non possent persuadere*, *aut tangere nisi aures audientis.* Hinc *non sunt sortes*, ait, *quæ Jovem constituerunt regem Deorum*, *sed gesta suarum manuum*, etc. Optime igitur Ernestus in sua versione, *mentiar* (affirmatione, et non *mentirer*), quæ *audientis utique auribus probentur*; et feliciter eques Strecchius, *nè mentir ciò che ha faccia di menzogna.* Adde quod Scholiastes græcus ait, post ψευδοίμην subintelligendum esse λέγων. 62. Pro Κράτος per *metathesin* literarum. 63. *Collocasti*, a verbo ἕω, cujus non adhibetur nisi aorist. εἷσα activ. et εἱσάμην, med. quæ signific. *collocare* et reliqua tempora supplentur per verb. ἱδρύω. Alia forma vero perf. pass. dissimilis ab illa εἷμαι ejusdem ἕω est ἧμαι, *sedere*, quod habet signific. præs. med. Hoc autem observamus ob juvenes studio addictos literarum græcarum, qui hunc in locum incurrere possent, ut ait P. Gaggia: » εἵσαο .... a v. ἕω non usit. pro quo ἧμαι, hic *colloco.* « Quoniam nec ἧμαι adhibetur pro ἕω, nec εἵσαο nil aliud signif. quam *collocare*, non *sedere*, qui sensus tribuitur proprie verb. ἧμαι. 64. Pro ἔθηκας *fecisti*: aor. 1. med. ἐθηκάμην adhibetur jonice et dorice, pro quo ii qui soluta oratione scribunt attice utuntur aor. 2. m. ἐθέμην. 65. Ionicum pro τεράτων, *auguriorum.* 66. Ernestus vertit: *delegistique tibi juvenum præstantissimos*; Pagninius, *tu de' giovani hai colto il primo fiore.* Nos cum Inter-

Ἐμπεράμους 67, οὐκ ἄνδρα σακέσπαλον, οὐ μὲν ἀοιδόν.
Ἀλλὰ τὰ μὲν μακάρεσσιν ὀλίζοσιν 68 αὖθι παρῆκας,
Ἀλλὰ μέλειν ἑτέροισι. 69 σὺ δ' ἐξέλεο πτολιάρχους
Αὐτοὺς, ὧν ὑπὸ χεῖρα γεωμόρος, ὧν ἴδρις αἰχμῆς 70,
Ὧν ἐρέτης, ὧν πάντα· τί δ' οὐ κρατέοντος ὑπ' ἰσχύν; 71
Αὐτίκα 72 χαλκῆας μὲν ὑδείομεν Ἡφαίστοιο.
Τευχηστὰς δ' Ἄρηος· ἐπακτῆρας δὲ Χιτώνης
Ἀρτέμιδος· Φοίβου δὲ, λύρης εὖ εἰδότας οἴμους.
Ἐκ δὲ Διὸς βασιλῆει· ἐπεὶ Διὸς οὐδὲν ἀνάκτων 73
Θειότερον· τῷ καί σφι 74 τεὴν ἐκρίναο λᾶξιν.
Δῶκας δὲ πτολίεθρα φυλασσέμεν 75· ἵζεο δ' αὐτὸς
Ἄκρης ἐν πτολίεσσιν, ἐπόψιος οἵ τε δίκῃσι
Λαὸν ὑπὸ σκολιῇς, οἵτ' ἔμπαλιν ἰθύνουσιν.
Ἐν δὲ ῥυηφενίην ἔβαλές σφισιν, ἐν δ' 76 ἅλις ὄλβον.
Πᾶσι μὲν, οὐ μάλα δ' ἶσον· ἔοικε δὲ τεκμήρασθαι
Ἡμετέρῳ μεδέοντι 77· περὶ πρὸ γὰρ εὐρὺ βέβηκεν 78.
Ἑσπέριος 79 κεῖνος γε τελεῖ τά κεν ἠοῖ νοήσῃ.
Ἑσπέριος τὰ μέγιστα 80, τὰ μείονα δ' εὖτε νοήσῃ.
Οἱ δὲ 81 τὰ μὲν πλειῶνι, τὰ δ' οὐχ ἑνί· τῶν δ' ἀπὸ πάμπαν

prete græco potius sentimus, qui notat nomen αἰζηῶν hoc in loco sign. τῶν ἀνθρώπων generatim, qui quidem sensus melius patet in versibus sequentibus. 67. *Peritos.* 68. *Diis minoribus.* 69. *Alia curanda aliis.* 70. Scil. ὧν ὑπὸ χεῖρα ἐστὶ γεωμόρος, ὧν ὑπὸ χεῖρα ἴδρις αἰχμῆς: *quorum sub manu agricola, peritusque armorum.* 71. Scil. τί δὲ οὐκ ἔστι ὑπ' ἰσχὺν κρατέοντος; *quid enim non in imperantis potestate?* 72. *Exempli gratia.* 73. *Quoniam nihil Jovis, seu a Jove datis regibus divinius.* 74. Pro σφίσι, per syncopen. 75. Pro φυλάσσειν. Vid. Odys. P., v. 304, ad not. 7.-76. *Insuper, atque etiam.* 77. Loquitur de Ptolemæo Philadelpho, cujus favore florebat. 78. Notanda est μετάθεσις poetis familiaris, pro προβέβηκε γὰρ (τοὺς ἄλλους) περὶ εὐρύ: *nam is longissime alios prætergressus est.* 79. Hic attice, pro ἑσπέρας, aut πρὸς ἑσπέραν, ut loquebantur vulgo Græci, seu *vespertinus*, pro *vesperi* dictum. 80. Subintell. idem verb. τελεῖ. 81. Scil. οἱ ἄλλοι βασιλεῖς.

Αὐτὸς ἄνιν ἐκόλουσας, ἐνέκλασας δὲ μενοινήν.
Χαῖρε μέγα, Κρονίδη πανυπέρτατε, δῶτορ ἑάων 82,
Δῶτορ ἀπημονίης· τεὰ δ' ἔργματα τίς κεν ἀείδοι;
Οὐ γένετ', οὐκ ἔσται· τίς κεν Διὸς ἔργματ' ἀείσει;
Χαῖρε, πάτερ, χαῖρ' αὖθι· δίδου δ' ἀρετήν τ' ἄφενός τε.
Οὔτ' ἀρετῆς ἄτερ ὄλβος ἐπίσταται ἄνδρας ἀέξειν,
Οὔτ' ἀρετὴ ἀφένοιο 83· δίδου δ' ἀρετήν τε καὶ ὄλβον.

82. *Bonorum*: genit. plur. antiquus, ab ἐΰ. 83. Scilicet ἀφένοιο ἄτερ: *sine opibus.*

Theocritus Syracusanus princeps poeseos bucolicæ floruit Olympiade CXXV. circiter. Juventutis suæ annos consumpsit apud regem Ptolemæum Philadelphum, ubi habitus fuit tamquam stella lucidior celeberrimæ Plejadis septem poetarum, ita dictæ a cælesti Nejade. Ejus apposita in scribendo facilitas, et quædam opportuna negligentia (qua in versionibus serpere humi videtur) illum mirum in modum commendant. Descriptio rerum campestrium, comparationes, proverbia, sales acres, amoris vanitas, hæc omnia a *Theocrito* convenienter admodum adhibentur. Rerum leviorum pulcritudines magnam repetunt curam et studium, eo quod difficilius comprehenduntur, ita ut difficile sit ejus stylum imitari, ubi illud reperitur, *neve plus*, *neve minus;* quod laus est summa in quocumque excellente poeseos genere.

Argumentum Idyllii Noni.

Auctor hujusce Idyllii scenam in Sicilia agi fingit. Itaque quemdam e pastoribus statim adducit in medium, qui duos socios Daphnin et Menalcam excitat, ut velint inter se cantu certare. Utrique parent, et canunt alternis. Tum vero ille ambos præmiis honestat; unde Daphnis clava, Menalcas vero conchæ testa donatur. Dein autem finem imponit Idyllio musarum laude atque studio ardentissimo.

ΘΕΟΚΡΙΤΟΥ (1)

ΝΟΜΕΥΣ ΚΑΙ ΒΟΥΚΟΛΟΙ

Εἰδύλλιον θ'.

ΔΑΦΝΙΣ καὶ ΜΕΝΑΛΚΑΣ.

Βωκολιάσδεο (1) Δάφνι· τὺ δ' ᾠδᾶς ἄρχεο πρᾶτος (2)
Ὠιδᾶς (3) ἄρχεο πρᾶτος, ἐφεψάσθω (4) δὲ Μενάλκας,
Μόσχως (5) βωσὶν ὑφέντες, ὑπὸ στείραισι (6) καὶ ταύρως.
Χ' οἱ (7) μὲν ἅμα βόσκοιντο, καὶ ἐν φύλλοισι πλανῷντο,
Μηδὲν ἀτιμαγελεῦντες (8)· ἐμὶν δὲ τὺ βωκολιάσδευ
Ἔμποθεν (9)· ἄλλοτε δ' αὖθις ὑποκρίνοιτο Μενάλκας.

Theocritus usus est Dialecto dorica, qua utebantur in Sicilia. Hac dialecto saepe η vertitur in α, et e contrario α contractum in η, ut ὅρη pro ὅρα: omittitur etiam ι subscriptum in contractione, ut ὁρῆν pro ὁρᾷν; ου mutatur in ευ ut σεῦ et τεῦ pro σοῦ, et in οι, ut τύπτοισα, Μοῖσα pro τύπτουσα, Μοῦσα, et in ω, ut λόγω, τὼς, Μῶσα, pro λόγου, τοὺς, Μοῦσα. Ζ decomponitur in σδ, ut συρίσδω pro συρίζω. Fut. 1. admittit accentum circumf. in ultima syllaba, mutato σ in ξ, ut γελαξῶ; hinc etiam fut. 1. med. κεισεῦμαι pro κείσομαι, ἐσσεῖται pro ἔσσεται. Prima pers. plur. verborum activ. desinit in μες pro μεν, ut τύπτομες pro τύπτομεν, ἔλθωμες pro ἔλθωμεν etc., et 3. plur in ντι, ut κελέοντι, φαντὶ pro κελέουσι, φασί. Denique vocabulorum formae τῆνος pro ἐκεῖνος, ὅκα, τόκα et πόκα pro ὅτε, τότε et πότε, αἰ pro εἰ, ποτὶ pro πρὸς sunt hujus dialectus. Plura si desideres, vide laudatum *Maittarii* opus *de Dialectis*.

(1) 2. praes. imper. dorice pro βουκολιάζω tum propter mutationem jam dictam ξ in σι, tum quia Dores ευ vertebant etiam in εο: *pastorali more cane*. 2. Pro πρῶτος dor. 3. Quin ι subscribatur dorice ponitur post ω. 4. Est 3. sing. aor. 1. med. ab ἐφέπομαι *dein sequor*. 5. Pro Μόσχους dor. *vitulus*. 6. Poetice pro στείραις, *sterilis*. 7. Per apostrophum et dorice mutato κ in χ. 8. Dorice adhibetur pro ἀτιμαγελοῦντες: componitur vero ex ἀτιμάω *contemno* et ἀγέλη, ης *armentum*. 19. Loco ἔμπροσθεν *hinc*.

*

ΔΑΦΝΙΣ.

Ἁδὺ μὲν ἁ μόσχος γαρύεται, ἁδὺ δὲ χ' ἁ (10) βῶς
Ἁδὺ δὲ χ' ἁ σύριγξ, χὠ βωκόλος· ἁδὺ δὲ κἠγών (11)
Ἐντὶ (12) δέ μοι παρ' ὕδωρ ψυχρὸν ςιβάς ἐν δὲ νένας αι (13)
Λευκᾶν ἐκ δαμαλᾶν καλὰ δέρματα, τάς μοι ἁπάσας
Δὶψ κόμαρον τρωγοίσας (14) ἀπὸ σκοπιᾶς ἐτίναξε.
Τῶ δὲ θέρευς (15) φρύγοντος ἐγὼ τόσσον μελεδαίνω,
Ὅσσον ἐρῶντε (16) πατρὸς μύθων καὶ ματρὸς ἀκούειν.
Οὕτω Δάφνις ἄεισεν (17) ἐμίν (18)· οὕτω δὲ Μενάλκας.

ΜΕΝΑΛΚΑΣ.

Αἴτνα μᾶτερ ἐμὰ, κἠγὼ καλὸν ἄντρον ἐνοικέω
Κοίλαις ἐν πέτραισιν· ἔχω δέ τοι ὅσσ' ἐν ὀνείρῳ,
Φαίνονται, πολλὰς μὲν ὄϊς (19), πολλὰς δὲ χιμαίρας.
Ὧν μοι πρὸς κεφαλᾷ καὶ παρ' ποσὶ κώεα κεῖνται.
Ἐν πυρὶ δὲ δρυΐνω χορία ζέει, ἐν πυρὶ δ' αὖαι
Φαγοὶ χειμαίνοντος (20)· ἔχω δέ τοι οὐδ' ὅσον ὤραν
Χείματος, ἢ νωδὸς καρύων, ἀμύλοιο (21) παρόντος.
Τοῖς μὲν ἐπεπλατάγησα, καὶ αὐτίκα δῶρον ἔδωκα,

10. Vice καὶ ἡ dorico more. 11. Dorice pro καὶ ἐγὼ addito ν et ego. 12. Tam usurpatur pro ἐστὶ quam pro εἰσὶ a Doricis. 13. 3. sing. præt. pass. dor. pro νένησαι a νέω *struo*, *sterno*. Hic vero adhibetur 3. sing. pro tertia plur. eo quod neutra pluralia καλὰ δέρματα gaudent verbo singulari. 14. Acc. plur. praes. part. act. dor. pro τρωγούσας a τρώγω *rodo*. 15. Dor. pro τοῦ θέρεος a θέρος *æstas*, quod a θέρω *ferveo*. 16. Ἐρῶντε est hic contr. pro ἐρῶντι praes. part. addito pleonasmo τε ab ἐράω *amo*. 17. 3. sing. aor. 1. ab ἀείδω pro ᾄδω *cano*. 18. Pro ἐμοὶ dor. 19. Acc. plur. 3. contract. ab ὄϊς, ὄϊος *ovis*. 20. Subintelligitur Χρόνου, et significat *temppore hyemis insanientis*. 21. Poetice pro ἄμυλον ab ἄμυλον idest amylum, seu farina triticea.

Δάφνιδι μὲν κορύναν, τάν μοι πατρὸς ἔτραφεν (22) ἀγρὸς,
Αὐτοφυᾶ, τὰν οὐδ' ἂν ἴσως μωμάσατο (23) τέκτων·
Τήνῳ δὲ στρόμβω καλὸν ὄστρακον, οὗ κρέας αὐτὸς
Σιτήθην (24), πέτραισιν ἐν Ἰκαρίαισι δοκεύσας,
Πέντε ταμὼν πέντ' οὖσιν, ὁ δ' ἐγκαναχήσατο κόχλῳ·
Βωκολικαὶ Μῶσαι μάλα χαίρετε, φαίνετε δ' ᾠδὰν
Τάν ποκ' ἐγὼ τήνοισι παρὼν ἄεισα νομεῦσι·
Μηκέτ' ἐπὶ γλώσσας ἄκρας ὀλοφυγδόνα φύσῃς.
Τέττιξ μὲν τέττιγι φίλος, μύρμακι δὲ μύρμαξ,
Ἴρηκες δ' ἴρηξιν· ἐμὸν δ' ἁ Μῶσα καὶ ᾠδά.
Τᾶς μοι πᾶς εἴη πλεῖος δόμος· οὔτε γὰρ ὕπνος,
Οὔτ' ἔαρ ἐξαπίνας γλυκερώτερον, οὔτε μελίσσαις
Ἄνθεα, ὅσσον ἐμὶν Μῶσαι φίλαι· οὓς γὰρ ὁρεῦντι (25)
Γαθεῦσαι, τώς δ' οὔτι ποτῷ δαλήσατο (26) Κίρκα (27).

22. Loco ἔτρεφεν dor. a τρέφω *nutrio.* 23. Dor. pro ἐμωμήσατο aor. 1. med. a μωμέομαι *vitupero.* 24. Pro ἐσιτήθην aor. 1. pass. a σιτέω *comedo.* 25. 3. plur. præs. ind. pro ὁρεύουσι dor. et fit ab ὁρέω sive ὁρεύω dorice, item pro ὁράω. 26. Dor. pro ἐδηλήσατο 3. sing. aor. 1. med. a δηλέω *lædo.* 27. Nom. sing. dor. pro Κίρκη quæ fuit filia Solis ac Perses, et in monte quodam Volscorum herbarum feracissimo, qui ab ipsa Circaeus est appellatus, sedem suam posuit, et venenorum peritissima evasit.

Index Auctorum tum veterum tum recentiorum qui hic primum vel corriguntur vel illustrantur.

ΠΙΝΑΞ.

ΙΣΙΔΩΡΟΥ ΤΟΥ ΠΗΛΟΥΣΙΩΤΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ.

ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ.

ΛΥΣΙΟΥ.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ.

ΘΕΟΦΡΑΣΤΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ.

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ.

ΘΕΟΓΝΙΔΟΣ.

ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΠΟΙΗΤΩΝ.